Neden Öldürüldüler

Muammer AKSOY
Çetin EMEÇ
Turan DURSUN
Bahriye ÜÇOK
Musa ANTER
Uğur MUMCU

Orhan Tüleylioğlu

Dipsiz Kuyu

2. BASKI

um:ag

İnsanlığın eşitlik ve özgürlük yürüyüşüne katkı sunanları asla unutmayacağız...

Bu değerli eserde yer alan aydınların tümü bu ülkenin daha özgür, eşitlikçi ve demokratik bir ülke olması için uğraş veren birer aydınlanma neferiydiler.

Barışın, kardeşliğin; basın ve düşünce özgürlüğünün simgesiydiler.

Yaşamlarını emekleriyle, alın terleriyle kazanan emekçi halka büyük bir sevgi taşırlardı yüreklerinde.Bu nedenle katledildiler.

Bu yüzden tüm bu aydınlarımızı anmak, anlamak ve yaşatmak onların mücadelesini verdikleri ilke ve değerlere sahip çıkmak ve bu değerleri insanlığın ortak mücadelesi yapmak bizlerin ortak sorumluluğudur.

İşte o zaman onları katleden karanlık eller amaçlarına ulaşamamış olacaklar ve onların yaşam felsefesi ve değerleri altında ezilecekler; bu değerlerin yaydığı aydınlıkla maskeleri düşecek, teşhir olacak ve kendi karanlıklarıyla birlikte tarihin kirli köşelerinde yok oluşu yaşayacaklardır.

Bülent Tanık
Çankaya Belediye Başkanı
Ocak 2010

um:ag Vakfı Yayınları: 95
um:ag Araştırma Dizisi: 3

ORHAN TÜLEYLİOĞLU

Dipsiz Kuyu

NEDEN ÖLDÜRÜLDÜLER?

Üçüncü Kitap

Birinci Baskı: Kasım 2008, Ankara
İkinci Baskı: Şubat 2010, Ankara, 1500 adet

ISBN 978- 975- 8084- 95- 1

Yayın Yönetmeni: Orhan TÜLEYLİOĞLU
Kapak Tasarım: dgt Ajans
Dizgi: **um:ag**
Baskı: DUMAT

Bu kitabın telif hakları
Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı'na bırakılmıştır.

uğur mumcu ARAŞTIRMACI GAZETECİLİK VAKFI
Paris Cad. No. 14, 06540 Kavaklıdere - Ankara
Tel: (0312) 417 77 20 pbx Faks: (0312) 417 57 46
E-posta: umag@umag.org.tr www.umag.org.tr

ORHAN TÜLEYLİOĞLU

NEDEN ÖLDÜRÜLDÜLER?

Üçüncü Kitap

Dipsiz Kuyu

um:ag

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

DİPSİZ KUYU 9

ZAMANDİZİN 12

PROF. DR. MUAMMER AKSOY 21

ÇETİN EMEÇ 97

TURAN DURSUN 177

DOÇ. DR. BAHRİYE ÜÇOK 223

MUSA ANTER 279

UĞUR MUMCU 341

KAYNAKÇA 435

AD DİZİNİ 437

SUNUŞ

Uğur Mumcu, ailesi Ankaralı olmasına karşın, 22 Ağustos 1942'de, babasının görevi nedeniyle bulundukları Kırşehir'de doğdu. Babası Ankara'ya atanınca, Ulus'ta Devrim İlkokulu'nda başladığı ilköğrenimini Bahçelievler'deki Ulubatlı Hasan İlkokulunda tamamladı, Cumhuriyet Ortaokulu ve Deneme Lisesi'ni bitirdikten sonra (1961), Ankara Hukuk Fakültesi'ne girdi.

Uğur Mumcu, öğrencilik yıllarında "bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olunamayacağı"nı kavramış, etkin, coşkulu, çok okuyan, araştıran ve sorgulayan bir gençti. Onun öncülüğünde yapılan toplantılara zamanın politikacıları, bilim ve sanat insanları çağrılıyor, "münazara"lardaki başarılarıyla dikkati çekiyordu. Daha 20 yaşındayken "Türk Sosyalizmi" başlıklı yazısıyla Yunus Nadi Makale Yarışmasını kazandı. Hukuk Fakültesini bitirince (1965), bir süre avukatlık yaptı. Sonra dil öğrenmek için İngiltere'ye gitti, dönüşünde Hukuk Fakültesinin İdare Hukuku Profesörü Tahsin Bekir Balta'nın asistanı oldu. 12 Mart'ın aydınlara yönelik baskıcı tutumundan o da payına düşeni aldı; askerliğini yapmak için hazırlanırken tutuklandı, sonrasında "Sakıncalı Piyade" sayıldı. Askerlik dönüşü gazetecilikte karar kıldı, üniversiteden ayrıldı. Yön, Kim, Devrim, Türk Solu, Ortam, Akşam, Milliyet ve Yeni Ortam'dan sonra uzun süre Cumhuriyet'te yazdı. Ölümünden önce 25; ölümünden sonra yazılarının toplandığı 40'ı aşkın kitabı yayımlandı.

Atatürkçü, laik, cumhuriyetçi, demokrat bir Türkiye'nin yılmaz savunucusu; devrimci, hep emekten yana olan, hep araştıran ve sorgulayan gazeteci Uğur Mumcu, 24 Ocak 1993 günü otomobiline konan bir bomba ile inandığı değerler uğruna öldürüldü.

Eşi Güldal Mumcu, çocukları Özgür ile Özge; Uğur Mumcu'nun, ilkelerinden ödün vermeyen kişiliğini gelecek kuşaklara aktarmak; kütüphanesini, arşivini ve tüm yazılarını tarihsel sırasıyla, düzenli olarak araştırmacıların kullanımına sunmak, gazeteciliğe hevesli gençleri, araştırmacılık alışkanlığıyla mesleğe kazandırmaya çalışmak gibi amaçlarla, Ekim 1994'te Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı'nı kurdular. Vakıf, Aralık 1995'te amacı doğrultusunda etkinliklerini yaşama geçirmeye başladı. Şimdi genç gazetecileri araştırmacılığa yöneltmek, insanların düşündüklerini yazıya doğru aktarmalarını sağlamak için yazma seminerleri düzen-liyor, başkentlileri sanatsal, bilimsel etkinliklerde buluştıran toplantıların yanı sıra kitaplar yayımlıyor.

Uğur Mumcu'nun gazete ve dergilerde beş bini aşkın köşe yazısıyla, dizi yazıları söyleşileri yayımlanmış, um:ag Yayın Bölümü bunların hepsini "Bütün Yapıtları" ve "Bütün Yazıları" dizilerinde kitaplaştırmıştır. Yapıtların yeni baskılarına, ilk baskılarda gözden kaçan yazılar da eklenerek, Mumcu'nun tek satırının eksik kalmamasına özen gösterilmiştir. Çünkü onun canına mal olan bir savaşımla yaptığı araştırmalar, yazdığı yazılar, geride bıraktığı en değerli kalıttır. Ölümünden bu yana geçen sürede bu yazıların hâlâ güncel olması ise, bu kalıtın önemini anlatmaktadır.

"Neden Öldürüldüler?" adını taşıyan, araştırma dizimizin bu üçüncü kitabında; Prof. Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Turan Dursun, Doç. Dr. Bahriye

Üçok, Musa Anter ve Uğur Mumcu cinayetlerinin ardındaki karanlıklar; dava dosyaları, gazete arşivleri, konuyla ilgili kitaplar ve Uğur Mumcu'nun yazılarıyla gün ışığına kavuşturuluyor. Kitapta ayrıca, öldürülen aydınlarımızın aileleri, yakınları ve dostlarının anlatımlarına da yer veriliyor.

Bilimin ve sanatın aydınlattığı bir dünyada, demokrasinin yaşama biçimi ve adaletin herkes için olması, bir kişinin bile hak ve özgürlüklerinden yoksun kalmaması için savaşım veren Uğur Mumcu gibi aydınlar, düşündükleri için öldürüldüler. Daha aydınlık bir dünyanın Mumcu gibi aydınların çoğalmasıyla kurulacağına inanıyor ve bu inancı aydınlanmacılarla paylaşmanın verdiği güçle Mumcu'nun düşüncelerinin gelecek kuşakları da aydınlatacağını biliyoruz.

Düşünenlerin öldürülmemesi, öldürülenlerin hiç unutulmaması dileğiyle...

um:ag

Dipsiz Kuyu

Orhan Tüleylioğlu

90'lı yıllar Prof. Dr. Muammer Aksoy'un öldürülmesi ile başladı. Bu olay Türkiye'nin, yeniden, adım adım, bir kanlı ortama doğru sürüklenmesinin başlangıcı olacaktı.

Irak ordu birliklerinin Kuveyt'i işgali ile başlayan ve ardından ABD öncülüğündeki uluslararası gücün Irak'a yönelik Çöl Fırtınası harekatıyla devam eden süreç Ortadoğu'yu ucu sonu belli olmayan, karanlık bir serüvene sürükleyecek, Türkiye'de aydınlara yönelik suikastlar bu dönemde hız kazanmaya başlayacaktı.

Aksoy'un ardından Çetin Emeç, Turan Dursun, Doç. Bahriye Üçok, Musa Anter ve Uğur Mumcu bombaların ve kurşunların hedefi oldu.

"Neden, niçin öldürüldü bu insanlar?" sorusu her zaman havada asılı kaldı.

*

Irak'la komşu olma, ABD ile dostluk gibi etkenlerle Türkiye'nin krizden etkilenmesi Bağdat'ın vurulmasından önce başlamıştı.

Kriz boyunca Türk dış politikasına damgasını vuran Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın politikası "bir koyup üç almak" sözleriyle özetleniyordu. Başbakan Yıldırım Akbulut'un Özal'ın sözü dışına çıkmadığı ve krizle ilgili kararın doğrudan Özal tarafından alındığı kamuoyunda yaygın bir kanıydı. Özal da "kişisel dostum" dediği ABD Başkanı George Bush'la sık sık görüşerek politikalar oluşturduğunu saklamıyordu.

Hükümet, olası bir Irak saldırısına karşı İncirlik'e ABD'nin gönderdiği "Patriot" füzelerini yerleştiriyor, Adana sırtlarında "Rapier" füzeleri ve "Oerlikon" uçaksavar toplarını hazır tutuyordu. Bu arada Türkiye'nin NATO'dan talep ettiği "Çevik Kuvvet" birliği kapsamındaki İtalya ve Almanya'ya ait savaş ve keşif uçakları da Türkiye'ye gelerek, Malatya Erhaç Havaalanında teyakkuzda bekledi.

Türkiye ekonomisi krizden olumsuz yönde etkilendi ve krizin neden olduğu açıklar zam ya da yeni vergilerle kapatılmaya çalışıldı. Körfez krizi boyunca Özal'ın yön vermeye çalıştığı hükümet politikalarına TBMM içindeki ve dışındaki muhalifler yoğun eleştiriler yönelttiler.

Uğur Mumcu, o yıllarda Türkiye'nin izlediği siyasetin tehlikelerine dikkat çekiyor, NATO'nun sorumluluk alanından, Türkiye'deki ABD üslerine, dünyadaki silah pazarlarından yeşil kuşak kuramına, Atatürk'ün dış siyaset anlayışından ABD'nin Ortadoğu'daki çıkarlarına ilişkin çeşitli strateji ve teorilerine değin pek çok konu üzerine yazıyor ve Türkiye'nin de bölgedeki her türlü askeri serüvenden uzak durması gerektiğini yineliyordu.

Uğur Mumcu'ya göre ABD, Ortadoğu'da bir "yeni düzen" istiyordu. Saddam, ABD'nin Ortadoğu'da kuracağı yeni düzen için bir araç gibi kullanılmıştı. Ortadoğu'da kimin ne zaman kiminle dost, kiminle düşman olacağı belli değildi. Ortadoğu, kum ve petrolün oluşturduğu bir çamur deryasıydı. Körfez savaşı sonrasının diplomasisi bir "bilardo oyunu" gibi oynanıyordu. Türk'ü Kürt'e, Kürt'ü Türk'e, Alevi'yi Sünni'ye, Sünni'yi Alevi'ye düşman eden bu emperyalist siyaset Ortadoğu'da yine yeni oyunlar peşindeydi. Mumcu, o günlerde şu benzetmeyi yapıyordu:

> "ABD, bilardo sopası ile Irak'ı vuruyor; Irak topu Kürt topuna vuruyor. Kürt topu da Kıbrıs topuna! Bu 'zincirleme reaksiyon' Türk dış siyasetinin 'manevra alanını' iyice daraltıyor."

Körfez Savaşı bütün şiddetiyle sürerken Mumcu, savaşta masum insanların öldüğüne dikkat çekiyor, savaş zenginliğinin, kanlı, kirli ve uğursuz bir ticaret olduğunu, kimseye yarar sağlamayacağını söylüyor ve şunları yazıyordu:

> "ABD'nin yeni 'Körfez Doktrini' bölgeye Birleşmiş Milletler ve NATO'yu da kullanıp müdahale etmek, sonra da bölgenin tek 'egemen süper devleti' olmaktır. Bunun adı "emperyalizm"dir. Emperyalizmin de oyunu çoktur. Hem oyunu çoktur hem de işbirlikçileri boldur."

Uğur Mumcu, "Dipsiz Kuyu" başlıklı yazısında, körfez savaşıyla

başlayan sürecin ülkemizde işlenen cinayetlerle ilgisini ortaya koyuyor ve şu saptamayı yapıyordu:

> "Ortadoğu, emperyalizmin kol gezdiği, terör örgütleri ile çeşitli istihbarat örgütlerinin kanlı ve kirli oyunlar oynadığı karanlık bir dipsiz kuyudur.
>
> Bu karanlık ve dipsiz kuyuda cinayetler birbirini izler. Halk deyişi ile Ortadoğu'da 'kimin eli kimin cebindedir' bilinmez. Kim, kimi, neden öldürüyor? Bu soruların yanıtlarını anında bulmanın olanağı da yoktur. Olaylar yıllar sonra aydınlanır. O da bir kısmı!"

Mumcu, Ortadoğu'da sergilenen ve Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren senaryonun, Kürt satrancının taşlarını belgeledi. CIA ve MOSSAD'ın bu oyundaki rollerini, ölümünden 17 gün önce Cumhuriyet'teki köşesinde sergilerken, şu soruyu da yöneltiyordu:

> "Kürtler sömürgeciliğe karşı bağımsızlık savaşı yapıyorlarsa ne işi var CIA ve MOSSAD'ın Kürtler arasında? Yoksa CIA ve MOSSAD, anti-emperyalist savaş yapıyorlar da dünya bu savaşın farkında değil mi?"

*

Cinayetler, tozlu raflara kaldırılan dosyalar, savsaklanan soruşturmalarla aydınlatılmaya çalışıldı. Cinayetlerin ardından yakalananlar ise hep "tetikçiler" oldu. Tetiği çektirenler meçhul kaldı. Cinayetlerin ardındaki güçlere ulaşılamaması ise yeni cinayetleri de beraberinde getirecekti...

Bu cinayetleri planlayanlar aslında ülkemizin geleceğe dair umutlarını hedef almışlardı. Ortadoğu'da ve ülkemizde oynanan oyunları cesaret ve yüreklilikle ortaya koyan aydınlara yönelik bu alçakça suikastlar işte tam da bugünlere ulaşmak için yapılmıştı.

"Neden Öldürüldüler?" adlı dizimizin elinizdeki bu üçüncü kitabında, Türkiye'nin karanlık sayfalarındaki yerini koruyan Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Turan Dursun, Bahriye Üçok, Musa Anter ve Uğur Mumcu cinayetlerini tüm boyutlarıyla ele alınıyor. Kitapta öldürülen insanlarımızla, yakınlarıyla yapılan söyleşilere, fotoğraflara, belgelere, soruşturma ve dava süreçlerine yer verilirken Türkiye'de tezgâhlanan oyun içindeki oyunların perde arkasına ışık tutmaya çalışılıyor.

Kitaba emeği geçen, yazılarıyla ve önerileriyle katkıda bulunan dostlarımıza, çalışmama büyük destek veren Ş.Güldal Mumcu'ya, Işık Kansu'ya, Günay Güner'e, Murat Sayın'a ve öldürülen aydınlarımızın yakınlarına teşekkür ederim.

ZAMANDİZİN

1980

12 Eylül: Ordu yönetime el koydu. Darbeyle birlikte Genelkurmay Başkanı Kenan Evren, Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin, Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya, Deniz Kuvvetleri Komutanı Nejat Tümer ve Jandarma Genel Komutanı Sedat Celasun'dan oluşan 5 kişilik bir Milli Güvenlik Konseyi (MGK) kuruldu. MGK Başkanı Evren 20 Eylül 1980'de, eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Bülent Ulusu'yu başbakan olarak görevlendirdi.

7 Kasım: Onur ve Sol Yayınları yöneticisi İlhan Erdost, ağabeyi Muzaffer Erdost ile Ankara'da gözaltına alınarak, Mamak Askeri Cezaevine götürülürken, cezaevi aracında görevli askerler tarafından dövüldüler. İlhan Erdost, burada aldığı darbeler sonucu öldü.

1981

16 Ekim: Milli Güvenlik Konseyi 12 Eylül'de faaliyetlerini durdurduğu siyasi partileri çıkardığı bir yasa ile temelli kapattı.

23 Ekim: Danışma Meclisi ilk toplantısını yaptı.

6 Kasım: Yükseköğretim kurumlarını yönetmek üzere bir Yükseköğretim Kurulu (YÖK) kurulmasını öngören 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu yürürlüğe girdi.

1982

7 Kasım: Anayasa yapılan halkoylamasında %91,3 oranında kabul oyu alarak yürürlüğe girdi. MGK ve devlet başkanlığı görevini üstlenen Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, kabul edilen anayasanın geçici 1. maddesi uyarınca, 7 yıllık bir süre için Türkiye Cumhuriyeti'nin 7. cumhurbaşkanı oldu.

1983

6 Haziran: Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP) kuruldu. Partinin genel başkanlığına Erdal İnönü seçildi.

23 Haziran: Milli güvenlik Konseyi SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü ve 20 kurucu üyeyi veto etti. Doğru Yol Partisi (DYP)

kuruldu. DYP ve SODEP vetolar sonucunda 1983 seçimlerinin dışında bırakıldı.

6 Kasım: Milletvekili genel seçimlerinde oyların yüzde 45,1 alarak 221 milletvekili çıkaran Anavatan Partisi (ANAP) tek başına iktidar oldu. Seçime katılan diğer iki partiden Halkçı Parti (HP) 117, Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) 71 milletvekili çıkardı. Cumhurbaşkanı Evren, yeni hükümeti kurma görevini ANAP genel başkanı Turgut Özal'a verdi.

15 Kasım: Kıbrıs Türk Federe Meclisi, yaptığı toplantıda bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti adı altında bir devlet kurulduğunu ilan etti.

1984

25 Mart: Yerel seçimler yapıldı. ANAP yüzde 41,5 oy oranı ile birinci, SODEP yüzde 23,4 oy oranı ile ikinci, DYP yüzde 13,2 oy oranı ile seçimlerden üçüncü parti olarak çıktı.

15 Ağustos: PKK ilk silahlı eylemini gerçekleştirdi. Eruh ve Şemdinli ilçelerinde jandarma karakol, gazino ve lojmanlarına silahlı saldırıda bulundu; 1 erin öldüğü açıklandı.

1985

3 Kasım: SODEP ile HP, SHP adı altında birleşti.

14 Kasım: DSP kuruldu, genel başkanlığını Rahşan Ecevit üstlendi.

1986

30 Mayıs: SODEP ve HP'nin birleşmesiyle kurulan SHP'nin yapılan kurultayında eski SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü, SHP genel başkanı oldu.

28 Eylül: TBMM'deki boş 11 milletvekilliği için yapılan ara seçimlerde ANAP 6, DYP 4, SHP 1 milletvekilliği kazandı.

1987

24 Ocak: 1984 yılından sonra sınır karakollarına ve kendileriyle işbirliğine yanaşmayan köylere yönelik küçük çaplı vur-kaç eylemlerine yönelen PKK, 1987'de büyük köy baskınlarına girişti ve aynı yıldan itibaren sınır karakollarına da daha kalabalık gruplar halinde saldırılar düzenledi. PKK militanları 24 Ocakta Hakka-

ri'nin Uludere ilçesi Ortabağ köyünde bir düğün evini basarak 8 kişiyi öldürdü. Aynı gün Mardin Midyat'a bağlı Başyurt köyünün Gündükkörte mezrasını da basan PKK militanları burada da 7'si çocuk 10 kişiyi kurşuna dizdi. Bu iki baskın PKK militanlarının uzun yıllar sürecek köy basma eylemlerinin başlangıcı oldu.

6 Eylül: Siyasal yasakların kaldırılması için yapılan referandumda 11.593.040 hayır oyuna karşılık 11.682.291 evet oyu çıktı. Böylece, 12 Eylül sonrasında kapatılan siyasal partilerin liderlerine ve kadrolarına yeniden siyaset yolu açıldı.

29 Kasım: Yapılan genel seçimlerde ANAP, 1983'e göre önemli bir oy kaybına uğramasına karşın, yine de seçimlerden birinci parti olarak çıktı ve yürürlükteki seçim yasası sayesinde mecliste, seçimlerde aldığı oy oranının çok üzerinde bir oranda temsil edilme olanağını elde etti. Seçimlerde ülke genelindeki yüzde 10'luk barajı sadece üç parti aşmıştı. Oyların yüzde 36,3'ünü alan ANAP milletvekilliklerinin yüzde 64,9'unu alarak, 292 milletvekili; SHP yüzde 24.8'lik oy oranıyla 99, DYP yüzde 19,1'lik oy oranıyla 59 milletvekili çıkardı..

1988

18 Haziran: ANAP 2. Büyük Kongresi'nde konuşma yapan Genel Başkan Turgut Özal silahlı saldırıya uğrayarak elinden yaralandı.

29 Ağustos: Irak ordusunun saldırılarından kaçan binlerce Kuzey Iraklı Kürt 29 Ağustos'ta Türkiye sınırına yığıldı. Bir gün sonra hükümet insani edenlerle sınırı açmayı kararlaştırdı ve binlerce sığınmacı Hakkari'nin Çukurca ve Uludere kesimine geldi. Kuzey Iraklı sığınmacıların sayısı 3 Eylül'de 100 bini geçti.

1989

7 Mart: 1989 yılında, eğitim kurumlarında başörtüsü veya türban tartışması yine gündemdeydi. 1988'de TBMM'nin kabul ettiği ve cumhurbaşkanı Kenan Evren'in vetosu üzerine 10 Aralık'ta yeniden oylanıp kabul edilen, yükseköğrenimde türbanın serbest bırakılmasına ilişkin yasayı, Anayasa Mahkemesi (1'e karşı 10 oyla) 7 Mart 1989'da iptal etti.

İptal kararının ardından Anayasa Mahkemesi'ne tebrik telgrafları yağarken, bir yandan da protesto gösterileri başladı. 8 Mart'ta İstanbul'da türbanlı ve çarşaflı bir grup tekbir getirerek protesto yürüyüşü yaptı. Protestolar 9 Mayıs'ta türbanlı öğrencilerin İstanbul Üniversite'sine siyah çelenk bırakmalarının ardından okuduk-

ları bildiriyle sürdürüldü. Türban yasağına yönelik gösteriler 10 Mart cuma günü, cuma namazından çıkan grupların İstanbul, Adana, Ankara ve Bursa'da gerçekleştirdikleri eylemlerle yaygınlaşarak sürdü.

Bu arada İran'da üniversite öğrencilerinin türban yasağına karşı yaptıkları destek eylemleri ve İran basınında ve radyolarda Türkiye'yi hedef alan yayınlar üzerine, 14 Mart'ta İran büyükelçisi Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak uyarıldı.

Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından sonra, 28 Aralık 1989'da toplanan YÖK ise Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin 7. maddesinin "çağdaş kıyafet" zorunluluğu getiren fıkrasını yürürlükten kaldırdı. YÖK Başkanı İhsan Doğramacı, kıyafetler hakkındaki uygulamanın üniversitelere bırakıldığını söyleyerek "Üniversiteler kendi düşüncelerine göre kararlarını alacaklar" dedi. YÖK'ün bu kararı, Anayasa Mahkemesi'nin türbanı serbest bırakan yasayı iptal eden 7 Mart tarihli kararının "delinmesi" olarak yorumladı.

26 Mart: Yapılan yeren seçimlerde ANAP büyük bir yenilgiye uğradı. ANAP aralarında İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentlerin de bulunduğu birçok yerleşim biriminde 1984'ten beri elinde tuttuğu belediye başkanlıklarını kaybetti. Seçimlerden SHP birinci, DYP ikinci, ANAP üçüncü parti çıktı.

19 Mayıs: Atatürkçü Düşünce Derneği kuruldu.

9 Kasım: 1989 sonbaharında Türkiye'nin gündemindeki en önemli konu cumhurbaşkanı seçimiydi. 1982'de Anayasa'nın halkoyuna sunulup kabul edilmesi üzerine, geçici 1. madde uyarınca cumhurbaşkanı sıfatını kazanan Kenan Evren'in yedi yıllık görev süresi 9 Kasım 1989'da sona eriyordu.

ANAP Genel Başkanı ve Başbakan Turgut Özal'ın cumhurbaşkanlığı adaylığını açıklaması ANAP grubunun büyük çoğunluğunun desteğini alırken, SHP ve DYP çok sert tepki gösterdi. Bu arada, muhalefet partilerine mensup milletvekillerinin topluca TBMM'den istifaları bile gündeme geldi. Ama bu gerçekleşmedi. Sonuçta, her iki muhalefet partisi de seçimde aday göstermediler ve seçimlerin yapıldığı Meclis toplantılarına katılmayarak Özal'ın adaylığını protesto ettiler. Turgut Özal Meclis'te 31 Ekim'de yapılan 3. tur oylamada 263 oyla Türkiye'nin 8. cumhurbaşkanı seçildi. 9 Kasım'da göreve başlayan Özal aynı gün TBMM Başkanı Yıldırım Akbulut'u başbakan atadı.

Bu arada, PKK eylemleri hızla artıyordu. 1984-1989 arasında güvenlik kuvvetleriyle çatışmanın yanı sıra daha çok adını köy baskınlarıyla duyuran PKK artık askeri hedeflere saldırılara giriş-

mişti. Bu arada kasaba ve kentlerde de ağırlığını arttırdığı söyleniyordu.

1990

31 Ocak: Türk Hukuk Kurumu ve Atatürkçü Düşünce Derneği başkanı, eski milletvekili, 1961'deki Kurucu Meclis'in üyesi Prof. Dr. Muammer Aksoy Ankara'da uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürüldü.

7 Mart: Hürriyet gazetesi yöneticilerinden gazeteci, yazar Çetin Emeç İstanbul'da evinin önünde silahlı ve maskeli iki kişinin saldırısı sonucu öldürüldü.

2 Ağustos: Irak ordu birlikleri Kuveyt sınırlarını geçerek bu ülkeyi işgal etti. Bunun üzerine, Birleşmiş Milletler Konseyi acilen toplandı ve ardından Irak kuvvetlerinin derhal geri çekilmesi yönünde uyarı kararı alındığını açıkladı. ABD'nin Devlet Başkanı George Bush, işgalden 4 gün sonra TV'den halka yaptığı konuşmada, bu durumun ABD için gelecekte ekonomik getirisinin yıkıcı olacağını ve uzun vadede dünyayı olumsuz etkileyeceğine dikkat çekti.

4 Eylül: Eski müftü ve yazar Turan Dursun İstanbul'da evinin yakınlarında uğradığı silahlı saldırıda öldürüldü.

26 Eylül: Emekli MİT yöneticilerinden Hiram Abas, İstanbul'da uğradığı silahlı saldırıda öldürüldü.

6 Ekim: SHP Parti Meclisi üyesi, eski senatör ve milletvekili Doç. Dr. Bahriye Üçok kargoyla Ankara'daki evine gönderilen bombalı paketin elinde patlaması sonucu öldü.

3 Aralık: Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay, Körfez krizi konusunda Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın tutumuna karşı çıkarak 3 Aralık 1990'da istifa etti. Çankaya Köşkü'nde yapılan "Körfez krizi zirvesi"nde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Basra Körfezi'nde olası bir savaş durumunda taraf olmaması görüşünü savunan Torumtay, "İnandığım prensiplerle ve devlet anlayışımla hizmete devamı mümkün görmediğim için istifa ediyorum" açıklamasını yaptı. Genelkurmay başkanlığına Orgeneral Doğan Güreş atandı.

PKK eylemleri, 1990 yılında ilçe ve illere sıçradı ve ölen PKK militanlarının cenaze törenleriyle başlayan gösteriler Nevruz kutlamaları dolayısıyla düzenlenen ve sık sık çatışmalarla biten daha büyük gösterilerle sürdü.

1990'dan sonra PKK eylemlerinin hedefleri arasında Kerkük-Yumurtalık boru hattı önemli bir yer tuttu ve hattın çeşitli noktalarına birçok kez saldırılar düzenlendi.

1991

17 Ocak: 1991'in Ocak ayında uluslararası gücün, Saddam Hüseyin'i ve kuvvetlerini Kuveyt'ten çıkarmak için güç kullanacakları kesinleşmişti. Saddam'a tanınan süre 15 Ocak'ta doluyordu ve artık savaşın başlaması an meselesiydi.

Çokuluslu güçler, 17 Ocak 1991 günü sabah 01.40'ta bombardımana başladı. ABD'nin Ortadoğu'daki üslerinden hareket eden uçaklar bir anda Irak'ı yerle bir etmeye başladılar. Bağdat bir anda alevler içinde kaldı. Harekata "Çöl Fırtınası" adı verildi.

Amerika'nın Körfez'e müdahalesi hiç kimse için sürpriz olmamıştı. Amerika, İran Irak Savaşından bu yana bölgeye müdahale için bir fırsat aramaktaydı. Bağdat'a düşen ilk bombalardan itibaren tüm dünya, televizyonları karşısında nefesini tutarak anında savaş ile ilgili bilgileri alıyor, bir futbol karşılaşmasını izler gibi Körfez Savaşı'nı naklen izliyor, binlerce uçaksavar mermisinin ışığında bomba seslerini duyarak savaşı yaşıyordu. Bağdat'a yağmur gibi bomba yağıyordu. Çoğu sivil binlerce insan hayatını kaybetmişti. Yoğun hava saldırısı tam 6 hafta sürdü. Bunu 4 günlük kara harekâtı izledi.

14 Haziran: ANAP 3. Olağan Kongresi'nde Mesut Yılmaz 623 oyla genel başkan seçilirken Yıldırım Akbulut 523 oyda kaldı. Partisinin genel başkanlığını kaybeden Başbakan Akbulut, 16 Haziran'da hükümetinin istifasını Cumhurbaşkanı Özal'a sundu. Özal bir gün sonra Yılmaz'ı hükümeti kurmakla görevlendirdi. Yılmaz hükümeti erken seçimlerin yapıldığı 20 Ekim 1991'e kadar işbaşında kaldı.

10 Temmuz: 5 Temmuz 1991'de sivil polis olduklarını söyleyen kişilerce evinden alınan ve 7 Temmuz'da işkence edilmiş cesedi Ergani-Elazığ il sınırında bir köprü altında bulunan HEP Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın'ın 10 Temmuz'da Diyarbakır'daki on binlerce kişinin katıldığı cenaze törenine özel tim mensupları oldukları iddia edilen güçlerce ateş açıldı, 7 kişi öldü, 250'den fazla kişi yaralandı.

20 Ekim: Yapılan erken seçimlerde 178 milletvekili çıkaran DYP birinci parti oldu. DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in SHP ile kurduğu koalisyon hükümeti 30 Kasım'da güvenoyu alarak çalışmalarına başladı.

SHP, seçimlere, Halkın Emek Partisi ile ittifak yaparak girme kararı alırken, RP, MÇP ve IDP seçimlere RP şemsiyesi altında ortak listeyle katılmayı kararlaştırdı.

DYP yüzde 27'lik oy oranıyla 178 milletvekili kazandı ve seçimden birinci parti olarak çıktı. ANAP yüzde 24 ile 115, SHP yüzde 20,8 ile 88 milletvekili çıkardı. En büyük oy patlamasını seçimlere ortak liste ile giren üç parti yaptı. RP bu ittifak sayesinde 1987'de yüzde 7,2 olan oy oranını yüzde 16,9'a yükseltti ve tam 62 milletvekili çıkarttı. Oyların yüzde 10,8'ini alan DSP barajı güçlükle aştı ve sadece 7 milletvekilliği kazandı.

Cumhurbaşkanı Özal'ın 20 Kasım'da onayladığı bakanlar kurulu listesi Başbakan Demirel dışında 20 DYP'li ve 12 SHP'li bakandan oluştu.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, yemin törenindeki tavırları nedeniyle Hatip Dicle ve Leyla Zana'nın partiden istifa etmelerini istedi.

21 Aralık: Almatlı'da bir araya gelen Rusya, Beyaz Rusya, Ukrayna, Kazakistan, Moldova, Azerbaycan, Ermenistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Kırgızistan liderleri Sovyetler Birliği'ne son vererek Bağımsız Devletler Topluluğu'nu kurduklarını açıkladılar.

1992

29 Temmuz: 1974 Kıbrıs harekatının deniz kuvvetleri komutanı Oramiral Mehmet Kemal Kayacan evine gelen ikisi erkek, biri kadın 3 kişi tarafından kurşunlanarak öldürüldü.

9 Eylül: 12 Eylül 1980'deki askeri darbeden sonra kapatılan Cumhuriyet Halk Partisi'nin 25. Kurultayı 13 yıl aradan sonra toplandı. SHP Antalya milletvekili Deniz Baykal genel başkanlığa seçildi. CHP, SHP'den ayrılan 21 milletvekiliyle Meclis'te grup kurdu.

20 Eylül: Tanınmış Kürt aydınlardan gazeteci-yazar Musa Anter öldürüldü. Anter, Diyarbakır Belediyesi'nin düzenlediği Kültür ve Sanat Festivalindeki imza günü nedeniyle 3 gündür kentte bulunuyordu.

1993

24 Ocak: Gazeteci-yazar Uğur Mumcu, 24 Ocak günü öğle saatlerinde aracına yerleştirilen bomba sonucu öldürüldü.

17 Şubat: Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis'i Diyarbakır'a götürmek üzere Güvercinlik Üssü'nden havalanan B-200 tipi askeri uçak, kalkıştan kısa bir süre sonra, Ankara üzerindeyken, motorlarından birinin alev alması sonucu Yenimahalle'ye düşerek infilak etti; kazada Bitlis ile 3 subay ve 1 astsubay yaşamını yitirdi. Uçağın bir sabotaj sonucu düştüğü söylentileri yayıldı ancak, Genelkurmay başkanlığı bir açıklama yaparak, kazaya motorları etkileyen buzlanmanın neden olduğunu bildirdi.

17 Nisan: Turgut Özal geçirdiği bir kalp krizi sonucu kaldırıldığı Hacettepe Hastanesi'nde yaşamını yitirdi.

16 Mayıs: Cumhurbaşkanı Özal'ın beklenmedik ölümüyle birlikte, Başbakan Süleyman Demirel Türkiye Cumhuriyeti'nin dokuzuncu cumhurbaşkanı seçildi.

8 Haziran'da devlet bakanlığından istifa eden Tansu Çiller genel başkanlığa aday oldu. 13 Haziran'da toplanan kongrede yapılan oylamada DYP genel başkanlığına seçildi. 14 haziran'da, Cumhurbaşkanı Demirel Çiller'i yeni hükümeti kurmakla görevlendirdi. Çiller'in İnönü'yle yaptığı görüşmeden sonra koalisyonun sürdürülmesi konusunda anlaşma sağlandı ve iki lider 24 Haziran'da yeni hükümet protokolünü imzaladılar. Başbakan dışında 32 üyeden oluşan bakanlar kurulu listesinde DYP'den 20, SHP'den 12 bakan görev aldı.

2 Temmuz: Sivas'ta Pir Sultan Abdal Şenliği'ne katılan yazar, şair ve sanatçıların kaldığı Madımak Oteli, 2 Temmuz Cuma günü aşırı dinci gruplar tarafından ateşe verildi; kıyıma dönüşen bu irtica hareketi sonucunda, 37 kişi yaşamını yitirdi.

11 Eylül: Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) toplanan 4. Olağan Kurultayı'nda, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Karayalçın, Erdal İnönü'nün yerine genel başkan seçildi.

Prof. Dr. Muammer Aksoy

~

1917 - 31 Ocak 1990

Prof. Dr. Muammer Aksoy

1917 – 31 Ocak 1990

1917 yılında Antalya'da doğan **Muammer Aksoy** 1937 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni, 1950 yılında ise Zürih Hukuk Fakültesi'ni "Hukuk Doktoru" unvanıyla bitirdi. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde 1952 yılında doçent oldu. 1957'de DP iktidarı döneminde, üniversite özerkliğinin zedelenmesini onaylamayarak, bütün akademik kariyerini bir kenara bırakıp, üniversiteden ayrıldı. 1958 yılında CHP'ye girdi. Aynı yıl ölümüne dek sürdüreceği Türk Hukuk Kurumu başkanlığına seçildi. 27 Mayıs 1960'tan sonra üniversiteye geri döndü. 1961'de Anayasanın hazırlanmasında önemli katkılarda bulundu ve Kurucu Meclis'te Anayasa'nın sözcülüğünü yaptı. 1963 yılında profesör olan Aksoy, Anayasa Hukuku kürsüsüne geçti. CHP Parti Meclisi üyeliğine seçildi. 1964'te İhsan Topaloğlu'nun Enerji Bakanlığı döneminde "ulusal petrol davası"nın savunuculuğunu üstlendi. 12 Mart 1971'de tutuklandı. Yargılama sonucu beraat etti. 1975 yılında yeniden CHP'ye girdi. 1977'de CHP'den İstanbul Milletvekili seçildi. Türkiye'yi Avrupa Konseyi'nde temsil etti. Anayasa Komisyonu Başkanlığı'nı yürüttü. Bu görevi 12 Eylül 1980'e dek sürdürdü. 1981'de Ankara Barosu başkanlığına seçildi.

1981'den itibaren zorlu, çileli, bir o kadar da onurlu ve örgütlü bir savaşım verdi. Devletin her türlü hukuk dışı adımını gün ışığına çıkardı, yolsuzlukların peşine düştü. Birçok kitap yazdı, Atatürkçü Düşünce Derneği'ni kurdu.

Aksoy, yaşamı boyunca Atatürkçü düşünce ve özellikle laiklik konusunda ödünsüz çabalar harcadı. "Laiklik ilkesinin cumhuriyetin temeli, demokrasinin vazgeçilmez koşulu" olduğunu vurgulayan Aksoy, YÖK'ün türban konusundaki kararını eleştirirken, "1982 Anayasası oldukça Atatürk devrimlerinin bir parçası olan 'uygar ve çağdaş kıyafet ilke ve devrimine' aykırı giyinişe, bir devlet kuruluşu olan üniversitelerde göz yumulması açıkça anayasaya aykırı bir tutumu oluşturmaktadır" ifadesini kullanmıştı.

İŞ BANK 24

Cumhuriyet

Türk Bankacılık Sistemi'ne Pamukbank'ın yeni bir hizmetidir. PAMUKBANK iyi bankadır

66. Yıl; Sayı: 23509 Kurucusu: Yunus Nadi 700 TL. 1 Şubat 1990 Perşembe

Prof. Aksoy öldürüldü

Cinayeti İslami Hareket adlı bir örgüt üstlendi

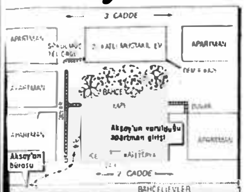

√ Türk Hukuk Kurumu ve Atatürkçü Düşünce Derneği Başkanı, eski milletvekili Prof. Muammer Aksoy, dün Bahçelievler'deki evine girerken, silahlı saldırıya uğrayarak üç kurşunla öldürüldü.

√ Saldırıdan sonra AA ve bazı gazetelere telefon eden bir kişi, Aksoy'un "Tesettür konusunda İslama karşı takındığı tavır nedeniyle Müslümanlar tarafından cezalandırıldığını" bildirdi.

√ Aksoy'un gündüzden bürosuna üç kez telefon edildiği ve dairesine giderken de izlendiği belirtildi. İçişleri ve Adalet Bakanları ile İnönü ve Baykal, Aksoy'un evine giderek bilgi aldılar.

√ Olayın keşfinde Aksoy'un merdivenden çıkmaya başladığı sırada silahın bir metreden ateşlendiği yönünde bulgular elde edildi. 11. Sayfada

PORTRE PROF. MUAMMER AKSOY

Ödünsüz Atatürkçü

73 yaşındaki Muammer Aksoy'un tüm yaşamı demokrasi ve Atatürk ilkelerinin savunuculuğuyla geçti. Prof. Feyzioğlu, üniversiteden atılınca üniversiteden istifa etti. Milli petrol davası savunuculuğu yaptı. 32 yıl Türk Hukuk Kurumu'nun başkanlığı görevini sürdürdü. Öldürüldüğü sırada da Atatürkçü Düşünce Derneği'nin başkanlığını üstlendi. 11. Sayfada

Şaşkınlık ve büyük tepki

CESEDİ TAŞINIYOR — Evinin önünde saldırıya uğrayarak yaşamını yitiren Prof. Muammer Aksoy'un cesedi taşınıyor. (Fotoğraf: Barış Bil)

Özal: Sebebi ne olursa olsun, bir bilim adamına karşı gerçekleştirilen saldırıyı kınıyorum.

Erdem: Demokratik sisteme unutulmaz katkıları olmuştur.

Akbulut: Saldırıdan büyük üzüntü duyuyor ve şiddetle kınıyorum.

İnönü: Böyle vahşet olaylarıyla Türkiye'nin selameti tehlikeye düşürülemez.

Demirel: Bu adi cinayete teşebbüs edenlerde kalp diye, vicdan diye hiçbir şey olmaması lazım.

Prof. Velidedeoğlu: Terör yeniden başladı. Dikkati çekmek için namuslu insanları öldürüyorlar. Şu anda evlat acısı çekiyorum.

Yazar: Aksoy'un öldürülmesi ile önceki günkü cinayetteki benzerlik, bir terörist mahiyet intibaı veriyor.

Av. Helvacı: Son günlerde terörün yeniden tırmanmakta olduğu görülüyor. 11. Sayfada

Gorbaçov: Ayrılmayacağım

Kremlin bulanık

ABD'de Cumhuriyetçi Senatör Richard Lugar, "Moskova'daki gelişmeleri dikkatle izliyoruz. Kremlin'de ciddi bir huzursuzluk silahsızlanma görüşmelerini olumsuz yönde etkileyebilir" şeklinde konuştu.

Dış Haberler Servisi — Sovyetler Birliği Devlet Başkanı ve Komünist Parti Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov, Komünist Parti liderliğinden ayrılacağı yolundaki haberleri yalanladı. Dünyada heyecan yaratan iddia, önceki gece Amerikan CNN Televizyonu tarafından ortaya atılmış, haberin de yalanmasının ardından beraber Kremlin ve Amerikan Doları yükselmeye başlamıştı. Haberler üzerine ABD Başkanı George Bush'un Gorbaçov'u telefonla arayarak bir görüşme yaptığı açıklandı. Bush'un Gorbaçov'a geleneksel "Birlik Mesajı"nı okumadan ... (Arkası Sa. 14, Sü. 4'te)

Kosova barut fıçısı

Belgrad'da Sırplar, Kosova'da Arnavutlar öfke ve kaynaşma içinde

Dış Haberler Servisi — Yugoslavya'nın Sırbistan Cumhuriyeti'ne bağlı özerk Kosova bölgesinde dün polisin halkın üzerine ateş açması sonucu toplam üç kişi öldü. ... Görgü tanıklarının AFP muhabirine verdiği bilgiye göre, Yugoslav polisinin ateş açtığı sırada bölgede hiçbir gösteri düzenlenmediği ifade edildi. Kosova özerk bölgesinin güneyindeki Malisevo kasabasında önceki gün çok şiddetli çatışmalar olmuş ve 1'i polis 5 kişi öldürülmüştü. Arnavutların protesto amacıyla binlerce Sırp öğrenci dün Belgrad'da Federal Parlamentoya yürüyerek "Arnavut isyanına" son verilmesini istediler.

Kosova'da çoğunlukta bulunan Arnavutlar, polis baskısının sona ermesi, siyasi tutukluların serbest bırakılması ve bir seçimler yapılması isteğiyle başlattıkları gösterileri sürdürüyorlar. Ajanslar, Kosova'nın Podujeva kentinde barikatlar kuran Arnavutların polise ateş açıklarını bildiriyorlar. AP, Orahovac, Kosovska, Vitina kasabalarında Arnavutların dün de gösteriler düzenlediğini duyurdu.

Kosova bölgesinde Arnavut göstericilerle polis arasındaki çatışmalar sürerken, ölü sayısı hakkında da çelişkili bilgiler geliyor. BBC, son bir hafta içinde meydana gelen olaylarda 20'den fazla kişinin öldüğünü belirtirken AP, ölü sayısını 13 olarak verdi. Priştine ve Belgrad radyoları da önceki gün Kosova'nın Malisevo (Arkası Sa. 14, Sü. 4'de)

ANKARA

Atina'ya kınama

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz Batılı örgüt ve kuruluşlara gönderdiği mektupta, Yunan makamlarının Gümülcine'deki olaylar karşısındaki tutumunu "şiddetle" kınadı.

Olaylara ilişkin incelemeler yapmak için dün Gümülcine'ye gelen Yunan Komünist Partisi milletvekili Maria Damanaki'ye bir grup Yunanlı tarafından 'Türkiye'ye git' diye bağırıldı. Haberleri Arka Sayfada

SOFYA

Muhalefet direniyor

Komünist Partisi'nin, mayıs ayında yapılacak seçimlere kadar ülkeyi götürecek koalisyon önerisini muhalif gruplar reddetti. DGB sözcüsü işbirliğine girmenin prestij kaybedilmesine yol açabileceğini savundu.

Komünist Partisi'nin genel kurulunda muhafazakâr kanadın çoğunlukta bulunduğu gözleniyor. Delegeler "birlik" çağrısı yapıyor ve Jivkov dönemini kınayan öneriler sunuyorlar. Bazı delegeler havanda su dövülmesinden şikâyetçi. SEMİH İDİZ'in haberi Arka Sayfada

Polis cinayeti

Dev-Sol için büyük arama

Kasımpaşa'da önceki gün öldürülen trafik polisi Mehmet Kâzım Çakmakçı'nın cenazesi dün törenle kaldırılarak toprağa verilmek üzere Adıyaman'a gönderildi. Cinayeti üstlenen Dev-Sol grubuna yönelik bir operasyon başlatıldı.

İstanbul Haber Servisi — Kasımpaşa'daki evinden görev yerine giderken, kimliği belirsiz kişilerce tek kurşunla vurularak öldürülen trafik polis memuru Mehmet Kâzım Çakmakçı'nın cenazesi, dün Maslak Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü önünde düzenlenen törenden sonra memleketi olan Adıyaman'a gönderildi. Tören sırasında polisin gazetecilere sert davrandığı ve fotoğraf çekmelerine izin vermediği görüldü. Yalnızca AA ve TRT'nin çekim yapmasına izin verildi. Bu arada, (Arkası Sa. 13, Sü. 8'de)

Kıbrıs zirvesi 26 şubatta

Perez de Cuellar, "Denktaş'ın mektubunu okuyup inceledikten sonra kendilerine buluşma tarihi olarak 26 şubatı bildirdim" dedi. 3. Sayfada

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Her Yerde Keyfilik!..

TRT yöneticileri 'fikir hakkını' kimi partileri ekranden uzak tutma marifeti sayıyorlar. Azerbaycan, Kıbrıs gibi olaylarda MÇP'nin, Türkeş'in sesi var, DSP'nin, Ecevit'in yok! Kurum bünyesindeki keyfiliğin siyasete bulaşması. Ecevit'i dosya hazırlayıp mahkemeye gitmeye zorluyor. 10. Sayfada

İSTANBUL'dan HİKMET ÇETİNKAYA

İnönü'nün Gücü...

İnönü'nün kurultay sonrası yaptığı açıklamalara bakılırsa çıkan sonuçlardan rahatsız olduğu, ancak bunu belli etmemeye çalıştığı belirtiliyor. Şimdi siyasi kulislerde, özellikle SHP çevresinde şöyle bir yorum yapılıyor: Baykal başbakan, İnönü cumhurbaşkanı olacak. 10. Sayfada

Varşova Notları... (1)

VARŞOVA — Polonya Komünist Partisi yok artık. Pazartesi günü sabaha karşı tarihe karıştı. Gazetenin birinci sayfasındaki iri puntolu manşet şöyleydi:

"Elveda efsane!"

Şu satırlarla başlıyordu haber:

"Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin sonuncu kongresi... 40 yıl boyunca devlet partisi olarak çalıştı. Devlet bir yerde onun vitriniydi. Her şeyi tekelinde almıştı. Ama topluma kabul ettiremedi kendini..."

Haberin içinde yan yana iki fotoğraf: Biri partinin ilk genel sekreteri, ötekisi de sonuncusu...

Yorum, haberin hemen altına çerçevelenmişti: "Son söz"dü başlığı:

"44 yıllık Komünist Partisi sonunu noktaladı. Arkasından gözyaşı akıtmıyoruz. Üzülmüyoruz da..." (Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

HASAN CEMAL

■ **Nükleer bombalar** *Ülkelerdeki nükleer bombalar konusundaki karar ABD ile Türk yetkililerin toplantısında alınacak.* 3. Sayfada

■ **F. Almanya'dan Gorbi'ye övgü** *F. Almanya Dışişleri Bakanı Genscher, SSCB liderinin iki Almanya'nın birleşmesinden yana tavrını övdü.* 3. Sayfada

■ **Sinemanın muhteşem konağı** *Yuva yıkan fettan kadın ya da baş kaldıran erkeksi rollerin oyuncusu Neriman Köksal.* 4. Sayfada

■ **Son gülen iyi güler** *Emil Jannings'in bayrol oynadığı 'Son Adam' filmi Alman sessiz sinemasının başyapıtlarından biri. Film, 1. Kanal'da gösterilecek.* 4. Sayfada

■ **TV reklamlarına basın kuşatması** *Gazeteler 1989'da TV reklamlarına yaklaşık 37 milyar lira ödediler.* 4. Sayfada

■ **Egebank'ın satış protokolü** *Egebank'ın sahibi İzmirli Özakat Grubu'nun toplan satışı ile ilgili ön protokol imzalandı.* Ekonomide

■ **Gıdaya yarım milyon az** *İstanbul'da yaşayan 4 kişilik bir ailenin aylık mutfak harcaması 530 bin liraya yükseldi.* Ekonomide

■ **Efes işi bitiremedi** *Efes Pilsen, Hapoel Holon takımına 97-95 yenilerek sarı final şansını İstanbul'a bıraktı.* Sporda

■ **Kostümlerle gizli aşk** *Tiyatro sanatçısı Gönül Suner, 30 yıllık tiyatro yaşamında severek taşıdığı tiyatro kostümlerini sergiliyor.* Arka Sayfada

■ **Pelikanın ölümü** *200'ü aşkın kuş türü tehlikede.* Arka Sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Prof. Aksoy...

Hukuk devletinin yılmaz savunucusu, Atatürk'ün ödün vermez savaşçısı, laikliğin simgesi Prof. Muammer Aksoy, dün akşam, "... Derneği"nin toplantısından çıkıp evine ... kurşunlara hedef oldu.

Katiller gene yerinden hiç iz bırakmadan ... (Arkası Sa. 14, Sü. 7'de)

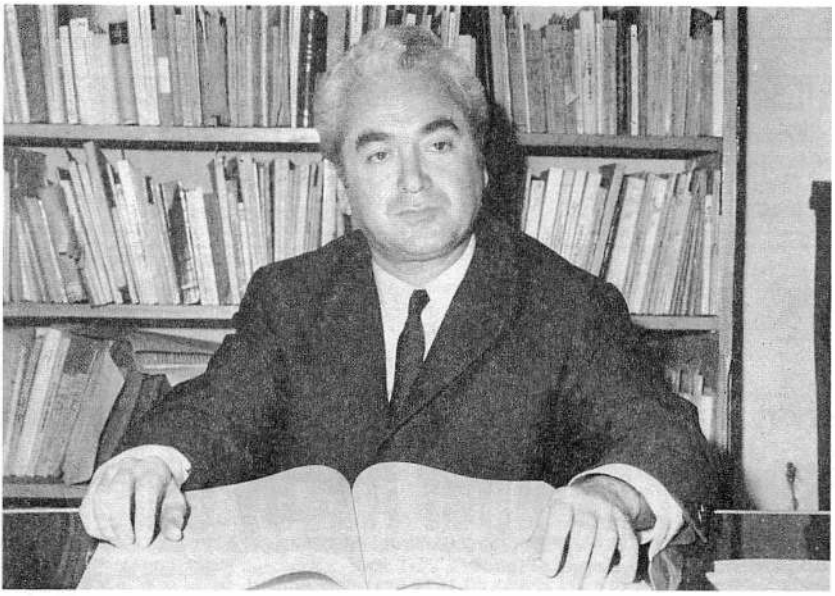

Türk Hukuk Kurumu ve Atatürkçü Düşünce Derneği başkanı, eski milletvekili Prof. Muammer Aksoy, 31 Ocak 1990 günü, saat 19.05' te, evinin bulunduğu apartmanın girişinde uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetti.

Saat 21.30 sıralarında bazı gazetelere ve Anadolu Ajansı'na telefon eden bir kişi, olayı "İslami Hareket" adına üstlenerek şunları söyledi: "Tesettür konusunda İslam'a karşı takındığı tavır nedeniyle Müslümanlar tarafından cezalandırıldı. Olay İslami Hareket adına üstleniliyor. 7.65 Baretta ile cezalandırılmıştır."

Olayı üstlenmek için gazete ve ajansları arayan kişinin Türkçesinin düzgün olmadığı ve jetonlu bir telefonu kullandığı belirlendi. Aynı şahsın başka bir telefonunda da "Olay, İslami İntihar Örgütü adına üstleniliyor. Muammer Aksoy tesettüre karşı takındığı düşmanca tavırdan dolayı öldürüldü, Müslümanlar tarafından öldürüldü" dediği öğrenildi.

Görgü tanığı yok!

Aksoy, yeni kurulan Atatürkçü Düşünce Derneği adına hazırlanan broşürün matbaadan gelen prova baskıları üzerinde düzeltmeler yaptıktan sonra Bahçelievler 2. Cadde 55/5 numaradaki bürosundan çıkmış, 1.5 kilometrelik yolu yürüyerek evinin bulunduğu 24 numaralı apartmana gelmişti. Saat 19.05'te apartmana girerek 4 numaralı evinin kapısına yönelen Aksoy'a, apartmanın içinde 7.65 mm çapında bir tabanca ile üç el ateş edildi. Merdivenin dibine düşen Aksoy, aldığı kurşun yaraları sonucu olay yerinde hemen can verdi.

Hürriyet Ansiklopedilerin ülkesi de hazır
Dünyayı sarsan büyük olaylar
Yüzyılın Kitabı ANSİKLOPEDİ 2000
Sadece 21 kupona herkese
İlk kupon bu pazar günü
ANSİKLOPEDİ 2000

Hürriyet
Türkiye Türklerindir
1 Şubat 1990 Perşembe
Kurucusu: Sedat Simavi 1895-1953

Hürriyet'in okurlarına armağanı
BUGÜN Hürriyet'le birlikte
ÇOCUĞUN İÇİN EVDE NE YAPILMALI

Terör, eski günlerdeki gibi yine can almaya başladı

Prof. Muammer Aksoy öldürüldü

Eski CHP milletvekili, Anayasa Profesörü, Türk Hukuk Kurumu Başkanı Muammer Aksoy, dün akşam 19.15'te Bahçelievler'deki evinin girişinde, başından ve göğsünden üç kurşunla vuruldu...

Ölümünden 5 saat önce Emin Çölaşan'la konuşmuştu

Profesör Muammer Aksoy (solda), ölümünden 5 saat önce Emin Çölaşan'la röportaj yaparken görüntülendi. Röportajın yapıldığı sırada Profesör Muammer Aksoy, Çölaşan'a şehitlik ilan ettiği evlerinde bulunmakta olduğunu belirtti. Çölaşan'ın Profesör Muammer Aksoy'la birlikte de bulunduğu yeni fotoğraflar...

● 1961 Anayasası'nın hazırlıklarında Kurucu Meclis üyesi olarak önemli görevler yapan, ünlü hukukçularıyla yürekli kişiği olan ve hukukun en büyük savunucularından biri olan Prof. Aksoy'a yönelen, pusuda, çeşitleri ateşlerinde ateşten "Ankara Ceza'nın adlı terörist bir grup üstlendi.

● Haberi alır alınaz olay yerine gelen Erdal Erzin, "Bu olayın Mafia mı, yoksa terör örgütlerinin mi gerçekleştirdiği bir an önce ortaya çıkar. Herkesi, emniyet güçlerine yardıma çağırıyorum. Demokrasiyi tehlikeye düşürmek isteyenler varsa ortaya çıkarılsın" diye konuştu. (2. sayfada)

Dava adamı Muammer Hoca

● Emin Çölaşan'ın yazısı (2. sayfada)

OLAY ÜZÜNTÜ UYANDIRDI

Özal: "Büyük üzüntü duydum"
Akbulut: "Şahıslar cezalandırılacak"
Demirel: "Türkiye için büyük kayıp" (2. sayfada)

Olaydan hemen sonra

Saldırı sonrasında kanlar içinde yere serilen ve can veren Prof. Aksoy'un cesedi bu şekilde yerde kaldı. Erzal Erzin'in olay mahallinde yaptığı açıklamalar sırasında Prof. Aksoy'un cesedi, üzeri gazetelerle örtülü olarak yerde kaldı.

Başbakan Akbulut, son siyasi olayları değerlendirdi:

"Türkiye'ye nazar değdi"

Selçuk ŞERİN

Akbulut, Azerbaycan katliamını, Gümülcine'deki yağma olaylarını, Bulgar zulmünü nazara bağlıyor

● Başbakan Akbulut'un, Başbakanlık binasında Meclisten başvuru kabul etmesinde geçirdiği siyasi değerlendirmeleri ile ekonomi, yapılan politik hataların giderilmesine dair "Ama nazar değiyor" demesi garip karşılandı...

● Akbulut, "Nazar"dan sonra görüşlerini şöyle özetledi: "Türk azınlıklara yapılanlar biri cevap bir. Türkiye'yi bu tuzaklarına iyice çekmek istiyorlar zaten, ama muvaffakiyet elde içinde çözümsüzlüğünü muhafaza başarıya ulaşamıyor." (15. sayfada)

Denktaş-Vasiliu zirvesi 26 Şubat'ta yapılacak (16. sayfada)

Kosova'da olaylar dizginlenemiyor

Ölen Arnavutların sayısı dün 26'ya yükseldi

● Yugoslavya'nın Güney Kosova bölgesinde sayısı yüzünü Arnavutların cenazesi sırasında ölen 26 a ulaştı. (16. sayfada)

ANAP'ta Güzel'in halefiyet istiyorlar

● ANAP'ta muhalif kanat lideri Yaşam Cihat Güzel'in, Başbakan Yıldırım Akbulut için "Türk Başbakanı" demesine tepkiler büyüyor... (10. sayfada)

Bu gece Regaip Kandili

● Ramazan ayının ilk haftesini ve müjdesini sayılan Regaip Kandili'ni bu gece kutlayacak. İslam alemi bu geceyi Cuma'dan sonra kabul edildiği ve Allah'ın ibrahim ve de ümmeti bu gece olarak dualarını yapıyorlar. (20. sayfada)

Hayati Özal, Profesör Dr. Güler Sarsı tarafından kalbine yerleştirilen yeni pilleriyle sağlık kontrolünden geçirildi

Zeynep'in ameliyat nedeni belli oldu

Yaşar ERSOY / [illegible]

● Ciğ bir gün önce Ankara Hacettepe Hastanesi'nde yeniden ameliyata alınan Zeynep Özal hakkında farklı görüşler sürdürülmüş ve ameliyatının düşmesinin yüzünden olduğu anlaşıldı.

● Kızından nakil bir kalbi kazasından kaynaklandığı sırrı izlerini düşürüyor Zeynep Özal, dün ailesinin ekibinden sonra kalbinin sonuçlarını açıklayarak, değişikliklerin doğru olmadığını ispat etti. (20. sayfada)

İstanbul'da hayat daha da pahallaştı

Ulaşım ve ekmeğe zam

Zamlar pazartesi günü başlayacak. 350 liraya satılan ekmek 400, otobüs biletleri kısa mesafede 350, uzun mesafede 700 lira oldu

GÜNÜN YAZISI

Oktay EKŞİ

Aksoy'un ardından...

BAKIN [illegible] (19. sayfada)

Turgut Özal Uğur Dündar'a ödül verdi

● "1990 Yılı Gençlik Ödülleri Töreni" dün gece Çırağan Sarayı'nda yapıldı. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın katıldığı törende, Uğur Dündar'a ödül verildi. (21. sayfada)

Cumhurbaşkanı Özal, Uğur Dündar'a ödül veriyor

● Kurumsal masadaki Uğur Dündar ile, ödül alan başarılı gazeteciler arasında yer aldı. (21. sayfada)

● Tüketicinin 900 liraya satılan bir kasa soyadan 3000 liraya satılmasına, Mevlütlerin de 2000 liraya 400 lira satılmasına, Mart ayında 300 bin liralık 70 bin liraya, Nisan'da 30 bin liralık 70 bin liraya satılmasına tepki gösteren 600 binden 4000 liraya çıktı. (20. sayfada)

Ocakta mutfak enflasyonu, yüzde 2.5 oldu (Ekonomi'de)

Hürriyet
HER AY BİR ANSİKLOPEDİ
KUPON NO: 10

■ "Top Ten Ansiklopedisi" hipertansiyon yapsa, tansiyonu yine 21 inci kuponla bitiyor. Ansiklopedileri zhorugunuz odaklarını yarın yayınlayacağız...

Ankara Emniyet Müdürü Mehmet Ağar, olayı tüm yönleriyle araştırdıklarını söyledi. Emniyet yetkilileri, katilin apartmanın arka tarafının karanlık olmasından yararlanarak kaçtığını, böylece görgü tanığı bırakmadığını tahmin ettiklerini söylediler. Apartmanın arka tarafında iki katlı evin bahçesine açılan demir bir kapının da açık olduğu, iki katlı evin dikenli tellerle çevrili bahçesinin dip kısmındaki tellerin telefon kabloları ile sarılarak olası bir kaçış için işaretlendiği saptandı. Yetkililer, bu bulguyu, cinayetin önceden planlanmış olabileceğinin işareti olarak değerlendirdiler. Bu arada iki katlı müstakil evin boş olması dikkat çekiyordu.

Olaydan sonra, Muammer Aksoy'un öldürüldüğü apartman ile çevresindeki apartmanlarda oturanların olayın ardından evlerinin ışıklarını söndürdükleri, sokaktaki hareketliliği perdelerin arkasından izlemeye çalıştıkları görüldü. ilk aşamada herhangi bir görgü tanığı bulunamaması da dikkat çekiyordu.Bu arada; cinayetin işlendiği apartmanın caddeye bakan bölümündeki dükkanda çiçekçilik yapan Sedat Altıntaş, verdiği ifadede şunları söylüyordu:

> "...28.01.1990 günü saat 10.00 sıralarında ben dükkanımda yalnız olarak oturduğum bir sırada, 27-30 yaşlarında, 1.70 boylarında, zayıf yapılı, esmer, bıyıklı, bir haftalık sakallı, doğu şiveli ve pejmürde kıyafetli, derbeder giyimli (palto, mont ve ceket yok) üzerinde mavi renk V yaka kazak olan bir şahıs Muammer Aksoy burada mı oturuyor diye Muammer Bey'in oturduğu binayı gösterdi. Ben de evet dedim ve şahıs peki diyerek gitti. Bu şahsı bir daha görmedim, ancak görsem tanıyabilirim... 31.01.1990 günü saat 18.30'a kadar ben normal günlük işlerimi yaptım ve 18.30 da karşımızda bulunan bakkala sigara almak için gittim. Sigarayı alıp dönerken, tam karşıya geçeceğim sırada, önceden tanıdığım ancak adını bilmediğim 24 sayılı apartmanın 1 nolu dairesinde oturduğunu bildiğim 13 yaşlarındaki çocuk bana bizim apartmanda bir kişiyi vurdular, kaçan kimseyi gördün mü, dedi ve çocukla birlikte hemen apartmana gittik. Apartmanın iç girişindeki merdivenlerin altında Muammer Aksoy'u burnunda ve kafasında birikmiş kan olduğu halde, kafası demirlere sıkışmış bir vaziyette yatar gördüm, müdahale etmeden hemen eşine haber verdim."

Çiçekçinin yanında bulunan kafeteryada, olay sırasında bulunan bazı kişiler de silah sesi duymadıklarını ancak, Aksoy'un yere düşerken çıkardığı sesin kafeteryaya kadar ulaştığını dile getirdiler. Kaçan herhangi bir kişi ya da kişileri görmediklerini söylediler. Bu sırada olayda kullanılan silahın susturuculu olduğu iddia edildi. Ancak bu iddiayı yetkililer doğrulamadı.

Milliyet Halk Gazetesi

Ortadoğu'da savaş rüzgârları estiren

Su kavgasının iç yüzü

Doğu Ergil yazdı ● Yarından itibaren Milliyet'te

12 Eylül öncesini hatırlatan suikast

Prof. Aksoy'u öldürdüler

TEPKİLER

"Teröre lanet"

İKİ KURŞUN

İSLAMI ÖRGÜT

ANARŞİ TIRMANIYOR

"Ağlama anneciğim"

Prof. Muammer Aksoy

Apartmanın giriş katındaki 1 numaralı dairede oturan ailenin oğlu Ahmet Köseler ise, polise verdiği ifadesinde, şunları söylüyordu:

> "Olay sırasında evde yalnızdım. Bir ara girişteki ara kapının açılıp kapandığını duydum. Daha sonra çat çat çat diye üç ses duydum. Daha sonra bu seslerin hemen ardından, ara kapının yine açılıp kapandığını işittim. Kapıya gidip mercekten araya baktığımda ışığın yanık olduğunu, ancak kimsenin bulunmadığını gördüm. Bunun üzerine kapıyı açıp dışarı baktım. Bu sırada 4 numaralı dairede oturan Muammer Aksoy Beyi kanlar içinde merdivenin basamakları üzerinde düşmüş şekilde gördüm. Hemen eve giderek apartmanın arka bölümünü gören mutfak penceresine koştum, baktığımda kimseyi göremedim. Bunun üzerine 055'den polis imdadı aradım. Bildiklerim bundan ibaret."

İki saat apartmanın girişinde tutulan Aksoy'un cesedi, saat 21.05'te bir ambulans ile Adli Tıp Kurumu morguna götürüldü.

Şaşkınlık ve büyük tepki

Prof. Muammer Aksoy'un öldürülmesi büyük tepki uyandırdı. Aksoy'un vurulduğu yere çok sayıda kurum ve kuruluşun temsilcileri tarafından çiçek bırakıldı.

Aksoy'un evine ilk önce SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, daha sonra genel sekreter Deniz Baykal gelerek başsağlığı dilediler ve saldırıyı kınadılar. İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ile Adalet Bakanı Oltan Sungurlu, Bakanlar Kurulu toplantısından çıkarak, beraberlerinde Emniyet Genel Müdürü Sabahattin Çakmakoğlu ve Vali Saffet Arıkan Bedük ile Aksoy'un evine gelerek eşi ve yakınlarına başsağlığı

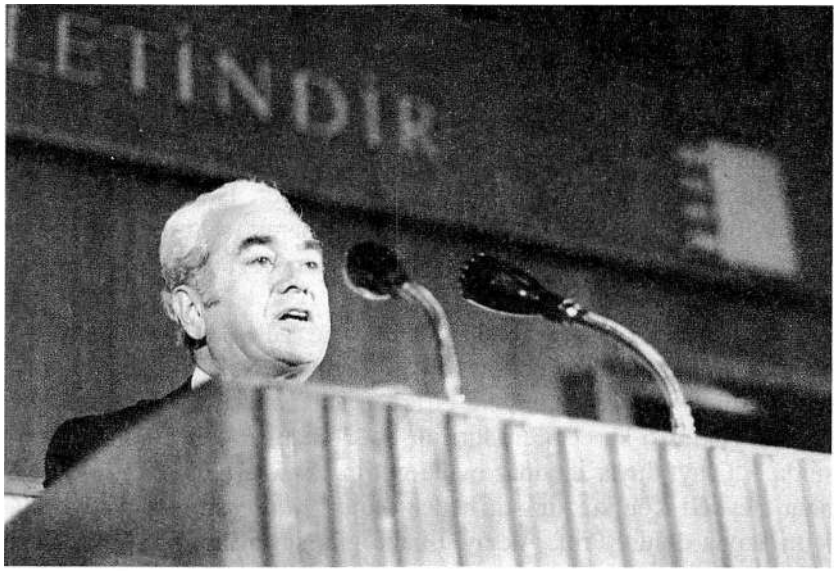

dilediler. Ankara Emniyet Müdürü Mehmet Ağar, gazeteciler ve meraklılar tarafından çepe çevre kuşatılan apartman girişinden güçlükle içeri girerek, olay yerinde incelemelerde bulundu.

Erdal İnönü, Prof. Aksoy'un evinden ayrılırken gazetecilere yaptığı açıklamada şunları söyledi:

> "Bir an önce bu olayın aydınlanmasını bekliyorum. Nedir arkasındaki sebep? Bir terör olayı mı, bir mafya olayı mı, bir kişisel mesele mi? Sebep neyse aydınlanmasını bekliyoruz. Böyle vahşet olaylarıyla ülkemizin sağlığını, halkımızın mutluluğunu, demokrasiyi tehlikeye atmak isteyenler varsa bunların bir an önce meydana çıkarılmasını bekliyoruz. Böyle vahşet olaylarıyla Türkiye'nin selametinin tehlikeye düşürülemeyeceğini de ifade ediyoruz. Herkesi bir an önce bu vahşi cinayeti bulacak olan güvenlik güçlerine yardıma çağırıyoruz."

Cumhurbaşkanı Özal, Aksoy'un öldürülmesini, İstanbul AKM'de Türk Silahlı Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı yararına verilen "Çağdaş Fürsün" operetini izlerken öğrendi. Cumhurbaşkanlığı basın sözcüsü Kaya Toperi, konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, "Cumhurbaşkanı Özal'ın olayın içeriği ve kim tarafından yapıldığı hakkında bilgi almaya çalıştığını, saldırıdan dolayı üzgün olduğunu, olayı şiddetle kınadıklarını" bildirdi. Toperi, "Sebebi ne olursa olsun bir bilim adamına karşı gerçekleştirilen bu saldırıyı kınıyoruz" dedi.

Başbakan Akbulut, yayımladığı mesajda saldırıyı kınadı. DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, konuyla ilgili olarak "Olaydan fevka-

lade üzüntü duydum. Bu adi cinayete teşebbüs edenlerde kalp diye hiçbir şey olmaması lazım. Aksoy'un ölümü Türkiye için çok büyük kayıptır"dedi.

İstanbul Üniversitesi'nde toplanan bir grup öğretim üyesi, saldırıyı protesto ederek saygı duruşunda bulundular ve "1980 öncesine de 1980 sonrasına da dönmek istemiyoruz" dediler. İstanbul ve Ankara hukuk öğrencileri de fakültelerinde toplanarak saldırıyı kınadılar. İstanbul Barosu'na bağlı avukatlar, cüppeleriyle bir dakikalık saygı duruşunda bulundular.

Olaydan hemen sonra Aksoy'un evine gelenler arasında Uğur Mumcu'da vardı. Mumcu, olayı duyar duymaz arabasıyla yola çıkmış, olay yerine yakın bir yere park ettiği sırada arabasının el frenini öyle şiddetli çekmişti ki, el fireni kırılmıştı. Mumcu, ertesi gün çıkan yazısında, "Olayı duyar duymaz evine gittim. Aksoy, bu aksaçlı inanç ve onur heykeli kör kurşunlara hedef olmuş, yerde sırtüstü yatıyordu. İçim acıyla doldu. Prof. Aksoy'u baba gibi severdim. Aksoy da beni oğlu gibi" diyordu.

"Muammer Hoca'nın yolundan gidin..."

Aksoy'un eşi Ülke Aksoy olay gecesi, sinir krizi geçirerek İbni Sina Hastanesi'ne kaldırıldı. İbni Sina Hastanesi'nde tedavi gören Ülke Aksoy, ertesi gün, gazetecilerin soruların yanıtlarken, eşinin hayatı boyunca mücadeleden yılmadığını belirterek, şunları söyledi:

> "Muammer hiçbir zaman yaşama sevincini kaybetmedi. Başına gelen hiçbir şeyden şikayet etmedi. Her kötü olayda 'Allah beni sınavdan geçiriyor' derdi. Hayatımda, Muammer kadar dinine bağlı bir insan görmedim. Onu öldüren insanların da dindar olduğuna inanmıyorum. Dindar kişi bunu yapmaz, onlar kiralık caniler.
>
> Muammer, yaşamı boyunca hep mücadele edip tehlikelerin içine girdi. Her şey, doğru bildiği yolda gitmesinden oldu. YÖK'le ilgili düşünceleri nedeniyle hep tehditler geliyordu. Bize genelde bu mektupları göstermek, söylemek istemiyordu. Tehditlere rağmen hiç yılmıyordu. 'Çocukların geleceğini düşün, bizler bunu yapmazsak ne olacak' diyordu. İhsan Doğramacı babamın arkadaşı olduğu halde bir telgraf göndermedi.
>
> Gençler, Muammer'in yolundan gitsinler. Tüm ağırlığıyla Türkiye'nin geleceği için savaşsınlar. Yetkililerin bu işin peşini bırakmamalarını istiyorum. Unutulup gitmemesini öneriyorum. Özellikle demokratik merkezlerin bütün güçleriyle olaya sarılmalarını temenni ediyorum."

Ülke Aksoy, olay gününü ise şöyle anlatıyordu:

"Olay saatinde ben evimde 2'nci kanalda yayınlanan Yalan Rüzgârı adlı diziyi seyretmekteydim...Birden peş peşe üç el ses duydum. Bu sesin dışarıdan geldiğini ve egzoz sesi olabileceğini düşündüm. Bana kesinlikle silah sesi gibi gelmedi. Apartmanımızın yapısı itibariyle kapı kapandığı zaman bile irkiliriz. Normal bir silah sesi olsaydı mutlaka fark eder ve fırlardım... Silah sesinin daha güçlü olacağını sanıyorum. Ben sesi duyduğumda saatin kaç olduğunu bilemiyorum. Çok kısa bir zaman sonra kapının zili çaldı. Ben Muammer geldi diye düşünerek kapıyı açtım. Karşımda çiçekçi Sedat'ı gördüm. Sedat bana Muammer Bey'e bir şey olmuş, aşağıda yatıyor dedi. Ben hemen fırlayıp aşağıya indim. Apartman merdivenlerinin bitiminde antrede Muammer Aksoy yerde sırtüstü olarak, ayakları açık ve kapı yönünde, başı da demir korkulukların altındaki beton setin üzerine gelecek şekilde yatıyordu. Ağzından kanlar gelmişti. Ben enfarktüs geçirdiğini düşündüm. Suni teneffüs yaptırmaya çalıştım. Bu arada doktor ve Hızır Acil Servisi çağırın diye bağırıyordum. Olay yerine gittiğimde benim dışımda çiçekçi Sedat vardı. Ayrıca bir numaralı dairenin kapısı açıktı ve bu dairede oturan Ahmet isimli çocuğu da görür gibi oldum. Benim bağırmam üzerine 5 numaralı dairede oturan doktor Kemal ve eşi geldiler. Doktor Kemal eşime ilk müdahaleyi yaptı. Doktor, Muammer Aksoy'un göğsünü açtı ve kurşun yarasını gördük. Ben ölmüş mü diye bağırıyordum. Doktor Kemal'in de evet anlamında başını salladığını anımsıyorum."

Hedef: Demokratik, laik cumhuriyet...

ADD yaptığı açıklamada, Prof. Aksoy'un bağımsız, laik hukuk devletini gerçekleştirme ve koruma konusundaki çaba ve çalışmalarını Aksoy'un bıraktığı yerden omuzlayacakları belirtilerek, "Toplumumuzun huzuruna, ülkemizin bütünlüğüne yönelik bu alçakça cinayetin geciktirilmeksizin tüm suçluları ile ortaya çıkarılmasını, devletin bütün görevlilerinden; TBMM'den, hükümetten, muhalefet partilerinden, DGM ve cumhuriyet savcılarından görevlerinin gereklerini yerine getirmeleri beklenmektedir" denildi. Açıklamada, cinayetin şiddetle lanetlenmekte olduğu da vurgulandı.

Aksoy'un, 32 yıl başkanlığını yaptığı Türk Hukuk Kurumu Yönetim Kurulu yaptığı açıklamada, Aksoy'a yapılan saldırının, Türkiye'de demokratik, laik cumhuriyeti hedef alan bir saldırı olduğu vurgulanarak, "Bilinmelidir ki kuruluşumuz, ülkemizdeki demokratik, laik, Atatürk devrimlerine bağlı devlet düzeninin her zaman kararlı takipçisi olmaya devam edecektir. Tüm demokrasi güçlerini, karanlık odakların bu tür tertiplerine karşı mücadeleye çağırıyoruz" denildi.

DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Aksoy'un eşi Ülke Aksoy'a

gönderdiği mesajda şöyle dedi:

> "Türkiye'de terörün bir Muammer Aksoy'u hedef alabilecek noktaya gelmiş olması tüm ulusumuz açısından son derece acıdır ve kaygı vericidir. Aksoy'un gerek bilim adamı gerek siyaset adamı olarak yaşamı boyunca, barış, demokrasi ve insanlık için verdiği yürekli mücadele, ona Türk siyasal tarihinde özel bir yer verecek değerdedir."

Aksoy'un öğleden önce gazeteci - yazar Emin Çölaşan ile bir araya gelmiş ve Çölaşan'ın "Pazar Sohbetleri" için yönelttiği soruları yanıtlamıştı. Çölaşan, görüşme ile ilgili olarak şunları söylüyordu:

> "Aksoy, görüşmemizde, TCK'nın 141, 142 ve 163. maddesinin kaldırılmasına karşı olduğunu söyledi. Şeriat tehlikesinden söz etti. Atatürk'ün büyüklüğünü, örnekler vererek anlattı. Son derece inançlı bir dava adamıydı. Haysiyetli, şerefi ve namusundan hiçbir zaman ödün vermemişti. Benim için de çok acı bir anı oldu."

Olaydan birkaç gün sonra Muammer Aksoy'un evi ve bürosu güvenlik güçlerince arandı. İncelenmek üzere birçok belgeye el konuldu. Aksoy'un evindeki aramaya Uğur Mumcu tanık olmuş, arama sırasındaki hoyratlık ve Aksoy'a yönelik küçümser hava onu çok üzmüştü. Mumcu, bir yazısında MİT'in Prof. Aksoy'u yaşamı boyunca adım adım izlediğine dikkat çekiyor ve şunları söylüyordu: "Aksoy'u böylesine yakından izleyen MİT'in bu alçakça cinayeti de ortaya çıkarması gerekiyor. Aksoy cinayeti, İpekçi cinayetine benziyor. Bu cinayet ortaya çıkarılmazsa, korkarız Türkiye, İpekçi cinayetinden sonra olduğu gibi yeniden anarşi ve terör ortamına sürüklenecektir."

Çok yönlü soruşturma

Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Akın Öncül, cinayete ilişkin çok yönlü bir soruşturma başlatıldığını, ancak olayın herhangi bir görgü tanığının ya da kanıtının henüz bulunmadığını söylüyordu. Öncül, olayın soruşturmasının, Aksoy'un öldürülmesini "devletin iç ve dış güvenliğini tehdit eder bir suç" olarak değerlendirerek Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Başsavcılığı'nın istemi üzerine bu savcılığa bırakıldığını da ifade etti.Aksoy'un laiklik konusunda yaptığı açıklamalar nedeniyle kimliği belirsiz kişilerden tehdit mektup ve telefonları aldığı da kaydedildi.Otopsi sonucunu, Ankara Adliyesi'ndeki makamında düzenlediği bir basın toplantısıyla açıklayan Öncül şunları söyledi:

"Otopsi sonucuna göre vücuda üç adet merminin isabet ettiğini tespit ettik. Mermilerden bir tanesi sağ şakak üzerinden, diğeri sağ yanağın burunla birleştiği yerden, diğeri de göğüs kafesi ön sağ üst bölümünden vücuda girmiş, kafa kısmına isabet eden kurşunlar vücuttan dışarı çıkmış. Göğüs kafesinden giren mermi ise sol koltuk altında vücudu terk etmeyerek kalmıştır. Otopsi sonucu vücuttan bir adet mermi çekirdeği çıkarılmış, ayrıca olay yeride üç adet boş kovan ile bir mermi çekirdeği bulunmuştur."

Olaya Ankara DGM Savcılığı el koyuyor: İpucu yok!

Aksoy'un öldürülmesi olayının soruşturulmasını üstlenen Ankara DGM savcılık kaynakları, cinayeti Türkiye'yi 12 Eylül öncesi ortama sürüklemek isteyenlerin bir çabası olarak niteledi. Son günlerde meydana gelen terör olaylarının üst üste gelmesine de bu açıdan dikkat çeken aynı kaynaklar, devletin bütün olanaklarını Aksoy'un katil ya da katillerinin yakalanması için seferber edileceğini bildirdiler.

İstanbul Barosu Başkanı Turgut Kazan, Bakan Oltan Sungurlu'ya verdiği mektupta, "Devletin tehlikede olduğunu ve bizzat kendisi hukuk devleti için tehlike olan Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcısı Nusret Demiral'ın böyle bir soruşturmaya bakamayacağını" belirtti.

Soruşturmayı DGM Başsavcısı Nusret Demiral ile birlikte yürüten DGM Cumhuriyet Savcısı Binbaşı Ülkü Coşkun, çok yönlü olarak yürüttükleri cinayet soruşturmasında, tüm olasılıkları göz önünde tutmaya çalıştıklarını söyledi. Soruşturmalarında özellikle Aksoy'un laiklik konusundaki düşünce ve tutumundan rahatsız olan irticai unsurlar üzerinde durduklarını belirten Coşkun, Aksoy'a ölümünden önce Almanya'dan gönderilen iki tehdit mektubunun da araştırıldığını söyledi.

Olay yerinde ve Aksoy'un bürosunda ilk araştırmaları yaptığını da kaydeden Coşkun, cinayetin planlı ve soğukkanlı bir biçimde işlendiği sonucuna vardığını söyledi. Katilin Aksoy'un hemen ardından apartmana girerek Aksoy'a seslendiğini, Aksoy'un bu ses üzerine geriye doğru dönerken de kurşunlara hedef olduğunu kaydeden Coşkun, olay sırasında bir kişinin gözetleyici, bir kişinin de kaçmaya yardımcı olmak üzere olay yerinde bulunduğunu sandığını belirterek eylemin bu şekilde en az üç kişiyle gerçekleştirildiğinin sanıldığını anlattı. Coşkun, katilin Aksoy'a 75 cm-1 metre mesafeden ateş ettiğinin saptandığını da belirtirken üç kurşunun da öldürücü bölgelere isabet etmesini katilin profesyonel olduğunun bir göstergesi olarak niteledi. Katillerin cinayet yeri olarak da en uygun yeri seçtikleri izlenimi edindiğini kaydeden Coşkun, olayın herhangi bir görgü tanığının ya da olayı aydınlatabilecek nitelikte bilgi verene rastlanmadığını söyledi.

Horzum Olayı

Ülkü Coşkun, daha sonra, "Aksoy'un yakınları Horzum olasılığını da araştırmamızı istediler. Gerekirse Horzum ve yandaşları hakkında da soruşturma açacağız" diye konuştu.

Prof. Muammer Aksoy, Horzum Davası'na Emlak Bankası adına müdahil olmuş, Emlak Bankası'nın işadamı Kemal Horzum'dan alacakları konusunda çalışmalar yapmıştı.

SHP İçel Milletvekili ve TBMM "Horzum Araştırma Komisyonu" üyesi Fikri Sağlar da, Muammer Aksoy'un öldürülmesi olayı ile "Horzum Olayı"nın ilişkisi olabileceği iddiasında bulundu.

Kemal Horzum'un mahkum olmasında Aksoy'un etkili olduğuna dikkat çeken Fikri Sağlar, konuyla ilgili gazetecilerin sorularını yanıtlarken şunları söyledi:

> "Bence sadece Kemal Horzum olarak ele almak doğru değil. Horzum olayı Türkiye'deki mafya-işadamı-bürokrat-politikacı bağlantısı ile egemenliğini kurma ve kamu kaynaklarını kendi çıkarları doğrultusunda kullanma düzenlerinin birer sembolü olarak görüyorum.
>
> Emlak Bankası'nın Horzum'dan olan hakkını alabilmesi doğrultusunda Muammer Bey'in çok ciddi çalışmaları oldu. Özellikle hukuk oyunlarına girilmesini engellemek amacıyla getirdiği görüşler, hukukun üstünlüğünü ve adaletin yerine getirilmesi, hakların korunması doğrultusunda gösterdiği gayret var..."

Prof. Muammer Aksoy'un öldürülmesi ile ilgili olarak avukatı aracılığı ile bir açıklama yapan Kemal Horzum, "Muammer Hoca'nın cinayete kurban gitmesine çok üzüldüm. Ama bu olaya benim ismimin karıştırılması çok yanlış" dedi. Horzum, Muammer Aksoy ile mahkemede karşılaştıklarını ve her konunun mahkeme ile sona erdiğini de sözlerine ekledi.

Anıtkabir'de uyarı

"Demokrasi düşmanlarına ortak tavır belirlemek" amacıyla Ankara'da toplanan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, Ankara Barosu Yönetim Kurulu, Türk Hukuk Kurumu yöneticileri, İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı ve 41 baro başkanı ile 4 baro temsilcisi 4 Şubat günü Anıtkabir'de cüppeli saygı duruşunda bulundular.

Başkan Önder Sav, Türkiye Barolar Birliği'nin "ortak tavır" belirlemek için yapılan toplantının açış konuşmasında, "Sizleri Muammer Aksoy'a ağıt yakmak, arkasından gözyaşı dökmek için çağırmadık. Türkiye'de tezgahlanmaya başlanan olaylara, 12 Eylül'de yaşanmış

filmleri tekrar sahnelemek isteyenlere, demokrasi düşmanlarına karşı ortak tavrınızı belirlemek için çağırdık" dedi. "Hiçbir kişisel düşmanı olmayan Prof. Aksoy'un adi bir cinayete kurban gitmiş olması düşünülemez" diyen Sav, cinayetin ustaca ve profesyonelce işlendiğini belirterek, "Yapılan resmi açıklamalarda öldürenin veya öldürenlerin bilinmediği, bulunamadığı söyleniyor. Ama biz, bu acımasızca tetik çeken adamı, vuran katilleri çok iyi tanıyoruz. Doğanay'ı, Tütengil'i, Necdet Bulut'u vuranlar da onlardı" dedi.

Muammer Aksoy'un düşüncelerinin, Atatürkçülüğünün, sosyal hukuk devleti kavgasının hedef seçildiğini, katillerin ülkeyi Ortaçağ karanlığına çekmek isteyen, özgün düşüncenin aydınlığından ve demokrasiden korkan alçaklar olduğunu belirten Sav, şöyle konuştu:

> "Namlular Aksoy'a değil, demokrasiye, özgür düşünceye, hepimize çevrilmiştir. Tetikteki ellere kimin hükmettiği bellidir. Bu elleri bileklerinden suçüstü yakalamak da devleti yönetenlerin görevidir. Katiller bir an önce bulunmalı, caniler bir an önce bulunmalı, adalet yerine getirilmelidir. Bütün sorumluları göreve çağırıyoruz."

Sav'ın konuşmasından sonra çeşitli baro başkanları önerilerini dile getirmek için söz aldılar. İstanbul Baro Başkanı Turgut Kazan, "Gazetecileri döven ve bunun gazetelerde haber olacağını bilen bir polis soruşturmayı nasıl yapacak?" diye sordu.

Türkiye'nin Petrol Faciası ve Çıkar Yol

Prof. Muammer Aksoy, 1965 yılında yayımladığı, "Türkiye'nin Petrol Faciası ve Çıkar Yol" adlı kitabında, yabancı petrol şirketlerinin ülkemizin yararına hareket etmelerine "akli ve iktisadi" bakımdan imkan bulunmadığını gösteriyor, Petrol Kanunu'nun değiştirilmesi gerektiğine ve Petrol Dairesi'nin temelden düzeltilmesi zorunluluğuna dikkat çekiyordu:

> "Yabancı petrol şirketlerinin Türkiye'ye gelmeleri, bir taraftan ham petrol üretimimizin çoğalmasına engel olmuş, diğer taraftan da başka satıcılardan ucuza alabileceğimiz ham petrolü pahalıya satın almamıza sebep olmuştur. Böylece Petrol Kanunu'nun tuttuğu yol, bizim için milli hasılada beklenmesi normal olan önemli bir artışın önlenmesi sonucunu doğurarak, büyük bir iktisadi darbe teşkil etmiştir. Petrol Dairesi'nin Petrol Kanunu'nu mümkün olan en kötü ve memleket yararına en aykırı surette uygulaması, bu zararın daha da artmasına sebep olmaktadır.
>
> Fakir bir memleket için bu sonuç, '10 yıldır süren iktisadi, si-

yasi ve hukuki facia'dan başka bir anlama gelemez. Gerçi İran, Meksika, Venezüella, Kolombiya, Paraguay ve daha birçok memlekette bu dev petrol şirketlerinin sahneye koydukları petrol faciaları yanında bizimki "küçük bir orta oyunu' sayılır ama, unutmayalım ki, bunun kurbanı biziz! Ve bugün için dünya ölçüsünde büyük olmayan bu facianın yarattığı zarar ve yaratacağı acılar dahi, davaya derhal el koyarak gidişi temelinden değiştirmek için yeter derecede ve önemdedir... Petrol tüketim piyasalarını elde etmek için, bugün petrolcüler arasında büyük bir savaş süregelmektedir. Demek oluyor ki, 'vaktiyle –daha ziyade- petrol kaynaklarını işletme hak ve imtiyazını elde edebilmek için, kanlı mücadelelerden, hatta milletleri birbiriyle savaşa dahi sürüklemekten kaçınmayan, devletlerin kendi petrol kaynakları üzerindeki haklarını gasbetmek amacıyla o memleketlerin iç siyasetine en geniş ölçüde karışan, hükümetler deviren, memleketlerin sömürge haline gelmesine veya bu durumda kalmasına bütün güçleri ile gayret eden dev petrol şirketleri'nin bugünkü mücadeleleri, ön planda, 'petrol pazarlarını muhafaza etmek ve yeni pazarları ellerine geçirmek' amacına yönelmiş bulunmaktadır."

Prof. Muammer Aksoy, Amerikalı uzmanlar tarafından hazırlanan Petrol Kanunu'nun ülkemizin aleyhine olduğunu savunuyor ve yürürlükte kaldığı sürece, yabancı şirketlerin Türkiye'de petrol bulmalarının ülkemize hiçbir fayda sağlamayacağını söylüyor ve bu durumu bir örnekle açıklıyordu.

"Yapılan hesaplara göre, yabancı şirketlerin Türkiye'de bir milyon ton ham petrol üretimine karşılık yapabilecekleri transfer miktarı 19.5 milyon dolardır. Amortismana düşen kısmı bundan indirsek bile, geriye yine 18.5 milyon dolarlık bir rakam kalacaktır. Türkiye'nin dışarıdan ham petrol ithal etmesi halinde ise, her milyon ton ham petrol karşılığında ödeyeceğimiz 18.5 milyon dolar, rafinaj ve diğer karlar sonucunda yuvarlak hesap 19.3 milyon dolara çıkacaktır. Hele ham petrolün, dünya piyasasındaki serbest rekabet fiyatından temin edilmesi halinde, 1 milyon ton ham petrolü 13 (hatta 10) milyon dolara satın almak dahi mümkün olabilecektir. Görülüyor ki, 'dışarıdan ham petrol getirmemiz halinde, her milyon ton ham petrol için kaybedeceğimiz döviz' ile 'kendi öz kaynaklarımızı tüketme karşılığında elde edeceğimiz her milyon ton ham petrol yüzünden transferine müsaade ettiğimiz döviz' arasında, lehimize bir fark bulunmayacaktır. Aksine, hem 'kendi petrol rezervlerimizi tüketecek' ve hem de 'petrol şirketlerine, dışarıdan petrol satın alma halinden daha fazla dövizi ödemiş olacağız.'"

Prof. Aksoy, kitabının sonunda ise şunları söylüyordu:

> "Halkımız, soyulduğunun şuuruna varmış petrol konusunu dürüst, makul ve kendi yararına uygun bir sonuca bağlamaya karar vermiş bulunmaktadır. Buna, hiçbir iç ve dış kuvvet engel olamayacaktır. Zira Türkiye'nin petrol davası (yani petrol kaynaklarımızın Milletin ve Devletin en yararına olacak surette ve süratle işletilmesi amacıyla gerekli yasama yürütme ve idare tedbirlerini alma yolundaki çaba ve mücadele) ne solun, ne sağın, ne de ortanın davasıdır. Bu dava, milletimizin iktisadi ve sosyal alanda kalkınmasını ve çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmasını gönülden isteyen her Türkün ortak davasıdır."

Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Yasa Tasarısı

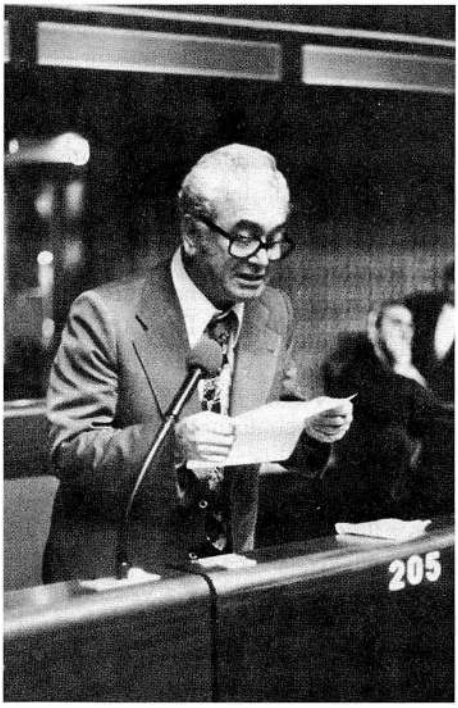

Özellikle petrol açısından dışa bağımlı olan Türkiye, 1974 dünya petrol bunalımından büyük ölçüde etkilenmişti. Bu nedenle elektrik enerjisi üretiminde ulusal kaynaklara öncelik verilmesi stratejisi benimsendi. Bu konu, 1978 yılında Başbakan Bülent Ecevit'in başında olduğu hükümet tarafından hazırlanan bir yasa tasarısı ile TBMM gündemine getirildi. 2172 sayılı Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Yasa Tasarısı TBMM'ye, Başbakan Bülent Ecevit, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Deniz Baykal, Kültür Bakanı Ahmet Taner Kışlalı'nın da aralarında bulunduğu hükümet üyelerinin imzalarıyla sunuldu.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nda, aralarında dönemin TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Muammer Aksoy'un da bulunduğu on kişilik bir bilim kurulu tarafından hazırlanan yasa tasarısında amaç; ülkenin enerji sorununun çözümlenmesi için linyit, demir-çelik sanayisinin gereksinimini karşılamak için demir ve ihracat gelirlerimizi arttırmak için de bor yataklarının devlet kuruluşları eliyle işletilmesini sağlamak üzere, bu konuda daha önce verilen izinlerin

Bakanlar Kurulu kararlarıyla kaldırılmasına olanak sağlanmasıydı.

Tasarı TBMM'de 21 Eylül 1978 tarihinde görüşülmeye başlandı. Yasanın hem Millet Meclisi'nde hem de Cumhuriyet Senatosu'nda görüşülmesi sırasında en önemli tartışmayı, bunun bir devletleştirme yasası olup olmadığı ile madenlerin mülkiyetinin kime ait olduğu konusu oluşturdu. Yasanın bir devletleştirme yasası olmadığını savunan İstanbul Milletvekili Prof. Dr. Muammer Aksoy şunları söyledi:

> "... Denilmek istenmiştir ki, bu devletleştirme, devletin, milletin zararınadır ve adeta özel teşebbüs düşmanlığı da vardır. Halbuki hiç birisi yoktur. Hatta, aslında burada doktriner bir görüş bile olabilirdi, sol görüşü benimseyen bir parti böyle bir şey getirebilirdi; ama bu yasa sol görüşün bile sonucu değildir. Bu sadece Atatürk milliyetçiliğinin kaçınılmaz sonucudur ve Atatürk, bütün 1 Kasım nutuklarında da hep milli maden ve madenlerin devletleştirilmesi üzerinde durmuştur...
>
> İşte bu kanun tasarısının büyüklüğü, Türk Milletine ait olan rezervleri, Türk Milletine bırakmasındadır; ve bu da Anayasanın 130'ncu maddesinin kaçınılmaz sonucudur.
>
> Arkadaşlar, diyorlar ki: 'Özel teşebbüs eziliyor; müktesep hakları ortadan kaldırılıyor.' Bu şekilde düşünenler lütfen Anayasanın 130'ncu maddeyi okusunlar. Anayasamız, yalnız, 'Madenler Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır' demiyor, aynı zamanda 'Madenleri işletmek Devletin hakkıdır' diyor.
>
> O halde, kural, işletmenin Devlete ait olmasıdır; istisna -eğer Devlet lüzum görürse- bir kanunla özel teşebbüsün ortaklığını veya özel teşebbüsün faaliyetini kabul eder.
>
> O halde asolan, madenlerin işletilmesinin dahi Devlete ait olmasıdır ve bunu (asıl olan hakkını her zaman istemesi, vazgeçilmez bir sonuçtur; hukukun vazgeçilmez sonucudur. Devlet neyi ödeyecektir? O şahsın gerçekten o girişime fiilen yatırdığını ödeyecektir. Bunlar da yasa tasarısında sırayla, birer birer ödenmiştir. Hatta kâr mahrumiyeti dahi bir ölçüde hesaba katılmıştır. Ama neticede rezervlerin (Türk Milletine ve Devletine ait olan yeraltındaki madenlerin) özel şahıslara peşkeş çekilmesi ortadan kaldırılmıştır. Yoksa bu tazminat, bir hukuk devletinde ödenebilecek en adil tazminattır; bundan ötesi, birçok şirketin yabancılarla işbirliği düşünülecek olursa yabancılar lehine konulacak hükümler olur.
>
> Bir şeyi de söylemeden buradan inemeyeceğim:
>
> Arkadaşlar, Sayın Esat Kıratlıoğlu arkadaşımız bor ve boraks üzerinde konuşurken borun önemini küçümseyerek konuştular, hatta bunun bir stratejik madde olmadığını bile söylediler. Ben maden mühendisi değilim; ama yıllardır bu konuda uğraşıyorum ve maden mühendislerinden bilgi alıyorum. Şurada en büyük dört o-

danın (Maden Mühendisleri, Jeoloji Mühendisleri, Kimya Mühendisleri, Fizik Mühendisleri odalarının) bor hakkında, boraks hakkındaki raporu vardır. Ne deniliyor biliyor musunuz? Türkiye'deki boraks rezervlerinin 1975 rayici üzerinden değeri 9 trilyondur ve boraks satarak -eğer inhisarı elde edilirse- hiç vergi almadan Türk Devleti 30 sene idare edilebilir. Çünkü dünyanın borakslarının % 60'ı bizdedir. Ama bir İngiliz, bir Amerikan şirketi de Eskişehir, Kütahya mıntıkasında borakslara ortak olduğu ve yabancılarla işbirliği yapıldığı içindir ki, biz bu alanda inhisar fiyatı koyamıyoruz. Ve 30 yıllık bütçemizi yalnız borakstan sağlayabileceğimiz halde (o zaman 9 trilyon, şimdi 18 trilyon değerinde olan) madenleri yeterince değerlendiremiyoruz... Görüştüğümüz bu kanun, yalnız Türkiye'de boraksların devletleştirilmesini sağlayabilse dahi, belki tarihte hiçbir kanunun Türk Devletine sağlayamadığı büyük yararları sağlamış olacaktır." [1]

Yasa, 3 Ekim 1978 tarihinde Millet Meclisi'nde yalnız iktidarın katıldığı oylamada 226 oyla kabul edildi. Süleyman Demirel, Necmettin Erbakan, Alparslan Türkeş, Korkut Özal ve Faik Türün ise oylamaya katılmayarak muhalefet ettiler.

2172 sayılı yasanın kabul edilmesinden sonra, bu yasanın verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan kararname ile özel sektörün elinde bulunan 925 maden sahasının -ki bunlar linyit, demir ve bor sahalarıdır- geri alınması öngörüldü, ancak Türkiye siyasal ve ekonomik bunalım ortamına sürüklendi, programın uygulanması mümkün olamadı ve 12 Eylül 1980'de darbe gerçekleşti.[2]

Aksoy'a saygı, teröre lanet

Prof. Dr. Muammer Aksoy'un cenaze töreni 3 Şubat günü gerçekleştirildi. Saat 09.00'da Adliye Sarayı önüne getirilen Aksoy'un bayrağa sarılı tabutu, burada katafalka konuldu. Adliye önündeki törene Aksoy'un kardeşleri, oğulları ile Aksoy'un başkanı olduğu Türk Hukuk Kurumu ve ADD Yönetim Kurulu üyeleri ile avukatlar, çeşitli dernek, kurum ve kuruluşların temsilcileri ve binlerce vatandaş katıldı. Avukatlar törende cüppeleriyle yer aldılar.

Törende bir konuşma yapan Ankara Barosu Başkanı Erzan Erzurumluoğlu, Aksoy'un 1980-1984 yılları arasında Ankara Barosu

[1] TBMM 22.9.1978, 169. Birleşim.

[2] Dr. Sema Tutar Pişkinsüt, *Cumhuriyet*, 21-22 Mart 2001.

10 bin kişinin katıldığı yürüyüş sırasında, "Katil iktidar", "Türkiye İran olmayacak", "Aksoylar ölmez", "Kahrolsun faşizm, yaşasın mücadelemiz" ve "Katil Özal" sloganları atıldı.

Başkanlığı yaptığını anımsatarak, "Prof. Muammer Aksoy'un laik cumhuriyet, hukukun üstünlüğü, demokrasi ve Atatürkçü düşünce konusunda verdiği 55 yıllık mücadele bize örnek olacaktır" diye konuştu. Saygı duruşundan sonra Aksoy'un naaşı cenaze arabasına kondu. Prof. Aksoy'un cenazesini ikinci törenin yapıldığı TBMM'ye taşıyan aracı yaklaşık 5 bin kişilik bir kortej izledi. Kortejin önünde, avukatlar, çeşitli kuruluş temsilcileri yer aldı. Aksoy'un fotoğrafını Uğur Mumcu taşıdı. Atatürk Bulvarı'ndan ilerleyerek TBMM'ye ulaşan kortejin burada polis tarafından önü kesildi ve Meclis'teki törene sadece milletvekilleri, Aksoy'un ailesi, avukatlar ve basın mensuplarının alınacağı duyuruldu. Bunun üzerine kortejde bulunanlar, "Hükümet istifa", "Kahrolsun faşist diktatörlük", "Birlikte geldik birlikte döneriz" şeklinde sloganlar attılar. TBMM bahçesindeki törene katılan avukatlar ve diğer vatandaşlar burada Aksoy'un öldürülmesini alkışlarla protesto ettiler. Emniyet yetkililerinin "zor kullandırmayın, alkışlamayın" uyarısına karşın alkışlarla protesto devam etti.

TBMM'deki törenden sonra cenaze, oluşturulan bir kortej eşliğinde Maltepe Camisi'ne getirildi. Yol boyunca çok sıkı güvenlik önlemleri alındığı görüldü. Camiden Sıhhiye Köprüsü'ne kadar süren ve yaklaşık 10 bin kişinin katıldığı yürüyüş sırasında, "Katil iktidar", "Türkiye İran olmayacak", "Aksoylar ölmez", "Kahrolsun faşizm, yaşasın mücadelemiz" ve "Katil Özal" sloganları atıldı. Kortejin önü Sıhhiye Köprüsü'nün başlangıcında çevik kuvvet tarafından kesildi.

Cenaze töreninde Aksoy'un fotoğrafını Uğur Mumcu taşıdı.

Çok sayıda polisin kordon oluşturarak yürüyüşe izin vermemesi üzerine emniyet amirleri ile yürüyüşe katılanlar arasında tartışmalar yaşandı.

Önce gazeteciler...

Cenaze arabasının arkasından gitmek isteyenlerle polis arasında itişmeler başladı. Polisler, kordonu aşan yürüyüşçülere uzun tahta coplarla vurmaya başladılar. Polislerin saldırısı sırasında çok sayıda yürüyüşçü yaralandı. Bazı kişileri yerlerde sürükleyerek coplayan polisler, birçok yürüyüşçüyü de göz altına aldılar.

Olaylar sırasında Çevik Kuvvet Amiri Mehmet Bilir, polislere, "Önce gazeteciler... Fotoğraf çekmesinler" emrini verdi. Bu emri öbür emniyet amirlerinin de onaylaması üzerine, polisler gazetecilere saldırarak coplamaya başladılar. Polisler, saldırı sırasında, "İstanbul'daki arkadaşlarımızın intikamını alıyoruz", "Ne yazıyorsunuz", "Bizi hedef göstermek neymiş, görün" diye bağırdılar.

Aksoy'u taşıyan cenaze arabası, Cebeci Asri Mezarlığı'na getirildi. Aksoy'un çiçeklerle bezenen mezarının başında ilk olarak Türk Hukuk Kurumu adına Avukat Halit Çelenk konuştu. Aksoy'u, "Özverili, duygulu, esprili bir insan, yılmaz bir insan hakları, laik düşünce ve hukuk devleti savaşçısı" olarak niteleyen Çelenk, konuşmasını şöyle sürdürdü:

> "Yaşamı boyunca insan hakları, demokrasi ve laik cumhuriyet için mücadele veren kurumumuzun başkanı Prof. Dr. Muammer

Aksoy, hain bir kurşuna hedef oldu. Bu saldırının planlı, örgütlü bir saldırı olduğu açıktır ve saldırı, Muammer Aksoy'un kişiliğinde laik, demokratik düşünceyi hedef almıştır. Silahı kullanan hain elin hangi odaklar tarafından görevlendirildiği elbette ortaya çıkacaktır ve çıkarılmalıdır."

Basın Konseyi'nin açıklaması

Basın Konseyi, Aksoy'un cenaze töreninde bazı gazetecilerin polisler tarafından coplarla dövülmesini kınadı. Basın Konseyi İkinci Başkanı Doğan Heper, yaptığı yazılı açıklamada gazetecilerin dövülmesini "Haber alma özgürlüğüne karşı bir girişim" olduğunu söyledi ve sorumluların ortaya çıkarılmasını istedi.

Kamuoyuna açıklama

4 Şubat günkü gazetelerde, aralarında yazar, gazeteci, sanatçı, hukukçu ve sendikacıların da bulunduğu 250'yi aşkın kişinin imzasını taşıyan "Kamuoyuna Açıklama" başlıklı bir bildiri yayımlandı. "Teröre Geçit Vermemek İçin Demokratik Katılımcı Bir Toplumsal Yaşama Doğru İlerlemeliyiz" alt başlığını taşıyan bildiride Aksoy cinayeti kınanırken, şu görüşlere yer verildi:

"İlerici nitelikleriyle tanınan değerli bilim adamı Prof. Muammer Aksoy öldürüldü. Bu cinayet Abdi İpekçi cinayetine benzer özellikler taşıyor. Abdi İpekçi de, Prof. Muammer Aksoy da ılımlı kişilikleriyle bilinen iki değerli aydınımızdı. Tüm toplumun değer verdiği, politik bakımdan ılımlı görüşlere sahip aydınların öldürülmesi öncelikle halka, ilerici demokrat güçlere, tüm aydınlara korku salmayı hedefliyor. "Bir İpekçi, bir Aksoy öldürülürse beni hayli öldürürler" korkusunun yaygınlaşmasını, insanların sindirilmesini amaçlıyorlar.

Eski film yeniden gösterime girmiş gibidir. Suçluların en kısa zamanda bulunması ve demokrasinin toplumsal, siyasal yaşamda tüm kurum ve kurallarıyla yerleştirilmesi doğrultusunda gelişmeler sağlanamadığı takdirde cinayetlerin artması, karanlık mihrakların serbestçe at oynatacağı elverişli ortamın yaratılması ve henüz ulaşamadığımız demokrasinin hepten kaybedilmesi tehlikesi vahim bir biçimde gündeme girebilir.

Hiç kimsenin, siyasi veya değil hiçbir kuruluşun böylesi bir tehlike karşısında sessiz ve kayıtsız kalması düşünülemez. Bu tehlikeyi önlemek için çok farklı çıkarları savunan, ama demokraside birleşen bütün siyasi akımlar bir araya gelebilmelidir. Toplumsal yaşamdan şiddetin dışlanması en başta devletin demokratikleştirilmesini gerektirir, demokratik bir Anayasayı oluşturmayı gerektirir,

yurttaşlar üzerindeki devlet baskısının, düşünce ve örgütlenme ortadan kaldırılmasını gerektirir, demokratik, katılımcı bir toplumsal yaşama doğru ilerlemeyi gerektirir.

Kanımızca ister kanunlar aracılığıyla ve devlet eliyle, ister bireyler ve örgütlü gruplar tarafından gerçekleştirilsin insan hayatına son verme kararları ve bu kararların infazı insanlığın ulaşmak için bir hayli yol aldığı hümanist değerleri ayaklar altına almaktadır.

Siyasi görüşü, suçu, görevi ne olursa olsun insan hayatının dokunulmazlığı tüm topluma bir kültür değeri halinde yerleştirilmelidir.

Bizler bu görüşlerimizle, kendilerine ulaşamadığımız birçok insanın düşüncesini yansıttığırnıza inanıyoruz.

Değerli bilim adamı Prof. Muammer Aksoy'un anısına yapılacak en anlamlı armağan, yukarıdaki görüşler doğrultusundaki gelişmelerin toplumsal yaşamımızda gerçekleşmesi olacaktır.

Onun değerli anısı önünde bir kere daha eğiliyoruz."

Prof. Aksoy'un son sözleri

Prof Dr. Muammer Aksoy, saldırıya uğradığı gün, öğleden önce, Ernin Çölaşan ile yaptığı söyleşide Atatürkçü Düşünce Derneği'ni niçin kurduğunu şöyle anlatıyordu:

"Gerçek şu ki, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'na başladığı ve ilkelerini yeri geldikçe ilan etmeye başladığı andan buyana 70 yıl geçtikten sonra, Türkiye'nin durumu ileriye doğru değil, geriye doğru adımlar atar hale gelmiştir. Atatürk'ün ilke ve devrimleri tehlikeye düşmüştür. Burada biz Atatürk'ün savunuculuğunu yapmak için kurmadık bu derneği. Atatürk, insan olarak ölmüş birisi, fani. Atatürk'ün o ilkelerinin Türk toplumu için son derece önemli olduğuna ve Türk toplumuna yaşama gücü verdiğine inanıyoruz. O ilkeler tehlikeye düştü mü, Türkiye'de demokrasi de tehlikeye düşer. İnsan hakları da tehlikeye düşer, milli egemenlik esası tehlikeye düşer, hukuk devleti tehlikeye düşer, çağdaşlık tehlikeye düşer. Yani Türkiye geri kalmış bir ülke olarak bağımsızlığını da kaybeder. Dünya ailesi içinde sömürgeliğe ve Osmanlı Devleti gibi yarı sömürgeliğe gider. O yarı sömürgelikten Osmanlı Devleti'ni kurtaran Atatürk asker olarak Atatürk değildir. İlk adımı, doğru, asker olarak. Ama ondan sonraki ilkeleri ve devrimleri ile Atatürk'tür. Bağımsızlığını sağlamış, kapitülasyonu bertaraf etmiş ve 1400 yıl önce kabul edilmiş ilkelerle, kurallarla Türk toplumunun yönetilmesi halinde onun çağdaş olamayacağını, kendi gereksinimlerine cevap veremeyeceğini görerek, en önemli kural olan devletin akıl ve bilim ile idare edilmesi esasını getirmiştir. Dinsel kuralların sayesinde idare edilmesi esasını kaldırmıştır. Yani laiklik esasını koymuş-

Hürriyet

Türkiye Türklerinde

2 Şubat 1990 Cuma

Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953

Ansiklopedide neler var ?

Yüzyılımızın en önemli olayları, en önemli kişileri...

Türkiye'de ilk kez tek cilte başlangıcından bugüne yüzyılımız.

Dünyanın ve toplumların kaderini değiştiren olaylar, savaşlar, katliamlar, ekonomik krizler...

Okumayı sevenler, öğrenmek isteyenler... Ansiklopedi 2000, aradığınız kaynak kitap...

Ayrıntılı bilgi 21. sayfada

İrtica tehlikesine işaret eden bilim adamı, sağ terörün kurbanı oldu

Prof. Aksoy'un son sözleri

Demokrasi düşmanlarının katlettiği Profesör Muammer Aksoy ölmeden 5 saat önce Emin Çölaşan'a şunları söyledi:

Eşi hastanede

Prof. Aksoy, 73 yıllık hayatının son konuşmasını Emin Çölaşan'la yaptı

tur. Laik devlet, laik hukuk, laik eğitim... Bunları getirmiş ve bunlar Türkiye'yi öteki Müslüman devletlerden çok farklı düzeye getirmiş. Bugün içinde bulunduğumuz durumu beğenelim beğenmeyelim Emin Bey gerçek şudur ki, Müslüman devletleri ile mukayese edilemeyecek bir yerdeyiz. Suudi Arabistan'a bakın yok, Sudan'a bakın, Pakistan'a bakın... herhalde onların durumu bambaşka. Niçin? Bizim Avrupa ile bugün aramızdaki fark nitelik farkı değildir. Aşağı yukarı niceliktir... halbuki onlarla, tamamen bir nitelik farkı içindeyiz. Değişemez, çağdaş olamaz onlar...

Aksoy, söyleşide laikliğin kesinlikle tehlikede olduğunu vurguluyor, şeriat düzeninin gelmesinin gerçekten mümkün olup olmadığı sorusuna ise şu yanıtı veriyordu:

"Bu tehlike sayı itibarıyla baktığınız zaman büyük değil ama bir gerçeği benim kadar siz de biliyorsunuz. Toplum yaşamında, militan durumda olan, kavgayı yürüten azınlık, duruma hakim olmaktadır. Ve ben şundan hiçbir zaman korkmuyorum, oy ile bunların iktidara gelebileceğine inanmıyorum. Ama müsaade edildiği zaman, Türkiye'nin her yerinde kargaşa çıkaracaklardır... Bunlara dindar demiyorum. Bu dindar olmayan, tamamen taassup içinde bulunan, bağnazlık içinde bulunan şahıslar kışkırtarak, hatta dindar bazı şahıslara bile saldıracaklar ve Türkiye'de birçok yerde Ali-Muaviye kavgası gibi, din temeline dayanan kavgalar başlayacaktır. Hele bir Aleviler faslı var. Bu suretle müdahalelere sebep olunacaktır. Buna müsaade edildi mi, din yüzünden saldırılar olacak ve büyük ölçüde saldırılar olduğunda ordu yeniden işe el koyacak, demokrasi yine güme gidecektir. İşte, o tehlike bence daha büyük-

tür. Yani o boyuta iktidarı seçimle ele geçireceğine ben de inanmıyorum ama Münci Kapani yazmıştı. Şu olabilir, üçüncü parti durumuna gelebilir. Hele öğrenimin birleştirilmesi, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun yavaş yavaş fiilen ortadan kalkması ve İmam-Hatip kökenli şahısların, Türkiye'nin idari mekanizmasının her yerine hakim olarak, yani yargıç olarak kaymakam olarak, genel müdür olarak yerleşmesi sonucunda, bu toplumda bir zemin kazanmasının yanında, hiç değilse yüzde 15-20 oy alırsa o zaman üçüncü parti olarak kilit parti haline gelebilir. Münci Kapani çok güzel belirtti bunu. O zaman ne olur? İktidara geldikleri zaman yine bazı bakanlıkları ellerine alacaklardır. Uzun vadede Türkiye'nin Ortaçağ doğrultusuna gitmesi için büyük hazırlıklarını ve planlarını uygulama yoluna geçebileceklerdir. O bakımdan, kademeli bir tehlikedir. Birden iktidara gelemezler ama, sonradan iktidar olabilmek için iktidar ortağı haline gelebilirler. Bu tehlike mevcuttur.

Söyleşide, Türkiye'nin laikliği kabul etmesinden dolayı demokrasiye ve hürriyetlere gittiğini belirten Aksoy, "laikliğin askıya alınmasıyla, bir daha ne demokrasi olur, ne hürriyet olur" diyor, "laikliğin düşmanları"nı şöyle sıralıyordu:

"Laiklik düşmanı denilince zannediliyor ki bunlar sadece Ortaçağ zihniyetine sahip olan fanatik, gerici insanlardır. Bunlar elbette var ve bunlardan çok yararlanılıyor. Ama bunun yanında gerek laikliğin tehlikeye düşmesi ve gerekse irtica hareketlerinin büyük boyutlara ulaşmasında ikinci büyük grup, siyaset adamlarıdır. Yani inanın, böyle bir şeyin irtica hareketlerinin doğru olmadığını onlar da biliyor. Fakat bile bile, sırf oy alabilmek için... Üçüncü bir grup var ki, bunu da mutlaka bilmek zorundayız... Dış güçler. Dış ekonomik ve siyasal güçler. Bunlar başta Suudi Arabistan olmak üzere bazı Arap ülkeleri... Çünkü kendilerinde şeriat düzeni var. O düzeni korumak zorundalar. Burada Türkiye'nin laik bir devlet, ileri bir toplum olması, onlar için bir çıbandır. Bu çıbandan kurtulmak için, Türkiye'de de şeriat düzeni kurulması için çalışıyorlar. Suudi Arabistan ve İran... Kendi düzeneklerini koruyabilmek için, bizde de aynı şeriat düzeninin kurulmasını istiyorlar... Dördüncüsü ise ekonomik güçler... Dışta Amerika ve Suudi Arabistan'da petrol kokan sermaye. O petrol kokan sermaye de Türkiye'de demokratik hürriyetçi, çağdaş ve akılcı bir düzeni istemiyor ve bu yüzden şeriatçıları kışkırtıyor. Bu uçlar zaten mevcut iken şimdi bizi üzen şey, en mükemmel ve en enerjik düşünebilen bazı arkadaşlarımız bile hürriyet adına hürriyetlerin ortadan kaldırılmasını savunuyorlar... Ve sanki Türkiye'de laiklik ilkesi çok kolay kabul edilebilmiş gibi bunu tehlikeye atmayı göze alıyorlar ve diyorlar ki '163. Madde Kaldırılsın...' Onlar da belki farkında varmadan, laiklik ilkesini

arkadan hançerliyorlar. Bu ilke Atatürk'ün her şeyi dikkatle hesap ederek, son derece temkinli hareket etmesi sayesinde kazanıldı. Şunu burada açıkça hatırlatıyorum bu ilerici arkadaşlarımıza... Laiklik bir defa elden gitti mi, bir daha gelmez. Gelir ama nasıl gelir? Demokrasinin ortadan kaldırılmasıyla gelir. Zaten on senede bir demokrasiyi karaya otursun diye şeriat kavgalarına izin vereceğiz, öyle mi?... Biz diyoruz ki Emin Bey... Akılcı, bilimci, çağdaş ve uygar olan, ilerici kesim en az Ortaçağcı olanlar ve Türk toplumunu birtakım doğmalara mıhlayıp çağdışı kalmaya mahkum edenler kadar cesur ve özveri sahibi olmadıkça, Türk toplumu kurtulamaz."

Esrarengiz çöp toplayıcı

Muammer Aksoy cinayetinden iki yıl sonra öldürülme korkusuyla gizlenen yeni bir tanık ortaya çıktı. Bahçelievler semtinde çöplerden kağıt toplayarak geçimini sağlayan E.A. adlı kişi, Türk'ten çok Arap'a benzeyen bir kişinin Aksoy'un evinin çevresinde aylarca çöp toplayıcı gibi dolaştığını, cinayetten sonra da ortadan kaybolduğunu söylüyordu. Adının açıklanmasını istemeyen E.A., DGM Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurarak ifade verdi. E.A.'nın ifadesi ilginç ayrıntılar içeriyordu:

"Kendisini her gördüğümde elinde 30-40 santimetre ebadında siyah kayışlı omzuna takılı bir çantayla gezdiğini görürdüm. Beni her gördüğünde "ezik" diye hitap eder, bana bu bölgeyi terk etmemi buralara gelmememi söylerdi. Ayrıca bu şahsın elinde 'klipır' tabir edilen çakmak bulunurdu. Bana, 'sen kağıt topluyorsun ben de bu çakmakları topluyorum' derdi. 'Ne yapacaksın' diye sorduğumda, 'ne yapacağıma karışma, ben bunları topluyorum' der bana kızardı. Bir defasında kendisini Muammer Aksoy'un evinin önünde bulunan çöp bidonlarını karıştırırken gördüm. Burada çakmak aradığını söyledi...

Bu şahıs bir defasında 4. caddede şu anda ismini bilmediğim pastanenin önünde çöp bidonlarının içine atılmış bayat pastaları yememi söyledi. Ben de kendisine 'defol git sen manyak mısın bunlar yenir mi, yenirse sen ye' dedim. O da bana yüksek sesle bağırarak 'Sen hiç mantar yedin mi?' dedi. Ben de kendisine 'mantar nedir, mantar yenir mi, mantar ne demek' dedim. O da bana 'Burada birisi mantar yiyecek' dedi ve dönüp gitti..."

E.A., Aksoy'un öldürüldüğü gece evinin biraz aşağısında aynı adama rastladığını söylüyor ve adamı şöyle tarif ediyordu:

"Esmer, uzun boylu, iri yapılı, fazla şişman olmayan, seyrek

uzun sakallı, bozuk olmayan bir Türkçe konuşan, elmacık kemikleri düz, sakal yapısı Hacivat ile Karagöz'ün tipini andıran, siyah pardösülü, kadife pantolonlu, başında da bayan sarığını andıran yün bir şapka, kulaklarına kadar giyinmiş, 1.85-1.90 boylarında, 65-70 kilo ağırlığında, kahve rengi gözlü 28-30 yaşlarında..."

E.A'nın verdiği bilgilerle şahsın robot resmi çizildi. Ancak, Bahçelievler'de yapılan araştırma ve soruşturmalarda, şahsın bulunmasına ilişkin bir bilgiye ulaşılamadı.

"Katili tespit ettim"

Öte yandan ülkücü itirafçı Ömer Tanlak, Aksoy'un katilini tespit ettiğini iddia ediyordu. İşin ilginç yanı Ömer Tanlak'ın iddiaları da E.A.'nın iddialarıyla örtüşüyordu. Yaptığı itiraflarla pek çok MHP ve Ülkü Ocakları kökenli faili meçhul olayın aydınlanmasını sağlayan Tanlak'a göre katil - ya da en azından katilleri bilen- Arap Selim kod adlı, Filistin asıllı MHP militanı Selim Türkmen idi. Tanlak, savcılığa verdiği 5 Mayıs 1992 tarihli ifadesinde şunları söylüyordu:

"...31 Ocak 1990 tarihinde Ankara'da Bahçelievler'de Prof. Dr. Muammer Aksoy'un akşam saatlerinde öldürülmesinden sonra hemen ertesi günü yani 1 Şubat 1990 günü Sabah gazetesinde yayınlanan ve bu gazetedeki gazeteci Sabri Canbeyli'nin çektiği fotoğrafta hemen olay mahallinde Arap Selim lakaplı Selim Türkmen'in siluetini gördüm... Daha sonra bu kafamda bir soru işareti olarak kaldı, bugünkü tarihten yaklaşık 8-10 gün önce yani 1992 Nisan ayının son haftasında... TRT'nin 31 Ocak 1990 günü saat: 19.00 sıralarında öldürülen Prof. Muammer Aksoy'un öldürüldüğü yerde çektiği filmi izlediğimde bu filimde Arap Selim lakaplı Selim Türkmen'in yaklaşık 5 saniye kadar görüntüsünü gördüm ve açıkça tanıdım ve teşhis ettim. Bildiğim kadarıyla Arap Selim lakaplı Selim Türkmen'in Muammer Aksoy'un öldürüldüğü yerde ve aynı saatte bulunması için herhangi bir sebep olmadığı kanısındayım. Benim tahminime göre Prof. Dr. Muammer Aksoy'u eski ülkücü grup içerisinde faaliyet icra etmiş olan Selim Türkmen'in öldürmüş olabileceğidir..."

Tanlak'ın ifadesinden yola çıkan güvenlik güçleri Selim Türkmen'in ailesine ulaştı ancak kendisine ulaşamadı. Yakınları, Selim Türkmen'in 1980 yılında 12 Eylül'den önce S. Arabistan'a çalışmak üzere işçi olarak gittiğini, 1990 yılı Temmuz ayına kadar her yıl normal izine gelip gittiğini, yaklaşık iki yıldır Türkiye'ye gelmediğini söylediler.

Bedri Koroman, Milliyet 4 Şubat 1990

TBMM Faili Meçhul Siyasi Cinayetler Araştırma Komisyonu

19'uncu dönemde TBMM'de temsil edilen siyasi partilerin grup başkan vekillerince verilen Meclis Araştırma Önergesi, TBMM Genel Kurulu'nun 9 Şubat 1993 tarihindeki 65'inci birleşiminde kabul edilerek bir Faili Meçhul Siyasi Cinayetler Araştırma Komisyonu oluşturuldu. Komisyon 12 Ekim 1995 tarihinde çalışmalarını tamamlayarak hazırladığı raporu başkanlığa sundu.

Ama ne var ki, Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Bahriye Üçok, Uğur Mumcu cinayetlerinin de yer aldığı rapor TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmedi. Raporun sonunda bir bölüm dikkat çekiyordu:

"Nedeni tarafımızca anlaşılamayan bir nedenden ötürü komis-

yonumuzun çalışmalarını engelleyen ve hukuka aykırı olarak Emniyet Müdürlüğü'nün bilgi ve belge akışını kesen; komisyonumuzun görev alanına giren faili meçhul siyasal cinayetlerle ilgili belge ve bilgileri komisyonumuza vermeyen Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral ve Ülkü Coşkun' un eylem ve işlemlerinin takdiri için raporun bir örneğinin Yüksek Hâkimler ve Savcılar Kurulu'na verilmesi hususunun Genel Kurul'un takdirine sunulmasına..."

Aradan 9 yıl geçmiş, ancak Aksoy cinayeti soruşturmasında ilerleme kaydedilememişti. 3 Şubat 1999 tarihinde Adalet Bakanı'na sunulmak üzere hazırlanan, Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet Volkan imzalı bilgi notunda şunlar söyleniyordu:

"Gerek olay yerinde yapılan inceleme ve araştırma gerekse alınan ihbar ve elde edilen tehdit mektupları ile ilgili yapılan soruşturmalarda öldürme olayının sanıkları bugüne kadar tespit edilememiştir.

Müşteki tanık ve sanık olarak dinlenen ifadeleri de Prof. Dr. M. Aksoy'un öldürülmesi olayını gerçekleştirilen sanıkların ortaya çıkarılmasında yeterli olamamıştır."

Yeter ki istensin...

Prof. Dr. Muammer Aksoy, Doç. Dr. Bahriye Üçok ve Uğur Mumcu cinayetlerinin izlenmesi amacıyla, Aksoy'un Kurucu Genel Başkanı olduğu Atatürkçü Düşünce Derneği'nde bir komisyon oluşturuldu. Çalışmalarına 31 Ocak 1999 tarihinde başlayan komisyon, raporunu 14 Ekim 1999 tarihinde başbakanlığa sundu. Raporun giriş bölümünde şu görüşlere yer verildi:

"Türkiye Cumhuriyeti, eğer 'Laik, Demokratik, Sosyal Hukuk Devleti' olarak Atatürk ilke ve Devrimleri doğrultusundaki yolunda ilerleyecekse bunun yolu öncelikle Muammer AKSOY, Bahriye ÜÇOK ve Uğur MUMCU başta olmak üzere faili meçhul cinayetleri aydınlatarak tüm karanlık ilişkiler ağını aydınlatmaktan, emperyalist devletler ve içimizdeki bağlantıları gözler önüne sermekten geçer. Tam Bağımsız Atatürk Cumhuriyeti'ne yakışan budur. 19 Mayıs 1919'da emperyalizmle hesaplaşma başlamış ve zaferle sonuçlandırılmıştır. Halkımız ve Cumhuriyetimiz, bugün de hesaplaşmayı yapacak güçtedir. Yeter ki istensin."

On yıl sonra...

Aksoy'a düzenlenen silahlı saldırıyla ilgili soruşturmada, aradan on yıl geçmesine rağmen hiçbir ilerleme sağlanamadı.

Uğur Mumcu suikastını aydınlatmak üzere 5 Mayıs 2000'de başlayan UMUT operasyonu, aralarında Kışlalı, Üçok ve Aksoy suikastlarının da bulunduğu faili meçhul siyasi cinayetleri aydınlatan boyuta ulaşacaktı. Kışlalı suikastının failleri oldukları gerekçesiyle Ankara Emniyeti'nde sorgulanan zanlıların itirafları üzerine Muammer Aksoy ve Bahriye Üçok suikastlarıyla bağlantılı oldukları belirlenen 4 kişi gözaltına alındı.

Operasyonlarda yakalanan zanlıların Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'ndeki ifadelerinin ardından Sincan'da 2 cephanelik ele geçirildi. Cephanelikte bulunan Beratta 7.65 çapındaki tabancanın balistik incelemesinin ardından bu silahın Aksoy suikastında kullanıldığı anlaşıldı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde yapılan kriminal incelemelerde aynı silahın, Halkın Mücahitleri örgütü yöneticilerinden Zehra Rajabi ile Abdul-Ali Moradi'nin 21 Şubat 1996'da İstanbul'da kaçırılarak öldürülmesi olayında da kullanıldığı ortaya çıktı.

Suikastları anlattılar...

UMUT operasyonu çerçevesinde yürütülen soruşturmada, aralarında Prof. Muammer Aksoy, Uğur Mumcu, Prof. Ahmet Taner Kışlalı ile Doç. Bahriye Üçok suikastlarının da bulunduğu bazı siyasi cinayetleri gerçekleştirdiklerini itiraf eden "Kudüs Savaşçıları" örgütünün üst düzey sorumlusu Ferhan Özmen ile Necdet Yüksel'e 20 Mayıs 2000 tarihinde Ankara'da 6 ayrı noktada tatbikat yaptırıldı. Mumcu'nun otomobiline bombayı kendisinin yerleştirdiğini, Kışlalı ve Üçok suikastlarında kullanılan bombayı kendisinin hazırladığını, Aksoy'u da kendisinin vurduğunu belirten Özmen, İsrailli güvenlik sorumlusu Ehud Sadan ile ABD'li çavuş Victor Marvick'e yönelik saldırıları da kendisinin yönlendirdiğini itiraf etti.

Özmen ve Necdet Yüksel, ADD'nin Kurucu Genel Başkanı Prof. Muammer Aksoy'un 31 Ocak 1990'da katledildiği Bahçelievler'deki evinin önüne götürüldüler. Özmen, burada 3 el ateş ettiğini belirtirken, savcının "Silahta susturucu olduğunu söylemiyorsun" uyarısı üzerine, "Evet silahta susturucu vardı" dedi. Özmen, silahı olaydan sonra kanalizasyona attığını söyledi.

Ankara'nın çeşitli semtlerinde gerçekleştirilen tatbikatlar yaklaşık 2 saat sürdü. Ankara DGM Başsavcısı Cevdet Volkan ile Ankara Emniyet Müdürü Kemal İskender'in de izlediği tatbikatlarda Özmen ve Yüksel'in yanı sıra şaşırtma yapmak amacıyla bir polis memuruna da kar maskesi taktırıldı.

Kudüs Ordusu'nun Türkiye'de faaliyet gösteren en etkili isimlerinden "Tekin" kod adlı Ferhan Özmen, Prof. Muammer Aksoy, Prof. Ahmet Taner Kışlalı ve Doç. Bahriye Üçok suikastlarına ilişkin ilginç

ayrıntılar verdi. Özmen, suikastlara gerekçe olarak 3 aydının da, "laiklik savunucusu, şeriat karşıtı" olmalarını gösterdi.

Aksoy'u Cumhuriyet'te yayımlanan yazılarından tanıdığını ve konuşmacı olarak katıldığı panelleri izlediğini belirten Özmen, şunları anlattı:

> "Konuşmalarında ekseriyetle İslam hukukunu aşağılayıp başörtüsü konusunu bir irtica unsuru olarak ön plana çıkarıyordu. Kış aylarından birinde 2. caddede bulunan otobüs durağının aşağısına arabamı park ettikten sonra otobüs durağına gidip beklemeye başladım. Yarım saat kadar bekledikten sonra Aksoy'un yukarıdan aşağıya yaya olarak geldiğini gördüm. Önümden geçip evine gittiği sırada ben de arkasından devam ettim, kendisini geçerek ondan önce apartmana girdim. Hemen arkamdan kendisi de apartmana girdi. Benim beklediğim yere 2-3 metre uzaklıkta kendisi ile göz göze geldikten sonra yanımda bulunan 7.65 mm. çapında Baretta marka tabancamı susturucu takılı halde çıkararak kendisine önden üç defa ateş ettim. Baretta marka tabancayı sonra attığımı hatırlıyorum."

Özmen, Aksoy suikastında kullandığı tabancanın Sincan'da ele geçirilen cephanelikte bulunmasıyla ortaya çıkan çelişki üzerine savcıya şu ifadeyi verdi: "İki yıl kadar sonra tabancayı kanalizasyona attım. Ancak evimde aynı marka taşıyan başka bir tabanca da vardı. Şu an için hangisini attığımı kesin olarak hatırlamıyorum."

9 idam...

UMUT operasyonu soruşturmasını yürüten Ankara DGM Savcısı Hamza Keleş, iddianamesini tamamlayarak 9 sanık hakkında idam istemiyle dava açtı. Keleş, 11 Temmuz 2000 günü Ankara 2 No'lu DGM'nin duruşma salonunda düzenlediği basın toplantısında iddianame hakkında genel bilgiler verdi. İran tarafından yönetilip yönlendirilen Tevhid, Selam ve Kudüs Ordusu örgütlerine yönelik soruşturmanın ilk aşamasının tamamlandığını belirten Keleş, 17 sanık hakkında iddianame hazırlandığını söyledi. Keleş, iddianamenin 7 bölüm, 61 sayfa ve 52 klasörden oluştuğunu bildirdi. İddianameye konu edilen örgütsel faaliyetlerin 1979, olayların ise 1987 yılından itibaren ele alındığını belirten Keleş, süreklilik arz eden örgütsel faaliyetlerin, sanıkların yakalanmalarına kadar sürdürüldüğünü ve bu bağlamda iddianameye alınan 22 olayla ilgili 128 sanığın sorgulandığını söyledi. Keleş, örgütsel amaçla yapılan saldırıların bir taraftan laik, Atatürkçü, aydın ve bilim adamlarına, diğer taraftan da Türkiye'de misafir yabancı elçilik mensuplarına yöneltildiğini de anlattı. İstanbul'da 6 Mayıs'ta

yakalanan sanıkların, 7 Mayıs'ta Ankara'ya getirilip sorgulanmaları sonucunda faili meçhul olayların aydınlatılması yönünde önemli mesafeler alındığını belirten Hamza Keleş, Ankara'da yakalanan sanıkların sorgulanmaları sonucunda Cumhuriyet gazetesi yazarları Bahriye Üçok, Mumammer Aksoy, Uğur Mumcu ve Ahmet Taner Kışlalı cinayetlerinin çözüldüğünü söyledi. DGM Savcısı Keleş, bu olayların çözümünde ve bugüne kadar kamuoyunda faaliyetleri bilinmeyen "Kudüs Ordusu" örgütünün Türkiye'ye yönelik faaliyetlerinin ortaya çıkarılmasında güvenlik kuvvetlerinin özverili ve başarılı çalışmaları olduğuna dikkat çekti. İddianamenin sadece sanıkların beyanlarına değil, aynı zamanda kriminal raporlar, parmak izi incelemeleri ve bilirkişi raporları gibi teknik verilere de dayandığını kaydeden Keleş, soruşturmanın diğer bölümünün titizlikle sürdürüldüğünü sözlerine ekledi. Hamza Keleş, gazetecilerin sorularını yanıtlamadı.

Savcı Keleş, Necdet Yüksel, Ferhan Özmen, Hakkı Selçuk Şanlı, Yusuf Karakuş, Muzaffer Dağdeviren, Abdülhamit Çelik, Fatih Aydın, Hasan Kılıç ve Mehmet Şahin hakkında TCY'nin "Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisi'ni iskata veya vazifesini yapmaktan mene cebren teşebbüs edenler" fiilini düzenleyen 146/1. maddesi doğrultusunda idam cezası istedi. İddianamede Mehmet Ali Tekin, Haluk Özçelik hakkında TCY'nin silahlı örgüt kurma fiilini düzenleyen 168/1. maddesi uyarınca 15 yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis, Mehmet Kasap, Mehmet Gürova, Adil Aydın ile Murat Nazlı hakkında TCY'nin 168/2 maddesi uyarınca örgüt üyesi olmaktan 10 yıldan 15 yıla kadar ağır hapis cezası istendi. Arif Tarı ile Mahmut Koca'nın ise yardım ve yataklık suçundan 3 yıldan 5 yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılmaları gerektiği vurgulandı.

9 sanığın idam istemiyle yargılandığı UMUT davasının ilk duruşması 14 Ağustos 2000 tarihinde yapıldı. Yargılama sonunda Ferhan Özmen dışında tutuklu kalmadı.

Bilim adamı, örgüt adamı, yazar, politikacı, hukukçu ve avukat olarak çeşitli alanlarda Türk toplumuna büyük hizmetler vermiş Prof. Dr. Muammer Aksoy, üç temel ilkeye baş koymuştu: Laiklik, hukuk devleti, tam bağımsızlık...

Işık Aksoy:

"Tek kişilik bir ordu gibiydi"

Babam Muammer Aksoy, son derece disiplinli ve hatta sert sayılabilecek ancak, ileri görüşlü, eski Antalya Milletvekili Numan Aksoy ve Nadire Aksoy'un ikinci oğludur.

Kendisinden iki yaş büyük ağabeyi, amcam, rahmetli Prof. Dr. Muzaffer Aksoy okula başladığında onu da oyalansın diye, çok küçük yaşta, birlikte okula gönderirler. Çalışkanlığı ve üstün zekâsı ile ağabeyi ile birlikte okulundan mezun olur. Çok başarılı öğrencilik yılları sonunda, 19 yaşında, İstanbul Hukuk Fakültesi'ni birincilikle bitirir.

İsviçre'de yeniden üniversiteye girer. Zürih Hukuk Fakültesi'ni bitirir. İsviçre'de örnek bir çalışma olarak gösterilen "Evlilik Dışı Çocukların Hukuku ve Miras Hakkı" adlı doktora tezi hakkında, kaynak bir yapıt olduğu ve 30 yıldan bu yana böyle bir tezin yazılmadığı söylene gelmiştir.

Üç erkek ve iki kız çocuklu bir ailede, çocukluğundan başlayarak son derece çalışkan ve öğrenme isteği ile dolu bir yaşam geçirmiş. Küçük kardeşlerine bir öğretmen gibi bilgi ve görgü aktarmayı kendisine görev edinmiş. Kabına sığamayan yaramaz ancak çokta esprili bir çocuk olduğu söylenir.

Haksızlık ve yanlışlıklara karşı mücadeleci bir kişiliği olduğundan kendisini yakından tanıyanlara hayatının zorluklar ve savaşlarla geçebileceğini, hatta hapis bile yatabileceğini söylemişti. Bu sözlerinin en yakın tanıklarından birisi de annemdir.

Fikir ve görüşlerini, fikri düzeyde sonuna kadar savunur kendi çıkarını düşünmeksizin ülkesi için sanki zamana karşı yarışırcasına durmaksızın çalışırdı.

Ayrım yapmaksızın herkesin yardımına koştuğu için boş zamanı olmazdı. Üstelik mağdur durumda olanların davalarına ücretsiz bakar ve gerektiğinde masrafları kendi cebinden karşılardı. Özellikle ülke sorunları konu olduğunda akan sular dururdu. Ulusal Petrol Davası'nın savunuculuğunu ücretsiz üstlendi. Devrimci Öğretmenin Kıyımı ve Mücadelesi adlı iki ciltlik kitabını Bahçelievler'deki dairesini satarak bastırmış, daha sonra da, öğretmenlerin kitap alacak parası yoktur, diyerek tanıdığı öğretmenlere hediye etmiştir.

Görüşleri farklı olmasına rağmen, memleketini gerçekten seven ve dürüst olduğuna inandığı CKMP başkanı Osman Bölükbaşı'nın avukatlığını üstlenip hapisten çıkarmıştır.

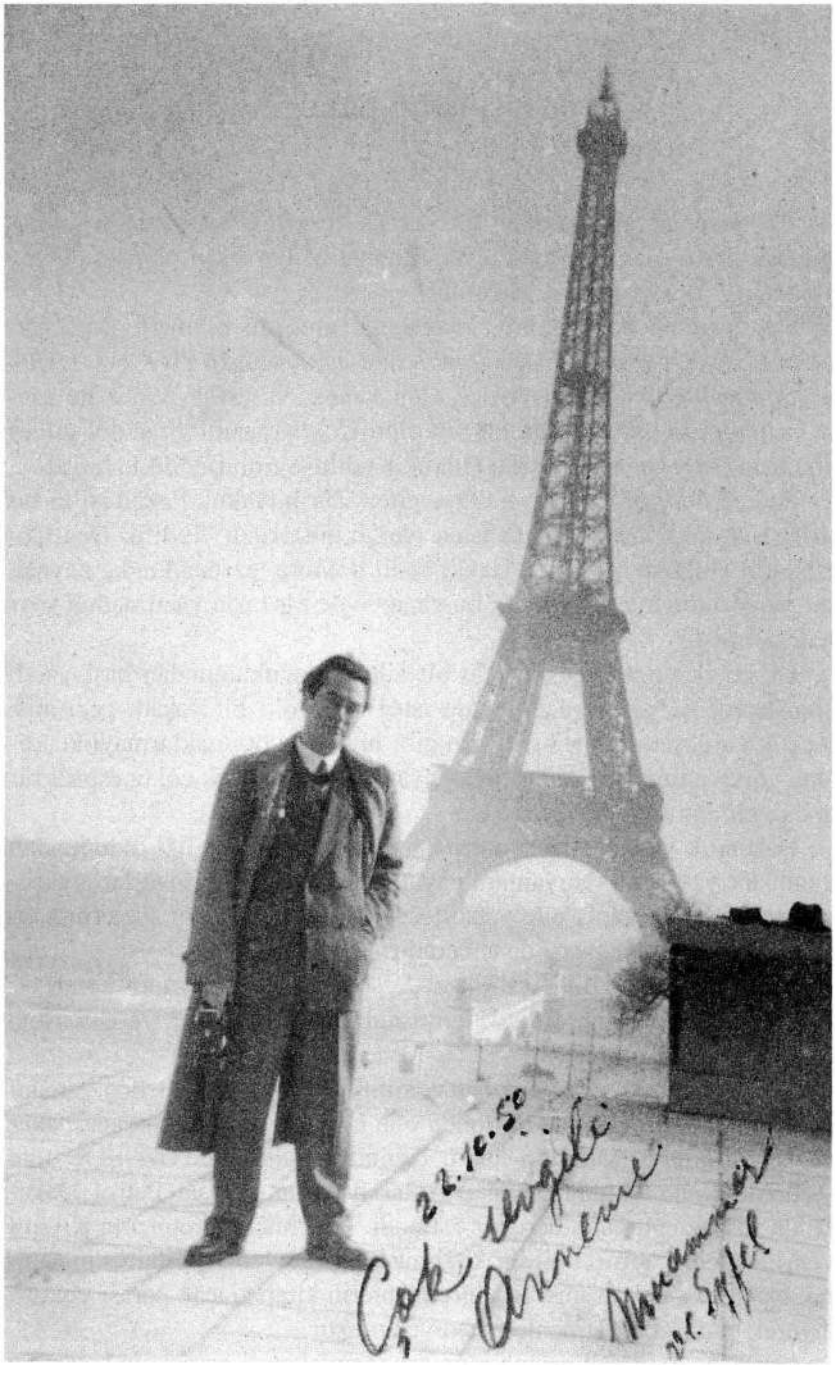

Muammer Aksoy, 1950.

Bir öğretmendi Aksoy...

İnsani yönü çok ağır basan Aksoy, Basın Yayın Yüksek Okulu'nda müdür olduğunda başından geçen, az sayıda insanın bildiği bir olay da şudur: Solcu öğrenciler, sağcı bir öğrenciyi koridorda iyice benzetemeden, Aksoy sağcı öğrenciyi kurtarmak için aralarına girdiğinde, solculardan yediği yumruk ile burnu kırılmıştır.

Batı kültürü ile eğitimi ve Klasik Batı Müziği aşkı onu kendi toplumundan asla koparmadı. Bir halk adamı olarak daima kamu taşıtına bindi. Klasik Türk Müziği'ni, Dede Efendi'yi de dinlerdi. Ülke çıkarlarını bütün değerlerden üstün tutan, Atatürk ilkelerini, laikliği, cumhuriyeti, çağdaşlığı, demokrasiyi, tam bağımsızlığı, sosyal devleti, hukuk devletini benimsemiş ve onların yılmaz savunucusu, bir öğretmendi Aksoy.

Özellikle ulusal petrol ve madenlerimiz gibi memleketi ilgilendiren, yetişebildiği tüm sorunlarda bir kişi gibi değil de bir ordu gibi mücadele verirdi. Sevenleri arasında Muammer Aksoy "tek kişilik ordu" diye anılırdı.

Babam üç evlilik yaptı. Ben kendi tabiri ile birinci ciltten, ailedeki ilk erkek torun olduğum için, anlatıldığı kadarıyla, dedem Numan Aksoy tarafından biraz şımartıldığım bile söylenir. Ancak ben dedemi hatırlayacak yaşa ulaşamadan onu kaybetmişiz.

Annem Neriman Decan ile İsviçre'de burslu öğrenciyken tanışıp evlenirler. Annem Zürih'te doğum yapabilecek iken, vatanseverlik nedeniyle Türkiye'ye gelir, doğum sonrası benimle beraber tekrar İsviçre'ye dönerler. Dört yaşıma kadar İsviçre'de kaldığım süre içinde babamın aşırı çalışması sırasında unutkanlığı sonucu yaptıkları, birer fıkra gibi ileri yıllarda anlatmıştır.

Unutulmayan anılar...

Annem ve babamın ayrılığı sonrası, ilkokuldan lise 3 yıllarına kadar hafta sonları birlikte olduğumuzda eski Piknik Restoran'da yemeklerimiz, bazen gittiğimiz futbol maçları ve özellikle milli güreş karşılaşmaları, babamla yaşadığım unutamadığım bazı anılardır.

Ayrılmış olmalarına rağmen hiçbir gün annemin aleyhinde veya onunla ilgili olumsuz bir söz söylemediği gibi, daima arkadaş olarak kalmışlardır. Amcalar, halalar ve çocukları ile iyi ilişkiler içinde sürekli görüştük ve görüşmeye devam etmekteyiz. Özellikle babamı yakından tanıyan akraba büyüklerim, çocukları ve arkadaşları ile birlikte olduğumuzda babama benzediğimi söylediklerinde son derece mutlu olduğumu söyleyebilirim. Babamın kanımca çok sayıda olumlu vasıfları yaşamıma katabileceğim en büyük değerlerdir.

İki yıl yurtdışından sonra üniversite yıllarımda daha sık görüşme olanağımız oldu.

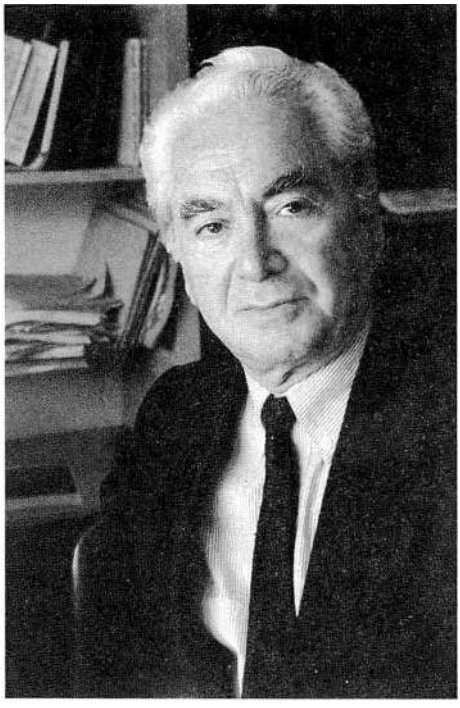

Bahçelievler'deki yazıhane-büro olarak kullandığımız dairede bir gün şablonla yazılmış çerçevelenmiş "İstişare ücrete tabidir" yazısını getirdiğimde çok gülerek nedenini sormuştu. Ben de, 'hocam anlıyorum herkese ücretsiz hizmet vermek istiyorsun ama belki bazı özel işleri için gelenler yazıyı görüp de akıl ederler" diye cevap vermiştim.

Üniversite yıllarında, seçimde ilk oyumu kullandığımda, babamın mensubu olduğu parti CHP'ye değil de ODTÜ'lü olarak daha solda bir partiye oy vermemi anlayışla karşıladı. Önceleri kendisinin de tek parti döneminde CHP'nin karşısında oluşan DP'ye daha sempati ile baktığını ve demokrasi gereği çok partili rejime inandığını söylemişti.

Babadan çok, bir arkadaş gibiydi...

Babamın demokratlığı ve hoşgörülü oluşu tüm yaşamı boyunca devam ettiğinden biz birbirimizi görmeye ve görüşmeye keyifle devam etmişizdir.

Muammer Aksoy ile bir babadan çok arkadaş ilişkisi içindeydik.

Üniversite yıllarımdan başlayarak birbirimize "hocam" diye hitap ederdik. üniversite de öğretim görevlisi olduğumda müthiş bir mutluluk duymuş ve bana bir daktilo hediye ederek, "artık gerçekten birbirimize 'hocam' diyebiliriz" demişti. Her görüşmemizde karşılıklı gülümseyerek "saygılar hocam" derdik. Bu "hocam" hitabı aynı zamanda bir nükte anlayışı içinde olmaktaydı.

Babamın en önemli özelliklerinden birisi de sigara ve içki kullanmayışı ve vejetaryen oluşuydu. Et yemeyen babam ile birçok kez dışarıda yemek yerken sorunlarla karşılaşmıştık. Garsona, "Çorbada veya pilavda et suyu var mı?" sorusuna, garson tarafından müşteriyi memnun etmek için "Tabii var efendim" cevabını alınca siparişinden vazgeçmesi çoğu kez garsonların şaşırmasına neden olmuş, bir türlü bu

vejetaryenlik işini anlayamamışlardı. Bizler et yediğimizde ise "bu leşi yemek istemeniz kendi tercihiniz" derdi.

İçki konusunda da alışkanlığı olmadığı için bir bardak bira içtiğinde bile, 'benim için sarhoş olmaya yeter' derdi.

Babam sporu sever, öncelikle futbol ve güreşten zevk alır, ilgi ile izlerdi. İlk ve orta öğrenim yıllarımda, özellikle birçok milli güreş ve futbol karşılaşmalarına birlikte gittiğimizi hatırlarım. Hatta mevcut Ankara Atatürk Spor Salonu (kapalı) yerindeki salonun çatısı çökmeden önceki gece beraber güreş müsabakası izlediğimizi ve o kalabalığı unutmak mümkün değil.

İstanbul Erkek Lisesi mezunu olduğundan hep İstanbulspor futbol kulübünü tutmuştur. İkinci lige düştüğü zaman bile.

Babam benin tanıdığım en dürüst ve çalışkan aydındı. Sanki zamana karşı yarışıyormuş gibi bir dakika boş durmaz, sürekli okur ve yazardı. Ulaşım araçlarında, otobüste (şehir içi dahil) veya trende giderken bile, hatta denize girmeden ve kurulandıktan sonra daima elinde kitap, kağıt, kalem eksik olmazdı.

Müzik konusunda Klasik Batı Müziği tutkunu olduğundan, çalışırken daima plak veya kaset dinlerdi. Ben caz veya rock müzik dinlediğim zamanlar, "Oğlum bu yamyam müziğini nasıl dinlersin" diye takılırdı. Birlikteliğimizde sürekli klasik müzik dinlediğimizden ileri yaşlarımda bu alışkanlığımı babam sayesinde edindiğimi söyleyebilirim.

Belki aramızda babamı üzen tek sorun benim sigara içmemden kaynaklanmıştı. Gerçek bir demokrat ve aydın olduğundan daima bu alışkanlığın ne kadar zararlı bir illet olduğunu üşenmeden her fırsatta

tekrarlardı. Saygısızlık olacağından değil de, sırf bu nasihatlerden dolayı mümkün olduğunca yanında sigara içmemeye çalıştım. Bugün hayatta olabilseydi, herhalde beni artık sigara içmeyen birisi olarak görebilmek onu çok mutlu ederdi. Onun bana sigara konusunda verdiği nasihatleri şimdi ben, sigarayı bıraktığımdan bu yana 10 yıldır öğrencilerime ve tanıdıklarıma vermekteyim.

İnsanlara yardım etmeyi görev sayardı...

Vurulduğu gün Hürriyet gazetesinde Emin Çölaşan ile yaptığı söyleşide, sigara konusundaki hassasiyetini bilen Çölaşan'ın elini kapıdan dışarı doğru çıkartarak sigara içtiğini belirttiğini anımsıyorum. Yine babamın üniversitede öğrencilik yıllarında bir yakınının anlattığına göre, tıp dersinde bir kişinin ciğerlerinin açılıp da, öğretmenin bir parmak atıp "vah vah yazık, adam bütün sermayesini nikotine yatırmış" diye anlatışını hiç unutmam. İlk torunu Aslı için bize ziyarete geldiğinde, kızım sevincinden koltuk tepelerine çıktığında, çocuk düşecek diye huzursuz olur ve yerinde oturamazdı.

Öğlen uykusu alışkanlığını yarım veya bir saat uyuyarak yerine getirirdi. Gece çok geç saatlerde yatmaz, genellikle 22-23.00'ü geçirmez, sabah erken kalkar ve çalışmaya başlardı. Vejetaryen olduğundan, İsviçre'de öğrendiği "bircher-müsli"yi (meyve salatası) kendisi zevkle hazırlar ve yakınlarına ikram etmekten hoşlanırdı. İçinde yulaf ezmesi, süt, elma, muz, portakal, üzüm ve isterseniz fındık, fıstık ve benzerlerini de ekleyeceğiniz son derece besleyici bu salatanın yapımını babamdan öğrendiğim şekilde bugün de yapmaktayım.

Petrol konusu ile ilgilenirken (milli dava) Türkiye'nin bu konudaki ihtiyacını görerek benim petrol mühendisi olmamı arzu etmiş ama hiçbir zaman ısrar etmemiştir.

Üniversitede öğrencilik yıllarımda bazen yazılarının düzeltilmesi için babama, gerek Bahçelievler'deki bürosunda gerek Türk Hukuk Kurumu'nda yardımcı olurdum. Bu düzeltmelerin daha sonraki yaşamımda bana ne kadar faydası olduğunu belirtmeden geçemeyeceğim.

İnsanlara özellikle hukuksal konularda para almaksızın yardımcı olmayı kendisine görev edinmişti. Zamanının büyük bölümünü bu meseleler için harcadığından, zaman fukarası idi.

Hızlı ve aceleci yapısından ötürü telefonda görüşürken ve karşılıklı konuşurken, "Tamam kardeşim meseleye gel, uzatma" diyerek hemen konuya girilmesini isterdi. Ancak, babam araştırmaları ve yazılarında en ufak ayrıntıya bile dikkat eder, detayları atlamaz ve bu nedenle uzun uzadıya açıklamalar yaptığından yazıları çoğu zaman oldukça uzardı. 12 Mart 1971 'de işlemediği suçlardan tutuklandığında, yakla-

şık dokuz yüz sayfalık kendi savunması için hakimin özel klasör taşıması gerektiği, espri olarak söylenir.

Yedek subaylık döneminden sonra ailece yurtdışına çalışmaya gittiğimde sevinmiş ve başarılar dilemiş, ancak 3 yıl sonra kesin olarak geri dönüş yaptığımızda çok daha fazla sevindiğini göstermişti.

İkinci torunu Can'ı çok kısa süre görebilmişti. Doğumundan iki ay sonra babamın öldürülmesiyle Muammer Can adını verdiğimiz torunu, dedesinin adını üçüncü nesilde yaşatmış oldu.

Gençlik yıllarında fikri mücadele sonucu hapis yatmayı göze alacak karakter yapısında olan babam, gelen tehditleri söz konusu yapmazdı. Tutuklandığında ve soruşturmalarda savunmasını en ince ayrıntısına kadar yapar ancak anlamsız ve kötü amaçlı sorgulamalara mizahi bir anlayışla yaklaşırdı.

Büyük bir şok...

Ölümünü, bir yakınımın haberi radyoda duyup bana bildirmesiyle öğrendim.

Babamın cesur ve mücadeleci ruhunu bilmeme rağmen, bu korkunç haber karşısında şok geçirdim. Bu olay hiç beklenmedik bir durum olmamasına rağmen yine de aklınıza bile getirmek istemiyorsunuz. Olayın hemen sonrasında olay yerine ilk gelenlerden biri olmama rağmen, kontrolsüz bir kalabalık ve daha sonrasında ciddi olarak tanımlayamayacağım araştırma soruşturma yaklaşımları... Aynı yol üzerinde, Sevim Halamın dairesinin olduğu, birlikte paylaştığımız yazıhanesinin bulunduğu apartman girişinde birkaç kez polis tarafından engellendim. Kim olduğumu bilmediklerini, sonradan hüviyet göstermeksizin oğluyum dediğimde izin verdiklerini hatırlıyorum. Adli Tıp binasında babamın naşını ararken, önümde hiçbir önlem alınmamış olan otopsi odasına daldığımda, göğsü açılmış durumdaki babamla karşılaşınca sinirim bozuldu. Aynı binada daha sonra mevcut başsavcı Nusret Demiral'ın bana, "merak etmeyin kısa sürede katilleri bulacağız" tekerlemesini yaptığını anımsıyorum ve kendisine Kennedy'nin faillerinin bile bunca yıl sonra bulunamadığını veya bulunmadığını söylediğimde beni duyduğunu veya dinlediğini bile sanmıyorum. Ailemde, cinayet sırasında 12 yaşında olan kızım Aslı ve eşim Ayşegül de çok olumsuz yönde etkilendiler. Babamın ikinci torunu, oğlum Muammer Can Aksoy ise daha henüz iki aylık olduğundan olaydan olumsuz etkilenmeme şansı oldu. Bu haince cinayet ve sonrası olayların aydınlanmaması insanda bir öfke seli oluşturuyor.

Neden öldürüldü?

Muammer Aksoy birçok nedenden dolayı öldürülmüş olabilir. İnandığı davalar uğruna yılmadan, yorulmadan ödün vermeden ve kişisel çıkar gözetmeden mücadele edecek bilgi birikimi, enerji ve çalışkanlığı dikkate alındığından nice Aksoy'lar (faili meçhul aydınlar ve demokrasi şehitleri) susturulmak amacıyla öldürülür.

Muammer Aksoy, cumhuriyeti, Atatürk ilkelerini, laikliği, demokrasiyi, tam bağımsızlığı, çağdaşlığı, sosyal devleti, hukuk devletini, milli petrol ve madenleri savunduğu ve mücadele ettiği için kendisini durdurabilmenin ancak bir şekilde ortadan kaldırarak mümkün olabileceği düşünüldüğünden öldürülmüştür.

Bunlara ilave olarak 163. maddenin kaldırılmasının Türkiye için bir "demokrasi gereğidir" yorumuna katılmamış ve bu konuda birçok aynı ortak fikirleri paylaştığı aydınlara kaygı ile bakarak ters düşmüştür.

Gerek öldürülmesinin, gerek bugün Türkiye'sinin içinde bulunduğu durum göz önüne alındığında Muammer Aksoy'un on sekiz yıl sonra kaygılarının doğruluğunu özellikle bugünlerde çok açık ve ciddi olarak görebilmekteyiz.

Gerçek katiller bulunamayacak...

Çoğu faili meçhul cinayette olduğu gibi kimlerin yaptığını araştırıp ortaya çıkartmak yerine, kimlerin yapmadığı veya yapamayacağı ile uğraşılırsa faillerin bulunabilmesi ve yakalanması olasılığı azalmaktadır. Bu yaklaşım ile bugüne kadar 18 yıl şeref ve namus sözü veren hükümet edenlerin, gelmiş geçmiş neredeyse tüm siyasi parti temsilcilerinin verdikleri söze ne kadar sadık kaldıkları ortadadır. Babamı yakından tanıyanların ortak teşhisi Muammer Aksoy gibi aydınların çok ama çok zor yetiştiğidir.

Babamın gerçek katillerinin 18 yıldan beri ortaya çıkartılamadığı gibi ileride de bulunamayacağı görüşündeyim. Bu tür cinayetler, ardındaki karanlıklar aydınlanmadığı sürece Türkiye ve yöneticileri ile beraber failleri bulmak ile sorumlu olan kişilerin ayıbı olarak kalacaktır. Her geçen yıl duyduğumuz benzer veya aynı söylemler sonucu bir gelişmenin olmaması daha da karanlığa doğru gittiğimizin göstergesidir. Bu gidişle, ülke karanlıklar içine itildiğinde, memleket çıkarları ve aydınlığı için mücadele eden nitelikli aydınlar, demokrat ve ilerici yazarlar, eğitimciler, öğrenciler, gazeteciler, bilim adamları, sendikacılar ve gerçek yurtseverler bir şekilde yok edilecek, en azından buna teşebbüs edilecektir.

Mayıs 2008

Atatürk ve Tam Bağımsızlık[3]

Prof. Dr. Muammer Aksoy

Az gelişmiş ülkelerde "tam bağımsızlık" sorununun hayati önemi:

...

Gerçekten bugün geri kalmış toplumların en önemli sorunu, kendileri için insan onuru ile bağdaşmaz çeşitli eşitsizliklere sebep olan ve bu geri kalmışlıktan ileride de kurtulma olanağını bırakmayan BAĞIMLILIK durumu ve onun yarattığı kısır döngüdür. Başka bütün toplumsal sorunların çözümü, geniş ölçüde bu ana sorunun, bu ana ilişkinin geri kalmış ülke bakımından olumlu bir çözüme kavuşabilmesine bağlıdır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, uluslararası kapitalizmin ve emperyalizmin baş hedeflerinden biri haline gelen "Türk Devleti'nin ve Türk ulusunun bağımsızlığını tüm yok etme" çabasının karşısına aşılmaz bir dağ gibi dikilen Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın büyük önderi **Mustafa Kemal;** herhangi bir biçimde bağımsızlığını kaybetmiş ve sömürülen uluslara (mazlum halklara), bağımsızlık için ulusal savaş yürütme konusunda örnek olmuştur. Gazi Mustafa Kemal, bağımlı hale gelmiş, az gelişmiş halklara, "siyasal bağımsızlıklarına ancak kendi güçleri sayesinde (ulusça sürdürecekleri uzun bir kurtuluş savaşı sonunda) kavuşabileceklerini", "istilacıdan kurtulurken başka birinin uşaklığını kabul etmenin affedilmez bir hata olduğunu" öğretmekle yetinmemiştir. Onun, 50 yıl önce az gelişmiş ülkeler bakımından dünyaya ilan ettiği en önemli gerçek, geri kalmış ülkelerin bağımsızlığının **aldatıcı** olanına kanmamaları gerektiğini, ekonomik, mali, adli ve kültürel alanlarda da gerçekleşmeyen bir siyasal bağımsızlığın, **dolaylı bir bağımlılık** olduğunu ısrarla belirtmesidir. Yine Atatürk, yarım yüzyıl önce, tarihte az rastlanır bir **ısrarla** kendi ulusunun (ve dolaylı olarak aynı durumdaki mazlum halkların) bu konuda bilinçlenmesinin önemi üstünde durmuştur: Ekonomik, mali, kültürel, adli veya askeri bağımsızlık, bir dost devlete (müttefike) dahi kısmen olsun bağışlanırsa, yani **eşit taraflar** durumundan çıkılarak **bir tür vesayete razı** olunursa, bu "cömert"(!) davranış, bağımsızlığın tüm kaybolması, barışçı yoldan esirlik boyunduruğunun kabul edilmesi sonucuna ulaştırmaktadır. İşte bu nedenle de Atatürk, "sadece siyasal alanda kalan bağımsızlığa", "aldatıcı bir bağımsızlık" gözüyle bakmış; ve hep tam

[3] Prof. Dr. Muammer Aksoy, *Atatürk ve Tam Bağımsızlık*, Yenigün Haber Ajansı Yayınları, İstanbul, 1998.

bağımsızlık (istiklali tam) veya "gerçek bağımsızlık (hakiki bağımsızlık)"dan söz etmiştir.

Gerçek bağımsızlık için, devletin uluslararası ilişkilerde bağımsız sayılması yetmez:

Bir devletin parlamentosundan çıkan kanunların yürürlüğe girmesi, başka bir devletin şu veya bu organının resmi müsaadesine bağlı olmasa, Elçileri, Dışişleri Bakanı, Hükümeti ve Parlamentosu, resmi denetim söz konusu olmaksızın başka devletlerle ilişkiler sağlayabilse dahi, eğer o devlet, askeri, ekonomik, mali, sosyal ve kültürel alanda, başka bir veya birkaç devletin kesin etkisi altındaysa (kendi işlerinde serbestçe yön çizme ve karar alma yeteneği fiilen ortadan kalkmışsa) bağımlı bir devlet söz konusudur. Kısmen bağımlı duruma gelmiş bir toplumun ve onun üyelerinin ise, maddesel ve tinsel gelişmesi ipotek altındadır ve hatta böyle bir devletin geleceği tehlikededir; "tam bağımlı" bir devlet durumuna düşme ihtimali kuvvetlidir.

Bugün artık bedahat (tartışmasız kabul edilen gerçekler) haline gelmiş olan bu görüşler bile, "zamanımızda küçük bir devlet, büyük devletin her alandaki yardımı olmadan yaşayamaz" yolundaki demagoji, adeta "bilimsel bir gerçekmiş" gibi savunulmakta ve "geri kalmış ülkelerin tam (gerçek) bağımsızlık sloganları" duygusal istekler olarak küçümsenmektedir.

Bugün çeşitli yardım, ittifak ve ikili anlaşmalarla büyük bir devletle sıkı, pek sıkı bağlar kurmuş azgelişmiş ulus ve toplumların **askeri, ekonomik, mali, kültürel** bakımlardan bağımsızlıklarını geniş ölçüde kaybetmiş oldukları, **adli** bağımsızlıklarının bile gölgelendiği inkar olunamaz bir gerçektir. Bu alanlardaki fiili ve hatta bir ölçüde hukuki bağımlılık, **siyasal** bağımsızlığı da kağıt üstünde bırakmakta, onu da sadece **biçimsel bir bağımsızlık** düzeyine düşürmektedir. Böylece büyük dostun kanadı altına giren toplumların **ekonomik ve sosyal alanda kalkınma** ihtimali, ciddi suretle engellenmiş oluyor.

Yabancı büyük sermaye, bu ulusların gelişmesini vize yetkisine ve kendi çıkarlarına göre onların ekonomik hayatını düzenleme olanağına sahiptir. Bu az gelişmiş ve büyük dosta sıkı sıkıya bağlanmış toplumların **kültürel** alandaki bağımlılığı, (yani ulusal devlet ilkesinden uzaklaşmış olmaları), onların geleceği için aynı derecede zararlı ve tehlikelidir. **Askeri** alandaki bağımlılık durumu ise, - hele üslerden ötürü- ülkeleri ve ulusları korkunç felaketlerle karşı karşıya bırakmış bulunmaktadır.

İşte bugün **"yeni manda"**nın benimsenmesini hesaplarına uygun gören bazı çıkarcılar, ulusların içinde bulunduğu tehlikeli ve çok zararlı bağımlılık durumunu, "zamanımızın kaçınılmaz olağan sonucu"

olarak görmek ve göstermek çabası içindedirler. Bu nedenle gerek Türk ulusuna, gerek geri kalmış başka uluslara, sözleri ve eylemleriyle önderlik yapmış olan büyük Atatürk'ü, özellikle "tam bağımsızlık" (gerçek bağımsızlık) konusundaki görüşleri ile yardıma çağırma zorunluluğunu duymaktayız."

Ekonomik sömürüye yönelmiş büyük devlet, sömüreceği vesayet altındaki devlette demokrasiye razı olamaz:

...

Bağımlılık (bağımsızlık) sorunu olumlu bir çözüme bağlanmadıkça, geri kalmış bir ülkede **rejim** alanında atılacak adımların bile olumlu bir sonuca ulaştıramayacağını, çünkü vasilik iddiasında bulunan devletin, bağımlı ulusun yararına olarak işleyen bir yönetime (örneğin gerçek bir demokrasiye) ve onun gereklerine razı olmayacağını belirtmemizin amacı, tam bağımsızlık sağlanmadıkça, görünüşte var sanılan **siyasal bağımsızlığın** dahi **ALDATICI** olduğuna işaret etmek içindir. Gerçekten, diğer alanlarda bağımsızlık sağlanamamışsa, siyasal bağımsızlık da gereği gibi işleyemez. "Koruyucu devlet", işine uygun gelmeyen (yani yerli halkın yararlarını ön plana alan, himayeci devlet çıkarına hizmet etmeyen) hükümetlerin devrilmesi ve onların yerine- açıkça yahut kapalı surette- uşaklık edecek yöneticilerin geçmesi için el altından her araç ve çareye başvurmaktadır ve vuracaktır. Hatta el altından yapılan müdahaleler yetmezse – duydukları zorunluluk oranında – müdahalelerini açıkça yapmaktan da çekinmemektedirler, çekinmeyecektirler. Bu müdahaleler bakımından, sömürülen geri kalmış memleketin rejiminin şekli önemli değildir. Eğer bu rejim demokrasi ise, "demokrasi oyunu" sayesinde, yani şeklen demokratik yollardan gidildiği zehabı yaratılarak, fakat para ve başka etkileme ve baskı araçlarının hukuka aykırı biçimde zorlaması (görülmez biçimde oy sandığını delmesi) yöntemlerinden faydalanılarak, memleketçi iktidarların alaşağı edilmesi şu veya bu yoldan sağlanır.

Eğer demokratik düzene şeklen bile müsaade ediş, sömürücünün başına yine de bir çok işler çıkarıyor ve onun durumunu zayıflatıyorsa (özellikle kamuoyunda, sömürücünün gerçek yüzünün bütün çirkinliği ile ortaya çıkmasına sebep oluyorsa); sömürücü devlet, sömürdüğü az gelişmiş ülkede düpedüz **faşist** bir rejim, yahut herhangi bir otoriter rejim mevcut ise, bu yönetim veya yöneticiler sömürücü devletin hırslarına ve isteklerine - şu veya bu sebepten ötürü- cevap veremediği takdirde, onun yerine bir başka yönetim veya yeni bir darbe ile yöneticilerin getirilmesi çareleri de bulunacaktır.

Vasi devlet, "yardım ettiği devlet"in ekonomik bağımsızlığına razı olamaz:

...

Geri kalmış ülkeleri, onların "yardımcıları" (vasileri), özellikle ekonomik alanda "öylesine sımsıkı bağırlarına basmakta"(!?) dırlar ki, geri kalmış ülke (halk) nefes alma olanağını bile bulamamakta, asla gelişememektedir. Geri kalmış ülkeleri bağımlı duruma getiren büyük devletlerin tuttuğu yol, onları ya sadece "tarımcı" ve "tarım ürünlerini yabancılara yok pahasına satan dışa bağlı ve muhtaç", ya da "petrol ve maden servetlerini başkalarının işletmesine terk ederek yer altı zenginliklerini hammadde halinde satan, asalak ve tamamen bağımlı" bir insan yığını halinde bırakmaktadır. Bu ülkelerin sanayileşmesine ve hele maden, petrol ve başka enerji kaynaklarını kendi öz yararları emrinde seferber etmelerine, "sömürücü-koruyucular" asla razı olmamaktadırlar ve olamazlar.

Vasi devlet, "yardım ettiği devlet"in kültürel bağımsızlığına (eğitim işlerinde bağımsız davranmasına) seyirci kalamaz:

...

Kültür emperyalizmi harcamaları, zamanımızdaki "yeni emperyalizmin vazgeçilmez yatırımlarından"dır. Bugün azgelişmiş ülkeler, kendi öz aydınlarının öncülüğü ile silkinerek, gerçek bağımsızlıklarına kavuşamıyorsa, bunun en önemli nedenlerinden birini, bu toplumlardaki diplomalıların çoğunluğunun "uydu kalmaya razı olmuş", "bağımsız düşünme yeteneğini kaybetmiş" sözde okumuşlar olması teşkil eder. Onları yaratan fabrika ise, kültür emperyalizminin pençesine düşmüş olan, eğitim, öğretim kurumları ve aynı nitelikteki yayın ve propaganda araçlarıdır.

Tarihimizden çıkarılacak unutulmaz ders ve Atatürk'ün yüzlerce kez uyarışı:

...

Bugün bağımsızlığımız şeklen tam olarak muhafaza edilmekte ise de, "ekonomik, mali, kültürel, adli ve dolayısıyla siyasal alanlarda gölgelenmiş bir bağımsızlık" ile karşı karşıya bulunduğumuz bir gerçektir.

...

Önce birkaç aktarma ile belirtelim ki, Atatürk'ün ve onun önderliğinde Türk halkının 1919-1922 arasında batılı kapitalist devletlere karşı vermiş olduğu savaş, asla ve asla sadece düşman ordularını Türk topraklarından çıkarma savaşı değildi. Tam bağımsızlığımızın yüzyıllar sonra yeniden elde edilmesi ve bir daha elden çıkarılmaması için savaşıyordu:

"Amacımız, ulusal sınırlarımız içinde toprak bütünlüğümüzü ve ulusun tam bağımsızlığını sağlamaktır. Buna engel olmak üzere karşımıza çıkacak kuvvet, kim ve ne olursa olsun hiç duraksamadan çarpışırız ve başarı kazanırız. Bu konudaki karar ve inancımız kesindir."

Atatürk, tam bağımsızlığın "İstiklal Savaşı'nın baş amacı" olduğunu, Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Grubu'nun programının başında da ilan etmişti: "Grup, Ulusal And ilkelerine bağlı kalarak yurdun bütünlüğünü ve ulusun bağımsızlığını sağlayıcı bir barışı elde etmek için, ulusun bütün maddesel ve tinsel gücünü gereken ereklere yöneltip kullanacak ve yurdun resmi, özel bütün örgütlerini ve kuruluşlarını bu ana amaca yararlı kılmaya çalışacaktır... Kâzım Karabekir Paşa'nın telgrafına verdiğim karşılıkta demiştim ki: Müdafaa-i Hukuk Grubu, ülkenin tam bağımsızlığını sağlamak gibi kısa ve kesin bir amaçla kurulmuştur."

İzmir'de şöyle diyordu:

"Bir devlet istiklali tamına ve bir millet bilâ kaydüşart hâkimiyetine malik ve sahip bulunmadıkça, o devlet ve millet için hayat, refah ve şeref olamayacağını takdir eden milletimiz, bu levazımı temin etmedikçe yaşamak mümkün olamayacağına kani olmuştur. Milletimizin bütün hakikatleri anlamakta gösterdiği rüşt ve kabiliyet şayanı iftihardır. Artık bu milleti esir ve bu memleketi müstamere veya malikâne yapmak hevesinde bulunanların ne büyük gaflette oldukları anlaşılır."

Başka bir konuşmasında da:

"Düşmanlarımız Osmanlı devletini yıkarak unsuru asli olan Türk milletini de imha etmek istiyorlardı. Halbuki Türk milleti yeni bir iman ve kat'i bir azmi milli ile yeni bir devlet kurmuştur. Bu devletin istinat ettiği esaslar 'İstiklali tam' ve 'Bilâkaydüşart Hâkimiyeti Milliye'den ibarettir."

Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nın amacı olarak ilan ettiği bu "tam istiklal" hedefine daima sadık kalmış, Fransa'nın daha önce yapmak istediği ve Bekir Sami Bey'in Paris'te imzaladığı anlaşmayı, tam bağımsızlık ile bağdaşmaz bulduğu için reddederek, her alanda bağımsızlığımızı tanıyan 20.10.1921 günlü anlaşmaya razı olmuştu:"

"Bu anlaşma ile siyaset, iktisad, askerlik alanlarında ve öbür alanlarda, tek bir konuda bağımsızlığımızdan hiçbir şey yitirmeksizin, yurdumuzun değerli parçalarını düşman ellerinden kurtarmış olduk. Bu anlaşma ile ulusal isteklerimizi, ilk kez olarak, Batı devletlerinden biri kabul etmiş ve onaylamış oldu."

....

Gerçek zafer ekonomik zaferdir:

Gazi Mustafa Kemal, büyük zaferin yıl dönümünde, ekonomik alanda zaferler elde etmedikçe, bağımsızlığımızı koruyamayacağımızı, ana davanın ekonomik alandaki başarı ve bağımsızlıkta düğümlendiğini şöyle belirtmişti:

"Ulusumuz, burada kazanıp kutladığımız zaferden daha önemli bir ödev peşindedir. O ödevin yerine gelmesi, o zaferin de kazanılması, ulusumuzun ekonomi alanındaki başarılarıyla sağlanmış olacaktır. Bilirsiniz ki, ekonomik bakımdan çelimsiz bir varlık yoksulluktan kurtulamaz. Güçlü bir uygarlığa, gerçek genliğe ve mutluluğa kavuşamaz. Toplumsal ve siyasal yıkımlardan yakasını kurtaramaz. Ülkenin yönetimindeki başarı da, ekonomi alanındaki olanaklarla orantılı olur. Hiçbir uygar devlet yoktur ki ordusundan ve donanmasından önce ekonomisini düşünmüş ve düzeltmiş olmasın. Yurdun ve bağımsızlığın korunması için varlığı baş koşul olan bütün gereçler ve araçlar ekonomi alanındaki gelişmeler ve olanaklar aracılığı ile oluşur, olgunlaşır. Ulusumuzdaki güçlü karakter, sarsılmaz istem, ateşli milliyetçilik (millet severlik), ekonomik başarılardan doğup çoğalacak verilerle de layık olduğu derecede güçlendirilmelidir. Bu yüzyılın savaşında, ulusumuzu başarıya ulaştıracak bir ekonomik yaşam sağlamayı amaç edinen genel öğretim ve eğitim yöntemlerimiz, her gün daha çok pekleşecek ve kuşkusuz başarıya ulaşacaktır."

...

Ekonominin, toplum yaşamımızda, silahtan (askerlikten) daha önemli olduğuna, Atatürk kadar ısrarla değinen devlet adamı az olmuştur. Düzinelerle konuşmasından iki tanesi daha:

"Bundan sonra pek mühim zaferlere kavuşacağız. Fakat bu zafer süngü zaferleri değil, iktisadi, ilim ve irfan zaferleri olacaktır. Ordumuzun şimdiye kadar istihsal ettiği muzafferiyetler, memleketimizi halâsı hakiye sevketmiş sayılamaz. Bu zaferler ancak müstakbel zaferimiz için kıymetli bir zemin hazırlamıştır. Muzafferiyatı askeriyemizle mağrur olmayalım. Yeni ilim ve iktisat zaferlerine hazırlanalım."

"Yeni Türkiye devleti temellerini süngü ile değil, süngünün dahi istinat ettiği iktisadiyatla kuracaktır. Yeni Türkiye devleti cihangir bir devlet olmayacaktır.

Fakat yeni Türkiye devleti bir devleti iktisadiye olacaktır. Bu devleti en kuvvetli temeller üzerinde çok az zamanda kurmak hususunda Japonlardan az müstait olmadığını bilfiil ispat edecektir."

Ekonomik yaşamda elde edilemeyen başarının, hiçbir alanda elde edilememiş sayılacağını, başka bir konuşmasında şöyle anlatıyor:

"Hakiki zafer, muharebe meydanlarında muvaffak olmak değil, asıl zafer muvaffakiyetlerin menbalarını kuvvetlendirmek, milleti yük-

seltmektir. Memleketimiz baştan nihayete kadar hazinelerle doludur. Biz o hazineler üstünde aç kalmış insanlar gibiyiz. Hepimiz bütün bu hazineleri meydana çıkarmak ve servet ve refahımızın kaynaklarını bulmak vazifesiyle mükellefiz."

Atatürk'ün Türk milletine ve devletine çizdiği hedef, "çağdaş uygarlık" ve bunu sağladığı oranda "Batılılık"tır. Atatürk Batı'nın olumlu yönlerine karşı büyük yakınlık ve ilgi gösterirken, Batı'nın Türk toplumu için zararlı olan niteliklerine karşı da şiddetle ve cesaretle dikilmiştir.

Daha 1922 yılında, savaşmakta olduğu Batı aleminin, bilim, sanat ve kültürüne, az devlet adamının gösterdiği bir cesaret ve soğukkanlılıkla kucağını açmıştır.

Fakat Batı'nın siyasal emperyalizmine karşı nasıl amansız bir savaş vererek onu yendiyse, Batı'nın ekonomik emperyalizmine (sömürgeciliğine) karşı da, aynı savaşı vermiş ve galip gelmiştir.Türkiye'de ekonomik kapitülasyonların bütün izlerini ve tohumlarını söküp atan odur. Bugün bu alanda yeni birçok ısırgan otları türemişse, bunlar Atatürk'ten sonra atılan geri adımların ve yeni tohumların ürünüdür.

Dava Adamı Muammer Hoca

Emin Çölaşan

Bundan tam bir hafta önceydi... Öğretim üyesi olan bir yakınım telefon etti ve "Muammer Hoca ile bir Pazar Sohbeti yapmanız mümkün olur mu?" diye sordu. Olumlu yanıt verdim ve Hoca'nın telefonunu kendisinden aldım. Hemen aradım... Kendisini uzun süreden beri hiç görmemiştim. Hal hatır sorduk... "Atatürkçü Düşünce Derneği'ni kurmuştu... Biraz bu dernekten söz etti. 141, 142 ve 163'nci maddelerin kaldırılmasına kesin olarak karşı olduğunu anlattı. "Özgürlükleri yok etmek isteyenlere birtakım özgürlükler verilmesine kesinlikle karşıyım" dedi.

Bu konuşmamız arasında artık 73 yaşında olduğunu, bu yoğun çalışma ortamında kalbinin teklemeye başladığını söyledi. Oysa hâlâ kafasını kaldırmadan çalışıyordu. Hep bir inanç ve dava adamı olmuştu. Bu hafta içinde buluşmak üzere sözleştik. Bana gazeteye gelecekti ve Pazar Sohbeti'ni bizim büroda yapacaktık.

Önceki gün buluşmak için kendisini aradım. Bana içinden çıkılması mümkün olmayan bir program sıraladı ve "Lütfen şu konuşmayı bir hafta erteleyelim. Toplantılar, seminerler, Derneğin işleri o kadar yoğun ki... Bir hafta sonraki Pazar günü için, daha sonra konuşalım" dedi. "Hocam önümüzdeki hafta başka bir konu çıkar ve ben sizinle konuşamayabilirim. Siz bir zaman ayırın da bu işi bu hafta yapalım" diye yanıt verdim... "O halde bir sabah konuşalım, çünkü öğleden sonraya kalırsa benim kafamın ancak yüzde 30'u çalışır" dedi. Gülüştük ve dün sabah saat 10.30'da bizim gazetede buluşmak üzere sözleştik.

Hoca'dan birkaç dakika önce, dostu olan bir öğretim üyesi geldi. Onunla tanıştık, sohbete başladık. Herhalde bizim büroda birlikte olmak üzere daha önceden Hoca ile sözleşmişlerdi. Muammer Aksoy tam zamanında geldi. "Bu sabah pek keyifsiz kalktım. Dün geceyi de hiç iyi geçirmedim. Ben daha önce kalp krizi geçirmiştim. Midem de epeyce bulandı. Bizim hanımın söylediğine göre mide bulantısı da kalp krizinin belirtisi olabilirmiş. Ama doğrusunu isterseniz, şimdi sizi görünce açıldım, moralim yerine geldi" dedi ve yine karşılıklı gülüştük. Gazetedeki odam çok küçük olduğu için Hoca'nın konuğunu benim masama oturttum. Bizde karşılıklı olarak masanın önündeki iki koltuğa oturduk. Pazar sohbeti için Hoca'nın özgeçmişini kağıda yazdım. "Size ne ikram edeyim" diye sordum, ıhlamur istediler.

Her Pazar Sohbeti konuğuna olduğu gibi Hoca'ya da uyarılarda bulundum... "Aman efendim, konuşma, bir saati geçmesin. Sonra ben ister istemez kısaltmak zorunda kalıyorum ve belki de bazı önemli bölümleri yazamıyorum. Bir de lütfen öyle konuşun ki, bilimsel düzeyde olmasın, en sıradan insan bile okuyunca anlasın."

Teypleri açtım, konuşmamız başladı. Aradan yaklaşık yarım saat geçmişti. Çaycı boşları almaya geldi ve birer ıhlamur daha söyledik. Bana da çay. Siparişler geldi... "Hocam bana iki dakika izin verin de odanın dışında bir sigara içeyim. Şimdi burada içersem, oda küçük olduğu için dumanaltı olursunuz ve size dokunur" dedim... Çünkü, odama ilk geldiği zaman sigara içmiştim ve öksürmeye başlamıştı. Sigarayı odada içmem için ısrar etti. Yine de dışarı çıktım. Bu arada, başımı odaya doğru uzatmıştım ve havadan sudan konuşuyorduk.

Sonuçta konuşmamız bitti. Atatürk'ün büyüklüğüne özenle değinmişti. Rahmetli kayınpederi Hilmi İnan'ın zengin kitaplarından söz etti ve bu kitaplığın kendisine haber verilmeden bir yakını tarafından raflarıyla birlikte dağıtıldığından yakındı. Bir ara çantasını açtı ve son kitabını çıkardı. "Bunda size göndermiş miydim? diye sordu. Hatırlayabildiğim kadarıyla göndermemişti. Kitabın adı "ÖNÜMÜZDEKİ CUMHURBAŞKANLIĞI-REJİM BUNALIMINA VE KÖTÜ SONUÇLARINA DOĞRU PUPA YELKEN GİDİŞ"... Bu kitabı, Özal'ın Cumhurbaşkanı seçilmesinden önce yazmıştı... "Lütfen imzalayın" dedim, "Gayet tabii imzalayacağım" dedi ve imzaladı:

"31.1.1990

Çok değerli gazeteci ve yazar Emin Çölaşan'a sevgi ve saygılarımla."

Daha sonra ilgili bölüme telefon ettim. Foto muhabiri arkadaşım Selçuk Şenyüz yanımıza geldi. Şimdi resim çektirecektik. Hoca saçlarını düzeltti ve bir espri patlattı:

"Bizim hanım gazetelerde benim ne söylediğime, iyi veya kötü konuştuğuma hiç bakmaz. Ama onun için resim çok önemlidir. Şöyle üstümü başımı düzelteyim de resim iyi çıksın. Ayrıca bu resimlerden bana da verirseniz çok memnun olurum..."

Renkli filmin İstanbul'a gönderildiğini ancak siyah beyaz verebileceğimizi söyledim. Bu arada biz Hoca ile konuşmamızı yaparken, telefon bağlantısını kestirmiştim ve ilgili arkadaşa, "Sadece İstanbul Hürriyet'ten ararlarsa bağla" demiştim. İstanbul'dan Doğan Hızlan'ın aradığını söylediler ve bağladılar. Doğan Ağabeye yanımda Muammer Hoca'nın olduğunu söyledim. Çok selam söylememi istedi. Hoca'ya ilettim. Onun da selamları vardı. Telefonda Doğan Ağabeye ilettim.

İşimiz bitmişti. Biraz daha sohbet ettik, vedalaştık, gittiler. Giderken, "Hocam, ben bu yazıyı (bugün-Perşembe) yazarım. Eğer eklemek

istediğiniz yeni bir şey olursa beni mutlaka arayın. Benim de tereddüt ettiğim bir konu olursa sizi ararım" dedim.

Aradan iki saat geçmişti. Beni aramış, bulamamış. Ben kendisini aradım. Özgeçmişine kısa bir cümle eklememi istiyordu. 1961 Anayasası Kurucu Meclis'te görüşülürken, anayasanın sözcülüğünü yapmış olduğunu belirti ve "Bu benim içim çok önemlidir. Lütfen bunu da ekleyin" dedi.

Aşağı kata indim ve teybi, bantları çözecek olan gazeteci arkadaşım Yeşim Ersoy'a verdim.

Akşamüzeri resimlerimiz basılmıştı, odama getirdiler. Siyah beyazlardan birkaç tane daha basmalarını, Muammer Hoca'ya da vereceğimi söyledim.

Saat 19.15'te eve geldim. Henüz üzerimi çıkarmamıştım ki, telefon çaldı, istihbarat şefimiz Fatih Çekirge acı haberi verdi.

Birkaç saat önce birlikte olduğum gerçek Atatürkçü, dürüst ve namuslu kavga adamı, inançlarından bir tek gün bile ödün vermeyen hukukun yılmaz savunucusu Muammer Aksoy öldürülmüştü.

Son gecesini çok keyifsiz geçirdiğini söylüyordu. Atatürkçü Düşünce Derneği'nin son derece kısıtlı olanaklarla çalıştığını, yersizlik nedeniyle bürosunu aynı zamanda dernek merkezi olarak kullandığını anlatıyordu.

Türkiye, değerli bir evladını daha teröre kurban verdi.

Bazı yazıları yazarken insanın eli varmaz, ne yazacağını şaşırır. Çarşamba gecesi saat 22.00'de ben bu yazıyı işte böyle yazıyorum. Kulaklarımda Muammer Aksoy'un birkaç saat önceki sesi gözelerimin önünde inançlı tavrı...

Allah sana rahmet eylesin Hocam. Nur içinde yat. Seni vuranlar ve vurduranlar şimdi kına yaksınlar...

(Hürriyet, 1 Şubat 1990)

Aksoy'un Ölümü?..

İlhan Selçuk

...

Atatürkçü...

Laik...

Hukuk profesörünün kişiliğini vurgulayan bu iki sözcüğün anlamı nedir? Uygarlığın "aydınlanma" devrimini İslam dünyasında ilk kez bir toplum düzenine dönüştürmek; aklın inançtan, devletin dinden bağımsızlaşması için çalışmak Muammer Aksoy'un gözeneklerine yaşamı boyunca sinmişti.

Peki, niçin öldürüldü?

Aksoy'un kimliğine bakınca katilin kişiliği ve olayın niteliği anla-

şılmaz mı?

Muammer Aksoy bir insandı, bir hukukçu, bir devrimci demokrat, bir aydın, bir bilim ve eylem adamıydı; öylesine canlı, coşkulu ve solukluydu ki çevresindeki en soğuk kişi bile Aksoy konuşmaya başladığında hohlanmış bir ayna gibi buğulanıverirdi. Üniversitede, politikada, basında, hukuk dünyasında savaşımcı kişiliğiyle bir ömür boyu emek verdi.

Son görüşmemiz gazetede oldu; 163'üncü maddenin kaldırılmasına karşıydı; görüşünü bütün coşkusuyla savunuyordu; ak saçlarıyla tam bir delikanlı, benliğindeki ateşle inanılmaz bir enerji küpüydü.

Peki, teröre kurban verdiğimiz kaçıncı profesördü?

Prof. Ümit Doğanay, Prof. Necdet Bulut, Prof. Fikret Ünsal, Prof. Bedri Karafakioğlu, Prof. Nihat Erim, Prof. Cavit Orhan Tütengil, Doçent Bedrettin Cömert'in ardından Prof. Muammer Aksoy'un hedef seçilmesi ne anlam taşıyor?

Bilime düşmanlık değil mi?

(Cumhuriyet, 2 Şubat 1990)

Atatürkçü Düşünceye Sıkılan Kurşun...

Oktay Akbal

...Aksoy'u öldüren kurşunlar hepimize sıkılmıştır. Hepimize, yani Atatürk Cumhuriyetini savunanlara, Cumhuriyet ilkesinden birinin bile yerinden oynatılmasını istemeyenlere... Bu kaçıncı uyarıdır? Bu kaçıncı başkaldırışıdır yobazlığın? Bilmiyor, görmüyor, anlamıyor muyuz? Yıllardır sürdürülen gericiliğin 'vicdan özgürlüğü' diye sırtını sıvazlamak, okul üstüne okul açarak çağdışılık merkezlerini tüm yurtta yaygınlaştırmak, meydanlarda gösteriler yapan, hemen her gün gücünü yaygınlaştıran 31 Martçı oluşumlara seyirci kalmak.

Herkes aklını başına almalıdır. Bir çılgınca başkaldırışla karşı karşıyayız. Ya sonuna dek savaşım vereceğiz ya da Cumhuriyet ve demokrasi düşmanı bir dalgaya kendimizi kaptırıp yok olacağız. Tek tek kişilerin ortadan kaldırılmasını da aşan bir çağdışı anlayışla savaşmak zorundayız. Savaş, Atatürk devrimine dayanan Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak içindir. Alınlarında Humeynicilik işaretlerini taşıyanlar yollara, caddelere egemen olmaya başladı. Silahlı fedailer yetiştirdi. Bu tutum ve davranışlar bir yerlerden güç alıyor, bir yerlerdeki iç ve dış örgütler bu Cumhuriyet düşmanı çevre ve kişilere yardım ediyor. 'Atatürkçü düşünce'nin örgütleşerek ortaya çıkması, bu çevreleri öfkelendirmiş, huzursuzlaştırmıştır. Sağduyulu bir uyanışı, bir oluşumu önlemenin yolunu Aksoy gibi Atatürkçü düşüncenin büyük bir savunucusunu öldürmekte görmüştür....

(Cumhuriyet, 2 Şubat 1990)

Herkes Sorumlu
Ali Sirmen

...

Her olayın sorumluluğunu benliğinin derinliğinde duyan, toplum için sürekli savaşım veren Muammer Aksoy'un katilleri kimler olurlarsa olsunlar, onun ölümden, demokrasiyi sürekli darbelerle ortadan kaldırıp, şeriatçılığı adım adım ileri götürenler, silah zoruyla hukuku çiğneyip, Muammer Hoca'yı sık sık sıkıyönetim mahkemeleri önüne çıkaranlar, Atatürkçü Düşünce Derneği'nin kurulmasını zorunlu hale getirenler, Türk-İslam sentezini egemen kılanlar, aymazlığıyla Türkiye'nin sorunlarına sorunlar katıp sivil çözümler üretmeyen iktidar, rejimin sınırları içinde sivil alternatif oluşturamayan, kişisel tutkulardan başları dönmüş kişilerin başlarını tuttuğu muhalefet, tüm örgütleriyle "adam sende"ci toplum sorumlu.

Kendini her şeyden ve herkesten sorumlu sayan bu aydın, savaşımcı bilim adamını içine sindiremeyen toplum, geleceği konusundaki ipuçlarını da ortaya sermiştir.

Evet, kendini her şeyden ve herkesten sorumlu sayan Muammer Aksoy'un öldürülmesinden herkes sorumludur.

(Cumhuriyet, 2 Şubat 1990)

Muammer Aksoy
Semih Günver

Muammer Aksoy'u İkinci Dünya Savaşı içinde, 1944 ilkbaharında Zürih'te tanıdım. Zürih Üniversitesi'nde hukuk doktorasını yapıyordu. Evlilik dışında doğan çocuklar konusundaki 1500 sayfaya yakın Almanca doktora tezi üniversitedeki hocaların büyük beğenisini kazanacaktı. Doktorasını daha erken tamamlayabilirdi, fakat savaş başlayınca İsviçre'de kalmak istememiş ve vatani vazifesini yapmak için Türkiye'ye dönmüştü. Daha genç yaşlarında yurt sevgisi ve görev aşkı onun için her şeyden önce geliyordu. Muammer, Atatürk'ün Cumhuriyet'i ve devrimleri emanet ettiği genç kuşağın inançlarına bağlı ve sadık bir üyesi olarak yaşadı ve öldü.

1944 Mart'ında Zürih Konsolosluğu'nda kançılar olarak göreve başladığım tarihte, oradaki Türk öğrencileri Türkeli adını verdikleri bir dernek kurmuşlardı. İhsan Topaloğlu, derneğin başkanı idi. Muammer Aksoy, derneğin kültür çalışmalarını canlandırdı, konferanslar tertipledi ve öğrenciler arası toplantılarda demokrasi ilkeleri ve Atatürk devrimleri üzerinde fikir alışverişinin dinamosu oldu. Çalışkandı, titizdi, fikirlerinin inatçı savunucusuydu. Her alanda daima mükem-

meli aradı. Mücadeleden hiç kaçmadı. Üniversite hayatında olsun, siyasette olsun, kendisine has özellikleri ile kişiliğini korudu. Hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, çoğulcu parlamenter sisteme, temel özgürlüklere, insan haklarına bağlı kaldı ve bu ilkeleri yılmadan savundu. İnançları uğruna hapse girmek, onu yıldırmadı.

Sonraları, 1977'lerden itibaren Muammer Aksoy'u Strasbourg'da Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi içindeki çalışmalarında yakından izledim. Özellikle Hukuk İşleri Komisyonu'nda Türkiye'nin hayati çıkarlarının ve dış politikasının yılmaz bir savunucusu oldu. Hukuk bilgisi, muhasımlarını yıldıracak derecede derin, mücadele kabiliyeti frenlendirilemeyecek kadar coşkundu. Bir gece yarısı, telefon çaldı. Terörizmin kol gezdiği yıllarda geç saatlerde hep acı haberler almaya alışmıştım. Ürktüm. Muammer, Konsey binasındaki odasında ertesi gün Hukuk Komisyonu'na sunacağı raporu hazırlamaya dalmış, saati unutmuş, herkesin boşalttığı koca binada mahpus kalmıştı. Protokol Şefi İzzet Sedes, Hocayı zor durumdan kurtardı.

Muammer Aksoy, 73 yaşında bir delikanlıydı. Sağlığına dikkat eder, et yemez, içki içmez, sigaradan nefret ederdi. Mücadelesini sürdürebilmek için sağlıklı kalmanın şart olduğuna inanmıştı.

1975 Kıbrıs Harekatı'nı takip eden yıllarda ve 12 Eylül 1980'den sonra, Türkiye'nin Avrupa'dan kopmamasını ve demokrasiden uzaklaşmamasını sağlamak için Avrupa Konseyi içinde çaba sarf eden Türk parlamenterleri, dinamik ve enerjik etkileyici bir grup halindeydiler. Bu arkadaşların arasında Turan Güneş, Dışişleri Bakanı Gündüz Ökçün, Mustafa Üstündağ, Muammer Aksoy ile birlikte CHP'nin en parlak mücahitleriydiler. Hasan Esat Işık da daha önce Avrupa Konseyi'nde aynı inanç ve başarı ile çalışmıştı. Türk sosyal demokrasi cephesi, bugün bütün bu değerli evlatlarını kaybetmiş bulunuyor.

Muammer Aksoy'a çekilen kurşunlarla Türkiye Cumhuriyeti ve Türk demokrasisi hedef alınmıştır. Acımızı asla unutmayacağız. Fakat, her zamankinden fazla dikkatli olmak, soğukkanlılığı ve itidali ihmal etmemek, içeride ve dışarıdaki düşmanların oyunlarına gelmemek ve Atatürk'ün kutsal emanetini korumak görevimiz öncelik taşımaktadır. İktidar ve muhalefetin, üniversite ve basının, tüm aydınların, emekçilerin, Silahlı Kuvvetler'in üzerine düşen görevi, bu gerçeğin idraki içinde, sorumluluklarına sahip çıkarak, tek cephe halinde yerine getirmeleri kaçınılmaz bir zarurettir.

Profesör Muammer Aksoy, ölümünden hemen sonra savunucusu olduğu inançların simgesi haline gelecek, onun gibi düşünenler, aynı dirençle mücadele bayrağını kendisinden devralacaklardır.

(Milliyet, 3 Şubat 1990)

Muammer Aksoy Sokrates'e Benzer

Fakir Baykurt

Gerici kurşunların Ankara Bahçelievler'de, evinin merdiveni dibinde yere serdiği Prof. Muammer Aksoy öğretmenlerin büyük dostuydu. Sormak gerek: Kimin düşmanıydı? Onun yüreği düşmanlığın damlasına yer vermeyecek derecede sevgi doluydu. Başı, uyanık olduğu bütün saatlerde yurdun ve dünyanın mutluluğundan yana düşünce üretirdi. Kafası gibi yüreğinin kapısı iyiden, güzelden ve çağdan yana herkese açıktı. O bir Cumhuriyetçiydi, yalnız Cumhuriyet düşmanları düşmandı ona.

On beş yıl aynı mahallede oturduk. Kolunun altında gazetesi, ya da küçük çantası, kendi kendine bir şeyler mırıldanarak dikilirdi durakta. Kamu taşıtına binerdi. Otomobili yoktu. Başımız sıkıldığında çağırırdık, TÖS'ün Gazi Mustafa Kemal Bulvarı'ndaki bürosuna koşar gelirdi. Çağırmadan geldiği de olurdu. Dedim ya, dostuydu.

Hem üyesi, hem komisyon sözcüsü olduğu Kurucu Meclis'in hazırladığı 1961 Anayasası, kamu çalışanlarına sendika kurma olanağı getirdi. Dört yıl savsaklandıktan sonra 624 sayılı yasa çıkınca, Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) kuruldu. Meslektaşlarım beni romanlarımın ve yazılarımın başından kaldırıp götürdü. 100 kurucu üye arasında yer aldım. Bir nöbet anlayışı ile genel başkanlık görevini üstlendim. Muammer Hoca telefon edip kutladıktan sonra ağır bir göreve geldiğimi söyleyip başarılar diledi. Anamız, atamız sendika mı kurmuştu? Ne yapmalı, nasıl yapmalıydık? Kamuoyu önünde hem meslektaşlarımızın, hem de kendimizin alnımızı nasıl ak etmeliydik?

- Halkı yanımıza almalıydık önce. Öğretmenlerin çoğunun çalıştığı köylerin yoksul insanlarını, sık sık yapılan devalüasyonlarla emeğin karşılığı cebinden çekilen işçileri en yakın dostumuz bilmeliydik.

- İlkokuldan üniversiteye değin, nerde çalışırsa çalışsın öğretmenleri bir bütün olarak düşünmeliydik.

- Eğitimin, öğretmenlerin sorunlarını toplum ve ülkemizin sorunlarından ayırmadan ele almalı, yurdumuz dış ve iç sömürüden kurtarılmadan aylıklarımızın yükselmeyeceğini bilmeliydik.

- Var olan yasalara, en başta Anayasaya saygılı olmalıydık; ama demokrasiye aykırı yasaların kaldırılması, hakların, özgürlüklerin genişletilmesi için de savaşım vermeliydik.

- Bütün bunlardan ötürü bilimin, sanatın ışığını önümüze çevirmeliydik. Özellikle bilim adamlarıyla ilişkimiz sıkı olmalıydı.

Prof. Cahit Talas'tan "Hocalar Hocası" Prof. Velidedeoğlu'na kadar hepsine gittik. Yardım ellerini seve seve uzattılar. Prof. Bahri Savcı, Prof. Mümtaz Soysal, Prof. Fehmi Yavuz, Prof. Muammer Aksoy

hem yürütme kurulumuzu aydınlatan danışma toplantılarımıza katıldı, hem kıyıları öğretmenlerin Danıştay davaları için Hukuk Büromuza destek oldular. Yönetim ya da yürütme kurullarımızda en az birer hukukçu ya da savunman öğretmen bulunmasını da bize Aksoy Hoca önerdi.

O zaman hükümette, şimdi demokrasi diye şakıyan Demirel'in partisi var. Neyin milliyetçisi olduğu bilinmeyen bölücü federasyonun kendi seçim bölgesinde bile kurulmasına göz yumdu, hem de destekledi. Ama ne orda, ne yurtta bölünmedik. Büyük Eğitim Yürüyüşü'nde Devrimci Eğitim Şurası'nda, Genel Öğretmen Boykotu'nda bölünmediğimizi herkese gösterdik. Gene de kıyılıyorduk.

Yönetim kurnazlıklarının kurdu eski vali İlhami Ertem bakandı. Orhan Oğuz, Orhan Dengiz de yöneticilikten gelmişti. Büyük bürokratlar kademe sendikacılığının, yani ilkokul, ortaokul, teknik okul diye bölük bölük örgütlenmenin daha doğru olduğunu yayıyordu.

Hepsine karşılık büyük hocaların ışığı önümüzdeydi. Bunlar arasında en çok Prof. Aksoy'u anımsarım. İki eli kanda olsa koşar gelirdi. Türk Hukuk Kurumu başkanıydı. Siyasal Bilgiler'de Anayasa kürsüsünün çok yüklü hocasıydı. Gelir, bir kurulumuzda, doçentliği onaylanmamış bir asistan gibi çalışırdı. Cebine bir tek gün enflasyon parasıyla on lira koyamadık. Öyle beklentileri olsa geleceği yer TÖS mü olurdu? Bir karşılık beklemeden yaptığı hizmetleri, halkın ve öğretmenlerin denizine atıyordu. Almanya'da, İsviçre'de on yıl sanki onların parasıyla okumuş da, o borç, öde öde bitmiyor gibi, uzak geçmişlerde, tarihin çok eski yıllarında kalmışa benzer bir anlayışla, durmadan ödüyordu.

Nerde, nasıl düşmüşse, ayağını kırmıştı. Brecht'in ünlü öyküsündeki "yaralı Sokrates" gibi topal topal yürüyerek geliyordu. Öğretmenlere yüklenen suçları bir bir ele alıyor, hepsini didik didik ediyordu. Arada kendi kedine sorular sorup, kendi yanıtlıyordu. Hazırlayıp veriyordu Hukuk Büromuzun istediği görüşleri...

12 Mart 1971'de generaller, "Sosyal gelişmeler ekonomik gelişmeleri aştı, huzursuzlukları arttı, yurt yönetilemiyor!" diye, ne yandan baksan çürük gerekçeyle yurt yönetimine el koyunca da Prof. Aksoy yanımızdaydı. Tutuklanıp Yıldırım Bölge Askeri Tutukevi'ne birlikte kapatıldık.

Politikanın zaman zaman radyodan duyulan, televizyondan görünen bir yanı olmakla birlikte, bir de duyulmayan, görülmeyen yanları var. Politikanın halktan saklanan yanlarıdır bunlar. Örneğin yönetimin ardında yer alan, çıkarlarına düşkün sınıf ve katmanların temsilcileri sis içindedir, görünmez, hiç görünmezler. Dışarıda yürürken kara gözlükler takarlar. Kışkırtıcı ajanları ortaya onlar sürer. Adı üstünde "deli"kanlı gençleri kurar, kıvratır, vuruşturlar. Yirminci yüzyıl bitip

giderken bile karacahil bırakmaktan utanmadıkları halkı devrimlere, reformlara düşman ederler. Aşağıda, yukarıda karanlık işleri çevirenler, çevirtenler genellikle bu nursuz kimselerdir. Dini politikada bir araç olarak kullanmanın kurnazlığını iyi bilirler. Halkın gözünü boyayıp kirli çıkarları için çevirdikleri fırıldağı kutsal din amaçlarına hizmet gibi gösterirler. Politikada açıklığı, dürüstlüğü sürdürmek ne derece zorsa, bunların yaptığını yapmak o derece kolaydır. Yönetime el koymanın, koydurmanın ortamı oluştu mu, yazarları, öğretmenleri, sendikacıları cezaevine tıkmak zorunluymuş gibi bir hava yaratırlar. Yıldırım Bölge'deki tutuklu topluluğu içinde, daha sonra aktarıldığımız Mamak'ta kimler yoktu? Bir anayasa profesörü olan Nihat Erim'e 1961 Anayasası'nı kaldırabilmek için öbür anayasa profesörlerinin tümünü tutuklamışlardı neredeyse: Muammer Aksoy, Bahri Savcı, Bülent Nuri Esen, Mümtaz Soysal şimdi anımsadıklarım. Hepsi aramızdaydı.

"Gece yarısı geldiler evi aramaya!" diye anlatırdı Prof. Aksoy. "Dedim albayım, bu vakit eve gelinir mi? Neden gelinmesin? Gelinmez çünkü insanın işi gücü olur!" güldürüyordu hepimizi. Sonra anlatmayı sürdürüyor: "Albayım yüzüme bakıp sordu, silah var mı evde? Dedim var. Ne var? Tank var. Nerde? Karyolanın altında. Boş bulundu albayım, eğilip karyolanın altında tank arayacak. İyi ki eğilip bakmadı, yoksa orda, oğlum için almıştım, bir oyuncak tank vardı!"

Bir tek kanıt yoktu askeri savcıların elinde. Bu yüzden iddianameleri aylarca yazamadılar. Bir astsubay görevlendirip yattığımız yerin tavanına teyp yerleştirdiler. Belki konuşmalarımızdan bir şey çıkardı.

"Öğretmen Kıyımı"nı anlatan 160 sayfalık bir kitap hazırlayacaktı. TÖS yayını olarak basacaktık. Öneri kendisinden geldi: "Çok önemli belgeler buldum, geniş açıklamalar yaptım!" diye diye, o yapıt sonunda iki koca cilt oldu; neredeyse bin sayfa! Bastıracağız ama olanağımız yetmiyor. Ölçüp döküyor, durmadan elimizi ovuşturuyoruz. Bizden umut kesince kendi aramaya başladı. Tutukevinde yatarken buldu: "Çıkayım, Devrimci Öğretmenlerin Savaşı'nı bastıracağım artık!"

"Nasıl bastıracaksın, kaça çıkar o iki koca cilt?"

"Valla düşünüp taşındım; bir ev var, satacağım parasıyla basılır! Çıkayım, hemen yapacağım bunu!"

Yaptı nitekim. Kendi bastırdı yapıtını. Özellikle içerdiği belgeler yönünden bir hazinedir şimdi.

Askeri savcının boş savlarla doldurduğu iddianameye karşı tutukevinde savunmasını da böyle belgeler bularak, açıklamalar yaparak hazırlıyordu. O belge, bu belge; yaptığı listeleri kardeşi Sevim Hanıma veriyor, o da bulup getiriyordu. Hoca'nın belge tutkusu çok eskilere dayanır. Doktora çalışması Freiburg'ta on yıl sürdü. Bahri Savcı, "İstese on ayda bitirirdi!" diye anlatmıştır. Neden bu kadar uzattı? Şu

belge, bu yayın; hepsini arayıp bulup bir bir incelemek istemesi yüzünden.

Hoca et yemezdi. Mamak'taki tutukevi koşullarında beslenmesi zordu. Her öğünü dışardan gelir. Yakınları şehirden Hüseyin Gazi dağına doğru seferber olur. Yeni kitap, gazete, belge istekleri varsa, onlarla birlikte yiyeceğini de getirirlerdi. Ona, onlara bakıp kendi acımı unuturdum. Hem de düşünürdüm: hiç akıllı bir yönetim bunca ışıklı başı, beyni aylarca, yıllarca cezaevine kapatır mı? Hem de bir anayasa profesörü başbakan iken?

Çok safmışım: 80'li yıllara gelirken görünen politikanın ardında saklanan görünmeyenler, artık vurup öldürtüyor onları: Tütengil, Karafakioğlu, Doğanay, Bulut, Cömert birer birer gitti. Uğur Alacakaptan'ın evine bomba kondu. Server Tanilli, Yakup Kepenek kurşun yağmuruna tutuldu. Tanilli yaşamı boyu sakat kaldı. Şimdi sağ kalanları evinin merdiveni dibinde vurdurarak temizliyor.

Gören gözler için gerçek apaçık. Derslere girmeden sınıf geçenlerin, tabancayla diploma alanların ağırlıkta olduğu bir dönem yaşanıyor şimdi. Prof. Aksoy gibi bilim ışığı başlar fazla geliyor bu döneme. Tıpkı bir zamanların Atina'sına Sokrates'in fazla gelmesi gibi. O Sokrates ki kendisi susmadan susturulmuş, baldıran zehiriyle öldürülmüştü.

Sokrates'le Muammer Aksoy arasında önemli bir ayrım var: Sokrates yargılandı, ondan sonra içti zehiri. Günümüzün Sokratesleri yargılanmadan yiyor kurşunları.

(Atatürkçü Düşünce Dergisi, Sayı:9, Ocak 1995)

Bir Örnek İnsan: Muammer Aksoy

Ağabeyi ve dostu Prof. Dr. Muzaffer Aksoy

Muammer benden iki yaş küçüktür. Bununla birlikte ilk ve orta okulları Antalya'da ve daha sonra liseyi İstanbul Erkek Lisesi'nde beraber okuduk. Bir kardeşten öte birbirimize yakın arkadaş olduk. Lise eğitimi sonrasında Muammer baba mesleği olan hukuku, bense tıbbı seçtim.

Birlikte büyümenin getirdiği pek çok ortak zevkimiz oldu. Toplum, insan ve doğa sevgisi, klasik müzik hayranlığı, okuma, öğrenme aşkı ikimizin de hayat tarzlarını belirledi. Onun olağanüstü zekası daha çocukluk yaşlarında belli olmuştu. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra "doçent" oldu ve Bakanlık sınavını kazanarak doktora çalışmaları için Zürih'e gönderildi. Zürih'te kaldığı süre içerisinde Almanca "Evlilik Dışı Çocuğun Hukuku ve Miras Hakkı" konulu bin

sayfalık tezini hazırladı. Tezin hazırlanmasında gösterdiği büyük titizlik ve çaba bu eserin bugün "örnek tez çalışması" olarak Zürih Kütüphanesi'nde yer almasını sağlamıştır.

Muammer aynı çaba ve titizliği tüm çalışma hayatında göstermiştir. Bir örnek verecek olursak 1975'de kendi dar olanaklarıyla hazırlayıp yayınladığı "Devrimci Öğretmen Kıyımı" adlı çalışması da 1278 sayfadır.

Hayatını başta ülkesi olmak üzere bütün insanlığa ve bilimsel düşünceye adamış bu büyük idealist ve öncünün menfur eller tarafından öldürülmesi hiçbir zaman unutulmayacak bir "vahşet" örneğidir.

Allah'ın insanlığa ve ülkemize böyle acıları bir daha göstermemesini dilerim.

Yegane tesellimiz Muammer'in Türkiye'ye ve insanlığa gerçekten hizmet edecek pek çok idealist gencimizi yetiştirmiş olmasıdır. Muammer Aksoy bundan böyle bu gençlerimizle yaşayacaktır.

(Atatürkçü Düşünce Dergisi, Sayı:9, Ocak 1995)

Muammer Aksoy'u Unutmayınız, Hatırlayınız!

Işık Kansu

Prof. Dr. Muammer Aksoy, benim siyaset öğretmenimdi. Siyasetin dürüstlükle, yurtseverlikle, ülke çıkarlarını güderek, halk için yapılması gerektiğini gösteren öğretmendi.

Unutmayınız, hatırlayınız.

Ocak 2002. Dünya sermayesinin ve tüm yerküreyi avuçlarında tutmak isteyenlerin düzenlediği yıllık Davos toplantısı, yani Dünya Ekonomik Forumu, o yıl Newyork'ta toplanmıştı. Dünya Ekonomik Forumu'nun o toplantısına Türkiye'den üç "yükselen lider adayı" çağrılmıştı. Biri Kemal Derviş -ki ansızın ABD'den Dünya Bankası'ndan Türkiye'nin tepesine paraşütle, bir Düyunu Umumiye kolcusu gibi indirilmiştir- ötekisi dönemin Dışişleri Bakanı İsmail Cem'di. Diğeri de eski İstanbul Belediye Başkanı AKP lideri Recep Tayyip Erdoğan'dı.

2002 başında yapılan Davos toplantısından sonra gelişen olaylarla çok dikkat çekiciydi...

Toplantıda Türkiye'den lider adayı seçilen üç kişiden biri olan Kemal Derviş, Mayıs 2002'de ansızın ABD'ye gitti ve adeta ortadan kayboldu. Kiminle ne görüştüğü, ne yaptığı bilinmez oldu. Herkes fellik fellik onu aramaya koyuldu. Başbakan Bülent Ecevit dahi kendisi ile günlerce temas kuramadı.

İşte o günlerde Kemal Derviş, nasıl kaybolduysa öyle birdenbire

ortaya bir açıklama ile çıkıverdi:

"Türkiye'de erken seçime gidilmeli."

Bu açıklama ile o bildik düğmeye basılmıştır artık.

Davos'un diğer lider adaylarından İsmail Cem, Bülent Ecevit'in sağ kolu, manevi evladı gibi kamuoyuna duyurulan Hüsamettin Özkan, Başbakan'ın hastalığını da bahane ederek, koalisyon iktidarının büyük ortağı olan DSP'yi bölerler. Erken seçime sürüklenen bir ortamda "sol" görünümlü sağ bir parti kurarlar.

.....

Prof. Dr. Muammer Aksoy, benim hukuk öğretmenimdi. Hem de Anayasa Hukuku öğretmenimdi. Türkiye'nin en özgürlükçü, en emekten, en sosyal adaletten ve planlı karma ekonomiden yana Anayasasını hazırlayan seçkin kadronun içinde yer alan öğretmenimdi.

Muammer Aksoy öğretmenim, bize hukukun siyasetin elinde oyuncak edilmemesini öğretmişti. Dahası, hukukta kişiye özel yasa çıkarılamayacağını da öğretmişti bize...

Hatırlayınız.

Şu anda iktidarın başında olan Recep Tayyip Erdoğan, bırakın Başbakan, hatta Cumhurbaşkanı olmayı, milletvekili bile olamıyordu. Yüksek Seçim Kurulu (YSK), TCK 312/2'den hüküm giyenin milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olmadığı gerekçesiyle kendisini 2002 seçimlerine sokmamıştı. Partisi AKP, seçimlerde, seçmenin yüzde 25'inin oyuyla parlamentodaki sandalyelerin yüzde 66'sını ele geçirdi.

Erdoğan'ın önce milletvekili, ardından da Başbakan olma çarkı işte o seçimlerden sonra çalışmaya başladı. Hukuk kanırtıldı, kişiye özel anayasa ve yasa değişiklikleri yapıldı, seçilme yeterliliğini engelleyen bir suçtan hükümlü bir kişinin milletvekili seçilmesine olanak tanındı.

"Bizim sözümüz var siyasi engellerin kaldırılması için. Sözümüzü tutacağız. Bu konudaki anayasa değişikliğine destek olacağız. AK Parti'nin de dokunulmazlığın kaldırılması konusunda 65 milyonun önünde televizyonda verilmiş sözü var. Umarım onlar da sözünü tutacaktır.

Onun da kaldırılması için umarım üzerlerine düşen görevi yapacaklardır. İkisi bir arada yapılsın istiyoruz. Ama arkadaşlarımızın acelesi, telaşı varsa onu hemen daha sonra ele alırız diyorlarsa onlara biz peşin ödeme yapıyoruz. Biz, siyasi yasakların kaldırılması için anayasa değişikliği konusunda ilk adımı atıyoruz. Onlar artık borçludurlar. Borçlu olduklarını bilmelidirler. Sözlerini tutmalıdırlar. Hem millete sözleri var, hem bana borçları var artık. Onu en kısa zamanda ödemek durumunda olacaklardır diye düşünüyorum. Onlara da güveniyorum, inşallah en kısa zamanda ödeyeceklerdir. Bunu bekliyorum." (3 Aralık 2002)

Deniz Baykal'ın desteği ile *"arkadaşlar"*ın telaşı giderildi, anayasa değişti, yasalar değişti.

Şu tesadüfe bakın ki, YSK tam da o sırada, Siirt'in Pervari ilçesi Doğanköyü'nde toplam 706 seçmenin kayıtlı olduğu 17, 18 ve 19 numaralı sandıklarda, sandık kurulları usulünce oluşturulmadığı için oy kullanılamadığı gerekçesiyle, Siirt'te 3 Kasım'da yapılan milletvekili genel seçiminin yenilenmesine karar vermiş, CHP milletvekili **Ekrem Bilek**, AKP milletvekili **Mervan Gül** ve bağımsız **Fadıl Akgündüz'**e ait milletvekili tutanaklarını da iptal etmişti. Siirt'te kişiye özel seçim yapıldı, milletvekili oldu, Başbakan oldu. Şimdi sıra Cumhurbaşkanlığı'nda...

Prof. Dr. Muammer Aksoy, benim bağımsızlık öğretmenimdi.

Unutmayınız, hatırlayınız.

Partisi seçimi kazanmış, ancak kendisi mahkumiyeti nedeniyle milletvekili seçilememiş olan Recep Tayyip Erdoğan, hiçbir yetkisi ve sorumluluğu olmadığı halde 2002 Aralık ayı başında ABD Başkanı Bush ile bir görüşme yaptı. O görüşme yapılırken Recep Tayyip Erdoğan'ın yanında bir başka isim de vardı. Hani geçen yıl ABD'ye gidip Amerikalı yetkililere Recep Tayyip Erdoğan için "onu deliğe süpürmeyin, kullanın" diyen Cüneyd Zapsu var ya, işte o da danışman olarak o toplantıya katıldı. O günlerde Cüneyd Zapsu da, tıpkı Tayyip Erdoğan gibi "yetkisiz ve sorumsuz"du.

Hiçbir Dışişleri Bakanlığı yetkilisinin katılmadığı bu toplantının tutanakları – eğer varsa tabii- bugüne değin tüm ısrarlara karşı açıklanmadı, gizli kaldı. Bush ile yapılan "özel görüşme"de Türkiye Cumhuriyeti adına sözler verilip verilmediği belli değilse de, daha sonra yaşanan olaylar ve ABD yönetimi sözcülerinin "Sözünüzü bir an önce yerine getirin. Bizi oyalamayın" yönündeki çıkışları, bu temasın Türkiye açısından birtakım ödünlere sahne olduğunun göstergesiydi.

Nitekim, kamuoyunda yeterince tartışılmadan, halkın geniş kesimi içeriğini tam öğrenemeden, ABD'nin Irak'ı işgalinden az önce 6 Şubat 2003'te A-K-P milletvekillerinin oylarıyla Meclis'ten geçirilen "modernizasyon" tezkeresi, bunun ilk kanıtı oldu.

Bu mutabakat metnine dayanarak üstünde füze sistemleri bulunan Hummer cipleri de dahil, bir çok araç ve gereç Türkiye topraklarına sokulabildi. Aynı mutabakat metni ile Amerikalı askerlere meşru savunma gerekçesiyle topraklarımızda silah kullanabilme yetkisi bile tanındı!

Unutmayınız, hatırlayınız!

Aynı yılın Şubat ayı içinde ABD'ye giden dönemin Dışişleri Bakanı Yaşar Yakış ile Devlet Bakanı Ali Babacan'a, Meclis'te ele alınacak olan asker bulundurma ve gönderme tezkeresi ile ilgili olarak

ABD Başkanı'nın söylediği ve ulusal onurumuzu derinden yaralayan şu sözleri hatırlayınız:

"Beyler, ABD topraklarında yapacağınız bir şey yok. Ülkenize gidin ve bu tezkereyi Meclisinizden geçirin..."

Hangi tezkere? Türkiye'nin ABD'nin peşinden savaşa girmesi ve 70 bin ABD askerinin Türkiye' de konuşlanmasını öngören tezkere. Türkiye'nin ayağa kalkması üzerine TBMM'de kabul görmeyen tezkere...

O günlerde arkadaşım Sertaç Eş ile Cumhuriyet gazetesi için, tezkere ile Amerikan askerleri, uçakları ile araç, gereçlerinin nerelerde konuşlandırılacaklarına ilişkin bir harita hazırlamıştık.

Harita, Batı Anadolu'da, bir yanda Çorlu Havalanı, diğer yanda da Sabiha Gökçen Havaalanı ile İstanbul Boğazı'nın iki yakasının tutulacağını gösteriyordu.

Harita, İç Anadolu'da, Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkenti Ankara'nın hemen yanı başındaki Afyon ve Konya'yı gösteriyordu.

Aynı harita, Akdeniz'deki limanlarımız Taşucu, Mersin ve İskenderun'dan başlayarak Adana, Gaziantep, Diyarbakır, Batman, Mardin ve Silopi'yi içine alarak Güneydoğu Anadolu'nun içlerine bir dil gibi uzanıp emperyalizmin bir Kürt devletinin kurulması için her türlü zemini hazırladığı Irak'ın kuzeyine kadar ulaşıyordu. Bu alanın önemi şuradaydı: Bu alan; gerçekleştirmek için yıllardır çaba gösterdiğimiz Bakü-Ceyhan boru hattına, Yumurtalık boru hattına, Batman petrol sahasına, Bağdat demiryoluna, Türkiye'nin can damarı barajlarının bulunduğu ve yüzyıllar sonra suya kavuşmuş bereketli toprakları ile GAP bölgesine işaret ediyordu...

Özetle, ABD gücünün yurdumuzda konuşlanacağı bölgeleri gösteren harita, tarih bilinci olanlar için çok dikkat çekici ve ders vericiydi.

Ve AKP iktidarı, Türkiye'yi işgal anlamına gelen bu tezkereyi savunuyordu.

Prof. Dr. Muammer Aksoy, özgür ve özerk üniversitemizin, dogmadan sıyrılmış laik eğitimin onurlu, sıradışı, seçkin bir üyesiydi.

Unutmayınız, hatırlayınız.

YÖK tarafından intihal suçlamasıyla profesörlük titri geri alınan bir kişi bugün Başbakanlık Müsteşarlığı makamındadır.

O kişi, yardımcı doçent olduğu dönemde Pakistanlı Muhammed Ekrem Han'ın "İslam Ekonomisinin Temel Meseleleri" adlı kitabı Türkçe'ye çevirmiştir. Şu anda Başbakanlık Müsteşarlığı'nı yürüten Ömer Dinçer'in çevirdiği bu kitapta ne gibi bilgiler ve öneriler vardır bilir misiniz? Bir bölümünü okuyalım:

"... bilginin İslamlaştırılması hareketi, günümüz laik toplumlarından İslam toplumuna geçiş için bir araç olacaktır. Bugüne kadar değ-

şim süreci, çoğunlukla politik bir süreç olarak algılanmıştır. Sonuçta İslamlaşma süreci sadece politik bir süreç olarak kabul edilse bile Müslüman gruplar faydalı kanunlar hazırlayabilirler. Ancak, gerçek hayat şartlarının farkında olan ve bu hayatla ilgili problemleri çözme kapasitesi ve kabiliyetine sahip liderliği oluşturamazlar. Politik sürecin önemi inkar edilemez, ama tüm bilginin İslamlaştırılması hareketi, politik alanda da gerçek lider tipini yetiştirmeye yardımcı olacaktır."

Tüm bilginin İslamlaştırılması hareketinin politik alanda gerçek lider tipini yetiştirmeye yardımcı olacağını yazan kitapları Türkçe'ye çevirmiş olan Ömer Dinçer, Sivas'ta 1995'te yaptığı bir konuşmada da "Cumhuriyet kavramının aslında artık kendisi çok fazla bir mânâ ifade etmediğini" söylemiş ve eklemiştir:

"Türkiye Cumhuriyeti'nin başlangıçta ortaya koyduğu bütün temel ilkelerin, laiklik, cumhuriyet, milliyetçilik gibi bir çok temel ilkenin yerini daha çok katılımcı, daha adem-i merkezi, daha Müslüman bir yapıya devretmesi zorunluluğu ve artık bunun zamanının geldiği düşüncesini taşıyorum."

Aynı Ömer Dinçer, ulus devleti, üniter yapıyı parçalayıcı, tüm kamusal hizmet ve görevleri önce yerele sonra özele ve cemaatlere devreden bir idari yapıyı öngören, Cumhurbaşkanımız Ahmet Necdet Sezer tarafından reddedilen sözde kamu yönetimi reformu yasa tasarısını para spekülatörü Soros'tan para alarak sivil toplumculuk yapanlarla birlikte hazırlayan kişidir.

Prof. Dr. Muammer Aksoy, yedi düvele karşı verilmiş bir ulusal kurtuluş sonrası kanla kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti'nin nasıl yönetilmesi gerektiğini öğreten bir devlet adamıdır.

Unutmayınız, hatırlayınız.

Bugünkü AKP iktidarı döneminde, Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanlık makamına bağlı İnsan Hakları Başkanlığı'nın çıkardığı insan hakları kitapçığını İngiliz Büyükelçiliği bastırmıştır. İçişleri Bakanlığı'nın Kızılcahnamam'da vali yardımcıları, kaymakamlar ve mülkiye müfettişleri için düzenlenen idari yapımız ile ilgili seminer yine İngiliz Büyükelçiliği'nin sponsorluğunda yürütülmüştür.

Kıbrıs başta olmak üzere bir çok ulusal davaya sırt çevrilmiştir.

Türkiye'nin yabancılara satılmayan yalnızca 4 bankası kalmıştır. O 4 banka da yakında satışa çıkarılacaktır.

Türkiye'nin iç ve dış borçları 345 milyar Yeni Türk Lirası'na ulaşmıştır.

AKP iktidarı döneminde bırakın devlet borçlarının artmasını, yurttaşları da birey olarak giderek yabancılaştırılan bankalara borçlandırılmıştır.

Merkez Bankası'nın verilerine göre 2006 Kasım ayı sonu itibarıyla Türkiye Cumhuriyet vatandaşlarının bankalara olan toplam borcu 45.8

milyar YTL'dir,

Prof. Dr. Muammer Aksoy, yurt topraklarının, ormanların koruyucusuydu.

Unutmayınız, hatırlayınız.

AKP iktidara gelir gelmez, orman alanlarını satışa çıkarmak için Anayasa değişikliği için ısrar etmedi mi?

Köy Kanunu, Tapu Kadastro Kanunu değiştirilip yabancı yatırımlarla ilgili yasa çıkarılıp hektarlarca yurt toprağı yabancılara satılmadı mı, Türkiye'nin sınır boylarının bile satışına olanak tanınmadı mı?

Prof. Dr. Muammer Aksoy, yurtsever Enerji Bakanı İhsan Topaloğlu ile milli petrol davasını yürüten öncülerimizdendi.

Unutmayınız, hatırlayınız...

Onların büyük çabalarla millileştirdiği ve kamulaştırdığı rafinerilerimiz, petrol dağıtım şebekelerimiz tek tek elden çıkarılmadı mı?

İşte son örnek. Petrol Yasasını yeni değiştirdiler. Adına Türk Petrol Yasası dediler ama, yasada yer alan "milli menfaatlerin korunması" başlıklı bölümü kaldırdılar.

Petrol arama ve üretim faaliyetlerinde bulunmak için yapılan başvuruların değerlendirilmesinde "talebin milli menfaatlere uygun olması" ölçütünü kaldırdılar.

Türkiye, eskiden bir litre petrolden aldığı parayı yeni kanunla ancak 100 litre petrolden kazanacak. Yani, ülkemizde bulunan her 100 litre petrolün 99 litresi yabancılara gidecek...

Unutmayalım, hatırlayalım.. Hatırlayalım Prof. Muammer Aksoy'un bize yaptığı birlik, kardeşlik çağrılarını hatırlayalım...

Benim değerli yaşam öğretmenim, cumhuriyet öğretmenim Muammer Aksoy'un bugün yaşadığımız ortamda şunları söylediğini duyar gibiyim:

Çağ değişmiş, emperyalizm "küreselleşme" burcuna girmiştir artık. Böl-yönetin yeni masalı, ulusal olanın kötülenmesidir, çirkin gösterilmesidir. Böl-yönetin yeni masalı, oyuncağı; insan haklarıdır, kültürel haklardır, kimliktir... Böl-yönet masalı, Balkanlar'da Boşnak olur, Sırp olur kan denizinde boğulur. Afrika'da Hutu olur, Tutsi olur, süt kokulu çocukları asker eder, annelerin memelerini kestirir. Irak'ta savaşın adı demokrasi olur, özgürlük olur, Şii olur, Sünni olur, Arap olur, Kürt olur can alır, can verir.

Balkanlar'da, Afrika'da, Irak'ta ne oluyorsa, Türkiye'de de o oluyor. Ben buyum, hepimiz şuyuz, lanet olsun, sen zaten hiç değişmezsin, hep o'sun derken; o bildik, leş kokulu küresel doyumsuz saldırgan daha fazla yiyor, yutuyor, semiriyor, öldürüyor, eziyor, işgal ediyor...

Hey siz! İnsancıklar, çocuklar, gençler. Kardeşlerim, yurttaşlarım! Ne olup bittiğinin gerçekten ayırdında mıyız?

Ayırdında mıyız?

Ocak 2007

Uğur Mumcu

PROF. AKSOY...

Hukuk devletinin yılmaz savunucusu, Atatürk devrimlerinin ödün vermez savaşçısı, laikliğin simgesi, onur ve inanç anıtı Prof. Muammer Aksoy, dün akşam, "Atatürkçü Düşünce Derneği"nin toplantısından çıkıp evine girerken karanlık kurşunlara hedef oldu.

Katiller olay yerinden hiç iz bırakmadan kaçmışlar.

Olayı gören de yok, duyan da!

Prof. Aksoy'un katının bulunduğu apartmanın zemin katındaki çiçekçi de "O sırada karşıda bakkalda" olduğunu söylüyor.

Ne kaçanlar görülmüş ne silah sesi duyulmuş.

Cinayetten sonra Anadolu Ajansı'nı arayan bir kişi, Prof. Aksoy'un "türban konusunda takındığı tavır nedeniyle öldürüldüğünü" söylemiş.

Prof. Aksoy'un bürosu evi ile aynı cadde üzerindedir. Aksoy, her gün evinden bürosuna, bürosundan evine yürüyerek gider, gelirdi.

Dün akşam da Prof. Aksoy başkanı olduğu "Atatürkçü Düşünce Derneği"nin toplantısından çıkmış, bürosundan evine kadarki yaklaşık bir-bir buçuk kilometrelik yolu yürüyerek apartmanın önüne gelmiş, apartman girişinde merdivenin hemen başında öldürülmüş.

Olayı duyar duymaz evine gittim. Aksoy, bu aksaçlı inanç ve onur heykeli kör kurşunlara hedef olmuş, yerde sırtüstü yatıyordu.

İçim acıyla doldu.

Prof. Aksoy'u baba gibi severdim. Aksoy da beni oğlu gibi.

1960 öncesinde Prof. Turhan Feyzioğlu, Menderes Hükümeti'nce bakanlık emrine alınınca hükümeti protesto ederek üniversiteden ayrılmış; DP Hükümetine karşı, demokrasiyi, hukuk devletini, temel hak ve özgürlükleri savunmuştu.

DP Hükümeti Aksoy'u susturmak için bu inanç adamını bir kez tutuklatmıştı.

Aksoy, 27 Mayıs İhtilalinden sonra oluşturulan Kurucu Meclis'te Anayasa Komisyonu Sözcülüğü yapmış, 1961 Anayasası'nın yazımında etkin görevler üstlenmişti.

1960-70 döneminin milli petrol kavgası yine Prof. Aksoy'un inançlarının imzasını taşırdı.

Gözaltına alınan, tutuklanan ilerici öğrencilerin ücretsiz avukatıydı Muammer Aksoy.

Öğretmenlerin örgütlenme özgürlükleri konusunda çalıştı, çabaladı, yazılar yazdı, konferanslar verdi, o bitmeyen enerjisi ile açıkoturumlara katıldı, kitaplar yayımladı.

Sosyal demokrasinin ülkemizde tanınması, yerleşmesi, kökleşmesi

için savaşanların başında yine Prof. Muammer Aksoy vardı.

12 Mart cuntası, bu inançlı, bu kararlı, bu yiğit profesörü işlemediği suçlardan dolayı, gözaltına alıp tutuklattı.

Aksoy, Ankara'da Mamak Askeri Tutukevi'nde aksaçları ile "Dev-Genç davası sanığı" olarak yargılandı ve aylarca hapis yattı.

Düşünce özgürlüğünün, üniversite özerkliğinin, yargı güvencesinin yılmaz savunucusuydu Aksoy.

1970'li yılların ortalarında üniversiteden ayrılmış, 1977 seçimlerinde de CHP'den İstanbul Milletvekili olarak parlamentoya girmişti.

Prof. Aksoy, 12 Eylül günlerinde Ankara Barosu Başkanıydı. Bu dönemde de hukuk devletini ve demokrasiyi savundu.

İsteseydi yabancı şirketlerin ve holdinglerin gözdesi olurdu. Bütün bunları elinin tersiyle itti; çileli yola, devrimciliğe, Atatürkçülüğe baş koydu.

Ve bu uğurda da baş verdi.

En son çabası laikliğin savunulmasıydı. Bu amaçla "Atatürkçü Düşünce Derneği"ni kurmuş, dernek adına yapılacak açıklamayı kaleme almıştı.

Prof. Aksoy, bir inanç ordusunun adıydı. Öylesine yiğit ve öylesine inançlıydı.

Aksoy'u öldüren kurşun, Atatürk ile, Atatürkçülüğe sıkılmıştır.

Alçakça kurşunlanan Aksoy, gittikçe sayıları azalan son Atatürkçülerden biriydi.

Bütün Atatürkçüler, bütün devrimciler, laikliğe yürekten inananlar, hepinizin ve hepimizin başı sağolsun.

Ah hocam, ah, ah, ah...

(Cumhuriyet, 1 Şubat 1990)

SON GÖREV...

Üç gün önce evinin önünde alçakça kurşunlanan Prof. Muammer Aksoy'u bugün toprağa veriyoruz.

Aksoy, bir düşün adamı, bir kavga ve inanç adamı olduğu kadar, yufka yürekli, sevecen bir gönül adamı; çelebi ve duygulu bir insandı.

Gerektiğinde kaya gibi sert...

Gerektiğinde ipek gibi yumuşak...

Ve yine gerektiğinde kılıç kadar keskin...

Bir duygu denizi gibiydi Aksoy;

Bir öfke seli.

Ve bir sevinç şelalesi...

Haksızlıklar karşısında aslanlar gibi kükrerdi; direnirdi, savaşırdı;

hukuk kurallarını kınlarından çekilmiş kılıçlar gibi kullanırdı.

Yaşları ellinin biraz altında ve biraz üstünde olan kuşaklar için Aksoy, kürsülerde bir inanç bayrağıydı.

141-142 mi?

Aksoy.

Laiklik mi?

Aksoy.

Tam bağımsızlık mı?

Aksoy.

Milli petrol davası mı?

Aksoy.

Uygulanmayan Danıştay kararları mı?

Aksoy.

Vietnam halkı ile dayanışma mı?

Aksoy.

Kıyılan, sürülen, dövülen, öldürülen öğretmenler mi?

Aksoy.

Anayasa mı?

Aksoy.

Güvenlik soruşturmaları mı?

Aksoy.

Sosyal demokrasi mi?

Aksoy.

12 Mart ve 12 Eylül mü?

Aksoy... Yine Aksoy.

Her konuda başvurduğumuz, kendisinden bilgi aldığımız bir hukuk, bilgi, inanç ve cesaret kaynağıydı Aksoy.

Türban ile ilgili konuda Danıştaya açılan davanın dilekçesi Muammer Aksoy'un kaleminden çıkmıştı.

Yardım isteyen herkese kapısı kadar gönlü de açıktı.

İzlediği birçok davada ücret almaz; gerektiğinde yargılama giderlerini de kendisi üstlenirdi.

Son günlerde ilgilendiği işçi emeklileri ile ilgili bir davada yargılama giderlerinin davacılara geri ödenmesi için çırpınmış; iş mahkemesinden bu konuda "tedbir kararı" almış, öldürülmeden bir gün önce aynı konuda dava da açmıştı.

"Devrimci Öğretmenlerin Kıyım ve Mücadelesi" adlı iki ciltlik kitabını yayımlayabilmek için Bahçelievler'deki katını satmış; yüzlerce sayfalık bu incelemesini ücretsiz olarak her yere göndermişti.

Öldürülmeden yarım saat önce de idari yargı ile ilgili son düzenlemelere konu olan Türk Hukuk Kurumu'ndaki bir panel için basılan çağrı kartlarının gönderileceği adresleri yazıyordu.

"Kalpaksız Kuvvayı Milliyeciler"in son temsilcilerinden biriydi.

İnançlı;
Dirençli;
Kararlı.
Ve mangal gibi yürekli.

12 Eylül öncesinde terör çetelerinin kol gezdiği Bahçelievler sokaklarında o ak saçlı dimdik başı ile korkusuzca yürürdü.

Hiç korkmadı; korkunun üstüne üstüne yürüdü.

Korkaklığın, yılgınlığın ve dönekliğin moda olduğu günümüz Türkiye'sinde Aksoy adı bir kişilik anıtı gibiydi.

Bugün Aksoy'u göz yaşlarımızla toprağa veriyoruz.

Bu, Aksoy'a karşı son görevimiz mi?

Hayır; hayır, hayır.

Son görevimiz hiç bitmeyecek. Çünkü görev, demokrasiyi, özgürlükleri, Atatürk'ü ve laikliği savunmaktır.

Yurtseverliği, erdemi, onuru, katıksız Atatürkçülüğü, hiçbir sıkıyönetim komutanının; hiçbir sıkıyönetim savcısının ve hiçbir MİT ajanının ölçüp biçemeyeceği kadar bu toprağa kök salmıştı.

Prof. Muammer Aksoy'u bugün kanlı bir kefen olarak değil ölümlerde yeniden doğan, yeşeren, yediveren güller gibi açan bir inanç ve düşünce tohumu olarak toprağa veriyoruz.

(Cumhuriyet, 3 Şubat 1990)

DEVLETE DÜŞEN...

Prof. Muammer Aksoy'u dün gözyaşlarımızla toprağa verdik. Törene binlerce insan katıldı.

Atatürkçülüğün, laikliğin ve demokrasinin simgesi artık aramızda değil. Bir dağ devrildi; gitti.

Şimdi soralım.

– Aksoy niçin kurban seçildi?

Cinayeti kimin işlediğini bilemiyoruz. Katiller, hiç ipucu bırakmadan kaçmışlar. Cinayet profesyonelce işlenmiş. Kurşunlar; şakak, yanak ve göğse sıkılmış, tam öldürücü yerlere!

Bu tür cinayetlerde katiller bir süre kurbanlarını izlerler. Bir gün, birkaç gün, bir hafta. Geliş gidiş saatleri belirlenir, sonra da eylem günü ve saati seçilir.

Aksoy da hiç kuşkusuz cinayetten önce böyle izlenmiştir.

Olay günü Aksoy, aynı cadde üzerindeki bürosundan çıkıp yürüyerek evine gelmiş. Evinin karşısındaki bakkaldan da bir ekmek almış.

İzlenmişse bakkalın ya da apartmanın girişindeki çiçekçinin görmüş olması gerekiyor.

Çiçekçiye o saatte Aksoy'u görüp görmediğini sordum, yanıtı şu:

– O sırada karşıdaki bakkaldan sigara alıyordum; görmedim...

Belki görmedi, belki de korktu; korktuğu için doğruyu söyleyemiyor.

12 Eylül öncesinde de böyle olmadı mı? Olayları görenler, korktukları, çekindikleri için mahkemelere gelip gördüklerini anlatmadılar.

Ankara Savcı Yardımcısı Doğan Öz'ün katilleri bu nedenle bulunamadı, olayı görenler, korktukları için gereken tanıklığı yapmadılar.

Aksoy cinayetinde katiller bir ipucu bırakmadan kaçmışlar. Cinayeti üstlenen örgüt de bilinen bir örgüt değil.

Bu yüzden olayı aydınlatmak çok güç.

12 Eylül öncesinde terör böyle başladı. Hükümetler "terörün kökünün kazıldığını" bildiren açıklamalar yaparlarken de devlet elden kaçıverdi.

Bugün de böyle bir tehlike var.

Aksoy cinayeti rejim için bir sınav konusudur.

Bu kadar yaşamsal duyarlıktaki konunun soruşturulması görevi Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral'a verildi. Yasal olarak izlenecek yol da buydu. Bu bakımdan söylenecek söz yok.

Hukuk açısından söylenecek söz yok, ama söylenecek hiç mi söz yok?

Var; hem de çok!

Demiral, eski Başbakan Özal'a yönelen suikastın soruşturmasını da yapmış; saldırgan ele geçtiği halde olayın gerçek nedenini kanıtlayamamıştır. Aksoy cinayetini soruşturmak, Kartal Demirağ olayını soruşturmaktan çok daha güçtür.

Sanığı ele geçen bir olayı çözemeyen Demiral, herhangi bir ipucu bırakmadan kaçan katilleri ya da bu katilleri cinayete yönelten örgütlü suç çetelerini nasıl ortaya çıkaracaktır?

Kaldı ki DGM Başsavcısı, bugüne kadar izlediği hukuk dışı yollarla haklı tepkileri üzerine çekmiş bir görevlidir.

İstanbul Barosu Başkanı Turgut Kazan'ın önceki günkü basın toplantısında belirttiği gibi Demiral'ın bir an önce görevden alınması artık bir yasal zorunluluk haline gelmiştir.

Peki... Demiral görevinden alınmazsa. O zaman ne yapmalı?

Hükümet kararlarını dinlemeyen bir başsavcı ile karşı karşıyaysak o zaman, çözümü, olağan hukuk kuralları ve kalıpları içinde arayamayız.

Böyleyse "de facto" durum, yerleşik hukuk kurallarını aşar.

O zaman yapılacak iş bellidir.

Özel bir yasa çıkarıp Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına bağlı savcı, polis ve MİT görevlilerinden oluşan bir kurul ile olaya el koymak.

Aksoy cinayeti bir an önce aydınlatılmalıdır.

12 Eylül öncesinde İpekçi cinayeti, Prof. Cavit Orhan Tütengil, Prof. Ümit Doğanay, Prof. Bedri Karafakioğlu cinayetleri karanlıkta kaldığı için devlet 12 Eylül sabahında felç olmuştu.

Aksoy cinayeti ileride yaşanacak olaylarında habercisidir.

Devlet, devletse, Aksoy cinayeti bir an önce aydınlatılmalıdır.

Ey devletin etkili ve yetkilileri, bu konuyu bir değil bin kez düşünün. İş işten geçtikten sonra pişmanlığın hiç kimseye yararı olmaz.

Başta sizlere!

(Cumhuriyet, 4 Şubat 1990)

TEORİ VE KANIT...

Prof. Aksoy'un son günlerde ilgilendiği konular nelerdi?

En başta, laiklik.

Bürosundaki çalışma masasının üzerinde "türban" konusu ve Ceza Yasasının 163. maddesiyle ilgili yazılar ve gazete kupürleri bulunuyordu.

Aksoy, son günlerde özellikle başkanı olduğu "Atatürkçü Düşünce Derneği"nin çalışmaları ile ilgilenmekteydi.

Son aylarda "türban" konusunda Danıştay'a açılan davanın dilekçesinin hazırlanması ve yazımı ile uğraşmıştı.

Öldürülmesinden yarım saat önce çalıştığı konu Danıştay ve idari yargılama yasalarında yapılması düşünülen değişikliklerle ilgili toplantıydı.

3 Şubat günü yapılması tasarlanan toplantı için Prof. Aksoy başkanı bulunduğu "Türk Hukuk Kurumu" adına çağrı kartları imzalamıştı.

Aksoy'un elinde sınırlı sayıda dava dosyası bulunmaktaydı.

Bunlardan biri Kemal Horzum-Emlak Bankası davasıydı. Aksoy, Emlak Bankası'nın avukatı olarak davaya girmişti. Mahkeme, geçen haftalarda Horzum ile iki banka yetkilisini 12'şer yıl ağır hapse mahkûm etmişti.

Prof. Aksoy'un elindeki bir başka dava da "süper emekliler" ile ilgiliydi. Aksoy, danışmanlığını yaptığı "İşçi Emeklileri Derneği"ne dava açmıştı. Davanın konusu da süper emeklilerden alınan yargılama giderlerinin davacılara geri ödenmesiydi. Aksoy, emeklilerden toplanan ellişer bin liranın geri ödenmesini sağlamak için dernek hesaplarına "tedbir" koydurmuş; daha sonra da dava açmıştı.

Aksoy'un son günlerde girdiği bir başka dava da Çaybank davasıydı. Bu dava pek önemli bir dava değildi.

Prof. Aksoy'un son yıllarda yayımladığı incelemeleri nelerdi?

Aksoy'un, "Güvenlik soruşturması denilen hukuksal sapıklığın

MİT raporlarındaki korkunç yanlış ve yalanlar ışığında değerlendirilmesi" başlığını taşıyan incelemesi, Mülkiyeliler Birliği Vakfı'nca yayımlanan "Bahri Savcı'ya Armağan" adlı kitapta yayımlanmıştı.

Muammer Aksoy, bu belgesel incelemesinde şu sonuca varmıştı:

– Şu halde son bir kez daha vurgulayayım ki eğer Türkiye'mizde hukuk devletinin asgari ölçüde olsun gerçekleşmesini istiyorsak, bu kişilerin kapalı kapılar ardında Türklerin yarısının kaderini çizecek birtakım jurnaller üretmelerini kesinkes önleyecek önlemleri almalıyız. Resmi doktrinleri kapalılık ve gizlilik olan toplumlarda ve rejimlerde bile açıklık, saydamlık siyasetinin çıkar tek yol olduğunun anlaşıldığı ve resmen ilan edildiği bugünlerde dahi gizli raporlar ve gizli güvenlik soruşturmaları ile kişilerin kıyılması yöntemini hâlâ yürürlükte tutan bir toplumda özgürlükçü, çoğulcu demokrasinin ve hukuk devletinin, benimsenmiş gerçek rejim olduğuna ne Türk halkını ne de hür dünyayı inandırmak olanaksızdır.

Aksoy, aynı incelemesinde "MİT müsteşarının bir sivil kişi olması" gerektiğini de vurgulamaktadır.

Aksoy'un en son kitabı cumhurbaşkanlığı seçimi ile ilgiliydi.

"Önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı Seçimi, Rejim Bunalımına ve Kötü Sonuçlarına Doğru Pupa Yelken Gidiş" başlığı taşıyan kitap, Özal'ın Cumhurbaşkanı seçilmesinden önce yayımlanmıştı.

Prof. Aksoy, bu son kitabında Özal'ın Cumhurbaşkanı seçilmesinin yaratacağı sakıncaları tek tek sayıyor ve bu seçimin rejim bunalımına yol açacağını yazıyordu.

Aksoy niçin öldürüldü? Bu davalar ve yayınları nedeniyle mi?

Bunlar henüz bilinmiyor.

Polis bütün bu olasılıkları tek tek araştırıyor.

Bu konuda akla gelen ve gelmeyen bütün olasılıklar ve ilişkiler soruşturulmalıdır.

Bu aşamada yapılması gereken "teori oluşturmak" değil cinayet ile ilgili "suç kanıtlarını" bulabilmektir.

Cinayeti işleyenler toplumun ilerici kesimlerini dinci kesimlerine; dinci kesimlerini ilerici kesimlerine; polisi gençlere, gençleri de polislere düşman etmeyi ve bu kesimler arasında kanlı çatışmaları planlıyor olabilirler.

Geçmişte bunun örneklerini çok gördük. 1 Mayıs 1977 olayını unutmayalım.

Aksoy'un cenazesinde de atılacak yanlış bir adım, havaya sıkılacak bir kurşun bile 1 Mayıs benzeri bir kanlı olaya da yol açabilirdi. Yaşanan üzücü çatışmalara karşın olay yine de ucuz atlatılmıştır.

Prof. Aksoy cinayeti birçok bakımdan İpekçi cinayetine benziyor.

İpekçi cinayeti, ardında kuşkulu soru işaretleri bırakarak kapandı.

Aksoy cinayeti de böyle olursa Aksoy'un deyişi ile "bir rejim bunalımına pupa yelken gidiliyor" demektir.

(Cumhuriyet, 6 Şubat 1990)

PROVOKASYON...

Cumhurbaşkanı Özal'ın Aksoy cinayeti ile ilgili yorumu şöyle:

– Maalesef biraz provokasyon var. Son hadise çok profesyonel gibi geliyor. Hocanın öldürülmesi çok profesyonel. Beni vuran tabancaya benzer tabanca... Tip olarak aynı yapıda. 7,65... Bu işi yapan çok profesyonel. Öyle görünüyor...

Topluma mal olmuş kişilerin öldürülmeleri başlı başına "provokasyon"dur. Cumhurbaşkanı'nın açıklaması bu bakımdan olaya yeni bir yorum getirmiyor.

7.65'lik mermi alan birçok marka tabanca var.

Örneğin Browning 7.65 mm'liktir; Kırıkkale öyle; Parabellum öyle; Walther öyle.

Kullanılan mermiden yola çıkıp cinayetin kimler tarafından işlendiğini kanıtlayacak bir yöntem de henüz bulunmuş değildir.

Tabanca ele geçmedikçe olayı aydınlatmak güçtür.

İpekçi cinayetinde kullanılan mermiler 9 mm'liktir. Cinayette "Gestapo" tip horozlu tabanca mı kullanılmıştır? Parabellum mu? Walther mi?

Bu da belli olmamıştır.

Bu yüzden Cumhurbaşkanının "Abdi İpekçi'yi vuran silah nasıl? Onu biliyorlar mı? Hep zaten bu tür silah kullanılıyor" yolundaki açıklamasında da herhangi bir sonuca varmak olanağı yok.

Aksoy cinayetinde kullanılan tabanca 7.65 çapındadır, Özal'ı yaralayan silah da 7.65'liktir, öyleyse bu iki olayı da aynı insanlar yapmıştır ya da yaptırmışlardır diye akıl yürütmenin anlamı olmaz.

Ne İpekçi cinayetinde kullanılan silah ele geçmiştir, ne Aksoy cinayetinde kullanılan silah.

Bu yüzden mermi yapısından yola çıkıp yorum yapmanın hiçbir anlamı yoktur.

Devlet, bu konularda yorum yapmaz; kanıt bulur, olayı aydınlatır.

Ankara DGM Başsavcılığı Özal'a suikast dosyasını soruşturmuş; ancak Kartal Demirağ'ı kimlerin cinayete yönelttiğini kanıtlayamamıştır.

Kanıtlayamamıştır, ama Özal, seçim konuşmalarında suikast girişiminin ardında "güç odaklarının" olduğunu da vurgulamaktan geri kalmamıştır.

Bu tür "güç odakları" varsa, bu güç odaklarını ortaya çıkartacak

olan devlettir; devletin MİT'i, polisi ve savcısıdır.

Özel sektöre havale edilmeyecek bir iş varsa bu da devletin güvenliğidir!

Eski başbakanlardan Sayın Ecevit de kendisine yönelen iki suikast girişimini başbakan olarak aydınlatamamış, olayların üstüne gidememiş, ama bu tür olaylardan hep yakınmıştır.

Devletin yakınmaya hakkı yoktur. Devlet eğer devletse, bu karanlık cinayetleri önler; önleyemezse, hiç olmazsa bu cinayetleri işleyen katilleri arar, bulur.

Devletin görevi, "provokasyondur, şudur, budur" diye yorum yapmak değildir.

Devlet, bu konularda yıllardır kamuoyunu ağlama duvarına çevirmiştir!

Terör, yapısı gereği çokuluslu bir olgudur. Bu çokuluslu olguda bin bir türlü bilmece gizlidir.

Ufuk Güldemir'in Amerika'dan verdiği dünkü haberi bir kez daha okuyun.

CIA'nın yan kuruluşu "Rand Corporation" Kürtlere yol gösteriyor. Diyor ki:

– Eğer militan Kürt grupları Marksizm yerine İslami ideolojiyi bayrak yaparlarsa Kürtleri devlete karşı mobilize etme şansları yüksektir.

Ankara'daki eski CIA İstasyon Şefi ünlü Paul Henze'nin de çalıştığı "Rand Corporation", İslamcı akımların Amerikan çıkarlarına hizmet etmesi için izlenmesi gereken yolları da öneriyor.

Kürtçülükte İslamcılık, 1925 yılında Şeyh Sait olayında yaşanmıştı. İran radyoları da son yıllarda Kürtçülük ve İslamcılık üzerine yayınlar yapıyorlar.

"Kara Hoca" diye anılan eski Adana Müftüsü ve eski Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Cemalettin Kaplan, "medrese devri, tekke devri ve kışla devri"nden söz eder ve "kışla devrinde Müslümanların tetik çekmeyi öğrenecekleri" ve "50 bin camiden birdenbire ayaklanacaklarını" ileri sürer.

Prof. Aksoy'un bütün korkusu da buydu: İslamcıların silahlı ayaklanmaları.

"Provokasyon" çok yönlüdür.

Devletin görevi Aksoy cinayeti üzerine "komplo teorileri" oluşturmak ya da "provokasyonlardan yakınmak" değil, bir an önce suç örgütlerini ve katilleri bulmaktır.

(Cumhuriyet, 7 Şubat 1990)

AKSOY CİNAYETİ...

Atatürk devrimlerinin ve hukuk devletinin yılmaz savunucusu Prof. Dr. Muammer Aksoy, geçen yıl bugün alçakça kurşunlanarak öldürülmüştü.

Cinayet, "İslami hareket" adına işlenmişti. "İslami hareket" bir örgüt adı mıydı yoksa cinayeti işleyenler, bu cinayeti, İslamcı düşünce adına işlediklerini anlatmak için genel anlamıyla "İslami hareket" sözcüklerini mi kullanmışlardı? Bu konular hiç aydınlanmadı. Bu gidişle bundan sonra da aydınlanacağı yok.

Aksoy cinayetini Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü Çetin Emeç cinayeti izledi; Çetin Emeç cinayetini Turan Dursun'un öldürülmesi... İslami hareketin en son kıydığı can, Doç. Bahriye Üçok'tu.

Aksoy cinayetinden sonra bir tek ipucu bile ele geçmedi. Emeç, Dursun ve Bahriye Üçok cinayetlerinin kimler tarafından işlendiğini gösteren bir tek kanıta bile ulaşılamadı.

Aksoy, Emeç ve Dursun, uçlarına susturucu takılmış silahlarla öldürülmüşlerdi. Cinayetlerde kullanılan teknikler, bu üç saldırının da Ortadoğulu istihbarat örgütlerince düzenlendiği yolunda kuşkular doğmasına yol açmıştı. Bu arada kuşkulular arasında, bir İslam devletinin Ankara büyükelçiliğinde görevli diplomatlar da bulunuyorlardı.

Öyle ya da böyle; başta Aksoy cinayeti olmak üzere hiçbir cinayet aydınlanamadı.

On bir yıl önce öldürülen Milliyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü ve Başyazarı Abdi İpekçi cinayeti aydınlandı mı? Hayır; aydınlanmadı; aydınlanmadığı gibi İpekçi cinayetinin aydınlanmaması için gizli eller bütün kanıtları değiştirdiler.

Bu gibi konular duyarlık ister... Bu duyarlığı devlet göstermiyorsa basın organları ve siyasal partiler göstermelidir.

Örneğin SHP, niçin Aksoy ve Üçok cinayetlerinin aydınlanması için bir araştırma komisyonu kurup kanıt toplamaz? Hürriyet Gazetesi -belki kurmuşlar, bilmiyorum- en yetenekli muhabirlerinden oluşan bir grup oluşturup gerektiğinde de polis ile işbirliği yaparak genel yayın müdürlerinin katillerini neden aramaz?

Yeri geldi açıkça yazayım:

İpekçi cinayetinden sonra basın görevini yapmadı. Gazeteciler, cinayetten sonra ellerindeki kanıtları karşılaştırır, bu ortak çalışma sonucunda cinayetin arkasındaki suç örgütünü ortaya çıkarabilirlerdi. Bu görevi, yalnızca iki gazeteci üstlendi. Bu iki gazeteci, ayrı gazetelerde çalışmalarına karşın bir araya gelip kanıtları birlikte değerlendirdiler.

Gazetecinin görevi, bu konuda savcılıkları harekete geçirmekti. Savcılar, kapanmış davayı yeniden açtılar. Bundan sonrası devletin

işiydi. Devlet, bu aşamada duyarlık göstermedi. Ve dosya böylece kapandı.

İpekçi cinayetinin aydınlanmasından korkan gizli eller de hemen harekete geçirilmişlerdi.

Aksoy, bir düşünce ve kavga adamıydı. Tek başına bir ordu gibi savaşırdı. Bu savaşta alçakça ve sinsice kurşunlanarak öldürüldü.

Devletin görevi, bu gibi cinayetlerin kanıtlarını bulmak değil midir? Devlet, "İslami hareket" adına, uçlarına susturucu takılmış silahlarla cinayet işleyen çetelere karşı bu kadar çaresiz midir?

Yoksa "devlet" dediğimiz şu büyük aygıta takılan başka susturucular var da biz mi bu susturucuları bilemiyoruz!

(Cumhuriyet, 31 Ocak 1991)

Çetin Emeç

~

1935 - 7 Mart 1990

Çetin Emeç

1935 – 7 Mart 1990

Hürriyet Gazetesi Yönetim Kurulu Üyesi ve yazarı **Çetin Emeç**, 1935 yılında İstanbul'da doğdu. Ortaöğrenimini Galatasaray Lisesi'nde, yükseköğrenimini İstanbul Hukuk Fakültesi'nde tamamladı. 1952 yılında, babası Selim Ragıp Emeç'in Son Posta gazetesinde gazeteciliğe başlayan Emeç, 1962 yılından 1972 yılına kadar Hayat ve Ses dergilerinde çalıştıktan sonra Hürriyet Grubu'na geçti, Haftasonu gazetesinin yazı işleri müdürlüğü ve genel yayın yönetmenliğini yaptı. Hürgün Yayınları Genel Yönetmenliği yaptığı sırada Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürlüğü görevini üstlenen Çetin Emeç, 1983 yılında genel yönetmen olarak Milliyet gazetesine geçti. 1986 yılında Genel Koordinatör olarak Hürriyet gazetesine döndü. Yönetim Kurulu Üyeliği'nin yanı sıra günlük yazılarını da sürdürüyordu. Bilge Emeç'le evli olan Çetin Emeç'in piyanist kızı Mehveş Emeç İngiltere'de, oğlu Mehmet Emeç ise ABD'de üniversite öğrenimlerini sürdürüyorlardı.

Gazeteci-yazar Çetin Emeç, 7 Mart 1990 günü, saat 9.20'de, İstanbul Suadiye'deki evinden çıkıp arabasına bindiği sırada silahlı ve maskeli iki kişinin saldırısı sonucu öldürüldü. Saldırıda Emeç'in şoförü Ali Sinan Ercan da yaşamını yitirdi. Bazı gazete bürolarına telefon eden kimliği belirsiz bir kişi saldırıyı "Türk- İslam Komandoları" adına üstlendiklerini belirterek, "Çetin Emeç'i cezalandırdık, İslam düşmanlarına ders olsun" dedi.

Saldırganlar, kullandıkları otomobili Bostancı Karakolu'nun yakınına bırakarak kaçtı. Olaydan bir gün sonra Atatürk Havaalanı'nın otoparkında terk edilmiş olarak bulunan açık mavi bir Renault 12 marka otomobilin torpido gözünde, Çetin Emeç'in fotoğrafının kırmızı kalemle çizilmiş olduğu Hürriyet gazetesinin birinci sayfası ele geçirildi.

Uzun bir süredir izledikleri ve profesyonelce planlamasını yaptıkları anlaşılan katiller, Çetin Emeç'in Suadiye İskele Yolu Suyanı Sokak Yalı Apartmanındaki 16/11 numaralı dairesinden çıkışını beklediler. Saat 09.20 sıralarında Emeç'in şoförü Sinan Ercan'ın 34 EUD 72 plakalı siyah Ford marka otomobil ile geldiğini gören kar maskeli ve

Türkiye Türklerindir

Hürriyet

8 Mart 1990 Perşembe

Kurucusu: Sedat Simavi 1896-1953

Sabah evinden çıkıp gazeteye gelirken 7 kurşunla vuruldu

Çetin Emeç'i şehit verdik

√ Otomobiline bindiği sırada kalleşçe bir saldırıya uğrayan yazarımız ve yönetim kurulu üyemiz, olay yerinde hayatını kaybetti...

Türk basınının ortak açıklaması:

TERÖRE LÂNET demokrasiye saygı

● Yüzleri kar başlığı ile maskelenen iki terörist, otomobilinin arka koltuğunda gazetesini okumaya hazırlanan Yönetim Kurulu üyemiz ve yazarımız Çetin Emeç'i çapraz ateşe alıp kurşun yağmuruna tuttu. Vücuduna 7 kurşun saplanan Emeç, olay yerinde öldü. İki kurşun da vücudunu sıyırıp geçti...

● Tabancalar patlamaya başlayınca paniğe kapılıp kaçmaya çalışan şoförü Sinan Ercan arkasından ateş edilerek iki kurşunla öldürüldü. Katiller, içinde iki kişi olan Doğan marka otomobille kaçtı. Otomobilin bir gece önce Etiler'de Avukat Erdoğan Tuncer'den silah zoruyla gasp edildiği anlaşıldı.

Katiller, böyle çapraz ateşe aldılar

Demokrasi ve özgürlük savunucusuydu

Gazeteciler bugün Meclis'e yürüyecek

● İstanbul'dan Ankara'ya gelecek olan gazete yönetici ve yazarları, Ankara'daki meslektaşlarıyla birlikte Kızılay Güvenpark'tan Meclis binasına kadar uyarı yürüyüşü yapacaklar...

Şoför de kurban oldu

Kalleş kurşunlar, Çetin Emeç'in 55 yıllık şerefli yaşamına son verdi

Olaydan geri kalanlar

GÜNÜN YAZISI

● Oktay EKŞİ

Bu bir senaryodur...

Son yazısında, teröre karşı uyarıda bulunmuştu

● Çetin Emeç, dünkü yazısında, sanki olacakları hissetmiş gibi teröre dikkatleri çekerek şöyle demişti: "Türkiye; toprağında terör tohumlarının, yeşerecek bereketli ortam bulduğu bir ülke... Ürülen masumun ölmekleri, öksüzyen ellerin yanına kâr kaldıkça, cesaretler artıyor."

● "Aralarında Prof. Aksoy'un hayatını da noktalayan suikast... O gün, bugündür... Süreye üç aranı kurbanının kanı, hâlâ yerlerde... Dinamik, asfalt, caddeleri, araçları ateşe verenler... Üniversiteyi basıp ortalığı kıranlar, dökenler... Kuyumcu soyup esnafı haraca bağlayanlar."

■ Çetin Emeç'in son yazısını 5'inci sayfada tekrar yayınlıyoruz

● NEREYE GİDİYORUZ? Tufan Öktür'ün yazısı

● ÇETİN BEY'DEN BANA KALANLAR Ertuğrul Özkök'ün yazısı

● ÇETİN EMEÇ Emin Çölaşan'ın yazısı

Erol Simavi Hürriyet'e geçen hizmetleri dolayısıyla Çetin Emeç'e 10. yıl Gümüş Rozeti'ni verirken, 1984.

siyah güneş gözlüklü iki saldırgan silahlarını montlarının altına saklayarak pusuya yattıkları 34 FFE 21 plakalı gri Doğan marka otomobilden çıktılar.

Aynı şekilde giyinmiş iki arkadaşları otomobilde beklerken, iki saldırgan, Çetin Emeç'in otomobile binmesinden sonra araca iki yandan yaklaşarak silahlarını çektiler. Katillerden biri Çetin Emeç'in oturduğu sağ yandaki kapıyı açarak ucuna susturucu takılmış silahıyla ateşe başlarken, diğeri de sol arka kapı camından silahını ateşledi.

Durumu gören şoför Sinan Ercan can havliyle kaçmaya başladı. Çetin Emeç'i öldürdüklerine emin olan saldırganlardan biri 35 yaşındaki Sinan Ercan'ın peşine düşerek, yaklaşık 15 metre ötede bir ağacın dibinde kıstırarak, kurşun yağmuruna tuttu. Şoför Sinan Ercan yere cansız yığılırken, katiller 34 FFE 21 plakalı gri renkli Doğan marka otomobillerine binerek sahil yolundan Bostancı yönüne hızla uzaklaştılar.

O sırada saldırıya uğradığını pencereden izleyen Çetin Emeç'in yeğeni Doğan Sezgin, sokağa fırlayıp arabanın içinde kanlar içerisinde yatan dayısını aynı oto ile Göztepe SSK Hastanesine götürdü. Bu arada şoför Sinan Ercan da çevreden yetişenlerin yardımıyla bir taksiyle hastaneye götürüldü. Ancak Çetin Emeç ve Ercan'ın olay sırasında aldıkları yaralarda yolda öldükleri anlaşıldı. SSK Göztepe Has-

Milliyet Halk Gazetesi

PERŞEMBE 8 MART 1990

22 SAYFA ● 700 LİRA (KDV DAHİL)

Demokrasiye ve basına hain kurşunlar: ÇETİN EMEÇ DE ÖLDÜRÜLDÜ

Kahpelik

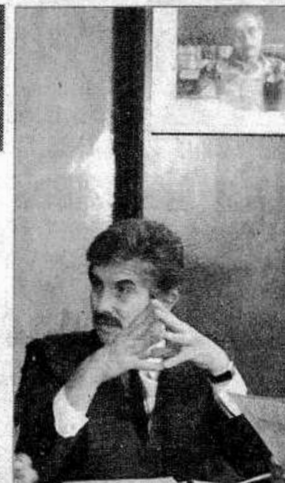

İPEKÇİ...EMEÇ [illegible]

Türk basınının ortak açıklaması

Teröre lanet demokrasiye saygı

TÜRK basınının seçkin mensubu Hürriyet gazetesi Yönetim Kurulu üyesi ve yazarı sevgili meslektaşımız Çetin Emeç'in, şoförü Sinan Ercan'la birlikte [illegible] 7 Mart 1990 günü Gazeteciler Cemiyeti ile Türkiye Gazeteciler Sendikası ve Türkiye Gazete Sahipleri Sendikası'nın ortak çağrısı üzerine Gazeteciler Cemiyeti'nde bir araya gelmişlerdir. [illegible]

ANKA-BAROMETRE-BUGÜN-CUMHURİYET-DÜNYA-EKONOMİK BÜLTEN-GÜNAYDIN-GÜNEŞ-HÜRRİYET-MİLLİYET-SABAH-TAN-TERCÜMAN-TÜRKİYE-YENİ ASIR-ZAMAN-GAZETECİLER CEMİYETİ-TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI-TÜRKİYE GAZETE SAHİPLERİ SENDİKASI-İZMİR-AFYON-AKDENİZ-AKSARAY-ANTALYA-BALIKESİR-BOLU-BURDUR-BURSA-ÇANKIRI-ÇORUM-ÇUKUROVA-DENİZLİ-DOĞU ANADOLU-EDİRNE-ESKİŞEHİR-GİRESUN-GÜNEYDOĞU-KASTAMONU-KIRIKKALE-KOCAELİ-KONYA-KÜTAHYA-NEVŞEHİR-ORDU-19 MAYIS-SİNOP-TRABZON-UŞAK-YOZGAT-ZONGULDAK GAZETECİLER CEMİYETLERİ

HER GÜNKÜ SABAH Hürriyet gazetesi Yönetim Kurulu üyesi, yazarı ve eski Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç, dün sabah da yıllardır yaptığı gibi eşi Bilge ile vedalaşarak gazeteye gitmek üzere Suadiye Suyani Sokak'taki evinden çıktı ve basın plakalı otomobiline bindi.

KATİLLER GELİYOR Emeç otomobile bindiği sırada sokağın başına park etmiş 34 FFE 21 plakalı otomobilden inen biri yüzüne kadar çorabı geçirmiş iki kişi hızla otomobilin yanına gelerek bel hizasında tuttukları otomatik silahlarla ateş açtılar. 58 yıllık gazeteci Emeç gelen kurşunlarla koltuğa yığıldı. Göztepe SSK Hastanesi'ne götürülen Emeç'in vücudunda üçü kalbe isabet etmiş yedi kurşun belirlendi.

ŞOFÖRÜ KOVALADILAR Henüz arabaya binmemiş olan Emeç'in şoförü Sinan Ercan'ın kaçtığını gören katiller, arkasından koştular ve yetişerek iki kurşunla onu da öldürdüler. Cinler gasp ettikleri arabada bekleyen iki arkadaşlarıyla karşı yoluna çıkarak izlerini kaybettirdiler.

ÜSTLENMELER Görgü tanıkları, silahlı saldırganlardan birinin 20-25 yaşlarında, uzun boylu ve zayıf yüzlü, diğerinin ise yine aynı yaşlarda orta boylu ve tıknaz yapılı olduğunu söylediler. Gasp edilen otomobilin sahibi Güneş gazetesi hukuk danışmanı Avukat Erdoğan Tuncer de maskeli ve silahlı canileri aynı şekilde tanımladı. Cinayeti Türkiye İslamcı Komandolar Birliği ve Devrimci Güçler Birliği adlı iki ayrı örgüt üstlendi.

Aksu: "Çok önemli ipuçları var"

SORULAR

1. Çetin Emeç, köşe yazılarında irtica ve terör odaklarını sert şekilde eleştirdiği için mi hedef seçildi? Cinayette yabancı parmağı var mı?

2. Arabası silahlı, maskeli iki kişi tarafından gasp edilen avukat Erdoğan Tuncer'in, olayı polise bildirmesinden sonra ciddi bir arama yapıldı mı? Cinayet sabahı bu araba trafikte arandı mı?

3. Polis, Emeç gibi irticai eleştiren Profesör Muammer Aksoy'un öldürülmesi olayıyla bu cinayet arasında herhangi bağlantı görüyor mu?

Çetin Emeç'in gazetecilik için çarpan yüreği, yedi kez kurşunla saat 09.20'de durdu. [illegible]

İllüstrasyon: [illegible]

BUGÜN

EMEÇ GİTTİ, REJİMİ KORUYALIM

HANGİSİNİ yazayım?.

Çetin Emeç, arkadaşım, kardeşim... Hayatını bu mesleğe adamış.. Günde 24 saat varsa, 25 saat çalışmaya uğraşır..

Yazısını kuyumcu titizliğiyle yazar. İnandığı noktalarda tam bir kararlılıkla..

Ve bir Atatürkçü.. Türkiye'nin çağdaş çizgisine yönelik tehlikelere karşı kalemiyle mücadele veriyor.

Ama bu defa, konu çok daha büyük. Muammer Aksoy'da da aynı şey oldu. Onun gibi, Çetin Emeç'in de değerli kişiliğinin çizgileri, ecelyle de ölse vurgulanacaktı. Ama onları vuran ecel değil.. Ve hedefi sadece onları öldürmek değil.. Demokrasimizi öldürmek..

* * *

Bu, artık iki kere iki dört eder gibi belli.. Polis memuru... Emekli albay.. Profesör.. Gazeteci-yazar.. Hepsi, daha önce gördüğümüz o ünlü filmin, yeniden çekilen sahneleri gibi..

Anlaşılıyor ki, çekim yaptıkları sahnenin fon görüntülerini de müsait buluyorlar, 1980 öncesindeki gibi.

İnatlaşma konusu olmuş bir cumhurbaşkanı seçimi.. Onun gittikçe daha tartışılır hale gelen sonuçları.. Sadece muhalefetin değil, içinden çıktığı partinin de benimsemediği bir hükümet biçimi.. En önemli milli meselelerde bile toparlanamayan bir siyasal dağınıklık..

Ve tabii, o dağınıklığın bürokrasiye de yansıması.. Karar ve uygulama mekanizmalarının işleriğinde yavaşlaması..

Her yerde belirsizlikler, tereddütler, söylentiler.

Mesela emniyet kadrolarında değişiklik yapılacağına dair haberlerin dolaşmakta durması.. Ama durumun haftalardır açıklığa kavuşmaması..

Bunları, kimseyi suçlamak için yazmıyoruz. Zaman suçlama zamanı değil.. Bu düzeni, daha doğrusu düzensizliği bir an önce değiştirmenin şart olduğunu, bir kere daha işaret etmek için yazıyoruz.

Ki halkımız, o filmin daha sonraki sahnelerini de seyretmek zorunda kalmasın..

* * *

Durumun ciddiyeti, Emeç'in katillerinin cüretinden bellidir. En az dört kişidirler. Kullandıkları arabayı bir gece önce, sahibini silahla tehdit ederek çalıyorlar. Yüzleri maskeli olarak... Biliyorlar ki, araba sahibi polise telefon ederek durumu bildirecek. Arabanın markasını, rengini, plakasını verecek. O saatten itibaren peşlerine düşülecek... Korkmuyorlar... Arabayı, çaldıklarından 11 saat sonrasına kadar ellerinde tutup, Emeç'in evinin önüne onunla geliyorlar. Sabah trafiğinde..

Ve cinayeti işledikten sonra, yine o arabayla [illegible]

[illegible]

ALTAN ÖYMEN

Tüm Türkiye alçakları lanetliyor | **Büyük soru: Vuranlar, vurduranlar kim?**

Kanlı elleri bulun

EN BÜYÜK ACI [illegible]

ÖZAL "Saldırganlar ve onların arkasındaki hainler iyi bilmelidir ki, terörle ülkemizin huzurunu bozmaya kimsenin gücü yetmeyecektir. Katillerin bulunması için her türlü talimat tarafımdan verilmiştir."

AKBULUT "Failler neyse varsa arkasındaki örgütler, bu davranışlarla bir sonuca varamazlar. Türkiye'de demokrasiye yönelik tavır ortaya konulması arzu ediliyorsa o da katiyen tahakkuk etmeyecektir."

İNÖNÜ "Soğukkanlı cinayetler planlanıyor. İnsanlar seçiliyor. Bu terör olayları nereden geliyor? Bir an önce ortaya çıkarılmalı."

DEMİREL "Bu filmi Türkiye daha önce gördü. Bu filmi yeniden seyretmeye Türkiye'nin hem vakti yok, hem tahammülü yok. Devletin güvenlik makamları bu olayların arkasında ne var, önünde ne var ortaya çıkarmak zorunda."

ECEVİT "Canına kıydığı kişilerin ötesinde Türkiye'yi ve Türk ulusunu hedef alan çok faili suikasta karşı en etkili davranış, demokrasi hedefine gerilikçe de dört elle sarılmak."

EVREN "Olayı şiddetle kınıyorum. Saldırganların bir an önce yakalanmasını diliyorum. Tahminim, katiller, Aksoy'u öldürenlerle aynı kişiler olabilir."

HABERİ 14 ve 15. SAYFADA

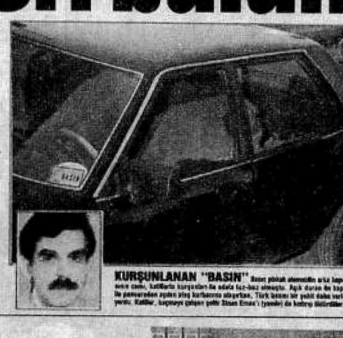

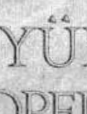

KURŞUNLANAN "BASIN" [illegible]

5 ayda 15 cilt

ikinci 3 cilt

BÜYÜK ANSİKLOPEDİ

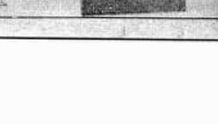

Geniş bilgi 16. sayfada

tanesi Başhekimi, Çetin Emeç'in hastaneye 09.50'de ölü olarak getirildiğini belirterek, vücudunda yedi kurşun yarası, şoförü Sinan Ercan da ise iki kurşun yarası saptandığını söyledi.

Çetin Emeç'in eşi Bilge Emeç, Göztepe SSK Hastanesi'nde yaşadığı büyük şok nedeniyle tedaviye alındı. Bilge Emeç yaşadığı korku anını zorlukla şöyle anlatıyordu:

> "Çetin, beni öperek 'Allahaısmarladık' dedi. Ben de her sabahki sözümü tekrarlayarak onu, Allah'a emanet ol, güle güle git Çeto, diye uğurladım, kapıyı kapadım. O, merdivenleri daima koşarak iner çıkardı. Merdivenlerden koşan adımlarını duydum. Hemen sonra bir gürültüyle irkildim. Bu tuhaf bir gürültüydü. Pencereye koşunca, olanları gördüm. Bu, anlatılamaz, inanılamaz bir olaydı. Çetin mesleğine aşıktı. Mesleğinden başka gözü bir şey görmezdi. O çok sevdiği mesleği, benden ve çok sevdiği iki çocuğundan önde gelirdi. Bizden kıstığı bütün zamanlarını mesleğine ayırırdı. Şimdi de mesleği uğruna canından oldu... Onun öldüğüne inanamıyorum, bana bunun doğru olmadığını söyleyin."

Çetin Emeç'in oturduğu Yalı Apartmanı'nın kapıcısı Hayati Yılma, birkaç gündür çevrede şüpheli kişiler gördüğünü, gördüklerini Çetin Emeç'e söylediğini anlatıyor, yakınları Çetin Emeç'in sürekli tehdit telefonları aldığını belirtiyordu. Saldırıda kullanılan 34 FFE 21 plakalı gri renkli Doğan marka arabanın ise, bir gün önce Levent'te silah zoruyla gasp edildiği öğreniliyordu.

Büyük tepki

Emeç'in ölüm haberinin duyulması üzerine Hürriyet gazetesinin merkez binasına ve bürolarına Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, bakanlar, bürokratlar ve vatandaşlardan telefon yağmaya başladı. Gelen telefonların hemen hepsinde, "Lanet olsun. Bu, Emeç'e değil, Türkiye'ye sıkılmış kurşunlardır" denildi.

Cinayeti protesto amacıyla Hürriyet gazetesinin önünde toplanan gazeteciler valiliğe kadar sessiz bir yürüyüş yaptılar. Valilik önünde saygı duruşunda bulundular.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Emeç'in ölümü üzerine yayınladığı mesajda, katillerin bulunması için ilgililere bizzat talimat verdiğini bildiriyor ve şunları söylüyordu:

> "Türk basının ve Hürriyet gazetesinin değerli ve sevilen mensubu dostumuz, Çetin Emeç'in menfur ve kalleşçe bir saldırı sonunda şoförü ile beraber hayatını kaybettiğini derin bir teessürle öğrendim.

PAMUKBANK
Konut Destek Kredisi
Konut Destek Kredisi. Yuva sahibi yapar...

Cumhuriyet

66. Yıl: Sayı: 23544 — Kurucusu: Yunus Nadi — 700 TL. — 8 Mart 1990 Perşembe

PAMUKBANK iyi bankadır

Demokrasiye kanlı tuzak

Cinayetler bütün yurtta nefretle kınandı: Basına sıkılan kurşun demokrasiyi hedef alıyor

Terörün Yeni Rengi

Bir ay kadar önce bu köşede "Vahşi Yarken" başlığı altında yayımlanan yazımız, şöyle başlıyordu:

"Profesör Muammer Aksoy, Ankara'daki evinin kapısında kanlar içinde yere düşürülerek öldürüldü. ... Ortaya çıkan tablo ... (...) Olayın ... söyleyemeyiz, ama ... bir yeni ... örgütünce düzenlendiğini ... güçlüdür.

Aksoy, terör kurbanlarının ... Gaziosmanpaşa'da ... Hukuk ... Öncelikle İstanbul'da ... Daha önceki gün bir ... Ankara'da Profesör Muammer Aksoy'un öldürülmesiyle, çanlar büyük ve yakın bir tehlikenin ... başlamıştır."

•

Bu görüşümüzde aldanmayı çok isterdik, ancak haklı çıktığımız görülüyor.

Dün de basınımızın değerli bir mensubunu, Hürriyet Gazetesi Yönetim Kurulu üyesi ve yazarı Çetin Emeç'i yitirmiş bulunuyoruz. Sabahleyin işine gitmek üzere evinden çıkarken katiller tarafından pusuya düşürülerek öldürülen Emeç'in şoförü Sinan Ercan da bu saldırıda yaşamını yitirmiştir. Katiller, ... görgü tanıklığı yapmasını engellemek için ... işlemekte duraksamamışlardır.

Olayın bütün boyutları, ... terör eylemlerinden biri karşısında olduğumuzu vurgulamaktadır.

Emeç, mesleğinde çok emek vermiş, kıdemli ve sevilen bir gazeteciydi. Bugün tüm gazeteler, Emeç için siyah başlıklarla yayımlanıyorlar. Cumhuriyet, Atatürk'ün 50'nci ölüm yıldönümünde siyah başlığı kaldırırken ilke kararı aldığından kaşınılan başlığıyla çıkmaktadır. Emeç ve Hürriyet ailelerine başsağlığı dileyip basınımızın acısını vurgularken, ne yazık ki olayların bu noktada durmayacağını duyumsamaktayız. ... Prof. Aksoy'un ölümünden sonra bu köşede yazdığımız kaygıları bir kez daha dile getirmek zorundayız: "Çanlar büyük ve yakın bir tehlikenin ... başlamıştır."

Neden?

Çünkü ülkemizde terör ve anarşiye çok elverişli bir siyasal ve toplumsal ortam yaratılmıştır. Bu ortam kısa sürede de oluşmamıştır. ... yürütülen politikalarla, ... sefalet uçurumları oluşmuş, toplumsal dengeler bozulmuş, antidemokratik ... disiplin ve düzenin sağlanacağı umulmuştur.

Bu toplumsal ortam üzerinde yükselen siyasal boşluk da tehlikeli bir alan oluşturmaktadır.

Bugün yalnız iktidar partisinin oylarıyla seçilmiş bir cumhurbaşkanı, yüzde 80 halk muhalefetiyle kuşatıldığı halde erken seçime gitmemek için direnen bir parlamento çoğunluğu ve çürümüş bir ekonomiyle birlikte terörü yüreklendiren bir süreç yaşanmaktadır.

•

Ancak Türkiye'de terörün anlamı dünkü oranla bugün daha değişik bir renk kazanmıştır ve bu gerçeğin altını çizmekte yarar bulunmaktadır.

Dün, terör ve anarşi belki bir iç sorun gibi görülebilirdi; bugün terörün dış boyutları ağırlıkla gündeme girmiştir.

... ülkemizde kaynakları, ... örgütleri olabilir; ama Anadolu'ya yönelik yabancı, siyasetlerin, ... bir silah gibi kullandıkları ... içindeyiz. Bugün "Sevr" sözcüğünü ağzına almak cüretini bulanların çoğaldığı bir politika tartışmasının kapılarını ..., ekalli değildir.

Gerçekler bu kadar çarpıcı biçimde gözler önündeyken hâlâ büyük bir aymazlık içinde yaşayan, ve "yukarıdan terör"e karşı "beylik" lafları yinelemekle yetinen sorumluların ne denebilir...

Yapılacak ilk ve tedbî iş, siyasal alanda giderek derinleşen boşluğu gidermek için bir erken seçim kararının yönelmektir; çünkü yarın çok geç olabilir.

Cumhuriyet

İstanbul'da Hürriyet gazetesi önünde toplanan gazeteciler, vilayete kadar sessizce yürüdüler. Burada saygı duruşunda bulunan gazeteciler, tekrar Hürriyet'e kadar yürüyerek buradan dağıldılar. (Fotoğraf: Uğur Günyüz)

Çetin Emeç öldürüldü

Emeç ile şoförü Ali Sinan Ercan

Hürriyet Gazetesi Yönetim Kurulu üyesi gazeteci-yazar Çetin Emeç, Suadiye'deki evinin önünde pusu kuran maskeli, silahlı iki kişinin silahlı saldırısı sonucu öldü. Emeç'in vücudundan 7 kurşun çıkarken, Emeç'in şoförü Ali Sinan Ercan da olay yerinde öldü. Saldırganlar kendilerini bekleyen iki arkadaşının yardımı ile kaçtı.

Saldırganlar, önceki gece Güneş gazetesi Hukuk Müşaviri Avukat Tuncer'den Etiler'de silah tehdidi ile gasp ettikleri araba ile olayı gerçekleştirdiler. Arabanın tüm ekiplere bildirilmesine karşın Anadolu yakasına geçmesi 'Tüm kontrolleri nasıl atlattı' sorusunu doğurdu. 17. Sayfada

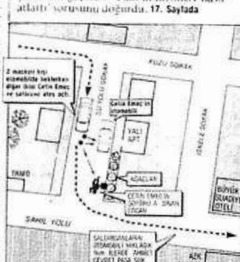

Gazeteci bir aileden geliyor

Çetin Emeç, 1935 yılında İstanbul'da doğdu. Orta öğrenimini Galatasaray Lisesi'nde, yüksek öğrenimini İstanbul Hukuk Fakültesi'nde ... Yüksek ... sürdürürken 1952 yılında babası **Selim Ragıp Emeç**'in ... **"Son Posta"** gazetesinde mesleki yaşamına başladı. Son Posta'da ... yapan Çetin Emeç, 1962 yılında ... **Hayat** ... 1972 ... Hürriyet'in ... **"Her Yavuz"** ... Emeç, ... **Hafta Sonu Gazetesi**'nin Yazışleri Müdürlüğü ve Genel Yayın Müdürlüğü ... 1981 yılında Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürlüğü ... Çetin Emeç, 1984 yılında Hürriyet'ten ayrılarak Milliyet Gazetesi'nde Genel Yayın Müdürü olarak çalışmaya başladı. Emeç, iki yıl sonra yeniden Hürriyet Gazetesi'ne dönerek Genel Koordinatör (Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

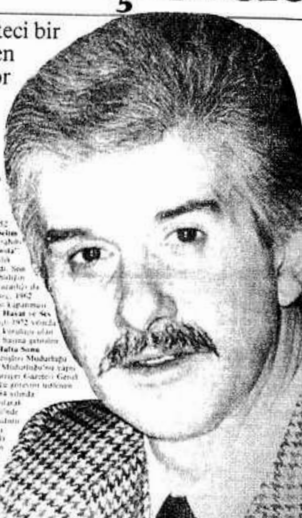

Türk basınının ortak açıklaması:

Teröre lanet demokrasiye saygı

Türk basınının seçkin mensubu Hürriyet Gazetesi Yönetim Kurulu üyesi ve yazarı sevgili meslektaşımız Çetin Emeç'in, şoförü Sinan Ercan'la birlikte hunca öldürülmesi karşısında basın kuruluşları ve gazetelerin temsilcileri 7 Mart 1990 günü Gazeteciler Cemiyeti ile Türkiye Gazeteciler Sendikası ve Türkiye Gazete Sahipleri Sendikası'nın ortak çağrısı üzerine Gazeteciler Cemiyeti'nde bir araya gelmişlerdir.

Temsilciler, Çetin Emeç'in Türk basınını büyük acıya boğan hunharca öldürülmesinin basın özgürlüğüne yöneltilen bir saldırı niteliğini taşıyarak demokrasiye yönelmiş olduğunda görüş birliğine varmışlardır.

Karanlık güçlerin Türkiye'yi sürüklemek istedikleri süreci önlemenin bir tek yolunun teröre etkili bir mücadele olduğunu belirten temsilciler, Çetin Emeç'in katilleri ile birlikte terörün lanetlenmesini kararlaştırmışlardır.

Türk basınının temsilcileri Türkiye'nin demokrasi ile yönetilmesi ilkesinden vazgeçilemeyeceğine ve bunun da TBMM'nin varlığı ile kaim olduğuna olan inançlarını bir kere daha vurgulamışlardır.

Ülkenin tek temsilcisi olan TBMM'nin terörün bastırılmasında ve arkasındaki karanlık güçlerin ortaya çıkarılmasında üstlenmek zorunda olduğu görevi yerine getirmesi için tavır'da bulunulmasını da gerekli görmüşlerdir.

Temsilciler, bu tür saldırıların Türk basınının ülke çıkarlarını korumada üstlendiği kutsal görevi engelleyemeyeceğini belirtmekte ve Çetin Emeç'in anısı önünde saygıyla eğilmektedirler.

ANKA — BAROMETRE — BUGÜN — CUMHURİYET — DÜNYA — EKONOMİK BÜLTEN — GÜNAYDIN — GÜNEŞ — HÜRRİYET — MİLLİYET — SABAH — TAN — TERCÜMAN — TÜRKİYE — YENİ ASIR — ZAMAN — GAZETECİLER CEMİYETİ — TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI — TÜRKİYE GAZETE SAHİPLERİ SENDİKASI — İZMİR — AFYON — AKDENİZ — AKSARAY — ANTALYA — BALIKESİR — BOLU — BURDUR — BURSA — ÇANKIRI — ÇORUM — ÇUKUROVA — DENİZLİ — DOĞU ANADOLU — EDİRNE — ESKİŞEHİR — GİRESUN — GÜNEYDOĞU — KASTAMONU — KIRIKKALE — KOCAELİ — KONYA — KÜTAHYA — NEVŞEHİR — ORDU — 19 MAYIS — SİNOP — TRABZON — UŞAK — YOZGAT — ZONGULDAK GAZETECİLER CEMİYETLERİ

Tanıklar anlatıyor: Maskeliydiler

İstanbul Haber Servisi — Çetin Emeç'in öldürülmesinde ... görgü tanıkları, ... saldırganların 4 kişi olduklarını, iki kişi silah kullanırken ... anlattılar. Görgü tanıkları maskeli olan saldırganların, susturucu takılmış ... silah kullandıklarını belirtiler. Saldırıda kullanılan çalıntı ... tanık **Tuncer Ural** ise Çetin Emeç'in evinden yaklaşık 10 dakika uzaklıkta bulunan ... öğle saatlerinde park edilmiş ...

Çetin Emeç'in yeğeni olan ve Emeç'i hastaneye götüren Doğan Gezgin saat 09.20 sıralarında silah sesleri duyarak ... hastaneye ulaştıklarında da Emeç'in ölmüş olduğunu belirtti. Gezgin ... anlattı:

"Dayımın dairesinin alt katında oturuyoruz. Arkadaşlarımı beklerken odamda camdan dışarı sokağa bakıyordum. Benim arabayla Bursa'ya gidecektik. Geldiklerini görünce içeri çekildim. Az sonra dışarıdan mantar patlaması gibi birkaç ses geldi. Baktım kimler diye. İki kişiydiler, kar maskeliydiler, dayıma yakından ateş ediyorlardı. Annem çığlık atınca kendime geldim. Dayımı vurduktan sonra şoförü de deniz tarafına koşarken vurmuşlar. 20-30 saniyede iş bitti. Hemen panik halinde aşağıya indim, şok geçiriyordum. Kendi arabama atlayıp dayımı hastaneye götürmeye kalktım. Ama çalıştıramadım. Daha sonra, onun arabasına geçtim. Ar- (Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor

Otorite Boşluğu

ANKARA — Geçmişle bugün arasında kimi benzerlikler var. Profesörler vuruluyordu, sonra sıra gazeteciye geldi. Anarşi hortlarken profesör vuruldu, dün de Çetin Emeç.

İstediğin kadar yaz, söyle, uyar. Başını kuma gömmüş bir (Arkası Sa. 17, Sü. 7'de)

İZMİR'den HİKMET ÇETİNKAYA

Demokrasi İçin

İZMİR — Prof. Muammer Aksoy'un kanı kurumadan bu kez Hürriyet gazetesi Yönetim Kurulu üyesi yazar Çetin Emeç ile şoförü Sinan Ercan öldürüldü.

Terör hızla tırmanıyor. Bugüne dek Prof. Aksoy'un katilleri bulunamadı. Hükümet yetkilileri yine (Arkası Sa. 17, Sü. 2'de)

TEPKİLER

Özal Devletin bütün imkânlarıyla katilleri bulması için gereken talimat verildi.

Akbulut Bu tip hareketlerle demokrasiyi zaafiyete uğratacak bir sonuç elde edilmesi mümkün değildir.

İnönü Uluslararası ilişkileri de bulunan, planlanmış bir terör olayı ile karşı karşıyayız.

Demirel Bu filmi yeniden seyretmeye Türkiye'nin ne vakti ne tahammülü vardır.

Ecevit Türkiye'yi dünyadaki değişimden soyutlayarak yalnızlığa sürüklemek isteyen iç ve dış güçlerin dayanışması var.

Evren Basını susturabileceklerini sanıyorlarsa aldanıyorlar. Emeç'i öldürenler Aksoy'u öldürenlerle aynı olabilir. 11. Sayfada

Basında büyük öfke

Basın kuruluşları tarafından 'Teröre lanet, demokrasiye saygı bildirgesi' bugün TBMM başkanlığına sunulacak. 10. Sayfada

Cumhuriyet KİTAP
■ Yaşamın özü ve felsefesi Halit Veldet Velidedeoğlu Gencay Şaylan'ın sorularını yanıtladı. ■ Metin Toker'in kitabı, 'İsmet Paşalı yıllar' ■ Melih Cevdet Anday doğa-sanat ilişkisini yazdı ■ Rıfat Ilgaz romanını Necati Güngör'e anlattı.

KİTAP

Yarın ve her cuma Cumhuriyet'le birlikte

■ **ABD'de Kıbrıs kulisi** *Kıbrıs Rum Lideri Yorgo Vasiliu, Washington'da yoğun bir şekilde kampanya yürütüyor. 3. Sayfada*
■ **'Kelle vergisi' isyanı** *Thatcher'ın uygulamaya koymakta ısrar ettiği vergiye karşı isyanlar yaşanmaya başladı. 3. Sayfada*
■ **Kabak Hafız'ın biçimselliği** *Hanımın Çiftliği'nin yönetmeni başına takke vuranın din adamı olmadığını söylüyor. 4. Sayfada*
■ **Sessiz, sözsüz ve süssüz** *Tuğrul Selçuk'un Erbaa'da yaptığı heykeller Sanfa Sanat Galerisi'nde sergileniyor. 5. Sayfada*
■ **Özel okullarda sınav** *Üç büyük ilde 48 özel okul sınavla öğrenci alacak. 8. Sayfada*
■ **1402'lik işçilere yargı yolu** *1402'liklerin açacakları davalara idare mahkemelerinin bakması gerektiğine karar verildi. Ekonomide*
■ **Belediyelerde sözleşme** *Belediye-İş kolunda toplusözleşme maratonu hızlandı. 102 bin işçi için görüşme. Ekonomide*
■ **Şekerde tekel kalkıdı** *Şeker fiyatlarının uluslararası fiyatlar düzeyinde serbestçe oluşması kararlaştırıldı. Ekonomide*
■ **Kadınlar 8 Mart'a mühür vurdu** *8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü Türkiye'de geniş bir katılımla kutlanıyor. Arka Sayfada*

■ **Anne sütü huzur veriyor** *Açıklanan anne sütüyle giderme olan bebekleri mutlu kılan nedir. Lilhagen Hastanesi'ndeki İsveçli doktorlar şimdi bu soruya bir yanıt buldular. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Çetin Emeç...

Hürriyet gazetesi yazarı Çetin Emeç, dün sabah İstanbul'da Suadiye'de şoförü Sinan Ercan ile birlikte evinden çıkıp arabasına binerken maskeli iki kişi tarafından üzerine susturucu takılmış tam otomatik silahlarla açılan ateş sonucu öldürüldü.

Saldırganların iki ayrı silah kullandıkları belirlendi.

(Arkası Sa. 17, Sü. 7'de)

> Saldırganlar ve onların arkasındaki hainler şunu iyi bilmelidirler ki, terörle ülkemizin huzur ve istikrarını bozmaya kimsenin gücü yetmeyecektir. Devletimiz bütün imkanlarıyla dürüstlüğü, bilgisi, nezaketi ve engin meslek tecrübesi ile hepimizin takdir ve sevgisini kazanan Çetin Emeç'in katillerinin bulunması ve kanun önüne çıkarılması için elinden geleni yapacaktır. Bu hususta bütün ilgililere gereken her türlü talimat tarafımdan verilmiştir."

Başbakan Yıldırım Akbulut ise, "Çetin Emeç'i katleden güçler, Türkiye'de demokrasiyi zaafa uğratmak amacı güdüyorlarsa, bunda başarılı olamayacaklardır" diyor, faillerin yakalanması için emniyet teşkilatının çalıştığını belirtiyordu.

TBMM Genel Kurulu'nda söz alan İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, Emeç cinayeti hakkında bilgi verdi. Aksu, basının sesini hiç kimsenin kısmaya gücünün yetmeyeceğini belirterek, "Bu memlekette Çetin Emeçler tükenmeyecektir. Basına yapılacak saldırı kimden gelirse gelsin milletin hür iradesine, demokrasiye yapılan bir saldırıdır" dedi. Aksu, daha sonra gazetecilerin sorularını yanıtladı. Aksu, "Konuşmanızda değerli ipuçlarından söz ettiniz, nelerdi?" sorusuna, "Arabada parmak izleri var. Eşgal var, tanıklar var. Bunlar çok önemli şeyler. Olay, Muammer Aksoy olayı gibi karanlık değil" yanıtını verdi.

SHP Genel Başkanı İnönü de olayı profesyonelce işlenmiş bir cinayet olarak nitelendirdi ve şunları söyledi:

> "İlk akla gelen demokrasiye ara vermek isteyen bir plan mı var? Terör ile veya bir başka yolla Türkiye'de demokrasiye ara verilmeyecektir. Aksoy'un niçin öldürüldüğü bilinmiyor. Ancak Aksoy'un son dönemdeki çalışmaları, laik düzene bağlı oluşu bu saldırıyı laik düzene karşı çıkanların gerçekleştirdiği ihtimalini akla getirmişti. Şimdi bu ihtimal en büyük şekilde tekrar karşımızda. Emeç Hürriyet gazetesinde laiklik karşıtlarına vaziyet almış bir yazardı. Hürriyet'in bu konudaki tutumu da açıktı. Laiklik düşmanlarına hep önde vaziyet almıştır. Bu saldırının laikliğe karşı bir tertibin eseri olduğu en önde akla geliyor."

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de İzmir'de yaptığı açıklamada, olaydan büyük bir üzüntü duyduğunu söyledi. Demirel "Bunu yapanların elleri kırılsın. Bu filmi Türkiye daha önce de gördü. Bu filmi yeniden seyretmeye Türkiye'nin hem vakti hem tahammülü yoktur" dedi.

Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, sadece basının değil, tüm aydınların toplum ve Atatürkçülerin, uygar insanların, yeri doldurulamaz bir kayba uğradıklarını hatırlattı. "Ben Çetin Emeç'i

Türkiye Türkleriindir

Hürriyet

9 Mart 1990 Cuma

Kurucusu: Sedat Simavi 1996-1963

Türk basını, Meclis'i demokrasiye sahip çıkmaya davet etti

Sevgili Çeto,
Sana da güle güle!
Bizler şimdilik uzatmaları sunuyoruz...
Görüşmek üzere...

EROL SIMAVI

Demokrasi yürüyüşü

Ankara, Kızılay Güven Park'tan Meclis'e yürüyen gazete yöneticileri ve yazarlar "Türk Basınının Ortak Bildirisi"ni, Millet Meclis'i Başkanı Kaya Erdem'e verdiler

● 20 sayfada

TÜRK BASINI TERÖRE KARŞI OMUZ OMUZA

İşte teröristin robot resmi

Sürpriz tanık: 'Katili maskesiz gördüm'

● 21 sayfada

Polis 8 kişiyi gözaltına aldı

● 21 sayfada

Çetin EMEÇ

'Terör Kapıyı Çaldı'

● 3 sayfada

TERÖRÜ LANET ZİNCİRİ

Dünya basını, Çetin Emeç'e halı saldırıya geniş yer verdi

'Türkiye tehlikeli yolun başlangıcında'

Washington Post: [illegible]
Belçika basını: [illegible]
Yunan basını: [illegible]
İtalyan basını: [illegible]

● 21 sayfada

Şehitlerimizi bugün toprağa veriyoruz

● 19 sayfada

Aklınızı başınıza toplayın artık...

Ernin ÇOLAŞAN'ın yazısı (21. sayfada)

Yedi kurşun Emeç'e, bin kurşun Türkiye'ye

Erdoğrul ÖZKÖK'ün yazısı (19. sayfada)

GÜNÜN YAZISI

● Oktay EKŞİ

Lütfen uyanın artık...

● 19 sayfada

Çetin Emeç'in oğlu ABD'den geldi

Bayan Emeç Sinan Ercan'ın eşini teselli etti

Türk basınından, cenaze töreni için uyarı 19. sayfada

vuranları değil, Türkiye'yi, onun vurulacağı bir ortama sürükleyenlerin yakasına yapışmak gerektiğini düşünüyorum" dedi.

Bu arada İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, Emniyet Genel Müdürü Sabahattin Çakmakoğlu ve bir terör uzmanı grup İstanbul'a gitti. Hürriyet gazetesi yöneticilerini ve Emeç'in eşi Bilge Emeç'i evinde ziyaret ederek başsağlığı dilediler; İstanbul Emniyet Müdürü Hamdi Ardalı'dan bilgi alıp durum değerlendirmesi yaptılar.

"Tamam, sonum geldi!"

Çetin Emeç, 'Tamam sonum geldi' duygusuna kapıldığı olayı anlattığı 21 Mayıs 1988 tarihli yazısında uğradığı silahlı saldırının bir benzerinin senaryosunu anlatıyor ve "Ölüme, gözü kapalı meydan okuyacak kadar delifişek değilim. Ama, ödlek de değil... Fakat o gece gittim, gidiyorum duygusunu, olanca gerginlikle yaşadım..." diyordu. Çetin Emeç yazısının devamında 12 Eylül öncesinin terör dolu günlerine dönüyor ve anısını anlatıyordu:

> "1980 yılını henüz devirdiğimiz günleri düşünüyorum...
>
> Sırtımda; bel kayışımla iç çamaşırımın tam buluştuğu noktada, babadan kalma bir 'Browning' taşıyordum. Kaçaktı belki; ama ben resmi koruma istemiyordum...
>
> 'İhkakı hak' duygusunun bir kez daha tazelendiği günlerdi, o günler... Ve ben, kendi olanaklarımla, kendimi kurtarmaya bakıyordum...
>
> Aslında; aynı can pazarının kurbanı olarak ruhunu teslim edenleri hatırladıkça, belki gülünç gelecek bu sözlerim.
>
> Ama bir melun kuşku, hepimizin, yüreğini dağlamıyor muydu?
>
> Aksi gibi; beni, sağcısı da solcusu da hedef biliyordu...
>
> Gece; olur olmaz saatlerde gelen telefonlardan... Posta kutuma ya da kapımın altından atılan imzalı imzasız tehdit mektuplarından anlıyordum bunu."
>
> ...
>
> "Hayli ilerlemiş saatte, arabamla gazeteden dönüyordum.
>
> Evim; yirmi otuz metre sonra denize açılan meyilli bir yolun sonundaydı... Sokak kapımız da, tam bir fenerin altında.
>
> İki tarafı kaldırımlar boyunca, sağlı sollu sıralanmış otom bil lerin arasından geçtim... Gözlerimle, park edecek yer bakındım... Bizim evin önünde, bir araba girecek boşluk vardı... Geldim; geri geri, ortaya süzülmeye hazırlandım.
>
> Tam o sıra, aynı doğrultuda bir yeşil Murat dikkatimi çekti...
>
> Loş bir sokaktı bizimki... Evlerin arasından gelir, küçük bir meydanda son bulurdu...Bütün arabalar, burunlarını aşağı, denize doğru çevirmişken; bu gelmiş, aşağı yukarı doğru, tam da en aydınlık noktada durmuştu... Kendisini gizleme gereğini duymamış o-

Çetin Emeç daha 4 yaşında, Atatürk'ü kucaklamış.

lacak ki, kısa farlarını yanık bırakmıştı...

Sonra, bu gece karanlığında, güneşlerini indirmişti... Sanki, ön tarafta oturan iki kişi, belli olmasınmış gibi...

İşin daha da garibi; bunca kamuflaja rağmen, şoför koltuğundaki o iki kişinin, bir kadın bir erkek değil, iki erkek olduğu besbelliydi..

Yapabileceğim hiçbir şey yoktu artık... Usulca geri geri hareket ettim... Tam, iki otomobil arasındaki cebe gireceğim...

Yeşil Murat'ın uzunları, üzerime yandı, söndü... Gözlerim kamaştı. Araba çalıştı... Ağır, ağır hareket etti...

Bu cümlelerim, sizlerde herhangi bir heyecan kıpırtısı uyandırmayabilir...

Ama o günlerin ortamında, hele o gecenin havasında, kaderci bir teslimiyetle "Tamam, sonum geldi!" dediğimi biliyorum... Tabancamı da almamıştım...

Yeşil Murat, yürür gibi usul usul yaklaştı... Ben, artık kıskıvraktım. İki otomobilin arasına girmiş, kaçma, kendini koruma olanağından da yoksun.

O an beynimde bir ışık yandı, söndü... Tek yapabileceğim, ardımdan, cellatlarımla (!) ilgili not bırakmak olabilirdi.

Cebimden bir kağıt çıkardım... Üç beş metreye kadar yaklaşan otomobilin numarasını yazdım ve ayaklarımın dibine bıraktım...

Üzerime gelen çalıntı araba olsa, sanki işe yararmış gibi...

Murat'takiler sokuldular... Kullananın yanında oturan bıyıklıyla göz göze geldik... Ben her an bir tarraka bekliyorum...

Hayret! Olmadı... Ve, geldikleri gibi gittiler."

Son yazısı

Çetin Emeç, "Manzara" başlıklı son yazısında (7 Mart) ise, sanki olacakları sezmiş gibi, teröre dikkatleri çekerek şöyle diyordu:

"Aralarında Prof. Aksoy'un hayatını da noktalayan suikast... O gün bugündür, sırayla üç anarşi kurbanının kanı, hâlâ yerlerde...

Olmadık saatte caddeleri, araçları ateşe verenler... Üniversite basıp ortalığı kırıp dökenler... Kuyumcu soyup semt esnafını haraca bağlayanlar...

Kimisi belki kaynama noktasına gelmiş gençlik heyecanları...

Ama başında poşu, çene-ağız seviyesinde yüzüyle birlikte ayıbını da örten kara mendil, elinde molotofkokteyli ya da Filistin sapanı, bunlar, ya şehir eşkıyasının sokak takımı, değilse maşaları...

Ötede kır canavarları var. Onlar Güneydoğu sınır boyumuzda kol geziyorlar, komşu ülkelerden yüz bulup fişekleniyorlar.

İşin ucunu araştırıyorsunuz, genellikle en üst devlet basamaklarına kadar uzanıyor. Özellikle de Şam'da..."

Teröre lanet, demokrasiye saygı

32 yıllık gazeteci Çetin Emeç'in öldürülmesi üzerine İstanbul'da Gazeteciler Cemiyeti'nde bir toplantı yapan gazete yöneticileri, olayla ilgili ortak tavır almayı kararlaştırdı. Gazeteler, ajanslar ve dergiler ile Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazeteciler Sendikası, Türkiye Gazete Sahipleri Sendikası ve yurttaki 31 gazeteciler cemiyetinin ortaklaşa yayımladığı, "Teröre lanet, demokrasiye saygı" bildirisinde şunlar söyleniyordu:

"...Temsilciler, Çetin Emeç'in Türk basınını büyük acıya boğan hunharca öldürülmesinin basın özgürlüğüne yöneltilen bir saldırı niteliğini aşarak demokrasiye yönelmiş olduğunda görüş birliğine varmışlardır.

Karanlık güçlerin Türkiye'yi sürüklemek istedikleri süreci önlemenin bir tek yolunun terörle etkili bir mücadele olduğunu belirten temsilciler, Çetin Emeç'in katilleri ile birlikte terörün lanetlenmesini kararlaştırmışlardır.

Ülkenin tek temsilcisi olan TBMM'nin terörün önlenmesinde ve arkasındaki karanlık güçlerin ortaya çıkarılmasında üstlenmek zorunda olduğu görevi yerine getirmesi için çağrıda bulunulmasını da gerekli görmüşlerdir.

Temsilciler, bu tür saldırıların Türk basınının ülke çıkarlarını korumada üstlendiği kutsal görevi engellenemeyeceğini belirtmekte ve Çetin Emeç'in anısı önünde saygıyla eğilmektedirler"

"Türkiye tehlikeli yolun başlangıcında"

Çetin Emeç'in öldürülmesine uluslararası haber ajansları ve dış televizyonlar geniş yer verdiler. Yapılan yorumlarda "Emeç cinayetinin Türkiye'de laikliği ortadan kaldırma planının bir parçası olduğu" görüşlerine yer verildi ve "Türkiye 70'li yıllardaki terör ortamına mı dönüyor" denildi.

Associated Press (AP) ajansının haberinde, Emeç'in liberal ve laik görüşte köşe yazılarıyla tanındığını ve sık sık İslamcıları eleştirdiğini belirtti. AP, Emeç'in öldürülmesi ile Abdi İpekçi ve Prof. Dr. Muammer Aksoy cinayetleri arasındaki benzerliğe dikkat çekti.

İngiliz Haber Ajansı Reuters olayı "flaş haber" olarak geçerken Türkiye'de 1970-80 döneminde çok sayıda gazeteci, yazar ve öğretim üyesinin öldürülmesine dikkat çekti.

Amerikan CNN televizyonu haberlerle birlikte olay sonrası görüntüleri ekrana getirdi. Haberde cinayet, "Türkiye'de laikliği ortadan kaldırmayı amaçlayan terör planının bir parçası" olarak nitelendirildi. CNN, Emeç'in "siyasi aşırılığa karşı çıkan bir gazeteci" olduğunu kaydetti. "Emeç cinayeti ocak ayında işlenen benzer bir cinayetin ardından geldi" diyen CNN, Prof. Muammer Aksoy'un öldürülmesine atıfta bulundu. CNN'in olayla ilgili ikinci yayınında ise, "Türkiye'de cinayete tepkiler daha önce görülen ve ülkeyi kargaşaya götüren bir filmin ikinci kez gösterilmesine tanık olunduğu kaygısından kaynaklanıyor. Ancak şimdi terörizm duyarlı ve birleşik bir cephe halinde bu oyunu bozmaya kararlı bir kamuoyuyla karşı karşıya" denildi.

ABD'nin etkili gazetelerinden Washington Post, haberinde, Çetin Emeç cinayetinde İslamcı radikallerden kuşkulanıldığını bildirdi ve ANAP iktidarıyla birlikte İslamcıların hükümet çevrelerinde destek görmeye başladığına dikkat çekti. Yazıda, "Tanınmış Türk gazeteci" olarak söz edilen Emeç'in, "Sık sık İslami radikalizmi eleştirdiği ve duyarlı konularda yazılar yazdığı" belirtildi. Emeç'in öldürülmesiyle bu yıl Türkiye'de dördüncü siyasal cinayetin işlendiğini bildiren Washington Post, bu cinayetlerin hiçbirinin çözülmediğini, Profesör Muammer Aksoy'un da aşırı dinciler tarafından öldürüldüğüne inanıldığını bildirdi.

Çetin Emeç'in öldürülmesi iri başlıklarla duyuran İtalyan basını "Türkiye, tehlikeli yolun başlangıcında. Son yazısında Suriye'yi suçlayan Emeç, Türkiye'de laik düşüncenin savunucularından ve temsilcileri parlamentoda bulunan aşırı dincilerin baş düşmanıydı. 1979

yılında Abdi İpekçi'yi de aynı anlayış kurşunladı. Demokrasiyi tanımaya çalışmak bile özgür Türk insanı için çok zor. Emeç'e sıkılan kurşunlar yeşermeye çalışan Türk demokrasisine sıkılmıştır. Türkiye'nin geleceği karanlıktır ve Cumhurbaşkanı Özal ile iktidar bu karanlık gidişi hızlandırmaktadır" yorumunu yaptı. Yunanistan basını, Türkiye'de terörün yeniden canlandığını vurguladı. "Emeç'in öldürülmesi Türkiye'de terör ortamının yeniden canlandığını gösterdi. Türk vatandaşları, askerlerin getirdiği kısa bir sükunet döneminden sonra terörün yeniden harekete geçtiğini hissediyor" dendi.

IFJ'den kınama

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ) Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a gönderdiği mesajda, Emeç'in öldürülmesini nefretle kınadıklarını bildirdi. "Bu trajedi günümüzde Türkiye'de gazetecilik yapmanın bir ölüm kalım meselesine dönüştüğünü tüyler ürpertici bir şekilde gözler önüne sermektedir" denilen mesajda şu görüşlere yer verildi:

> "Bir gazetecinin öldürülmesi ailesi ve meslektaşları için büyük bir trajedidir. Ama bunun yanı sıra ifade özgürlüğü ve demokrasiye karşı da vahşi bir tehdittir."

Demokrasi yürüyüşü

Çetin Emeç ve şoförü Sinan Ercan'ın İstanbul'da uğradıkları silahlı saldırı sonucu ölümleri, gazeteciler tarafından Ankara'da yapılan bir yürüyüşle protesto edildi. Yurdun dört bir yanından gelerek, Güvenpark'ta toplanan gazeteciler, bulvar üzerinde yürüyerek Meclis'e geldiler ve topluca TBMM Başkanı Kaya Erdem, Meclis Başkan vekilleri ve siyasi partilerin grup başkan vekilleriyle görüştüler.

Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nezih Demirkent, Meclis Başkanı Erdem'e yurdun 35 ilinden gelen Gazeteciler Cemiyeti mensuplarıyla tüm gazetecilerin her zamanki gibi demokrasinin yaşaması uğruna gereken fedakarlığı yapmaya kararlı olduklarını söyledi. Demirkent, parlamentonun, faillerin yakalanamamış olmasından kamuoyunun endişe duyduğu bir ortamda konuyu tüm ciddiyetiyle ele almasını istedi. Demirkent, "Demokrasinin korunmasını sizlerden istiyoruz. Ümit eder ve inanırım ki, bizim acımız, sizin de acınızdır. TBMM bu olaya partilerüstü bir boyut getirerek çözüm yollarını gösterecektir" dedi. Demirkent, birçok basın organının imzaladığı "Teröre lanet, demokrasiye saygı" bildirisini de Erdem'e verdi.

TBMM Başkanı Kaya Erdem de, ülkede terörün yeniden canlandırılmak istendiği, iç barışı bozmaya yönelik bu hareketlerin arkasındaki

Türkiye Türklerindir

Hürriyet

10 Mart 1996 Cumartesi — Kurucusu: Sedat Simavi 1956-1963

Demokrasi şehidi Çetin Emeç'imizi UNUTMAYACAĞIZ

Kalbimize gömdük

Şehitlerimiz Çetin Emeç ile Sinan Ercan'ın cenaze törenine binlerce kişi katıldı

● Gazeteciler Cemiyeti önünde yapılan törenden sonra, cenaze namazının kılındığı Nuruosmaniye Camii'nin avlusu ve Hürriyet Gazetesi'nin önü, Emeç'in meslektaşları, okurları tarafından tıklım tıklım doldurulda...

● Son yolculuğuna Hürriyet Gazetesi'nin önünden çıkan yazarımız Çetin Emeç, yıllarca yorulmak bilmeden emek verdiği Babıali'ye son kez veda ederken, binlerce kişi tarafından gözyaşlarıyla uğurlandı. ● 17 sayfada

Bu acıyı yaratanlara lânet olsun

Çetin Emeç'in tabutu, sevgiyle uzanan eller üzerinde

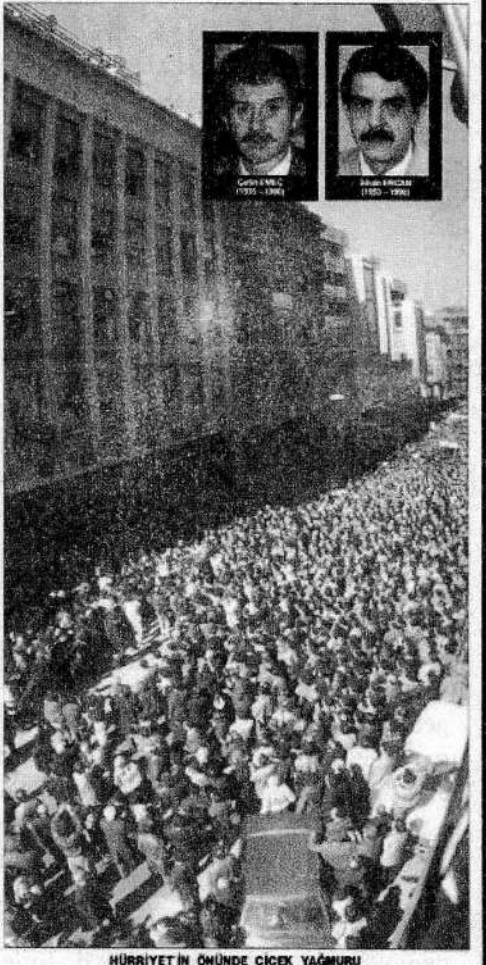

HÜRRİYET'İN ÖNÜNDE ÇİÇEK YAĞMURU

GÜNÜN YAZISI

Bu tertip bozulmalıdır

ANAP'lı milletvekillerinden ortak ses:

"ANAP için intihar bile olsa erken seçim yapılmalı"

Liderler terör için zirve toplantısı yapacak

■ İçişleri Bakanı'na çağrı: Emin Çölaşan'ın yazısı ● 10 sayfada

■ Cenaze töreninden diğer fotoğraflar 3'üncü sayfamızda

güçlerin milli birliği bozma ve demokratik laik cumhuriyeti tahrip etmek amacına yönelik bulunduğunu bildirdi. Muammer Aksoy ve Çetin Emeç olaylarıyla "vahşet zinciri" kurulduğunu kaydeden Erdem, siyasi partilerin Türkiye'de demokrasiye ara verilmesini kabul etmeyeceklerini de belirtti.

"Çok iyi yetişmiş teröristler..."

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, 6 Mart 1990 günü TBMM'de yaptığı konuşmada, "terörü önlemede büyük başarı kazandıklarını" söylüyordu. Ne yazık ki, aradan yalnızca 18 saat geçtikten sonra Çetin Emeç vuruldu.

Çetin Emeç'in öldürülmesinden sonra İstanbul polisi, elde ettiği tüm bilgileri tek tek değerlendirdi ancak, görgü tanıklarının ifadeleri ve olay günü elde edilen ipuçlarından öteye gidilemedi. Görgü tanıklarının tarifleriyle saldırganlardan birisinin resmi çizilip polis ekiplerine dağıtıldı. Saldırıda kullanılan otoda yapılan aramada bir tek spor ayakkabı ile gözlük bulunduğu açıklandı.

Emeç ve Ercan'ın öldürülmesi olayında kullanılan 34 FFE 21 plakalı otonun olaydan bir gece önce silahlı kişilerce gasp edilmesi ve rahatça Anadolu yakasına geçebilmesi eski emniyet müdürleri ve uzmanlar tarafından "polisin zaafı" olarak yorumlandı.

Öte yandan, görgü tanıkları saldırının gerçekleştiği Suadiye Suyolu sokak çevresinde olay günü 34 RC 805 plakalı krem rengi beyaz bir otonun dolaştığını söyledi, ancak daha sonra bu otonun İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube Müdürlüğü'ne ait olduğu anlaşıldı. Yetkililer bu otonun olay sırasında veya öncesinde bu bölgede olmasına karşın müdahale edip etmediğinin ya da neden bu bölgede bulunduğunun araştırıldığını söylediler.

İstanbul Siyasi ve Asayiş Şubesi'nde yapılan incelemede, Emeç ile Ercan'ın vücutlarından çıkarılan mermilerin 6 adet 45'lik Colt ve 3 adet 9 milimetrelik Parabellum marka oldukları saptandı. Katillerin çok profesyonel ve becerikli olduğunu belirten polis, "bu tip mermileri atan tabancaları herkes kullanamaz. Hedef tutturmak çok güçtür. Mermileri sürekli olarak kalp bölgesine isabet ettiren kişilerin silah konusunda uzman ve iyi eğitim gördükleri anlaşılıyor" dedi.

Daha önce meydana gelen terör olaylarında, 45 kalibrelik silahların hiçbir örgüt tarafından kullanılmadığını belirten uzmanlar şunları söylediler: "Bu mermiler değişik silahlarda kullanılıyor. Yaptığımız araştırmalar sonucu mermilerin hangi marka silahtan çıktığını kesin olarak saptanmış değil. Daha çok Colt Thomson marka silahlarda bu tür mermiler kullanılıyor. Bu silahlar çok iyi yetişmiş teröristler tarafından kullanılır."

Son yolculuk

Çetin Emeç ve şoförü Sinan Ercan son yolculuklarına gözyaşları içinde uğurlandı. 9 Mart günü düzenlenen cenaze törenine Hürriyet gazetesi çalışanları, diğer gazetelerden yüzlerce meslektaşı, politikacılar, iş ve sanat dünyasının ünlü isimleri ve cinayeti lanetleyen binlerce kişi katıldı.

Çetin Emeç'le şoförü Sinan Ercan'ın cenazeleri morgdan alınarak ilk önce evlerine, daha sonra Gazeteciler Cemiyeti önündeki tören için Cağaloğlu'na getirildi. Bu arada, cenazelerin geçtiği yol kenarında toplanan vatandaşların saygı duruşunda bulundukları, polislerin de selamladıkları gözlendi. Çetin Emeç'in cenazesinin bulunduğu aracın üzerinde "Bilge, Mehveç ve Memo" yazısı dikkat çekiyordu.

Gazeteciler Cemiyet'i önünde düzenlenen törende konuşan Başkan Nezih Demirkent şunları söyledi:

> "Önce bir emekli albay, sonra bir polis memuru, sonra bir bilim adamı. Şimdi gazeteci... Yarın kim olacak belli değil. Bir sendika lideri mi? Bir üst kademe bürokrat mı, bir politikacı mı belli değil. Ama görülen bir olay var ki, artık bunu herkesin bilmesi, görmesi gerekir. Biz bu günleri 12 Eylül öncesinde de yaşadık. O günlerde de duygusaldık, o günlerde de hüzünlüydük. Ama hepimizin ortak bir düşüncesi vardı.; o da demokrasiyi kurtarmak. İşte bu inançla, bugün bir şehit daha vermiş bulunuyoruz.
>
> Bugün hayatı boyunca, hiçbir sağ ve sol fikre sahip olmadan, Atatürkçü düşünce sahibi olarak demokrasiye inanan bir gazeteciyi daha uğurluyoruz. Bunun son olmasını diliyoruz. Bu olayların bitmesini diliyoruz. Ve hâlâ televizyon ekranına çıkıp bu olay bir örgüt olayı olamaz, diyenlere seslenmek istiyorum. Bazı kürsülere çıkıp basını hedef göstermek gafletinde bulunan insanlara seslenmek istiyorum. Biz varsak toplum da var. Toplum varsa biz de varız. Bu gerçeği bilerek demokrasiye sahip olmamız lazım. Demokrasiye sahip olmak demek, ben benim, ben yaparım demek değildir. Demokrasiye sahip olmak demek insanların katline göz yummak demek değildir. Demokrasiye sahip olmak demek, hep birlikte mutluluk içinde varolabilmek demektir. Bu inanç ve görüşleri taşıyan insanların bir arada olabildiğini duymak, hissetmek yarınların Türkiye'sine huzur ve refah getirecektir. Bu sebeple Cağaloğlu Meydanı'ndan bir kere daha haykırıyorum. Çetinler ölmemiştir. Öldürülmüş de olsalar fikirleri yaşayacak, varolacaktır. Ta ki, bu terörün kökü kazınana kadar. Bu suretle, bütün Türk toplumunu, bizi temsil eden milletvekillerini, parlamento mensuplarını dün bir defa daha uyardık, rica ettik. Teröre lanet, demokrasiye saygı dedik.Bugün aynı sözleri tekrar ediyoruz. Demokrasiye sahip çıkmak

Çetin Emeç ve şoförü Sinan Ercan son yolculuklarına gözyaşları içinde uğurlandı.

isteyen herkesin bir anda olma günüdür. Umut ediyor ve inanıyorum ki, Çetin ve Sinan'ın ölümü bu noktada son uyarı olacaktır."

Daha sonra Çetin Emeç ve Sinan Ercan için dua eden Diyanet görevlisi de, "Kalemin çizdiği yollar, Allah'ın yollarıdır" dedi. Cenazeler buradan eller üzerinde, büyük bir kalabalık eşliğinde Nuruosmaniye Camisi'ne götürüldü. Bayrağa sarılı tabutlar, izdiham nedeniyle güçlükle cami avlusuna sokulabildi. Cami girişinde bir gurubun pankart açması ve polisin buna müdahale etmesi üzerine olaylar çıktı. Polis ve gazetecilerin uyarısı üzerine gerginlik yatıştırıldı.

Büyük kalabalıkla kılınan cenaze namazından sonra, tabutlar yine binlerce kişinin elleri üzerinde ve bando eşliğinde Çetin Emeç'in yıllarca yöneticilik ve yazarlık yaptığı Hürriyet gazetesi merkez binası önüne getirildi. Yol üzerinde, bir süre Genel Yayın Yönetmenliği yaptığı Milliyet gazetesi önünden geçilirken de Milliyet çalışanları pencerelerden tabutları çiçek yağmuruna tuttular. Hürriyet'in önüne gelen kortejin başında Mehmet'in, babası Çetin Emeç'in fotoğrafını taşıdığını görenler gözyaşlarını tutamadılar.

Caddelere ve sokaklara sığmayan kalabalık yüzünden tabutlar Hürriyet gazetesi önünde çiçeklerle süslenmiş katafalklara güçlükle konabildi. Bu arada törene katılan binlerce kişi. "Katiller bulunsun, hesap sorulsun" şeklinde bağırdılar. Aşırı kalabalık yüzünden Hürriyet gazetesinin önünde konuşma yapılmadı, sadece saygı duruşunda bulunuldu.

Çiçek yağmuru altında, bayrağa sarılı tabutlar cenaze araçlarına

kondular. Bando eşliğinde, Çetin Emeç'le Sinan Ercan, yıllarca emek verdikleri Babıali'den gözyaşları arasında uğurlandılar.

Çetin Emeç'in cenazesi Zincirlikuyu Mezarlığı'nda, Sinan Ercan'ın ki ise Karacaahmet Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Hiram Abas'ın terör raporu...

Dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Çetin Emeç'e kimler tarafından suikast tertiplendiğini öğrenmek için MİT Müsteşar Yardımcısı Hiram Abas'tan bilgi istedi.

Hiram Abas 1990 yılında arka arkaya gelen suikastlarla ilgili hazırladığı ve Özal'a sunduğu "Terör Raporu"nda, yıkıcı, bölücü ve terör faaliyetlerinin amaç ve yöneldikleri hedefleri sıralıyor, ülkemize yönelik yıkıcı ve bölücü faaliyetler ile terörün görüldüğü sahaları anlatıyor ve şu görüşlere yer veriyordu:

> "... Büyükşehirlerde icra edilen suikastlar da düşündürücüdür. İstanbul'da Halkın0 Mücahitleri örgütü mensupları, İran rejimini yıkmaya çalıştıkları nedeniyle belirli aralıklarla öldürülmektedir. Eylemlerin İran tarafından planlandığı, destek verildiği ve hatta icra edildiği ortadadır. Benzeri en az bir eylemin de Irak tarafından yapıldığı bilinmektedir. Suriye'nin ise diplomatik yolla bir tarihte Türkiye'ye silah soktuğu tespit edilmiştir.
>
> Emekli subay, polis, Prof. Muammer Aksoy, Gazeteci Çetin Emeç'in öldürülmeleri ise kısa aralıklarla birbirini takip eden ve Türkiye'yi karıştıran eylemlerdir. Bu suikastlar ayrı örgütlerin faaliyetleri de olsa, arkasında yabancı devlet ve planlama desteği olup olmadığı hususlarının öğrenilmesi lüzumludur. Çünkü sonuç ve güdülerle gayenin, Türkiye'nin stabilitesini bozmak olduğu düşünülmektedir.
>
> Büyükşehirlerdeki suikast ve eylemlere karşı yapılacak çalışmalar ise bu şehirlerde kuvvetli bir istihbarat ağının MİT ve polisçe tesisine, yabancı misyonların tam kontrolüne, hudutlarımızdan giriş yapan bilhassa Arap orijinli yabancıların imkanları nispetinde gözaltında tutulmalarına, ihtiyaç göstermektedir. Bilhassa Muammer Aksoy ve Çetin Emeç'in hangi güçler ve örgüt tarafından öldürüldükleri konusunda emareler elde edilebilirse, o zaman devletçe yapılacak karşı çalışmaların hedef tevcihi imkânı hasıl olacaktır..."[4]

Hiram Abas, siyasi cinayetlerle ilgili değerlendirmelerini içeren bu raporu kaleme aldığı, 1990 yılında öldürüldü.

---

[4] Soner Yalçın – Doğan Yurdakul, *Bay Pipo, Bir MİT Görevlisinin Sıradışı Yaşamı: Hiram Abas,* Doğan Kitap, 53.Baskı, 2007, İstanbul.

"Öldürün o gazeteciyi!"

3 Mart 1990 günü sabahı Çetin Emeç'in evini arayan bir kadın telaşlı ve acele acale konuşarak Çetin Emeç'i sormuş, "Çok önemli hayati bir mesele, ulaşmam lazım" diyen kadına, Bilge Emeç, "Çetin Bey evde yok" yanıtını vermişti.

Aynı kadın birer gün arayla iki kez daha aramış, her arayışında devreye giren telesekretere aynı içerikli notlar ve bir telefon numarası bırakmıştı.

Emeç'e olaydan önce telefon ederek "hayati bir konuda" konuşmak isteyen kadın, Fatma Doğankayalı idi. Olaydan önce Emeç'i aramasının nedeni ise öldürüleceğini bildirmekti.

Fatma Doğankayalı olaydan üç ay sonra gözaltına alındı. Ölüm olayının ardından "korktuğu" için ortaya çıkamadığını belirten Fatma Doğankayalı, haziran ayındaki bu ilk ele geçirilişinde, Emeç'i arama nedeni olarak bir köşe yazısını gösteriyordu.

Fatma Doğankayalı'nın; Muhammed Celal Özel (Zehebi)'in işçisi ve şoförü olan, Turgut Doğankayalı'nın eşi olduğu, bir yıla yakın bir süre Haberler Sokak 16 numaralı Muhammed Celal Özel (Zehebi)'in bu evinde kaldığı belirlendi.

Muhammed Celal Özel (Zehebi), 1966 yılında öğrenci olarak Suriye'den Türkiye'ye geldiği, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde okumakta iken 1971 yılında döviz kaçakçılığı suçundan hakkında işlem yapıldığı, öğrenciliği sırasında ikamet tezkeresinin bulunduğu, ancak bu suçtan dolayı İçişleri Bakanlığının 21.12.1973 gün ve Em. Gn. Md. Yab. Şb. A.1 (41621-6/3)-308880 sayılı emir yazı ile yurtdışı edilerek bir daha yurda sokulmama kararı verildiği, ancak sınır dışı edilmediği anlaşıldığından İçişleri Bakanlığının 6.6.1975 gün ve Em. Gn. Müd. Yab. Şb. A. Br. 41924-128865-95950 sayılı emir ile sınır dışı edilmesini ve yurda bir daha sokulmamasının yenilendiği öğrenilmişti.

Fatma Doğankayalı ikinci kez gözaltına alınarak getirildiği İstanbul Emniyetinde yeniden sorguya alındı.

20 Aralık 1992'de, polise verdiği ilk ifadesinde hiç söylemediği konulara değinen Doğankayalı, Emeç'in ölüm emrinin nasıl, kim tarafından, nerede verildiğini, bunu kendisinin nasıl öğrendiğini ve tanıklık ettiği olayları şaşırtıcı açıklamalarla peş peşe anlatıyordu.

Fatma Doğankayalı ifadesinde; kendisinin Turgut Doğankayalı ile evlenmesinden sonra Muhammed Celal Özel (Zehebi)'i tanıdığını, bu şahsın garsoniyer olarak kullandığı, Haberler Sokak No: 16 sayılı evde kocası ile birlikte kaldığını, gündüz bir reklam firmasında çalışıp geceleri eve geldiğini, gündüzleri evde olmadığı için eve kimlerin geldiğini bilmediğini, yalnız Celal Özel'in döviz ve altın kaçakçılığı yaptı-

ğını, uyuşturucu kaçakçılığına da adının karıştığını, fakat silah kaçakçılığı konusunda bilgisinin olmadığını söyledi.

Fatma Doğankayalı, 1990 yılının Şubat ayının sonlarında öğle vakti işyerinden evine geldiğini, hole geçtiğinde salon kapısının açık olduğunu, içerden ses geldiğini, baktığında Muhammed Celal Özel'in telefonla "Mehmet" isimli bir şahsa "O Çetin Emeç'in anasını avradını sinkaf edeyim, onu derdest edin, ortadan kaldırın, o çok oldu" şeklinde talimat verdiğini duyduğunu, Hürriyet gazetesinden takip ettiği Çetin Emeç'e kötülük gelmesin düşüncesiyle telefon konuşmasını duyduğu tarihten 3-4 gün sonra Çetin Emeç'in ev telefonunu arayıp, karşısına çıkan Çetin Emeç'in eşi Bilge Emeç'e Çetin Emeç'i uyarmak gayesi ile telefonda "Hayati önem arz eder" bir konu anlatacağını bildirip, telefon numarası ile ismini verdiğini, bu telefon görüşmesinden 2 veya 3 gün sonra da Çetin Emeç'in suikasta kurban gittiğini, daha önce polisçe kendisinden bilgi istendiği, fakat Muhammed Celal Özel (Zehebi)'den korktuğu için polise o tarihte bilgi vermediğini, Celal Özel'in Çetin Emeç'in öldürülmesi talimatını verdiği Mehmet isimli şahsın ise kim olduğunu bilmediğini söyledi.

Bu bilgilerden yola çıkan güvenlik ekipleri Celal Özel'i gözaltına aldı. Celal Özel (Zehebi), babasından kalan mirası satarak dövize çevirip Türkiye'ye getirdiğini, bu dövizle yaklandığını, hakkında işlem yapıldığını, yurt dışı edildiğini daha sonra vize alıp tekrar giriş yaptığını, tekrar izinsiz girdiğinden yurt dışı edildiğini, kayınbabası Nasri Özel'in çabaları ile o dönemin İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk'ün müsadesi ile yeniden Türkiye'ye giriş yaptığını, Türkiye'de döviz ve altın kaçakçılığı işlerini yaptığını, 1980 yılı içerisinde yakalanıp, 4.5 ay kadar cezaevinde yattığını, bu davadan beraat ettiğini, 1987 yılında döviz kaçakçılığı suçları ortadan kaldırıldığı için Bakanlar Kurulu kararı ile Türk vatandaşı olduğunu, halen Türk vatandaşlığını koruduğunu, Haberler Sokak 16 numaralı evin o dönemde yani 1990 yılı Mart ayında kendisine ait olduğunu, bu evde de 16638 39 nolu telefonun bağlı olduğunu, Türkiye'de bulunduğu süre içerisinde döviz ve altın kaçakçılığı olaylarına adının karışıp yargılandığını ve hepsinden beraat ettiğini, Çetin Emeç'i tanımadığını, yalnız telefonla Mehmet Avcı isimli şahsa Hürriyet gazetesinde çıkan kendisiyle ilgili bir haberden dolayı telefonda "Çetin Emeç'in anasını avradını sinkaf edeyim, daha gebertmediniz mi, gebertin onu" dediğini, bu konuşmanın talimat mahiyeti taşımadığını bu konuşmayı kendisi hakkında yazı yazan her gazeteciye de söyleyebileceğini, Emeç ve Ercan'ın öldürülmesi olayıyla ilgisinin bulunmadığını söyledi.

Muhammed Celal Özel daha sonra verdiği ifadede telefonda yaptığı konuşmayı inkar ediyor, kendisine Fatma Doğankayalı'nın iftira attığını söylüyordu.

Polis elindeki bilgilerle birlikte Zehebi ve diğer kişileri İstanbul DGM'ye sevk etti. DGM savcılığına özel ulak ve sanıklarla beraber gönderilen dosya, daha ilk duruşmada, delil yetersizliği nedeniyle düştü. Dosyada adı geçenlerin hepsi serbest bırakıldı.[1]

Fatma Doğankayalı tarafından 3 Mart 1990 günü yapılan ihbarın, hemen cinayetten sonra neden değerlendirilmediği ve bu yönde bir soruşturma başlatılması için neden bir buçuk yıldan fazla bir süre beklendiği, soruşturma sırasında dikkati çeken en önemli sorular oldu.

Bir tesadüf...

Emeç suikastıyla ilgili üç yıl boyunca hiçbir gelişme kaydedilemedi. 1993 yılının Ocak ayında, 'Süleyman Tokmaktepe' sahte kimlikli 'Orhan' kod adlı oto hırsızı Mehmet Zeki Yıldırım, Kozyatağı, STFA bloklarının otoparkında yakalandı. Oto hırsızlık şebekesinin peşine düşen polis, Mehmet Zeki Yıldırım'ın eline yazdığı telefon numarasını silmek istemesi üzerine, araştırmaları genişleterek telefonun bulunduğu evi tespit etti. Daha sonra Mehmet Zeki Yıldırım'ın çağrı cihazına geçen notu da değerlendirerek dört ayrı hücre eve baskın yaptı ve Çetin Emeç suikastından üç yıl sonra, bir tesadüf sonucu İslami Hareket Örgütü'nün bu suikastla ilgisini ortaya çıkardı. Yapılan operasyonlar sonucunda, Turan Dursun'un tetikçilerinden Gudbettin Gök ve patlayıcı madde uzmanı, Çetin Emeç suikastının istihbarat çalışmasını yapan Mehmet Ali Şeker ile beraberinde 19 kişi yakalandı.

Zanlılar, Hürriyet gazetesi sahibi Erol Simavi ve Hürriyet gazetesi yazarı Oktay Ekşi hakkında da istihbarat çalışmaları yaptıklarını, ancak daha sonra "eylem koymaktan" vazgeçtiklerini söylediler.

Mehmet Ali Şeker vermiş olduğu ifadesinde, Mesut kod adlı şahıs ve Ekrem Baytap aracılığı ile İran'da silah ve patlayıcı maddeler üzerine eğitim gördüğünü, İslami Hareket örgütünün teknik ameliyat görevi üstlendiğini, Mesut kod adlı şahsa bağlı olarak görev yaptığını, Çetin Emeç ve şoförü Sinan Ercan'ın öldürülmesi olayında aktif olarak rol aldığını, olayın gerçekleşmesinden önce istihbarat çalışmalarına katıldığını, bu nedenle olay yerine yakın bir yerde ev kiraladıklarını, olaya kod isimleri Arif, Mesut, Kemal adlı örgüt mensuplarının katıldıklarını, Derviş Bey Sitesi B Blok 15 Nolu dairede elde edilen kar başlıklarının bu olayda kullanıldığını anlattı. Çetin Emeç'in bindiği otonun plakasını tam olarak söyleyen Mehmet Ali Şeker, olayda kullanılan silahları olaydan sonra almak için olay yerine yakın bir yerde beklediğini fakat eylemi gerçekleştiren sanıkların kaçtığı otomobilin lastiğinin patlaması sonucu buluşamadıklarını ve daha sonra

[1] Tuncay Özkan, *Öldürün O Gazeteciyi*, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1994.

Mesut, Arif ve Kemal kod adlı şahıslarla bir araya gelerek eylemin değerlendirmesini yaptıklarını da belirtiyordu.

16 Ekim 1993'te başka bir oto hırsızının sorgusunda, Fatih'te bir hücre evinin adresi tespit edilerek bu eve pusu kuruldu. Bu hücre evinde yakalananlardan birinin İslami Hareket Örgütü'nün üst düzey yöneticilerinden 'Deniz' kod adlı Ekrem Baytap olduğu öğrenildi. Ekrem Baytap'ın Çetin Emeç ve Turan Dursun'un öldürülmesi, birçok bombalama ve soygun olaylarının emrini verdiği ortaya çıktı.

Çetin Emeç suikastının planlayıcılarından, İslami Hareket Örgütü üyesi Abdullah Bilen, Kasım 1993'te Merter'deki Garanti Bankası soygunundan sonra polisle girdiği çatışmada öldürüldü. Suikastta İngram marka silahı kullanan, 'Nezih Beyret' sahte kimlikli, 'Kemal' kod adlı tetikçi, çatışma sırasında ikinci kez polisin elinden kaçmayı başardı.

25 Kasım 1995'te ise Üsküdar Barbaros Mahallesi'nde polisle çatışmaya giren, Çetin Emeç suikastı tetikçilerinden Tamer Aslan, yaralı olarak yakalandı. Tamer Aslan ifadesinde, Emeç suikastında İrfan Çağrıcı ile birlikte tetiği çeken, 'Nezih Beyret' sahte kimlikli kişinin gerçek adının Muzaffer Dalmaz olduğunu söyledi.

İslami Hareket Örgütü'nün 'Ameliyat Timi' sorumlularından, Emeç suikastının tetikçilerinden İrfan Çağrıcı, Rasim Ayar sahte kimliğiyle 10 Mart 1996'da Kadıköy'de bir banka şubesinden, İran kaynaklı yüklü miktarda parayı çekerken yakalandı. Çağrıcı, İranlı Mustafa ve Ali adlı kişilerin verdiği, Tamer Aslan'la birlikte gömdükleri 3 lâv silâhı, kalaşnikof marka silah, 3 tabanca ve el bombasının yerini Belgrad Ormanı'nda gösterirken kaçmak istedi fakat omzundan vurularak yakalandı.

Uğur Mumcu'nun katillerinin yakalanması için başlatılan Umut Operasyonu ile birlikte ele geçirilen Ahmet Taner Kışlalı'nın katilleri ve örgüt üyelerine ait cephanelik, Emeç cinayetinin aydınlatılması konusunda da ipucu oldu.

Sincan'da bir köydeki tarlada bulunan silahların seri numaralarının, Emeç suikastının faili olduğu gerekçesiyle gözaltına alınan İslami Hareket Örgütü üyesi İrfan Çağrıcı'nın üzerinde ele geçirilen silahların seri numarasını takip ettiği ortaya çıkarıldı. Bu tesadüf, aynı zamanda suikastlarda İran bağlantısını kanıtlayan başka bir delil oldu.

İrfan Çağrıcı, 23 Temmuz 2000'de İstanbul 3 No'lu DGM'de, Çetin Emeç suikastıyla ilgili yargılandığı davada, 7.5 yılın ardından, "Anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye kalkışmak" suçundan idam cezasına çarptırıldı. Çağrıcı'ya indirim uygulamayan DGM heyeti, aynı davada yargılanan Ekrem Baytap, Tamer Aslan, Mehmet Ali Şeker, Cengiz Sarıkaya hakkında verilen idam cezasını müebbet ağır hapis cezasına çevirdi. 17 sanığa da 3 yıl 9 ay ile 12 yıl 6 ay arasında

ağır hapis cezaları veren mahkeme heyeti, 20 sanığın beraatını, yedi sanık hakkındaki dosyanın zaman aşımından düşmesini, bir sanığın dosyasının da ayrılmasını karara bağladı.

İslami Hareket

İslami Hareket Örgütü (İHO), "Hüseyin Galip" kod adlı İrfan Çağrıcı ve arkadaşları tarafından 1987'de Batman'da kuruldu. Resmi kayıtlara göre Hizbullah'ın uzantısı olan örgüt, tüm dinci örgütler gibi, İslam devleti kurma amacını taşıyordu. Örgütün stratejisine göre, kadrolaşmadan "silahlı savaşa" kadar toplam 25 yıl sonunda İslam devleti kurulacaktı.

1990'lı yıllarda örgütü yönetecek şûrada Mehmet Kaya, Hüsnü Yazgan, Ramazan Aytunç, Şefik Polat, Ömer Faruk Baş, İhsan Deniz, Zübeyir Gümüş, İrfan Çağrıcı, Ekrem Baytap ve Abdullah Yiğit isimleri yer aldı. Örgüt, genel şûra, yasama şûrası ve icra şûrasından oluşuyordu. İcra şûrasında yer alan liderlerin teknik ve ameliyat timleri bulunuyordu. Bu timlerde, bomba ve suikast konusunda eğitimli örgüt üyeleri yer alıyordu. "Ameliyat timleri"ndekiler ise silahlı eylemleri gerçekleştiren militanlardan oluşuyordu.

Örgütün ismi, Çetin Emeç'in öldürülmesi ile duyuldu. Örgüt üyelerinin İran Kum kentinde askeri eğitim aldıkları saptandı. Turan Dursun cinayetinde kullanılan silahın Almanya tarafından İran'a satıldığı da ortaya çıktı. İran'da eğitilen militanlar Türkiye'ye kaçan "devrim" karşıtlarına yönelik eylemlere de katıldılar.

İslami Hareket Örgütü hem İran Devrimi'nden hem de Mısır'daki Müslüman Kardeşler* Örgütü'nden etkilendi. Her iki bölgedeki İslam-

* Arapça adı "İhvanü'l - Müslimin" olan Müslüman Kardeşler örgütünün tarih sahnesinde kendini göstermesi 1928 yılında oldu. Gerçek İslam toplumunun kurulabilmesi için Kuran ve sünnetin kılavuzluğuna dönülmesini savunan hareket, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da geniş taban buldu ve 20. yüzyılın sonuna doğru, üzerine en fazla konuşulan siyasi/dini örgüt oldu.

Örgüt Mısır'da 1938'den sonra siyasi nitelik kazanmaya başladı. Hızla gelişti ve 2. Dünya Savaşı'ndan Soğuk Savaş'a giden süreçte Mısır'daki monarşi ve iktidardaki Vafd Partisi'ne karşı önemli bir tehdit oluşturuyordu. 1953'teki Hür Subaylar Darbesi'nden sonra tüm partiler ile beraber kapatıldı.

Ancak faaliyetlerini durdurmadı. Hedef kitle olarak öğrencileri benimsedi. Üniversitelerde etkinlik sağlamaya başladı. Bunun üzerine örgütün kapısına bu kez daha büyük bir kilit vuruldu. 1954'te Cemal Abdülnasır'a yönelik suikast girişiminden sonra, altı lideri vatana ihanet suçundan idam edildi ve hareket şiddet yoluyla bastırıldı.

1980'lerden itibaren tekrar canlanma dönemine giren Müslüman Kardeşler örgütünün terörizme yanaşan unsurları Mübarek yönetimince sert önlemlerle bastırıldıysa da örgüt ülkedeki sivil kurumlar üzerindeki etkisini daha da artırdı. 1981 yılında Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat, geçit törenine katılan "Müslüman Kardeşler" örgütünün

cı çizginin en katı unsurlarını Türkiye'de uygulamaya girişti.

Bu örgütün, para kaynakları oluşturmaktan hedefin önündeki engelleri ortadan kaldırmaya kadar bütün eylemlerindeki başlıca ilke şu oldu: "Amaca ulaşmak için her şey mubahtır."

İHÖ, kendisini tanımlarken, tek tümceyle şöyle özetliyordu: "Allah'ın dinini yeryüzünde ikame etmeyi gaye edinmek, bu amaca ulaşmak için hedefler belirleyip, inanılan değerler doğrultusunda faaliyetler göstererek mücadele vermek."

Örgüt, İran Devrimi'ni benimserken, içindeki kimi unsurlar da şu noktanın altını çizmeden geçmediler: "İran Devrimi'ne evet, Şii düşüncelere hayır."

Yine örgüt içindeki bir kanat da Mısır'daki Müslüman Kardeşler'in radikal bölümlerinden birinin başında yer alan Seyyid Kutub ve eserlerinden etkilendi. "Kültürel çalışma" adı altındaki faaliyetlerini bu kitaplarla sürdürdü.

İran'dan etkilenen pek çok örgüt gibi İslami Hareket de Güneydoğu Anadolu bölgemizde filizlendi. Güvenlik birimlerinin raporlarına göre İslami Hareket, örgüt anlamında oluşumunu 1985 yılında tamamladı. Örgütün temel omurgasını Batman'daki "İkra", "Cem", "Seda" kitabevleri oluşturdu. Özellikle Cem Kitabevi'ni 1983-85 yılları arasında işleten Ekrem Baytap, örgüt için ayrıca önem taşıyan isim oldu.

İslami Hareket Örgütü'nün pek çok elemanı yurtdışında eğitim gördü. Ancak faaliyet sahası tamamen yurtiçi oldu. Örgüt elemanları profesyonel eğitim aldıkları için gasp, soygun, oto hırsızlığı gibi eylemlerin yanında fidye için adam kaçırma türünde eylemlerde de bulundular. Örgüt Batman'da kurulup gelişmesine karşın ana etkinlik yerleri olarak İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Elazığ, Malatya ve Bingöl gibi illerde tabanını genişletti. Güvenlik birimlerine göre en etkili olduğu il ise İstanbul'du.

Örgüt 1987 yılında sistematik olarak yapılanmaya geçti ve kendi içinde yaptığı değerlendirmede "kurumsallaştığını" ilan etti. Güvenlik güçleri açısından, örgütün varlığı ve boyutları 1993 yılının Ocak ayında başlatılan operasyonla kesinlik kazandı. Bu operasyonlar sırasında, örgütün yakalanan ve pasifize edilen elemanlarının sayısı 200'ü buldu. Bu elemanların verdiği ifadeler şu bilgileri içeriyordu:

---

bir fraksiyonuna bağlı askerlerce öldürüldü. Örgüt zaman içinde Ortadoğu'nun diğer ülkelerinde değişik adlarla etkinliğini gösterdi.

Müslüman Kardeşler örgütü, Soğuk Savaş'ta Sovyetler Birliği'nin yanında saf tutan Nasır'ı etkisizleştirmek üzere Washington yönetiminin kurguladığı ve yaşama geçirdiği bir siyasi İslam projesiydi.

- Gazeteci yazar Çetin Emeç ve Turan Dursun cinayetleri İHÖ tarafından işlendi.
- İHÖ'nün üst düzey elemanları İran'da eğitim gördü ve Türkiye'de de kimi İranlı diplomatlarla çeşitli düzeylerde ilişkiler kurdu.
- Örgüt maddi olanaklarını genişletmek amacıyla gasptan oto hırsızlığına, soygundan kapkaça kadar pek çok olaya karıştı (Bu ifadelerden sonra yeniden incelenen bazı oto hırsızlığı ve gasp olaylarının, örgütün faaliyetleri arasında bulunduğu ortaya çıktı).
- Örgüt elemanları, doğrudan anayasal düzeni değiştirmek ve yerine teokratik bir rejim kurmak üzere yetiştirildi ve yönlendirildi.

Örgüt elemanlarının önemli bir bölümü yakalandı. Ancak dış örgütlerin ve devletlerin, bu örgütü fırsat bulduklarında ve gerektiğinde kullanabilecekleri öngörüsü, güvenlik birimlerinin hazırladığı raporların ana motiflerinden birini oluşturuyordu.

İslami Hareket Örgütü'nün dört aşamalı stratejisi

Tarikatların ve radikal İslamcı gruplar, hedefe ulaşmak için "tebliğ-cemaat-cihad" üçlü stratejisinden hiç sapmadı, bunu ortak rehber edindi. Bu strateji temelde İHÖ için de geçerliydi. Ancak bu örgütün stratejik aşamaları 4'e çıkardığı, her aşamayı değişik adlarla sınıflandırdığı dikkati çekiyordu. Bu aşamalar ve ayrıntıları şöyle:

1- Oluşum: Buna 'cemaatleşme merhalesi' de deniyor. Öteki örgütlerin birinci aşamasını tebliğ oluşturuyordu. İHÖ, tebliğ ile cemaatleşmeyi ilk aşama içinde harmanlıyor. Örgüt bunu kendi içindeki elemanlarına açıklarken şu mesajı veriyor:

"Tebliğ yöntemi ile kazanılan her taraftar aynı zamanda cemaat şuurunu edinmiş olmalıdır. İnancı paylaşan insanlar, inançlarının gereği olan gayeyi gerçekleştirme yolunda bir araya gelen, bir plan ve programa bağlı hareket eden vasıflı organize topluluklardır."

2- Siyasi Aşama: Oluşum tamamlandıktan sonra, örgütün deyimi ile "siyasi merhale" ye geçiliyor. Bu aşama örgüt içinde en zorlu ve en önemli bölüm olarak kabul ediliyor. Kendi içinde 3 alt bölümden oluşuyor. Bunlardan birincisi kimliğin belirginleşmesi.

Buna göre örgüte katılan kişinin bir tek kimliği vardır; Müslüman. Her şeyin üzerinde o kimliğin kabul edilmesi, yanına başka bir kimliğin konmaması gerekir.

İkinci aşamayı ise saflaşma oluşturuyor. Kimliğini kazanmış olan kişi artık tam anlamıyla bir mümindir. Kendisi gibi olmayan da kâfirdir. Bu durumda saflaşma belirginleşmiş, ortada hiçbir pürüzlü durum kalmamış demektir. Örgütün kriterlerine göre kimin

Müslüman, kimin kâfir olduğu hiçbir tartışmaya meydan vermeyecek şekilde açıktır.

Üçüncü aşamanın adı "tağutla sürtüşme". İslami Hareket, mevcut rejimi tağut olarak isimlendiriyor.

Tağutla sürtüşmenin anlamı şu: "Rejimin yasama, yürütme organları dahil olmak üzere her şeyini reddetmek."

Tağut'un İslami terminolojideki anlamı şu: "Hak ve hukuk gözetmeyen, hakkı çiğneyen, hakkı gasp edip haddi aşan, yeryüzünde Allah'ın hükümlerini tanımayarak kendisi hüküm koyan ve insanları bu hükümlere boyun eğmeye zorlayan, insanları Allah'a kulluktan ve ibadetten alıkoyan, insanları şeytani, nefsani ve şehevi yollara sevk eden herkes ve her şey."

İslami Hareket bu aşamada artık rejimi hedeflemiş, kamuoyunu etkileyecek eylemleri yapma gücüne erişmiş demektir. Bu aşamanın bir başka özelliği de ulaşılan güç oranında, mahalli mahkemelerin kurulması ve mahalli sorunların çözümü için çaba harcanmasıdır.

3- Askeri Aşama: Bu aşamaya gelindiğine inanıldığı an, mevcut rejim yıkılıncaya dek mücadelenin başlamış olması gerekiyor.

Bu mücadeleyi yaparken eldeki kuvvetlerin çok iyi hazırlanması, istihbaratın ayrıca yapılanması öncelikli bir zorunluluk olarak değerlendiriliyor.

4- Hüküm Aşaması: Bu aşama örgütün mevcut düzeni tamamen yıktıktan sonra, yerine hedeflediği şeriat düzenini öngörüyor. Her şeyin İslami düzene göre inşası ve sürdürülmesi ilkesinden hareket ediliyor. Hüküm aşamasının başarılı olması için, ilk üç basamağın tümüyle gerçekleştirilmiş olması benimseniyor.

Bu aşamada İslami Hareket artık İslami Hükümet adını alacak ve her alanda yetiştirdiği profesyonel adamlarıyla kendi anayasasını hazırlayıp devlet işleyişini kuracak.

İslami Hareket Örgütü 5 aşamalı bir yapılanma öngörüyordu:

1- Genel Şûra (Kongre): Genel şûranın temel görevi bir üst organ olan yasama şûrasını seçmek. Genel şûranın üyeleri, örgüt içerisinde belirli bir işlevi, etkinliği ve sorumluluğu bulunan bütün elemanlar.

2- Yasama Şûrası: Genel şûrada yapılan seçim sonrasında belirlenen örgüt elemanları, 1 yıl süreyle yasama şûrasına seçilir. Yasama şûrası örgütün bağlı kalacağı esasları belirler. Örgütün hareket tarzı ile ilgili bütün kararlar burada alınır. Yasama şûrasının en önemli özelliği ise örgütün en tepesindeki lideri yani imamı seçmesidir.

3- İmam (Lider): Yasama şûrasının ana rehberi şudur: "Cemaatsiz İslam, lidersiz cemaat olmaz."

Kamuoyundaki algılaması son derece masum ve yasal olan pek çok kavram, radikal İslamcı gruplarda çok farklı anlamlara geliyor. "Cemaat" bunların arasında yer alıyor. "İmam" da bu kavramlardan biri. İslami Hareket için imam; toplum içinde yapılan tarifinin dışında, örgütün lideri, siyasi özelliği olan karizmatik bir kişidir. Mutlaka yasama şûrasının seçimi ile işbaşına gelir. Bu durum imama ayrı bir güç ve ağırlık kazandırır. Güvenlik birimlerinin raporlarında, İslami Hareket'in imamlığı konusunda, dönemlere göre değişen farklı bilgiler yer alıyor. Bir dönem örgütün imamlığını "Deniz" kod adlı Ekrem Baytap yapıyordu. Bir başka dönem ise bilgi ve kariyer bakımından Baytap'tan daha ileri olduğu kabul edilen M. Ali Bilici'ydi.

4- İcra Şûrası: Ana rolü imamın oynadığı, her türlü icra yetkisine sahip şûradır. Buraya seçilecek kişiler yasama şûrasının belirlediği, imamın onayladığı kişilerdir. Kararlar çoğunlukla alınır, son sözü imam söyler. İcra şûrasının en önemli özelliği örgütün eylem kanadı olmasıdır. Yapılanması da buna göredir. Şûra, kararlarını alır ve uygular. İcra şûrasına bağlı alt birimler vardır. Bu birimler 4'e ayrılır:

Tedarükat birimi: Örgütün finans ve lojistik gereksinimlerini karşılamak için kurulmuştur.

İstihbarat birimi: Her türlü açık ve kapalı kaynaktan bilgi toplamak için kurulmuştur.

Teknik birim: Bomba ve patlayıcı yapımı gibi teknik konular için kurulmuştur.

Ameliyat birimi: Örgütün tetikçi bölümüdür, silahlı eylemleri yapmak için kurulmuştur.

5- Mesuliyet Şuraları: Öteki adı Mahalli Birimler'dir. Kendi sorumluluk alanı içinde düzenleme yapar ve tasarrufta bulunur. Örgütün mahallelerdeki, toplumun en iç kesimindeki organıdır. Her mesuliyet şûrasının bir üstünde bölge sorumlusu yer alır.[5]

[5] *Cumhuriyet*, 29 Kasım 2006.

Genel Yayın Yönetmeni

Hürriyet gazetesi Yönetim Kurulu Üyesi ve yazarı Çetin Emeç'in anısına, ölümünün 15'inci yılında; köşe yazılarından, arkadaşları ve ailesinin anlatımlarından yola çıkarak "Genel Yayın Yönetmeni"[6] adlı bir kitap hazırlandı.

Kitapta, Çetin Emeç'in eşi Bilge Emeç, olay gününü, öncesi ve sonrasında yaşadıklarını ilk kez anlatıyordu:

> "Durmadan tehdit telefonları geliyordu. Telefonun yakınında genellikle ben olduğum için açan hep ben olurdum. Birisinde, "Bir gavurun koynuna giriyorsun, kocanın cezasını mahallede vereceğiz" demişti. Bunları Çetin'e anlattığımda verdiği cevap hep aynıydı: "Merak etme Bilgeciğim, havlayan köpek ısırmaz. Hem ben gazeteciyim. Ben yazmasam, başkası yazmazsa kim yazacak gerçekleri?" Koruma da istemiyor, deli olacağım, içim içimi yiyor...
>
> ...7 Mart'a yakın bir tarihte bir arkadaşımızın evinde MİT Müsteşarı rahmetli Hiram Abbas'la tanıştık. İnsancıl bir adamdı, bize çok yakınlık gösterdi. Daha sonra Hiram Bey'in, Çetin'i hakkında çok ihbar bulunduğu için dikkatli olması konusunda uyardığını öğrendim. Çetin'e, "Lütfen gidiş geliş yollarınızı değiştirin, hiç değilse geliş gidiş saatleriniz aynı olmasın" demiş...
>
> ...7 Mart 1990 sabahı büyük bir gürültü sesiyle pencereye koştum. Aşağıda arabanın içinde Çetin'in sadece hareketsiz duran belden aşağısı görünüyordu. Anlamıştım. Benden önce cama koşan emektar Fatma'ya "Yaşıyor mu?.." diye bağırdım,"Evet" dedi. O anda çok hızlı bir şekilde ne yapabileceğimi düşündüm, hemen gazeteyi arayıp "Çetin'i vurdular! Haber verin bir hastane hazırlasınlar" dedim...
>
> ...Biliyor musunuz, yıllardır aynı rüyayı görüyorum: Çetin hâlâ yaşıyor, fakat işlerinin çokluğu yüzünden eve gelemiyor, bizi arayamıyor. Yıllardır hep bu duygu içindeyim. Bunu Mehveç ve

[6] *Genel Yayın Yönetmeni: Çetin Emeç*, Doğan Kitap, 2005, İstanbul.

Mehmet'e anlattığımda bana, 'Biz de hep aynı rüyayı görüyoruz, üzülürsün diye bugüne kadar sana söylemedik' dediler."

Kitapta ayrıca Emeç'in kızı piyanist Mehveş Emeç Birol'un babası için yazıp bestelediği, sanatçı Yavuz Bingöl'ün seslendirdiği "Reverie-Uzak Bir Rüya" adlı şarkının CD'si de yer aldı.

Reverie – Uzak Bir Rüya

Bir sabah uyansam
Yanımda seni bulsam
Saçımı okşayan
Ellerine sarılsam.

Dur deyip zamana
Kalabilsem öylece
Sımsıkı sarılsam
Bir daha gitme diye.

Yıllar geçse bile
Acım dinmiyor
Sensiz geçen günler
Bitmek bilmiyor.

Söz ver bana söz ver ne olur
Ayrılmak yok artık de
Bir gün yine karşılaşırsak
Ayrılmak yok artık de.

Çetin Emeç cinayeti 'bir hata' mıydı?

1970'li yıllarda Başbakan Bülent Ecevit'in İçişleri Bakanlığı'nı yürüten Hasan Fehmi Güneş, Sabah gazetesinde kendisiyle yapılan bir röportajda Çetin Emeç cinayetine ilişkin, "Bu cinayette karanlık ilişkiler, karanlık noktalar var" dedi. Çetin Emeç cinayetinde Özel Harp Dairesi'nin rolünün olduğunu ima eden Güneş, gazeteci Emeç cinayetinin bir yanlışlık sonucu gerçekleştirildiği kanaatine sahip olduğunu da belirtti.

Çetin Emeç'in kardeşi Leyla Tavşanoğlu ise, Çetin'in yanlışlıkla öldürüldüğü yönünde bir bilgi almadığını, fakat eski Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Emeç'in öldürülmesinin diğer cinayetlerden farklı olduğunu söylediğini anlattı. Tavşanoğlu şöyle dedi: "Bunu gazeteci Cengiz Çandar bana aktardı. Özal, Çandar'a 'Ama bu konuyu kapata-

lım. Bir daha konuşmayalım' demiş.[7]

Hasan Fehmi Güneş'in iddiaları, 2007 yılında yayımlanan Özel Harp Dairesi adlı kitapta da yer aldı. Güneş, şunları söylüyordu:

> "Uğur Mumcu, Turan Dursun, Muammer Aksoy, Bahriye Üçok ve Ahmet Taner Kışlalı'nın öldürülmesi karşı devrim cinayetleridir. Hepsi İran desteklidir. Bunlar ortaya çıktı. Bunlar aynı merkezden yönetilen programlarla öldürülen insanlardır. Planlama İran'da yapıldı. Öldürülenlerin ortak özelliği aydınlanma devriminin savunucusu olmalarıdır. Bir tek Çetin Emeç'in durumu farklı. Gazeteci olarak bu konuda duyarlılığı vardı ama Çetin'in öldürülmesi bu çerçevede mütalaa edilemez. Suikastın aynı cephede yapıldığı kesin ama muhtelef hedef neydi o biraz farklı. Diğer isimler ise laikliğin bekçileri olan, bir anlamda laikliğin fikir düzeyinde güçlü kalmasını sağlayan insanlardı...
>
> ...Farklı bir hedefe yöneldiğinde Çetin Emeç öldürülüyor. Bazı güçler kardeşi Leyla Tavşanoğlu'na Çetin'in öldürülmesinde bir yanlışlık olduğunu söylemişler. Çetin Emeç'in öldürülmesinde laiklik konusundaki duyarlılığı mı esas alındı yoksa başka hedefin içinde mi Çetin Emeç de hesaba kondu o konuda net değilim."[8]

Bilge Emeç'in yanıtı...

Hasan Fehmi Güneş'in iddialarına karşılık olarak, Sabah gazetesine gönderdiği açıklamasında Bilge Emeç şunları söylüyordu:

> "08 Ekim 2007 tarihli gazetenizde, eski İçişleri Bakanlarından Hasan Fehmi Güneş'e atfen "17 Yıl Sonra Emeç İtirafı" manşetiyle verilen "Eski İçişleri Bakanı Güneş, Çetin Emeç'i Özel Harp'in öldürdüğünü ima etti" haberi, beni ve çocuklarımı derinden üzmüştür.
>
> Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi Yargıtay'ın da onayladığı kararla eşimi komşu bir ülkede eğitim almış ve oradaki güçlerce yönlendirilmiş radikal dinci İslâmi Hareket Terör Örgütü militanlarının öldürdükleri kesinleşmiştir. Eşim merhum Çetin Emeç'in İslâmi Hareket Terör Örgütü tarafından öldürülmesinden önce uzunca bir süredir gerek evden gerekse gazeteden telefonla aranarak ölümle tehdit edildiği, hepimizin ve bu olayla ilgili araştırmaları yürüten herkes tarafından bilinmektedir. Diğer taraftan, konuyla ilgili tüm deliller, itiraflar ve katillerin evimizin karşısında ev tutarak, aylarca istihbarat çalışması yaptıklarına dair belgeler, dava dosyasında mevcuttur. Teröristler yargı sürecinin sonunda ağır hapis cezalarına çarptırılmışlardır.

[7] *Sabah*, 8 Ekim 2007.

[8] Ecevit Kılıç, *Özel Harp Dairesi, Türkiye'nin Gizli Tarihi*, Güncel Yayıncılık, 2. Baskı, Ekim 2007, İstanbul.

Hasan Fehmi Güneş'in, yıllar sonra bu mesnetsiz iddiayı dile getirmesinin nedenini düşünürken, o zamanlar eşimin yönetiminde olan Hafta Sonu gazetesinin, Güneş'in İçişleri Bakanı iken Aynur Aydan adlı bir film oyuncusuyla yaşadığı aşk skandalini ortaya çıkarmış olduğunu hatırladık. Güneş'in gazetenizde yayımlanan bu mesnetsiz iddiasının, yıllar sonra bir rövanş alma duygusundan kaynaklanmamış olmasını dileriz.

Diğer taraftan, bölücü teröre peşpeşe şehitler verdiğimiz şu acılı günlerde gündeme gelen bu mesnetsiz iddianın, Özel Harp Dairesi üstünden, dolaylı olarak Türk Silahlı Kuvvetlerini de içine alması ve yıpratmaya yönelik olması, üzüntümüzü daha da büyütmüştür."

Gazeteci-yazar Cengiz Çandar, Çetin Emeç'in kardeşi Leyla Tavşanoğlu'nun Sabah gazetesinde yayımlanan "Turgut Özal da Cengiz Çandar'a 'Çetin'in öldürülmesinin diğer cinayetlerden farklı' demiş" sözlerini doğruladı. Çandar, eski Cumhurbaşkanlarından Turgut Özal ile aralarındaki konuşmayı şöyle anlattı:

"O dönemde bana yönelik bir tehdit vardı. Özal bunu duymuş. 'Nedir bu olay, şüphelendiğin bir yerler var mı' diye sordu. Ben de Türkiye'yi istikrarsızlaşmaya götüren cinayetlerin arkasında kim varsa onların olduğunu söyledim. O dönemde de Hiram Abas cinayeti yaşanmıştı. Turgut Özal da bana, bu cinayetler ile gazeteci Çetin Emeç cinayetinin aynı olmadığını söyledi. Herhalde elinde belli bilgiler vardı. Ama konuşmamızda Özel Harp Dairesi'nin adı geçmedi."[9]

Çetin Emeç, gazetecilik mesleğine çok emek vermiş, kıdemli ve sevilen bir gazeteciydi. Bütün hayatını, zamanını, tutkusunu mesleğine verdi. Ölümünden sonra pek çok gazeteci ondan çok şey öğrendiğini yazdı. Çetin Emeç adı, başarı sözüyle birlikte anıldı, özlemi onu sevenlerin gönlünde hiç dinmedi. Gazeteciliğe adanmış bir yaşam, alçakça bir saldırıyla sona erdi, ama ardında Türk gazeteciliğinin unutulmaz isimlerinden birini bıraktı.

[9] Sabah, 10 Ekim 2007.

Emeç ailesi bir arada, 1983

Bilge Emeç:

"Hep yalnız bırakıldık"

Bize Çetin Emeç'ten söz eder misiniz?

Çetin'in yaşamında önce iş vardı. Gazetecilik onun yaşam biçimi olduğu için evde de çalışır, gazetedeki işleri gece de takip eder, evden işine giderken de arabada çalışırdı. Yani Çetin hep çalışırdı. Hep meşgul bir eş, meşgul bir babaydı. Öyle ki, evleneceğimiz zaman nikahımıza bile ayrı ayrı gittik Çetin'in işi yüzünden. Ben evden gittim, o da çalıştığı ve babasının sahibi olduğu Son Posta gazetesinden geldi, nikah salonunda buluştuk.

Gazetesindeki mutluluk veya aksilik mutlaka ev hayatımıza da yansırdı. Çocuklar ve ben ondan hem çekinir hem de onu çok severdik. Görüştüğümüz zamanlar çok kısıtlı olmasına rağmen isteklerimizi anlayışla karşılardı, sıkıştığımız her konuda hep ona danışırdık. Biz de ünlü "Çetin Emeç ilkeleri"ne bağlı yaşardık. Hâlâ bir karar vereceğim zaman "Çetin olsa nasıl yapardı?" diye düşünür, ona göre karar veririm.

Çetin sabahları çok erken kalkar, mutlaka spor yapar, duş alıp giyinir, odasının kapısını kapatarak ayakta kısa sürede dua eder ve zaman kaybetmemek için kahvaltı bile etmeden arabaya binip gazetesinin yolunu tutardı. Sabahları konuşmaktan, meşgul edilmekten hiç hoşlanmadığı için ben de zamanla onu kendi haline bırakmayı öğrendim.

Özellikle çocuklar babalarıyla çok az görüşebilirlerdi. Sadece Pazar sabahları kahvaltıda hep birlikte sofraya oturabilirdik. Kahvaltı sonrası salonda bütün gazeteleri birinci sayfaları açık olarak yere yayar, kendi çıkardığı gazete ile diğer gazetelerin mukayesesini yapardı. Şayet kendi yayınında bir eksiklik varsa çok canı sıkılır ve anında haber atlayan gazeteci arkadaşını aratırdı. Kendi gazetesinde olup da başka gazetede olmayan özel haberlere ise çok keyiflenirdi.

Yazı düzeltmeye o kadar alışmıştı ki, kim önüne yazılı bir şey koysa, elinde olmadan hemen cebinden kalemini çıkarırdı. Kırmızı kalemle yaptığı sayfa düzeltmeleri hâlâ konuşulur.

Çetin dost canlısıydı. Mahallelinin, eşin dostun sorunlarıyla ilgilenir, dertlerine çare bulmaya çalışır, benden de sonucu takip etmemi isterdi.

Çok prensip sahibiydi. Bazı mevki sahibi insanların canlarının her istediğini yapmaya hakkı yoktur derdi. İşlerinde şeffaf olmadıklarına inandığı bazı işadamlarının davetlerine -çok ısrarla davet edilmesine

rağmen- katılmazdı. Oraya gitmek demek onun tabiriyle "gebe kalmak" demekti. İşadamlarından hediye de kabul etmez, gelen hediyeleri iade ettirirdi. Hatır, gönül koymasınlar diye siyasilerle ilişkilerinde de arasına hep bir mesafe koymuştur.

Çetin çok otoriterdi ama çalışana saygı duyar, işini iyi yapanı çok sever ve takdir ederdi. Enerji dolu ve tez canlı bir insandı, hiç asansöre binmez, daima hızlı adımlarla merdivenleri tırmanırdı. İşte de yavaş olanlardan hoşlanmazdı.

İnsanları değerlendirirken birinci kriteri işini nasıl yaptığıydı. Çalışmayan, kaytaran, dedikodu üreten veya sosyal ilişkilerini gazeteci kimliğinin üstünde tutan kişilerle çalışmaktan hoşlanmaz, bunu anladığı anda o kişinin işine son vermekten de kaçınmazdı. Nitekim Çetin'in çalışma kriterlerine uymadıkları için işten uzaklaştırılan iki gazeteci hanım (Tuna Köprülü ve Leyla Umar) Çetin'in ölümünden sonra yazdıkları yazılarla adeta ondan intikam almaya çalışır gibiydiler.

Tehdit alıyor muydu, bundan size söz eder miydi?

Evet, çok fazla tehdit alıyorduk. Ev telefonumuzdan arayıp küfürler ve tehdit içeren sözlerle konuşuyorlardı. Bir sürü mektup geliyordu gene küfür ve tehdit içerikli, hatta bazıları elden posta kutumuza konuyordu. Bu mektupların tümünü o zaman soruşturmayı yürüten emniyet yetkililerine teslim ettim. Ancak daha sonra kaybolduklarını da öğrendim.

Özellikle Çetin'in yazdığı bazı yazılardan sonra artıyordu tehditler. 89-90 yılları arasında çok ağır bir şiveyle konuştukları için aynı gruptan olduğunu tahmin ettiğim üç ayrı ses tarafından da çok tehdit edildik. Bir telefonda tarih bile verdiler "5-6 ay sonra cezasını mahallede vereceğiz" dediler. Çetin'i hep dinsiz olmakla suçluyorlardı, hatta bana telefonda "Nasıl o gavurun yanında yatıyorsun?" dediler. En yoğun tehditler 19 Ocak 1990'da yazdığı "Cuma" başlıklı yazısından sonra geldi. Çetin aldığı tehditleri korkmayayım diye bana hiç söylemezdi. Ben eve gelen tehditlerden sonra onu zorladığımda "havlayan köpek ısırmaz, merak etme. Ben yazmazsam, o yazmazsa kim yazacak doğruları?" derdi. Neredeyse lüzumsuz evhamlara kapıldığıma ben bile kendimi inandırmıştım. Nitekim menfur suikastten bir gün önce karşı kaldırımda evimizi gözetleyen birini gördüm. Önce hırsız olduğundan şüphelendim, sonra özenli giyim tarzını görünce polise telefon etmekten vazgeçtim.

Bilge – Çetin Emeç

Çok tehdit telefonu aldığım günlerde, akşam Çetin daha eve gelmeden, önlem olsun diye Bostancı Polis Karakolu'nu arayıp yardım istediğim zamanlar oldu. O zaman bir devriye arabası gelip sokağı turlayıp gidiyordu. Fakat bir gün yine karakolu aradığımda telefona çıkan kişi öfkelendi, "bunlar nasıl insanlar hem yazarlar, hem korkarlar" diye bağırdı. Bu laf çok ağrıma gittiği için bir daha aramadım.

Bir söyleşinizde, MİT müsteşarı Hiram Abas'ın Çetin Emeç'i uyardığını söylemiştiniz. Bu konuyu biraz açar mısınız?

Hiram Abas ile ilk kez Çetin'i kaybetmeden kısa süre önce bir dost evinde rastlaşıp tanıştık. İkinci ve son görüşme de Hiram Abas'ın Çetin'i telefonla aramasıyla gerçekleşmişti. Olaydan birkaç gün önce Çetin eve geldiğinde Hiram Abas'ın telefonla arayıp "dikkatli olması, hiç değilse eve gelip giderken farklı güzergahlar ve saatler kullanması" konusunda kendisini uyardığını anlattı ve "ne iyi adammış" dedi. Çetin, Hiram beyin kendisine duyarlı yaklaşımından etkilenmiş olacak ki ilk kez böyle bir konuyu benimle paylaşmıştı.

Olaydan sonra, Hürriyet'in o zamanki İstihbarat Şefi Uğur Cebeci, MİT'in ele geçirdiği "öldürülecekler" listesinde Çetin'in en başta olduğunu öğrendiklerini; Oktay Ekşi de, gene MİT'in yaptığı açıklamaya dayanarak listedeki ilk 3 hedefin Çetin, kendisi ve Erol Simavi olduğunu anlatmıştı.

Çetin Emeç sizce neden öldürüldü?

Çetin bilindiği gibi, laik duruşu itibariyle yobazlığın karşısında yer alan ve onları şiddetle eleştiren bir gazete yöneticisi ve köşe yazarı idi. Düşüncelerini manşetlerine ve köşe yazılarına çekinmeden yansıttığı için hedef alınmıştır.

Olaydan sonra neler yaşadınız?

Ailece dehşetli bir şok yaşadık tabii ki önce. Ne kadar tehdit alsak da böyle bir son için hazırlıklı olabilir mi insan? Sonrasında ise asla dinmeyen bir acı ve yeri doldurulamaz bir boşluk... onca acıyı, şoku yaşarken makamlardan gördüğümüz ilgisizlikler ve güçlükler ise bizi çileden çıkartıyordu.

Örneğin:

Eve taziyeye gelen dönemin İçişleri Bakanı daha içeri girmeden, herkesçe malum olan olayla ilgili "olay burada mı yoksa gazetenin önünde mi oldu" diye sorabildi.

Olayın en yakın tanığı olduğum halde, savcı bizim davetimiz üzerine ancak olaydan birkaç gün sonra ifade almak üzere eve geldi. Çok acelesi olduğu bahanesiyle beni, Çetin'in sekreteri Nebahat Hanım'ı ve şoförü Gürol Bey'i adeta azarlayarak ifadelerimizi çok kısa bir süre içinde aldı.

Olaydan sonra bir hafta-10 gün kadar süreyle, her sabah Çetin'in öldürüldüğü saat olan 09.15'te beni sessiz telefonla arayıp nefeslerini dinleterek psikolojik baskı uyguladılar. Bu olayı davetimiz üzerine eve gelen ve sert davranışlarıyla karşılaştığımız savcı beyi arayıp yardım istedim. Aldığım cevap "ben vazifemi yaptım, daha ne yapayım?" oldu. Ama kanımca bu telefonlar soruşturmanın akıbeti için önemliydi. Oldukça önemli bir gecikmeyle dikkate alınmasına çok şaşırdım.

Bilge ve Çetin Emeç'in düğün töreni, 5 Şubat 1962.

Telefonumuz savcılığa o kadar geç bağlandı ki, bu süre içinde tehdit edenler zaten telefonla tacizlerine son vermişlerdi.

O zaman Londra'da mütevazı bir öğrenci evinde yaşayan kızım Mehveş Emeç olaydan sonra bir süre Arap şivesiyle konuşan birileri tarafından geceleri telefonla aranıp "baban orada mı?" gibi sorularla rahatsız edilip korkutuldu. Bunun üzerine Türk Büyükelçiliği aracılığıyla, İngiliz polisi tarafından koruma tahsis edildi ve Mehveş'e tehlike anında nasıl davranması gerektiği konusunda bazı yöntemler öğrettiler.

Suadiye'deki evimizin tam karşısındaki apartmanda, bir yıl kadar süreyle İran Konsolosluğu'nda çalışan ve olaydan sonra adı şüphelilerin arasında geçen bir İranlı'nın yaşadığını gazetelerden öğrendik.

Menfur olaydan sonra Suadiye'deki evimden Harbiye'ye taşındım. Burada da sessiz telefonlar gelmeye devam etti. Gelen telefonlardan birinde ise karşıdaki ses "hepinizi öldüreceğiz" diye bağırıyordu. Bu durum kayıtlara da geçmiştir. Tüm bu süreçlerde hep yalnız bırakıldık.

SSK'nın cinayeti iş kazası saymaması nedeniyle gazetenin dava açmak zorunda kalmış olması da oldukça ilginç bir durumdur...

Soruşturma ve dava süreçlerinde dikkatinizi çeken olay ya da olaylar oldu mu?

Dikkatimizi çeken en önemlim olay, emniyetteki soruşturma dosyalarının sürekli dolup boşalması nedeniyle defalarca ifadelerimizin alınmasıydı. Soruşturmayı yürüten terörle mücadele şubesinin başındaki kişiler bilemediğimiz nedenlerle sık sık değiştiğinden, her yeni gelen kişi boş bir soruşturma dosyası ile karşılaştığını söyleyip yeniden ifadelerimizi alma gereği duyuyorlardı. Defalarca aynı şeyi yaşamaktan hem çok bunaldım, hem de hiçbir sonuç alınamadığı için tüm bu yapılanların bir yıpratma politikası olduğunu düşündüm ve soruşturma mekanizmasına güvenim sarsıldı.

Aynı şeyleri Çetin'in asistanı Nebahat Hanım ve ikinci şoförü Gürol da yaşadılar. Onlar da defalarca Emniyet'e çağrılıp çapraz sorgularla ifade verdiler ama her defasında boş dosyalarla karşılaştılar. Sürekli olarak boşaltılan dosyaların, kimler tarafından ve niçin boşaltıldığını bilmek isterdik doğrusu...

Sizce adalet yerini buldu mu?

Hayır, adalet yerini bulmadı. Araştırma ve soruşturmalara gerekli özenin gösterilmediğini düşünüyoruz. Bu kadar çok ihmalin yaşandığı bir olayda adaletin yerini bulduğu söylenebilir mi?

Çetin Emeç öldürülmeseydi bugün nerede olurdu?

Çetin Emeç laik, Cumhuriyet'in ilke ve değerlerine bağlı, tarafsız, gerçekleri tüm yönleriyle kamuoyuyla paylaşmaya yönelik bir gazetecilik anlayışı ile yaşadı ve bu özelliklerinden hiç taviz vermedi. Eğer öldürülmeseydi, bugün kendine özgü gazetecilik anlayışı ve çizgisiyle, kendi ilkelerinden ödün vermeden çalışabileceği bir medya grubunda üst düzey yönetici olarak devam ederdi ya da aynı anlayışla kurabileceği bir medya grubunun başında olabilirdi. Ayrıca, Çetin'in ileriye dönük bazı projeleri de vardı. Bilgisayar çağına adım attığımız sek-

senlerin sonunda, bilgisayarın iletişim alanında ne kadar etkili olacağını çok önceden sezmişti. O yıllarda gazetede özel computer dersleri aldığını hepimiz biliyorduk. Medya ve internetin çığ gibi büyüdüğü günümüzde, haberleri sıcağı sıcağına okurlara aktarmayı ve daha yaygın kitlelere ulaşabilmeyi arzu ediyordu. Çetin, bir taraftan da üniversitelerde gazetecilik tahsili alan öğrencilere ders vermek, bu öğrencilere konferanslarla ulaşmak ve birikimini öğrencilere aktarmak istiyordu. Hatta vakitsizlikten hep ikinci plâna attığı bir de kitap projesi vardı... Belki, bu alana da eğilerek, kim bilir daha nice değerli gazeteciler yetiştirecekti... Bir de özellikle belirtmek isterim, Çetin, eminim ki çok da sevecen bir büyükbaba olurdu.

Bugün geriye baktığınız zaman olayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tabii ki çok üzülüyorum. Ailemiz, Türkiye ve Türk basını için çok büyük bir kayıp... Çetin ve demokrasi uğruna can veren diğer basın şehitlerimizin, bugün içinde bulunduğumuz durum dikkate alındığında, Atatürkçü düşüncenin ve Cumhuriyetin temel ilkelerinin yaşatılması açısından ne kadar önemli olduklarını görüyoruz. Tek tesellimiz, halkımızın ve sizin gibi kuruluşların bütün basın ve demokrasi şehitlerimizin yaptıklarına ve anılarına gösterdiği duyarlılık, değerbilirlik ve saygıdır.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Bilindiği gibi Çetin son dönemde Hürriyet'teki görevine günlük köşe yazıları yazarak devam ediyordu. Onun çalışma yöntemi ise, günlük yazısını yazıp teslim ettikten sonra, bir sonraki günün yazısını gazetedeki ofisinde hazırlayıp yazar, akşam eve gelirken çantasında yazısıyla gelir, fırsat bulursa düzeltmeler yapardı. Menfur olayın vuku bulduğu gün, Çetin'in arabasındaki çantasında olması gereken bir sonraki gün yayınlanacak yazının kaybolduğunu biliyoruz. Bu yazının içeriğini, yazının kimler tarafından alındığını ve akıbetinin ne olduğunu bilebilmeyi çok isterdik doğrusu... Ayrıca, Çetin'in vurulduktan sonra hastaneye zamanında yetiştirilememiş olması büyük bir şanssızlıktır... Çünkü, bize gelen bilgilerden yolda halen yaşamakta olduğunu ve nefes alıp verdiğini biliyoruz.

Bir de, Hürriyet'in o zamanki patronu Erol Simavi'nin, Çetin'le arasında bir sorun olmamasına rağmen, olaydan sonraki vefasızlığı beni ve çocuklarımı gerçekten şaşırtmıştır. Kendisi, Çetin'in cenazesine gelmediği gibi bugüne dek ailemize başsağlığı bile dilememiş, hatırımızı dahi sormamıştır.

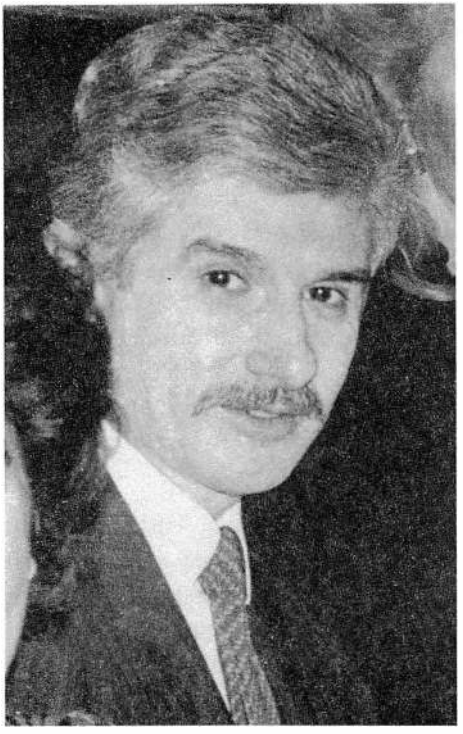

Düşündüğüm zaman beni üzüntüye boğan diğer bir konu da Çetin'in bunca tehditle can güvenliğinin olmadığının bilinmesine rağmen korunması için hiçbir önlem alınmamasıdır. Keşke gazetenin o zamanki yönetimi veya Erol Simavi tarafından bu konu biraz ciddiye alınsaydı da, benim ricalarımı dinleyip hiç değilse arabanın camlarını kurşun geçirmez camlarla değiştirselerdi. Bunun yerine eve iki kutu bayıltıcı sprey gönderdiler. Hâlâ nasıl bu kadar basiretsiz davranıldığını aklım almıyor.

Mayıs 2008

Babam Çetin Emeç

Mehveş Emeç Birol

Benim hayattaki en büyük korkum babamı kaybetmekti. Bu korkumu biraz olsun hafifletebilmek için de, isterdim ki, onunla biraraya geldiğimizde hep geleceğe dönük planlar yapalım... O da benim bu hassasiyetimi bildiğinden, başlardı tatlı vaatlerine... Vakitsizlikten, belki de çoğunu hiç yaşayamayacağımız hayallerimiz vardı bizim. Olsun, yine de ışık hızıyla bazen yılları atlamak, hatta onu Çetin Dede olacağı yıllara kadar götürmek hoşumuza giderdi öylesine... Yalnız ben değil, biz hepimiz ona çok düşkündük ve hiçbirimiz onsuz yaşamayı düşünemezdik. Babasına olan hayranlığından, evde adeta onun gölgesi gibi sürekli peşinden yürüyen kardeşim Memo, 16 yaşında tanışıp, neredeyse birlikte büyüdükleri annem... Akşam saat kaçta olursa olsun, kapı çalındığında, onun gazeteden eve dönüşünü bir bayram havası içinde kutlardık. Biz, birbirini sonsuz seven, birbirine çok değer veren, 4 ayrı vücutta yaşayan, tek bir kafaydık sanki.

Önce ben, sonra Memo, tahsillerimiz için yurtdışına gönderildik.

Ben 1980 senesinde, 12 Eylül sonrası. Memo, liseyi bitirdiği 1986'da.

Aramızdaki onca mesafeye rağmen biz yine tek ses, tek nefestik... Ama ayrılık bu, ne internet var o yıllarda, ne cep telefonu. Birbirimizle iletişim kuramasak, ilk aklımıza gelen 'kötü haber tez gelir' sözü ve sonsuz inancımızla her zaman okuduğumuz dualar. Tabii en büyük endişemiz hep babamız yüzünden...

Hürriyet gazetesinde haftalık yazı yazarken, gazetenin o zamanki sahibi Erol Simavi Bey'in ısrarı üzerine günlük yazılara başlıyor babam. Üslubu zaten belli, asıl hedefleri de malum komşu ülkeler ve Türkiye'yi geriye götürmek isteyen dinci zihniyet olunca, kaleminden zehir akıyor. Eve ve gazeteye gelen telefonlar çoğalıyor. Ne yazık ki, herkes onu tebrik etmiyor. Atatürkçü düşünceyi temsil ettiği için 'ellerine sağlık' diyenler var ama, ' Hoca'dan sütununda özür dileyecek, yoksa cezasını veririz ' diyenler de...

Babam da, vatanına düşkün her Türk gibi, Türkiye'nin 21. yüzyıla adım atarken nasıl hazırlanması gerektiği konusuna çok önem veriyordu. Dini siyasete alet ederek, Türkiye'yi karanlığa sürüklemek isteyenlere hiç tahammülü yoktu. Onun 30 yıl önceki bazı köşe yazılarında bile, bugünün Türkiye'sine göndermeler yer alıyor.

Merak ediliyor, 'acaba Abdi İpekçi, Çetin Emeç, Uğur Mumcu ve daha nice vatanına düşkünlüğü yüzünden susturulan değerli insanlar yaşasalardı, nasıl bakarlardı bugünün Türkiye'sine?' diye. 'Bugünün Türkiye'si, farklı olurdu onlarla' diyor bazıları...

Çetin Emeç suikastinden 18 yıl sonra, bu bilgileri hazırlamak için zamanı birkez daha geri sardık. Bize acı verse de, olanları tekrar gözden geçirip, bu değerli kitaba katkımız tam olsun istedik.

Canım kardeşim Memo'nun, babamla ilgili yazdıklarında bir cümle var ki, o beni hakikaten derinden etkiledi. 'İdealim, geçmişe bakıp keşkeler denizinde boğulmaktansa, bugünü onunla yaşamaktır' diyor kardeşim.

Ona hak veriyorum ve hayranlık duyuyorum. Evet, artık ben de keşke demekten vazgeçmeliyim.

Ama bir konu hariç.

Keşke babam hastaneye daha çabuk yetiştirilebilseydi.

Keşke kız kardeş Zeynep Gezgin, halen nefes alıp vermekte olan ağabeyine daha insancıl davranabilseydi. Onu hastaneye iki tane gencecik çocukla gönderip, geç kalınmasına sebep olması yazık oldu... O dönem babamla araları açıkmış. Ne diyeyim, keşke araları açık olmasaymış, acaba o zaman bir ambulans çağırır mıydı ki?

Mayıs 2008

Mehmet Emeç:

"Keşke babam bugünleri görebilseydi..."

Bugüne kadar defalarca vurgulandığı gibi babam, hayatını içinde alevlenen meslek aşkı ve Atatürk ilkeleri çerçevesinde yönlendirmiş ve yaşamış bir insandı. Bu doğrultularda şekillenen prensiplerinden ve hatta Çetin Emeç kanunlarından ödün verdiğine şahit olmadığımı dürüstçe ifade etmek istiyorum.

Hiç şüphesiz, gazete ve daha önemlisi okurlarına olan bağlılığından, on altı yaşında öğrenimim için yurt dışına gittiğim de göz önüne alınınca, onunla çok sık görüşme fırsatım olmadı. Fakat babamla hayatımın sonuna dek hatırlayacağım ve kişiliğime şekil ve yön vermiş bazı önemli anılarım oldu. Bu nedenle, hiç bir zaman geçmişe yönelik "ah keşke okul merasimlerime gelseydi" veya "benimle ders çalışsaydı" gibi kaygılarım olmadı. İdealim, geçmişe bakıp keşkeler denizinde boğulmaktansa, bugünü onunla yaşamaktır.

Kanımca bir çoğumuz değişik nedenlerden ötürü, içimizdeki değerleri yeniden keşfetme gereğini duyuyoruz. İnsancıl ve duygusal yapımdan olsa gerek, ben de bunlardan biriyim. Yeni yeni algıladığım çok önemli bir husus, babamdan aldığım önemli değerlerin başında, yaşanılan anın içtenlikle ve kalpten yaşanması gereği idi. Onun için, insanlar robottan öte, yaşayan, hisseden ve sezen varlıklardı. Hiç unutmuyorum, bir konser çıkışı bana konseri nasıl bulduğumu sormuştu. Ben de, yaşımın verdiği tecrübesizlikle ona biraz sıkıldığımı söylemiştim. Zira caz müziği benim ilgi alanımın dışında kalıyordu. Bana ilgi alanımın ne olduğunun önemli olmadığını, müziği kulakla değil kalbimle dinlemem gerektiğini anlatmıştı. Hatırımda kalan karelerden, babamın atılan manşetten, odamda sabahları ettiği dualara ve müzik dinlemeye kadar aldığı zevki izleyince her anını kalbinden dolu dolu yaşadığını anlıyorum.

Bir başka küçük, fakat geleceğe damgasını vurduğuna inandığım anım bir basketbol maçı sonrasında gerçekleşti. Esat Yılmaer Bey'le maçı izlemiş ve gazeteye geri dönmüştüm. Maçtan önce Beşiktaş ve Galatasaray'ın yıldız takımları da karşılaşmışlardı. Esat Bey'in bana anlattığı püf noktalarını babama aktarmaya hazırlandığım sırada, o bana yıldız takımları maçından aldığım izlenimi sordu. Basketbol oynadığım o yıllarda, kendimi dev aynasında görmüş olacağım ki, ona izlediğim yıldız takımı oyuncularından kabiliyet farkım olmadığını söylemiştim. Gözlerini kendine has bir şekilde kısarak bana kişide bulunan asıl vasfın kabiliyet veya bilgi değil, devamlılığı getirecek

olan nefes ve sonuca ulaşmadaki özveri olduğunu söyledi. İnsanın yaratma kapasitesinin kalbe ve nefese olan orantılarının defalarca kaleme alındığı şu günlerde anlıyorum ki, babam gazeteciliğinin yanı sıra, insan yaşamı hakkında da çok değerli bilgilere sahipmiş.

Yere serilmiş gazete sayfalarının arasında yaptığımız pazar kahvaltılarının dışında, benim için çok özel olan bir başka gelenek de babamla seyrek de olsa çıktığım akşam yemekleridir. Bu yemekler için haftalar önce randevu yapılır, o da bu randevuya sadık kalmaya özen gösterirdi. Hiç unutmam, bunların birinde kendisine konuyu Galatasaray'dan açtığım zaman bana verdiği cevap çok ilginçti. Bana "dunya computere koşuyor, sen bana Galatasaray'ı soruyorsun" demişti. Bana bilginin hızının insan hayatına çok önemli katkıları olabileceğini belirtti. Acaba internetin çığ gibi büyüdüğü ve büyümeye de devam edeceği bu asırda, o okurlara ulaşmak için ne gibi bir strateji izlemeyi uygun görecekti. Veya Walt Disney World'deki kariyerimin, tam altı yılını verdiğim teknolojik bilgi ağı kurumu projesi ile ilgili benimle nasıl bir fikir alışverişi olacaktı.

Şunu açıkça söylemek istiyorum ki, her ne kadar kişiler, kurumlar ve Türkiye'nin dünya içindeki konumunu konuşmuş olsak da, babamla bir gün bile yazıları veya gazete başlıkları hakkında fikir alışverişi yaptığımızı hatırlamıyorum. Ancak aralıklı olarak bana verilen mesajlar, babamın bana gösterdiği şefkat ve güvenin açık belirtileriydi. Belki bu önemli derslerin tümünü ergenlik çağımda kullanma olgunluğunda olmayacaktım ama ileriki yaşlarımda kulağıma fısıldanan dersler, hem babamı içimde yaşatacak hem de dünyaya adapte olmamı kolaylaştıracaktı. Defalarca işlenen bir husus doğanın en tabii kanunu olan "son" kavramının asıl anlamı ile ilgili idi. Bunların ilki seksenli yılların ortasında ve sonuncusu da doksan yılının hemen başında cereyan etti. Evet, seksen sekizin yazında Domuz Adası'nda yüzüyorduk. Gitgide açılmaya başlamıştık. Zira kendisi denizde açılmaktan ve kulaç saymaktan çok haz duyardı. Biz açıldıkça, onun aksine, korku denizinde kulaç kulaç ilerlediğimi hissediyordum. Dolaylı olarak yaptığım "artık geri dönsek mi" ricalarım da yanıtsız kalıyordu. Ta ki, kaldığımız yer nokta küçüklüğüne gelene kadar. Belli ki bana verilecek mesaj yüzme esnasında dikte ediliyordu. Bir anda durdu, anlamlı bir şekilde sahili süzdükten sonra sözlerine başladı. Bana Amerika'dan bir daha geldiğimde kendisinin buralarda olmayabileceğini ve buna kendimi hazırlamam gerektiğini söyledi. Korkunun ecele hiç bir faydası olmadığı hakkındaki fikirlerini belirterek sözlerine devam etti. Sonun aslında bir başlangıç olduğunu ve bunu iyice kavramam gerektiğini benden defalarca talep etti. - Onun için önemli olan kendisine ne olacağı ve ne zaman olacağı değil, insanin ilkelerini nasıl savunma-

sı gerektiği idi. İnsanlar hürriyetlerine ancak böyle kavuşabilirlerdi. Sanıyorum hür yaşadı ve fikirleri ile aramızda hâlâ hür yaşıyor.-

Adaya geri dönerken de bir ara durup bana "mesajımı aldın mı" diye sormayı da ihmal etmedi. O zaman her ne kadar istememiş olsam da babamın kaybından sonra mesajı algılamaya başladığımı üzülerek ifade etmek istiyorum.

Dürüstçe söylüyorum ki onunla son üç güne ait kayda değer hiç bir anım yok. Ancak hatırımdan çıkmayan doksan yılına girdiğimiz birkaç saat içinde "son" serisinin son halkasına eklediği sözlerdir. Gazete yönetimindeki uyumsuzluklar onu oldukça üzmüştü. Her zaman gözlerinin içi parlayan babam hüzünlü bakar olmuştu. Belki aldığı tehditler de onu kuşkulandırmıştı. Bu tehditleri hiç bir zaman açıkça dile getirmese de gelen telefonlara ve bazı mektuplara hepimiz şahittik. Lise yıllarımda usulca arabanın altına "acaba bomba var mıdır" diye bakmamı hiç unutmuyorum. Fakat o geceki mesaj, ailemizin iki önemli şahsını nasıl sahiplenmem gerektiği hakkında idi. "Biliyorsun Memo, halalarınla aramız açık. Amcandan sonra ağabey olarak kardeşlerime verdiğim nasihatler yaraların sarılması için yeterli olmadı" dedi. "Bunun için benden sonra metin olmanı, annen ve ablana sahip çıkmanı istiyorum" dedi. Geriye baktığımda açıkça görüyorum ki, babam hiçbir zaman onun anısını nasıl yaşatmam veya ona nasıl layık olmam gerektiği hakkında bana baskı yapmadı. Mesajları, sadece annemin, ablamın ve benim, ilkelerimize bağlı olarak nasıl ayakta kalacağımıza yönelikti.

Gelelim 6 Mart 1990 akşamına... O sıralar Amerika'da öğrenimimi sürdürüyor ve o hafta yirminci yaşıma girecek olmanın verdiği heyecanı yaşıyordum. Kader bana yirminci yaş günüme basmaya günler kala onu kaybedeceğimi fısıldamamıştı. Gece yarısı, kaldığım evin kapısı çalındı ve içeriye o zamanlar aynı okula gittiğim Hürkan Donat girdi. Çok üzgün, hatta perişan olduğu her halinden belliydi. "Hürkan ne oldu?" diye sorduğumda, "Memo, babanı vurmuşlar" dedi. Hatta, "senin baban mı, benim babam mı?" diye sorduğumda, titreyen parmağının beni işaret ettiğini hatırlıyorum. Aklıma nerede nasıl olabileceği hakkında olasılıklar geldi. Kendimi hemen gazete önünde veya merdivenlerden çıkarken olduğuna inandırdım. Bir kazaydı herhalde, babamla kimin ne alıp vereceği olabilirdi ki? Bir yandan Indiana'dan New York'a kalkacak ilk uçağı araştırıyor, diğer yandan da konuyla ilgili detaylı bilgi almaya çalışıyordum. Önce evimizi, sonra Londra'daki ablamı, gazeteyi, aile dostlarımız sevgili Suna ve İnan Kıraç'ı aradım. Hatırladığım kadarıyla ilk olarak Ertuğrul Özkök Bey'le konuşabildim. O bana New York'ta Dogan Uluç Bey tarafından karşılanacağımı ve onunla birlikte Türkiye'ye geleceğimi söyledi. Bu konuşmanın hemen akabinde annemle konuştum. Bana babamın

ameliyatta olduğunu ve Allah'a dua etmem gerektiğini söyledi. Sesi o kadar güçlüydü ki, babamın hâlâ hayatta olduğuna kendimi inandırdım. Uçakta mümkün mertebe hislerime hakim olmaya çalıştım, çünkü babam benden bunu beklerdi. Ancak, hosteslerden biri yanıma gelip, bana iyi niyetle acil şifalar dileyince bir anda patladım. Acil şifa ne demekti? O an bile, gerçekle yüzleşmek istemiyordum... Kör denecek kadar olan iyimserliğim, Atatürk Havalimanı'nın merdivenlerinden inerken birbirine yapışmış derecesine yakın duran dört bacağı görünce son buldu. Annem ve ablamın bana o sözleri sarfetmelerini istemediğimden, ben onlara "her şeyi biliyorum" dedim. Annem de bana "bugünden sonra ailenin tek erkeği sensin" dedi ve beni patlayacak olan flaşlara, sorular soracak muhabirlere hazırlamaya çalıştı. "Aman Memo, unutma ki onlar gorevlerini yapıyorlar" demeyi de ihmal etmedi.

7 Mart 1990'dan bugüne, nice acı ve tatlı günleri annem, ablam ve yakınlarımla paylaştım. Ailemize, sevgili eniştem Özalp Birol ve yeğenim Selin Birol gibi pırıl pırıl yeni fertler eklendi. Keşke babam bugünleri görebilseydi, yeğenim Selin'i şımartma zevkine erişebilseydi gibi düşüncelere sahip olsam da, aramızda olduğu günlerde sık sık vakitsizliğinden şikayet ettiğim babacığımın, bana kapsamlı ve önemli hayat dersleri vermeyi basarmış olduğunu yaşadıkça daha iyi anlayabiliyorum.

Ne mutlu bizlere ki, milletimiz, insanımız on sekiz yıl gibi bir sureden sonra babamı, Sayın Uğur Mumcu'yu ve canlarını ilkeleri adına veren daha nice değerli insanımızı hiç unutmadı, anılarına her zaman büyük saygı gösterdi ve göstermeye devam ediyor.

Kalbimdekileri sizlerle paylaşmam için bana verdiğiniz bu fırsattan ötürü size candan teşekkürlerimi sunuyor ve merhum Uğur Mumcu'nun aziz anısı önünde saygıyla eğilerek sözlerimi burada noktalıyorum.

Mayıs 2008

Nebahat Ercan:

"Hiçbir zaman tehditlerden yılmadı"

Çetin Bey'le çalışmak demek hızlı olmak, zeki olmak, titiz olmak, ayrıntıcı olmak, sonuç alana kadar işin peşini bırakmamak, yorulmak nedir bilmemek, hastalanmamak, geç kalmamak demekti.

İnanılmaz bir güçle çalışır, saat kavramı nedir bilmezdi. Ona ayak uydurabilmek, rüzgârına yetişebilmek için sürekli koşmak gerekirdi. Sabah 08.30'da başlayan mesaimiz akşam 22.00'de biterse "erken çıkıyor" sayılırdık. Sabah herkesten önce işe gelir, yolda tüm gazeteleri inceler, sabah toplantısının hazırlığını arabada bitirmiş olarak toplantıya girer, çoğu kez toplantıya katılanları hazırlıksız yakalardı. Akşamüstleri, gün boyunca yaptığı gazetenin prova sayfalarını odasında tek tek okur, kırmızı kalemiyle hepsinde düzeltmeler yapar, her şeyi yoluna koymadan asla gazeteden ayrılmazdı.

Gazetecilik onun yaşam biçimiydi. Çok titiz, ayrıntılara çok önem veren biriydi ve çalışma arkadaşlarında da bu özellikleri ararda. İşine bağlı, çalışkan kişileri çok sever, onları hep takdir ederdi. Aksi, agresif, asabi olduğu zamanlar da vardı tabii ki ama bunlar onun kişilik yapısından değil, işler istediği gibi olmadığı zamanlarda takındığı ruh halleriydi.

Çetin Emeç gazeteciliği, hâlâ konuşulan ve onun adıyla anılan ilkeler bütünüydü. Bağımsız, laik, Cumhuriyet'in ilkelerine yürekten bağlı ve sadece gerçekleri en yalın ve doğru biçimde okuyucuya yansıtan bir gazetecilik anlayışı. İşte bu nedenle, ne zaman ülkenin sıcak bir gündemi olsa, Çetin Bey'in ilk talimatı "Başbakan ya da siyasilerden biri ararsa ben yokum" olurdu. İşine karışılmasını sevmez, devletin en üst düzeyi bile olsa gazetesine müdahale edilmesine izin vermezdi.

Her zaman çok kibardı. Eski İstanbul beyefendilerinden biriyle çalışmanın ayrıcalık olduğunu düşünür, ama hiç kimsenin onun gibi olmadığını fark ettiğimde de Çetin Bey'in türünün son örneği olduğuna inanırdım. Hep mütevazı, herkesle selamlaşan, hal hatır soran, sorunlarla ilgilenip çözüm üreten biriydi. Hiçbir şeyi unutmaz, sonuç alana kadar da takibi bırakmazdı. Özenli giyinmeyi hem kendine hem de karşısındakine saygı olarak nitelerdi. Her zaman mütevazı bir şıklık ve zarafet içindeydi. Sadece hafta sonları spor giyinirdi. Bütün gün yemek yemeden çalışır, nadiren bazı öğlenler sadece bir kase çorba içerdi. Buna rağmen her zaman hayranlık uyandıracak derecede dinamik ve enerjikti. Bu nedenle tembelleri, işini iyi yapmayanları sevmez, hele onların bir de dedikodu ürettiğini anlarsa kendileriyle çalışmak istemezdi.

Tehditler...

Hem telefonla, hem de mektupla çok fazla tehdit alıyorduk. Telefonları ve mektupları ben açtığım için ilk etapta ben maruz kalıyordum tehditlere. Mutlaka kendisine ulaşmak istiyor, onun yüzüne haykırmak istiyorlardı seslerini ve sözlerini. Çetin beyi bağlamadığım için bana da kızıyor ve gelip beni de öldüreceklerini söylüyorlardı.

Hürriyet'in bazı manşetlerinden ya da Çetin Bey'in köşesinde yazdığı bazı yazılardan sonra yoğunlaşırdı tehditler. Genellikle bu yazılar ya İran'daki "molla hükümeti"nin icraatlarının eleştirisi, ya da ülkemizdeki din istismarcılarının gerçek yüzünün ortaya konduğu yazılardı. İşte o zaman telefonlarımız hiç durmaz, sürekli ölümle tehdit ederlerdi. Gelen tehdit mektuplarını biriktirir, topluca görmesi için Çetin beye verirdim. O inceledikten sonra da dosyalardım. (Daha sonra bu dosyaları Çetin beyin cinayetini soruşturan emniyet görevlilerine teslim ettim.)

Konuşacak vakti olduğu zamanlarda tehdit içeren telefonları kendisine bağlamamı isterdi Çetin Bey. Onları dinler, sorularını yanıtlar, karşı tarafı ikna etmeye çalışırdı. Eve de çok tehdit geldiği için Bilge Hanım'la benim endişelendiğimi gördüğünde korkmamamızı tembihler, "Beni öldürmek isteyen telefonla haber vermez, gelir vurur" derdi. Hiçbir zaman bu tehditlerden yılmadı, bildiği ve inandığı gerçekleri yazmaya devam etti.

Telefonla tehdit edenler genellikle Arap şivesiyle Türkçe konuşan erkek sesleriydi. Anladığımız kadarıyla evine de aynı kişiler telefon ediyordu. Mektupların altındaki imza ise çoğunlukla –o güne kadar adı duyulmamış- "İslami Cihat Örgütü" idi.

Mayıs 2008

Çetin Emeç'in yazılarından seçmeler...

Gazete İnsan Gibidir

Gazeteler de insanlar gibidir.

İnsanlar gibi doğar, yaşar ve ölürler.

Ama onlar için de ömrü uzatmanın yolu yöntemi vardır. Tıpkı insanlar gibi, arada doktora görünerek...

Sanmayın ki doktor, sihirli değneğini salladı mı satışı ikiye katlayan bir yayın yönetmenidir ya da gelir musluklarından şelaleler püskürten bir finans dehası...

Hayır, gazetenin doktoru, okurlarıdır.

Bunun içindir ki uygar gazete, acı gerçeğin tokadını yüzüne yeme pahasına okurunun kapısını çalar, sorar da:

Beni beğeniyor musun? Neremi çekidüzene muhtaç görüyorsun? Sadece benimle yetinebiliyor musun? Yoksa peşime bizimle aşık atan bir başkasını da takıyor musun? Şu şu yazarlarımın bence kaleminden kan damlıyor, ama sen onları bir solukta okuyabiliyor musun? Sütunların arasında şunları da bulsam dediğin konular var mı? Yaşın kaç başın kaç, kadın mısın erkek misin? İlkokulda mı paydos dedin, yoksa üniversiteye kadar öğrenimini sürdürdün mü?

Buna benzer sorular...

Bizim dünyamızda bunun adı "okur anketi"dir.

En son yoklamanın ilk değerlendirmeleri az önce masama ulaştı.

Şimdi biz o satırlar arasında kendimizi görüyoruz.

Zaman zaman sorarlar:

"Gazete bir kuvvet midir?"

Elbette... Üstelik jeti füzesi, tankı tüfeği olmayan bir kuvvet.

Benim gazetem gücünü, tirajı kadar, kalkanıyla hakka göğüs germesinden, eleştiri salvolarını haddini bilmez eyyamcıyı hizaya getirmek için ateşlemesinden alır. Bence gazete, kamuoyu dediğimiz düşünce birliğini oluşturan ve okurlarına objektif haberin ışığını tutan bir kuvvettir.

(Hürriyet, 16 Mart 1987)

Meslek Onuru

Bizim dünyamızda bir dernek var: Reklamcılar Derneği.

Geçenlerde bir yazı yollamışlar. Bilmem hangi basın kuruluşuna uygulayacakları ambargoyla ilgili.

Reklam nedir? Yayın organlarının can damarı!

Beyzadelerimiz de toplanmışlar, o damarı kesmeye karar vermişler.

Yalnız kendi kararlarıyla da kalmıyorlar, tüm meslektaşlarına "Bize uyun" çağrısı yapıyorlar.

Sebep: Çanına ot tıkanacak o gazete, dergi, broşür her neyse, bir üyelerine dil uzatmış...

Anlaşılan bu reklam ağaları zorbalığın da ağababaları!

Savcı onlar. Yargıç yine onlar.

Bugün yargı görevini üstlendiler ya, yarın bakarsınız yasama gücünü de kuşanıp kanun çıkarmaya kalkarlar!

Ben, üzerine titrediğim şu meslek onurunu savunmayalım demiyorum. Ona gölge düşürenin sırtını sıvazlayıp "Aferin sana aslanım!" hiç demiyorum.

Ama Türkiye'de kanunun da yargıcın da olduğu ilkesini savunuyorum. Beline reklam palasını kuşanıp "alıkıran baş kesen"liğe heves edene, bu sevdadan vazgeçmesini öğütlüyorum.

Evet, Türkiye'de yargı organı var, dava yolu var, ama bir de tüylendin mi, bunlar gibi orman kanununu kendi elinle uygulama hevesi de var.

Oysa işi güler yüz ve tatlı dille çözme gibi yöntemler de var.

Ama hayır! İlle köpürecekler, baba hindi gibi şişinecekler, sindirecekler...

Ne olacak, hastalık!

Reklamcısında bu, politikacısında bu, memurunda, idarecisinde bu... hadi bizim meslekten de örnek verelim, o eline aldığını keskin kılıç sanan kalem ve sütun sahiplerimizde de bu...

Çoğu neyin nesidir kimin fesidir, onu da bilmem.

Ama bana sorarsanız şunu derim:

Aklını peynir ekmekle yiyenler...

(Hürriyet, 30 Mart 1987)

Canından Olmak

Koltuğunda yeniyken basına karşı aşkı sık sık tepen, biraz eskiyince de ona eleştiri yağdıran politikacı, gazetecinin ilke uğruna canından olduğunu bile unutur.

İşte rahmetli Abdi ipekçi.

O kanlı kumpasın ardındaki siyasal parmakların çıkar ilişkisini hâlâ çözemediğimiz içindir ki, sonsuz uykusunu, faili meçhul bir cinayetin kurbanı olarak uyuyor.

Fransa'nın İpekçi'si de Jaurés'tir

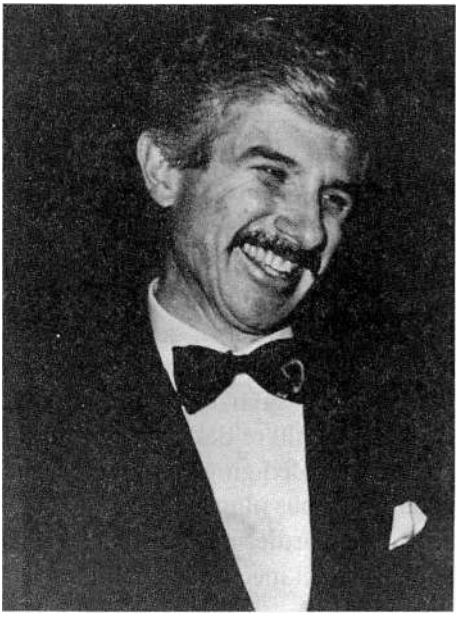

Gazeteci ama politikacı, üniversite öğretim üyesi ama Fransız sosyalizminin de babası, Jean Jaurés...

Kaleminin ve hitabetinin bütün gücüyle önlemeye çalıştığı Birinci Dünya Savaşı'nın arifesinde, kör milliyetçiliğin kurşunlarıyla vurulup gitmiştir.

Bizde gazeteciden yakınanlar, demokrasinin beşiklerinden biri sayılan bu ülkede, basının, kişiyi açık açık hedef gösterdiğini nereden bilecek? Bir başka Fransız yazarı daha... Sosyalist lider ve devlet adamı Léon Blum. Muhalif gazetede iki günün biri "vurulacak politikacı" olarak kamuoyuna tanıtıldığı için bir linç girişiminden kıl payı kurtulmuştur. Ama hakkındaki yaylım ateşi aynı hırçınlıkla devam etti, "Mutfak bıçağıyla boğazlanacak, sırtından kurşunlanacak adam!" diyerek.

Ve o sırada o adam başbakan.

Bereket bizde kimsenin kana susadığı yok. Ali Kemal gibi linç kurbanı var da, kendisinden hınç alınamayınca yakınlarını topun ağzına sürme geleneği pek yok. 1930'ların Fransa'sında o da var.

Léon Blum'un ayağını bir türlü kaydıramayanlar, onun içişleri bakanını hedef alırlar. Güdümlü basın bir kampanya başlatır. İçişleri bakanı korkaktır, alçaktır, savaş sırasında cepheden kaçmıştır!

Oysa, bisikletli ulak olarak gizli bir belgeyi cephe gerisine yetiştirmekle görevlendirildiğini sağır sultan bile bilir.

Soruşturma açılır. Ama bozguncu kampanya sürer.

Başbakan bir de Meclis'te oylamaya başvurur. İttifaka yakın parlak bir sonuç bile kin kusan dilleri düğümlemeye yetmez.

Bir sabah içişleri bakanı odasında asılı bulunur. Ayaklarının dibinde bir pusula:

"Sonuna kadar savaştım ama tükendim. Şerefime leke sürmeyi başaramayanlar şimdi ölümümün sorumluluğunu taşısınlar!"

İngiltere'de de tam bir yıl önce Başbakan Thatcher'ın "altın çocuğu" ve sağ kolu Jeffrey Archer, bir seks rezalet yüzünden görevi bırakmıştı.

Sözde basılmıştı...

Bir dergi, yosmanın birine 10 milyon liraya yakın para vermiş, Archer'li bir serüven anlatmasını istemişti. Bu arada kadının kulağını da bükmüştü. Genç politikacıyı her gece telefonla arayacak, onu ilişkiye zorlayacaktı. Telefonu da bir dinleme cihazına bağlı olacaktı.

Sonu gelmeyen "alo"lardan usanan toy politikacının küçük bir hatası oldu, kaldırım yosmasına susması, kendini rahatsız etmemesi için para teklif etti.

Rezalet de ayyuka çıktı arkasından.

Jeffrey istifa etti ama yılmadı, türlü baskılara, zorluklara, haksızlıklara rağmen dava açtı, dergiyi ve onun ardından işi çomaklayan gazeteyi mahkum ettirdi. Tam 750 milyon liraya.

Ama, artık yıldızı kararmış bir politikacı olarak, sevinemiyordu.

Bu da İngiltere'deki basın özgürlüğü işte.

Birlikte izlediğimiz bu örnekle, sanırım gazetelerin ve gazetecilerin gücünü görmüş oluyorsunuz.

Bir de, partilerin bizleri önce kafakola sonra da listelerine almak istemelerindeki ince hesabı, tabii...

(Hürriyet, 21 Eylül 1987)

Basında Doğrular

Gazeteler güven müesseseleridir. Okurun ilgisiyle yaşarlar. Bütün çabaları, o ilgiyi canlı, diri tutmak içindir.

Haberiniz çarpıcı olacak, tereddütlere meydan bırakmayacak, ayrıntılarıyla bilgilendirecek. Gözlerde somut görüntü izleri de kalsın isteniyorsa, fotoğraflarla da desteklenecek.

Ama önce doğruların temeli üzerine oturacak.

Sedat Simavi'den kalan bayrağı bizler kırk bir yıldır böyle taşıyoruz. Gazetelerin topluma hizmet müesseseleri olduğunu bizim kanımıza o ve arkadaşları aşıladılar.

Gittikçe güçleşen bir ortamda gazetecilik yapıyoruz. Arkadaşlarımız bin bir zorluk içinde çalışıyorlar. Her an, insafsız bir saldırının tehdidiyle yüz yüze yaşıyorlar.

Son yıllarda haber uğruna en çok kanı Hürriyet'çi damarlar akıttılar.

Bizler böyle bir can pazarında ömür tüketiyoruz işte!

Ama yetmiyor, meslek çilemiz yine dolmuyor, vatandaşı korumak ve kollamakla görevli olanların iğneleriyle de yaralanıyor, okur gözünde küçük düşürülmeme savaşları veriyoruz.

Bazıları konuşuyorlar, sonra ertesi sabah dillerinden dökülen incileri ak kağıt üzerinde simsiyah harflerle görünce dehşete düşüyorlar. Arkasından dava üzerine dava açıyorlar. Çalakalem yalanlama sağa-

nakları yağdırıyorlar. Yargıçlarımız soluk kesen cezalar kessin istiyorlar.

Ama hiç birimizi yıldıramayacaklarını bilmiyorlar, görmüyorlar, anlamıyorlar. Basında kâr makinesi olarak çalışmak da var, hizmet müessesesi anlayışıyla hareket etmek de...Biz ilk gününden ikinci yolu seçenlerdeniz. Hep doğrudan yana tavır alırız, düşündüğümüzü yazarız. Kurusıkı tehditler kadar, gözü dönmüş saldırılara da pabuç bırakmayız.

Hürriyet, günü geldi bilgisi sığ, görgüsü kıt, ufku dar politikacı takımını palavracı ithamlarına bile göğüs gerdi, hepsine tepeden baktı. Zamana karşı yarışıp tarih kadar hızlı koşmak zorunda olanlara çıkarılan faturaysa, onu da ödedi.

Yüreğinde sorumluluk duygusu, her an makinelerin dönüş saatini hatırlatan yazı işleri baskısı, izlenen olayın bütün unsurlarıyla henüz olgunlaşmamış olması, bütün bunlar, bir gazetecinin her gün üzerinde koşuştuğu mayınlı tarlalardır. Arada birimizden birinin ayaklarına takılır, sapmalar, kaymalar olur.

Ama bütün terslik ve sivrilikler, bizim Türk demokrasisinin vazgeçilmez çarklarından biri olduğumuz gerçeğini unutturamaz.

Türk basınında bugün yeni bir model oluşturma yolunda görünen gazeteler ve gazeteciler, bir de Hürriyet gerçeği var.

Sağlam haberciliğiyle, ilkelerinden sapmayan, Atatürkçülüğe yürekten bağlı, Cumhuriyet'in üzerine titreyen, demokrat, laik, toplumcu, hiçbir güce bağımlı olmayan bir gazete anlayışıdır bizimki.

(Hürriyet, 8 Aralık 1989)

Cuma

Öteki günler değil... Ama şimdi, her cuma, bir kara azgınlığa sahne oluyor...

Geçen hafta öyleydi... Ondan önceki hafta da...

Ya adım başında neredeyse iki cami yükselen İstanbul'da, Ayasofya aşını pişirip pişirip önümüze getiriyorlar.

Ya da kimlerin istediği belirsiz birtakım başı örtülü kızlar, kadınlar üniversitede hava bulandırmaya bakıyorlar.

Yine cumaları, öğle vakti, bazı yolları araçlara kapatıp seccadelere yer açıyorlar. İki adım ötedeki caminin içine başınızı uzatıyorsunuz...

Tek tük namaz kılanlar...

Oysa, ne güzel âdetlerimiz var...

Kadir gününü, yedi cami ziyaretiyle geçirmek...

Gecesinde, sakalı şerif, hırkai şerif çıkarttırıp onun gölgesine sığınarak ibadetini yapmak gibi...

Noel'de, bizimkilerin, saat 24.00'ü vururken Katolik kiliselerini dolaşıp mum yakma züppeliğini, özentiden de öte, basitlik sayarım.

Yurtdışında olsa, hadi neyse...

O, bir merakın giderilmesidir... Katoliği, Ortodoksu, Yahudisi, bizim Selimiye'ye, Sultanahmet'e gelmiyor mu?

Tavanların oya dokusunu açık ağızla seyredip, çanaklara istiflenmiş tespihleri çekmese de okşamıyor mu?

Ben oldum olası, Amerikan filmlerindeki kilise sahnelerine imrenirim.

Hele, Pazar ayinlerinde, ailelerin şık bir disiplin içinde buluşmasına...

Herkes, bütün özeniyle orada, belli yerindedir.

Oysa, orası laik bir ülke... Ama, bir özelliği var... Geçmişiyle, taassubun göbeğinden geliyor...

Birleşik Amerika, asılları Hıristiyan olan... Aralarında paramparça denecek kadar bölünmüş bir mezhepler dönemi yaşadı...

Laikliği, kuruluşunda seçti... Resmi bir din benimsemedi...

Tepede, tarafsız kalacaktı... Ama "á l'Americain" bir tarafsızlık... Çeşitli dini inançların ortak yönlerinden bir demet oluşturarak... Çeşitli dini inançların ortak yönlerinden bir demet oluşturarak...

Batılı ülkelerin çoğu, Amerika'dan farklı düşünür.

Onlarda da devletin dini yoktur. Resmiyet çarkları içinde, dini inançlardan etkilenmek de yoktur.

Kişi o inançları, vicdanıyla sarar sarmalar. Onlardan akılcılık egemendir.

Bize gelince...

Duygusallıkla başlar, sömürüyle devam eder. Türban üniversitelerde yasaklandı. Sonra, serbest bırakıldı diye, YÖK'e suç faturaları çıkarma taraflısı değilim.

Onun hatası, esneklikler, çok yönlü dengeler arasında dans etmekten, derdini anlatmaması...

Yoksa, belli bir takımın, türbanı inanç bayrağı halinde gezdirdiğini, bugün sağır sultan bile duydu, biliyor.

Somut örnekler bulunur, maskeler, bir hamlede sökülüp indirilir, suratlara çarpılırdı. Olamadı...

Ne oldu ama...

Türban yasağı kalktı... Karafatmalar ile çember sakallar yine ayakta... Bir de başımıza, "puşi"li veletler çıkardılar.

Onlar da, kökü kökeni henüz belirsiz bir huzur muştacısı takımın maşaları... Bereket, doğru cevabı, sağduyusunu koruyan üniversite yönetim kurullarından alıyorlar...

Parmakla saymaya bile değmeyecek biri ikisi dışında, sanki ortak karar:

Çağdaş kıyafet dışı örtünmeye "hayır".

Cumhuriyet Türkiye'sinin laik düzeni alaşağı etmek için dönen dolapların, harcanan paraların boyutu ortada.

Uzantıları, sınırlarımızın dar çerçevesiyle de kalmıyor.

Doğudan batıya, kilometrelerce uzuyor. Bazısının yolu, sözde "dost" tabelası taşıyan topraklardan da geçiyor.

Bizim için tehlike, dinin, devleti egemenliği altına alma heveslerinden kaynaklanır...

Batı'da, Kilise'nin, devlet yönetimine özendiği devreler oldu...

Fransa'da, kralın tahtından sonra, iki numaralı koltuğa kardinaller oturdu. Onlar, sırasında ülkeye, kraldan fazla hükmettiler. Sonra sonra, bu siyasi kavga, devlet düzeninin papaz takımına zaferiyle sonuçlandı.

Müslümanlık'ta, Peygamber ile liderlik bütünleşmişti. Din işi ile devlet işi birbirinin içindeydi.

O nedenle, taassup iktidarı kurma hevesleri, yıllar yılı kırılmadı, hep diri kaldı... Kilise'lerde bile, aynı ateş, söndü söndü parladı...

Dün vardı, bugün de oluyor...

Din uğruna devleti kundaklama istekleri, hep, kökü yüzyılların ötesine varan şu özelliğimizden kaynaklanıyor...

Hâlâ kendimizi birtakım kalıplardan kurtaramıyoruz...

Durup durup akılcılığa sırt çeviriyoruz, çağın uygun adımlarına çapraz düşüyoruz.

Birtakım kafalar, dinin borazancıbaşılığına soyunuyor. Devletin bayraktarlığına açılacak yolun cümle kapısını böyle açabileceklerini sanıyorlar...

O tavırlarıyla da kuşkularımızı körüklüyorlar...

Bakınız işte... "Memura Din Dersi" diye bir program hazırlıyorlar...

Din Bilimleri Araştırma Enstitüsü, adı altında bir kurum oluşturacaklar. Onu, İzmir'in "9 Eylül"ü gibi, türban sömürüsünü yutmamış bir üniversiteye bağlayacaklar.

Meclis'e, kalabalık imzalı bir yasa önerisi de sunmuşlar.

Pekâlâ yararlı olabilecek bir girişim.

Ama bakıyorsunuz, aralarında iki muhterem imza: Keçeciler-Dinçerler.

Hemen, mideler bulanıyor. Kuşkulu bir sorunun çengeli zihinlerimize asılıyor: "Laiklik nereye?..."

Bunlar...Kadını, hep örtü altına sokmaya uğraşanlar... Din devletiyle, onun yönetimine konma kumpası kuruyorlar...

Lideri kendi aralarından çıkaracakları bir erkekler alemi düşlüyorlar...

Kadını, orasından burasından örtünmeye zorlamakla, gelişmesini de durduracaklar... Hep bu hesaptalar...

Varsın, üniversitelerde eğitim görsün... Diplomalar alıp meslekler edinsin... Akademik kariyerin en üst basamaklarına tırmansın...

Kadın, desteğini aldıkları, bir de, kendi ihtiyaçlarını sağladıkları ölçüde, dünyalarında yer bulabilir...

Sıra türban, çarşaf sömürüsüne gelince, karşı cinsi, başının örtüsünden tırnak ucuna kadar, savunuyorlar...

Ötede, Golda Meir'ler, İndira Gandhi'ler, Margaret Thatcher'lar çıkmış...

Narin eller, bırakınız her kapıyı açmayı, savaş bile açabilirmiş...

Onu kabullenemiyorlar...

Sonuçta görüyoruz... Kendi mostralarına, kimleri çıkarıyorlar...

Cemalettin Kaplan'lar... Kaçak mı, Kaçar mı, her neyse, işte onlar...

Kimisi yontma sakallı, nalınlı, taş kafalılar... Çok çok gaga burunlu, hain bakışlı, çıkar takipçiliği yapanlar.

Ya da demin isimlerini andığım, bir takım parlamenter "er"ler...

Lider pozunda, omlar ortalıkta dolanıyorlar...

Bereket saflarına, özü sözü doğru, ağzı laf yapan, lafı güven verenler yerine, ne idüğü belirsizleri topluyorlar....

Pek de isabet buyuruyorlar!

Böylelerinin varlığı, öfkelerimizi tutuşturmasın...

Sevinçlerimizi ateşlesin...

Tanrı, laik Türkiye Cumhuriyeti'ne, hep böyle kara düşmanlar nasip ediyor ya, şükredelim... Maazallah! Aksi de olabilirdi...

(Hürriyet, 19 Ocak 1990)

Aksoy Cinayetinin Arkasından

Her suikastın ardından bir ihtimaller zincirinin halkaları tek tek sıralanır.

Her terör cinayeti sonrasında da...

Bakıyorum, anarşi şehidi Prof. Muammer Aksoy'un cellatları infazın gerekçelerini sayıp döküyorlar:

İslam'a karşı tavırlar içinde olması, tesettür konusunda cephe alması, Atatürkçü Düşünce Derneği adında bir kuruluşun başkanlığını yapması, şu sıra önemli açıklamaların hazırlığı içinde bulunması...

Bunlar, üç kurşunlu bir idama giden yolun işaret levhaları olabilir mi?

Muammer Aksoy, Horzum davasında banka tarafını temsil ediyordu, karar 12,5 yıl hapis olarak çıkmıştı, şimdi o yönden de bir bağlantı var mı yok mu, araştırıyorlarmış...

Bir hukuk adamı için, görevin gereği yapmanın faturası yaşam mı olmalı?

Ama terörün felsefesi bu!

Ya kanlı hesaplaşmasını uyduruk bir zemine oturtacak ya da en saçma olasılıkları sıralayacak, zihin bulandıracak, akıl karıştıracak!

Sağlıklı bir sebep-sonuç bağı kurmayı önleyecek.

Aslında belli: can pazarının tombalasından öylesine bir isim çekmişler.

Vitrini dolduran haşmetine de bakılırsa kendilerince isabet etmişler.

Aksi olsa, terör, dokuz sütunluk bir kraliyet locası halinde dün gelip bütün gazetelerin manşetlerine kurulur muydu?

Bizlerin kaygısı sanırım hep aynı.

Terörün ikilisi mi geliyor? Biri ötekini yine mindere mi çekmeye çalışıyor?

İhtilalci terörizm ve devlet terörü!

Onların bitmeyen kavgasıdır bu, durmadan vuruşurlar, düşmanlıklarıyla birbirlerine âdeta destek olurlar...

Devlet terörü, ihtilalci ellerin kanlı heveslerine dur demek için keşfedilmiş bir silahtır. Özelliği, arada "temizlik" hareketlerine de girişmesidir.

12 Eylül öncesinde öyle değil miydi? İhbar alıyorlardı, baskınlar düzenliyorlardı, hep birtakım kişileri "ölü olarak" ele geçiriyorlardı. Önceleri oyunu herkes yuttuydu. Sonra sonra uyandık. Bazı emniyetçiler işin kolayını bulmuşlardı, "mahallinde infaz" sistemini uyguluyorlardı; uzun yargı safhalarına ne gerek var, hem cezaevinden de kaçabilirler deyip işi oracıkta bitiriyorlardı.

Ötede anarşi, terör tırmanışa devam ediyordu. O da kendince meşru müdafaa yöntemi kullanıyordu.

Mantıklar sapıklaşınca iş görüyorsunuz nerelere varıyor!

Böylesine zıtlaşıp bu derece benzeşmek ancak düşman kardeşlere vergidir. Birbirlerinin yöntem ve infaz modellerini bile benimsemişlerdi. Bazı önde gelen kişiler çok mu iyi korunuyorlar, hemen bir alttakinin icabına bakılırdı. Bazen de basamak basamak inip, masummuş değilmiş bakmadan karşılarına çıkanı temize havale ederlerdi. İlkeleri

de şuydu: "Mademki işini bitirmek istediğimize ulaşamıyorum, ben erişebildiğimin işini bitiririm!"

Sun Tzu, Çinlilerin tanrılaştırdıkları askeri bir dehadır.

Yirmi beş yüzyıl önce geliştirdiği starteji taktikleri bugün harp okullarında satır satır inceleniyor, derslere kurslara konu oluyor.

Onu Prusyalı general Clausewitz'le karşılaştırırlar, oysa görüşleri çok farklıdır. Sun Tzu, mücadeleyi yalnız askerle, okla kılıçla değil, zeka kandırmaca yalan silahlarıyla da kazanma kafasındadır. Savaş Sanatı adlı kitabında, o dönemde bile "terör"ün bugünkü çizgilerini sezebilmiş, meçhul bir hasımla savaşmanın taktiğini usul usul geliştirmiş; eski bir TV dizisinden hatırlayacağınız "Çekirge" yöntemiyle:

"Düşman kendini göstermiyorsa bırak, burnunu çıkarmasını bekle. Durakladığını gördüğün anda ilk darbeyi indir. Baktın kaçak davranıyor, zorla çatışmaya sok. Geri çekileceğini mi hissettin, atıl bin tepesine."

Katliam konusuna gelince, olur olmaz kan dökmekten titizlikle kaçınmak Sun Tzu'nun temel ilkesi. Bir başka ilke de, hasmın müttefik cephe oluşturmasını önlemek, onu kaderiyle baş başa bırakmak!

PKK'cıların Ermenilerle, her ikisinin Türkiye'yi yıkmak isteyen hain komşularla hangi tür kader ortaklıkları kurabileceklerini sanki bilmiş Sun Tzu ve bizleri uyarıyor. Böyle illegal bir savaşta üç değişmez ihtimal görüyor:

"Düşmanını ve kendini iyi tanıyor musun? Yüz kere de karşı karşıya gelseniz zafer senindir!

Kendini iyi tanıyorsan da düşmanın gücü, silahları, savaş yöntemleri hakkında fikrin yoksa, her şey ortadadır.

Gücünü tam tartmış değilsen, düşmanın özelliklerini de hiç bilmiyorsan, sakın çatışmaya girme, kaybedeceğin yüzde yüzdür."

Böylece daha o günlerden bize terörle mücadelenin zorluğunu anlatırken, bazı püf noktalarını da gösteriyor Sun Tzu:

"O tür savaşlar hep değişik taktikler gerektirir. Daha önce başarıya ulaştı diye aynı yöntemi bir başka sefer tekrarlayamazsınız, yoksa hasmın şans kapısını kendi ellerinizle açarsınız.

Hiç çekinmeyin, casus kullanın, haber toplayın, düşmanın adamı ele geçtiğinde hemen boğazlamaya kalkmayın, ondan yararlanabilme yollarını arayın."

Böylece, "köstebek", "ajan", ittifakçı" kullanmayı öneriyor Sun Tzu.

Son cinayetler, "yarın" kaygısıyla birlikte bir büyük tehlikeyi de beraberinde getiriyor:

"Teröriste karşı şiddete başvurmak, onun hırsını da bileyerek silaha sarılmasını sağlamak, böylece masum kişilere saldırtmak ve onun kamuoyunun önünde canavarlığını kanıtlayarak gözden düşürmek."

Kim bilir kaç kez PKK'ya yaptığımız gibi...

Oysa ne diyor Sun Tzu?

"Aynı çareye iki kez üst üste başvurulmaz!"

Terörü devlet eliyle tırmandırarak zafere ulaşıldığını kim, nerede görmüş ki?

(Hürriyet, 2 Şubat 1990)

MANZARA

Türkiye, toprağında terör tohumlarının, yeşerecek bereketli ortam bulduğu bir ülke. Havası, suyu, inanç ve bölge farklılıkları, değer ölçüleri arasındaki uçurumlar, sosyal-ekonomik dengelerdeki bozukluklar ve onca yoksunluklar ortamında kolaycacık aklı çelinebilecek insanlarıyla, anarşinin filiz verdiği mükemmel bir zemin oluşturuyor. Bir de tabii örülen melanet ilmikleri, dokuyan ellerin yanına kâr kaldıkça, cesaretler artıyor.

Aralarında Prof. Aksoy'un hayatını da noktalayan suikast... O gün bugündür, sırayla üç anarşi kurbanının kanı, hâlâ yerlerde...

Olmadık saatte caddeleri, araçları ateşe verenler... Üniversite basıp ortalığı kırıp dökenler... Kuyumcu soyup semt esnafını haraca bağlayanlar...

Kimisi belki kaynama noktasına gelmiş gençlik heyecanları...

Ama başında poşü, çene-ağız seviyesinde yüzüyle birlikte ayıbını da örten kara mendil, elinde molotovkokteyli ya da Filistin sapanı, bunlar, ya şehir eşkıyasının sokak takımı, değilse maşaları...

Ötede kır canavarları var. Onlar Güneydoğu sınır boyumuzda kol geziyorlar, komşu ülkelerden yüz bulup fişekleniyorlar.

İşin ucunu araştırıyorsunuz, genellikle en üst devlet basamaklarına kadar uzanıyor. Özellikle de Şam'da.

Bırakalım şimdi Türkiye'nin elindeki su silahı, biz üç yıl öncesine dönelim.

Dünya alem Cumhurbaşkanı Hafız Esad'ın kardeşi Rıfat'ı teröristin gözü biliyor, ama Ankara bir türlü kabullenemiyor ya da işine gelmiyor. Sağda solda gazetelerde Esad biraderleri hedef alan bir yazı çıktı mı bizim başkent pek rahatsız oluyor. Neymiş? İlişkilerimiz er geç bir zemine oturacakmış!

Başbakan Özal da "adamları köşeye sıkıştırmanın âlemi yok" havalarında...

Onları rahatsız etmeyeceğiz, sonuçta iyi niyetlerinin ölçüsünü göreceğiz... O amaçla da şam'a gittiydi. Sonra dönüşünde ağzından kaçırdı. Bizim hafız Esad'ın adamlarına bazı sancılarımızı belgeleriyle kanıtladığımızı söyledi. Demek rahatsızdık!

Aynı Özal o geziden cebinde bir anlaşmayla döndü. Nedense içeriğini sır perdelerinin ardında tutmaya özen gösterdi. O ara tek söyledikleri, ilişkilerde belirli bir yumuşaklık sağladığımız oldu.

Birbirimizin güvenliğine, iç düzenine zarar verecek girişimler önlenecekti. Ankara da Şam da bilgi alışverişinde bulunma, karşılıklı huzur bozucu hareketlerden kaçınma sözü vermişti. Sonuç ortada! Onlar eşkıyaya kucak açmayı sürdürüyorlar. Türkiye'ye yönelik hareketlere sokuşturdukları melun parmaklarının izine istihbarat raporlarımızda pek sık rastlanıyor. Beyrut Büyükelçiliği'mizde görevli kavası onlar kaçırıyorlar, işkenceye yatırıyorlar. Ufacık açığımız olsa, hiç sanmıyorum ki Türkiye'nin Dışişleri müsteşarı öylesine patlasın, bir kokteylde Şam'ın Ankara'daki bir numarasını haşlamaya kalkışsın.

Şimdi Batı da kabul ediyor, terör vadisinde Tahran'ın yerini bugün Şam aldı diyorlar.

Dünya son iki büyük uçak faciası yaşadı, ikisinde de taşın altından onlar çıktı. Meğer kızdıkları devletleri cezalandırırlarmış...

İlk olay 1988 yılı aralık ayındaydı. İskoçya'da Pan Am uçağı düştü, 270 kişi öldü. Bir süre "kaza" dediler. Neyin olup bittiği karanlığın perdeleri ardından gün ışığına çıkarılamadı. İşin garibi Beyaz Saray bile bile yılanı azdırmak istemedi. Bit yeniğinin üstüne gitmekten kaçındı. Sonunda mesele anlaşıldı. Amerika, Yaser Arafat'ı tanıdı diye Hafız Esad'ın hışmına uğramıştı!

Bir de geçen yılın 19 şubat günü 170 yolcusuyla bir UTA uçağı Nijerya üstünde infilak etmişti. O günlerde kimse Şam hükümetini suçlamayı düşünmedi. Aksine ona sıcak bakıyorlardı. Sözde, sabatoj hazırlığındaki bazı şebekeleri Batılı ülkelere onlar fıslamıştı. "Terörle mücadeleye destek verenler terörün kaynağı olamazlar" denildi, uzun süre millet bu masala inandı. Oysa Esad takımının rengi belli... İkiyüzlü oldukları kadar, ustalar da... Onlar el altından sözde istihbarat sızdırmayı sürdürüyorlar, fakat tecrübeli bir yargıç burnu, UTA sabotajının ardında Suriye kokusu alıyor. Berikiler kamuoyuna şaşırtma vermeye devam, ama tedirgin olmuşlar, yargıcı gözden düşürmeye çalışıyorlar... Bereket başaramıyorlar. Adam vücutça ufak tefek de , çetin ceviz çıkıyor. Uçağın parçalarını tek tek toplatıyor, ülkesi Fransa'ya taşıtıyor, orada hepsini bir araya getiriyorlar, havada dağılmadan önceki gövdeyi oluşturuyorlar. Suikasta neden olan bombalı bavulun parçaları da o arada bulunuyor.

Her iki olay birbirinin tıpatıp aynı! O güne kadar tek bilinen faillerin Ortadoğulu oldukları. Bölgede bu sabotaj teknolojisine sahip, be-

lirlenen zamanda ve yükseklikte bir hedefi vurabilme becerisine erişmiş tek ilke var: Suriye! Böylece maskesi bir daha düşüyor.

Amacı, Hıristiyan Lübnanlılara Fransa destek oldu diye, cezalandırmak! Buluttan nem kapan, hayvanlaşan bir mantık, komşusu Türkiye su musluklarıyla fazla oynuyor diye aklını bozmuşsa, ondan olmadık belalar beklememiz gerekmez mi? En hain cinayetlerden, bizi hedef alan en aşağılık işbirliklerine kadar...

Onun iki adım ötesinde de Saddam!

O da kendince suyun hem dertlisi hem delisi. Fırat konusunda yeni haklar, yeni düzenlemeler istiyor. Ankara'ya temsilci yollayıp pazarlığa oturuyor. El altından, ilişkilerimiz daha fazla gölgelenmeden işi yoluna koyun mesajları yolluyor.

Türkiye'nin savunma hedefleri ne olmalı?

Dün dile getirmeye çalıştım. Bugün kuvvet yapımızı bir daha gözden geçirelim. Sekiz yüz bin kişilik bir ordu. Ama silahıyla eski, aracıyla köhne, manevra yeteneğiyle ağır, gereciyle perişan...

Askeri yönetimden sonra işbaşına gelen sivil iktidarın da hep gözüne batmış bir bütçe payı alıyor. Belki minimini, ama onun 1990 yılı ödeneği de son olupbitti kısıntısıyla tıraşlanıyor. Oysa gelirinin neredeyse tümünü gündelik masraflara harcıyor, personelin aylığına, yolluğuna, yiyecek, giyecek, içecek ve yakacağına...

Şu görüntüsüyle Türk Silahlı Kuvvetleri NATO'nun içinde, ama çağdaş standartların zavallıca gerisindedir.

Az önce tıynetlerini belirtim, kaidemizin tam iki kanadında iki devlet, aslında iki çıbanbaşı, her vesileyle zonkluyorlar...

Eri, eratı, tankı topu, rampa füzeleri ve uçak filolarıyla günümüzde herkeslerden sağlam basmak zorunda olan belki de tek ülke var: Türkiye!

Bırakınız mecburiyeti, buna mahkumuz bence...

(Hürriyet, 7 Mart 1990)

Nereye Gidiyoruz?
Tahsin Öztin

Doğdu gazeteci, öldü... Pardon, kalemim sürtçtü, öldürüldü, gazeteci.

Devrin büyük gazetesi "Son Posta"nın Sahibi ve Başyazarı Selim Ragıp Emeç'in oğlu idi.

Rahmetli babası gibi, nankör kurşunları yediği ana kadar ne sağ, ne soldu.

Tek kelime ile Türk'tü...

Atatürk'ün Türk'ü... "Ne mutlu Türküm diyene" karakterinde Türk...

Yıllarca "Türkiye Türklerindir" parolalı, damgalı "Hürriyet"in Genel Yayın Yönetmeni olarak görevini, karekterinin doğrultusunda yaptı ve sürdürdü.

Tesir altında kalmayan, olayların etkisinde değil, özünden çözüm yapan rahmetli arkadaşımız Çetin Emeç, mesleğine tapulu, bir, yeri doldurulamaz gazeteci idi.

Burada, politikasıyla yaşantımızı anlatmaya gerek yok.

Bulanık ortam, çalkantılı bir Türkiye gerçeğinde yaşadığımız, bir ayna gibi açık ve net.

1970'lerden bu yana, genç Türk Kuşakları üstünde perende atan politikamız ve politikacılarımız getirdiği bir ortam olan bugünkü yaşantımız, çetin Emeç düşünce ve karakterine silahla karşı koymak cüreti maalesef sayın yönetimimizin gafletinden demeyeyim, ama vurdumduymazlığından almıştır.

Nereye gidiyoruz, nerede duracağız. Ankara'nın artık bir sinyal vermesi gereklidir.

Aksi yoktur. Cumhurbaşkanı'ndan açık, direkt, milletin anlayacağı bir dilde Atatürkçü bir mesaja şiddetle ihtiyacımız vardır.

(Hürriyet, 8 Mart 1990)

Çetin Emeç
Emin Çölaşan

Gazeteci, en zor yazısını ölüm olaylarından sonra yazar... Acı haberi duymuştur, kafası karmakarışıktır... ne yazacağını şaşırır... Çoğu zaman yazıya başlar, tutturamaz... Bir daha ve bir daha yazar... Göz-

lerinin önünde bu dünyadan göçürülen bir değerli insanın hayali, onunla yaşadığı anılar, onun Türk toplumuna katkıları... Eğer gazeteci ise yazdığı yazılar ve etkinliği...

Çetin Emeç'i 1984 yılında Milliyet gazetesinde tanımıştım. Ben Milliyet'te çalışıyordum. Çetin Bey de Genel Yayın Yönetmeni olarak oraya girmişti. Durmak bilmeden çalışan bir insandı. Anormal bir temposu vardı. Sabah gazeteye gelir, yemek bile yemeden gece yarısına doğru çıkardı. Böylesine bir tempoya nasıl dayanabildiğini hep merak ederdim ve birkaç kez de kendisine sordum.

Gazeteciliğe, babası Selim Ragıp Emeç'in Son Posta gazetesinde çocuk yaşta başlamış, sonra adım adım ilerlemiş, Hürriyet ve Milliyet gibi büyük gazetelerin en tepe noktasına gelmişti.

1984 yılında Milliyet'e geldiği zaman kendisinin yalnızca ismini bilirdim. Yüzünü hiç görmemiştim. Göreve başlayalı yaklaşık bir hafta olmuştu. Beni İstanbul'a çağırdı. Ve Süleyman Demirel'le uzun bir konuşma yapmamı istedi. Demirel o sırada yasaklıydı. Konuşması, demeç vermesi görüş bildirmesi, 12 Eylül sonrasında yasaklanmıştı... "Ama Çetin Bey, bu konuşmayı nasıl yayınlayacağız" diye sorduğum zaman, bana verdiği cevap, şu anda bile kulaklarımda... "O da, senin ustalığına kalmış Emin..."

***

Tuzla'da Demirel'e gidip konuştuk ve 1984 yılı temmuz ayında bir Pazar günü, Çetin Bey bu konuşmayı yayınladı. Bu konuşma, kamuoyunda geniş yankı uyandırmıştı. Çetin bey hemen ertesi gün, "Bundan sonra her Pazar günü böyle ilginç kişilerle uzun uzun bir konuşma yayınlayalım. Büyük ilgi uyandırır" dedi. Böylece basınımızda "Pazar Sohbeti" olayını başlattık. Sonra bunu diğer gazeteler de benimsedi. Şimdi her Pazar günü gazetelerimizde yer alan bu uzun röportajların fikir babası ve ilk uygulayıcısı, rahmetli Çetin Emeç'tir.

Sonra ben Hürriyet'e geçtim. Bir süre sonra da Çetin Emeç de Hürriyet'e yeniden döndü ve aynı çatı altında bir kez daha birleştik... Emeç, gazeteci adamdı. Bu mesleğin hamuruyla yoğrulmuştu. Mayası, kökeni yaşam biçimi ve dünyası hep gazetecilikti. Olayların kokusunu derhal alır, manşetten patlatırdı.

Gazetecilik, en gerilimli mesleklerin başında gelir. Böylesine yoğun bir ortamda Çetin Bey'le fikir ayrılıklarımız da belli konularda oldu. Gazeteyi yöneten insanlarla gazete çalışanları arasında bazen bu gibi durumlar olması da son derece doğaldır. Zaten bu fikir ayrılıkları olmasa, okuyucuya daha iyi, daha güzel ve daha tutarlı gazete vermek mümkün olmaz.

***

Acı olayı, dün sabah eve gelen bir telefonla öğrendim. Gazeteye geldim, arkadaşlarım ağlıyordu. Yine gazetecinin kaderidir... yasınızı

bile içinizden geldiği gibi tutamazsınız, acınızı içinize atmak zorunda kalırsınız. Hele böyle bir günde gelenin, gidenin, telefon açanın arayıp soranın haddi hesabı olmaz... Bunun da ötesinde haberler izlenecektir, haberler yazılacaktır. Büyük telaş ve koşturmaca devam eder. Çünkü ne olursa olsun, ertesi gün gazete çıkacaktır.

Acaba niçin öldürdüler Emeç'i?... Dünkü yazısında Türkiye'deki terörden ve bunun dış bağlantılarından söz ediyordu. Gazeteye telefon edenler hep bunu soruyorlardı. Acaba bu yüzden mi öldürülmüştü? Bence değil... Bu olay mutlaka epey önceden planlanmış, Çetin Emeç uzun süre izlenmişti.

Emeç, laik, çağdaş ve Atatürkçü bir insandı. Tıpkı Muammer Aksoy gibi... Terör, şimdi böyle insanları hedef alıyor. Ama hiç kuşkunuz olmasın, gerekli önlemler derhal alınmadığı takdirde, böylesine aciz bir yönetimde her kesimden daha nice vatan evladı teröre kurban gidecektir.

12 Eylül'den bu yana terör kapımızı yine tıkırdatmaya başladı. Ancak terör kapısı henüz açılmadı. Zaten açıldığı takdirde, iş her geçen gün biraz daha kötüye gidecek. Her görüşten, her kesimden ve her meslekten insanlarımızı yine kurban vereceğiz. Her olaydan sonra mesajlar yayınlanacak, olay kınanacak!... Ve katiller ellerini, kollarını sallayarak aramızda gezmeye, adam öldürmeye devam edecek.

Türkiye'de sağcı, solcu, laik, dinci, ülkücü, devrimci, ilerici, gerici namuslu ve namussuz tüm kesimlere sesleniyorum:

"Teröre hep birlikte karşı çıkalım. Toplumu karşısına alan terör, yeşerip büyüyecek ortamı bulamaz ve barınamaz. Unutmayalım ki terör de, 'bugün bana, yarın sana' düşüncesi egemendir. Buna izin verildiği takdirde, bu işten karlı çıkacak hiç kimse ve hiçbir kesim yoktur. Olayın nerede biteceği kesinlikle belli olmaz.

Devlete güvenmek istiyoruz. Devlet artık devletliğini bilsin. İşin şakası kalmadı.

Çetin Emeç'e Allah'tan rahmet diliyorum. Nur içinde yatsın.

(Hürriyet, 8 Mart 1990)

Bu Bir Senaryodur

Oktay Ekşi

Kalem kurşun gibi ağır...

Ve her yer çok ama çok karanlık. Çünkü ışığımızı vurdular... Şehitlerimizin listesine isim daha eklendi: Çetin Emeç'siz kaldık.

Sadece Babıali için değil, "gazeteci" olanların hepsi için, tüm uygar ve dürüst insanlarımız için, demokratik sisteme bağlı olanların tamamı için, hukukun üstünlüğüne bağlılıktan ayrılmayanlar için,

Atatürk devrimlerine, özellikle "laik cumhuriyete" inananlar için doldurulması çok güç – belki de imkansız – bir boşluk doğdu.

Çünkü Çetin Emeç'i vurdular.

Yedi kurşunla onu aramızdan aldıkları sabah, Çetin Emeç kendi sütununda yine bilinen titizliği ile "terör" konusunu ele alıyor ve onların yuvalarına çomak sokuyordu. Yazısında, DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in de hatırlattığı gibi, "örülen melanet ilmekleri, dokuyan ellerin yanına kar kaldıkça" cüretkarlığın arttığını belirtiyor ve "Aralarında Prof. Muammer Aksoy'un hayatını noktalayan suikast... O gün bu gündür... Sıraya üç anarşi kurbanının kanı, hâlâ yerlerde" sözleriyle "adeta son nefesini vermekte olan bir insanın kesik kesik tümceleriyle uyarısını yapıyor"du.

Emeç'in neden öldürüldüğünü elbet bilemiyoruz. Ama Emeç'i sırf aydın bir kişi, iyi bir aile babası, yüksek niteliklere sahip bir gazeteci olduğu için katlettiklerini sanmıyoruz.

Bize kalırsa onu öldürenler birilerine, bir takım mesajlar vermek istiyorlar. Tıpkı Prof. Muammer Aksoy olayında olduğu gibi...

Aksoy da uygar bir insandı. Gerçek bir aydın, tanınmış bir bilim adamı idi. Ama onu bu yüzden öldürmüş olmaları herhalde beklenemezdi.

O zaman bu iki insanın ortak olan öteki çizgileri aramak doğru olur.

Aksoy özellikle son zamanlarda, laik Cumhuriyet'in temellerine dinamit konduğunu tüm gücüyle haykıranlardan biriydi. Gerek politikacıları, gerek kamuoyunu, "Laiklikle, demokrasimizin de temel taşıdır. Onu koruyamazsak uygarlık yolunda sağladığımız tüm kazanımları ilelebet kaybederiz" diyenlerle birlikte – hatta onların en önündeuyarmaya çalışmaktaydı. Kolayca beklenebileceği gibi gerçek bir Atatürkçü idi.

Çetin Emeç de bu noktada Aksoy'la aynı görüşleri paylaşmaktaydı. Nitekim bu görüşlerini açık açık ifade etmekteydi.

Biz Aksoy olayı ile Emeç'in öldürülmesini aynı zincirin halkaları – yahut aynı senaryonun bölümleri- olduğuna inandığımız için bu ortak çizginin önem taşıdığını düşünüyoruz.

Ancak bu noktada akla iki ihtimal gelmektedir.

Her ikisini de ya Türkiye'de bir karışıklık çıkarmak isteyenler öldürmüş olabilir yahut da bu görüşlerine kızanlar...

Cinayetlerin işleniş tarzındaki profesyonellik, hâlâ birinci ihtimalin daha güçlü olduğunu düşündürtüyor. Çünkü belli ki ikisi de "adam öldürme" konusunda yetişmiş elemanların işi. Oysa -son zamanlarda açık açık, "mücadelede sınırlarını bizim belirleyeceğimiz şiddete de başvurmak zorundayız" demelerine rağmen- dışarıdan kiralanmış olmadıkça, bu eylemlere kalkışacak düzeyde olmadıkları kanısı yaygın.

O nedenle güçlü ihtimal -hiç değilse şimdilik- "Türkiye'nin bir kaosa sürüklenmesini ve demokratik rejimin çökmesini" isteyenlerin bu işe karışmış olmalarıdır.

Ancak bu aşamada ihtimallerin hangisi olduğu değil, failin kim olduğu önemlidir. Ama faili ancak onu bulup ortaya çıkarma azmi varsa yakalanabilir.

(Hürriyet, 8 Mart 1990)

Yedi kurşun Emeç'e, bin kurşun Türkiye'ye

Ertuğrul Özkök

"Yedi kurşun Emeç'e, bin kurşun ülkemize..."

Çetin Bey'in gövdesinde soğuyan her mermi çekirdeği, demokrasi ve huzur tarlamıza serpilen kötü tohumlar gibi yeşeriyor, tomurcuklanıyor...

1980'den sonra tenhalaşan karamsarlık labirentlerin koridorlarına tıkış tıkış sokulmak isteniyor.

Terör yine dokularımıza nüfuz etmeye başlıyor.

***

Terör yine hortluyor mu?

Hayır hortlamıyor. Çetin Bey'in son yazısında belirttiği gibi, bu verimli topraklara ekilen yeni tohumları yeşeriyor.

Bu defaki terör, 1970'lerde gördüğümüzden farklı. Farklı görüşlere sahip gençler, sokaklarda, okullarda, gecekondu mahallelerinde birbiriyle dövüşmüyorlar.

Kurtarılmış bölgeler yok. Girilmeyen sokaklar, bu sokaklarda yol kesip kimlik soran eşkıya yok. Türkiye'yi artık bu yöntemle bir Lübnan haline getiremeyeceklerini biliyorlar.

Daha sinsi, daha kalleş bir terör karşımıza geçmiş, iki eli belinde sırıtıyor.

Artık seçilmiş hedefler, toplumu paralize edecek insanlar birbiri ardına öldürülüyor. Böylece, zaten örgütlü olmayan toplum adına, muhalefeti yürütmek isteyen, demokrasiye sahip çıkmak isteyen bir kesim susturulmak isteniyor.

Bu özelliği ile yeni terör, daha çok 1970'lerdeki İtalya ve F. Almanya örneklerini hatırlatıyor.

***

Bunlardan özellikle İtalya örneği çok çarpıcı benzerliklere sahip. Habis bir terör 1970'li yıllarda bu ülkeye musallat olduğu sıralarda, İtalya, büyük bir ekonomik boom'a hazırlanıyordu.

Toplum kıpır kıpırdı ve genlerindeki büyüme çatırtıları Avrupa'nın her tarafından duyuluyordu.

Terör, işte bu İtalya'yı yolundan çevirmeye uğraşıyordu.

Başaramadı..

Başarttırmadılar, başarmasına izin verilmedi.

Terör bütün meslek kategorilerinden hedefleri vurdu.

Öğretim üyesi, savcı, gazeteci, sendikacı, işadamı politikacı, belediye başkanı, işçi, köylü...

Toplum yılmadı. Azimle yoluna devam etti.

Bugün İtalya'da terör yok. Ama İtalya yoluna devam ediyor. Demokrasisini sürdürüyor. Ülkenin pazuları her gün gelişiyor, omurgaları kuvvetleniyor.

***

Bu terörle mücadelenin zor ve kolay yanları var.

Zordur, çünkü az sayıda iyi yetişmiş ve tecrübeli elemana dayalı olduğu için, hem eylem etkinliği fazladır, hem de yakalanma şansları azdır. Durmadan yer değiştiren çekirdek bir kadro, iyi seçilmiş hedefleri vurarak büyük psikolojik etkiler yapabilir.

Kolaydır. Çünkü bu tür eylemin halkı sokağa dökebilme karşıt gruplara bölme imkanı yoktur. Bu haliyle marjinal bir hareket olarak kalmaya mahkumdur.

Marjinal ve yalnız bir terör bu...

Ama bu yalnızlık ve marjinallik, örgütsüz bir toplumda, bu terörün gücünü daha da büyütebilir. Örgütsüz ve zayıf bir toplum, bu terörün en büyük müttefikidir.

Onun için bu terörü, müttefiklerinden soyutlamak gerekir.

Herkes bu teröre karşı çıkmalıdır.

En başta ülkenin hâlâ demokratik bir düzeye gelmediğine, bu düzende kendilerine örgütlenme hakkı verilmediğine inananlar, solcular, sağcılar, Atatürkçüler, İslamcılar, milliyetçiler, muhafazakarlar, liberaller, sosyal demokratlar, yeşiller, alternatifler, işçiler, köylüler, öğrenciler, memurlar, erkekler, kadınlar, yaşlılar, gençler...

Herkes buna karşı çıkmalıdır.

Bu defa ülkenin namusunu, sokağın huzurunu, demokrasinin geleceğini kendimiz kurtaralım .

(Hürriyet, 9 Mart 1990)

Güvenirdim...

Doğan Hızlan

Çetin Emeç'e güvenirdim. Dostluğuna, sırdaşlığına, zekâsına, birikimine, ilkelerine, olağanüstü düzeydeki gazeteciliğine güvenirdim.

Çalışmaktan bu kadar zevk alan, mesleğine bu kadar ciddi bakan, işine saygı gösteren ender biriydi. Bir virgüle saatlerini verir, bir habere ömrünü adardı. Gazete dünyasının simyageriydi, bir küçük nottan haber yaratır, iki cümleden eşsiz dünyalar yaratırdı.

Sanat söyleşileri üzerine tartışırken, bana bir cümle söyler, konuşmama, yazıma yeni bir boyut katardı. Sanatseverdi, anlardı, sanatçıyı sayardı.

Ona sunulan sıradan bir haber, yeteneğin mucizesiyle olağanüstülük kazanırdı. Virtüözdü, her yazıda, her haberde kendine özgü bir kadans yapardı.

Hiç uyumaz mıydı Çetin... Belki yalnızca gazetelerin, dergilerin renklendirdiği dünyaya girebilmek için...

Yorgun bir günün akşamında, yepyeni bir yazının, taze bir haberin gücü onu geceden sabaha taşırdı, hiç çalışmamış, hiç düşünmemiş gibi.

Zümrüdüanka mıydı acaba? Her akşam okurlara ulaşan gazetenin küllerinde biten ve ertesi sabah haberlerin gücüyle yeniden canlanan, var olan.

Ataç, ben edebiyat adamıyım derdi. 24 saat edebiyat düşündüğü için. Çetin gazete adamıydı 24saat gazete düşünürdü.

Çetin'in sözlüğünde yaşamı boyunca yer almayan sözcükler vardı; içtensizlik, laubalilik, ilkesizlik, vurdumduymazlık, nemelazımcılık, ihanet, olanla yetinmek.

Yüzeyde kalmak, böyle de olur öyle de olurun rahatlığına sığınmak Çetin'den ne kadar uzaktı. Bir doğulu kadar özverili, bir batılı kadar disiplinliydi. Objektif dostluklarla işi ayırabilen, her ikisinin dozunu eşsiz bir kimyager gibi ayarlayabilen. Tartışan bir ustaydı. Tartışmaları kaliteli bir düzeyde, çağdaş normlarda sürdüren.

Yüksek standartların eşsiz bir koruyucusuydu. Çalışmasıyla, yaşamıyla, görünümüyle, tavırlarıyla, hareketleriyle, konuşmalarıyla, yazılarıyla.

Batılıydı Çetin. İnsanlar arası ilişkilerinde, çalışma düzeninde, araştırmalarında.

Uygardı Çetin. Görgü kurallarını özümsemiş, insana insan muamelesi yapan, en iyi bildiklerini bile ikna terazisinin kefesine koyabilen.

Sözlü kaynaklar; her çağdaş insan gibi yazıya dönüşmedikçe ondaki kuşku kapısını açık bırakırdı.

Tarifsiz bir titizliği vardı. Tek sözcük için sözlükler tarar, tek cümle için kitaplıklar deviridi.

Yedi düvelden haber kokusu alır, yetmiş iki milletin hal ve gidişini bilirdi.

Sanatı, müziği, yeni kitapları izlerdi. Söylediklerinizi daha zengin birçok seslilikle yankılanırdı.

Zekası, temposu, bedeni, beyni, yüksek rölantide çalışana inanılmaz bir yapıydı. Belki de anılarımız arasında, çok çalışmayı simgeleyen "Çetin Emeç Temposu" sözü kalacaktır.

Yeter, yeterli sözcüğü onun ne konuşmasında, ne masasında, ne yaşamında, ne meslek ilkelerinde rastladım.

Kırılmadan eğilen çoğunluktan değildi. İnanmadığı, doğru bulmadığı kavramlara baş sallayan insan değildi. Nereden gelirse gelsin hak bildiği yolda yalnız, başı dik yürüyenlerdendi.

Hayır ve evetlerden oluşan ham kişilerden nefret ederdi. Bilim kafasının doğal sonucu, tartışmasız sonuca varmazdı.

Çalışma arkadaşlarından biri, yabancı bir dergideki yazıdan söz ederken, O bu konuyla ilgili başka dergilerin adlarını sıralamaya başlardı.

Mevlana "Nereye vardımsa benden önce o Türkmen ulu'sunu (Yunus Emre'yi) orada buldum," dermiş. Gazetecilikteki hangi usta bir doğruya varsa, oraya daha önce Çetin Emeç'in vardığını görür.

Sezgisini bilgiyle, araştırmayla güçlendirirdi.

Doğruluğu, güzelliğin şiar edinmiş her insanın ardındaki çocuksuluk, bozulmamışlık ona sevgiyi, saygıyı arttırırdı.

Kişisel kızgınlıklarıyla iş yeteneği arasına Çin Seddi koymuştu. Babıali'de başkasının işiyle uğraşmayan ender insanlardandı.

Duyduğuyla, okuduğuyla, sunulanla, bildiğiyle yetinmeyen, artıları arayan adamdı Çetin. Mesleği, yaşamı zenginleştiren ve sıradanlıktan kurtaran artıların hazinesi vardı onda.

Yaşamının artıları onsuz eksi'lere dönüşüyor. Eksiler sisi birden bire kaplıyor bizi.

(Hürriyet, 11 Mart 1990)

Altın Yürekli Cesur Gazeteci

Oktay Ekşi

Çetin Emeç'i kaybettiğimiz günün üzerinden on beş yıl geçti. Ama geçen yıllar onun anılarını eskitmeye yetmedi.

Pek çok gazetecinin sohbet sırasında birbirine sorduğu gibi "gazeteciliğe neden ve nasıl girdiğini" konuştuğumuz olurdu. Her defasında

aslında kendisini diplomasiye hazırladığını ama 27 Mayıs 1960 askerî müdahalesi üzerine babası merhum Selim Ragıp Emeç'in Demokrat Parti milletvekili sıfatıyla Yassıada'ya götürülmesi üzerine babasının sahibi olduğu *Son Posta* gazetesinin başına geçmeye mecbur kaldığını anlatırdı.

Çetin aslında çocukluk yaşlarında da gazeteye gelir gidermiş. Baskı ve dizgi makinelerinin sesine, kokusuna aşina bir ortamda büyümüş. Ama çok muhtemelen o zamanki baskı tekniğinin insan üstünü kirleten gerçekleri yüzünden kendisini hiçbir zaman o ortama ait hissetmemiş.

Gerçekten Çetin giyimine fevkalade dikkatli, temiz ve titiz bir insandı. Doğrusunu söylemek gerekirse aynı terziden giyinmemize rağmen onun kıyafetlerini nasıl yakıştırarak taşıdığını hep gıptayla izlerdim.

Çetin Emeç istemeyerek girdiği gazetecilikte de bu mesleğe daha baştan göz koymuşlardan çok daha titizdi. Gazetenin makineleri dönüp de ilk baskılar kendisine getirilince elinde kırmızı kalemle oturur, özellikle birinci sayfadaki tüm yanlışları, nokta nokta, virgül virgül düzeltmeden rahat edemezdi.

Tabiî bu düzeltme işlemi boyunca makineler çalışmadığı için gazetenin geç kalması zaman zaman sorun yaratırdı.

Çetin Emeç gerçekten çok cesur bir gazeteciydi. "Bu cesareti onun hayatına patlamış olabilir" diyen çıkarsa, itiraz etmek çok zordur.

Nitekim Emeç İran'daki Humeynî rejiminin "laik" saydıkları herkese ölüm kustuğu dönemde, İran "mollarşi"sinin içyüzünü pervasızca ortaya koyan yazı dizisini hazırlattırdığı ve yayımladığı için İran mollalarını çok kızdırdı. İşte o kızgınlığın faturasını İranlıların (özellikle o tarihte istanbul'da görev yapan İran Başkonsolosluğu mensuplarının) Çetin Emeç'i öldürterek aldıkları, bu olay nedeniyle yakalanan sanıklar tarafından polis ifadelerinde ileri sürüldü.

Ama olayın failleri ile İran arasındaki ilişki hiçbir zaman ispat edilemedi. Çünkü böyle bir bağ varsa da İranlıların diplomatik dokunulmazlıktan yararlanmaları nedeniyle ispat yollan tıkalıydı.

Emeç sert mizaçlı ama altın yürekli bir insandı. Dostlarının gerçek dostu, sevmediği kişilerin acımasız hasmıydı.

Emeç magazin ağırlıklı bir gazetecilik anlayışından, *Hürriyet* gibi bir büyük kitle gazetesinin kaptanlığına başarılı bir geçişin somut örneğiydi.

Anısı, sevenleriyle birlikte yaşamaya devam edecek.

(Genel Yayın Yönetmeni: Çetin Emeç, Doğan Kitap, 2005)

Üstün Gazetecilik Yeteneği

M. Ali Kışlalı

O da kardeşimdi. Arkadaşlığımız 1945 yılında Galatasaray Lisesi'nde başlamıştı. O değerli ve köklü ailesinde, dadısından öğrendiği Fransızca'yla hazırlık sınıfı okumadan Beyoğlu'ndaki okula gelmişti.

Bizler Ortaköy'de bir yıl dil öğrendiğimizde o yoktu. Liseyi birlikte bitirdiğimizde artık, yaşam sonuna kadar sürecek dosttuk.

Ankara'da Siyasal Bilgiler'e 1953'te gelirken, birlikte babası Selim Ragıp Bey'i ziyaret etmiştik. Zamanının önde gelen gazetecisi bana *Son Posta*'nın Ankara spor muhabirliğini vermişti. Amatör olarak. Çetin, Son Posta'da yönetim görevlerindeyken ben de Ankara'da *Zafer* ve *Yeni Gün*'de benzer işler yapıyordum. Birlikte birkaç yurtdışı gezide buluştuk. Grubun en gençleri ve en dost mensuplarıydık. 27 Mayıs'tan sonra çok sıkıntı çekti. Ankara'ya geldikçe çatı katındaki çok küçük dairemde kalırdı. *Son Posta* kapanınca *Hayat* ve *Ses* dergilerinde yazı işleri müdürü olarak, değişik alanda büyük deneyim kazandı. Daha sonra, Erol Simavi, yakından tanıdığı ve gerçek vasıflarını çok iyi bildiği Çetin'i grubuna katarken çalışacağı yere karışmadı.

Çetin *Hafta Sonu* denilen bir gazete yarattı. Büyük tirajlar yakaladı. Nasıl sansasyon gazeteciliği yapılacağını, vurucu, dikkat çekici gazeteciliğin nasıl olduğunu orada öğrendi.

Hürriyet'te bir üst düzey yönetici kadrosu değişikliği sırasında da Arda Gedik'le birlikte genel yayın müdürü olarak yönetime geldi. Yurtiçinde ya da yurtdışında, çeşitli vesilelerle birlikte olduğumuzda daha ziyade gazetecilik konuşurduk. 1982 sonlarına doğru, on üç senedir yayımlamakta olduğum *Yankı*'yı bırakma noktalarına geldiğimde bana *Hürriyet*'in Ankara yönetimini önerdi.

Kabul etmek için bir an bile tereddüt etmedim. Kafamızda, Türkiye'nin en potansiyelli gazetesine, muhabirliğini yıllardır yaptığım *The New York Times*'ın, içinde staj gördüğüm Washington bürosu benzeri bir büro kazandırma projesi vardı.

Ama *Hürriyet*'in o zamana kadar fark etmediğimiz, kendine özgü oldukça muhafazakâr yapısının buna izin vermediğini, kısa sürede gördük. Bir müddet sonra Çetin, biraz yakın dostu İnan Kıraç'ın hatırına, büyük bir tiraj düşüşü içinde olan *Milliyet*'in yönetimine ayrıldı. *Milliyet*, Çetin'in yönetiminde 140 binli tirajlardan 500 binlilere ulaştı. Sonra döndüğü yer gene Erol Simavi'nin *Hürriyet*'iydi. Yaşamının sona kadar orada kaldı.

Gazetecilik vasıfları yadsınamayacak Çetin hakkında, kimi meslektaşları zaman zaman bir ithamda, eleştiride bulundular. "Çetin muhabirlere manşet olacak yazı başlığı verir, o başlığa uygun haber yazmalarını ister" dediler. Bu, dedikodu safhasında kalan eleştiri

Yıl 1965. Çetin Emeç ve Mehmet Ali Kışlalı ABD yolunda.

Çetin Emeç ve Mehmet Ali Kışlalı yine ABD yolunda, ama 25 yıl yaşlanmış olarak.

Çetin'e yapılacak en büyük haksızlıktı. Onun gazetecilikteki üstün yeteneğini hiç anlamamak demekti.

Habercilikte kendisinden çok fazla deneyimim olmasına rağmen, hemen her gün Ankara'dan konuştuğumuzda, o kesin haber kokusu alma yeteneğiyle yol gösterirdi. "Ne var ne yok?" dediğinde, bazen "Pek bir şey yok" deyip izlediğimiz rutin olayları naklederdim. Çetin bunları dinledikten sonra, genelde sorardı; "Bu anlattıklarından şöyle bir giriş yapabilir misin? Bunu ortaya koyacak unsurları birleştirebilir misin?" derdi.

Meslektaşlar haber girişi yazmanın, en ilginç ve en önemli hususu giriş paragrafına koymanın önemini bilirler. Çetin'in, onu tanıyan hiç kimsenin yadsıyamayacağı zekâsı, kültürü ve sezme gücü işte bu noktada zirvesine ulaşır, çalıştığı *Hürriyet* ve *Milliyet*'e unutulmaz manşet haberler üretilmesini sağlardı.

Çetin asla ve asla doğru olmayan habere prim vermemiştir. Ancak en deneyimli gazetecilerin bile sezip saptayamadığı ilginç ve önemli haber odaklarını bulup çıkararak gazetelerine dikkat çekmiştir.

Çetin benim kardeşim gibiydi. Ahmet'ten önce onu kaybettim.

On beş sene sonra ancak bunları yazabiliyorum.

(Genel Yayın Yönetmeni: Çetin Emeç, Doğan Kitap, 2005)

Uğur Mumcu

ÇETİN EMEÇ...

Hürriyet gazetesi yazarı Çetin Emeç, dün sabah İstanbul Suadiye'de şoförü Sinan Ercan ile birlikte evinden çıkıp arabasına binerken maskeli iki kişi tarafından uçlarına susturucu takılmış tam otomatik silahlarla açılan ateş sonucu öldürüldü.

Saldırganların iki ayrı silah kullandıkları belirlendi.

Emeç ve şoförü Ercan, Göztepe Hastanesine götürülürken yolda can verdiler. Emeç'in vücudundan yedi kurşun çıkarıldı.

Katiller, olay yerinden bir gece önce Etiler'den çaldıkları Avukat Erdoğan Tuncer'in 34 FFE 21 plaka sayılı Doğan marka araca binip kaçtılar. Suçta kullanılan bu araç, olaydan yaklaşık 4 saat sonra bir ihbar sonucu cinayet yerine pek de uzak olmayan bir yerde, Bostancı Karakoluna yakın bir sokakta bulundu.

Bir ipucu yok!

Sabah gazetesini arayan bir ses cinayetin "Türk-İslam Komandoları" tarafından işlendiğini söylemiş. Bu adda bir örgüt bilinmiyor.

Katiller, önceki gece saat 22.00 sularında avukat Tuncer'i silahla tehdit edip aracı zorla almışlar. Tuncer, saat 22.30'da Etiler Karakoluna başvurarak durumu bildirmiş.

Bildirmiş, ama araba ele geçmemiş.

Polisçe plaka numarası bilinen aracı kullanan katiller, hiçbir engel ile karşılaşmadan köprüyü geçiyorlar ve cinayeti işleyip kaçıyorlar.

Bu bir aymazlık değil de nedir?

Bugünlerdeki her kuyumcu soygunu, her gasp olayı terör ile doğrudan bağlantılı görülmelidir. 12 Eylül öncesi suç grafikleri soygun-gasp-terör ilişkisini yeterince ortaya koymuştu.

12 Eylül 1979-12 Eylül 1980 arası 2202 soygun olmuş; aynı dönemde 2612 kişi öldürülmüş, yine aynı süre içinde 735.925 çeşitli cins ve marka silah ve 580.284 mermi ele geçirilmişti.

Soygunlar ve gasp olayları terörün habercisidirler.

Hem MİT'in hem polisin bu bilinçte ve duyarlıkta olmaları gerekir.

Kaldı ki Aksoy cinayeti, terörün tırmandırılacağı kuşkusu veren çok önemli bir göstergeydi. Bugünlerde her olay bir de bu açıdan değerlendirilmeliydi.

Olay nasıl tırmandırıldı?

İstanbul'da önce Binbaşı Esat Kaya Yıldıran PKK teröristlerince öldürüldü. Sonra da emekli Albay Rıfat Uğurlutan bilinmeyen kişilerce kurşunlandı.

Aynı günlerde kuyumcu soygunları ve bombalamalara tanık olun-

du.

1 Mayıs olaylarında kalabalığa ateş ederken çekilmiş fotoğrafları gazetelerde yayımlanan polis memuru Kâzım Çakmakçı'nın kimliği bilinmeyen kişilerce evinin önünde öldürülmesini, Prof. Muammer Aksoy cinayeti izledi; Emeç de Aksoy cinayeti üzerinden henüz bir ay geçmişken evinin önünde kurşunlanarak öldürüldü.

Bütün bu olaylar terörün kanlı grafiğidir; bu grafikten açıkça anlaşılıyor ki önümüzdeki günlerde terör daha da tırmanacak; çok daha başka hedeflere yönelecektir.

Türkiye, 12 Eylül öncesindeki cinayetleri andırır bir süreç içine itiliyor.

12 Eylül öncesinde Milliyet gazetesi başyazarı Abdi İpekçi niçin öldürülmüşse, Prof. Aksoy ve gazeteci Emeç de herhalde aynı nedenlerle öldürülmüşlerdir.

Amaç, bu gibi cinayetlerle terörü daha da tırmandırmak ve tırmanan bu terör ile toplumu yılgınlığa sürüklemektir.

Emeç, son günlerde laiklik ve terör üzerine yazılar yazmıştı. En çok duyarlı olduğu konular bunlardı.

Emeç, son bir ay, çek ve senet mafyası... Hayali ihracatçılar... PKK-Ermeni terör örgütlerinin işbirlikleri gibi konular üzerinde durmuştu.

Çetin Emeç "Manzara" başlığındaki son yazısında uluslararası terörden Suriye'yi sorumlu tutmuş ve şu kuşkusunu dile getirmişti:

– Bulutlardan nem kapan, hayvanlaşan bir kaçık mantık... Komşusu Türkiye, su musluklarıyla fazla oynuyor diye aklını bozmuşsa... Ondan olmadık belalar beklememiz gerekmez mi?

En hain cinayetlerden... Bizi hedef alan, en aşağılık işbirlikçilerine kadar...

Emeç, aynı yazısında şunları da yazıyor:

– Aralarında Prof. Aksoy'un hayatını da noktalayan suikast... O gündür bugündür sırayla, üç anarşi kurbanın kanı, hâlâ yerlerde.

Olmadık saatlerde caddeleri, araçları ateşe verenler... Üniversite basıp ortalığı kıranlar, dökenler... Kuyumcu soyup esnafı haraca bağlayanlar...

Çetin Emeç, bütün bu olayların arkasında "Kır canavarları" diye nitelendirdiği PKK'nın ve PKK'yı "fişeklendirdiğine" inandığı Suriye'nin bulunduğunu yazmıştı.

Ülkemiz, örgütlü suç çetelerince yeniden 12 Eylül öncesi koşullarına sürükleniyor.

Peki önlem? Önlem yok! Evet yok...

12 Eylül öncesinde terör nasıl devleti teslim almışsa bugün de hemen hemen aynı yöntemlerle teslim almak üzeredir.

(Cumhuriyet, 8 Mart 1990)

Prof. Muammer Aksoy ve ardından da Hürriyet gazetesi yazarı Çetin Emeç'i kimler öldürdü?

Her iki cinayet konusunda henüz bir ipucu yok. İpucu olmadığı için yorumlar somut verilere ve kanıtlara değil soyut ve kuşkulu varsayımlara dayanıyor.

Bu varsayımların hareket noktası, gerek Aksoy'un gerek Emeç'in laiklik konusunda duyarlılıklarıdır. Üstelik, Aksoy cinayetinden hemen sonra Anadolu Ajansı ve Hürriyet gazetesini arayan bir kişi cinayetin "İslamcı İntikam Örgütü" tarafından işlendiğini bildirmişti.

Çetin Emeç'in öldürülmesinden yaklaşık altı saat sonra cinayeti "Türk-İslam Komando Birliği" adlı bir başka örgüt üstlendi. Bunu "Devrimci Güçler Birliği" adlı bir örgütün Milliyet gazetesini arayarak cinayeti üstlenmesi izledi.

Olayı Dev-Genç adına üstlenenlerde oldu.

Bunların her biri şaşırtmaca olabilir.

"İslamcılar teröre karışmazlar" yargısı ne kadar yanlışsa, bu iki cinayeti İslamcı çevrelerin tümüne mal etmek de aynı ölçüde yanlıştır.

İslamcı terör örgütleri özellikle son yıllarda seslerini duyurdular. Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat Kahire'de "Müslüman Kardeşler" adlı bir İslamcı örgüt tarafından öldürüldü. 1975 yılında kurulan İran yanlısı "Amal Örgütü" başta İran olmak üzere dünyanın her yerinde eylemlere başvurdu. Bu örgütten ayrılanlar, Hüseyin Musavi liderliğinde 1982 yılında "İslami Amal Örgütü"nü kurdular.

1984 yılı 25 Ocak günü Paris'te Uzay Sanayii Şirketine karşı sabotaj yapan "Baalbek Şehitleri" adlı örgüt de bu "İslami Amal Örgütü"nün eylemci kanadıdır.

Şeyh Suphi Tufeyli liderliğindeki "Hizbullah Örgütü" de 1982 yılından bu yana Bekaa vadisi ve Beyrut'ta hemen hemen her eylemde adını duyuruyor.

Bu örgütlerin en yaygını, en güçlü ve etkilisi "İslami Cihat Örgütü"dür.

"İslami Cihad Örgütü", bugüne kadar, Beyrut'ta, İsrail topraklarında, Fransa'da, Paris'te, İspanya'da terör eylemlerine başvurdu.

12 Eylül 1980 öncesinde belli başlı terör olaylarında "İslamcı" adı verilen grupların adlarının duyulmamış olması, İslamcı terör örgütlerinden hiç söz edilmeyeceği sonucunu doğurmaz. Dün olmayan örgüt, bugün kurulur.

Olayları hem somut olgular hem de dünyadaki ve çevremizdeki son değişikliklerle birlikte değerlendirmek gerekir.

Kaldı ki yakın tarihimizde 31 Mart gerici ayaklanması, dinsel görüntüyle sahnelenen Şeyh Sait İsyanı, Menemen olayları, İslamcıların

da zaman zaman terör eylemlerine başvurduklarını gösteriyor.

Kahramanmaraş, Malatya, Tokat ve Çorum olayları da henüz belleklerden silinmedi. 12 Eylül öncesinde bu illerimizde Alevi-Sünni ayrımına dayalı terör olaylarında yüzü aşkın yurttaşımız öldürülmüştü.

Ülkücü eylemcilerin de İslamcı ideolojinin bir türüne dayandıklarını unutmamak gerekir.

Doğru: İslamcılar, bugüne kadar Türkiye'de "bireysel terör" adı verilen yöntemlerle hiç adam öldürmediler. Bu gerçek; İslamcı terör örgütlerinin bundan sonra bu yöntemleri kullanarak adam öldürmedikleri ve öldürmeyecekleri anlamına da gelmez.

Bunlar bir yana...

Bugün için üzerinde durulması gereken asıl konu, elde kanıt bulunmadan, genel suçlamalarla ve kuşkulu varsayımlarla İslamcı çevrelerin tümünün birden suçlanması ve bu genel suçlamaların yaratacağı olası gerilimler olmalıdır.

Bu gibi suçlamalardan kaçınmak gerekir.

Genel suçlamalar, her zaman tehlikeli gerilimler yaratır.

Bu tür kanıtsız-dayanaksız genel suçlamalar hukukun genel ilkelerine de aykırıdır.

İslamcıları laiklere, laikleri de İslamcılara düşman etmek, belki de Aksoy ve Emeç'i alçakça pusulara düşürüp öldürenlerin yaratmaya çalıştıkları ortamdı.

Olağanüstü duyarlılık gerektiren günler yaşıyoruz.

Bu ortamda devlete düşen görev, demokrasi övgüleri düzüp kuşkulu varsayımlarla soyut komplo teorileri üretmek değil bir an önce somut kanıtlar bulup bu iki cinayeti aydınlatmaktır.

(Cumhuriyet, 9 Mart 1990)

ARABA...

Çetin Emeç'i ve sürücü Sinan Ercan'ı öldürenler, bir gece önce Güneş gazetesi Hukuk Danışmanı Avukat Erdoğan Tuncer'in aracını silah zoruyla alıp kaçıyorlar.

"Silahlı gasp" Ceza Yasası'nda ağır yaptırımlara bağlanan suçlardandır. Demek ki bu suçu göze alanlar daha büyük suçlar işlemek için arabayı gasp ediyorlar. Bu ortamda daha büyük suç olsa olsa terör olur; cinayet olur.

Avukat Tuncer, olayı hemen Etiler Karakoluna bildiriyor. Durum, polis telsizleri aracılığı ile bütün polis devriyelerine de duyuruluyor. Buna karşın araç bulunamıyor.

Diyelim ki olay polise bildirilinceye kadar saldırganlar Fatih Köp-

rüsü'nden Anadolu yakasına geçtiler. Gerçekten geçtiler mi geçmediler mi? O da belli değil.

Belki geceyi Avrupa yakasında geçirdiler, köprülerden birinden sabah geçtiler. Nereden bileceksiniz bunları?

Katiller, cinayetten sonra yaklaşık üç-üç buçuk saat Anadolu yakasında dolaşıyorlar ve aracı, Bostancı Karakolu'na 100 metre uzaklıktaki bir sokağa terk edip kaçabiliyorlar.

Hürriyet gazetesine telefon eden tanıklar, olay yerinde içinde dört kişinin bulunduğu 34 RC 805 plakalı Renault marka krem beyaz renkli bir araç gördüklerini de bildiriyorlar.

Bu araç, cinayet anında orada mıydı? Oradaysa niçin oradaydı? Araç ve ekip hangi görevle niçin Suadiye Suyolu Sokağı'na gitmişti?

Bunların bilinmesi gerekir.

Gazetemize telefon eden bazı görgü tanıkları da olaydan bir gün önce kırmızı renkli yine Renault bir aracın çevrede dolaştığını ve Emeç'in evinin bulunduğu Suyolu Sokağının Vapuryolu Sokak ile kesiştiği yerde park edip uzun uzun beklediğini, aracın içinden çıkan iki kişinin Emeç'in evinin önünde dolaştıklarını söylüyorlar.

Bunlar da herhalde araştırılıyordur.

Geçmişte yaşanan olayları bugün yeniden değerlendirmekte yarar vardır.

Bu geçmiş olayların en önemlilerinden biri İpekçi cinayetidir. İpekçi cinayeti, birçok bakımdan Prof. Aksoy ve Emeç cinayetlerine benziyor.

Ağca, Kartal-Maltepe Askeri Cezaevinden nasıl kaçmıştı?

M. Ali Ağca'yı İstanbul'dan Ankara'ya getiren 34 RF 601 plaka sayılı araç, İpekçi cinayetini planlayanlardan Mehmet Şener'in kardeşi Hasan Hüseyin Şener'in üzerine kayıtlıydı. Şener, bu aracı, Yalçın Özbey'den satın almıştır. Yalçın Özbey de Ağca ile ortak banka hesapları olan bir ülkücüdür.

Ve bu araç polisçe bilinmektedir.

Sıkıyönetim Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı, MİT İstanbul Bölge Başkanlığı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü bir araya gelip zamanında bu değerlendirmeleri yapmış olsalardı, Ağca ve Oral Çelik, hiç kuşkusuz cezaevinden kaçar kaçmaz bu araç ile birlikte ele geçirileceklerdi.

Bu bir aymazlıktı; bu aymazlık daha birçok sorunlar yarattı.

Çetin Emeç ve sürücüsü Sinan Ercan'ın vücutlarından çıkan mermiler, olayda Colt, Parabellum ya da Sten tabanca kullanıldığını gösteriyor.

Bu tabancalar nerelerde kullanılıyor?

Eğer bu tür tabancalar, resmi kuruluşlarda kullanılıyorsa, hemen bu kuruluşlarda birer sayım yapmak gerekir.

12 Eylül öncesinde askeri depolardan silah ve mermi çalınma olaylarına tanık olunmuştu. 28 Ağustos 1980 günü Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı askeri savcılık emanet deposundan 29 silah çalınmıştı.

12 Eylül öncesinde Ankara Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisine Amerikan yapısı ordu malı bomba atılmıştı; CHP Milletvekili Süleyman Genç'in evi ile Halkevi'ne atılan bombaların da ordu malı olduğu saptanmış; aynı günlerde ordudan çıkarılmış bir yüzbaşının ordu depolarından silah ve patlayıcı maddeler çaldığı kanıtlanmıştı.

24 Ocak 1990 günü İstanbul'da borsanın bombalanmasında da ordu malı bomba kullanıldığı ileri sürülüyor.

Tabancalara takılan susturucuları kimler kullanır?

Aransa, emniyet müdürlüklerinde bile susturucu bulunamaz.

Öyleyse kim bunlar?

Ellerindeki tabancalar, mermiler, suçta kullanılan aracın gasp edilmiş biçimi ve cinayetin işlenmesindeki profesyonellik ile araçta bıraktıkları Çin malı tek ayakkabı kuşkulu soruları beraberinde getiriyor.

(Cumhuriyet, 10 Mart 1990)

Turan Dursun

~

1934 - 4 Eylül 1990

Turan Dursun

1934 - 4 Eylül 1990

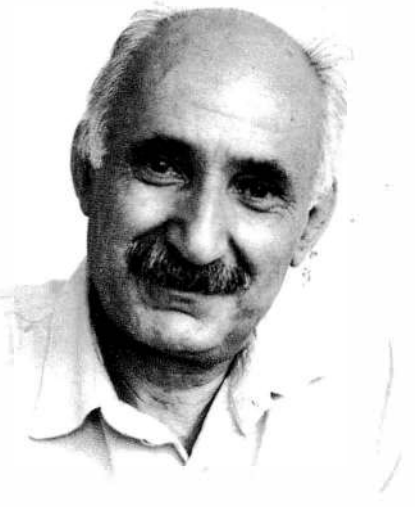

Turan Dursun, 1934 yılında, Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Gümüştepe köyünde doğdu. İmam olan babası, onu ilkokula göndermedi. Daha o doğmadan, "Basra'da ve Kufe'de bile görülmeyecek bir alim" yapma sevdasındaydı, Turan Dursun'u. Çocukluk hayatı şeyhlerin ve din hocalarının yanlarında çeşitli tekke ve dergâhlarda geçti. O yıllarda Turan Dursun'un en büyük amacı babasının belirlediği bu amaca hızla ulaşmaktı. Birkaç yılda öğrenilecek dersleri bir-iki ayda öğreniyordu. Sırf İslam bilgileri çok iyi olan Kürt hocalardan ders alabilmek için üç-dört ayda çok iyi denilebilecek ölçüde Kürtçe öğrendi. "sarf" ve "nahv" denilen Arapça grameri çocuk yaşta öğrendi, hem 11. ve 12. yüzyıl Arapçasını hem de 7. ve 8. yüzyıl Arapçasını biliyordu. On yedi yaşına geldiğinde İcazeti almış ve Kazviniyi okumuştu.

Diyanette müftü olabilmek için İlkokulu dışarıdan bitirdi. İlk olarak köy imamlığı yaptı. İstanbul Çarşamba'da Üçbaş ve İsmailağa medreselerinde hocalık, 1958-1965 yılları arasında da Tekirdağ, Gemerek, Türkili, Altındağ ve Sivas'ta Müftülük yaptı. Atatürkçü ve şeriatın katı kurallarına ters davranışları nedeniyle İslamcı çevrelerde yadırgandı. Müftülükleri sırasında bu nedenlerle sürgünleri oldu. 60'lı yıllarda aydın müftü olarak kamuoyunda yankılar getirdi. Kendi deyişiyle İslam'a olan inancını yitirdikten sonra 1965 yılında müftülüğü bıraktı. Turan Dursun, Diyanet'deki görevinden ayrıldıktan sonra 1966 yılında TRT'de dini içerikli programlarda görev aldı. On yıl bu görevine devam ettikten sonra gene TRT'de prodüktör olarak "Başlangıcından Bu Yana İnsanlık", "Vergi Programı", "Akşama Doğru" gibi programlar yaptı.

TRT'den emekli olduktan sonra "Kur'an Ansiklopedisi"ni 1987 yılında bitirdi. 1989 yılında haftalık 2000'e Doğru Dergisi'nde yazmaya başladı.

İMDİ BANK24 KARTI VAR!
UNIXBANK

Cumhuriyet

İŞLEM:TAMAM!
BANK24

67. Yıl: Sayı: 23720 Kurucusu: Yunus Nadi 900 TL 5 Eylül 1990 Çarşamba

ANAP'tan izne onay

k ret u gun'dan

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın isteği üzerine Bakanlar Kurulu'nda benimsenen 'hükümete asker gönderme izni verilmesi'ne ilişkin tezkere ANAP Grubu'nda 4 çekimser, bir ret oyu ile kabul edildi. Oylamadan önce yapılan yoklamada 276 kişilik ANAP Grubu'nda 207 milletvekili bulundu. Tek ret oyunu Recep Ergun verdi. Ergun, grupta yaptığı konuşmada, "Bu meseleyi tek başına bir partiye mal etmek yanlıştır. Harbi tek başımıza biz yapmayacağız" dedi.

'Asker göndermek son çare'

Başbakan Akbulut, "Savaş çıkma ihtimalinin çok az" olduğunu savunarak, "Bu izni kullanmayabiliriz. Belki de bölgeye bir gemi göndeririz. Asker göndermek en son düşünülecek şey. İleride, Güneydoğu, Kıbrıs, Ege adaları ve Avrupa Topluluğu ile ilgili karşılaşabileceğimiz sorunlarda söz sahibi olabilmemiz için Batı ülkelerinin bu hareketinin içerisinde Türkiye de yerini almalıdır" dedi. Tezkerenin TBMM'de görüşülmesi bugüne kaldı. 10. Sayfada

VAŞ ÇIĞLIKLARI CÜNEYT ARCAYÜREK yazıyor 10. Sayfada KAÇ GÜN GEÇTİ? HİKMET ÇETİNKAYA'nın yazısı 11. Sayfada

Hükümete asker gönderme izni verilmesine İnönü, Demirel ve Ecevit sert bir dille karşı çıktılar

'Batı'nın paralı askeri yapıyorlar'

İNÖNÜ

İNÖNÜ — Bir kişinin kurbanı.

Cinayet işliyorlar

SHP grubunda heyecanlı ve kızgın bir üslupla konuşan Genel Başkan Erdal İnönü, "Batı'nın çıkarları için Türkiye'yi eninde sonunda paralı asker durumuna düşürmek istiyorlar. Meclis bir kişinin vesayeti altına girecek midir? Vesayeti aklı dengesi yerinde olmayanlar verir. TBMM bunu kabul edecek midir?" dedi. 11. Sayfada

DEMİREL

DEMİREL — Savaşa bulaşıyorlar.

Savaş heveslisi

Türkiye'yi yönetenleri savaş heveslisi olmakla suçlayan DYP Genel Başkanı Demirel, "Milleti belaya sokarsanız, belayı da bulursunuz. Fırsat çıktı diye komşuların üstüne binmeyi düşünüyorsanız, sizin başınıza da çeşit şeyler geldiği zaman hiç darılmayın, çalına kapıyı çalarlar kapıyı" dedi. 10. Sayfada

ECEVİT

ECEVİT — Acele ye getirilemez.

Hesabını veremezler

DSP Genel Başkanı Ecevit, Mecliste Türkiye'yi maceraya sürükleyecek bir karar alınmadan önce BBC'de önceki gece yayımlanan Irak belgeselinin TRT'de yayımlanmasını ve bütün milletvekillerinin izlemesini istedi. "Türkiye'yi maceraya ve savaşa sürükleyebilecek bir yolu açanlar, hesabını veremezler" dedi. 11. Sayfada

BAKER

Türkiye cesur kararlar aldı

ABD Dışişleri Bakanı James Baker, Temsilciler Meclisi Dışişleri Komitesi'nde yaptığı konuşmada Türkiye'ye sık sık atıfta bulunarak Ankara'nın Körfez krizinin ilk günlerinde "hızlı, etkili ve cesur" kararlar aldığını söyledi. Dışişleri Bakanı Körfez krizi bitse bile ABD askerlerinin bölgede güvenliği sağlamak üzere Ortadoğu'da kalabileceğini belirtti. 14. Sayfada

WASHINGTON

Bush'un zirveden 2 beklentisi

Bush'un Helsinki beklentileri şöyle sıralanıyor: 1- Bush zirveyi Irak'a karşı birliğin genişletilmesi için bir fırsat olarak görüyor. 2- Halen Irak'ta bulunan ve sayıları 200'e yaklaşan Sovyet askeri danışmanlarının geri çekilmesini istiyor. UFUK GÜLDEMİR 14. Sayfada

BAĞDAT

Diplomatlara da karne dönemi

Irak'taki tüm büyükelçilik ve konsolosluk personeli bu haftadan itibaren yiyecek karnesine bağlanıyor. Türkiye ve Suudi Arabistan'dan geçen boru hatları 28 gündür kapalı olan Irak petrol üretimini tümüyle durdurdu. YASEMİN ÇONGAR 3. Sayfada

VÜCUDUNDAN 5 KURŞUN ÇIKTI — Alışveriş yaptığı marketten çıkarken 'çapraz ateş'e tutulan Turan Dursun'un vücudundan 5 kurşun çıkarıldı. (Fotoğraf: AA)

"Yüzyıl" dergisi yazarı Turan Dursun silahlı saldırı sonucu yaşamını yitirdi

Terör İstanbul'da vurdu

Önce 2000'e Doğru dergisi, daha sonra da Yüzyıl dergisi ve Emeğin Bayrağı dergisinde yazdığı şeriat karşıtı ve İslam dini ile ilgili yazılarıyla tanınan Turan Dursun dün saat 15.15 sıralarında Koşuyolu'ndaki evinden çıktı. Dursun, sürekli alışveriş yaptığı Yaman Market'e giderken silahlı saldırganların "çarpaz ateşi sonucu" yaşamını yitirdi.

İstanbul Haber Servisi — Eski "2000'e Doğru" ve "Yüzyıl" dergilerinin yazarı eski müftü Turan Dursun (58) Üsküdar Koşuyolu'ndaki evinin yakınlarında uğradığı silahlı saldırıda öldürüldü. Saldırgan veya saldırganlar, Dursun'a 7 el ateş ederek kaçtılar. Turan Dursun, bu süredir ölümle tehdit ediliyordu.

424 sayılı kararname ile süresiz kapatılan "2000'e Doğru" ve daha sonra yayımlanmaya başlayan "Yüzyıl" ile "Emeğin Bayrağı" dergilerinde yazdığı şeriat karşıtı ve İslam dini ile ilgili yazılarıyla tanınan Turan Dursun, dün saat 15.15 sıralarında Koşuyolu Topbaşlıoğlu Caddesi Köşkçükman Sokak Bilman Sitesi B-1 Blok, 12 numaradaki evinden çıkarak alışveriş yaptığı Yaman Market'e doğru yürümeye başladı. (Arkası Sa. 14, Sü. 3'de)

PORTRE / TURAN DURSUN 16. Sayfada TEPKİLER 18. Sayfada

Arap Birliği çözülüyor 3. Sayfada

Bush'a Londra desteği 15. Sayfada

Arafat: İsrail'e düşmanız 15. Sayfada

Irak gemisine el kondu 15. Sayfada

Kremlin diplomasi istiyor 14. Sayfada

Habur'da kanlı kavga 14. Sayfada

KÖRFEZ KRİZİ HABERLERİ 3, 10, 11, 13, 14. ve 15. Sayfalarda

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Tezkerenin içeriği!..

Kamuoyundaki genel kanı, ... bir muhalefet boşluğu ... yolundadır. Başında ... de bu kanıyı besleyen boşluklar taşırlar. Elbette bu yaklaşımda doğruluk payı da bulunmaktadır.

Ancak son dönemde yaşananlar göz önünde tutulur ve insaf ile düşünülürse, muhalefeti suçlamanın da bir sınırı olmalıdır.

Çünkü 1990 Türkiyesi'nde "anormal" bir durum var. Siyasal iktidarın başı, Cumhurbaşkanı Özal'dır. Başbakan Akbulut, Bakanlar Kurulu, ANAP Meclis Grubu sorumsuz cumhurbaşkanının elinde anayasa dışı yönetim biçiminin mekanizmalarına dönüşmüşlerdir. Muhalefet liderleri ülke yönetiminde cumhurbaşkanıyla diyalog kurarlarsa, fiili başkanlık sistemine destek ve onay vermiş sayılır ... anayasayı "tağyir" suçuna karışmış olacaklardır. Hukuk devletinin temel ilkesini korumak için muhalefet anayasal kurallara sonuna kadar saygı göstermek zorundadır.

Ne var ki muhalefetin bu saygısı iktidarı hizaya getirmek için yeterli değildir. ANAP Meclis Grubu dün Büyük Millet Meclisi'nin Anayasanın 7'nci maddesi ...

* * *

(Arkası Sa. 19, Sü. 1'de)

■ 'Trapez' ekranda *Burt Lancaster ile Tony Curtis'in bir sirkte partner olarak trapez gösterisine çıkan 2 akrobatı oynadıkları 'Trapez' 3. kanalda 4. Sayfada*

■ Venedik Festivali *Claire Denis, "Ölüm Umurunda Değil" ile Godard, Rohmer, Malle gibi eski "yeni dalgacılar"ın mirasına çağdaş bir bilinçle sahip çıkıyor. 4. Sayfada*

■ Borsaya Maçka da kapandı 2. *Asliye Hukuk Mahkemesi Maçka'nın İMKB'ye kiralanması işlemini durdurdu. 9. Sayfada*

■ Demire yılın 3. zammı *İnşaat demirleri ve kütük demire yüzde 5.3 - 8.4 oranında zam yapıldı. Ekonomide*

■ Trabzon tur kapısında *Avrupa Kupa Galipleri'ndeki temsilcimiz on eleme rövanşında Wanderers'le karşılaşıyor. Sporda*

■ Milli takım sınavda *Avrupa Futbol Şampiyonası elemesine hazırlanan A Milli Futbol Takımı bugün Macaristan'la özel karşılaşma yapıyor. Sporda*

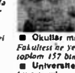

■ Genç hızlı ve güzel *Yugoslavya'nın Split kentinde yapılan Avrupa Atletizm Şampiyonası 3 dalda 6 madalya kazanan Demokratik Alman Katrin Krabbe'yi ön plana çıkardı. Arka Sayfada*

■ Okullar masraflı *Açıköğretim Fakültesi'ne yeni kaydolan bir öğrenci toplam 157 bin lira ödeyecek. Arka Sayfada*

■ Üniversitede sancı *Üniversiteler yetersiz bütçeleriyle mali sıkıntı içinde. Milli Eğitim ile YÖK arasında sürtüşme. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Yetki Devri...

Akbulut hükümetinin "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelere gönderilmesi" ve "yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunması" için TBMM'den istediği izin anayasaya aykırıdır.

Şöyle ki:

1. Anayasanın 6. maddesinde "hiç kimse ve organ kay...

(Arkası Sa. 19, Sü. 3'de)

1990 yılında, 424 sayılı kararname ile kapatılan 2000'e Doğru dergisinden sonra yayımlanmaya başlayan "Yüzyıl" ile "Emeğin Bayrağı" dergilerinde yazdığı şeriat karşıtı ve İslam dini ile ilgili yazılarıyla tanınan Turan Dursun, 4 Eylül 1990 günü evinin yakınlarında uğradığı silahlı saldırıda öldürüldü. Saldırganlar, Dursun'a 7 el ateş ederek kaçtılar.

Turan Dursun 4 Eylül günü saat 14.15 sıralarında İstanbul Koşuyolu Tophanelioğlu Caddesi, Köşkçıkmazı Sokak Bintan Sitesi B-2 Blok, 12 numaralı dairesinden, önce kardeşinin eşiyle, ardından 2000'e Doğru dergisinin imtiyaz sahibi Mehmet Sabuncu ile telefon görüşmesi yaptıktan sonra, dergi bürosuna gitmek için çıktı. Turan Dursun, evinden yaklaşık 30 metre kadar uzaklaştığında silahlı saldırganlarca çapraz ateşe tutuldu. Aldığı kurşun yaraları sonucu olay yerinde yaşamını yitiren Dursun'a, görgü tanıklarının ve polis yetkililerinin ifadesine göre susturucu takılmış silahlarla ateş edilmişti. Dursun, öldürüldüğünde yetişkin üç çocuk babası idi.

Görgü tanığı yok!

Olay yerinde 7 adet 7.65 milimetre çaplı Geco marka boş kovan bulundu. Üsküdar Cumhuriyet Başsavcısı'nın inceleme yapabilmesi için ceset yaklaşık 1 saat olay yerinde bekletildi, daha sonra Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne kaldırıldı. Dursun'un sırtından 6, şakağından da 1 kurşun çıkarıldı.

Olay yerine gelen güvenlik güçlerine çevredeki vatandaşlar, "hiç silah sesi duymadıklarını" ve "saldırganları görmediklerini" söylediler. Bu arada, olaya en yakın görgü tanığı olarak belirtilen 13 yaşındaki Arhan Akün, "Siyah renkli araba arkadan geldi. Sonra adamın yere yığıldığını gördüm. Silah sesi duymadım. Araba da süratle uzaklaştı" dedi. Dursun'un vurulduğu yerin hemen yanındaki inşaatta çalışan 5 işçinin bir süre gözaltına alınarak ifadelerine başvuruldu.

Olay tarihinde Abdülkadir Aksu içişleri bakanlığı görevini sürdürürken, emniyet genel müdürlüğü görevini, 1990 yılının nisan ayında bu göreve atanan, Necati Bilican yürütüyordu. ilk açıklama İstanbul Emniyet Müdürü Hamdi Ardalı'dan geliyor, Ardalı, olayda görgü tanığının bulunmadığını söylüyordu.

Turan Dursun'un evinde arama...

Cinayet sonrasında Turan Dursun'un evinde kütüphanesinin raflarında duran birçok şeyin kaybolduğu anlaşıldı. Yatağının üzerine ise "Kutsal Terör Hizbullah" kitabı bırakılmıştı. Yakınları kitabın Dursun'a ait olmadığını, eve giren kişiler tarafından bir "mesaj" olarak

Turan Dursun'un evi öldürüldükten hemen sonra arandı. Daha sonra, kütüphanesinin raflarında duran birçok şeyin kaybolduğu anlaşıldı.

bırakıldığını söylediler. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, evde polislerin arama yaptığını doğruladı ancak arama tutanağında kitaplıktan alınanlar yer almadı.

"Babam Turan Dursun" adlı kitabında Abit Dursun o günü şöyle anlatıyordu:

> "Kapıdan içeri girmemle sarsılmamız bir oluyor: Olamaz! Evin altı üstüne gelmiş! Babamın çalışmaları yırtılmış, yerlere atılmış, kitaplar evin her tarafına savrulmuş. Eğilip kitapları topluyorum: Hasan izzettin Dinamo'nun, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı anlattığı Kutsal İsyan'ı üzerinde ayak izi var! İbni Haldun'un Mukaddime'si üzerinde de ayak izi var. Birkaç kişi bana yardım ediyor, toplananları kitaplığa koyuyoruz.... Yatak odasına giriyorum. Babamın döşeği ikiye katlanmış üzerinde ise bir kitap Amir Taheri'nin yazdığı Hizbullah...
>
> Evden neler götürülmüştü? Ufak bir araştırma yaptık:
>
> Kur'an Ansiklopedisi'nin 'M' maddesinden 'Z' maddesine kadar basıma hazır, yazılı dosyalar halinde 2 bine yakın metin. 'Z' maddesinden sadece bir sayfayı almayı unutmuşlar.Kulleteyn adlı kitabın basıma hazır 5 ciltlik metni. Kutsal Kitapların Kaynakları adlı eserin 5 cildi. Şeriat Böyle isimli bitmiş bir senaryo.
>
> Elde mevcut sayfaları olan farklı konuları içeren senaryo, inceleme ve köşe yazılarının metinleri. Mektuplar, banka cüzdanı, sağlık karnesi, nüfus cüzdanı..."

Abit Dursun, bunun üzerine Üsküdar Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulundu. Babasının eserlerinin, "inceleme için alındığını" düşündüğünü ve hemen geri verilmesini istedi. Yanıt, 13 Kasım'da geldi: "Emniyet görevlilerinin görevlerini kötüye kullandıklarına dair haklarında kamu davası açılmasını gerektirecek yeterlilikte delil bulunmadığı anlaşılmakla, haklarında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildi."

Tehditlere yanıt...

Turan Dursun'un bir arkadaşı olaydan bir gün önce beraber olduklarını ve kendisine en son aldığı tehdit mektubunu gösterdiğini söyledi. Dursun'un arkadaşı "mektup çok kötü el yazısıyla ve bozuk bir Türkçeyle yazılmıştı. Mektupta 'Sayılı iş adamlarından birisiyim. Üç adamımı gönderip seni öldürteceğim' diyordu. Mektupta imza vardı, ama isim yoktu" dedi. Dursun'un dergideki arkadaşları da sık sık tehdit edildiğini söylediler. Turan Dursun, saldırılara karşı, onların anladığı bir üslupla yanıt vermiş, korkmadığını, korkmayacağını Teori dergisinin Ağustos 1990 tarihli 8. sayısında şöyle dile getirişti:

Milliyet Halk Gazetesi

ÇARŞAMBA 5 EYLÜL 1990

20 SAYFA ● 800 LİRA (KDV DAHİL)

Mısır gazetesinin iddiası: "Türkiye süper güçlerle gizlice anlaştı"

'Saddam'a karşılık Musul'

● Mısır Sosyalist Partisi'nin organı El Shaab gazetesi, Irak lideri Saddam Hüseyin'in, içinde Türkiye ve İran'ın ... yer alacağı bir senaryo sonunda devrilmesi hâlinde Musul'un Türkiye'ye verilebileceğini öne sürdü

HABERİ 4. SAYFADA

İnönü: ANAP cinayet işliyor

"Türk askerinin kanı ile politika yapılıyor. Türkiye'yi savaşa sokacaklar. ANAP çoğunluğu bu tarihi sorumluluğun altından kalkmak zorunda kalacak. Bir kişinin kuruntusu için insanlar ölecek"

Demirel: Çankaya savaş hevesilsi

"Krizin başlangıcından beri Çankaya'dan başlayarak Türkiye yönetimi savaş hevesilsi. Hani kimsenin toprağında gözümüz yoktu. Milleti belaya sokarız diyorsanız, belayı da bulursunuz"

Akbulut: Gemi gönderebiliriz

"Saddam Hüseyin pervasızdır. Türkiye'yi ileride büyük sıkıntılara sokar. Ortadoğu haritası yeniden çizilecek, Türkiye de yerini almalı. Belki bir gemi gönderebiliriz, asker gönderme son çare"

Hızla hazırlanan 'yetki tezkeresi' ANAP Grubu'ndan geçip Meclis'e geldi

Özal istedi, oldu

Cumhurbaşkanı Turgut Özal

Genel Kurul'a ... gelecek. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın "tavsiye"si doğrultusunda hazırlanan Başbakanlık tezkeresi, bugün Genel Kurul'un saat 15.00'teki birleşiminde tartışılacak

... lacak şeklinde algılanmaması gerektiğini belirten Akbulut, "Ortadoğu bir barut fıçısı ancak buna rağmen savaş çıkma olasılığı çok az" dedi

... kerlerden ölen olursa müdahale etmeyecek miyiz? Irak bize saldırmayacak mı?" diye konuştu ve yetki istemine ret oyu vereceğini belirtti

... letvekili Necmettin Karaduman, Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş ve Kayseri Milletvekili Nuh Mehmet Kaşıkçı çekimser kaldı. Kararın onaylanması üzerine Akbulut, "Grubun temayülünü aldık" dedi

HABERLERİ 8. ve 9. SAYFALARDA

A. H. YURTSEVER • AKABE

Ambargonun deliği "Körfez krizi" sürerken Irak'a karşı uygulanan ambargoda bütün gözler Ürdün'ün Akabe Limanı'nda. Muhabirimiz Ali Haydar Yurtsever (Arap giysili), Türk arkadaşıyla Akabe Limanı'na gittiğinde Ürdünlü polislerin engellemesiyle karşılaştı. Yükleme için bekleyen iki yüze yakın kamyonu fotoğraflayan Yurtsever'in filmlerini isteyen polis, "İşte Akabe Limanı bomboş. Gördüklerinizi yazın. George Bush'a söyleyin sevinsin. Ablukadan önce burada konteyner koyacak yer bulamıyorduk" dedi.

HABERİ 14. SAYFADA

M.Ali BIRAND • AMMAN

Ürdün çaresiz "Küçük" Kral Hüseyin çaresiz Batı ile Saddam arasında sıkışmış durumda. Halk ise tamamen Saddam'dan yana. ABD aleyhtarlığı sergileyen gösteriler birbirini izliyor. Ürdünlüler, Irak'ı kurtarıcı olarak görüyor. Türkiye'nin tutumunu da "kolay kolay unutulmayacak" bir kötülük olarak niteliyorlar. Ürdün sokaklarında henüz bir kıtlık göze çarpmıyor. Bazı ürünlerin fiyatı artıyor, bazıları karneye bağlanıyor ama, lokantalar yine dolup taşıyor.

Tunca BENGİN • BAĞDAT

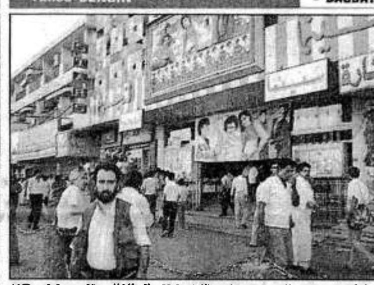

"Saddam'la ölürüz" Tüm Irak'ta gençler, kadınlar, yaşlılar, hatta çocuklar silahlı eğitimden geçiyor. "Halk Ordusu" savaş hazırlıklarını sürdürürken, Bağdat'ta günlük yaşam da giderek sıkışıyor. Ülkede un, şeker ve yumurta sıkıntısı had safhaya ulaştı. Ekmekler artık arpa unu karıştırılıyor. Askeri eğitim kamplarının yanına gelen Iraklılar, "Kahrolsun Amerika", "Kanımızın son damlasına kadar savaşmaya hazırız" şeklinde sloganlarla askerlerine moral ve destek veriyorlar.

HABERİ 15. SAYFADA

FKÖ liderlerinden Ebu İyad'dan ilginç açıklama

"Saddam Kuveyt'ten çekilebilir"

● Körfez krizinin barışçı yollardan çözümlenmesi için yapılan girişimler sürerken, Fransız Libération gazetesine bir demeç veren FKÖ liderlerinden Ebu İyad, Saddam Hüseyin'in "bazı güvenceler alması hâlinde Kuveyt'ten çekilebileceğini" söyleyerek "Saddam sorunu görüşmeler yoluyla çözüm bulmak istiyor, ancak bunun bir zayıflık olarak algılanmamasını da istiyor" dedi

● Körfez krizinde önemli roller üstlenen ülkelerin elçiliklerine saldırı düzenlemek için Kıbrıs Rum bölgesine gelen Saddam'ın "intihar komandoları"nın etkisiz duruma getirildiği bildirildi. Fransız elçiliği çevresinde dolaşan 1 kişinin yakalandığı, 2 kişinin de kaçtığı açıklandı

HABERİ 4. ve 14. SAYFADA

ABD, Irak gemisine el koydu

● Ambargo ve abluka kararından bu yana ABD donanması Körfez'de ilk kez dün Sri Lanka'ya çay taşıyan bir Irak gemisine el koydu. Gemi durdurularak Umman'ın başkenti Maskat'a götürüldü

HABERİ 8. SAYFADA

Bakanlar Kurulu'nun perde arkası

Özal: "Harita değişecek"

● Cumhurbaşkanı Turgut Özal, önceki akşam toplanan Bakanlar Kurulu'nda yaptığı konuşmada Körfez krizi sonrasında Ortadoğu'da haritanın değişeceğini belirterek "Türkiye buna hazır olmalıdır" dedi. Hükümet üyelerini "yetki isteme" konusunda ikna eden Özal, yetkilerin hemen kullanılmasının söz konusu olmadığını da söyledi

HABERİ 9. SAYFADA

BUGÜN

TARİHTEN YAPRAKLAR

SAVAŞ kararı alan hiçbir kral veya diktatör yoktur ki, o kararı "Ben bu savaştan zararlı çıkarım" diyerekmiş olsun. Hepsi, o işe "Kârlı çıkarım" hesabıyla başlamıştır.

"Hem ülkem için kârlı, hem de kendim için kârlı. Ülkemin toprakları genişler, ekonomik gücü artar. Ben de tarihe, onu başaran bir 'büyük devlet adamı' olarak geçerim."

Evet, her savaş kararının altında egoizmle birlikte de olsa, ülkesi için iyi bir şey yapma niyeti vardır.

Ama bir de, o niyetin yanlış çıkması ihtimali vardır. O zaman, o savaş kararını alan, ne kadar iyiniyetli olursa olsun, tarihe "büyük devlet adamı" diye geçmez. Ülkesine "büyük" zarar vermiş bir "büyük maceracı" diye geçer.

* * *

Enver Paşa'nın, Osmanlı İmparatorluğu'nu eski gücüne kavuşturmak isteyen bir idealist olduğunda şüphe yok. Almanlarla birlikte Birinci Dünya Savaşı'na katılmayı o yüzden istemişti. Yeniköy'deki Sait Halim Paşa yalısında Alman Büyükelçisi'yle gizlice buluşurken, gönlünde Azerbaycan'ı alıp, Özbekistan'a kadar uzanmak vardı. "Kanal harekâtı"yla Mısır'ı yeniden ele geçirmek vardı. Sırbistan'la Romanya'yı dize getirmek vardı.

Osmanlı İmparatorluğu'yla Alman İmparatorluğu arasında — kabine üyelerinin çoğundan gizli tutulan — anlaşma, o niyetlerle imzalandı.

Sonuç malûmdur: Sarıkamış'ta, Medine'de, Yemen'de, Galiçya'da verilen onbinlerce ölü... Ve 1914'te "mevcut" imparatorluk toprakları yerine, Türk halkına sadece Anadolu...

ALTAN ÖYMEN

Kuveytli bakan: "Türkiye'ye mali yardım yaptık"

'Borç silme' hayal

● Türkiye'nin ABD'ye olan yaklaşık 7 milyar dolarlık borcunun silinmesi konusunda Dışişleri ve hükümet çevrelerinde fazla umut beslenmiyor. Yetkililer, Bush yönetiminin böyle bir kararı Kongre'den geçirebileceğine ihtimal vermiyorlar. Ancak, George Bush'un son anda "bir jest" yapabileceği de belirtiliyor

● Bush yönetiminin başta Mısır olmak üzere bazı ülkelere 1991 mali yılı bütçesinden ek yardımlar sağlamaya çalışması ABD Kongresi'nde rahatsızlık yarattı. Demokrat Senatör Patrick Leahy, borç silmenin "heyelan" başlatacağını söyleyerek "Ardından Türkiye daha fazla yardım isteyecek. Yunanistan da aynı talepte bulunacak. Kısaca herkes sıraya girecek. Dikkatli olmak lazım" dedi

HABERLERİ 11. SAYFADA

İki gün önce de tehdit mektubu almıştı

DÜŞÜNÜR GİBİ Aldığı çok sayıda tehdit mektubuna aldırmayan Turan Dursun vurulup düştüğü yerde sağ eli çenesinde adeta düşünür gibiydi. Yazar Dursun'un kanlar içindeki cesedi gazete kâğıtlarıyla örtüldü. (Fotoğraf: Mustafa BAKACAK)

Gazeteci Dursun öldürüldü

● Kapatılan 2000'e Doğru dergisinin yerine çıkarılan "Yüzyıl" dergisi yazarlarından Turan Dursun, Koşuyolu'ndaki evinden çıktıktan sonra bir otomobilden açılan ateş sonucu 6 kurşun yarası alarak öldü

● Çalışma arkadaşları, Dursun'un önceki gün Van'ın Erciş ilçesinden postalanan bir tehdit mektubu aldığını, ancak umursamayarak mektubu yırttığını söylediler. Mektupta, "Ben Van'ın sayılı işadamlarındanım. İstanbul'a üç kişi gönderdim, seni öldürecekler" ifadesinin yazılı olduğunu belirttiler. Turan Dursun'un öldürülmesi İran televizyonunda birinci haber olarak yer aldı

HABERİ 16. SAYFADA

ANKARA KULİSİ

Orhan TOKATLI

İnsanca sorgulamaya doğru

TÜRK hukuk yaşamına belki de ilk kez "tafyaz" indirme niteliği taşıyan çağdaş, uygar, insan şeref ve onurunu savunan bir yasa önerisi, TBMM Adalet Komisyonu Başkanı'nın sümeninde bekliyor...

Devamı 13. sayfada

"Geçmişin krallarından, çağın soylularına"

Alemra KOZMETİK SANAYİİ ANONİM ŞİRKETİ

"Bilcümle İslamcılar! İyice bilin! Bilin ve unutmayın ki ben, yüzyılların doğurduğu bir 'ölüm'üm! İslam'ın, tüm dinlerin, tabuların, sonuçları bugün ve yarın görülecek ölümüyüm. Çıkarları din karanlığı üstüne kurulu olanlar, bu karanlıktan türlü biçimde yararlananlar, tüm karanlık böcekleri benden korksunlar. Ne imzalı, ne imzasız yalanları beni yıldırabilecektir. Korksunlar elimdeki ışıktan. Bir mum ışığının bile koca bir oda karanlığını nasıl parçaladığını anımsasınlar. Binlerce yıllık ilkelliklerin, yalanlarla örülüp piyasalara sürüldüğü imanın, kafalardaki, duygulardaki zincirlerinin elbette ki bir gün sonu gelecektir."

Turan Dursun, 14, 15, ve 16 Eylül günlerinde Almanya'nın Bern, Stuttgart ve Frankfurt kentlerinde Sosyalist Parti tarafından düzenlenecek İslam dini ile ilgili konferanslarda konuşma yapacaktı.

Büyük tepki

Turan Dursun'un öldürülmesi büyük tepki uyandırdı. Başbakan Yıldırım Akbulut, Yüzyıl dergisinin Genel Yayın Yönetmeni Hasan Yalçın'a bir başsağlığı mesajı göndererek, "Dursun'un hain bir saldırı sonucu hayatını kaybetmesinden derin üzüntü duydum. Toplumun çeşitli kesimlerine karşı girişilen bu tür saldırıları kınıyorum" dedi. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'de, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nezih Demirkent ve Hasan Yalçın'a gönderdiği mesajında, basına karşı sürdürülen saldırıları nefretle kınadıklarını belirtti. İnönü, mesajında, "Düşünce özgürlüğüne, ceza güvenliğine darbe indiren bu saldırıyı şiddetle kınıyor, demokrasi ve özgürlük düşmanı saldırganların bir an önce yakalanarak adalete teslim edilmesini bekliyorum" dedi.

Atatürkçü Düşünce Derneği Başkanı Prof. Dr. Nejat Kaymaz, Dursun'un "kamuoyunda meçhul olmayan karanlık güçlerin tertiplediği alçakça bir suikast kurbanı olduğunu" söyledi. Prof. Kaymaz'ın açıklaması şöyleydi:

"Derneğimizin kuruluş çalışmalarında katkısı bulunan gerçek laiklik savunucularından, Doğu bilimleri bilgini, yürekli aydın ve yazar Turan Dursun da artık kamuoyunca meçhul olmayan karanlık güçlerin tertiplediği alçakça bir suikast kurbanı olmuştur. Bu olay Prof. Muammer Aksoy'un öldürülmesinin bir Atatürkçüler katliamı sürecinin başlangıcı olduğunu açıklığa kavuşturmuştur."

Yüzyıl Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Hasan Yalçın, "Turan Dursun'a sıkılan kurşunlar ilerici düşünceye, aydınlığa ve basın özgürlüğüne sıkılmıştır dedi ve ekledi:

Turan Dursun, 1962 yılında Sivas Müftüsü iken, Sivas imam-öğretmen açıkoturumunda. Yanında gözlüklü dönemin Sivas valisi Mehmet Varinli'dir

> "İktidarın tırmandırdığı irtica Muammer Aksoy ve Çetin Emeç'ten sonra büyük aydını da katletti. Turan Dursun'a sıkılan kurşunlar, dini bağnazlığın ulaştığı boyutu ve onun acımasızlığını bir kez daha ortaya koydu."

Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu, Dursun'un öldürülmesini fikir özgürlüğüne ve demokrasiye yöneltilen yeni bir saldırı olarak nitelendirdi ve katillerin bir an önce bulunmasını istedi. TGS Genel Başkanı Orhan Erinç, Türk demokrasi ve basın özgürlüğünün ağır bir yara daha aldığını belirterek, "Fikre karşı kaba kuvvetle ve cana kıymadan medet uman karanlık güçler bu kez de amaçlarına ulaşamayacaklardır. Türk basını olarak Çetin Emeç ve Sinan Ercan'ın katillerinin yakalanmasını beklerken, yazar Turan Dursun'un öldürülmesi acımızı daha da arttırmıştı" dedi. Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, Dursun'un toplumun genellikle benimsediği değerleri sorgulayan bir yazar olarak nitelerken, "Kanaatlerine katılmak pek çoğumuz için imkansız denecek kadar zordu. Ama kanaatlerini ifade etme hakkı onların içeriğinden daha da önemliydi ve korunmalıydı. Muammer Aksoy, Çetin Emeç ve Turan Dursun cinayetleri aynı düzenin halkalarıdır. Sorumlular ve yetkililer bu gerçeği görmelidirler" dedi.

İçel Milletvekili M. İstemihan Talay, 9 Ekim 1990 günü TBMM Genel Kurulu'nda "Çetin Emeç'in ve Turan Dursun'un katillerinin şeriatçı örgütler olduğu ve İstanbul'da polisin Hamdi Ardalı'nın yönlendirmesi sonucunda bu örgütleri açığa çıkarmadığı iddiaları vardır.

Bu durum doğru mudur?" sorusuna İçişleri Bakam Abdülkadir Aksu'nun yanıtı şöyle oluyordu:

> "Gazeteci Çetin Emeç ve Turan Dursun'un öldürülme olayları ile ilgili tüm Emniyet teşkilatı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü aldığı her ihbarı değerlendirip cinayet faillerinin tespit ve yakalanması için çalışmaktadır. Kanunların suç saydığı fiilleri işleyen ve ülkede asayiş ve huzuru bozacak kişilerin kanunsuz hiç bir hareketine şimdiye kadar müsaade edilmemiş, bundan sonra da edilmeyecektir."

Tahran Radyosu

Tahran radyosu Türkiye'nin Salman Rüşdi'si olarak tanımladığı Turan Dursun'un öldürülmesi haberini, haber bültenlerinin başında verdi. Radyonun haberinde, "Türkiye'nin sol eğilimli Yüzyıl dergisi yazarlarından Turan Dursun bugün tanınmayan kişilerce kurşunlanarak öldürüldü. Dursun'u öldüren failler bu olaydan sonra kaçtılar. Hatırlatmak gerekir ki Turan Dursun yazılarında yüce İslam dini ve Hz. Muhammed'e defalarca ihanet ve edepsizlikte bulunmuştu" denildi.

İz yok!...

Polis bir ipucu ele geçiremedi. Susturuculu tabanca ile ateş edilmesi ve görgü tanığının bulunmaması nedeniyle polisin eşgalleri belirlemede büyük güçlük çektiği belirtildi.

Polis yetkilileri, buna rağmen soruşturmayı çeşitli yönlerle araştırdıklarını ve gazeteci Çetin Emeç ile Prof. Muammer Aksoy'un öldürülmesiyle ilgili olaylarla bağlantıların değerlendirildiğini söyledi.

"Babam Ölmedi!"

Turan Dursun'un oğlu Abit Dursun, Yüzyıl dergisinde bir basın toplantısı yaparak babasının din konusunda parsa toplamak ve insanları uyutarak sırtlarından çıkar sağlamak isteyen merkezlerce öldürüldüğünü söyledi. Bazı gazetelerde babasıyla ilgili gerçeklerin saptırılarak verildiğini kaydeden Dursun şöyle devam etti:

> "O, bir dini ya da mezhebi hedef alarak hiçbir zaman, ne yazı yazmıştır ne de herhangi bir imada bulunmuştur. Babam yazı ve çalışmalarında bilimin gerektirdiği, sadece Müslümanlık ve Hıristiyanlık değil tüm dinler konusunda yazılar yazmıştır. Doğruyu yazdı, doğruyu savundu, karanlığa karşı verdiği mücadelede hep doğrunun yanında oldu. Babam hep derdi ki, 'Irzına geçilmiş aklın

Cenaze töreninde konuşan yazar Hasan Yalçın, "Fikirleri öldüren kurşun henüz icat edilmedi" dedi.

savunucularına gereken şeyler söylenmeli, akıl doğrunun yanında yerini bulmalı' Günümüz Türkiye'sinde değil, dünyamızda, aydınlığın önüne set çekilmesi olayına karşı savaşım verdi. Laiklik savaşında Atatürk ilke ve devrimleri doğrultusunda verdiği savaşta, bu sette mihenk taşıydı. Babamın ölümü, o setten bir taşın sökülmesidir. Ama o setin yıkılması değildir. Çünkü babamın ölmedi, belki fiziksel yaşamı ortadan kalktı. Ama düşünceleri daha güçlü ve daha canlı olarak yaşayacak. Hiçbir zaman karanlık, aydınlığın önünde olmayacak.

Babama gönderilen tehdit mektuplarının şahıslara ait olduğuna inanmıyorum. Din konusunda parsa toplamak isteyen bir merkezin işi olduğuna inanıyorum. Çıkarlarına dokunan birçok kesimin nedeni vardı. İnsanları uyutarak, insanları uyuşturarak, İnsanların sırtından çıkar sağlamak isteyen merkezin işidir bu"

Yüzyıl dergisinin Genel Yayın Yönetmeni Hasan Yalçın da Dursun'un öldürülmesinin, Çetin Emeç ve Muammer Aksoy'un öldürülmesi olaylarıyla ilgili seri cinayet işleyen bir şebekenin ürünü olduğunu savunarak şunları söyledi:

"Turan Dursun derdi ki 'Din adamlığından ateist görüşler savunmaya başladığım anda sordum kendi kendime. Bu gerçeği mezara mı götüreyim daha uzun yaşamak uğruna, yoksa gerçeği halka anlatmak için ölümü mü göze alayım?' Bu soruyu Turan Dursun ikinci şıkla cevap verdi. Yani gerçeği açıklamak cesaretini gösterdi. Bu cevap seçeneği onun ölümsüzleştiği noktadır."

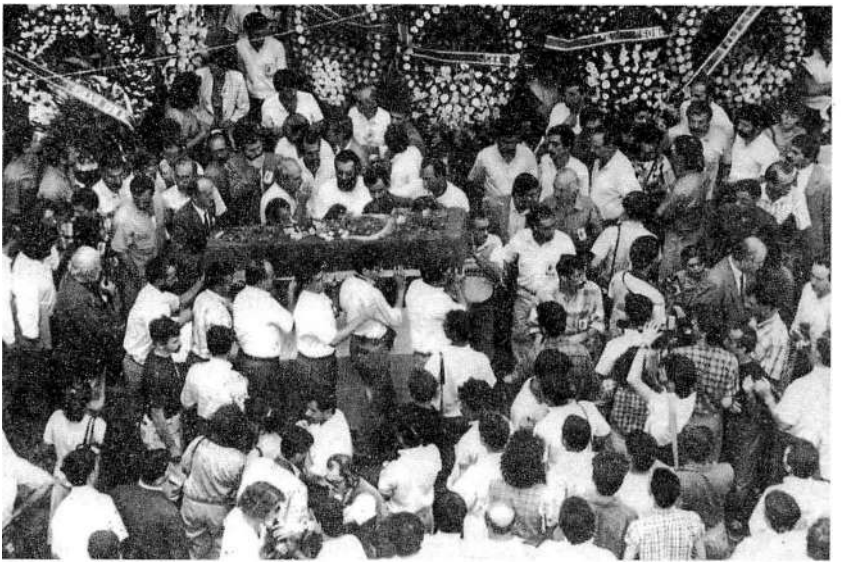

"Fikirleri öldüren kurşun henüz icat edilmedi..."

Turan Dursun'un cenazesi 6 Eylül günü İstanbul Adli Tıp Morgu'ndan alınarak Cağaloğlu'ndaki Yüzyıl dergisinin önüne getirildi. Bu arada oğlu Abit Dursun, yakınları, çalışma arkadaşları ve kalabalık bir gazeteci grubu, Dursun için saygı duruşunda bulundular. Tören sırasında polisin geniş güvenlik önlemleri aldığı dikkat çekti.

İstanbul Tabip Odası'nın olayı lanetleyen ve kamuoyunun bu tür olaylara karşı duyarlı olması istenen bildirisinin okunmasından sonra Emeğin Bayrağı Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Haşim Kılıç ve Yüzyıl Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Hasan Yalçın birer konuşma yaptılar. Yalçın, "Onu öldürdük sananlar, boşuna zahmet etmişler. Zavallı insanlar, çünkü fikirleri öldüren kurşunu henüz icat edilmediğini bilmiyorlar" diye konuştu.

Dursun'un cenazesi daha sonra eller üzerinde Divanyolu Caddesine doğru götürülmeye başlandı. 2000 kişiyi aşkın kalabalığın yürüyüşü sırasında "Katiller bulunsun, hesap sorulsun", "Halka kalkan faşist eller kırılacak", "Turan Dursun ölümsüzdür", "Laik Türkiye", Özal istifa", "Savaşa hayır", "Kahrolsun Amerika emperyalizmi" diye sloganlar atıldı.

Cenaze daha sonra Ankara'ya götürülmek üzere ambülansla Atatürk Havaalanına götürüldü.

Dursun'un İstanbul'dan getirilecek cenazesini karşılamak üzere, Necatibey Caddesi üzerindeki Yüzyıl dergisinin önüne büyük bir kalabalık toplandı. Toplanan kalabalığın, "Telaşınız boşuna, karanlık yenilecek", "Turan Dursun'un düşünceleri yok edilemez", "Bilime

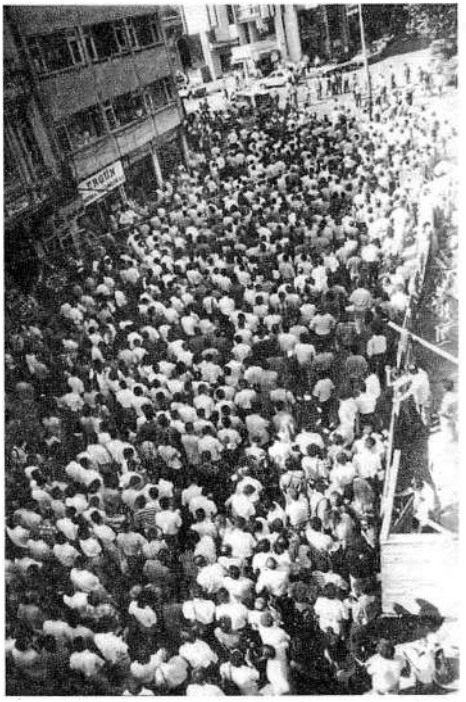

uzanan eller kırılacak", "Siyasi cinayetlerin hesabı sorulacak" yazılı pankartlar açtıkları görüldü.

Dursun'un Yüzyıl Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Hasan Yalçın ve büyük oğlu Abit Dursun tarafından getirilen cenazesi Esenboğa'ya inen uçaktan alınarak, belediyeye ait ambulansa yerleştirildi. Geniş güvenlik önlemlerinin alındığı havaalanında emniyet güçlerinin Dursun'un cenazesini taşıyan ambulansı koruma altına almak ve konvoydan ayırmak istemeleri üzerine tartışma çıktı. Çıkan tartışma sonucunda ambulansın konvoyun arasında ilerlemesine uzlaşıldı. Hava alanından Cebeci Asri Mezarlığına doğru hareket edildi.

Yıldırım Beyazıt kavşağına birkaç kilometre kala belediye otobüsleri korna çalmaya başladı. Kavşağa gelindiğinde üzerinde beyaz mont bulunan sivil siyasi polis, en öndeki otobüsün önündeki pankartları yırtarak söktü. Polisin müdahalesi üzerine araçtakilerle polis arasında tartışma çıktı. Kavşağı geçtikten bir süre sonra ise, polis, Yüzyıl dergisi Genel Yayın Yönetmeni Hasan Yalçın'ın da içinde bulunduğu Dursun'un cenazesini taşıyan ambulansı konvoydan ayırdı. Ambulans polis araçlarının eşliğinde konvoydan koparılarak süratle Cebeci Asri Mezarlığına götürüldü. Bu arada arkadan gelen konvoydaki araçlar engellendi.

Konvoy havaalanından ayrıldıktan iki saat sonra mezarlığa ulaştı. Araçlardan inen kalabalık yoğun güvenlik önlemlerinin alındığı mezarlık içinde alkışla tempo tutarak, "katiler yakalansın, hesap sorulsun" şeklinde slogan attı. Bunun üzerine daha önce otobüsteki pankartları söken beyaz montlu sivil polisin ve diğer komiserlerin "susun yoksa kafalarınızı kırarız" diye bağırdıkları duyuldu. Kalabalığın da güvenlik güçlerine karşı çıkması üzerine, küçük çapta bir arbede oldu.

Daha sonra da Turan Dursun'un cenazesinin yerleştirileceği mezarın başında önlem alan çevik kuvvet ekipleri, cenazeye katılanları mezara yaklaştırmak istemedi. Çıkan tartışma sonucunda, kalabalığın mezarlığın başına ilerlemesine izin verildi.

İstanbul, Cağaloğlu'nda Turan Dursun'un oğulları tabutun başında.

Dursun'un cenazesi alkışlar altında dini tören yapılmadan karanfiller eşliğinde toprağa verildi. Düzenlenen kısa törende Hasan Yalçın ve oğlu Abit Dursun konuşma yaptılar.

Törenden sonra, kalabalık sessiz bir şekilde dağılmaya başladı. Bu sırada siyasi polis, törene katılanlardan tespit ettiklerini toplamak üzere harekete geçti. Bunun üzerine polisle Yüzyıl dergisi yöneticileri ve gazeteciler arasında tartışma çıktı. Bu arada çıkan tartışmalara müdahalede bile bulunmayan Yüzyıl dergisi Ankara Bürosu İstihbarat Şefi Soner Yalçın gözaltına alındı. Yalçın, gözaltına alınmaya karşı çıkınca polis tarafından yumruklandı. Yalçın'a bazı polis memurlarının küfür ettikleri duyulurken, olayı görüntülemek isteyen çok sayıda foto muhabiri polis tarafından tartaklandı. Daha sonra cenaze töreninden ayrılan kişiler arasından rasgele gözaltına alınanlar oldu.

IPI'dan Özal'a mesaj

Merkezi Londra'da bulunan Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI)'nün Müdürü Peter Galliner de Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a gönderdiği mesajda, "Yüzyıl dergisinde çalışan Turan Dursun'un öldürülmesinden derin üzüntü duyduğunu" bildirdi. Dursun'un daha önce tehdit edildiğini hatırlatan Peter Galinler, mesajın son bölümünde "Meslektaşımızın korkunç ve vahşi bir şekilde katledilmesinin ardından konunun derin bir şekilde araştırılıp soruşturulması ve cinayetten sorumlu olanların vakit geçirmeksizin adalete teslim edilmesini sağlamak için" Cumhurbaşkanlığı'na bir çağrı yaptı.

Duygulara, kafalara pranga...

Öldürülmesinden iki buçuk ay önce Şule Perinçek ile yaptığı söyleşide "Nasıl bir toplum düşlüyorsunuz, ütopyanız?" sorusuna,Turan Dursun, "Benim düşünce dünyam ki bence ütopya değil bu, ben insanlara daha güzel bir dünya öneriyorum. Benim önerdiğim dünyada bir kere kesinlikle dinsizlik olacak" karşılığını veriyor ve şöyle sürdürüyordu:

> "Evet. O dünyada dinsizlikle özgürlüğü ben eşit sayıyorum. Din olmadığı zaman tabular olmayacak. Din olmadığı zaman, insanların belirli şeylere kafalarını, duygularını koşullandırmaları olmayacak. Din, insanları hem hapse sokuyor hem de pranga vuruyor, duygularına, kafalarına pranga vuruyor. Böyle düşünmeyeceksin, böyle düşüneceksin; böyle duymayacaksın, böyle duyacaksın; bunları koyuyor.
>
> Ayrıca din olmadığı zaman, belirli kimselerin bekçiliği olmayacak. Yani dünyadaki paylaşım da böyle olmayacak. Çünkü düşünün, imam-hatip okullarının sayıları, din öğrenimi veren okulların sayıları gittikçe artıyor, niçin? O bekçilik için. O bekçiliği yaptıranların umurlarında bile değildir, din, Tanrı... Onların tek umurlarında olan, onu nasıl kullandıkları, nasıl kullanabilecekleri de... Şimdi din olmadığı zaman, bir kere o güçlerin gücü o denli olmayacak. Yani şu olmayacak; çoban sürü ilişkisi bozulacak. O çoban-sürü ilişkisi bozulduğu zaman zaten paylaşım biçimleri de kendiliğinden değişecek. Niçin birileri doğarken sefalete, birileri de servete mirasçı oluyorlar. Bunun nedeni nedir, diye düşünebilecekler. Niçin ben böyleyim de, öbürü böyledir diye düşünebilecek. Ve daha iyi düşünebilecekler. Daha derin düşünebilecekler. Bunu ne kadere bağlayacaklar ne de miras haklılığına bağlayacaklar. Miras bana göre dünyanın ilkelliklerinden biridir. Bu haklı olarak kabul edilegelmiştir. Birçoğunun kafasında bu haklılık yer etmiştir. İşte benim düşünce dünyamda, düşündüğüm dünyada insanlar kurallarını, hukuklarını birbirlerinin haklarına göre ayarlayacaklar ve elbirliğiyle o gezegende daha iyi dünyaya ulaşmanın yollarını arayacaklar. Bilimi ona göre kullanacaklar. Olanaklarını ona göre kullanacaklar. Yaşamlarını ona göre ayarlayacaklar. Eğer sıkıntıya katlanmaksa birlikte katlanacaklar.
>
> Eğer bir şeylerden yararlanmaksa birlikte yararlanacaklar. Ama böyle ilkelce değil. Yani o ilkel komünal toplum yapısında olduğu gibi değil. Gelişmiş duygularla, incelmiş düşüncelerle, boyutlanmış değerlendirmelerle olacaktır.

Turan Dursun söyleşide, değiştirmek istediğini değiştirdikçe mutlu ve coşkulu olduğunu söyler ve sözlerini şu sözlerle noktalar:

"Dinlerin sosyolojik bir olay olduğunu söylerler. Kölelik de öyledir. Din insanoğlunun kafasının, duygularının prangasıdır. hem de zincirden kurtulmuş olanlara saldırır. En iyi uyuşturucudur. Sürüleştirip çobanlara boyun eğdirmek için. Hem de sürünün dışında kalanlara saldırır. İnsanlığın bir şansızlığıdır, kanseridir. şimşek çakmasını daha kolay anlayabilirlerdi. Şefler çözümsüzlüğü süregen durumu getirmiştir.

En mutlu, coşkulu olduğum bir dönem. Yaşamayı çok seven bir insanım. Ancak hiçbir zaman kendi yaşamımı öne çıkaracak kadar bencil olmadım. Söz konusu olan bir tek benim yaşamım. Başkalarınki de var. Başka bir dünya kurulsun istiyorum."

Katiller biliniyor muydu?

2000'e Doğru dergisi 26 Nisan 1992 tarihli sayısında, "İstanbul polisi Turan Dursun'un katilini biliyor" başlığıyla bir haber yayımladı.

2000'e Doğru dergisi, Turan Dursun'un katillerinin bilindiği halde neden yakalanmadığını İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir'e soruyor, Menzir, "Çalışmalarımız devam ediyor. Netice aldığımız zaman kamuoyuna açıklarız. Bütün dosyalar tek tek elden, gözden geçiriliyor, inceleniyor. Kamuoyuna açıklanacak duruma geldiğinde, sanıklar yakalandığında, bilgi belgeler o kişilerin tutuklanabileceği aşamaya geldiğinde gereği yapılır" yanıtını veriyordu.

2000
İKİBİN'E DOĞRU
1 Mayıs 1992'nin mesajı
"HEDEF YİNE ANKARA"
Neden yakalamıyorlar?
İSTANBUL POLİSİ TURAN DURSUN'UN KATİLİNİ BİLİYOR

Failler bulundu mu?

11 Ekim 1991 tarihinde bir şahıs İstanbul Gayrettepe Yapı Kredi Bankası önünde gördüğü 34 YAF 47 plakalı Toyota marka arabayı, plakası farklı olduğu halde, "Bu benim arabam" diye trafik polisine ihbar etti. Sürücü koltuğuna oturan şahıstan ehliyet ve ruhsat isteyen trafik polisi, evrakları incelerken, sürücü koltuğundaki şahıs, "Arabayı

bankaya babama bırakacaktım" deyip araçtan indi ve kayıplara karıştı. Daha sonra çalıntı olduğu anlaşılan araçta yapılan aramada MP-5 tam otomatik tabanca ile susturuculu 7.65 mm çapında iki adet tabanca bulundu.

Ele geçirilen silahların balistik muayenesi sonucunda, Lama marka 515427 seri sayılı otomatik tabancanın Turan Dursun'un öldürülmesinde kullanıldığı anlaşıldı.

Çalıntı araçta bulunan silahların 1977 yılında Federal Almanya tarafından, İran Savunma Bakanlığı'na (MOD) satıldığı tespit edildi. Bu gerçeğin ortaya çıkmasının ardından Federal Almanya - İran ilişkilerinin Türkiye'ye olan etkisi akıllarda bir soru olarak yerleşti.

1993 yılının Ocak ayında oto hırsızlık şebekesinin peşine düşen polis, İslami Hareket Örgütü'nün Çetin Emeç ve Turan Dursun suikastları ile ilgilisini ortaya çıkardı. Mehmet Ali Şeker ifadesinde Turan Dursun'un Arif, Kemal ve Mesut kod adlı örgüt üyeleri ile Kudbettin Gök tarafından öldürüldüğünü söyledi. Kudbettin Gök ise ifadesinde şunları söyledi:

> "Turan Dursun'un öldürülmesi olayını benim mensubu bulunduğum İslami Hareket örgütü adına ben Şanin kod isimli Kutbettin Gök, Kemal, Arif ve Mesut kod isimli arkadaşlar yaptık. Silahı Kemal ile Mesut kod isimli örgüt mensupları kullanmışlardır. Turan Dursun'un öldürülmesindeki amaç İslam dini aleyhine kitap yazdığı ve İslam dinini kötülediği içindi."

1991 yılında İstanbul Gayrettepe Yapı Kredi Bankası önünde çalıntı arabayı bırakıp kaçan kişinin Kemal kod adlı şahıs (Muzaffer Dalmaz) olduğu anlaşıldı. O tarihte Mehmet Ali Şeker, Kudbettin Gök, Kemal ve Arif kod adlı şahısların birlikte soygun yapmak amacıyla 34 YAF 47 sahte plakalı Toyota marka oto ile bankaların çevresinde dolaştıkları, Mehmet Ali Şeker'in banka şubesine girdiği, bu sırada görevli trafik polisinin oto içinde bulunan Kemal kod adlı kişiden ehliyet ve ruhsatını istediği, Kemal'in "Nezih Beyret" adına düzenlenmiş, kendi fotoğrafı yapışık sahte sürücü belgesini görevli polise verdiği ve otodan inerek, bankadan çıkan sanık Mehmet Ali Şeker'in yanına giderek durumu açıkladığı ve olay yerinden, silahları bırakarak kaçtıkları dava dosyasında yer alırken, otoda bulunan bir susturucu üzerinde elde edilen parmak izinin, sanık Mehmet Ali Şeker'e ait olduğu belirleniyordu.

Yakalanıp tutuklanarak DGM'ye çıkarılan İslami Hareket Örgütü üyesi 15 sanık ilk oturumda tahliye edildi. Ardından cinayetle ilgili İstanbul DGM'de iki ayrı dava görülmeye başladı. Davalardan birinde örgütün üst düzey yöneticileri Kudbettin Gök, Mehmet Ali Şeker,

Mehmet Zeki Yıldırım, Ekrem Baytap'ın da aralarında bulunduğu 25 sanığın davası sürerken İslami Hareket Örgütü lideri İrfan Çağırıcı yakalandı. Çağırıcı ve 12 arkadaşı da DGM'de yargılanmaya başladı. İrfan Çağırıcı, 23 Temmuz 2000'de İstanbul 3 No'lu DGM'de Turan Dursun ve Çetin Emeç suikastıyla ilgili yargılandığı davada 7.5 yılın ardından, "Anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye kalkışmak" suçundan ölüm cezasına çarptırıldı.

Sanıklardan Ekrem Baytap, Tamer Aslan, Mehmet Ali Şeker ve Cengiz Sarıkaya hakkında da aynı suçtan ömür boyu hapis cezası verildi. Çağırıcı'nın kardeşi Rıdvan Çağırıcı ve avukat Hüsnü Yazgan'ın da aralarında bulunduğu 12 sanık, örgüt üyeliği suçundan 3 yıl 9 ay ile 12 yıl 6 ay arasında değişen oranlarda ağır hapis cezalarına çarptırıldı. Heyet, yedi sanık hakkında dosyanın zamanaşımından düşmesine, 20 sanığın delil yetersizliğinden beraatına karar verdi. Savunmasını yapmayan Adil Ateş'in dosyası ayrıldı. 6 Mart 2002'de Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Çağırıcı hakkındaki hükmü onadı.

Baytap şiddeti yazdı

Hizbullah'ın temellerinin atıldığı Batman'da Cem Kitabevi'nin sahibi, Çetin Emeç, Turan Dursun ve İranlı rejim muhalifi Ali Akbar Gorbani'yi öldüren İslami Hareket Örgütü'nün üyesi olan Ekrem Baytap'ın, Radikal gazetesi pazar ekinin 12 Aralık 2003 tarihli sayısında, "Şiddet sarmalında amaç ve ahlak erozyonu" başlıklı bir yazısı yayımlandı.

Bolu F Tipi Cezaevi'nden gönderdiği yazısında Ekrem Baytap, öfke ve merhameti sorguluyor ve ilginç saptamalara yer veriyordu. Baytap'ın felsefik bir yaklaşımla kaleme aldığı, hem kendisine yönelik uygulamalara sitem içeren hem de İstanbul'daki bombalı eylemleri irdeleyen yazısı özetle şöyleydi:

> "... Bütün misyonların temelinde, insanlığa ve yaşama yönelik iyi amaçlar vardır. Doğayı ve çevreyi amaç edinen hareketlerin temelinde de insanlık için daha güzel bir dünya, daha sağlıklı bir yaşam biçimi amaçlanır. Pozitivist düşünce yöntemi ve değer yargılarıyla misyon oluşturanların da hedefleri arasında daha güzel ve daha müreffeh bir yaşam arzusu yatar.
>
> ... Dini misyonun temeli ahlaktır. Yanlış karşısında sükut etmemek ahlakın bir ilkesiyse adil olmak da ahlakın bir başka temel ilkesidir.
>
> ... Öfke ve merhamet, sevgi ve kin hem misyonun meşruiyetini hem eylemin karakterini hem de amacın niteliğini belirler, etkiler, etkiliyor. Öfke ve merhamet duyguları misyonların niteliğini belirlediği gibi, misyon sahiplerinin karakterlerini, davranış değerlerini

ve eylemlerinin meşruiyet mantığını da etkiler, etkiliyor. ... Hakları gasp edilen, küçümsenen, değer verilmeyen, zulme uğrayan, yanlızlığa itilen insanların geliştirdikleri dava mücadelesi öfke ile beslenir. Kin ve intikamla vücut bulur... Haksızlığa ve zulme uğrama konumundan kaynaklanan insanların oluşturduğu misyonlarda ise genellikle öfkeyle beslenen düşünce biçimi hâkimdir. Böylesi ortamlarda bireyler intikam alma duygusuyla büyür, intikamla hayat bulur...

Eğer Ariel Şaron'a olan öfke kişiyi Şaronlaştıracaksa o vakit kötülüğe öfke duymanın, uğruna bedel ödenen iyilik değerlerinin ne anlamı kalır...

... Bir eylem öfkeyle besleniyor ve intikam hırsıyla yapılıyorsa ahlaki değerlerden ve adaletten yoksun kalır. Çünkü öfke ile ahlak, intikam ve adalet bir arada barınamaz... Eğer bir eylem adil değilse kişiyi zalimleştirir... Mazlum olsa bile... Mağduriyeti öfke ve intikam duygusuyla telafi etmeye çalışmak, kişiyi ahlaktan ve ölçüden uzaklaştırır. Ve bazen de mazlumu zalim, zalimi de mağdur konumuna düşürür..."

İkna ettim...

Turan Dursun gözünü çocuk yaşta medresede açmış, İslamı derinlemesine öğrenmiş bir müftüydü. Büyük bir aydınlanma savaşçısı olmaya yöneldi. Turan Dursun'u, neredeyse ömrünü adadığı İslam'dan uzaklaştıran baş neden, aklının imanına üstün gelmesiydi.

Turan Dursun öldürülmeden bir hafta önce kimliği bilinmeyen üç kişi tarafından bir arabaya bindirilip kaçırılmış, araba ile İstanbul içinde dolaştırılırken, artık yazılarına son vermesi istenmişti. Turan Dursun bu olayı dostlarına anlatırken "Beni kaçıranları ikna ettim" diyordu.

Turan Dursun aydınlığın ve erdemin simgesiydi. Bilge bir insan, hoşgörünün, nezaketin ustası, din biliminin derin hocasıydı. Parayı merkeze koyan değer yargıları sistemini şiddetle reddetti. Özgür düşünceyi, bilimin aydınlığını savundu. Sömürüye karşı çıktı, ezilenin tarafındaydı.

Abit Dursun:

"90'lı yıllara çok iyi bakmak gerekiyor"

Bize Turan Dursun'dan söz eder misiniz?

Turan Dursun deyince akla iki Turan Dursun gelir. Biri eş ve baba Turan Dursun, diğeri bilim adamı, gazeteci, yazar Turan Dursun. Baba ve eş Turan Dursun son derce müşfik, sevgi dolu, ailesine inanılmaz derece bağlı, yaşama sevinci çok yüksek, doğayla barışık, doğanın her rengiyle barışık bir Turan Dursun. Bu kadar yüksek insan ve doğa sevgisi bilim adamlığının getirdiği, topluma karşı olan sorumluluk ve duyarlılığından kaynaklandığını söyleyebilirim.

Bilim adamı Turan Dursun'u ise anlatmaya benim gücüm yetmez, çünkü bilim adamı Turan Dursun'un yayımlanmış eserlerini okumak, onu anlamak, üzerinde değerlendirmeler yapmak birkaç ömür ister.

Çocukluğu yoksulluk içerisinde geçmişti. Okula gitmeyi çok istemesine karşın, babası okula göndermemiş, yaşıtları önlükleriyle okula gidip gelirken, yüreğinin bir yerinde bir şeylerin koptuğunu hissetmişti. Diğer çocuklar gibi kalemi, defteri, çantası olsun istiyordu. Sırf babasının idealleri uğruna, çocuk yaşta memleketin en ücra köşelerine "din eğitimi"ne gönderilmişti. Oyuncaklarıyla oyun oynaması gereken bir yaşta mollalardan acımasızca dayak yemiş, akranlarının koşup oynadığı, okullara gittiği bir yaşta, ana kucağından, baba ocağından binlerce kilometre uzakta tek başına tutunmaya çalışmıştı yaşama. Parasızlığa, açlığa direnmiş, asla yılmamış, pes etmemişti.

Ne çocukluğunda, ne gençlik yıllarında, ne de olgunluk çağında gönlünce harcayacak parası olmuştu. Parasızlık yakasını bir türlü bırakmamıştı. Aslında isteseydi birçok insanın hayal bile edemeyeceği kadar çok parası, malı mülkü olurdu, belki de. Vaizlik, müftülük yaptığı yerlerde insanlar kapısını aşındırmış, ondan sorunlarına çare olacak muskalar yazmasını istemişlerdi. Ama aklından bile geçmedi, paralarını alıp onları kandırmak.

Tehditler ne zaman başladı?

Ben 6 yaşlarındaydım, anımsadığım ilk tehdit o yıllarda oldu. Tabii ondan sonraki süreçte babam sürekli tehdit aldı, öldürüldüğü güne kadar yani yaklaşık 25 yıl tehdit aldığını söyleyebilirim. Yaşasaydı yine tehditler devam edecekti.

Babama yönelik en yoğun tehditler 1988-89 yılları arasında geldi. Tehditler telefonla ya da mektuplarla yapılıyordu ve bu mektupların

birçoğu Güneydoğu'dan geliyordu. Babam çok iyi bir mektup okuyucusuydu. Öyle ki, terör örgütlerinin eylem şeklini bile bu mektuplardan öngörebiliyordu. Böyle olduğu için tehditlerin çoğunu dikkate almıyordu. Ama öldürülmeden kısa bir süre önce gelen bir tehdit telefonu babamı endişelendirmişti. Hemen telefon numarasını değiştirdi, ancak numara değiştikten yaklaşık 2 saat sonra gelen bir tehdit telefonu ile terör örgütlerinin devlet kurumları içinde ne kadar güçlü bir ekipmana sahip olduklarını bir kez daha öğrenmiş olduk.

Mektuplar çoğunlukla imzasızdı. Kimi zarfların içinden mektupla birlikte "mermi çekirdeği" de çıkıyordu, mektupta yazılı "bunu kabak çekirdeği sanma" gözdağıyla birlikte.

Aynı dergide yazı yazan arkadaşı Şule Perinçek bir gün ona "korkmuyor musunuz?" diye sormuş, babam duraksamadan yanıt vermişti: "Salman Rüşdi'yi kınadım. Çünkü özür diledi."

Babam korkusuzdu. Uzun yıllar içerisinde hiç kimsenin ulaşamadığı bilgilere ulaşmıştı. Zaten düşüncesindeki dinsel sarsıntı da o zaman başlamıştı. Ulaştığı bilgiler çok önemliydi. Milyonlarca insan kandırılıyor, bir yalanın peşinden koşturuluyordu. Bir avuç insan da en acımasız biçimde bunu kullanıp, sayısız insanın bu yolla kanını iliğini sömürüyordu. Elindeki bilgi bu nedenle çok önemliydi. İnsanlığın mutluluğu, gönençli olması bu bilgilerin gün ışığına çıkarılmasına bağlıydı. Öyle bir yol ayrımına gelmişti ki, ya bilgileri "daha iyi bir yaşam" uğruna insanoğlundan gizleyecek, ya da, edindiği bilgileri açıklamak uğruna ölümü göze alacaktı.

Olay nasıl oldu?

Babam Avrupa'da bir dizi konferansa katılacaktı. Gurbetteki Türklere laikliği anlatacaktı. Laikliğin, aydınlanmanın yaşamları için neden vazgeçilmez olduğunu söyleyecekti. Onlara, "karanlığın oyununa" gelmeyin diyecekti. Yurtdışındaki Türkler üzerine oynanan oyunları kimse görmüyordu. Nice dolaplar çeviriliyor, nice kapanlar kuruluyordu.

Babam evinden çıkarken, suikasta uğruyor. O haftaki yazısını dergiye götürecek, oradan da pasaportunun vize işlemleriyle ilgilenecekti.

Babam orda yerde yatarken, evine giriliyor, birtakım belgeler, eserleri, çalışmaları alınıyor, karakol vurulduğu yere birkaç dakikalık mesafedeyken, olaydan 45 dakika sonra karakolun haberi oluyor. Ve aynı saatlerde İran radyosunda birinci haber olarak veriliyor.

Ama bir takım kişilerin anında haberi oluyor, birkaç dakika içerisinde kim olduklarını bilemediğimiz sivil kişiler, eve giriyorlar arama tarama yapıyorlar. İşin ilginç tarafı bu insanlar kapıcıyı buluyorlar,

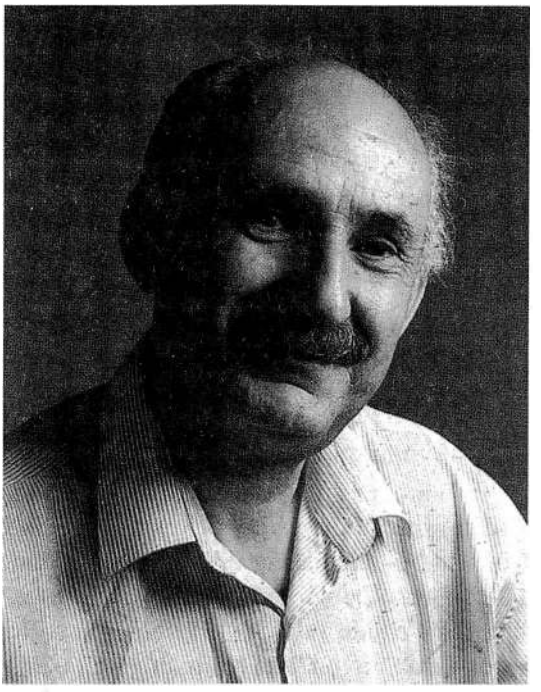

kapıyı açtırıyorlar, evden birtakım şeyleri siyah poşetlere doldurarak alıyorlar... O sırada karakol polisi geliyor, geldiğinde işlemlerin büyük bir bölümü bitirilmiş durumda. Bunun resmi bir kaydı yok, ancak ben kapıcıdan aldığım bilgilerle bunları size söylüyorum.

Turan Dursun'un evinden alınan çalışmalarına ulaşılamadı mı?

Sarı basın kartlı bir gazeteci-yazar ve tüm ömrünü bilimsel uğraşlara adamış bir bilim adamı olmasına karşın, evine girilerek evi adeta talan edildi.

Üsküdar Cumhuriyet Savcılığı'na başvurularak evden alınanları yazılı olarak talep etim. Defalarca yapılan basın toplantılarında, ödül ve anma törenlerinde, TV ile radyo programlarında, devletin en üst düzeyinden en alt düzeyine, tüm sorumluluk sahibi yetkililere çağrılarda bulundum. 18 yıldır bu konu gündemde tutulmasına karşın, garipitir ki, devletin sorumluluk sahibi hiçbir yetkilisinden ses çıkmadı. Hiçbir yetkili, ama hiçbir yetkili "Siz ne istiyorsunuz? Yok böyle bir şey" dememiştir. Bu da şunu gösteriyor, bir alınmışlık var, ama itiraf edilemiyor.

Evden alınan Kutsal Kitapların Kaynakları adlı çalışması çok önemli bir çalışmaydı, tüm dinler üzerine yapılan bir araştırmaydı. Böyle bir araştırmanın bir daha yapılabileceğine inanmıyorum.

Babamın evinden alınıp bugüne kadar verilmeyen çalışmalarıyla ilgili verdiğimiz mücadeleye karşılık bir tek görüş belirtilmeden suskun kalınması, Turan Dursun suikastından bile çok önemlidir. Bu, suikastı gölgede bırakacak önemde derinliği olan bir olaydır. Özellikler bunun altını çiziyorum.

Biz 18 yıldır bunlara ulaşmaya çalışıyoruz ki bunlar bir daha ortaya çıkarılması mümkün olmayan eserler. Basıma hazır bu eserlerin devlete ait ya da ilintili birimlerin elinde olduğunu düşünüyoruz ve bu eserlerin iadesi yapılıncaya kadar da 'kutsal' mücadelemizden vazgeçmeyeceğiz...

Bugün geriye baktığınızda olayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Turan Dursun'un öldürülmesi basit bir olay değildir. Birkaç yüzyılda çıkacak bir bilim adamının yok edilmesi, Turan Dursun'nun susturulması, ülkemizde ve dünya coğrafyasında büyük bir ekonomik rantın azınlık bir elde toplanmasına dönük yapılan, tüm operasyonların bir sonucudur. Turan Dursun'un öldürülmesi, dünya yaşam gelirinin büyük bölümünü elinde tutan çok azınlık bir kitlenin, milliyeti önemli değil, bu azınlığın bu tahakkümünün tüm dünyanın yaşam olanaklarını elinde tutma hırsı ve gücünün devamını tesis etmeye yönelik bir operasyonudur.

Turan Dursun insan aklının pranga altına alınmasına karşı mücadele ediyordu. Biz buna aydınlanma diyoruz. Bu aklın özgürleşme projesiydi. İnsanlar ne kadar bu projede hayat bulur, kendine gelir, aklını prangalardan kurtarırsa, dünya yaşam olanaklarını elinde tutanlara karşı bir direnç olur. Kulluktan çıkıp, kadercilikten çıkıp, alın yazısından çıkıp, dünya coğrafyasında hakkı olanı isteyecektir. Bu yüzden önemli bir olaydır.

Turan Dursun'un öldürülmesi bir grup salt şeriatçı teröristin, İslamcı militanın işi değildir. İslam dinini bilenler çok iyi bilir. Bu tür 'katli vacip' fetvalar çok yüksek otoritelerden icazet alınarak yapılır. Dinsel anlamda bir otorite olan Turan Dursun'u öldürmek için düğmeye basacak kişinin çok yüksek mertebelerde olması gerekir.

Bugün Türkiye'de eğer 90'lı yıllarda katledilen aydınların gücünde olan aydınlar olsun, bugün o aydınları da sustururlar. Bugün ne yazık ki katledilen aydınların gücünde aydın yok. Birkaç aydın var, ama o kadar etkili ve güçlü değiller. Bir Turan Dursun, bir Uğur Mumcu, bir Muammer Aksoy, bir Bahriye Üçok çıkmaya kalksın, inanın öldürürler.

Bunun nedenini neye bağlıyorsunuz?

Bunun nedeni dünya paylaşım savaşıdır. Dünya paylaşım savaşında bugün karşımıza iki unsur çıkıyor, bunların biri enerji kaynakları, diğeri su. Bir üçüncüsü de son yıllarda devreye girdi, bu da tahıla dayalı gıda üretimidir. Bunların ikisi özellikle Ortadoğu bölgesinde etkin, üçüncüsü ise Türkiye'de. Tarıma elverişli ovalarımız var. Uzun yıllar bizi tarımsal yönden geri bıraktırılmasının iki nedeni var. Birincisi çok tarım yaptırarak toprağın kalitesini düşürmemek, (yarın el koyacakları toprakların verimi iyi olma zorunda), ikincisi ise ekonomik anlamda dışa bağımlı hale getirmek.

Hem su kaynaklarında hem de enerji kaynaklarında önemli bir bölgedeyiz. Paylaşım savaşımında çok önemli bir yeri var Türkiye'nin. Böyle bir bölgede İslam kartını oynamak çok önemli, çünkü İslam kendi özünde itiatı ve biadı emreder. İnananları mutlak İtiat kültürüyle yetiştirirler. Her şeyin Tanrı'dan geldiğine inanır. İnsanların çok önemli yaşamsal kaynaklarını alırsan ve buna da dersen ki, 'Allah böyle takdir etti' isyan veya başkaldırı olmaz. Sen bir avuç insan olarak tüm kaynakları yutarsın, onlar da bakar.

Suikastın ardında kimler var?

Bunun en büyük kaynağı İran'dır. Neden İran'dır? Bunu anlatayım. İran'da, Turan Dursun öldürüldüğünde Rafsancani dönemi yaşanıyordu. İran devrim ihracı dönemini yaşıyordu. Turan Dursun İran ölçekli o politikaya ters bir insandı. İran'ın başarılı olması için devrim ihracının, şeriatçı yapılanmada başarılı olabilmesi için en önemli unsur, İslam dünyasında, onlara göre, kötü örnek olan laik, Atatürkçü Türkiye'nin İslamlaştırılması gerekiyordu. Türkiye'yi bu halde bırakıp o projeyi hayata geçirmeniz mümkün değil. Bu laik rejimin en önemli mihenk taşları olan Turan Dursunların, Uğur Mumcuların, Bahriye Üçokların, Ahmet Taner Kışlalıların, Muammer Aksoyların öldürülmesi gerekiyordu. Cumhuriyeti ayakta tutan, tehditlere aldırmayan, korkusuzca çıkışları olan, bu önemli aydınların toplumsal anlamda etkili çıkışlarının susturulması gerekiyordu. Yazılarıyla, radyo-TV programlarıyla, konferanslarıyla toplumu ayakta tutan, o mücadele aşkını veren aydınlardı, bu aydınların temizlenmesi gerekiyordu onlara göre, bunu yaptılar...

İran şunu biliyordu: Turan Dursun, dinin içinden gelen ve dini çok iyi bilen bir aydındı, dinsel alanda bir şey söylediğinde herhangi bir aydının söyleminden çok daha etkili olacaktı. Turan Dursun ayakta kaldığı sürece, kafalarındaki şeriatçı düzeni gerçekleştirmek olanaksızdı.

Bunun yanında AB ülkelerini katabiliriz, Amerika'yı katabiliriz.

Türkiye'de ve Ortadoğu'da şeriatçı örgütlenmelere destek verenlerin en başında Almanya gelir. Bu belki kamuoyunda bilinmiyordu. Alman istihbaratı, şeriatçı örgütlenmelere, İslamı örgütlenmeye Hizbullahı da dahil bunların. İran kadar Almanya'nın da çok önemli desteği olmuştur.

Turan Dursun'u vuran silah Alman menşeli idi. Sıradan bir silah değildi, ama üzerine gidilmedi. Ayrıca Turan Dursun'u vuran tetikçi de bir süre Almanya'da kalmış ve oradan İran'a geçmiştir. Almanya'ya kim götürdü onu? Belki de elçiliğin korunmasıyla gitti, kim bilir? Bu da çok önemli noktadır.

Dava sonucunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Turan Dursun cinayetinin asıl tetikçisi değil de cinayete gözcülük ya da planlayıcılık yapanlar yargılandı. Tetikçi Muzaffer Dalmaz'dı. Dalmaz'ın Almanya üzerinden İran'a kaçtığını, Turan Dursun'un öldürüldüğü silahın da Alman menşeli olduğunu biz bile bilirken devletin bu noktada hiçbir şey yapmıyor olması, devletin faili meçhul cinayetlere yaklaşımını zaten ortaya koyuyor. Ayrıca bu noktada Almanya'nın rolünü mutlaka sorgulamak gerekiyor.

Dava sonucunu çok önemsemiyorum, bir şey ifade etmez. Tetikçi bulunsa ne olacak? Bunlar akıllarına tecavüz edilmiş, insanlıktan çıkmış insanlar, bir değerlendirme yapmaları mümkün değildir.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

İki şey var.. Türkiye'nin 1990 yılına bakmak lazım. Çünkü 1990 yılı Türkiye'yi dönüştürme projesinin başlangıç tarihidir.. AB, ABD ve onların elinden Ortadoğu'da rol çalmaya çalışan İran, Suriye gibi içinde yer aldığı bazı ülkelerin Ortadoğu ve Türkiye üzerinde bir takım senaryoları hayata geçirme girişimleri var. 1990 yılı bu çalışmalar sürecinde çok önemli bir tarihtir. 90'lı yıllarda yapılan suikastlara çok iyi bakmak gerekiyor.

Toplum aydınlanma olmadan hiçbir şey olamayacağını, aydınlanmanın her kapıyı açan bir maymuncuk olduğunu bilmesi gerekir. Aydınlanma olmadan özgürlüğün olamayacağını, eşit bir paylaşımın olamayacağını, çağdaş hukukun olmayacağını, insan haklarının olamayacağını bilmek zorunda. Aydınlanma özünde laiklik olmadan hiçbirinin olmayacağını çok iyi bilmek gerekir. Laikliği kaldırdığınız zaman hiçbir şey olmaz. Kulluk başlar, kulluktan sonra da biat başlar, teslimiyet başlar ve bunların olduğu yerde hiçbir hak olmaz. Dolayısıyla bu kadar önemli. Bu anlamda herkesin buna sahip olması gerekir. Sahip olmak zorunda...

Mayıs 2008

Yaşam Öyküm

1934 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Yapaltın köyünde doğdum. Babam: Abdullah. Anam: Hatun

Ben beş yaşındayken babam, ailemizi alıp Ağrı'nın Tutak ilçesine götürdü. Babasının ve dedesinin yeriymiş oralar. Kendisi oralarda imamlık yaparken beni de "büyük din adamı" olayım diye Arapça okutacak hocaların yanına verdi. Tutak Müftüsünde okudum bir süre. Sonra 8-9 yaşındayken "Kürt Mollaları"nın ve önemli bir "Kürt Şeyhi"nin bulunduğu Kargalık köyüne götürülüp bırakıldım. Arapça okurken "Kürtçe"yi de öğrendim. Yememi-içmemi "Şeyh" (Şeyh Ramazan) sağlıyordu. Köyün camiinde yatıp kalkıyordum. Arapça dilbilgisinden 'zarf' ı bitirdim. "Nahiv"den de epeyce okuduktan sonra başka köylere ve başka "Molla"ların yanına gittim. Ve köy köy, o "Molla" senin, bu "Molla" benim; dolaştım yıllarca. Yalnızca Ağrı'nın değil; başka illerinde, örneğin Erzurum'un, Muş'un il ve ilçelerine bağlı köylerde okudum. Genellikle "Kürt" hocalarında, biraz da "Çerkes" hocalarında okudum. Kürtçeyi çok iyi, Çerkesçeyi de oldukça öğrendim. Ama Türkçeyi çok az biliyordum artık. Bildiğim Türkçeye de Türkçe demek için "bin tanık" gerekliydi.

15 yaşıma değin böyle dolaşıp okudum. "Çok zeki" olduğum ileri sürülürdü. Çünkü o yaşa değin, o yörelerde okutulan "İslami İlim Şubeleri"nin hemen tüm "metin"lerini ezberlemiş, "Şerh"lerini de anlayarak, ama "hızla" okuyup geçmiştim.

Askerliğime değin başka il ve ilçelerde de okuyup hocalardan "icazet" aldım.

1955-1957 arası askerliğimi yaptım. "Okuma-yazma"yı askerlikte öğrendim. "İlkokul diploması"nı da "terhis"ten sonra "Mahmut Paşa İlkokul"undan (İstanbul'da) -dışarıdan girerek- aldım.

Bir süre, İstanbul'da "yüksek dereceli talebeler"e ve hocalara Arapça, İslami bilim dallarında "ders"ler verdim. Kimi kursların organizasyonunda çok sayıda "vaiz", "müftü" yetiştirdik. (Bugün de bu kursların çoğu sürüyor.)

Ve sonra, sınavlara girip kazanarak, kendim de "Vaiz", "Müftü" oldum. İlk görevim Tekirdağ'da oldu. Önce Merkez Vaizliği, sonra Müftülük. Yıl: 1958-1959. Sivas'ın Gemerek Müftülüğü. Yıl: 1961. Sivas Bölge Müftüsü oldum ardından. 1962 başından 1964 sonuna değin. Bu arada ortaokul bitirme sınavlarına girip diploma aldım. Daha sonraları lise bitirmelere de girdim ama ne yazık ki, "bitiremedim".

Sivas Müftülüğünde Nurcu ve Süleymancılarla savaşımlarda bulundum. Onlarla birlikte "Deveci" karşıma çıktı. "Deveci" çok "zengin" birine deniyordu. Bu zengin öteki zenginleri de sürükledi. Hepsi birlikte karşıma çıktılar. Vali'yi de yanlarına aldılar. Ve telgrafla sü-

rüldüm. Manisa'ya, ardından Tokat'a. Ama Paşalar nakilleri durdurup beni yeniden Sivas'taki görevime döndürdüler. (Sivas Tümen Komutanı Cemal Paşa ve Doğu Menzil Komutanı Fahri Paşa). Çünkü 620 İmam Hatip'in (Vaizlerle birlikte) Cumhuriyet Bayramı'na katılmalarını sağlamıştım. Ayrıca Atatürk'ün heykeli önünde saygı duruşunda bulunmalarını gerçekleştirmiştim. "Atatürkçü Müftü" deniyordu. İstanbul'da Atlas Sineması'nda "Atatürk'ü ölüm yıldönümünde anma törenine" Başbakan Yardımcıları ve öteki konuşmacılarla birlikte (konuşmacı olarak) katılmıştım. (Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı'nın çağrılısı olarak.) Bu ve benzeri olaylar basında yer almış, yankılar uyandırmıştı. Sonra "Atatürk Plaketi" verilmişti. Basında çok yer alan bir olay da, "cinayetler köyü" diye bilinen bir köyün (Kalın köyünün) barışa kavuşturulmasıydı. (Müftü olarak ve halkı inandırarak başarmıştım).

Ne var ki bütün bunlar, "Nurcu", "Süleymancı", "Deveci" ile "hareket"e geçen çevrelerin beni "Sivas"tan "attırmaları"nı önlemeye yetmedi. Bir ara önler gibi oldu. Ve ben Sivas'ta kalarak 40 gün süreyle "Güney il ve ilçelerini (Diyanet yönünden) teftiş"le görevlendirildim. Ama oraya gönderildiğim zaman Sivas Vali'si Sivas'taki görevime "son vermişti". Bu yüzden iki ay kadar maaş alamamıştım. Ve Bakan Safvet Omay eliyle; "kardeşim sen ne biçim müftüsün, bütün Sivas halkını ayağa kaldırdın, üzerimize yürüttün, Senin alınmanı istiyorlar" biçimindeki sözlerle alındım Sivas'tan. Böyle dendiği zaman "Sivas'ın 30 mahalle muhtarı binlerce imzayla biz Müftümüzü istiyoruz!"diyorlardı. (Tüm Partilerden vardı). Vali'yse muhtarları "dize getirmek" için "Nezarete" aldırtmıştı. Tümen'e çağırılan Vali'den hesap sorulmuştu ama bir yarar sağlamamıştı. Vali falanca Parti'den Senatör Adaylığına ilişkin söz almıştı, bunu bana da açıkça söylemiş, beni sevdiği halde beni attırmak isteyenlerle birlik olmak zorunda bulunduğunu "ifade" etmişti.

Paşalar, Vali'nin Sivas'tan başka yere (Maraş'a) naklen atanmasını sağladılar. Ama benim artık Sivas'ta kalmamı sağlayamadılar. Daha nice olaylar oldu ve ben Sivas'tan Altındağ Müftülüğü'ne oradan da Sinop Türkeli Müftülüğü'ne sürüldüm.

Maaşım çok azdı, sürülmeler beni altüst etmişti. Durumumun TRT'de "düzelebileceğini" söylediler. Bir "mektup" yardımıyla bu kuruma geçtim. Yıl: 1966

TRT'de bir süre Genel Evrak Kayıt Memurluğu yaptım. Sonra yayın kesimine alındım. "Dinsel Programlar" verildi. 1968'den 1976 yılına değin bu programları yaptım ve yönettim. Bu arada "Dış Yayınlar"da da "Posta Kutusu, Dinleyicilerle Baş başa, Din ve Ahlak" gibi programlar yaptım. (Ücretle.) Sonra sınavına girerek Prodüktör oldum. 1976 yılında Şanan Karataş'ın "taş"ıyla Erzurum Radyosuna

sürüldüm. Bu arada dinsel programlar alınmıştı benden. Artık her gün "sürgünler listesinde" düzenli olarak yer alıyordum. Liste olmadığı zamanlarda da. Ve sürüldüm, sürüldüm.

"Dinsel Programlar" alınınca "dinsel olmayanlar" yaptırıldı bana. Ne var ki, o da doğru dürüst yaptırılmadı. Yaptığım programlar nedense kolay kolay "denetim"den geçmiyordu. Yine de denetimden "kurtardıklarım" oluyordu. Programlarım dinleyenlerce büyük ilgi görüyordu. "Düşünce Tarihimiz'den Sayfalar" (kendi önerim), "Başlangıcından Bu Yana İnsanlık" (kendi önerim), "Vergi Programı", "Akşama Doğru" gibi programların yapımcısı olarak çalıştım.

"Dinsel Programları" benden aldırtmayı başaran "çevre"ler, yine peşimi bırakmamıştı: "Din" ve "Diyanet" çevreleri: "Bu adam dinsizdir, atın bu adamı TRT'den!" diyorlardı. "Buyruk" veriyorlardı. Hem de "Resmi Buyruk"! Örnek: Diyanet İşleri Başkanlığı Yüksek Kurulu, 15 sayfalık bir "Karar" kaleme almıştı. Bu kararı, Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Altıkulaç, boyunun ve kollarının "uzun" olduğunu göstererek, TRT Genel Müdürü Dr. Cengiz Taşer'e –bir "şedid" yazıyla gönderdi. Karar gerçekten çok şiddetliydi. "TRT'den atılmam" isteniyordu. "Başlangıcından Bu Yana İnsanlık" adlı dizi programın üstüne "ateş püskürülüyor"du. "Sapık Darwin Teorisi"ne yer verildiği açıklanıyor, "dinsizlik" yapıldığı gerekçesiyle "Programın hemen yayından kaldırılması" ve "yapımcısının da atılması ya da en ağır biçimde cezalandırılması" buyruluyordu. Dizi önce engellendi, sonra da yayından kaldırıldı. "Cezalandırılmam" da olmadı değil. Sürüldüm. Ne var ki, TRT'den "atılmamıştım" daha. Program dizisine ilişkin yönüyle "buyrukları" gerçekleştirilen Diyanet, "temsilcisi aracılıyla bir Danışma Kurulu Toplantısında TRT'ye "resmen" "teşekkür" etmiştir.

Diyanet buyruğunun ve tüm benzer çevrelerin bana ilişkin isteklerini daha büyük çapta yerine getiren, Doğan Kasaroğlu ve yönetimi olmuştur.

Kasaroğlu gelir gelmez hemen Doğu Karadeniz Bölgesine gönderilmiştim. Sözüm ona "inceleme ve araştırma" yapmak üzere... (Oysa Prodüktördüm ve böyle bir görevim olamazdı.) Oradaki görevim sırasında, Karataş dönemindeki bir olay "bahane" edilerek 1980 yılının en ağır "disiplin" cezası verildi. (Uydurma olay: 1976 yılına ait). Oradan gelip Ankara'daki görevime başladım. Ve 1 gün sonra, üstelik 2-2,5 saat gibi bürokrasi tarihindeki belki de eşine az rastlanır bir çabuklukla İstanbul'a sürüldüm. Meğer "kafayı üşütmüşüm". Yani "resmi" gerekçe, içine düştüm ileri sürülen "bunalım". Öylesine derin bir "bunalım içine düşmüştüm" ki "son aylarda iş ve çevremle hiç uyum sağlayamıyor"muşum ve "programlarımı aksatıyormuşum. Oysa "son aylarda" ben "Program yapımı"yla yükümlü değildim. "Araştırma ve

inceleme"yle yükümlüydüm. İnsan yükümlü olmadığı şeyi nasıl "aksatır"?

İstanbul'da bir süre Prodüktör olarak kaldıktan sonra, yıllarca emek verdiğim, sınavla kazandığım bu görev de elimden alındı. "Uzman" oldum.

Prodüktörün Sarı Basın Kartı var, "Uzman"ın yok.

Peki, "Uzmana" ne iş yapar?

Ben de şimdi onu soruyorum. Dilekçe verip "iş" istedim. Masanın başında "boş" bekliyorum.

"Yaşam Öyküm" çok uzun oldu. Elbette benden istenen bu denlisi değildi. Hoş görülürsem sevinirim.

Turan Dursun

Yazabilir miyim?

Turan Dursun

Çok şey var yazılacak.

Yazmak istiyorum.

Ama hangisini, hangi konuyu?

Daha önemlisi: Yazabilir miyim?

"Dünümüz" üstüne yazsam! "Ünümüz-şânımız" üstüne. "Kahramanlıklarımız" üstüne. "Üç kıtada nasıl egemen olduğumuz" üstüne... Ele alınmalı bu konu, "geçmişteki gücümüz" dile getirilmeli. "Dünyayı nasıl titrettiğimiz" işlenmeli. "Gavur"a nasıl "el-aman!" dedirttiğimiz anlatılmalı. Ama toplum ve ekonomik yapımız üzerinde de durulmalı bu arada. "Fetih"ler, "ganimetler" peşinde koşturulan insanlarımızın nasıl tüketildikleri de belirtilmeli. "Ganimet"e giderlerken kendi yurtlarında nasıl yoksun ve yoksul bırakıldıkları ve yurtta başkalarının nasıl başka tür "ganimet"ler topladıkları da dile getirilmeli. Sonra o "hakim" görüntüsünde olduğumuz zamanlar, gerçekte nasıl "mahkum" bulunduğumuz da yansıtılmalı. Yazılmalı. O dönemler, adlarını övünerek andığımız ulularımızın "şanlı dönemleri"ni içine alsa bile yazılmalı. Özet de olsa... Ve "bugün"kü çıkmazlarımızda "dünümüz"ün ne denli payı olduğu vurgulanmalı.

Ama hayır, yazılamaz. Yazılır, ama yazılamaz. Neden "yazılır", neden "yazılamaz"? Başlı başına bir konu.

"Bugünümüz" üstüne yazsam!

"Bugünkü" yönümüz üstüne, yolumuz üstüne.

Yazılmalı. Nereye gidiyoruz, nasıl gidiyoruz? Gözden geçirilmeli. Yolun, yokuşun neresindeyiz? Ciddilikle ele alınmalı. Çıkmaya yöneldiğimiz "düzlük" nedir, "düzlüğe çıkabilir miyiz"; bu yolla çıkabilir miyiz? Titizce incelenmeli. "Gerçek düzlük"le aramızda kimler var, hangi duvarlar var? Açık ve somut yazılmalı.

Ama hayır, yazılamaz. Yazılır, ama yazılamaz. Neden "yazılır", neden "yazılamaz"? Ayrı bir konu.

"Günümüzün din ve mukaddesat ticareti" üstüne yazsam. Ve bir çelişkiyi işlesem: "Şeriat'ın karşısında görünenler de "İslam'ı övüyor. Oysa başka şeyler değil bunlar. "İslam"ın övgüsü, "şeriat"ın övgüsüdür. Öyleyken en yetkili ve resmi ağızlar bile "İslam"ı övmekte sakınca görmüyor, övüyor. Bunu yazıp anlatsam. "Din-iman fabrikaları"na değinsem. Diyanet İşleri Bakanlığına, bu kurumun nelere karıştığına değinsem. Yan kuruluşlarına, el ele olduğu çevrelere değinsem. Okullarda iki ayrı kafa (laik kafa, laik olmayan kafa) yetiştirmenin sakatlığına, zararlarına değinsem. Din öğrenimi veren okullara, bu yerlerin ürettiklerine değinsem. Ve tüm "mukaddesatçılar"a değinsem; "mu-

kaddeslerin", bunlar elinde nasıl kullanıldığına değinsem. Yazsam özet olarak...

Ama hayır, yazılamaz. Yazılır, ama yazılamaz. Neden "yazılır", neden "yazılamaz"? Ayrı bir konu.

Bugünkü "adalet", "demokrasi" üstüne yazsam. Engelleri, çengelleri üstüne... her zaman "yanan", hangi kesim oluyor; yazsam!

Ama hayır, yazılamaz. Şimdilik. Bir gün yazılacak elbet. Ne zaman yazılacak, "nasıl" yazılacak? herkes görecek zamanı gelince.

Tüm bu konular ve daha niceleri yazılacak bir gün.

Ama şimdi? Yazabilir miyim?

Ya da ne ölçüde..?

Ardından...

"Ben, Yüzyılların Doğurduğu Ölümüm"
Hasan Yalçın

Turan Dursun öldürüldü, din kurtuldu!

Cinayeti planlayanlar, evinin otuz metre ötesinde onun başına kurşun sıkanlar böyle düşünmüşlerdir sanırım. Turan Dursun'un öldürülmesini radyolarından sevinç çığlıklarıyla duyuran İranlı mollalar da buna inanmış olmalı. Ne gaflet, ne ilkel aldanış! İnsanlık tarihi boyunca sürüp geliyor bu savaş. Bir kere olsun zulümle, cinayetle safsatanın üstte kalabildiği olmuş mudur? Engizisyonun ayakta tutamadığı hurafe, şimdi canilerin kurşunlarıyla mı zafer kazanacak? İnsan aklı bağnazlığı süpüre süpüre yürüyor. Odunlar üstünde yakılan Giardano Brunolara, derisi yüzülen Hallacı Mansurlara bir de Turan Dursun'un eklenmesiyle din ömrünü kaç gün uzatabilir acaba?

...

Cinayetin çarpıcı bir şekilde gündeme getirdiği gerçekler var. Mustafa Kemal'i Kurtuluş Savaşı'nda ve sonrasında mazlum milletler alkışladı. Şimdi iktidarda bulunanları Pentagon başta, emperyalistler alkışlıyor. Mustafa Kemal hareketini Lenin, yeni dünya komünizminin lideri alkışladı, bunları Bush alkışlıyor. Turan Dursun böylesine geriye döndürülmüş bir Türkiye tablosunun ortasında yatıyor, Koşuyolu'nun soğuk kaldırımımda değil.

Cumhuriyet, Osmanlı halifeliğini yıkarak kuruldu. Şimdi iktidarda olanlar ise Ortadoğu'nun şeriatçı şeyhleriyle, emirleriyle, krallarıyla halklara karşı saf tutuyorlar. Bu cephenin patronu ise Amerika. Türkiye bir Amerikan savaşına ortak edilmek isteniyor. Neden Turan Dursun, neden şimdi sorularına yanıt ararken bunları düşünmemek olanaksız. Cinayet, sadece şeriat cephesinin azgınlığını ortaya koymuyor, bir plana da ışık tutuyor.

(Yüzyıl Dergisi, 9 Eylül 1990)

Bir Bayraktır Artık Turan Dursun!
Prof. Dr. Server Tanilli

... Bana sorarsanız, düpedüz *'Aydınlanma'* düşmanı bir harekettir bu!

Dört yıl önce yitirdiğimiz Turan Dursun'u, Türkiye'de *'Aydınlanma hareketi'nin* içinde ele almaktan daha doğru bir şey olamaz. Akla ve bilime inanıyordu Turan Dursun; dine ve Kuran'a bakarken de ölçütleri onlar oldular; onlar olunca da, her şey değişti, başkalaştı.

'Din Bu' ile başlayan eylemi, ölümünden sonra da sürüyor: Kaynak Yayınları'nın çıkardığı üç ciltlik 'Kuran Ansiklopedisi' elimizde bugün. Eski sakızları çiğneyenler, öteki kitaplarından oldu gibi bundan da rahatsız olacaklardır.

Yeni bir *'Mütezile'*nin temsilcisi midir Turan Dursun?

Hayır! Apayrı bir dünyanın; daha ilerde, daha insanca, daha aydınlık bir dünyanın temsilcisi!..

Bunu yaşarken kendisi de söylemiş; *"Başka bir dünya kurulsun istiyorum"* demişti.

Köhnemiş bir dünyayı sürdürmek isteyenlerin kurdukları pusuda can verdi; yeni bir dünyanın kavgasını yapanların ise bayraklarından biridir bugün.

Elden düşmeyecek!...

(Cumhuriyet, 9 Eylül 1994)

Gazetecinin Ölümü

Bekir Coşkun

Gazeteci- yazar *Turan Dursun*'u vurdular...

Televizyonda *"cinayet"* sekizinci haber olarak verildi... Gazetelerde de genelde eteklerde ya da iç sayfalarda...

Gazatecilerin öldürülmesi *"haber"* olmaktan çıkıyor mu ne?

Yine de gazetecinin yerde yatan resmini koymuşlar iyi ki... Üzerine gazeteler örtülmüş... Örtülen gazeteler kanı emmiş kızıllaşmış...

Kafasında da bir kurşun deliği...

Ellerinden gelse *düşünen* her beyne böyle bir kurşun sıkacaklar... Ki düşünmesin...

Ne *Prof. Muammer Aksoy*'un ne *Çetin Emeç*'in ne de öldürülen diğerlerinin katilleri bulunamadı... *Turan Dursun*'unki de bulunamaz...

Bu öldürülenlerin tümünün ortak yanı:

Atatürkçü olmaları ve irticaya karşı çıkmaları...

Ne büyük suç...

Bunlar öldürülmez de ne yapılır...

Muammer Aksoy da, Çetin Emeç de, Turan Dursun da birer Atatürk hayranıydılar... her üçü de, irtica yanlılarına kelemleri ile karşı koyuyorlardı...

Bu yüzden öldürüldüler...

Öldürenlerin kim oldukları belli değil...

Ama Atatürk düşmanı, şeriat yanlısı oldukları kesin...

Bir de örgüt oldukları...

Bir de sırtlarını sağlam bir yerlere dayadıkları... Ki polis bulamıyor, yakalayamıyor...

Solcu üniversite öğrencilerini yakalayıp yakalayıp TV'ye çıkartıyorlar... Forum düzenleyenleri, duvarlara yazı yazanları, miting yapanları hemen enseliyorlar...

Ama şeriat düzeni kurulmasına karşı çıkan Atatürkçüleri öldürenleri nedense kimse bulamıyor...

Kimsenin umurunda da değil...

Kılları bile kıpırdamıyor...

Katillerin kim olduğu, kimler olduğu belli değil...

Ama Türkiye'yi *"şeriat düzenine karşı çıkan Atatürkçü'lerin tek tek öldürüldüğü"* bir ülke haline kimlerin getirdiği ortada...

Bakın *İran Radyosu* Turan Dursun'un öldürülüşünü birinci haber olarak ve sevinç içinde veriyor... Aylarca her gece *Atatürk'e* küfreden de o radyo idi...

Atatürk'e küfredilen gecenin sabahı Türkiye'ye gelen İranlı başbakanı bizimkiler sırayla öpüp, bağırlarına bastılar...

Eh...

Tarikatlar kol-kanat gererken... Şeriat yanlıları devleti adım adım ele geçirirken... Atatürk ve laiklik düşmanları yüreklenip sokağa çıkarken keyiflenip sesini çıkartmayanlar, Atatürkçüler bir bir öldürülürken ne yapabilirler?...

Nasıl bunun hesabını sorabilirler?...

Bu cinayetler sürecek...

Nerede düşünen bir beyin varsa, birer kurşun sıkacaklar...

Kim bilir sıra kimde?...

(Sabah, 7 Eylül 1990)

Turan Dursun'un Ölüsü, Dirisinden Güçlüdür

Mustafa Ekmekçi

Yüzyıl yazarlarından Turan Dursun'un ölüsü, dirisinden güçlü çıktı. Öyle olacağı bilinen bir gerçekti. Doğruları söyleyenler, öyle olurlar. Ölüleri, dirilerinden güçlü olur. Turan Dursun'la tanışma olanağı bulamadım. O, İstanbul'dan yazıp çiziyordu. 25 Ağustos'ta imzalayıp, yolladığı *Kuleteyn* adlı kitabına "Sn. Mustafa Ekmekçi'ye saygı ve sevgilerle" diye yazmış. *2000'e Doğru*'da, sonra Yüzyıl'da çıkan yazılarını sürekli okurdum. Cemal Süreya'nın yazılarını da. Cemal Süreya

öldü, Turan Dursun öldürüldü. Turan Dursun, kanımca şimdi yaşamaya başlıyor asıl. Onu tanımayanlar, daha iyi tanıyacaklar şimdi. Muammer Aksoy'un, Çetin Emeç'in, Abdi İpekçi'nin ölüleri, dirilerinden daha güçlü çıkmadı mı?

Düşünceye, silahla karşı çıkıp, onu cezalandıracaklarını sananlar, aptallar bilmez ki, asıl cezalandırdıkları kendileridir, sakat, yanlış yollardır. İnsanlara kuşkuyu öğretenler, cezalandırılır mı hiç? Turan Dursun, yurtdışına, Almanya'ya gitmeye hazırlanıyormuş; çağrılar almış, konuşmalar yapacakmış Avrupa'da. Gericiliğin fokur fokur kaynadığı yer oraları. Türkiye'de yuvalanamayanlar, Avrupa'lardaki özgürlük havasından yararlanarak döküyorlar zehirlerini. Onların foyalarını ortaya çıkarmak için Turan Dursun gibi yürekli, bilgili biri gerekliydi. Yazık! Oradakiler de buradakiler de yoksun kaldılar Turan Dursun gibi bir birinden.

(...)

İnanç özgürlüğünden söz edenler, onu düşünce özgürlüğüyle bir tutarlar. Yanlıştır. İnanç özgürlüğünden anladıkları, "Benim inandığımız inanmayanlar, yaşatılmazlar!" demektir. Sıkmabaşlar, "Başımı örtmenin nedeni, inancımdandır efendim, onun bir simgesi" derler, yalandır. İnanç özgürlüğü, başka inançlarda olanlara da, inanmayana da özgürlük demektir. Hani, nerede? Turan Dursun, gerçek bir kahramandır!

...

(Cumhuriyet, 9 Eylül 1990)

Turan Dursun

İlhami Soysal

Turan Dursun aydınlığın sesiydi, aklın, bilimin, mantığın ve bilginin sesi...

Onu aydınlıktan korkanlar öldürdü. Karanlığı sevenler, bulanık suda balık avlamasını sevenler.

Turan Dursun'un katilleri de tıpkı *Muammer Aksoy*'un, tıpkı *Çetin Emeç*'in katilleri gibi bulunamayacak. Bulunacağını, bu cinayetlerin aydınlığa çıkacağını sananlar aldanır. Bugün 12 Eylül 1980, faşizm darbesinin yıldönümü. O darbenin üzerinden on yıl geçti. Bulundu mu o darbeye sözüm ona gerekçe diye gösterilen bir dizi cinayetin faili? Ne oldu *Cavit Orhan Tütengil*'in, *Ümit Doğanay*'ın, *Kaftancı*'nın, *İlhan Darendelioğlu* ya da *İsmail Gerçeksöz*'ün ve bunlar gibi onlarca, yüzlerce kişinin katilleri?

Turan Dursun'un da katili ya da katilleri bulunmaz. Hele hele 12 Eylül Faşizminin süregeni olan ve dikta özlemleri içindeki şu ANAP

iktidarı gibi iktidarlar döneminde hiç mi hiç bulunmaz. Çünkü böylesi iktidarlar da aydınlıktan korkarlar. Yüzleri karanlığa dönüktür, aydınlığa değil!...

Ama fazla karamsar olmak da doğru değildir. insanlar öldürülebilir ama fikirler, görüşler ve hele yazıya dönüşümler, hiç mi hiç öldürülemez. İsterse yasaklamalar, toplatma kararları alınsa bile. Ve gün gelir bu aydınlık yeni yeni Turan Dursun'larda uç verir. Çünkü her şey yok edilebilir de, düşünce edilemez!...

(Milliyet, 12 Eylül 1990)

Özgürlüğü Yedi Yerinden Vurdular...

Necati Doğru

Turan Dursun'u da susturucu takılmış silahlarla yedi yerinden vurup öldürdüler.

Özgür düşünceye yedi pis kurşun daha sıkıldı.

Emekli başkomiser İbrahim Çağlar'ı da kahvede beş yerinden vurup öldürdüler.

Terörsüz bir Türkiye hayaline beş pis kurşun daha sıkıldı.

Sinsi sinsi yükselen bir terör var. Herkes şimdi onu göremiyor.

Ama herkes onu gördüğü zaman belki 12 Eylül öncesinde olduğu gibi iş işten geçmiş olacak.

Terör niçin sinsi sinsi yükseliyor ve hangi sinsi örgütlenişten hızını alarak yoğrulup şekilleniyor? Nokta dergisinin 23. sayısını herkesin bulup, kapak konusunu yeniden defalarca okumasını öneririm.

Okununca görülecektir ki, yeni Turan Dursun'ların kanlı kahpe kurşunlarla öldürülmesini önlemek, eğer istenirse, mümkün olabilir.

Turan Dursun'lar ancak yüz yılda bir geliyor. Çok zor yetişiyor.

Onun ölüsünü "Tanrı'yla kavga eden bir adamdı" düşüncesiyle olsa gerek kamyonetin arkasına kesilmiş koyun gibi atmışlar.

Çok başarılı bir müftü olduktan ve icazet alacak seviyeye geldikten sonra "Kur'an'daki, İncil'deki, Tevrat'taki ve ilk dinlerdeki akıl ve bilim dışılıkları" bulup bunu ismini koyarak yazabilmek, çok kalem sahibine nasip olmayacak bir yazarlık yürekliliğidir.

Bu yüreklilik de yazarın yaman bir bilimsel vicdan ve özgür düşünce takipçisi olduğunu gösterir. Böyleleri de ancak 100 yılda bir, 200 yılda bir ya çıkar ya çıkmaz.

"Dinsizdir, Tanrı düşmanıdır" demek yerine toplumun, *"her hazır yargıyı yeniden didik didik inceleyen"* yazarlara da büyük ihtiyacı var diyebilmek bir laik devlet anlayışıdır.

Laik devlet, eğer varsa, kurşunlanmadan birkaç gün önce "Küfür de tehdit de yüreksizliğin, tükenmişliğin ürünüdür ve boşunadır. Tabular üzerine gidiş sürecek" diyen Turan Dursun'un katillerini ve onun arkasındaki gücü mutlaka bulmalıdır.

Emekli Başkomiser'in de katillerini bulmalıdır, Çetin Emeç ve Prof. Muammer Aksoy ve diğerlerini de... Ama Turan Dursun'unkini mutlaka bulmalıdır.

Yazar Turan Dursun'un öldürülmesi *"Körfez krizinin Türkiye'ye getireceği belalardan"* çok daha önemlidir.

Ve bütün toplum başta ilahiyat fakülteleri *"İslam dininin kanlı katillere teslim edilmiş gibi gösterilmek istenmesini önlemek için"* ayağa kalkmalıdır. Bütün toplum *"özgür düşünceyi katletmek isteyenlerin mutlaka bulunması"* için isyan etmelidir.

Turan Dursun'a sıkılan kurşunlar 1990 yılında özgür düşünceye sıkılmıştır. Özgür düşünce öldürülürse kimse özgür söz söylemeye cesaret edemez.

(Milliyet, 6 Eylül 1990)

Karanlıkçının Aydınlığa Sıktığı Kurşun...

İlhan Selçuk

...

Turan Dursun, aydınlanma yolunun Türkiye'ye döşenmesi için çalışan fikir emekçilerinden biriydi. Bu yüzen öldürüldü. Eski din adamının aydınlanmasından ve çevresini aydınlatmasından korkan karanlıkçı güçler, çapraz ateşe tuttular eski vaizi...

*

Özgür düşünce, dinsel bağnazlıktan bağımsızlaşmış; gerçeğe, akıl ve bilim yolundan ulaşılacağını algılamış kafanın ürünüdür.

Batı'da yüzlerce yıl önce savaşımını verdi özgür düşünce, insanı aydınlattı, demokrasiyi türetti, hoşgörüyü pekiştirdi. Toplum yaşamında özgürlük ve demokrasi gerçekleşti mi, en sofu kişi bile her çeşit düşünceye hoşgörüyle bakar; zorbalıkla değil, tartışarak karşısındakini inandırmaya çalışır; cinayeti aklının ucuna bile getirmez. Cinayet, "Şeytan Ayetleri" romanının yazarı Salman Rüşdü için Humeyni'nin çıkardığı fetvada karanlıklaşan Ortaçağ kafasının ürünüdür.

İngiltere, Almanya, Fransa, Avrupa, Batı; Salman Rüşdi'ye sahip çıktılar.

Türkiye Turan Dursun'a sahip çıkıyor mu?

Dursun'un katilleri belki bulunamayacak; ama bu cinayetin "faili meçhul" değildir. Aydınlığa sıkılan silahın tetiğini çeken elleri tanımayan kaldı mı?...

(Cumhuriyet, 7 Eylül 1990)

Özgür Düşünceye 7 Kurşun
Oktay Akbal

* * *

Turan Dursun'un yazılarının bir bölümünü masama serdim. Ordan buradan cümleler okuyorum. *Kur'an*'daki çelişkilerden söz ederken diyor ki: *"İslam, tüm insanlar Müslüman olana dek, yeryüzünü bir savaş alanı sayar. Barış ve hoşgörü de eğer gerekiyorsa savaşın gereği olan hile içindir."* "Tanrı bildi anladı ki" yazısından: "*Kur'an*'ın Tanrısı önce bir şey yapıyor, bir hüküm ortaya koyuyor, sonra bir gelişme olunca görüşünü, dolayısıyla hükmünü değiştiriyor, yani bir başka hüküm koyup bir öncekini geçersiz kılıyor."

Turan Dursun'un öldürülme nedeni işte bu tür görüşlerdir. Bilim açısından Kur'an'ı yorumlamak, demek ki, büyük bir suç, öldürülme gerektirecek kadar ağır bir suç! Tahran Radyosu, Dursun'un öldürülmesini sevinçle bildirmiş, şöyle demiş: "Hatırlatmak gerekir ki, Turan Dursun yazılarında yüce İslam dini ve Hazreti Muhammed'e defalarca ihanet ve edepsizlikte bulunmuştu." Şimdi anlaşılıyor mu, yedi kurşunun nerden, hangi kaynaktan atıldığı?

Görgü tanığı yok, katilerden iz yok, hiçbir şey yok, ama öldürülme nedeni çok açık: Bilim kafasıyla din konularını incelemek, irdelemek...

Son haftalarda iki kitabı çıkmıştı Dursun'un. Kulleteyn'de kişisel anılarını ve yetişme yaşamını anlatıyordu. Bu ilginç kitabı daha okumaya başlamadan yazarının korkunç bir cinayete kurban gitmesi yazgının bir oyunu mu?

Dursun'u öldürenleri sözde kimse görmemiş ama emekli komiser İbrahim Çağlar'ı öldürenleri görenler var! O kadar ki, katillerin resimlerini hemencecik çizilip kamuoyuna sunulmuş. Ama Turan Dursun için böyle bir çalışma yok. Bu bile epey anlamlı değil mi?

(Cumhuriyet, 8 Eylül 1990)

Turan Dursun Aydınlığı
Öner Yağcı

> *"Bilcümle İslamcılar! İyice bilin! Bilin ve unutmayın ki ben yüzyılların doğurduğu bir 'ölüm'üm! İslamın, tüm dinlerin, tabuların sonuçları bugün ve yarın görülecek ölümüyüm. Çıkarları din karanlığı üstüne kurulu olanlar; bu karanlıktan türlü biçimde yararlananlar, tüm karanlık böcekleri benden korksunlar. Ne imzalı, ne im-*

zasız yalanları beni yıldırabilecektir. Korksunlar elimdeki ışıktan. Bir mum ışığının bile koca bir oda karanlığını nasıl parçaladığını anımsasınlar. Binlerce yıllık ilkelliklerin, yalanlarla örülüp piyasaya sürüldüğü imanın, kafalardaki, duygulardaki zincirlerinin elbette ki bir gün sonu gelecektir..."

(Turan Dursun, Ağustos 1990)

Aydınlanma savaşımının unutulmazlarından biriydi Turan Dursun.

Aydınlığın yollarının ancak bilimin, felsefenin, özgür düşüncenin gelişmesiyle; dinin dogmalarının ortadan kaldırılmasıyla açılacağı bilincinin öncü savaşçısıydı.

Turan Dursun, bilimin ve aklın verilerinin susmayacağının kanıtıydı.

Dinin ideolojik kaynaklarına, "Kutsal Kitaplar"a inerek onları eleştiri süzgecinden geçirmek, sorgulamak görevini engin bilgisiyle ve kültürüyle gerçekleştiren bir kültür adamıydı.

Dinin bağnazlığına karşı uyartıcı görevinin sorumluluğunu yerine getiren bir din uzmanıydı.

Tüm "tek tanrılı dinler"i, onların "Kutsal Kitaplar"ını ve kaynaklarını teşrih masasına yatıran bir bilim adamıydı.

Din konusunda gerçeğe ulaşan bir insandı.

Ulaştığı gerçeği, rahat yaşamak uğruna mezara götürmek yerine, halkına anlatmak için ölümü göze alan bir bilgeydi.

Tanrı kelamı denilen "Kutsal Kitaplar"daki çelişkilerin, bilim dışılıkların, akla aykırılıkların, çağdaşlıktan uzak değerlendirmelerin üstüne gitme cesareti gösteren çağdaş bir kahramandı.

"Yazdıklarım, en sağlam kabul edilen temel kaynaklara dayalı. Çürütecekler varsa, buyursunlar, bunları çürütsünler" diyen bir güvenin simgesiydi.

Demokrat bir aydın görevinin ve sorumluluğunun gereğini yerine getirdi için yazdıkları yaygın tepkiler alan, toplumda dalganmalar yaratan bir uyanışın öncüsüydü.

Özgür ve aydınlık bir gelecek özleminin değerli bir bilgi hazinesi; bu hazinesini görkemli bir cömertlikle topluma açan bir ışık kaynağıydı.

Korkuları, bağnazlıkları, safsataları, hurafeleri yenmenin yürekli bilimcisiydi.

Gılgameş'le başlayan ölümsüzlük arayışının günümüzdeki en önemli halkalarından biriydi.

Başka ve aydınlık bir dünya kurulsun isteyen bir dervişti.

Toprağımızın onurlu ve sevdalı bir aydınlanma savaşçısıydı.

Cumhuriyet devrimlerinin sürdürülmesi çabasının onur taşlarından biriydi.

"Karanlığı öncü oğullarıyla yara yara ilerleyen" büyük insanlığın bu savaşımının gözüpek kurbanıydı o...

Ölümünün üzerinden on yıl geçti.

Aydınlık okyanusumuza: Kuran Ansiklopedisi, Kutsal Kitapların Kaynakları, Tabu Can Çekişiyor: Din Bu, Müslümanlık ve Nurculuk, Allah, Kuran, Dua, Kulleteyn, Ünlülere Mektuplar, İlhan Arsel'e Mektuplar, Şeriat Böyle adlı yapıtlar armağan etmişti Turan Dursun.

Bu armağanları bize sunan yaşamının izlerinde bir geziye çıktığımızda şunları görürüz;

1934'de doğmuştu Turan Dursun. Gümüştepe Köyü, Şarkışla-Sivas.

Babası yoksul bir Türk köylüsü, annesi yoksul bir Kürt köylüsüydü.

Ata mirası topraklarına sahip çıkmak için Ağrı'nın Tutak ilçesine göçmüştü Dursun ailesi ama sahiplenememişlerdi. Çünkü ağalar el koymuşlardı.

Çocukluğunda davar güttü Turan Dursun; beline astıkları "Kuran"ı okudu hep, hatmetti ve köylerde imamlığa başladı.

Okula gönderilmedi, çünkü okul "gavur işi"ydi.

Kargalık köyündeki Şeyh Ramazan Tekkesi'ne verildiğinde 7-8 yaşındaydı; camide yatıp kalkmaya başladı.

Hocaların Kürt olduğu camide yatıp kalkıyordu.

"Kürtçe"yi ve "Arapça"yı öğrendi orada.

Ninesi, "Basra'da ve Kufe'de bile eşi bulunmayan bir bilgin olacağını" söyledi Turan Dursun'a.

Arapça grameri, "Muhammed Dönemi Arapçasını" da öğrendi.

2000 Arap şiirini, Aristo'nun Poetikası'nı ve bir çok başka yapıtı ezberlediğinde 12 yaşındaydı.

Erzurum, Ağrı, Muş bölgesinde hoca, molla diye bilinen kim varsa yanına öğrenmeye koştu.

Ülkede her ne kadar tekkeler, medreseler, zaviyeler yasaksa da ağalar için böyle bir sorun olmadığından yıllarca camilerde yaşadı başka öğrenci arkadaşlarıyla birlikte.

"Şafiliği", Türk hocalardan "Hanefiliği", Çerkez hocalardan "Çerkezce"yi öğrendi.

Yetinmedi öğrendikleriyle; Adana, Malatya, Sivas, Kayseri, Konya'da hoca hoca gezdi.

Çok bilgili olan Konya'daki hoca, okutmak için yüz lira isteyince camilerde mendil açarak para topladı. Esans satan bir adamla anlaşarak ona yardım etti ve hoca parasını çıkardı.

Müftülük sınavına girdi; Hanefi ve Şafi usullerince icazet aldı ama yaşı küçük olduğu için, askerliğini yapmasını, Türkçeyi öğrenmesini söylediler.

Adana ve Tarsus'ta köy öğretmenlerinden Türkçe derleri aldı. İstanbul'a geldi, Fatih'in ünlü Çarşamba'sında "İsmailağa" ve "Üçbaş" medreselerinde dersler verdi.

Turan Dursun 18 yaşına gelmişti ama henüz ilkokul diploması yoktu; aldı.

Müftülüğe başladı Tekirdağ'da; oradan sürgüne gönderildi Sinop'un Türkeli ilçesine.

Orada karı koca öğretmen bir aile çok yardım etti ona, ne var ki öğretmenler komünist bilinmektedir; "keşke komünist olmasalar ne iyi insanlar" dedi Turan Dursun kendi kendine ve merak bu ya öğrenmek istedi Komünizmi.

Öğretmenlerden kitaplar alıp okudu; okudukça okuttu.

Öğrenmenin, bilmenin ne güzel şey olduğunu düşündü bir daha; değişmeye; inanç dünyası sarsılmaya başladı okudukça.

1990'lı yılların başında o, ülkenin ünlü müftülerinden biri oldu; "Sivas'ın aydın müftüsü"ydü o artık, müftülüğü sırasında ortaokulu bitirdi.

Cumhuriyet gazetesine yazılar yazdı, Köy ve Köylüyü Kalkındırma Derneği kurup Köy Kongresi topladı, Devrim Ocakları'nın kurucularından oldu.

Ağaçlandırma, köylere yol, su, elektrik getirme, hastahane açma kampanyası; imamlara konferans verme, camiye temizlik kuralları getirme, kadın sekreterle çalışma gibi yenilikler getirdi müftülüğe.

Tüm bunlar nedeniyle dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, *"Bakın, bizim de aydın din adamlarımız var"* diyerek onu örnek gösterirken; Sivas Valisi tarafından, *"Müesses nizamı değiştirmek"*le suçlandı; Müftü vekilliğini kadın sekreterine bırakıp oradan ayrıldı.

Doğubilime yönelip "Sümer" söylencelerini, "Tevrat"ı, "İncil"i kaynaklarından inceleyince kafasında şimşekler çaktı; çünkü Milattan Önce 3 bin yıllarındaki söylencelerin, Hamurabi yasalarının bazı bölümleri aynen Tevrat'ta ve Kuran'da yer alıyordu ve *"Kutsal Kitaplar Tanrı kelâmı"*ysa, bunun bir sahtekarlık olduğunu düşünmeye başladı; dünyası hepten yıkıldı.

Birçok insanın yanlışı doğru, doğruyu yanlış bildiğini düşündü.

"Karanlık hurafelerle yaşıyorlar"

Peygambersiz dönemi başladı, aynı zamanda hurafelerle savaşı ve müftülüğü bırakıp antropolojiyle ilgilenmeye başladı; yaşamın rastlantılar üzerine kurulduğunu anlayıp Tanrısız döneme girdi; namazın orucun yüzyılların getirdiği alışkanlıklar olduğunu düşündü.

TRT'de program yapımcılığına başladı. "Tarihte Türkler" programında Barbaros Hayrettin Paşa'ya "korsan" deyince ülkede tartışma başladı. "Başlangıcından Bu Yana İnsanlık" programı da tartışmalar yarattı.

Politikaya girmeye kalkıştı ama dine ödün vermeyi aklının ucuna bile getirmediği, vaaz vermediği, namaz vakitlerine dikkat etmediği için vazgeçti.

*"Tek Tanrılı Dinler"*in olmadığını, meleklerin çok tanrılı dinlerdeki tanrılar olduğunu söyledi ve ekledi: *"Atatürk, Türkiye'nin büyük bir şansıdır."*

Düşündüklerini söylemekten, yazmaktan çekinmedi:

"Siz karanlığa ışıkla gitmezseniz, o karanlık yayıldıkça yayılır, bir kısım engeller çıkar, ışık kaynaklarıyla halk arasına girer. Herkes çareyi fizikötesi güce sığınmakta bulur."

Dini kurtarmak isteyenler ise onun düşüncelerine, yazdıklarına karşılık vermek yerine, onu kurşunladılar.

Onun aydınlığındaki ölümün anlamı bağnazlığın yok edilmesidir.

Oysa o, ölümü yenendir, öldürülmesi olanaksız olandır, ölümle büyüyen, çoğalandır, ölümüdür bağnazlığın.

Dini tören yapılmadan gömülen Mustafa Kemal Atatürk, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Aziz Nesin gibi ender insanlarımızdan biridir.

Kitaplarıyla aydınlanmamızda çığır açan, bağnazlığın bilgi ışığıyla yok edilmesi için önümüze bir hazine koyan Turan Dursun'a layık olmak; onun aydınlığını taşıyan kitaplarıyla ve düşünceleriyle kucaklaşılarak gerçekleştirilebilir ancak.

Onun yaşamının özünden kesitler sunan Şule Perinçek'in hazırladığı Turan Dursun Hayatını Anlatıyor ve oğlu Abit Dursun'un yazdığı Babam Turan Dursun'la birlikte Turan Dursun aydınlığını sunan kitaplarını bir kez daha anımsayalım.

İslamiyet'in kutsal kitabı olan Kuran'ı inceleyen ve Turan Dursun'un ölümsüzlüğünün mührü olan 8 ciltlik Kuran Ansiklopedisi için Turan Dursun şöyle diyor:

"Ben Kuran Ansiklopedisi'ni herhangi bir biçimde yorumlar getirerek, 'İslam'ın çağdaş yorumlar'la yorumlanmasını ve bu yolla 'dinsel bağnazlıktan' uzaklaşmasını sağlamak gibi bir amaçla hazırlamadım. Böyle bir amaca yönelmedim ve yönelmenin yararlı olmayacağı görüşündeyim. Din alanındaki 'aydınlanma'nın 'yorumlar'la değil, neyin ne olduğunu açık seçik ortaya döküp sergileme yoluyla olacağı kanısındayım. Bunun böyle olduğunu deneyimlerimle gördüm. Kuran Ansiklopedisi'ni hazırlarken temel amacım; yalan ve sahteciliklerle, insanları sürüleştirmek, sömürmek amacıyla sürdürülegelen 'din'i günışığına çekmektir..."

Tek tanrılı dinlerin kutsal kitapları olan Tevrat'ın, İncil'in ve Kuran'ın kaynaklandığı Sümer söylencelerini irdeleyen; Kutsal Kitaplardaki korkuyu, korku ve umut kaynağı olan Tanrı'yı, "Efendi-Baba Tanrı" kavramını, "Kral Tanrı'nın Yönetimi"nin kaynaklarını; "peygamberlik" konusunu, "Kabile Peygamberi Muhammed"i, peygamberliğin koşullarını ve türlerini, "felsefe-din çiftleşmesini"; "mucize" konusunu, "mucize inancının kaynağını, mucizelerden örnekleri içeren 3 ciltlik Kutsal Kitapların Kaynakları.

Dinin ne olduğunu aktaran ve dindeki tabuların yıkılması için düşünsel savaş verilmesi gerektiğini düşünen Turan Dursun, 4 ciltlik Tabu Can Çekişiyor: Din Bu ve Şeriat Böyle adlı çalışmasında, somut örneklerle dinin ne olduğunu, şeriat isteyenlerin aslında ne istediklerini anlatıp aydınlatıyor.

Müslümanlık ve Nurculuk adlı çalışmasında Turan Dursun; Saidi Nursi'nin düşüncelerinden başlayarak onun "Risale-i Nur"undan örneklerle Nurculuğun kökenine iniyor ve ne olup ne olmadığını açıklıyor.

Kulleteyn'de yaşamöyküsünden kesitler sunan Turan Dursun, Allah, Kuran, Dua adını verdiği yapıtlarda bu konulara ilişkin temel bilgileri kaynaklarıyla birlikte veriyor.

Turan Dursun'un Ünlülere Mektuplar, İlhan Arsel'e Mektuplar adlı yapıtları ise dinle ilgili çeşitli konularda yazdığı mektuplardan oluşuyor.

"Ben yüzyılların doğurduğu ölüm'üm" diyen Turan Dursun'u ve onun aydınlığını yine kendi sözleriyle selamlıyorum:

"Bir sürü Turan Dursun olduğunu düşünüyorum. Hızla yayılacağına a en ufak bir kuşkum yok."

(Berfin Bahar Dergisi, Sayı: 31, Eylül 2000)

Uğur Mumcu

TURAN DURSUN...

İslamcı terör bir can daha aldı. Önce Prof. Muammer Aksoy, sonra Gazeteci Çetin Emeç ve sürücüsü Sinan Ercan ve şimdi de eski müftü ve yazar Turan Dursun.

Bu üç cinayette de katiller susturucu kullandılar.

Namlularına susturucu takılmış silahlarla adam öldürme yöntemine son zamanlarda Türkiye'de sık sık rastlanıyor. 14 Mart 1990 günü İstanbul'da Atatürk Havaalanı yakınlarında İranlı öğretim üyesi M. Rıza Akhvanjan da namlu ucuna susturucu takılmış bir silahla yaralanmıştı.

İran gizli haberalma örgütü "Savamak" ve "Hizbullah", 1980 yılından bu yana bütün dünyada terör estiriyorlar. Savamak, Türkiye'ye sığınan Şah'ın adamlarını bulup teker teker öldürüyor. Albay Ahmed Hamid, Albay Hasan Mansuri, Albay Hamdi Aziz ve Binbaşı Şahverdulu, Albay Muradi, Muhammed Yaltani 1983-87 yılları arasında Türkiye'de art arda öldürüldüler.

Ürdün'ün Ankara Büyükelçiliği 1. Katibi Sait J. Sait'in İran yanlısı "İslami Cihad" örgütü tarafından öldürüldüğü ileri sürüldü. Brüksel'de iki yıl önce silahlı saldırıya uğrayan "Rabıta" örgütü Avrupa Temsilcisi Abdullah El Ehdel'in de İranlı teröristlerce öldürüldüğü ileri sürülüyor.

Suudi Arabistan'ın Ankara Büyükelçiliği Askeri Ataşeliği'nde görevli Abdullah El Sirevi'nin arabasına patlayıcı madde konuldu. Sirevi, patlama sonucu ağır yaralandı. Aynı büyükelçilikte çalışan Bidevi adındaki bir diplomat da Ankara'da öldürüldü.

Turan Dursun'u ucuna susturucu takılmış silahlarla öldürenler İranlı İslamcı teröristler midir? Bu konuda bu aşamada kesin bir yargıya varmanın elbette olanağı yok. Ancak cinayetlerde kullanılan susturucular bu kuşkuyu doğuruyor. Türkiye'de Şah yanlısı subayların, uçlarına susturucu takılmış silahlarla öldürülmeleri bu kuşkuları arttırıyor. İran Televizyonu, Turan Dursun'un öldürülmesini birinci haber olarak veriyor. Bu ilgi de kuşkuları arttırıyor.

Tabii bunlar yalnızca "kuşku"dur; "kanıt" değil; kanıt olmadan da bu konularda kesin yargılara varmak olanaksız. Bütün bunları araştırıp ortaya çıkarmak Emniyet Genel Müdürlüğü ile MİT'in görevidir. "Faili meçhul kalan" her cinayet, terör örgütlerinin cesaretlerini arttırır. Arttırdı ve arttırıyor da!.. Türkiye, özellikle son altı-yedi yıldır çeşitli yabancı terör örgütlerinin kolayca at oynatabildikleri bir alan olmuştur.

Turan Dursun'u kimler öldürdü?

Kimlerin öldürdüğü ad ad bilinmiyor. Belki katillerin kimlikleri hiç bilinmeyecek de!.. Ama İslam dinini eleştiren bir eski din adamını kimlerin, niçin öldürebilecekleri herhalde biliniyor. Katiller, büyük olasılıkla İslamcı terör örgütlerinin militanlarıdır.

Bu örgüt "Hizbullah" örgütü müdür, "İslami Cihad" mı; "Türkiye İslam Kurtuluş Cephesi" mi, yoksa adı duyulmamış bir başka örgüt mü?.. Devletin duyarlı kesimlerinde militanları olan, sırtını güçlü yerlere dayadığını sanan bir yerli örgüt mü?

Yoksa, son zamanlarda eylemlerini arttıran Kürtçü İslamcılar mı... Hangisi?

(Cumhuriyet, 6 Eylül 1990)

Doç. Dr. Bahriye Üçok

~

1919 - 6 Ekim 1990

Doç. Dr. Bahriye Üçok

1919 - 6 Ekim 1990

Laikliğin savunucusu ilahiyatçı olarak tanınan **Bahriye Üçok**, 1919 yılında Trabzon'da doğdu. İlk ve ortaokulu Ordu'da bitiren Üçok, Kandilli Kız Lisesi'nden mezun olduktan sonra, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'ne girdi. Ortaçağ Türk İslam Tarihi Bölümü'nü bitiren Üçok, 11 yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 1953 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne asistan olarak girdi. 1957 yılında doktor, 1964'te doçent oldu.

1971 yılında Cevdet Sunay tarafından kontenjan senatörlüğüne seçildi. 5 yıl Senato divan üyeliği yaptı. 1977 yılında CHP'ye girdi. 12 Eylül sonrasında Halkçı Parti'nin kurucu üyesi olan Üçok, aynı yıl yapılan seçimde Ordu'dan milletvekili oldu. HP-SODEP birleşmesinde etkin rol oynadı. Üçok, 1988'de TRT'de türban konulu açıkoturumda Kuran'dan ayetlerle örnek vererek, İslamiyette örtünme zorunluluğu bulunmadığını açıkladı ve yoğun tehditler almaya başladı.

SHP Parti Meclisi'ne seçilen Üçok, SHP tarafından hazırlanmakta olan laiklik raporunun çalışmalarını yürütüyordu. Rapor, Parti Meclisi'ne ve Merkez Yürütme Kurulu'na sunulacak, ardından kamuoyuna açıklanacaktı. Üçok, Parti Meclisi'nin son toplantısında da laiklik kadın ve irtica faaliyetleri üzerinde durmuş, bunların üzerine gidilmesi gerektiğini belirtmişti. Üçok, ANAP'ın Merkez Bankası ile ilgili yasa görüşülürken üniversitelerde türbanın serbest bırakılması yönünde TBMM'de madde eklenmesini de eleştirmişti. Üçok Fransızca, Arapça, Farsça biliyordu, evli ve bir çocuk annesiydi.

SHP Parti Meclisi üyesi, eski senatör ve milletvekili Doç. Dr. Bahriye Üçok, 6 ekim 1990 günü, kargoyla gönderilen bombalı paketin elinde patlaması sonucu öldü.

Türbana karşı tavrı ve laikliği savunan görüşleriyle tanınan Doç Dr. Bahriye Üçok'a yapılan süikastı "İslami Hareket" adlı örgüt üstlendi. Cumhuriyet gazetesine, saat 21.35'te telefon eden bir kişi,

Fenerbahçeliler!
Fenerbahçe'ye Gönül Üyesi olun!
Fenerbahçe Gönül Üyesi Kartı'nız
Pamukbank Şubeleri'nde.
Sarı Kanarya'dan selam: İşlem tamam!
BANK24

Cumhuriyet

BENBANK24
PAMUKBANK

67. Yıl; Sayı: 23752 — Kurucusu: Yunus Nadi — 900 TL — 7 Ekim 1990 Pazar

Üçok'a bombalı paket

SHP Parti Meclisi üyesi Bahriye Üçok evinde uğradığı suikast sonucu öldürüldü

Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Turan Dursun'dan sonra türbana karşı tavrı ve laikliği savunmasıyla tanınan SHP PM üyesi Bahriye Üçok da suikast sonucu öldürüldü.

İstanbul'dan, Ankara Çankaya'daki evine özel bir kargo şirketiyle yollanan kitap paketini açan Üçok, içindeki bombanın patlaması sonucu ağır yaralandı. İki kolu ve bir bacağı kopan Üçok kaldırıldığı hastanede ameliyata alınamadan öldü. 1978'de Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu da, benzeri bir yöntemle öldürülmüştü.

'İslami Hareket' üstlendi Gazetemizi telefonla arayarak İslami Hareket örgütü adına konuştuğunu bildiren bir kişi Üçok'u "tesettür konusundaki düşünceleri yüzünden cezalandırdıklarını" söyledi. Aynı kişi "İslama sınır koyanları idam etmeyi borç bildiklerini" belirtti. Ankara Emniyet Müdürlüğü yetkilileri Bahriye Üçok'un son zamanlarda sık sık tehdit edildiğini bildirdiler.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — SHP Parti Meclisi üyesi ... senatör ve milletvekili Doç. Dr. Bahriye Üçok, kargoyla evine gönderilen bombalı paketin ... patlaması sonucu yaşamını yitirdi. Türbana karşı tavrı ve laikliği savunan görüşleriyle tanınan Doç. Dr. Bahriye Üçok'a yapılan suikastı "İslami Hareket" adlı örgüt üstlendi. ... telefon eden bir kişi, Üçok'u "tesettür konusundaki düşünceleri yüzünden cezalandırdıklarını" söyledi. Aynı kişi, "İslama sınır koyanları idam etmeyi borç bildiklerini" sözlerine ekledi. ...

... Patlamadan sonra olay yerine gelen DGM Başsavcısı **Nusret Demiral**, olayda bir örgütün parmağı olabileceğini söyledi. Demiral, gazetecilerin sorusu üzerine, **"Bir soruşturmaya başladığımıza göre illegal örgüt söz konusudur. Ancak henüz bir not ulaşmadı"** diye konuştu.

Emniyet yetkilileri ve görgü tanıklarının ifadelerine göre olay şöyle gelişti:

Bahriye Üçok, kızı **Kumru Üçok** ile birlikte saat 16.00 sıralarında pazardan alışveriş yaparak Çankaya Köroğlu Caddesi 15 numaradaki evine döndü. Üçok, Ekspres Kargo'dan evine gönderilen bir paket bulunduğunu belirten, adreste bulunamaması nedeniyle kargo bürosuna götürülen paketin elden teslim alınmasını isteyen notu evinin kapısında buldu. Bunun üzerine Kumru Üçok, Ekspres Kargo'nun Kurgun Sokak'taki bürosundan paketi alarak eve getirdi. Evin girişinde bulunan pazar çantalarının yanına bıraktı. Bahriye Üçok'un kızı Kumru Üçok, olayın bundan sonraki gelişimini şöyle anlattı:

"Paketi aldı, ipini kesti. İçinden iki kitap çıktı. Kâğıtlara ulaştığında, kitapları çıkarmakta zorluk çektiğini belirterek, 'Bunu çok sarmışlar, içinde bir şey olmasın? Bunu ben dışarıda açayım, sen uzak dur' **dedi. Ben** aşağıya indiğinde arkasından patlama oldu."

Patlama sonucu Bahriye Üçok'un iki kolu, bir bacağı koptu. ... Kumru Üçok ise patlamadan ... yara almadı. ...

... Hastane Müdürü **Erdal Emil**'in açıklamasına göre Doç. Dr. **Metin Demircin**, Yrd. Doç. Dr. **Ali Kutsal**, Doç. Dr. **Volkan Kaynaroğlu**, Yard. Doç. Dr. **Emin Mavili** ve asistan doktor **Tunç Şafak**, Yard. Doç. Dr. **Meral Kombak** tarafından ilk müdahaleler yapıldı. ...

(Arkası Sa. 16, Sü. 1'de)

TEPKİLER

İnönü: İktidar görevini yapsın

İnönü: Güvenlik güçlerinin failleri bulacak güçleri vardır. Ama istekleri var mı onu bilemem.

Özal: Saldırıyı nefretle telin ediyorum.

Erdem: Demokrasi ve cumhuriyet hedef alındı.

Akbulut: Bununla bir yere varılamaz.

Demirel: Saldırı bir terörizm.

Erbakan: İnsanlık dışı bir davranış.

Barolar Birliği: Aydınların, cumhuriyet ve demokrasi savunucularının ... **11. Sayfada**

Berlin'den

İşgal bitti, haydi askere

DİLEK ZAPTÇIOĞLU

İki Almanya'nın birleşmesi de birlikte Berlin'in özel statüsü de sona erdi. İşgal kuvvetleri yönetiminde oldukları için bir dizi ayrıcalığa sahip olan Berlinliler şimdi daha çok vergi ödeyecek.

Stockholm'den

İktidarın baş ağrısı

YAVUZ BAYDAR

İsveç sosyal demokratları gelecek yıl yapılacak seçimlerde iktidarı kaybetme tehlikesine karşı partide ... Başbakan Carlsson'un bir umudu AT'ye kapıyı aralamakta.

Londra'dan

Çağdaş faks savunması

EDİP EMİL ÖYMEN

Roma'dan

TV Amazonları

NİLGÜN CERRAHOĞLU

New York'tan

Bazı liderler daha eşittir

ŞEBNEM ATTİYAS

10. Sayfada

MADENDE AĞIT DİNMEZ

Madenci dulların kapma savaşı

ŞÜKRAN KETENCİ'nin yazı dizisi 6. Sayfada

DEMİREL

Enflasyon toplumu kemiriyor

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, yüzde 50'nin üzerinde enflasyonla piyasa ekonomisinin yürütülemeyeceğini söyledi. SHP Genel Sekreteri **Hikmet Çetin**, artan enflasyon... "Vatandaşa bir kaç bekliyor" dedi. Türk-... Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**, ... **Türk-İnşa** ... Genel Başkanı **Mevlüt Hamza**...

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, partili belediye başkanlarına hitaben yaptığı konuşmada ...

(Arkası Sa. 14, Sü. 5'de)

KIŞA DÖNÜK **İzmir'den** **METİN ÇETİNKAYA'nın** yazısı **10. Sayfada**

Başkan Bush bütçe tasarısını onaylamadı

ABD'de resmi daireler kapandı

Ekonomi Servisi — ABD ... Meclisi'nin bütçe tasarısını reddetmesi ve Kongre tarafından hazırlanan "yasak" ... Başkan **George Bush'** ... resmi kuruluş... "kepenkleri kapattı" ...

(Arkası Sa. 14, Sü. 7'de)

KALEFOĞLU: TÜRKİYE ORTADOĞU'DA ROL ALMALI **ERDUN BALCI'nın** röportajı **12. Sayfada**

İKİ KÜÇÜK ÇİNGENE KIZI — Pencerede mahzun mahzun. (Fotoğraf: Reuter)

Çingeneler yine yolda, bu kez zorda...

İki küçük Çingene kızı. Daha uykularının ortasındayken ne olduğunu anlamadan bir geceyarısı Slovakya'daki topraklarından, evlerinden ayrılmak, soluğu başka bir kentte almak zorunda kalmışlar. Doğu Avrupa'da eski rejimlerin birer birer yıkılmasının ardından meydana gelen önemli değişikliklerden biri de milliyetçi akımların hızla güç kazanması. Çekoslovakya'nın Slovakya özerk bölgesi, Orta Avrupa'da bu türden akımların en güçlü olduğu bölgelerden biri. Slovak parlamentosu, Çekoslovakya'dan ayrılıp ayrı bir devlet olması bile tartışıyor. Çingenelerin yoğun olarak yaşadığı Slovakya'da saldırılar artınca yukarıdaki fotoğrafta görülen bu iki küçük kız çocuğu da aileleriyle birlikte uzunca bir süre önce terk ettikleri göçebeliğe yeniden başlamak zorunda kalmışlar. Şimdilik, Slovak resmi makamlarının uyguladığı baskıdan kurtulmak için soluğu Moravya'nın Ostrava kentinde almışlar. Ama burada da uzun süre kalabilecekleri çok şüpheli.

ANKARA

Hükümette Polly Peck tedirginliği

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Asil Nadir'in Polly Peck şirketinde ... "kurtarma operasyonu" ... **Margareth Thatcher** ... "kurtarma operasyonu" ...

(Arkası Sa. 16, Sü. 2'de)

LONDRA: ASİL NADİR'E BİR HAFTA SÜRE **EDİP EMİL ÖYMEN'in haberi 16. Sayfada**

Kandemir ve Taner'in adı geçiyor

Dışişleri'nde bakan tartışması

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Dışişleri Bakanı Ali Bozer'in görevinden istifa edeceği ve bakanlığa Cumhurbaşkanı Özal'ın ... Devlet Bakanı **Güneş Taner**'in ... Washington Büyükelçisi **Nüzhet Kandemir**'in de **"tartışmalı bir alternatif"** olduğunu savundular.

(Arkası Sa. 14, Sü. 2'de)

DIŞİŞLERİ VE SÜRPRİZ **AHMET TAN'ın yazısı 14. Sayfada**

Eğitime yeni model hazırlığı

Danimarka örneğinden yola çıkılarak hazırlanan model, son aşamada eğitimle ilgili tüm yetkilerin mahalli idarelere devredilmesini öngörüyor. Veliler, öğretmenler ve yerel yöneticiler tarafından oluşturulacak okul meclislerine öğrenciler de katılacak.

Okul meclisleri ders çeşitlerini, sürelerini ve ders kitaplarını belirleyecek. Proje pilot bölgelerde bu yıl uygulanmaya başlanacak.

HAKAN AYGÜN

ANKARA — Milli Eğitim Bakanlığı, yetkilerinin büyük çoğunluğunu mahalli idarelere devretmeye hazırlanıyor. Danimarka örneğinden yola çıkılarak hazırlanan ve aşamalı olarak gerçekleştirilmesi düşünülen yeni modele göre il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri, "eğitim bölgeleri"ne ayrılacak. Bu yıl pilot olarak seçilecek bölgelerde geçilecek uygulamaya göre aynı bölgedeki öğrenciler bölgedeki bütün okulların araç, gereç ve diğer fiziki olanaklarından yararlanabilecekler. Modele göre yerel yöneticilerin de görev alacağı "okul meclisleri"nde öğrenciler de yer alacak. Öğrenciler, okutulacak derslerin ve ders kitaplarının belirlenmesinde de söz sahibi olacaklar.

Milli Eğitim Bakanlığı, Danimarka'nın eğitim sistemini Türkiye'ye uyarlayacak. Bakan Avni Akyol'un Danimarka'ya yaptığı bilgilenme ziyaretleri sonrasında bakanlıkta "yeni model" çalışmaları hız kazandı. Ózünü merkezi yönetimin yetkilerinin mahalli idarelere dağıtılması oluşturan Danimarka modeli, bu ülkedeki mahalleler parlileri de hükümetin geçen yıl üzerinde anlaştıkları "eğitim reformu" çerçevesinde hazırlanan yasayla ortaya çıktı. Danimarka'da 1991 ocak ayından itibaren tamamen yürürlüğe girecek yeni modele uyum amacıyla Türkiye'de de çeşitli uygulamalar başlatıldı.

Model, öğrencilerin profesyonel niteliklerinin artırılmasına öncelik verirken öğrencilerin bir ...

(Arkası Sa. 14, Sü. 6'da)

BUGÜN

Bugün ve her pazar Cumhuriyet'le

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Nereye?

... rileri olsun ederek belirleyici olabilir.

Eylül ayında enflasyon patlaması, Türkiye'nin ekonomideki gerçek durumunun gözler önüne serilmesine yardım etti; örtbas edilmek istenen boyutlarıyla sorunlar su yüzüne vurdu.

Körfez krizinin elbette bu olumsuz gelişmede bir payı bulunmaktadır; ... Cumhurbaşkanı Özal'ın tutumunu da eleştirmek gerekir.

Sayın Özal —dış politikada olduğu gibi— ekonomide de Başbakan'ı, hükümeti, devlet bürokrasisini bir yana iterek dümeni eline almış; tek başına işi götürmeye çalışmıştır.

Sonuç rakamlarla ortadadır.

Ancak bu sonuçta Cumhurbaşkanı'nın tutum ve davranışlarının belirleyici etkisi de ... Özal, Körfez krizinin ... türkü biçimde televizyona çık... Ne var ki bu konuda Cum...

(Arkası Sa. 16, Sü. 1'de)

■ **Silahsız Avrupa'ya doğru** *SSCB ve ABD konvansiyonel silah ve kuvvet indiriminde anlaştı. 3. Sayfada*

■ **Osaka'da kanlı gösteri** *Japonya'nın Osaka kentinde bin kişi, polis karakoluna saldırdı. 171 kişi yaralandı. 3. Sayfada*

■ **CNN gece boyu yayın yapacak** *ABD özel TV kanalı ile görüşmeleri yapan TRT, CNN'i TV1'den İngilizce verecek. 4. Sayfada*

■ **Ezilen kadının kaçış yolu** *2. Kanal'da ekrana gelecek Türk Sineması'nda Fevzi Tuna'nın 'Seninle Son Defa' adlı filmini izleyeceğiz. 1979 yapımı filmde baş rolleri Tarık Akan ve Sevda Ferdağ paylaşıyorlar. 4. Sayfada*

■ **İstanbul'un kurtuluşu** *İstanbul'un kurtuluşunun 67. yıldönümü dün coşkulu törenlerle kutlandı. 8. Sayfada*

■ **SSK sömürüldü** *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, "SSK'nın çok sömürüldüğünü" belirterek, gerekli önlemlerin alınacağını söyledi. 9. Sayfada*

■ **Safiye Filiz öldü** *Türk sanat müziğinin tanınmış seslerinden Safiye Filiz, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün Levent girişindeki trafik kazasında yaşamını yitirdi. 14. Sayfada*

■ **Trabzonspor, Fenerbahçe'yi yendi** *Karadeniz takımı, İstanbul'da oynadığı güzel futbolla Fenerbahçe'yi 3-1 yendi. Sporda*

■ **O şimdi gazete bayii** *Yeşilçam'da jön ve kötü adam rolleri oynayan Kenan Pars, artık gazete satıyor. Arka Sayfada*

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

McFaruk!

FRANKFURT — Doğu Almanlar serbest piyasa düzenine nasıl geçecekler?

Bu iş pek o kadar kolay değil. Kolay olmadığını herkes biliyor. Bunun için de bizim Türkler, Doğu Almanlara ellerinden geldiği kadar yardımcı oluyorlar.

Doğu Berlin'e kebapçılanmış "*barış harekâtı*" yapmışlar bile.

(Arkası Sa. 16, Sü. 7'de)

Üçok'u "tesettür konusundaki düşünceleri yüzünden cezalandırdıklarını" söyledi. Aynı kişi, "İslama sınır koyanları idam etmeyi borç bildiklerini"de söylerken sözlerini şöyle sürdürdü:

> "Türkiye'de yetkililere soruyoruz: Kişisel özgürlüklerin sınırı nelerdir? Eylem, SHP için herhangi bir ikaz taşımamaktadır. Eylemin asıl amacı dini, İslamı sınırlayanlara karşıdır. İslama sınır konulmasını savaş ilanı kabul ediyoruz."

Telefon eden kişi, "Bazı gazetelerin de İslama karşı tavrı konusunda dikkat çekiyoruz. Size bir ipucu vereyim, paketi çarşamba günü Sirkeci'den gönderdik" dedi.

Bahriye Üçok, kızı Kumru Üçok ile birlikte saat 16.00 sıralarında pazardan döndüğü Çankaya Köroğlu caddesi 15 numaradaki evinde, Ekspres Kargo'dan ismine gönderilen bir paket bulunduğunu belirten, adreste bulunamaması nedeniyle kargo bürosuna götürülen paketin elden teslim alınmasını isteyen notu gördü. Bunun üzerine Kumru Üçok, Ekspres Kargo'nun Kuzgun sokaktaki bürosundan paketi alarak eve geldi. Evin girişinde bulunan pazar çantalarının yanına bıraktı.

Büyük patlama

Ambalaj kağıdı kolay açılmadı. Üçok, bunun üzerine, "Bu fazla sarılmış, neyin nesi, ben yine de dışarıda açayım" dedi ve dışarı çıktı. Üçok, kızı Kumru'nun "Anne şimdi açma" uyarısına karşın, "Sen uzakta dur" dedi ve paketi açmaya başladı. Bu sırada bombalı olduğu anlaşılan paket patladı. Patlama sonucu Bahriye Üçok'un iki kolu, bir bacağı koptu. Paketten uzakta duran kızı Kumru Üçok ise patlamadan yara almadı. Patlayan bombanın paketteki kitabın içine yerleştirildiği ve paketteki kitabın dini içerikli olduğu belirlendi.

Üçok, olaydan hemen sonra, çevredeki kişiler ve güvenlik kuvvetlerinin yardımıyla koma halinde Hacettepe Tıp Fakültesi Acil Servisi'ne kaldırıldı. Hastaneye Saat 17.30'da yaralı olarak getirilen Üçok'a ilk müdahaleler yapıldı. Ancak bilinci kapalı olarak hastaneye getirilen Üçok'un kalbinin çalışmadığı anlaşıldı. Bunun üzerine suni teneffüs yapıldı. Doktorların tüm çabalarına rağmen kurtarılamayan Üçok, ameliyata alınmadan saat 20.00'de öldü.

Patlamanın etkisiyle Üçok'un Çankaya'daki iki katlı evinin birinci kat camları kırılırken, giriş merdiveninin bir bölümü de parçalandı. Antrenin üzerindeki odanın ise tüm camları kırıldı. Görgü tanıklarının ifadesine göre yüksek tahrip gücündeki bombanın etkisiyle bitişikte bulunan pastanenin camlarının bir bölümü de parçalandı. Bombayla gönderilen kitabın parçaları ise tüm bahçeye yayıldı. Daha sonra olay yerine gelen bomba uzmanları, çevredeki hasarı değerlendirerek bom-

BÜYÜK TARİH ATLASI

Çekilişsiz... Kurasız... Herkese

Sadece 10 kupon

İŞTE ilk kupon

1 BÜYÜK TARİH ATLASI KUPONU

Hürriyet

Türkiye Türkçesiyle

7 Ekim 1993 Pazar

Kurucusu: Sedat Simavi 1956-1993

Hürriyet MİLYONERLER KULÜBÜ'nden

ARMAĞAN YAĞMURU devam ediyor

Kupon numaraları 2'de

KARTINIZI SAKLAYIN, ŞANSINIZI KATLAYIN

SHP Parti Meclisi üyesi, eski parlamenter Doçent Bahriye Üçok bombalı paketle öldürüldü

Terör Meclis'e tırmanıyor

öldüren teröristler şimdi de hedef olarak bir politikacıyı seçti...

Laikliğin savunucusuydu

Kapının önü savaş alanına döndü

Kızı perişan oldu

● SHP'nin son kurultayında Parti Meclisi'ne seçilen Ordu eski milletvekili Doçent Bahriye Üçok evine gönderilen bombalı paketin patlaması sonucu yaşamını yitirdi. Patlamada kullanılan kopan ve çözülen parçalardan Doç. Üçok hedefleriyle kadınlardan aradığı sırada alındı, ancak kurtarılamadı. Saldırıyı, 'İslami Hareket Örgütü' üstlendi...

● İstanbul'dan Ekspres kargo ile gönderilen ve gönderici adres olarak İlmi Araştırmalar Vakfı yazılı paketten Üçok'un kızı kurtulurdu. Kızının tüm uyarılarına rağmen Bahriye Üçok evinin kapısının önüne gelip paketi açınca patlama oldu. Bombanın, Diyanet Vakfı Yayınları merkezine konarak aynı günden olduğu belirlendi...

● Üçok'un ölümü üzerine Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı ve Başbakan birer basın açıklığı mesajı yayınlayıp saldırıyı kınadılar. SHP lideri Erdal İnönü, "Türkiye'nin terörle eğilip-eğilmeyeceğini müzakere etmeyeceğiz. Bunun hesabını soracağız" derken, Demirel de "Bu mantar olayı tahrikle kanıyorum" şeklinde konuştu.

● 20 sayfada

Çok sayıda Türk vatandaşı, Suudi Arabistan'a gitmek için başvurdu

Körfez'e paralı asker kuyruğu

● Körfez bunalımı, Şark cephesindeki son yedi bir umut yaratırken, Çok sayıda işsiz Türk, 'yarım asırlık' yapmak için Ankara'daki Suudi Arabistan Büyükelçiliği'ne başvurdu. Ankara Büyükelçiliği yetkilileriyle 'büyükler adeyişi' ni de ilgilisi bir dilde dile getirdiler.

● 20 sayfada

Amerika bütçesiz kaldı 14 sayfada

GÜNÜN YAZISI

Oktay EKŞİ

Ya bizde olsaydı?

GAZETELERE

● 21 sayfada

'Acısını kalbine gömdü

Son görev

● Moskova Karadeniz kıta oluşumunun sade, alanda büyük kahadeğin kanlığı Vanessa Carolina'yı konağa Cezayir'in 'ünlü' yetkilisiyle uğurlandı.

● Başında siyah tepeleri ölüm ve yas günleri içinde Cezayir'in Türkiye kadın Presses Carolina, tüm acıyla ağlıyan motifi görülüyordu.

● 21 sayfada

Özal'ın beyin haritası

● Astroloji Hülya Koçak, Cumhurbaşkanı Özal'ın nasıl bir insan olduğunu ve yıldızlara göre nasıl olacağını yazdı. Bunu göre Özal'ın kişiliği şöyle:

- Zorlukların yılmaz
- Dostlarına yılmaz
- Dostlarına yılmaz
- Liderlik ve güzel sözleri sever
- Yenilikçiliğin hayranı
- Basınlıyet ve protestoya aran işi değişmez

● Her şeye cömertli bakmaya çalışır
● Sabırla karar verir, ama hükümverdikten sonra kararını değiştirmez
● En büyük hata bence cömertir
● Güçlü inançları ve kalıpları sarsılmaz görülen var

"Hürriyet Pazar Ekspres"'nde

Demirel eski silah arkadaşlarını savundu

● 21 sayfada

Baykalcılar yeni yönetime 3.5 milyar bıraktı

● 21 sayfada

"Liderlerimiz mucit sayılmalı"

● 15 sayfada

PİYASTA 800 LİRA!

banın gücü ve türü hakkında bilgi edinebilmek için incelemeler yaptılar. Uzmanlar bombanın koliye paket ipinin çözülmesiyle patlayacak bir şekilde yerleştirildiğini tahmin ettiklerini söylediler.

Tehdit ediliyordu

Bahriye Üçok cinayeti, 1990 yılında aydınlara yönelik saldırıların dördüncüsüydü. İktidarda yine ANAP bulunuyordu. Başbakan Yıldırım Akbulut, İçişeri Bakanı Abdülkadir Aksu, Emniyet Genel Müdürü Necati Bilican'dı.

Emniyet yetkililerinin Ankara'daki Ekspres Kargo'da çalışan 6 kişinin ifadesine başvurdu, İstanbul Fatih'te ise şüpheli görülen 8 kişiyi gözaltına aldı.

Olay sonrasında bir açıklama yapan Ankara Valisi Saffet Arıkan Bedük, olayın örgüt işi olabileceğini belirtti. Paketin "gönderen" kısmında "İlmi Araştırmalar Vakfı" yazısının yer aldığı kaydeden Bedük, "Yalnız bu tip olaylarda makbuz üzerine yazan gönderici çoğunlukla doğru değildir. Paket İstanbul'dan gönderildiği için şu anda İstanbul Emniyeti ile Ankara polisi işbirliği halinde çalışmaktadır" diye konuştu. Vali Bedük, Üçok'un evinin polis korumasında olduğunu, ancak bombalı kitap paketi evde patladığı için olayda herhangi bir ihmalin söz konusu olmadığını söyledi. Bedük, olayın faillerinin arandığını belirterek "Bu işin bir örgüt işi olduğunu zannediyoruz. Eski çalışmalarla bu çalışmayı birleştirdik, olayın üzerindeyiz" dedi.

Daha sonra saat 18.50'de Ankara Devlet güvenlik Mahkemesi (DGM) Başsavcısı Nusret Demiral, olay yerine geldi. İncelemelerde bulunduktan sonra gazetecilerin sorularını yanıtlayan Demiral, "Biz soruşturmaya başladığımıza göre, süikastta illegal örgüt eylemi söz konusudur" dedi. Demiral, gazetecilerin Üçok'un laiklik konusundaki çıkışlarıyla tanındığı, olayda aşırı dinci bir örgütün parmağı olup olmayacağı şeklindeki sorusu üzerine, "Şimdilik bir şey söylemek için çok erken, herhangi bir bulgu, not yok" yanıtını verdi.

Ankara Emniyet Müdürü Mehmet Ağar da kargo şirketinden alınan bilgiler çerçevesinde olayın ilk aşamada tek ve en önemli ipucunu oluşturan bu bilgi doğrultusunda soruşturmanın genişletildiğini bildirdi. Ağar, İstanbul emniyetiyle de işbirliği ile bombalı paketin kargoya verenlerin saptanmasına çalışıldığını ifade etti.

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu da bombalı saldırıdan sonra yaptığı yazılı açıklamada, Ankara ve İstanbul emniyet müdürlüklerinden uzman ekiplerin ortak soruşturma başlattıklarını söyledi. Aksu, açıklamasında, "İstihbarat, siyasi şube, bomba ve laboratuvar birimlerinin tecrübeli elemanlarından teşkil edilen ekipler, çalışmalarını halen Ankara ve İstanbul'da koordineli olarak ve elde edilen ipuçlarını de-

Laiklik savunucusu doçent, evine yollanan bombalı paketin patlaması sonucu öldü

Bahriye Üçok'a bomba

Suikaste tepkiler

Milliyet

Halk Gazetesi

ğerlendirmek suretiyle yürütmektedirler" dedi. Açıklamada elde edilen "ipuçlarının neler olduğu" belirtilmedi.

Ankara Emniyet Müdürlüğü yetkilileri de Üçok'un son zamanlarda sık sık tehdit aldığını öğrendiklerini bildirerek bu tehditlerin siyasal ve sosyal konulara yaklaşım biçimi nedeniyle Üçok'a yöneltildiği yönünde bilgileri bulunduğunu söylediler.

1978 Nisan'ında da AP'li Malatya belediye Başkanı ve eski milletvekilerinden Hamit Fendoğlu da benzer bir biçimde, gönderilen paketin patlaması sonucu ölmüş, paketi gönderenler bulunamamıştı.

"İktidar görevini yapsın"

SHP Parti Meclisi Üyesi Doç. Dr. Bahriye Üçok'un evine gönderilen bombalı paketin patlaması sonucu öldürülmesi büyük tepki yarattı.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, yayınladığı mesajda, Doç. Dr. Bahriye Üçok'un öldürülmesinden derin üzüntü duyduğunu söyledi. Özal, Üçok'un, bulunduğu her görevde ülkeye değerli hizmetler verdiğini belirterek "saldırıyı nefrette telin ettiğini" vurguladı.

TBMM Başkanı Kaya Erdem de SHP Genel Başkanı İnönü'ye gönderdiği telgrafta saldırıyı kınadı.

Başbakan Yıldırım Akbulut, Üçok'a yapılan saldırıyı Erzincan'da vilayeti ziyareti sırasında kendisini Ankara'dan telefonla arayan İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'dan öğrendi. Akbulut, olaydan büyük üzüntü duyduğunu belirterek, "Bu gibi olayları lanetliyoruz. Hiç kimse bu gibi olaylarla bir yere varmayı arzu etmesin, mümkün değil" dedi. Akbulut bir gazetecinin, "Bu, Türkiye'yi anarşi ortamına çekmek için bir zorlama mı? Konuşmanızda bunu mu söylemek istiyorsunuz" sorusuna, "Ben bir şey demek istemiyorum" yanıtını verdi. Başbakan, "Bu olayın, diğer cinayetlerle bir ilişkisi var mı?" şeklindeki soruya da

"Diğerleri ile mahiyet farkı olabilir. Tahkikat sonuçlanmadan bu konuda bir şey söylemek istemiyorum" dedi. Akbulut, katillerin yakalanarak cezalandırılacağını söyledi.

SHP Genel başkanı Erdal İnönü, Üçok'un ölüm haberinin ardından SHP Genel Merkezi'ne gelerek bir basın toplantısı düzenledi. İnönü olaydan duyduğu üzüntüyü dile getirdikten sonra, "Güvenlik güçlerinin failleri bulacak güçleri vardır. Ama istekleri var mı, onu bilmiyorum. Bunları hükümet ortaya çıkarmazsa biz çıkaracağız. İktidarı, görevini yapmaya çağırıyoruz. Bir fikir kadınını, hayatını Türkiye'nin çağdaş yaşamına adamış bir bilim ve siyaset insanını, devletimizin koruyabileceğini artık göstermeliyiz. Tek tek hepimiz öldürülsek de, biz bunları demokrasi içinde aşacağız. Bir kişi de kalsa çağdaş olarak yaşayacağız. Kimsenin kuşkusu olmasın. Ama iktidar nerede?" dedi.

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de olaydan sonra yayımladığı mesajda, Bahriye Üçok'a yönelik saldırıyı "tertip" olarak nitelendirdi. Demirel'in SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'ye de mesaj göndererek olaydan duyduğu üzüntüyü dile getirdiği öğrenildi.

Refah Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan da saldırı üzerine yaptığı açıklamada, olayı, "insanlık dışı bir davranış" olarak nitelendirerek "Hiçbir sebepten dolayı, hiçbir kimseye böyle bir muamele yapılması düşünülemez" dedi.

Türkiye Barolar Birliği Başkanı Önder Sav, Bahriye Üçok'un öldürülmesinin, Türkiye'de aydınların, demokrasi ve cumhuriyet savunucularının çilelerinin dolmadığını gösterdiğini söyledi. Sav, bu tür sistemli öldürmelere karşı acil, kalıcı ve geçerli çözümler bulunmasını istedi.

Ankara Barosu Başkanı Erzan Erzurumluoğlu, 1970'lerden bu yana işlenen siyasi cinayetlerin faillerinin yakalanamadığını belirterek hükümeti etkin önlemler almaya çağırdı. TMMOB Genel Başkanı Teoman Alptürk de bir mesaj ile bombalı saldırıyı kınadı.

Doç Dr. Bahriye Üçok'un yakın dostları ve Çağdaş yaşamı Destekleme Dermeği üyeleri, Üçok süikastının faillerini ortaya çıkarmanın "devletin görevi" olduğunu belirterek, devleti "çağdaş Türkiye için çaba gösteren insanların can güvenliğini korumaya davet ettiklerini" söylediler. Prof. Türkan Saylan şunları söyledi:

> "Türkiye'nin yetiştirdiği ender bilim kadınlarından biriydi. Türkiye'nin geriye gitmemesi için büyük çaba sarf ediyordu. Ayrıca da çok dindar bir insandı. Müslümanlığın çağdaş yorumunu yapmaya çalışıyordu. Böyle bir insanın kurban edilmesi iğrenç bir şey. Bugüne kadar bu kökten dinci kesimlerin tehlikeli boyutlara geldiği defalarca söylendi, fakat hep göz ardı edildi."

Bahriye Üçok'un fotoğraf albümünden.

Prof. Necla Arat ise şu görüşleri öne sürdü:

> "Sayın Bahriye Üçok Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği üyesiydi. Devamlı tehdit edildiğini ve çok huzursuz olduğunu, bizlerin de dikkatli olmamızı istediğini söylerdi. öyle büyük bir şok oldu ki bu. Bu noktada herhalde, her iki ayda bir bu ülkenin aydınları kurşunlanırken, cevap vermesi gereken birtakım yerler olmalı diye düşünüyorum. Bir başka ülkede bu olaylar olsa Başbakan ve İçişleri Bakanı istifa ederdi."

Yine ipucu yok...

Doç. Dr. Bahriye Üçok'un bombalı bir suikasta kurban gitmesinin ardından polisin başlattığı soruşturmada bir ipucu elde edilemezken son aylarda yoğunlaşan tüm siyasi cinayetlerde olduğu gibi polis yine "çözümsüz" ve "çaresiz" kaldı. Ankara polisinin araştırmaları, olayı açıklığa kavuşturma konusunda sadece Üçok'un ölümüne yol açan bombanın yapısını çözümlemekle sınırlı kaldı. Suikastı üstlenen "İslami Hareket" örgütü konusunda araştırmayı ise İstanbul polisinin yürüttüğü kaydedildi.

Olayda kullanılan patlayıcının NATO ülkelerinde seri üretimi yapılan ve özellikle Ortadoğu'da faaliyet gösteren İslami terör örgütlerinin yaygın biçimde kullandıkları "plastik patlayıcı"lardan olduğu belirlendi. "Sentetik patlayıcı" olarak da adlandırılan bu patlayıcıların, ABD başta olmak üzere NATO ülkelerinde seri bir biçimde üretildiği ve Ortadoğu'da faaliyet gösteren terör örgütlerince yaygın biçimde kullanıldığı bildirildi. Olayı soruşturan güvenlik birimleri, kitap içinde gönderilen ve tahrip gücü yüksek olan nitrogliserinle üretilen patlayıcının, benzerinin ya da aynısının, bu yıl içinde Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınevi'nde de kullanıldığını söylediler. Ancak Diyanet'teki patlama sonrası çıkan yangını söndürmek için itfaiye ekiplerinin kullandığı su nedeniyle patlayıcıya ait parçaların incelenemeyecek duruma geldiğini de belirten güvenlik birimleri, bu nedenle bu konuda çok net bir karşılaştırma olanağı da bulamadıklarını söylediler.

Öte yandan, olaya el koyan Ankara DGM savcıları Ülkü Coşkun ve Nuh Mete Yüksel'in gözetiminde, Üçok'un cesedine otopsi yapıldı. Otopsi işlemi sonrasında gazetecilerin sorularını yanıtlayan Savcı Coşkun, eylemi üstlenen örgüte ilişkin ellerinde herhangi bir bilgi bulunmadığını söyledi. Bu örgütün yabancı kökenli bir örgüt olabileceğini de vurgulayan Coşkun, örgütün eylemlerini "çok profesyonelce gerçekleştirildiğini" de bildirdi. İstanbul emniyetinin MİT ile işbirliği halinde olayı araştırdığını, kargo şirketi çalışanlarının ifadelerine başvurarak paketi veren kişinin eşgalinin belirlenmesine çalışıldığını da kaydeden güvenlik birimleri, Ankara'da ise şu aşamada sadece kulla-

nılan patlayıcının türünün ve gücünün belirlenmesine yönelik balistik incelemenin gerçekleştirildiğini söylediler.

Güvenlik birimleri, cinayeti üstlenen örgüte ilişkin bilgi toplanmaya çalışıldığını da belirtirken bu konuda şu bilgiyi verdiler.

> "Bu örgüt, büyük bir olasılıkla ya yabancı kökenli ya da yabancı kökenli terör örgütleriyle bağlantılı bir örgüt. Tümüyle yerli bir örgüt olması ihtimali ise bize göre çok zayıf. Çünkü yerli örgütler arasında bu kadar etkili ve profesyonelce eylem gerçekleştiren, eylemden sonra da hiç ipucu bırakmadan ortadan kaybolanlara pek rastlanmıyor. Üzerinde durduğumuz olasılık, bu örgütün yabancı kökenli olduğu. Ancak bu örgüte yurtiçinde yardımcı olan dar bir kadrosu da mutlaka vardır. Bu örgütün bir özelliği de çok etkili eylemleri gerçekleştirmesidir. Yani yaygın ve etkisiz eylem yapmıyor. Seçtiği kişilere dikkat edin. Amaçları sadece adam öldürmek değil. Onlar için amaç, eylemin sonrasında ortaya çıkacak durum. Kamuoyunu sarsacak, bomba etkisi yapacak ve büyük kitleleri karşı karşıya getirecek çapta eylemler gerçekleştiriyorlar."

Olayı ertesi gün "Ülkücü Gençlik Albay Fetih Ordusu" adlı bir örgüt daha üstlendi. Emniyet yetkilileri ise böyle bir örgütün varlığından haberdar olmadıklarını bildirdiler. Bu arada, özellikle başkentte bu tür suikast eylemlerine hedef oluşturabilecek kişi ve kurumlara yönelik koruma önlemleri de artırıldı.

Robot resim...

Ankara'da polis ve adli birimler patlamadan sonra olay yerinde "ipucu" elde edebilmek için araştırmaları sürdürürken İstanbul'da bombalı paketin kimler tarafından kargoya verildiği soruşturuluyordu. Suikast gecesi Fatih semtinde gözaltına alınan 8 kişinin sorgulandıktan sonra serbest bırakıldıkları açıklandı. Polisin ifadelerini alarak serbest bıraktığı kişiler arasında bombalı pakette adı gönderici bölümünde yazılı "İlmi Araştırmalar Vakfı"nın Fatih Şube Başkanı Cevdet Öztürk'ün de bulunduğu belirtildi.

İstanbul Emniyet Müdürü Hamdi Ardalı, paketin İstanbul'daki Ekspres Kargo'ya kimler tarafından verildiğinin belirlenmesine çalışıldığını söyledi. Ardalı, "Vakfın İstanbul şubesinden 9 kişiyi şüpheli görerek aldık. Ancak bir sonuç çıkmadı. Vakfın merkezi Trabzon'da. Buradaki yetkililere ulaşıp bilgi almaya çalışıyoruz." dedi.

Merkezi Trabzon'da bulunan İlmi Araştırmalar Vakfı'nın avukatı Mehmet Kahraman "Bizim bu işle hiç ilgimiz yok ve olamaz da" dedi. Kahraman, vakıflarının herhangi bir yayını olmadığını ve kimseye yayın gönderme gibi bir faaliyetleri bulunmadığını kaydetti.

Paketin gönderildiği Ekspres Kargo şirketinin Kuzgun sokaktaki bürosunun şube müdürü, iki kez evine göndermelerine karşın Üçok'u bulamamaları nedeniyle paketin üç gün kendilerinde kaldığını söyledi. Şube müdürü, paketin, iki kitap kalınlığında, dikdörtgen biçiminde, ambalaj kağıdına sarılmış ve iple bağlanmış bir paket olduğunu; paketin kenarındaki ambalaj kağıdının yırtılmış kenarından, içindeki sayfaları kullanılmaktan yıpranmış, sararmış bir kitabı gördüklerini söyledi.

Bombalı paketin gönderildiği Ekspres Kargo'da çalışan ve paketi teslim alan görevlinin de ifadesine başvuruldu. Gülay Calap adlı görevli, görevinin müşterilerin göndermek istedikleri paket ve kolileri teslim alarak fatura kesmek olduğunu, 3 Ekim 1990 günü saat 16.00 sıralarında adını bilmediği 1.65-1.70 boylarında kumral ince bıyıklı, kısa kumral saçlı, saçları sağ tarafa taralı, düzgün şiveli, üzerinde açık renk gömlek bulunan 25-30 yaşlarında bir şahsın elinde bulunan paketi kendisine teslim ettiğini söyledi. Calap'ın verdiği ifadeye göre robot resim çizildi.

Esrarengiz telefon

DGM savcılarına 7 Ekim günü ifade veren Bahriye Üçok'un kızı Kumru Üçok, tehdit telefonlarını ve yarım kalan soruşturmayı anlattı. Annesinin yaklaşık iki yıl önce televizyonda katıldığı türbanla ilgili açıkoturumun ardından yoğun tehdit telefonları aldığını belirten Kumru Üçok, şunları anlattı:

> "Bir telefonu da ben açtım. Telefondaki ses, 'O münafık iyi mi?' diye sordu, 'Hazır olsun, yakında cehenneme gidecek' diye tehdit etti. Bu olaydan sonra telefonlar seyrekleşti.

Kumru Üçok, 70'li yıllarda benzer telefonlar aldıklarını, son derece rahatsız olan Bahriye Üçok'un, tespit yaptırmak için PTT'ye başvurduğunu, telefonlardan birinin Milli Savunma Bakanlığı'ndan geldiğinin tespit edildiğini söyledi. Üçok, bunların tehdit değil, küfür telefonları olduğu için üzerinde durmadıklarını ve olayın peşini bıraktılarını da belirtti.

"Siz-biz meselesi değil kardeşim!..."

Bahriye Üçok cinayeti, 9 Ekim günü TBMM genel kurulunda gündeme geldi. İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, Bahriye Üçok cinayetiyle ilgili açıklamalarda bulunurken, Hiram Abas ve Turan Dursun cinayetleri ile ilgili bilgi verdi ve sorumluların, adalet önüne çıkarılması için çalışmaların aralıksız ve yoğun bir şekilde sürdürüldüğünü söyledi. Aksu, faillerin yakalanmasına yardımcı olacaklar için, bakanlıkça, 250 milyon liraya kadar ödül verileceğini de sözlerine ekledi.

Aksu'dan sonra kürsüye gelen SHP lideri Erdal İnönü, "Bu cinayetlerin aydınlatılması, bizim için birinci sorun haline gelmiştir; Türkiye'nin iç güvenliği için, demokrasinin yaşaması için, Körfez krizinin çözümüne yapabileceğimiz katkılardan çok daha önemlidir. Hükümeti en etkili şekilde uyarmak istiyorum: Her şeyi bırakınız; bu cinayetleri bir an önce aydınlatınız. Demokrasiyi koruyunuz, laikliği koruyunuz, halkımızı koruyunuz. Ya bu acil görevleri yerine getiriniz ya da yapamıyorsanız, yapacak insanların gelmesine olanak verecek seçimlere gidiniz." diyordu.

DYP grubu adına söz alan Genel Başkan Süleyman Demirel, Bahriye Üçok'un, sadece, ailesine ve arkadaşlarına taziyet sunulmakla yetinilecek bir cinayete değil, bütün milletlimize taziyet sunulacak bir cinayete kurban gittiğini söyleyerek sözlerine başlıyor ve hükümeti sert sözlerle eleştiriyordu:

> "Beyler, biz sizden, millet adına, bu işlerin durdurulmasını isteyeceğiz. Sizin, durduramamanız hali, hazindir. Her defasında isteyeceğiz durdurulmasını. Bunu istiyoruz diye rahatsız olmayın. Çünkü, bu cinayetler arka arkaya devam ettiği sürece, ne kadar, "Biz, demokrasiyi korumaya kararlıyız; bunları önlemeye kararlıyız; bunları önlemeye muktediriz. Dökülen kan yerde kalmayacaktır. Bunların sonu hüsrandır" deseniz, bunlar, ülkede morali ayakta tutmaya yetmez. "Kimdir bu cinayetleri işleyenler?" Bulacaksınız, çıkaracaksınız... Yetmez... Cezalanmış olması da lazım... Terör, sadece bizim başımızda olan bir olay değil, dünyanın başında... Demokratik hukuk devletinin imkânları ve demokrasi kaideleri içerisinde terörü önleyeceksiniz; onları aşarak terörü önlemeye kalkmak, daha da büyük sıkıntılar yaratmıştır, netice de alınamamıştır, öyleyse, demokratik hukuk devletini işletmedir, söz konusu olan olay. Demokratik hukuk devletinin işlediğini iddia edebilir miyiz? İddiada zorluğumuz var. Yani, işliyorsa, bu cinayetler niye oluyor? 'Efendim, ne yapalım, adam cinayet işliyorsa?' diyemezsiniz. Cinayet işleyenler niye yakalanmıyor? Buna da bir şey diyemezsiniz... Şimdi bakınız, Rıfat Uğurlutan olayının (29 Ocak) üzerinden tam 8 ay geçmiş; Muammer Aksoy olayının (31 Ocak) üzerinden gene 8 ay geçmiş ve beyanları var hükümetin; diyor ki, 'En kısa zamanda faillerinin yakalanması için, bütün polis teşkilatı azamî gayreti göstermektedir.' Bölgede geniş operasyonlar yapılmakta, en küçük ipuçları da değerlendirilmektedir. Gereken her şey yapılacak ve mutlaka failler ele geçirilecektir.'
>
> Bu beyan bu kürsüden yapılmıştır ve şu zaptın içindedir, zaptın tarihi de 1 Şubat 1990'dır. 8 ay geçmiş... Şimdi, bizim görevimiz, size sormaktır: 8 ay içerisinde, bu beyanınız hayatta mı? Yani, şudur demek istediğimiz şey: "Gereken her şey yapılacak ve mutlaka

failler ele geçirilecektir." Soruyoruz; gereken her şeyi yaptınız mı?.. (ANAP sıralarından "Siz buldunuz mu?" sesleri) Siz-biz meselesi değil kardeşim. Benim bulmamam, sizin bulmamanıza haklılık vermez ki... Bırakın bunları, "sizinle," "bizimle" olacak iş değil. Orta yerde cinayetler var; bunu, "Siz buldunuz mu" diye geçiştiremezsiniz. Onun tartışmasını yapmak istiyorsanız, onu da yaparız da, gelin... Söylediğimiz şey, bir parti olayı olmaktan ziyade, bir ülke olayıdır..."

Bomba nasıl patladı?

Doç. Dr. Bahriye Üçok'u bombalı bir paketle öldürmesinin ardında plastik patlayıcılar Türkiye'nin de gündemine girdi.

Polis yetkililerinin Üçok'un ölümüne yol açan plastik patlayıcının "NATO kaynaklı" olduğunu açıklaması üzerine bütün gözler bu türden patlayıcılarından temin edilebileceği yerlere döndü.

Plastik patlayıcılar ne havaalanlarında kullanılan türden röntgen cihazları ne de diğer elektronik arama yöntemleriyle bulunamadıkları için yurtdışından Türkiye'ye getirilmesi de oldukça kolay olmuştu. İçine bir fünye takılı olmadığı sürece "bir tıraş makinesinden daha tehlikesiz" olan, elle istenildiği gibi şekil verilebilinen ve çok küçük miktarları çok büyük etkiler yaratan plastik patlayıcıların patlayabilmesi için mutlaka bir fünye gerektiği yetkililer tarafından belirtilmişti.

Üçok'a gönderilen kitabın içi tümüyle oyulmuş ve buraya patlayıcı fünye(ler), tel sistemi ve pil yerleştirilmişti. Kitabın kapağı açıldığında veya sayfaları aralamak istendiğinde normal şartlarda kesik olan elektrik devresi tamamlanmış ve pil fünyeyi, fünye de patlayıcıyı harekete geçirmişti. Teknik mekanizması kitabın üstüne ne türden bir ağırlık gelirse gelsin, kitap ister dik, ister yan konsun hiçbir durumda bomba kendilinden patlamayacak şekilde ayarlanmıştı.

Soruşturma tıkanıyor...

Doç. Dr Bahriye Üçok'a suikast olayında polis ve DGM'nin yanı sıra Milli İstihbarat Teşkilatı da (MİT) devreye girdi. MİT'in özellikle, eylemi üstlenen gizli örgütle ilgili bilgi toplamaya ve örgütün yurtdışı kontaklarını tespit etmeye çalıştığı öğrenildi. Ancak, Prof. Muammer Aksoy cinayetini de üstlenen "İslami Hareket" örgütüne ilişkin güvenlik birimlerinin elinde herhangi bir bilgi olmadığı, soruşturmanın bu noktada "tıkanıp kaldığı" kaydedildi.

Öte yandan, SHP MYK üyesi İzmir Milletvekili Türkan Akyol, Üçok'un öldürüldüğü günün ertesinde tehdit edildi. Telefonla eden kişi "Teker teker gideceksiniz" dedi.

Laiklik yürüyüşü

Doç. Dr. Bahriye Üçok'un cenazesi, 9 Ekim günü, SHP Genel Merkezi ve TBMM'de düzenlenen törenlerle toprağa verildi.

Üçok'un cenaze törenine TBMM Başkanı, SHP yöneticileri, il ve ilçe örgütleri, ve meslek odaları temsilcileri ile 30 bin dolayında vatandaş katıldı. Cenaze töreni dolayısıyla başkentte yoğun güvenlik önlemleri alındı, çevre illerden getirilen çevik kuvvet ekipleri de başkentte görevlendirildi.

Ankara Üniversitesi Rektörlüğünde 08.30'da çok kısa süren bir törenden sonra Üçok'un cenazesi SHP Genel Merkezi önüne getirildi. Genel merkez binası önünde cenaze arabasının arkasında oluşturulan kortejin önünde Üçok'un kızı, yakınları, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ve eşi, Genel Sekreter Hikmet Çetin, Parti Meclis Üyeleri, milletvekilleri, Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Önder Sav, partili belediye ve il başlanları, demokratik kitle örgütleri ve meslek odaları temsilcileri yer aldılar.

Saat 09.15'de genel merkez önünden yürüyüşe geçen kortej, Necatibey caddesinden Atatürk Bulvarı'na saparak Meclis binasına doğru ilerledi. Yürüyüş sırasında öğrenci dernekleri ve Halkevleri'nin bulunduğu bölümden "Katil iktidar", "Anarşi terör yok, faşist cinayet var", "Aksoy, Dursun, Üçok'un katili faşizmdir", "Bilime uzanan faşist eller kırılacak", "Bağımsız Türkiye", "Halkımız saflara, faşizme karşı birleşelim" sloganları atıldı ve bu dövizleri taşıyan pankartlar açıldı. Kortejde SHP örgütlerinin ve partililerinin ise "Laik, Demokratik Çağdaş Türkiye" yazılı tek tip pankart taşıdıkları görüldü.

Cenaze arabası meclis binasına ulaştığında kortejin arka bölümünün (yaklaşık 1.5 kilometre) Necatibey caddesinden Atatürk Bulvarı'na henüz dönmekte olduğu görüldü.

Üçok'un cenazesi tören kıtasındaki askerler tarafından TBMM şeref kapısı önündeki katafalka kondu. Buradaki törenden sonra Üçok'un cenazesi Maltepe Camisi'ne getirildi. Kortejin Maltepe Camisi'ne ulaşmasından sonra SHP seçim otobüsü üzerinde bulunan PM üyesi Ertuğrul Günay, tempolu alkış ve sloganlara devam eden grubu,

"Bu bir cenaze törenidir. Gerçek bir aydın, bilim adamı ve mümin olan Üçok hocamız için onun inançlarına uygun dini tören yapılacaktır. Buna saygı gösterelim. Bizim sessizliğimiz en kararlı haykırıştan daha anlamlıdır" diye uyardı. Günay'ın bu uyarılarına karşın aynı grubun slogan atmaya ve marş söylemeye devam ettiği görüldü.

Üçok'un cenazesi, saat 13.00 sıralarında uzun bir araç korteji eşliğinde Karşıyaka Mezarlığı'na getirilirken mezarı başında bir grup genç tarafından "Kahrolsun faşizm" sloganı atıldı. Üçok'un cenazesi daha sonra eşi Prof. Dr. Coşkun Üçok'un yanında toprağa verildi.

"Atatürk ilkelerini savunduğu için!.."

Bahriye Üçok öldürüldüğü gün, Uğur Mumcu Frankfurt'ta, Cemalettin Kaplan'ın ve Avrupa'daki İslamcı örgütlerin ilişkilerini araştırıyordu. İlişkiler Libya'dan İngiltere'ye, Kuveyt'ten Almanya'ya geniş bir yelpazeye yayılıyordu. Uğur Mumcu, 9 Ekim 1990'daki yazısına "Laikliğin dirençli ve imanlı savunucusu Bahriye Üçok'un ölümünü Frankfurt'ta öğrendim. İçim acıyla doldu" tümceleriyle başlıyor ve can alıcı soruyu soruyordu: "Bahriye Üçok niçin öldürüldü?" Ve yanıtın belli olduğunu açıklıyordu: "Atatürk ilkelerini savunduğu için!"

Örtünme...

Doç. Dr. Bahriye Üçok, 7 Aralık 1981 tarihli Cumhuriyet'te "İslam'da Örtünme" başlıklı bir inceleme yazısı yayımladı. Üçok, bu yazısında, ayetler, hadisler ve fıkıh kitaplarından örnekler vererek, İslam'da örtünme konusunu ele alıyor ve İslami kurallara göre, kadınların baştan ayağa kadar örtünmeleri gerektiğini, bu kurallara uymayıp yalnızca baş örtmede direnişin Atatürk devrimlerine karşı bir çeşit "protesto" olduğunu vurguluyordu.

Uğur Mumcu, 25 Aralık 1981 tarihli yazısında "Bu konuyu bugün de tartışır olmamız, en azından, Atatürk devrimlerinin nasıl yozlaştırıldığını açıkça göstermektedir" diyor ve şunları ekliyordu:

> "İnsanlık, yüzyıllardır büyük bir gelişme içindedir. İlk çağların gelenek, göreneklerini ve 'biçimsel kurallarını', yirminci yüzyılda yaşatmanın olanağı yoktur. Konu 'İslam'a saygı' ise, bu saygı, halka dininde ve dilinde özgürlük sağlayan Kurtuluş Savaşı ile ve Atatürk'ün laiklik ilkesi ile gösterilmiş değil midir?.. Atatürk döneminde kimin dinsel inançlarına karışılmıştır? Bugün kim dinsel inançları yasaklamaktadır? Tersine, laiklik ilkesi din ve vicdan özgürlüğü sağlamış, halkı bu özgürlükler içinde 'çağdaş uygarlık düzeyine' çıkarmayı amaçlamıştır.
>
> Evet, Doçent Üçok'un belirttiği gibi, eğer 'İslami kurallara' tam olarak uyulacaksa, yalnızca ipek eşarplarla başlar örtülmesin, yüz-

ler de örtülsün; kadınlar baştan ayağa kadar kumaşlara sarılsınlar! Yok, bu yapılmayacak, bunun yerine 'sıkma başlarla' bir çeşit 'siyasal gösteri' yoluna başvurulacak!

Şimdi diyorum, "aman ille de baş örtülsün" diyen, yazı yazan, bağırıp çağıran insanların yakınlarına bakın; acaba onlar başörtülü müdür? Hayır, yine tersine; büyük çoğunluğunun örtülü olmadığını ve 'aleme verir talkını kendi yutar salkımı' örneği, tüketim toplumlarının burjuvalarına özenen yaşantılar içinde olduklarını biliyoruz. Öyleyse nedir bu ikiyüzlülük?

Nedir bilir misiniz? Atatürk ilkelerine karşı yıllar yılı sürdürülen sinsi çabalar, şimdi 'örtünme' konusunda, bir çıban başı gibi uç vermiştir. Atatürkçülüğün 'yeminli düşmanları', zaman zaman sanki kırk yıllık Atatürkçülermiş gibi maskeler takarak, devrimleri yozlaştırmaya, bu devrimleri inançla savunanlar arasında yapay düşmanlıklar yaratmaya çalışmışlardır. Şimdi varılan nokta gerçekten acı ve gerçekten düşündürücüdür. Ve bu nokta bizlere Kurtuluş Savaşının şu dörtlüğünü anımsatmaktadır.

Ankara'nın taşına bak / gözlerimin yaşına bak /
Uyan uyan Gazi Kemal / şu dünyanın işine bak..."

Türban eylemleri...

5 Ocak 1987'de Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) eğitim kurumlarında başörtüsü ve türban yasağının devamına karar vermiş bunun ardından tepkiler boyutlanmıştı. 1987 yılının 13 Ocağında İstanbul, Ankara, Adana, bursa, Erzurum ve Konya'da sınavlara türbanla girmek isteyen kız öğrencilerle okul yöneticileri ve güvenlik güçleri arasında çatışmalar başladı. Bir gün sonra "türban eylemleri" yaygınlaştı ve Erzurum İlahiyat Fakültesi öğrencileri dekanlığı işgal etti. Konya'da ise 122 öğrenci sınavları boykot etti.

Cumhuriyetin laiklik ilkesini ödün vermeden savunan Bahriye Üçok 18 Mayıs 1987 tarihinde, TBMM'de yaptığı konuşmada konuyla ilgili şu görüşlerini dile getiriyordu:

"Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; üç yıldan beri, kimi zaman alevlenen, kimi zaman da küllenen bir konu var ki, kamuoyunu, çoğunlukla da öğretim kuruluşlarımızın yöneticilerini zor duruma sokmakta, toplumun bir bölümünü huzursuz kılmaktadır; bu, başörtüsü konusudur.

Sayın Milletvekilleri, bu kürsüden bir kez daha hatırlatmıştım; Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez, 1986 baharında, ilahiyat fakültesinde başörtüsü ile başlayan olayların kahramanı, bir tarikatın militanı olmuş bir kız öğrenci idi. Fakültenin birkaç militan öğrencisi ile dışarıdan destekçilerle güçlendirilen eylemciler, Anayasa doğrultusunda öğretim yapan öğretim üyelerine karşı dersleri boy-

kota başlamışlar, fakülte, aylarca işgalcilerin karargahı haline getirilmiş ve bu arada, görüş farkından doğan kavgada fakültenin dışında bir yerde, ama ikisi de fakültenin öğrencisi olan gençten biri yaşamını kaybetmişti. Sonraki aylarda siyasal bilgiler ve hukuk fakültelerine yansıyan işgal ve boykotlar, değişik karakterde idiler.

1980'e kadar süren kanlı olayların, terörün, neleri alıp götürdüğü belleğimizde hâlâ dehşetini koruyor. Şimdi, yeniden, Türkiye Cumhuriyeti'nde bir oyun oynanıyor. Sayın milletvekilleri, sözlerimi dikkatlerinize bir kez daha sunmayı ulusal bir görev sayıyorum. Lütfen, partilerimizin politikasından beş on dakika kendimizi sınayalım, olayların kaynaklarına inelim. Orada göreceğimiz, 1968'de başlayıp 1980'e kadar süren, Türkiye'deki kanlı dramın yeniden sahneye konma hazırlıklarıdır. Bir farkla ki, bu kez, oyun eskisinden çok daha iyi hazırlanmıştır. Aradan geçen yıllar, boşa geçirilmemiştir. Amaçlarına yardımcı olacak, özel eğitimden geçmiş, yüz binlerce genç militan yetişmiştir; bunlar bugün, -kimileri- devletin kilit noktalarına getirilmişlerdir. Bir kısmının da beyinleri, güya İslam inancı ile doludur. Ne yazıktır ki, bunlar İslamla çelişen görüşlerinin inancı ile dailikle yetiştirilmiştir.

Bakınız, aylardan beri, Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve toplumsal hiçbir sorunu yokmuş gibi, üniversitelerde, bir başörtüsü, sömürülüp durmaktadır. Türban demiyorum; çünkü türban "sarık" demektir, söz konusu olan ise, başörtüsüdür. Liselerde başları açık olan, memur olduktan sonra da, memur kıyafeti yönetmenliğine göre başlarının yine açık olması gereken bazı kızlarımız, nedense, üniversite öğrenciliği sırasında, başlarını örtmekte ısrar ediyorlar ve bunun, Allah'ın emri olduğunu ileri sürüyorlar. İslama göre, erginleşme çağına gelmiş kızlar, ev dışında, yalnız başlarını değil, yüzlerini ve bütün vücutlarını örtmek zorundadırlar. Ayrıca İslam, birbiriyle evlenmeleri mümkün olan kadın ve erkeklerin bir arada bulunmalarını ve kadınların erkeklere seslerini duyurmalarını da yasak eder. Bunları ben söylemiyorum; Diyanet İşleri yayınlarından alarak sizlere bildiriyorum.

Laiklik, Batı dillerinde sikülarizasyon (secularization) sözcüğü ile karşılanmaktadır. Bu da, çağdaşlaştırma demektir. Yüksek Öğretim Kurulu da hazırladığı yönetmelikle, ilk kez doğru bir şey yaparak, öğrencilerin kimilerinin çağa uygun, yani laik olmasını istemiştir ve uygulamayı da rektörlere bırakmıştır. Bunun üzerine, birçok kız öğrenci oturma eylemleri, açlık grevleriyle direnişe geçmişlerdir. ANAP'lı bir milletvekilinin verdiği tek tip öğrenci yasa önerisi üzerine, oturma eylemi yapan öğrenciler dipçiklenir, coplanır, tutuklanır, mahkemeye sevk edilirken, kimi erkek öğrencilerce de desteklenen kız öğrenciler o eylemlerinden dolayı teşvik edilmektedirler hem de Atatürk İlkelerine ve laik Türkiye Cumhu-

riyeti'nin Anayasasına sadık kalacakları üzerine yemin etmiş olanlarca

Durum böyleyken, 15 Mayıs 1987 günü, Sayın Başbakan gazetecilere talihsiz bir beyanda bulunarak, "Batı ülkelerinde de rahibelerin dini okullardaki giysileri farklıdır. Özellikle ilahiyat fakültelerindeki kız öğrencilerin giysileri normal giysilerden farklı olabilir, konu aşamalı olarak halledilecektir" demiştir. Sayın Özal, laik bir devletin düzenlemeler yaparken, dine değil çağa uyması gerektiğini unuttuğu gibi, yabancı ülkelerde rahibelerin dini okullarda değil, her yerde özel giysi giydiklerini ve İslam'da değil rahibe, din görevlisi, din adamı olmadığını unutmuş görünüyor. Türkiye'de ise, Anayasanın 174'üncü maddesinin sekizinci bendiyle güvence altına alınan 2596 sayılı Kanunla, din görevlilerinin tapınak ve ayin dışında dinsel kisve taşımaları yasaklanmıştır. Yani, Sayın Başbakan'ın bahsettiği rahibeler, Türkiye'de, sokakta da, o giysiler ile dolaşamazlar. Zaten, bu kanunu, fesli, sarıklı, hatta din görevlisi bile olmayan kimseleri cami dışına çıkaran iktidarlar – dikkat ediniz, iktidarlar diyorum, çünkü Sayın Ecevit de bunu yapmıştır – çiğnemişlerdir.

Şimdi, eğer, Sayın Başbakan başörtülü kızların giysilerini dinsel kabul ediyorsa, bunu muhabbet dışında giymek yasaktır. Yok, eğer, dinsel kıyafet değilse, (ki değildir) bu, hepimizin üzerine yemin ettiği Atatürk ilkelerine aykırıdır. Bu ilkelerden ödün vere vere, namaza gitmeyen öğrencilerin öğretmenler tarafından dövüldüğü, oruç tutmayanların tutanlar tarafından yaralanıp, dövülüp, hatta öldürüldüğü günlere geldik. Böyle giderse, acaba, Türk Kadınını Tanıtma Vakfı, Türk kadınını, Atatürk'ün kendisine getirdiği eşitlik ve özgürlük hakkını istemeyen onları protesto etmeyi kendisine amaç edinen kadın olarak mı dünyaya tanıtacaktır?"

"İslamda örtünmeyene ceza yok"

Bahriye Üçok 1998 yılında da Milliyet gazetesinde kendisiyle yapılan bir röportajda İslam dünyasında örtünmenin tarihçesini anlatmış, bu konudaki soruları yanıtlarken, "Kadın hem başını örtüyor, hem de makyaj yapıp yüzü açık ortalarda dolaşıyor. Bu katiyen İslama uygun değildir. Asla değildir. Eğer İslamın sadece şekli amacına tabi olmayı düşünülüyorsa o zaman büyük günah işliyor. Ama Kuran'ın ruhuna önem veriyorsa başını örtse de örtmese de günahkâr sayılmaz" demişti.

Üçok, "Kuran başını örtmeyen için ne ceza öngörüyor. Örtmeyen kafir mi oluyor?" sorusuna şu yanıtı vermişti:

> "Kuran başını örtmeyene hiçbir ceza getirmiyor. Saçının bir telini gösteren cehennemde yanar diye bir şey yok Kuran'da. İslam o

kadar güzel bir din ki İslamdan çıkmak kolay değil. Hatta Peygamberin bir hadisi, 99 günah işlemiş bir insan bir kere sevap işlediği zaman günahlarının affolacağı yolundadır. Bakın örtünmeyi getiren ayetin devamı nasıl, okuyayım size, '....Kadınların incitilmemelerini sağlar, Allah bağışlar ve merhamet eder.' Gördüğünüz gibi ceza yoktur."

Üçok, Atatürk'ün örtünmeyi yasaklayıp yasaklamadığı konusundaki bir soru üzerine de şunları söylemişti.

"Hayır, Atatürk böyle bir yasak getirmedi. Bu tür sözler dolaştı ama ben sonradan araştırdım. Atatürk örtünmeye yasak getirmedi. Ama, mesela nutuklarında hep buna değindi. Bir akşam, çok iyi hatırlıyorum Sarayburnu'nda yaptığı bir konuşmada: 'Türk kadını yüzünü açsın, dünyayı görsün, tanısın ve saysın' şeklinde bir ifade kullandı. İfadelerinde kadının açılmasının, özgürlüğü demek olduğunu, peçenin altına saklanacak bir kadının özgür olamayacağını belirtirdi."[10]

Kargo görevlisi...

İstanbul'da Ekspres Kargo adına bombalı paketi teslim alan Trabzon nüfusuna kayıtlı, 1970 doğumlu Gülay Calap, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde okuyordu. İfadesinde paketi getirenlerin eşgallerini verdi, robot resimler çizildi. Ardından kayıplara karıştı. Milliyet gazetesinde 16 Ekim 1993 günü, "Tanık Gülay kaçırıldı" başlıklı bir haber yer alıyordu. Haberde, Ekspres Kargo Yürütme Kurulu Başkanı Ajlan Yanaşan, Calap'ın kendi halinde bir kız olduğunu, siyasetle bile ilgilenmediğini belirtirken, "O'nun kaçırılmış olduğunu düşünüyoruz" diyordu. Calap'ın kargo şirketindeki arkadaşlarından Hulusi Alten ise, "Calap'ın başına ne geldiyse, 'paketi verenleri görsem tanırım' dedikten sonra geldi" şeklinde konuşuyordu. Calap'ın verdiği bilgiler ışığında hazırlanan robot resimdeki kişinin ise, Nezih Beyret, ya da son operasyonlar sonrasında gerçek adının Muzaffer Dalmaz olduğu açıklanan terörist (diğer verilere göre Uğur Özbenli) olduğu Emniyet tarafından da saptandı.

Gülay Calap, yıllar sonra, 15 Ocak 1994 günü, İzmir'de Türkiye Devrimci Halk Partisi İzmir sorumlusu olarak gözaltına alındı. Örgütün PKK'nın bir yan kuruluşu olduğu öne sürülüyordu. Gülay Calap, İzmir Emniyet Müdürlüğü'nde alınan ifadesinde bu konuda şöyle konuştu:

"Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nda okumakta iken, okul masrafımı ve harçlığımı çıkarmak için Ekspres

[10] Özcan Ercan, "İslamda örtünmeyene ceza yok", *Milliyet*, 11 Aralık 1988.

Kargo şirketinde 1990 yılı yaz tatilinde sekreter olarak işe başladım. Şu anda ismini hatırlayamadığım bir bayan arkadaş daha benimle birlikte fatura karşılığı teslim alma işlerine bakıyorduk. 3 Ekim 1990 tarihinde Bahriye Üçok'un evine gönderilmek üzere getirilen paketi benim teslim alıp, fiş kestiğim anlaşıldı. O tarihte bu şirkette çalıştığım için bilgime başvurulmak üzere İstanbul polisi tarafından alınarak Ankara'ya gönderildim. Ankara'da kaldığım 4-5 gün süre içerisinde, gerek Emniyet yetkilileri, gerekse Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı tarafından, bana 3 Ekim 1990 tarihinde Bahriye Üçok'a gönderilmek üzere teslim aldığım paketi veren şahsı tanıyıp tanıyamadığımı tespit için çeşitli fotoğraflar gösterildi. Ancak o dönemde işlerin çok yoğun olması sebebiyle, teslim eden şahsı tanımadığımı ve tanıyamadığımı söyledim. Gerçekten de şu an dahi, kimin getirip teslim ettiğini hatırlayamıyorum. Eğer hatırlamış olsaydım, kesinlikle o tarihte teşhis eder ve fotoğrafını gösterirdim. Yine söylüyorum, bana paketi teslim eden şahsı kesinlikle tanımıyorum."[11]

Üçok suikastinden hemen sonra Ankara'ya getirilen tanık Calap, o tarihte bombalı paketi veren şahsın robot resmini çizdirmiş, ancak bu olaydan sonra, ortadan kaybolmuş ve 4 yıl sonra da bu bilgileri reddetmişti.

Mahkeme, Calap'ı 22 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırdı. Umut Operasyonu davasında yargılanıp mahkum olan sanıkların davaları Yargıtay tarafından "Calap'ın mahkemede tanık olarak dinlenmemesi" nedeniyle bozuldu. Dava yeniden görüşülmeye başlandığında o da mahkemeye getirildi ama sanık sandalyesinde oturan kişileri teşhis edemedi. Paketi teslim eden kişiden telefon numarası alırken yüzüne bakmıştı. "Orta boylu, ince bıyıklı bir kişi" diye hatırlıyordu, ama "Paketi veren kişiyi bugün yakalayıp getirseler, o şahıs demem mümkün değil" dedi.

"Üçok suikastinin kilit ismi" denilen, sonra ortadan kaybolan ve ardından PKK ile bağlantılı bir örgüt nedeniyle hapse mahkum olup 12 yıl yattıktan sonra serbest kalan Gülay Calap, DTP'nin 8 Kasım 2007 günü yapılan kongresinde, önce Parti Meclisine, sonra MYK'ya seçildi; DTP genel başkan yardımcısı oldu.

[11] Evren Değer – Tuncay Özkan , *Suikast Raporu 93/96*, **um:ag** Yayınları, 11.Baskı, 2006, Ankara.

Umut operasyonu

Uğur Mumcu suikastını aydınlatmak üzere 5 Mayıs 2000'de başlayan UMUT operasyonunda yakalanan zanlılardan Ferhan Özmen'in parmak izi, Bahriye Üçok suikastında kullanılan bombalı paketin üzerindeki parmak iziyle örtüştü.

Polisteki sorgusunda Uğur Mumcu'nun otomobiline bombayı yerleştirdiğini, Muammer Aksoy'u vurduğunu ve Ahmet Taner Kışlalı ile Bahriye Üçok suikastlarındaki bombayı hazırladığını söyleyen "Kudüs Savaşçıları" örgütünün "Tekin" kod adlı üst düzey sorumlusu Ferhan Özmen, Bahriye Üçok suikastı konusunda alınan ifadesinde, Üçok'un dini konuları saptırdığını ve yeniden yorumlamaya çalıştığını öne sürdü. Üçok'a yönelik eylemin biçimini bombalama olarak belirlediğini kaydeden Özmen, adresi telefon rehberinden tespit ettiğini ve bombalı paketi İstanbul'dan göndermeye karar verdiğini söyledi. "Adap" adlı bir kitabın içini oyarak bombayı yerleştirdiğini anlatan Özmen, şunları söyledi:

> "Paketi hazırladıktan sonra üzerine Bahriye Üçok'un adresini ve gönderici kısmına da İlmi Araştırmalar Vakfı yazısını yazdım. Olay tarihinden 2-3 gün önce otobüsle İstanbul'a giderek Karaköy semtinde Perşembepazarı denilen yerde bulunan Ekspres Kargo şirketine parasını ödeyerek verdim. Aynı gün İstanbul'da kalmadan akşam Ankara'ya döndüm. Ben döndükten 2-3 gün sonra da bombanın patlayıp Bahriye Üçok'un öldüğünü öğrendim."

Soruşturmayı yürüten dönemin DGM Savcısı Hamza Keleş, 11 Temmuz 2000 tarihinde, 9 kişi hakkında idam istemiyle olmak üzere 17 sanık hakkında dava açtı, 111 kişi hakkında takipsizlik kararı verdi. Mumcu'nun aracına bombayı yerleştiren Ferhan Özmen, Necdet Yüksel ve Rüştü Aytufan'ın da aralarında bulunduğu sanıklar, Ankara 2 No'lu DGM'de 14 Ağustos 2000'de yargılanmaya başladı. Kapatılan Ankara 2 No'lu DGM, ilk yargılama sonunda sanıklar Özmen, Yüksel ve Aytufan'ı, "mevcut anayasal düzeni silah zoruyla yıkıp, yerine din kurallarına dayalı devlet kurmak için oluşturulan silahlı çeteye üye olup, anayasal düzeni değiştirmeye cebren teşebbüs ettikleri" gerekçesiyle ölüm cezasına çarptırdı.

Bir sanık hakkındaki davayı erteleyen mahkeme, 4 sanığın beraatına, 15 sanığı da 3 yıl 9 ay ile 18 yıl 9 ay arasında değişen ağır hapis cezalarına mahkûm etti. Dosyanın temyiz için gittiği Yargıtay 9. Ceza Dairesi, idama mahkûm edilen Necdet Yüksel ve Rüştü Aytufan'ın cezasını müebbet ağır hapis cezasına dönüştürerek onadı, ölüm cezasına çarptırılan Ferhan Özmen'in de aralarında bulunduğu 8 sanık hakkında verilen mahkûmiyet kararlarını eksik soruşturma gerekçesiyle

bozdu.

Davaya, Yargıtay'ın bozma kararından sonra 2 No'lu DGM'de devam edildi. Ankara 2 No'lu DGM'nin kapatılmasının ardından Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'ne devredilen davada, Ferhan Özmen, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Birçok sanık ise AKP'nin çıkardığı Topluma Kazandırma Yasası'ndan yararlandı.

Dosyanın temyiz için ikinci kez gönderildiği Yargıtay 9. Ceza Dairesi, sanık Ferhan Özmen'in ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmasına ilişkin kararı onadı. Sanık Ekrem Baytap'ın 15 yıl hapis cezasına çarptırılmasına ilişkin karar ise eksik soruşturma nedeniyle bozdu. Yargıtay, 7 sanığın ise Eve Dönüş Yasası'ndan yararlanmasına ilişkin kararı yerinde görmedi. 2008 yılına gelindiğinde dava halen sürerken Ferhan Özmen dışında tutuklu kalmadı.

Atatürk ilkelerinin inançlı ve dirençli savunucusu Bahriye Üçok, gerek üniversitedeki meslek yaşamında, gerekse siyasal alanda bağnazlığa ödün veren kişilerin her zaman karşısında oldu. Din eğitiminde gördüğü terslikleri devletin yetkili kişilerine ve kamuoyuna açıklamaktan çekinmedi. Okudu, yazdı ve konuştu. Onun davası çağdaşlığa yaraşır bir Türkiye'ydi.

Kumru Üçok:

"Başörtüsüne karşı çıktığı için öldürüldü"

Annem, çok çalışkan, tuttuğunu koparan, Atatürkçü, aydın bir insandı. Annem, ömrü boyunca hep tehdit aldı. 1988 yılının Aralık ayında TRT televizyonunda türban konulu bir panel oldu. Bu panelde annem de konuşmacıydı. Panelin birinci bölümü bittikten sonra, reklam arasında, çok sayıda tebrik ve tehdit telefonu geldi. İkinci bölümden sonra, tabii tebrik telefonları da geldi, ama gece yarısına kadar gene tehdit telefonları devam etti. Tehdit telefonları 3-4 ay kadar devam etti. Bazen ben açıyorum telefonu, bazen annem açıyor. Tehditler, "cezanı çekeceksin, belanı göreceksin, cehennemde yerini ayırttım" gibisinden aklınıza gelebilecek her türlü küfür içeriyordu.

Alışıktı annem, yıllardan beri tehdit telefonları ve tehdit mektupları gelirdi, yeni bir şey olmadığı için, 'tehdit' hayatın doğal akışı gibi bir şeydi. Babamı yeni kaybetmiştik, daha çok onun üzüntüsü içindeydi. Annem de çok aşırı derecede üzgündü, tehditleri düşünecek durumda değildi. Sonra tehditler yavaş yavaş azaldı ve daha sonra bitti.

1990 yılının başlarında Muammer Aksoy öldürülünce ben korktum. Ben o gün sanki başımıza geleceği anlamış gibi oldum. Ancak, annem korkmadı, kendisine karşı bir suikast yapılacağını hiç düşünmedi.

1990'ın yaz aylarında bir telsizde annemin adının duyulduğunu bir gazeteci haber verdi. Bunun üzerine annem emniyeti arıyor, emniyet de derhal yakın koruma veriyor. Yakın koruma iki gün çalışmış, sonra annem, "Bu çocuk bütün gün boşu boşuna bekliyor, benim girişim çıkışım belli değil. Ben yakın koruma istemedim, evin önünde bir bekçi dursa bizim için daha uygun olur" demiş. Bunun üzerine eve koruma koydular.

5 Ekim günü akşam saati biz bir yerden geldik, kapıda Expres kargodan gelmiş bir ihbarname vardı, kolinizi alın diye. Kendisi çok telaşlandı, "kim yolladı, ne yolladı" diye, merak etme ben yarın alırım, dedim. Kim yolladı ne yolladı, derken ben de, belki de bombadır, diye dalga geçtim. Cumartesi, 6 Ekim sabahı oldu, kendisini Türk Hukuk Kurumu'nda bir toplantıya katılacaktı. Saat 5'te gidecekti. Şofben bozuktu, ben şofben için usta çağırdım. Usta öğle saatlerine kadar gelmedi, ben çıktım, 'sen ustayı bekle' dedim. Bir hafta önce Almanya'dan dönmüştü, arabaya bir teyp istemiştim, onu getirmişti. Ben Dikmen'e geçtim, teybi arabaya taktırdım. Usta teybi biraz ağır taktı. Onun elinin ağırlığı bir anlamda benim hayatımı kurtardı.

Saat 4 gibi oldu, o arada pazara gittim, Kuzgun sokağa geçtim.

Expres kargonun orada arabayı park ettim, ihbarnameyi verdim, bana küçük bir kitap paketi verdiler. Paketin ucu yırtık, iki tane kitap üst üste duruyor. Paketi aldım, paketi şoför koltuğunun yanına attım. Eve geldim. Pazardan aldığım malzemeyi taşımaya başladım. O arada malum paketi de aldım, kapının girişindeki mermerin üzerine koydum. Yukarıya da seslendim, bombanı getirdim, diye. Birkaç dakika sonra annem aşağıya indi. Tabii ucu yırtık kitap görünüyor, 'bomba değilmiş' diye seslendi bana, ben de, herhalde yani, dedim ona. O anda ben bir yandan poşetleri taşıyorum kapının ağzına. "Muammer aşağıda şofbene bakıyor" dedi bana. Kendisi de giyinmiş, hazırlanmış. Saat de 5'e çeyrek var. Makas aldı eline ve paketin iplerini kesiyor, o anda yan yanayız. Kesti filan sonra dedi ki, "Bu biraz zor açılıyor gibi, ben bunu dışarıda açayım," dışarı çıktı, "Bunun içinde bir şey mi var, ne var, sen benden uzak dur" dedi. Sonra ben şofbene bakmak üzere aşağı indim. Aradan 30 saniye geçti, ardından muazzam bir patlama oldu.

Ama ben önce şofbene baktım. Şofbenin yerinde durduğunu gördüm. Geri döndüm doğal gaz borusuna baktım, o anda anladım ben olayı ve koşarak yukarı çıktım. Kırık cam parçalarının üzerinden ön kapıya vardım, toz duman, göz gözü görmüyor. "Anne! Anne!" diye bağırdım ama kimse yok, duman dağıldı, sonra baktım yerde merdivenlerin yanında. Sol kolu yoktu, onu görünce ben yerimden kıpırdayamadım, yerimde durdum o anda, sokaktan geçenler, koşturanlar ne oldu diye eve gelenler oldu. Dışarıya çıkarmaya çalıştılar, o anda benim beynim durdu. Sebzeleri toplayım bari, dedim, birisi "hiçbir şey kıpırdatma" dedi. İçeri girdim kapının yanındaki telefon çalışmadı, kütüphanedeki telefona koştum, arkadaşımı aradım, koş çabuk annemi bombaladılar, dedim. "Ne oldu?" dedi. Öldü herhalde kolu yok, dedim. Geri dışarı çıktım, o arada kolundan kan damlamaya başladı. Çok gençten bir kız, ben doktorum lütfen kendinizi toparlayın dedi. Dışarıda bir iki dakika durdum sonra ailemi aramam gerekir diye düşündüm. İçeri geri koştum ve ablamı aradım çığlık çığlığa, o da geliyorum, dedi. Trafik de tıkanıktı. Korkunç bir tıkanıklık, hiçbir araba kıpırdamıyor. Ablamla konuşup geri döndüğümde, annemin hastaneye götürüldüğünü söylediler. Kapının önündeki mermere oturdum. Bir saat yalnız bekledim.

Saat 6'yı biraz geçiyordu, arkadaşım koşa koşa geldi, trafiğin çok tıkalı olduğunu söyledi. O sırada emniyetten polisler geldi, ardından gazeteciler, birtakım insanlar geldi, doğalgazdan geldiler. O sırada bir haber geldi ki ameliyata almışlar, hayatı tehlikesi yok diye, o zaman biz de hastaneye gidelim, dedik. Hacettepe acil servisine gittik kapıda beklemeye başladık. Acilin önü yavaş yavaş dolmaya başladı, haberi duyan geldi, daha sonra kıpırdayacak yer kalmadı. O anda yaşayacak mı, yaşarsa annem kolsuz ne yapacak, diye düşünüyorum, oysa ben

fark etmemişim, bacakta yokmuş, göz de yokmuş, tabii ben bütün bunları bilmiyorum. Sonra beni bir odaya tıkıştırdılar, ben o an anladım, annemi kaybettiğimizi.

Arkadaşlar, kendi evine gidemezsin dediler, neyse sonuçta Bahçelievler'deki ablamın evine gittik. Ertesi gün eve geldik. Önlü arkalı evin bütün camları kırılmış, kırılmamış cam kalmamış, kapı yerinden oynamış, kapanmıyor. Öyle sıradan bir patlama değildi. Yandaki apartmanda çatlaklar oluşmuş, bitişikteki pastanenin 8 milimlik vitrin camı kırılmıştı. Camlar temizlendi, bütün gün şangır şangır cam sesi dinledik. Eve geldiğimde Ülkü Coşkun zabıt tutuyordu. Benim de ifademi aldı. Yedi gün boyunca evimiz boşalmadı, çok fazla gelen giden oldu.

İyi düşünülmüş, iyi planlanmış bir olay olduğunu düşünüyorum. Çünkü annem, ne zaman nereye gideceği, saat kaçta gideceği belli olmayan bir insan, bir de burası çok kalabalık bir cadde. Ha, bu neyi açar, kitabı açar, diye düşünülmüş. Annem çok evhamlı bir insandı, eğer bir şey hissetmiş olsa, korku hissetmiş olsa, mümkün değil açmazdı. Kitabın ince olmuş olması bizi böyle bir düşünceden uzak tuttu.

Olaydan üç dört gün sonra Nusret Demiral beni çağırdı. Demiral, bir isteğiniz var mı, diye sordu, bende bir iki telefon geliyor dedim, telefonu dinlemeye aldırdı eve teyp koydurdu ama ondan sonra bir arayan olmadı. Yani biz bu teybe bir kayıt yapamadık.

Annemin öldürülmesinden sonra duyduğum şey nefret oldu. Ben bu nefreti diğer insanlar öldürüldüğünde de duydum.

Annem başörtüsüne karşı çıktığı için öldürüldü. Muammer Aksoy neden öldürüldü? Diğerleri neden öldürüldü? O dönemde neden üst üste bu insanlar öldürüldü? İrticaya karşı oldukları için öldürüldüler. "Laik Türkiye" dedikleri için öldürüldüler. Konuşan, çevrelerini aydınlatan insanlardı bunlar. Susturuldular, olay da kapandı gitti...

Mayıs 2008

Bahriye Üçok'un yazılarından seçmeler...

Atatürk'le Gelen Kadın Hakları

Kadın hakları açısından tarihe baktığımız zaman, İslamiyet'in bu yolda kadınlar yararına getirmiş olduğu yenilikleri dünyanın başka hiçbir yerinde ve çağındaki devrimlerle kıyaslanamayacak kadar büyük bir hamle olduğu açıkça görülecektir. Şöyle ki: İslamiyet'ten önceki kadın haklarıyla sonrakiler arasında saptanan büyük farklar bu gerçeği açıkça gözler önüne sermeğe yeterlidir. 6'ncı yüzyılın Arap kadını genellikle hak süjesi değil hak objesi idi.

Nitekim cahiliye çağı denilen İslam öncesi çağda kadın evlenirken velisi tarafından satılmakta ve bundan dolayı da satın alanın, yani kocasının mamelekinde sayılmakta idi. Doğaldır ki, bu durumda kadının miras hakkı da yoktu. Çünkü kendi mirasın konularından birisi sayılmakta idi. Kocalar karılarını hiçbir şarta bağlı olmadan boşayabilmekte idiler ve dul kadınlar da bir yıl süre ile hiçbir temizlik yapmadan bir çadırda oturmak zorunda idiler. Ayrıca bazı Arap kabilelerinde kız çocuklarının öldürüldüğü de herkesçe bilinmektedir. 7 inci yüzyılın başlarında İslamiyet ayet ve hadislerle kadına kişiliğini tanıdı. Bundan böyle "ergin ve mümeyyiz kadın" tam ehliyetli hak süjesi haline geldi. Artık o mirasın konusu değil bazı durumlarda erkeğin yarısını almakla birlikte, bu hakkın da sahibidir.

Evlenmeden kocanın vermesi gereken bedel, artık kadının velisine değil, doğrudan kendisine ödenmektedir. Böylece kadın, boşanma veya dul kalma durumları için bir tür garanti elde etmiş olmaktadır.

Kadının iktisadi ve ticari hayatta istediği gibi çalışabilmesi için hiçbir engel kalmamıştır. Evlenirken iradesini beyan etmesi şarttır. Üvey oğulları ile evlenme zorunluluğu kaldırılmakla kalmamış hatta yasaklanmıştır. "İlim tahsil etmek her Müslüman kadın ve erkeğe farzdır" hadisi ile de bilimsel alanda kadınla erkeğin farkı olmadığı gösterilmek istenmiştir.

Ancak tarih boyunca büyük İslam âlemindeki kadınların büyük çoğunluğu kendilerine İslamiyet'in tanımış olduğu bu haklardan tamamen habersiz ve bu hakların bilincine varmadan gene de erkeklerin adeta kölesi gibi birçok bakımlardan eski yaşayışlarını sürdürüp geliştirmişlerdir. Çünkü İslam ülkelerinde, en ücra köylere kadar eğitim, değil kadınları, erkekleri bile ele alıp yetiştirme yollarını aramamıştır. 1926 yılında Medeni Kanunun kabulü ile ve 5 Aralık 1934'de kadınlara siyasal hakların tanınmasıyla, Atatürk de tarihin en büyük devrimlerinden birini gerçekleştirmiştir.

Ancak büyük şehirlerimizde ve kasabalarımızda kadınların bugün bilim, bürokrasi, teknokrasi, öğretim, eğitim, ticaret ve ekonomi alanlarında yüklenmiş olduğu rollere bakarak kendimizi aldatmayalım. Bugün bile Türkiye'miz kadınlarının büyük bölümü Cumhuriyetle gelen devrimlerin kendilerine tanımış olduğu haklardan habersizdirler.

Bu cümlemi bir örnek vererek açıklayayım: İslam dini dinsel bir evlenme kuralı getirmemiştir yani Hıristiyan kişilerin kilisede rahibin önünde evlenmek istediklerini beyan etmeleri ve doğan çocuklarını vaftiz ettirip adları yazılmış olan kilise defterinin aynı sayfasına kaydettirmek gibi bir saptama işlemi Müslümanlıkta öngörülmemiştir. Kilise öteden beri hem evlenmeleri hem doğumları saptayan bir çeşit nüfus kütüğü görevini yapmaktadır. İslam hukukuna göre evlilik sadece iki erkek tanık önünde sözle ifade edilmekten öteye gidememiş olduğundan evlilik zevalinden sonra bile iki erkek tanıkla saptanabilmekte idi. Böylece dini bir nikâhın olmayışı birçok kişileri eski geleneklerine göre evlenmekte adeta serbest bırakmıştır.

Yüzyıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nda evlenecek olanlardan izinname adı verilen bir resmi belgenin istenmesi de evlenmeleri saptama imkân vermemiştir. Taraflar resmi belge olmadan da aralarında bildikleri gibi evlenmeye devam etmişlerdir ve hâlâ da etmektedirler.

Bugün en ücra köylerimize kadar öğrenim ve eğitimin girmemiş olması, girdiği yerlerde de yetersiz bulunması en ilkel evlenme biçimlerinin günümüze değin geçerli olması sonucunu vermiştir.

Bence bugün kanunlarımızda kadınlarla erkeklerin eşitliğini bozan önemli hayati bir hüküm yoktur onun için Türk kadınının bundan böyle kadınlara yeniden haklar veya eşitlik hakları kazanmaları için mücadeleye atılmak zorunluluğunda görmüyorum. Kadınların ancak kanunlarımızın kendilerine tanıdığı hakların bilincine varabilmeleri ve onları erkeklerin baskısından uzak, serbestçe kullanabilmeleri için bir eğitim ve öğretim seferberliğine inmek zorunluluğunu kabul ediyorum. Ta ki kadın yalnız oy verme hakkı olduğunu bilmekle kalmasın bu hakkını kocasının veya kendi üstünde etken olan başka erkeklerin baskısından uzak özgürce kullanabilsin.

(Atatürk'ün İzinde Bir Arpa Boyu, TTK Yayınları, 1985)

İslam'da Örtünme

Son günlerde İslam'da örtünme emri yeniden Milli Eğitim'in güncel konuları arasına girdi. Çünkü 1970'lerde imam-hatip okullarında okuyan kız öğrencilerin hiç biri başını örtmezken, şimdi okulda ve dışarıda ipek başörtüleri taşımaktalar. Bu ise kimi çevrelerde önce

İslam'ın sonra da laikliğin bir gereği olarak yorumlanmaktadır.

Gerçek nedir? İslam neyi emretmiştir? Neden emretmiştir? Önce bunları açıklamak gerekir. Sanıyorum ki bunu merak edenler çoğunluktadır.

Kuran-ı Kerim'de kadınların örtünmesiyle ilgili hükümler Nur suresinin 31. ayeti ile Ahzap suresinin 55 ve 59. ayetlerinde yer almaktadır. XXIV. Surenin (Nur) 31. ayetinde "Mümin kadınlara da söyle; gözlerini bakılması yasak olandan çevirsinler; iffetlerini korusunlar. Kendiliğinden görünen süsleri dışında kalanları açmasınlar, başörtüleri omuzlarına salsınlar. Süslerini kocaları veya babaları, kayınbabaları, oğulları, üvey oğulları, kardeşleri erkek ve kız kardeşlerinin oğulları veya onların kadınları, kendilerinde erkeklik duygusu kalmış olan köle ve hizmetçilerine veya küçük oğlan çocuklarından başkasına göstermesinler."

Bu ayete bakılınca kadınların elleri ve yüzleri, dışında kalan yerlerinin, yukarıda sıralanan ve kendilerine nikâh düşmeyen yakın hısımlar dışındakilerden saklaması gerekir. Ama bu ev içi kıyafetidir. Nur suresinin 27., 28., 29. ayetlerinden bunu anlamaktayız. 27. ayette "Ey inananlar, evlerinizden başka evlere seslenip sahiplerine selama vermeden içeriye girmeyiniz..." 28. ayette "Eğer evde kimseyi bulamazsanız yine size izin verilmedikçe içeri girmeyiniz. Size dönün denirse dönün..." 29. ayette "içinde malınız bulunan boş evlere girmenizde sorumluluk yoktur..."

Bu ayetler ev içinde örtünmemiş, süsleri ve takılarıyla açık saçık oturan, iş gören kadınları ansızın içeriye dalan ve kendine nikah düşebilen erkeklerin gözlerinden veya olumsuz niyetlerinden korumak içindir. Bu da aynı surenin 30. ayetinden açıkça anlaşılıyor. Bu ayette Allah erkek kullarına şu emri gönderiyor: "Ey Muhammed! Mümin erkeklere söyle: Gözlerini bakılması yasak olandan çevirsinler, mahrem yerlerini korusunlar.." Yani kadınlar kendilerini ne denli erkeklerden saklı tutacak örtüneceklerse, erkekler de bir rastlantı sonucu açık olarak gördükleri kadınlara bakmaktan gözlerini çevireceklerdir. Yani kadın için örtünmemek ne ise, erkek için de gözünü sakınmamak kadına isteyerek bakmak aynıdır.

Şimdi Müslüman kadınların sokağa çıkarlarken nasıl örtünecekleri ile ilgili ayeti (XXXIII. Ahzap suresi 59) okuyalım: "Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle ki, sokağa çıkarlarken **cilbab**'larını (tepeden topuğa kadar örten bol bir örtü, yani çarşaf) üzerlerine giysinler. Bu onların tanınmasını ve bundan dolayı rahatsız edilmemelerini sağlar. Tefsir-i Mevakip-de:". Bu onların cariyelerinden ayrılmalarını ve böylece çapkın erkeklerin eziyet ve sarkıntılıklarından korunmalarını sağlayacağı biçiminde açıklanmıştır.

Kur'an ayetlerinin geliş nedenlerini içeren ve Kur'andan sonra en

güvenilir kaynaklardan sayılan Buhari'nin Tecrid-i Sarih'inde hicab ayetinin yani kadınların örtünmesiyle ilgili ayetlerin gelmesinde Hazret-i Ömer'in büyük rolü olduğunu görüyoruz. Hz. Ömer, Hz. Peygamber'e: "Hayırlı, hayırsız, yabancı kimselerin gelişi güzel Resul'ün evlerine girmelerini doğru bulmadığını, bu yüzden kadınların örtünmelerini emretmesini hatırlatmıştı. Hz. Ömer'in bu yöndeki telkinleri devam edince Hz. Muhammed'in eşlerinden Cahş'ın kızı Zeynep, Hz. Ömer'e "Vahiy bizim evlerimizin içine nazil olduğu halde, bize terbiye hocalığı etmeye mi kalkıyorsun?" diye çatmış ama sonuçta vahiy Hz. Ömer'in isteği doğrultusunda gelmişti. Hadis rivayet edenlerin en önemlilerinden biri olan Hz. Ayşe, Hz. Ömer'in Peygamber eşlerinin çarşaf giymelerini de yeterli bulmayıp hatta onların gölge ve karartılarının bile erkeklerce görülmelerinin uygun olmadığını, bunun için onların evlerinden çıkmalarının da yasak edilmesinden yana olduğunu bildiriyor. Ama Hz. Peygamber bir zorunluluk olunca yüz ve eller de örtülü olmak koşuluyla, boy ve endamlarını gizleyecek ölçülerde örtülü olarak sokağa çıkabilmelerini caiz görmüştü. Nitekim Hz. Peygamber'in eşi ve Hz. Ömer'in kızı olan Hafsa babasının öldüğünü haber alınca, kat kat bol örtüler altında evinden çıkabilmişti. Hz. Peygamber' in eşi Zeynep öldüğünde ise cesedinin hatları belli olmasın diye, üstü kubbe gibi mahfaza ile kapatılmıştı.

İslam tarihi ile uğraşanların pek iyi bildiği üzere örtünme ayeti gelmeden önce kadınlar kolları geniş yenli yakaları iyice açık giysiler ile bugünün modasına uygun bir moda izlemekteydiler. Ancak Hz. Peygamber Hicret'in 7. yılında yukarıda açıkladığımız ayetler doğrultusunda kadınların tepeden topuğa kadar yüzleri de dahil olmak üzere bol bir örtü ile (cilbab=çarşaf) örtünmelerini bildiriyordu. Ama bu zorunluluk hür olan kadınlar içindi. Köle kadınlar böyle örtünmeyerek hür kadınlardan ayrılmaktaydılar. Köle kadınlar her zaman için erkeklerin el ve dil ile yaptıkları sarkıntılıklara uğramaktaydılar. Bu yüzden yıllar boyu ve bugün hâlâ dünyanın çağdaşlaşmamış bölgelerinde kadın ancak kalın peçeler altında evlerinden dışarıya çıkabilmektedir.

Kur'an'da bildirilen örtünme emrinin yüzü de kapsadığı Hz. Ayşe'nin aşağıdaki rivayetinden de anlaşılmaktadır. Hz. Ayşe ifk (=iftira) olayını anlatırken aynen şöyle demektedir: "Saffan benim yerde yattığımı gördüğünde yanımda durdu, beni tanıdı; çünkü kadınlar örtü altına alınmadan önce olduğu için YÜZÜMÜ GÖRÜYORDU.

Yüzün örtünmesi gerektiğini Gazzali'nin İhya-u İd-Din'inde de görüyoruz. Gazali haz için gerekli koşulları sayarken kadınlarının ihramının yüzde olduğunu, yani kadınların hac sırasında yüzlerini açmalarının ihram sayılacağını yazmakla bu gerçeği bir kez daha vurgulamış olmaktadır. Bunu yüzyıllar sonra yazılmış olan Mehmed Zihni Efendi'nin Münakahat ve Müfrakat adlı fıkıh kitabından Türkçeleştirerek

izleyelim: "Örtünme iki çeşittir, biri ev içi örtünmesidir ki, görünmesi gerekmeyenlerle birlikte olmamak ve onlara görünmemektir. Öbürü ev dışında örtünmek ki, kimseye görünmemek üzere yüzünü ve baştan ayağa kadar bütün endamını ve hatta giysilerini örtmek ve saklamaktır. Yüzlerini, ellerini ve hatta ayaklarını namazda açık bulundurabilirler, ama bir zorunluluk olmadıkça namahreme bunları dahi gösteremezler. Sokakta yüz açmak, giysinin kolunu veya eteğini çarşafından çıkarmak şeriat emrine aykırıdır. Yüz namahrem değildir demek hakkı selatın gayrıda galattır" demektedir.

Sınırlarını belirttiğim ve ayetler, hadisler, fıkıh kitaplarıyla örneklediğim İslam'a göre örtünme, bütün Orta ve Yeniçağ boyunca Müslüman ülkelerinde sıkıca uygulanmıştır. Ahzab suresinin 59. ayetiyle kadınlar neden toplum dışına itilmiş, sosyal yaşama ortak edilmemiştir? Bunu 1400 yıl önceki çöl Araplarının kadın hakkındaki anlayışı ve davranışlarında görmek mümkündür. Gerçekten de ancak çok sıkı örtüler altında kadının sokağa çıkmasına izin veren ilahi emirler de bunu açıklıyor. "Bu onların tanınmalarını ve incitilmemelerini sağlar" denilmekle örtünün saldırgan erkeklere karşı bir araç olduğu belirtilmiştir. Kur'an'da örtünme ayetlerinin hiç birinde bu ayetlerin aksine hareket edenler için ceza hükmü öngörülmüş değildir. Yani ayetler birer öğüt niteliğindedir.

Yüzyıllar boyu bireyler ve toplumlar büyük evrimler geçirdiler. İlkel duyuşlar insancıllıkla yer değiştirdi. Hiç değilse din ve dünya yasaları bireyleri buna zorladı. Yeni toplumlar, yeni toplum yasalarına uyruk bir yaşam biçimi izleyerek kadına eşit haklar sağladı. Artık toplumda yadırganamayacak bir biçimde görev yapan kadın, köle izlenimi bıraktığı bir erkeğin saldırısına uğramak gibi bir durumla karşılaşmayacağı için ayetle belirlenen bir biçimde örtünmesine de gerek kalmadı. Allah bütün bu koşulları niçin bildirmiştir? Kadınların iffetlerini koruyabilmeleri için değil mi? İffeti çarşaf altında değil de açık yüz, açık başla, hem de saygıya layık bir biçimde koruyan bugünün Müslüman kadını erkeğin saldırısına değil saygısına muhatap olmakta ise, Allah'ın emri yerini bulmuş olmaz mı?

Bu sözlerin İslam'ın asıl amacına, yani felsefesine değil lafzına olan şekilci, tutucu kişilerce itirazla karşılanabilir. Ben onlara hemen derim ki, o zaman Kur'an lafzasına bağlı olsunlar ve yüzlerini de örtsünler.

İslam dinini ve tarihini pek iyi bilen Atatürk, kadının sosyal ve yasal haklara kavuşmasını sağlarken İslam'ın neyi amaçlamış olduğunun bilincindeydi. Bu ilahi amaç bugün Müslüman Arap ülkelerinin pek çoğunda anlaşılmıştır. Fas, Tunus, Libya, Mısır, Suriye, Irak, Yemen hatta Kuveyt devletlerinde kız öğrenciler açık başla eğitim görmektedirler. Libya'da genç kızlardan izci birlikleri teşkil edilmektedir. Ku-

veyt'te genç liseli kızlar müzik şöleni veriyor TV önünde. Ama son yıllarda özellikle 1980–81 yılında okullarda bilim öğrenmeye giden eskisine oranla daha çok genç kızın başlarını ipekli eşarplarla örttükleri görülür oldu. Eğer bu dinsel bir inançtan kaynaklanıyorsa bilinmelidir ki, yalnızca başı örtmek yeterli değildir. Diyanet takviminin 10 Ekim 1979 yaprağında da belirtildiği üzere, erkekler arasında oturmaları, hatta yalnız başlarına bir kentten ötekine gitmeleri de yasaklanmıştır. Öyle işine geldiği gibi örtünmek veya hareket etmekle ayetlerin biçimsel anlamına uyum bile sağlanamaz.

Eğer bu biçimsel anlama illa da uyulmak isteniyorsa, o zaman kadınların yüzlerini de sıkıca örtmeleri ve erkekler arasında oturup ders dinlememeleri gerekir. Yoksa yalnız baş örtmek Atatürk devrimlerini sessizce protestodan başka işe yaramaz.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm eğitim Milli Eğitim Bakanlığına verildiği ve bu bakanlık kendine bağlı okullarda öğrencilerin giyim kuşamı ile ilgili kurallar bir yönetmelikle düzenlemek zorunda olduğu halde (Hem de 12 Eylül'den sonra) Diyanet İşleri Başkanlığına başvurarak oradan İmam Hatip Liselerinde okuyan kızların başlarının örtülü olup olmaması hususunda fetva istemiştir, hem fetva istemesi hem de bu başkanlığın kız ve erkeklerin birlikte oturup ders görmelerinin İslam'a aykırı olduğu yolundaki kendi iddiası üzerine hiç durmadan, kızların başlarının örtülmesi gerekli ve hatta laikliğin koşulu olduğunu bildirmesi de laiklik açısından çok şaşırtıcı olmuştur.

(Cumhuriyet, 7 Aralık 1981)

Atatürk'ün Kültür Anlayışı

Bakıp büyütmek, elde etmek anlamlarına gelen Latince Colere kökünden türetilmiş olan KÜLTÜR bir yandan bir şeyi güzelleştirmek veya belli bir amaç için kullanılabilir bir hale getirmek için sarf edilen çabaya, bir yandan da bu çabanın sonunda elde edilen başarıya denilmektedir. Bundan ötürüdür ki, KÜLTÜR hem tarlanın ekilebilir hale getirilmesi, hem de o tarlaya bir şey ekilmesi için kullanılmaktadır. Giderek bu anlamlar daha soyutlaşmış bilgi, ruh, sanat alanlarında elde edilen sonuçların toplamı için kullanılır olmuştur. Böylece bir kimsenin kültüründen bahsedildiği gibi bir ulusun kültüründen, belli bir dönemde belli bir yörenin kültüründen bahsedilir olmuştur.

Atatürk'ün kültür anlayışı da, Türkiye topraklarını bir tarla olarak kabul edersek bu tarlada gelmiş geçmiş insanların elde ettikleri bilim ve sanat verilerini Ortaasya'dan gelmiş ve İslam kültürü ile yoğrulmuş, ama burada yüzyıllarca yaşamış türlü uluslarla karışmış olan Türklerin beraberlerinde getirdikleri kültür verileri ile karışmasından

doğan bir kültürü kapsamaktadır.

Bunun içindir ki, Atatürk Hititlerin İndocerman asıllı olduklarını bildiği halde onları Türk saymış, yalnız bununla kalmamış Anadolu tarlasında yaşamış olan ve kökleri hâlâ halk arasında ağızdan ağza iletilen masallarda, söylencelerde veya yeraltı ve yerüstü kültür kalıntılarında yaşayan bütün ulusları Türk olarak kabul etmişti.

Gerçekten de Anadolu insanının kültürü Anadolu'dan geçmiş kültürlerden soyutlanamaz. İslam bilginleri, feylesofları, Süryani papazların çevirileri aracılığı ile her ne kadar eski Yunan filozofları ve bilginleri ile bağlantı kurabilmiş ve onların buluş ve düşünceleri üzerinde kendi kültürlerini yükseltmiş iseler de bu Müslüman bilginlere ve bilgelere Yunan yazını ve tiyatrosu ulaşamamıştır. Ancak bugün Oidipus'tan tutun bütün Yunan dramları kralların padişah olduğu masallarda Anadolu'da anlatılmaktadır

Anadolu Hititlerden başlayarak gerçekten çok büyük renkli bir kültüre tarlalık etmiştir. İşte bu kültürün daha doğrusu kültürlerin temellerine inmek, masallardan, söylencelerden, kalıntılardan, kitaplardan, yapıtlardan elde edilenleri, Türklerin Ortaasya'dan getirdikleri ve İslam kültürü ile zenginleştirdikleri ile bir senteze götürmek Anadolu Türk kültürünü oluşturacaktır. Yalnız sözlerim yanlışa anlaşılmasın. Son zamanlarda pek moda olan TÜRK-İSLAM sentezi sloganını kastetmiyorum; ben Anadolu kültürlerinin İslam'la zenginleşmiş bir Türk kültürü ile sentezini kastediyorum. Atatürk'ün amaçladığı da budur. Bu ise ancak Batı'nın bilimsel metodlarının uygulanması ile olur. Hem bu kültürleri araştırmada hem de bahsettiğim sentezi oluşturmada Batı'nın yöntemlerini kullanmak zorundayız. Batı'yı taklit etmeyeceğiz demekle hiçbir yere ulaşamayız. Zaten bilimsel yol tektir, son çağlarda Batı bunun temsilcisidir, yoksa bilim evrenseldir ve bütün insanlığın malıdır. Kitle haberleşme araçlarının bugün ulaştığı gelişmede çok geçmeden Kültür de evrensel olacak yalnız yerel renkler taşıyacaktır.

(Panel konuşması, 1982)

10'uncu yıl

İlhan Selçuk

Bahriye Üçok ne Tanrısızdı ne de dinsizdi; İslamı kaynaklarına inerek yorumluyordu; ancak, bu yorumlar, şeriatı en koyu biçimiyle toplumda uygulamak ve devlet düzenine dönüştürmek isteyen bağnazın siyasetine ters düşüyordu.

Kimisi der ki:

- Kuran'da yazsa da ben kadının çuvala sokulmasını insan aklına aykırı bulurum.

Bir görüştür bu; ama, şeriatçıyı daha az tedirgin eder; Bahriye Üçok, Müslümanlığın toplumu çağdışına iten bir din olmadığını savunur; sözgelimi "tesettürü" ele alırken İslam kaynaklarına inerek yorumunu yapardı; din bilginliğinde sözü ve yeri olan bir saygın kadındı.

Varlığı bile kadına 'ikinci sınıf yaratık' ya da 'köle' gibi bakanları çıldırtmaya yeterliydi.

Üçok'un öldürülmesi, İslamda kadının yerini bir kadın olarak tartışmasından tedirgin olanların cinayetidir. Fikirleriyle başa çıkamayınca Üçok'u susturmayı yeğlediler. Türk insanı- kadın ya da erkek- olayın bu yanını önemle düşünmelidir: Terörün Bahriye Üçok'a dönük yüzünde, kadını insandan saymayanların parmağı var.

*

Cinayeti kim işledi?

Gerçekte 'faili meçhul' gibi görünen bütün cinayetlerin failleri bellidir; ama, ne yazık ki devletin içine yuvalanmış kimi odaklar karanlığın yanında yer alıyorlar. Yoksa en aşağı çeyrek yüzyıldan beri öldürülenlerin yaptıkları yanlarına kâr kalmazdı. Türkiye'nin değerli insanlarına, gazetelerine, yazarlarına, bilim adamlarına birbiri ardına kıyanların kimler olduğunu ortaya çıkarmak görevini üstlenenler şimdi ne yapıyorlar?

Uygar ülkelerde olsa; yer yerinden oynar, sorumlular kamuoyunda sorguya çekilir. Kimdir sorumlu? Önce başbakandır, hükümettir, içişleri bakanıdır, validir, emniyet müdürüdür; ama bizde kimsenin kılı kıpırdamaz. Başımıza gelen sanki arabesk bir yazgıdır; nutuklar atılır, palavra sıkılır, yorumlar yapılır, 'kimliği açıklanmayan bir emniyet görevlisi' uzmanca bilgiçlik taslar, yüksek koltuklarda oturanlar terörü kınarlar. Birkaç gün sonra herşey unutulur, başbakan koltuğunda oturur, içişleri bakanı keyfine bakar, emniyet müdürü olay sanki kendisinin sorumluluğu kapsamında değilmiş gibi günlük yaşantısını sürdü-

rür, herkes yeni bir cinayet haberine kadar beklentiye geçer; ister Hiram Abbas öldürülsün ister Bahriye Üçok, sağır duvarların önünde insanlar kurşuna dizilirler.

Devlet cinayeti seyreder.

*

Yıl 1990!

10 yılda bir Türkiye'de darbe, sıkıyönetim, darağacı, deli gömleği...

Bu kez olmaz mı?

Bir ülke düşünün, aylık -yıllık değil- enflasyon oranı yüzde 10'a dayanmış. 50 milyar dolar dış borç. 50 trilyon lira iç borç. Ülke dünyanın en sıcak bölgesindedir. Kuveyt'i işgal eden Irak'ın sınırındadır. Sorumsuz Cumhurbaşkanı bütün yetkileri eline almış. Başbakan ha var, ha yok. Muhalefet Meclis'te çalıştırılmıyor. Muhalefet liderleri anayasayı çiğneyen Cumhurbaşkanı'yla görüşmüyor. Siyasal iktidarın oy tabanı yüzde 20'nin altına kaymış. Halkın yüzde 80'i tek başına ülkeyi yöneten sorumsuz Cumhurbaşkanı'na karşı. Ülkenin Güneydoğu bölgesinde kurulan 'olağanüstü hal' rejimidir. Sansür ve sürgün kararnameleriyle yönetilen ülkede içişleri bakanı gazete toplar, matbaa kapatır. Vali; toplantı, gösteri yürüyüşü, konser, tiyatro yasaklar. Sorumsuz Cumhurbaşkanı'nın Amerika gezisinde ülkeyi ne gibi 'taahhütleri' altına soktuğu bilinmez. 'laik cumhuriyet'le laikliği savunan insanlar birbiri ardına öldürülür. Terör sokakta kol gezer. Büyük kentlerde her gün önemli soygunlar bitmez tükenmez. Cezaevleri siyasal hükümlülerle ve gazetecilerle doludur. İki ayda akaryakıt fiyatlarına yüzde 90 oranında zam yapılmıştır.

Ama muhalefet Parti Meclisi üyesi Doçent Bahriye Üçok, postadan gelen bombayla öldürülür.

*

Sanıyorum hepimizin birazcık akla, biraz da sağduyuya gereksinmesi var...

10'uncu yıldayız.

(Cumhuriyet, 9 Ekim 1990)

Niçin Bekliyoruz?

Hikmet Çetinkaya

Kendi dalında yetkin bir bilim insanı, laik, çağdaş, demokratik Türkiye Cumhuriyeti'ni koruyan, Atatürk ilke ve devrimlerinden ödün vermeyen bir politikacı.

Kargoyla gönderilen paketi açmadan önce kızının yanından uzaklaşmasını istiyor Doç. Dr. Bahriye Üçok:

- Ne olur, ne olmaz sen uzakta dur...

Ne kadar ilginç değil mi?

Her an bir saldırıya uğrayıp öldürüleceğini düşünüyor. Telefonu sık sık çalıyor:

- O münafık ne yapıyor, dilini keseceğiz...

Ne diyor Başbakan?

- Bu tür terör olayları, 12 Eylül öncesi terör olaylarına karıştırılmamalıdır...

Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı böyle söylüyor.

Artık nereden kaynak bulduğu apaçık ortada olan bir terör örgütünün işlediği cinayetlerin üzerine gidilmesi gerektiği halde, nedense 12 Eylül 1980 öncesi ve sonrasının değerlendirilmesi yapılıyor.

Niye, niçin?

Bir örgüt insanları öldürüyor. Seçilen kişilerin tümünün ortak kimliği aynı; Atatürkçü, laik, çağdaş.

Amaç bellidir...

Mektuplar geliyor, çoğu küfür dolu. Tıpkı, Muammer Aksoy'a, Çetin Emeç'e, Turan Dursun'a geldiği gibi.

Doç. Dr. Bahriye Üçok yaşamı boyunca Atatürk ilke ve devrimlerini savundu. 12 Eylül 1980'den sonra "devrim" sözcüğünü "inkılap" olarak değiştirenlerin TV'de gözlerinin içine baka baka şöyle dedi:

- Ben yaşamımı Atatürk'ün ilke ve devrimlerine adadım.

Önceki gece TV'de Başbakan Yıldırım Akbulut'un, Üçok'un bombalı paketle öldürülmesine ilişkin açıklamasını dinlerken karamsarlığımız daha da artıyor. Atatürkçü, laik, çağdaş, aydın insanlar teker teker yok edilecektir. Türkiye bir kaosa sürüklenecek, düşlerinde kurdukları Ortaçağ'ın karanlığını bu ülkenin üzerine örteceklerdir.

Bir senaryo var ortada.

Bu senaryo çeşitli dönemlerde uygulanıyor. Hedef belirlenmiştir. Hedef laik, çağdaş, demokratik Türkiye Cumhuriyeti'ne yöneliktir.

İnsanlar birer birer öldürülecek, suçlular yakalanmayacaktır.

Konuşulanları uzaktan dinleyebilecek aygıtları elinde bulunduran polis terör örgütlerini tanımıyorsa bunun sorumlusu bu ülkeyi yönetenlerdir.

Bugün polis örgütünde bir huzursuzluk yaşanıyor. Görüştüğümüz ya da bize mektupla sorunlarını ileten polis memurları örgütteki ayrımdan sözederken şöyle diyor:

- Lojman verilmesi, polisin namaz kılıp, kılmamasına bağlıdır. Terfilerde de aynı ilkeler benimsenmektedir.

Polis, kanlı cinayetlerin odak noktalarını bulup ortaya çıkarabilecek mi?

Başbakan Akbulut'a göre 1980 öncesi devlet yoktu ve vatandaş güvenini yitirmişti.

Acaba?

O gün devlet vardı. 13 Eylül 1980 günü terör "şıp" diye birden kesilivermişti. Yirmi dört saat içinde Türkiye'de kan denizi çekilmişti.

Ne diyor Akbulut?

- Şimdi devlet var, o zaman devlet görevlileri görevlerini yerine getirmiyordu. Şimdi güvenlik güçleri görevlerinin başındadır.

O halde niye duruyorlar?

Karanlık güçlerin terör örgütleri niçin bugüne dek bulunmuyor yakalanmıyor?

Başta siyasal iktidar olmak üzere, diğer siyasal partilerin oturup bir yol bulmaları gerekir.

Bu mutlaka yapılmalıdır...

Başbakanın "terör şimdi farklı" diyerek olayı geçiştirmemesini diliyoruz.

Evet olay farklı. Geldiği yer biliniyor. Hedef de apaçık ortada.

Demokrasiye... Laik, çağdaş, demokratik Türkiye Cumhuriyeti'ne.

O halde niye bekliyoruz?

(Cumhuriyet, 9 Ekim 1990)

O, gerçek bir aydındı

Oktay Ekşi

Atatürk devrimlerine ve özellikle "laik Türkiye'ye" inanlar bir şehit daha verdiler: Doç. Dr. Bahriye Üçok, kendi adına gönderilen kitap şeklinde bir bombanın patlamasıyla hayata gözlerini kapadı.

Üçok, İslamiyet'e yürekten inanmış bir insanın Atatürk ilkelerine ve özellikle laikliğe bağlı olabileceğini kanıtlayan çağdaş bir bilim kadınıydı. Laikliği İslamiyet'in düşmanı sanan bağnazlara karşı tek başına, yıllarca süren yürekli ve onurlu bir savaş verdi. Yaşamını bu savaş uğruna yitirdi.

Üçok, topluma karşı taşıdığı sorumluluğun gereğini yapmayanların ancak sahte birer aydın sayılabileceğini bilenlerdendi.

Üçok'un şehit edilmesi, Türkiye'nin dönüp dolaşıp yedek subay teğmen Kubilay'ın 1930 yılında kör bir testereyle boğazı kesilerek öldürüldüğü noktaya geldiğimizi göstermektedir.

Ne var ki o zaman Türkiye, Atatürk devrimlerini koyan ve yerleştirmeye çalışanların yönetimindeydi. Şimdi ise o devrimleri söküp atmak için sinsice çalışanlar tarafından yönetiliyor.

Daha da hazini, Atatürk devrimlerini korumakla yükümlü olanların bir kısmı –bazı valiler, kaymakamlar, bazı savcılar ve emniyet müdürleri, bazı eğitimciler, bazı yargıçlar- görevlerini yapmamak suretiyle bu gidişe yardım ediyorlar.

Kısaca Türkiye adım adım uygulanan bir senaryo ile tam olarak irticanın eline teslim edileceği adrese götürülüyor.

Hem de başta muhalefet partileri olmak üzere, tüm aydınların ve tüm kamuoyunun gözleri önünde bu plan uygulandığı halde kimse ayağa kalkıp "Bu gidişe müsaade etmeyeceğiz" demiyor. Doğru Yol Partisi'nden bu konuda maalesef ciddi bir beklenti söz konusu değildir. Çünkü ANAP aslında DYP'lilerin daha önce isteyip de yapamadıklarını uygulamaktadır.

SHP'den ne kadar umutlu olabileceğimiz Bahriye Üçok olayına gösterecekleri tepki ile ortaya çıkacaktır.

Türkiye'deki irtica hareketleri "dinin siyasalaşması" diye nitelendirilip bu tehlikeyi umursamaz görünmeyi tercih eden Deniz Baykal, SHP'nin genel Sekreterliği'nden ayrıldığına göre, şimdi biraz daha umutlu olmak için sebep vardır.

Kaldı ki Bahriye Üçok, bu partinin hem parti meclis üyesiydi hem de SHP için "laiklik" konulu raporu hazırlayan komisyonun üyesiydi.

Üçok'un şehit edilmesi olayının "polis" açısından değerlendirilmesine gelince:

Hemen ifade edelim ki faillerin bulunması gibi bir ihtimal "yok" denecek kadar azdır. Çünkü mülki idare gibi Emniyet örgütü de laikliğe karşı eğilimleri benimseyen ve bu eylemlerle sempati ile bakanların elindedir.

Aslını ararsanız bu durum, 1974'te CHP-MSP koalisyonu kurulup İçişleri Bakanlığı MSP'li Oğuzhan Asiltürk'e (sonra da Korkut Özal'a) teslim edildiğinden beri sistemli biçimde sürdürülen "devleti ele geçirme" planının tabii sonucudur.

Anımsanacağı gibi o koalisyon mimarı da Deniz Baykal'dır.

Üçok'un şahadeti üzerine bir takım çevrelerin hemen harekete geçip "bu olayı Müslümanlara bağlamaya kimse kalkışmasın" dediklerine tanık olacağız. Nitekim Muammer Aksoy, Çetin Emeç ve Turan Dursun'un öldürülmeleri üzerine hemen bunu söylemişlerdi.

Bize kalırsa kimse ne "şu yaptı" desin, ne de "bu yapmaz" demeye kalksın. Hele kimse "suçluların telaşı içinde" olmasın.

Bir zamanlar Sayın Süleyman Demirel, "Bana kimse milliyetçiler adam öldürüyorlar dedirtemez" dediydi de sonra çok mahcup olduydu... Unutulmasın...

(Hürriyet, 8 Ekim 1990)

Kim verecek bu hesabı?

Emin Çölaşan

Değerli bilim insanı, Atatürk ilke ve devrimlerinin yılmaz savunucusu Bahriye Üçok öldürüldü. Böylece, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez bir kadına siyasal amaçlı suikast düzenlenmiş oldu. İlk kez bir kadın, hem de çok değerli bir bilim insanı ve politikacı öldürüldü.

Böyle üzücü bir olay olduğu zaman, gazete bürolarının durumunu görmenizi isterim. Olay bir anda öğrenilir ve büroda bir bomba gibi patlar... Gazeteciler haber toplamak için koşuşturmaya başlar. Hemen örgütlenme yapılır, evdeki arkadaşlar çağrılır ve herkes bir yere gidip haber peşine düşer... Önceki akşam Üçok olayında da böyle oldu. Önce hepimiz olayın şokunu yaşadık. Sonra yoğun koşuşturmaca başladı. Muhabir ve foto muhabiri arkadaşlarımız, yazılışlerinde çalışmalarımız gecenin geç saatlerine kadar seferber oldular. Gazetelerin daha önceden belirlenmiş manşetleri ve sayfaları, o saatten sonra değiştirildi. Bütün bunlar, zaman karşı amansız bir yarışta gerçekleştirilirken, olayı radyo ve televizyondan biraz sonra öğrenecek olan milyonlarca insan gibi, bütün gazeteciler de ağlayacak gibiydi.

Bahriye Üçok'un öldürülmesi olayını, bir İslamcı örgüt üstlendi. Bu durum şaşırtmaca da olabilir. Yapan kim olursa olsun, Türkiye'nin değerli bir evladı daha hedef seçilmiş ve amaca ulaşılmıştı...

***

Ülkemizde terör, yine tırmanıyor. Her kesimden ve her görüşten insanlar peş peşe öldürülüyor... Ancak son olaylarda bir şey dikkati çekiyor... Öldürülenlerin çoğu ilerici, aydınlık kafalı, Atatürk ilke ve devrimlerini benimsemiş insanlar...

Hükümet, olup biteni uzaktan izliyor. Başta İstanbul olmak üzere büyük kentlerimizde her türlü asayişsizlik sürüp giderken, ülkeyi yöneten bu hükümet olduğu yerde oturmaya devam ediyor... Birkaç hükümet üyesi başsağlığı mesajı yayınlıyor ama katillerden hiç kimse, ne hikmetse yakalanmıyor!...

Eğer başka bir ülkede yaşıyor olsaydık, bunların hesabı bu hükümetten fena halde sorulurdu. Ama Türkiye bunların elinde öyle bir ekonomik ve sosyal kargaşaya sürüklendi ki, arada öldürülen bilim adamlarının, gazetecilerin, devlet görevlilerinin ve diğerlerinin katillerinden bir tanesi bile bulunamıyor!... Yazık, gerçekten çok yazık!

Hatırlayınız, bundan kısa bir süre öncesine kadar devletin ve bu hükümetin başında olan bu şahıslar, toplumu umacı gibi korkutmak ve kendilerine paye çıkarmak için bir slogan kullanırlardı:

"Ey benim güzel vatandaşım, eğer biz işbaşında olmasak, Türkiye'de yeniden terör başlar. Bu eski siyasetçiler yine işbaşına gelseler,

anarşi ve terör hortlar...Aman bizim değerlerimizi bilin... Yoksa 12 Eylül öncesine döneriz!..."

Atalarımız "Büyük lokma ye, büyük konuşma" demişler... bunlar hem büyük lokma yediler, hem de büyük konuştular... Şimdi gözlerinin önünde olup biten bu olayları tribündeki seyirci gibi izliyorlar ve ellerinden sadece başsağlığı mesajı yayınlamak geliyor.

Terör olayları, bütün milletin ortak sorunudur ve bunu asla iç politika malzemesi yapmamak gerekir. Ama geçmişteki olayları kendileri için kullanmaya kalkışanlara, bazı hatırlatmaları yapmakta yarar var.

Büyük lokma ye, büyük konuşma!

***

Burada hep yazıyorum... Kim olursa olsun, insanların öldürülmesine karşıyım... Çünkü bu işin sonu, bunu yapanlar açısından gelmez...

Öldürülen ve katilleri asla bulunamayan insanlarımız için üzülüyoruz... Ama bütün bu kargaşa ortamında ve acı olaylar içerisinde bir tek tesellimiz var... Halkımız, en az 50 milyon insanımız, açlıkla, sefaletle ve haksızlıklarla boğuşuyor ve terör odaklarına artık yüz vermiyor. Terör, halkı ve toplumu yanına çekemiyor.

Aslında bir hükümet için bundan daha uygun bir ortam olabilir mi?... Ama hayır, bunlar bu fırsatı bile kullanmaktan aciz kalıyorlar. Devleti ve özellikle polis örgütünü belli kafalara teslim etmişler, "Bizden değil" gerekçesiyle en değerli ve uzmanlaşmış polisleri işten uzaklaştırmışlar. Gözlerinin önünde olup biteni seyrediyorlar.

Türkiye bu sorumsuz ve vurdumduymaz yöneticiler işbaşında kaldıkça daha nice Bahriye Üçok'lar, Muammer Aksoy'lar, Çetin Emeç'ler gidecektir.. Ama onlar gibiler, öldürülmekle tükenmeyecektir.

Uygar ve korkusuz insan, gerçek Atatürkçü Bahriye Üçok'a Allah'tan rahmet diliyorum. Başımızdaki bu adamlara da "Artık biraz kendinize gelin, rezalet diz boyu" diyorum. Onların duymayan kulaklarına sesleniyorum!

(Hürriyet, 8 Ekim 1990)

Devlet Sorunu

Altan Öymen

Cinayet metotları arasına "bombalı paket" de girdi. Daha doğrusu, yeniden girdi. 1980'den önce, Malatya'nın Belediye Başkanı rahmetli Hamido'ya uygulanmıştı. Ve o zamanki terörün tırmanmasındaki etkisi büyük olmuştu.

Rahmetli Bahriye Üçok, laiklik konusundaki çalışmaları ve duyarlılığı ile de tanınmış bir aydınımızdı. Rahmetli Muammer Aksoy gi-

bi... Rahmetli Çetin Emeç gibi...

Onların katillerine ait herhangi bir ize rastlandığını gösteren hiçbir işaret, hâlâ yoktur. Tahran radyosunca, "Türk Salman Rüşdi'siydi" diye nitelenen Turan Dursun'un katilleriyle ilgili soruşturma hâlâ karanlıktadır.

O cinayetler tabancayla işlendiği, bazısının faillerini –uzaktan da olsa- görenler olduğu, bazısında olay yerinde birtakım ipuçları bulunduğu halde...

Rahmetli Üçok'a bombalı paket gönderenlerin izine ulaşmak, herhalde daha güç olacaktır.

Bunlar, siyasal terör olaylarının bir bölümü... Kısmen de olsa aydınlatılamadıkları sürece, aralarındaki hedef benzerliği göz önünde tutulacak ve hepsinin aynı merkezden veya birbirine paralel merkezlerden kaynaklandığı şüpheleri yoğunlaşacaktır.

***

Siyasal cinayetlerin öteki bölümünde de durum öyledir: Rahmetli polis memuru Kazım Çakmakçı'dan başlayıp, rahmetli albay Rıfat Uğurlutan'a ve rahmetli Müsteşar Yardımcısı Hiram Abbas'a kadar gelen cinayetler dizisinin failleri de, belli ki, bir başka merkezin veya birbirine paralel merkezlerin elemanlarıdır.

***

Böylece, 1990 Türkiye'sinin önüne, terörü karşılıklı olarak tırmandıran iki kutup çıkıyor.

1980 öncesinde de manzara, niteliği değişik de olsa, genel hatlarıyla öyleydi. Bir tarafta "sağ terörist" öteki tarafta "sol terörist" diye sınıflandırılabilecek merkezler vardı. Gerçi iki kutbun da etrafındaki gruplar çeşitliydi, zaman zaman birbirleriyle de vuruşuyorlardı. Ama ana hedefleri, aşağı yukarı aynıydı. Sağ teröristler solcu diye bildiklerini, sol teröristler sağcı belledikleri vurmak ve sindirmek istiyorlardı.

Şimdiki hedefler biraz değişiktir... Birinci kutup "laiklik" üzerinde duyarlı olanları, ikinci kutup eski ve yeni güvenlik elemanlarını vurmak, vuramadıklarını sindirmek amacındadır.

Tabii bu, olayların görünen yanlarına bakılarak varılabilen bir sonuçtur. Aslında daha önce de belirtik: ortada iki kutup olması, şu gerçeği değiştirmiyor: İki kutup da bir yerde birleşiyor: karşılıklı bir terör tırmanışıyla Türkiye'nin demokratik rejiminin çökertilmesi.. Eğer başarılı olurlarsa, varacakları ortak nokta budur.

Bu yüzdendir ki olaylara "münferit vak'a"lar gibi bakılamaz. Türkiye Cumhuriyeti, tüm kurumlarıyla birlikte, çok ciddi bir "devlet sorunu" karşısında bulunduğunu artık görmelidir.

(Milliyet, 7 Ekim 1990)

Üçok'tan Bu Yana...

Oktay Akbal

"İtiraf etmekten çekinmeyelim ki bugün Türkiye, çeşitli akımların yanı sıra cumhuriyete karşı şeriatı açık veya kapalı, örtülü olarak savunan mihraklarla karşı karşıyadır."

Bu sözler 11 Nisan 1984'te TBMM kürsüsünde söylenmiştir. Tam 16 yıl önce!.. Konuşmayı yapan Ordu Milletvekili Doç. Dr. Bahriye Üçok ...

Milletvekilleri ikide bir Üçok'un sözlerini kesmeye çalışırlar, o "Gerçekleri söylememi istemiyorsunuz" diyerek konuşmasını sürdürür:

"Diyanet İşleri gazetesinde şöyle deniliyor: İslam ilkelerine zıt bir durum tatbik edilmek istendiğinde devlete itaat edilemez. Yani biz, şeriat kurallarına ters düşen bir kanun çıkaracak olursak halkı isyana teşvik etmiş olacağız."

Bu sözlere karşı ANAP iktidarının bakanları "Bu Meclis'in vaktini işgal etmeye hakkınız yok" diye bağırırlar. İçişleri Bakanı Akbulut, "Bu konuda küçük olaylar büyütülüyor. Dediğim gibi olaylar fazla abartılıyor" der!..

O günlerde Kenan Evren Cumhurbaşkanıdır. Turgut Özal Başbakandır. İktidarda tek başına Anavatan Partisi bulunmaktadır... Ne var ki, Üçok'un tehlikeleri haber veren sözleri bu kişilere vız gelmekte, gerçekleri açıklayanları susturmak baskısı büyük bir güçle sürdürülmektedir.

Sonra neler mi oldu?

Bahriye Üçok, evine gönderilen bir paketi açmaya çalışırken bir bombanın patlamasıyla öldürüldü.

Derken Prof. Dr. Muammer Aksoy, onun da ardından Sevgili Uğur Mumcu... Ve daha kimler, kimler...

En sonra da Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı... Bütün bu şeriatçı cinayetlerin soruşturulması aradan uzun zaman geçtikten sonra yapılıyor, sonuç alınıyor mu, alınacak mı, orası da belli değil daha!..

Ya toprak altından çıkarılan sayısız ceset. Günümüzde hızı kat kat artan şeriat propagandaları, sinsice insan hakları, demokrasi edebiyatını siper alarak cumhuriyet devrimlerine saldırma girişimleri!..

Erbakan'ları Fethullah'ları savunan TV kanalları, gazete yazarları!.. Adaletin açtığı soruşturmaları küçümseyenler daha düne kadar Batılılara, çağdaş uygarlıktan yana olanlara küfredenler, şimdi aynı Batılılardan merhamet dilenmekte!..

Yalnız on beş yıl önce mi? Şeriatçı tehlikeden söz edenler, yazı yazanlar öylesine çok ki! Ama oy hesabı, kafasızlık, özel çıkar dolapları

bütün bu tehlikeli oluşumu önledi, gizlemeye çalıştı hepimizin gözleri önünde...

Sonunda Erbakan, başbakan bile oldu. Oldu ama, cumhuriyet ordusunun uyarısı ve halkın bilinçli davranışıyla uçuruma giden yoldan geri dönüldü 28 Şubat günü!.. Şimdi bir kez daha gerici ortaklıklar kurulmuştur. KHK konusu alabildiğine sömürülmektedir.

Cumhurbaşkanı'nın hukuk açısından dirençli tutumu bile yobaz kafalılarca yanlış yorumlanmaktadır.

Peki ama Ecevit, daha düne kadar Fethullah'ı övmüyor muydu? Tutuklanma kararını içine sindiremediğini söylemiyor muydu?.. Bütün bu gerçekleri ilk başbakanlığında görmemiş miydi.

Bahriye Üçok'un uyarısı bugün de günceldir, bugün de büyük bir uyarıdır.

(Cumhuriyet, 22 Ağustos 2000)

Bahriye Üçok'u Anarken

Daver Darende
Emekli Diplomat-Yazar

6 Ekim 1990 günü bombalı bir paketin patlaması sonucu yaşama veda ederek aramızdan ayrılan, bizleri derin bir yasa boğan Doç. Dr. Bahriye Üçok'u nasıl unutabilirim? Aydınlanma devriminin sönmeyen meşalesi Bahriye Üçok, 1950 yılında Ankara'da Hamamönü semtindeki 4. Ortaokul'da benim tarih hocamdı. Tarih dersini bana o sevdirdi. Şimdi O'nun sıcaklık dolu, aydınlık yüzü gözümün önüne geliyor, değerli hocamın saygın kişiliğini, "Atatürk çağdaş bir ulus yarattı, kulluktan yurttaşlığa geçtik, ne mutlu bizlere" sözlerini, Kemalist devrimi anlatırken heyecanını ve coşkusunu unutamıyorum"

Şeriat yanlılarının ülke çapında örgütlendiği, aydınlığın hızla karanlığa dönüştüğü bu duyarlı dönemde O'nu çok arayacağız.

Yıllar çok çabuk geçiyor. Bahriye Üçok hocamı yitirteli tam on yedi yıl oldu. Geçen gün Hamamönü semtindeki eski okulumun önünden geçerken hocamı bir kez daha saygıyla andım. Bahriye Üçok ve onun gibi saygın nice öğretmenlerin görev yaptığı okulumun yeni görünümü birden içimi kararttı. Ürpermekten kendimi alamadım. Günümüzde "Cebeci Ortaokulu" adını alan o güzelim bina tümüyle yeşil renge boyanmış, adeta kişilik değiştirmişti. Bahriye Üçok, her türlü incelikten yoksun bu çirkinliği iyi ki görmedi. Görseydi çok üzülürdü.

Yaşamı boyunca laiklikten ve Atatürk ilkelerinden asla ödün vermedi. Dinine saygılıydı. Derslerimizde Atatürk'ün "Söylev"ini okumamızı önerir, Ulu Önder'in "Çağdaş uygarlığın üstüne çıkacağız" sözünü bizlere ezberletirdi. İnsanlık ve kültür devriminin öncüsü Ata-

türk'e ve O'nun devrimlerine hayranlık duyardı. Atatürkçülük onun için ulusal bağımsızlık ve ulusal onur demekti.

Geçmiş yıllara dönerek hocamla yaptığımı bir söyleşiyi anımsamaya çalışıyorum. Sanıyorum 1988 yılının ortasıydı. Dışişleri Bakanlığı'nda Batı Dairesi Başkanı idim. Değerli hocama Bakanın özel kalem müdürlüğünde rastlamıştım. O gün onunla yaptığım söyleşiyi unutamıyorum. Bana şöyle demişti:

"Laiklikten dönüşü düzeltmek ekonomiyi düzeltmekten çok daha zordur. Laikliği birinci planda tutmak, inanıyorum ki hem kadın haklarını, hem de Türkiye'nin bütünlüğünü sağlamanın tek çıkar yoludur." Konuşmasına daha sonra şöyle devam etti:

"Laikliği, yani din baskısından kurtulmuş özgür düşünceyi egemen kılmak, gerçekçi eğitimi programlaştırmak ve bunda başarılı olmak, yani Atatürk ilkelerini yeniden geçerli kılmak, Türkiye'yi bir iç savaşın eşiğinden geri döndürmek ve ikinci Kurtuluş Savaşı kazanmak ölçüsünde değer taşıyacaktır."

Türkiye bir yol ayrımında. Kuranıkerim'deki ayet ve surelerin "yasa" olarak nitelendirildiği, dinsel baskıyla akıl dışı öğretilerin hızla yaygınlaştığı, Türkiye'nin bir din devletine dönüştüğü bu günlerde Cumhuriyeti ve devrimleri kim, nasıl koruyacak? Ülke elden giderken bu sorunun yanıtını ne acıdır ki kimse veremiyor.

6 Ekim 1990 günü tüm ülkemiz için bir yas günü idi. O gün yaşamını ülkesi uğruna feda eden hocam Bahriye Üçok'u son yolculuğuna uğurlamak üzere Maltepe Camii'nde toplandık. Törende devlet erkanının bir bölümü de hazır bulundu. Cumhuriyet aydınlanmasının sönmeyen meşalesini gözyaşlarımızla uğurladık.

Meşalesi hiçbir zaman sönmeyecek olan Bahriye Üçok'u O'nun izinde yürüyerek yaşamlarını ülkesi uğruna feda etmiş olan tüm aydınlarımızı saygıyla ve artan bir özlemle anıyorum.

6 Ekim 2007

Uğur Mumcu

BAHRİYE ÜÇOK...

FRANKFURT– Laikliğin dirençli ve imanlı savunucusu Bahriye Üçok'un ölümünü Frankfurt'ta öğrendim. İçim acıyla doldu.

Bahriye Üçok, Ankara Hukuk Fakültesinin emekli siyasal tarih profesörü Atatürkçü aydın, tarih ve dil bilgini Coşkun Üçok'un eşiydi. Karı koca Üçoklar, bütün yaşamları boyunca hep laikliği savundular. Prof. Coşkun Üçok, iki yıl önce aramızdan ayrıldı; son yıllarda sürekli ölüm tehditleri alan Bahriye Üçok da profesyonelce düzenlenen bir suikast ile öldürüldü.

Üçok, 26 Eylül günü Almanya'nın Tübingen kentinde "İslamda Kadın ve Laiklik" konusunda bir konferans vermişti. Üçok, Berlin Türk Bilim ve Teknoloji Merkezi tarafından düzenlenen "laiklik ve demokrasi" konulu bir konferans vermek üzere önümüzdeki günlerde Berlin'e gidecekti.

Turan Dursun da, öldürülmeseydi Almanya'nın çeşitli kentlerinde din ve laiklik konularında konuşmalar yapacaktı.

Bahriye Üçok niçin öldürüldü? Bu sorunun yanıtı bellidir.

Atatürk ilkelerini savunduğu için! Evet bunun için. Üniversite ve yüksekokullarda kız öğrencilerin başörtü takmalarının İslam dini ile ilgisinin bulunmadığını, türban ve başörtünün birtakım tarikatların bayrağı gibi kullanıldığını kanıtladığı için.

Ne acı ve ne yazık ki, ülkemizde cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'ün ilkelerini savunmak artık bir cesaret işi olmuştur!

Prof. Muammer Aksoy da Atatürk ilkelerini inançla ve dirençle savunduğu için öldürüldü. Ülkemizin aydınlık yüzlü, ilerici ve namuslu aydınları karanlık güç ve örgütlerce art arda öldürülüyorlar. Kubilay'ı kör testere ile boğazını kesip öldürenler, bugün birer birer hortlayıp Atatürkçü aydın avına çıkıyorlar.

Devlet, bütün bu olup bitenleri, tribünlerden seyrediyor. Soygun, gasp ve cinayet gün geçtikçe çoğalıyor ve terör her gün biraz daha artıyor. Devlet, bu kanlı gösterileri gözünün ucuyla izliyor. Tıpkı 12 Eylül öncesinde olduğu gibi!

İslami Hareket adlı örgüt Aksoy'u da Üçok'u da öldürdüklerini açıklıyor. Bu örgütü kimler yönetiyor? Bu örgüt, bir komşu ülkeden mi yönetiliyor? Bu örgütün Almanya'da adamları ve silahlı militanları mı var? Kim bunlar?

Bunların kim olduklarını bulup ortaya çıkartmak devletin görevidir. Devletin görevi bu gibi konularda teori üretmek değil, cinayetlerle ilgili somut kanıtlar bulmaktır.

Aksoy cinayeti susturucu takılmış bir silah ile işlendi... Çetin Emeç cinayetinde de susturucu kullanıldı. Cinayetlerde izlenen yöntem bu cinayetlerin profesyonel ellerce işlendiğini gösteriyor. Kimler uçlarına susturucu takılmış silah kullanır? Kimler bu tür bombaları yapabilir?

Ve daha da önemlisi; kimler cinayetlerden sonra polisin giremeyeceği yerlere gizlenebilir?

İslamcı terör örgütleri kimler? Bunları kim kurmuş? Teröristlerin rahatça girip çıktıkları yabancı elçilikler var mı? Türkiye'de son yıllarda öldürülen yabancılar kimler? Kimlerin Avrupa'da ve özellikle Almanya'da bu tür örgütlerle ilişkileri var? Bunlara benzer cinayetler, nerelerde, ne zaman ve kimler tarafından işlenmiş?

Bu cinayetler önlenmezse; yalnızca Prof. Aksoy gibi, Doç. Bahriye Üçok gibi, gazeteci Çetin Emeç gibi ve Turan Dursun gibi Atatürkçü aydınlar değil demokrasinin kendisi de terör kurbanları arasına girecektir!

(Cumhuriyet, 9 Ekim 1990)

BASKI...

Dün Bahriye Üçok'u on binlerce yurttaşın katıldığı anlamlı bir törenle toprağa verdik; bugün de TBMM'de "başörtü konusu" ile ilgili yasa görüşmelerini izleyeceğiz.

Ne diyeceksiniz? İlginç ve dramatik bir rastlantı!

Başörtüsü konusu, ANAP içindeki bir grubun bir çeşit ideoloji bayrağı oldu. Bu grup ne yapıp yapıyor; başörtüyü yasa maddeleri arasına sokuveriyor. 1988 yılında böyle yaptı; şimdi de böyle yapıyor.

ANAP'taki başörtücü grup Yüksek Öğretim Yasasındaki lisans öğrenimleri ile ilgili maddeler görüşülürken getirdikleri bir ek madde ile başörtü yasağını kaldırmış; Anayasa Mahkemesi de eski Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in başvurusu üzerine bu yasa maddesini iptal etmişti.

Getirilen ek madde şöyleydi:

– Yükseköğretim kurumlarında, dershane, laboratuar, klinik, poliklinik ve koridorlarda çağdaş kıyafet ve görünümde bulunmak zorunludur. Dini inanç sebebiyle boyun ve saçların örtü ve türbanla kapatılması serbesttir.

Bu madde Anayasa Mahkemesince 1989 yılının 7 Mart günü iptal edildi. Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme ve yargı organları ile idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlamaz mı?

Anlaşılıyor ki Anayasa Mahkemesi, ANAP grubunu bağlamıyor!.. Bağlamadığı için ANAP, iptal edilen bir yasa maddesini bir başka yasaya sokarak yeniden getiriyor.

Bu kez madde şöyle:

– Genel ahlak, adap ve yürürlükteki kanunlara aykırı olmamak kaydı ile yükseköğretim kurumlarında kılık ve kıyafet serbesttir...

"Tesettür"; İslamcı akımların, İslamcı rejimlerin ve tarikatların birer simgesi, birer bayrağı gibi kullanılıyor. Tesettüre karşı çıkanlar da ölüm listelerine alınıyor.

Prof. Aksoy, üniversitede başörtü takılmasına karşı başlayan tepkilerin sözcüsü olmuş; bu uygulamaların durdurulması için Danıştay'a açılan dava dilekçesini hazırlamış; Doç. Bahriye Üçok da yazı ve konuşmaları ile yüksekokullardaki başörtü sorununun dinsel değil, siyasal nedenlere dayandığını kanıtlamıştı.

İslami Hareket adlı bir terör örgütü de üniversite ve yüksekokullarda başörtü takılmasına karşı çıkan ve bu uğurda savaş veren, yazılar yazan, uğraşan, çalışan, didinen, konferanslarda ve açık oturumlarda konuşan Prof. Muammer Aksoy ile Doç. Bahriye Üçok'u bu nedenle öldürüyor. Bu ortam, ister istemez hem yükseköğretim kurumlarında, hem TBMM üzerinde bir baskı yaratıyor. Amaç da bu...

Dün, alçakça bir cinayete kurban giden Bahriye Üçok'u on binlerce kişi ile birlikte toprağa verdik; törene TBMM Başkanı Kaya Erdem, SHP Genel Başkanı İnönü, DYP Genel Başkanı Demirel, HEP Genel Başkanı Fehmi Işıklar, SHP, DYP ve HP milletvekilleri katıldılar.

Gözlerimiz TBMM'den Maltepe Camisine kadar yan yana yürüyen liderlerin arasında DSP Genel Başkanı Ecevit'i aradı. Ecevit törende ve yürüyüşte yoktu. Herhalde çok önemli ve ivedi bir örgütsel işi çıkmıştı, bu yüzden canını laiklik uğruna veren Üçok'un cenazesine gelememişti.

Prof. Aksoy'un cenaze törenine İnönü bir parti toplantısı nedeniyle katılamamıştı; Üçok'un cenazesine de herhalde aynı özür gerekçeleri ile Ecevit katılmamıştı!

Dün cenazedeydik; bugün Meclisteyiz...

Bugün TBMM'de dramatik bir oylama yapılacak; ANAP'ın liberali, Hareketçisi ve Selametçisi, Yüksek Öğretim Yasasına ek madde getiren tasarıya olumlu oy verip bugünlük başörtüyü, türbanı ve yarın için de çarşafı yasal güvenceye bağlayacak. İslamcılar, ANAP'taki liberallerin de unutulmaz destek ve oylarıyla bir adım daha atacaklar...

Ve sosyal demokrat sol, İslamcı örgütlerin bombalarıyla paramparça olan laik ve ilerici aydınların tabutlarının başında bile bir araya gelemeyecek!

(Cumhuriyet, 10 Ekim 1990)

BİR TEHLİKE...

Günümüzde en büyük tehlikelerden biri halkı, siyasal ve ideolojik nedenlerle birbirine düşürmektir. Bunun acısını 12 Eylül öncesinde hep birlikte yaşadık. Gençlik kesimi "devrimci" ve "milliyetçi" diye ikiye bölündü. İkiye bölünen gençlik de birbirine karşı silahlandırıldı.

Bugün de buna benzer bir tehlike kapımızdadır. Bu tehlike, halkı "inananlar" ve "inanmayanlar" diye ikiye ayırmaktır. Bu ayırım bir kez yapılırsa gerisi kolay; bundan sonra sıra bu kesimleri silahlandırmaya gelir. İnananların, inanmayanlara karşı "cihad"ı başlar. Bu "cihad" silahlı çatışmaya yol açar. Bu silahlı çatışmanın sonunda da en çok silaha sahip kuruluş gelir yönetime el koyar! Olacağı budur.

Oysa, Türkiye'de "inananlar" ile "inanmayanlar" arasında bir savaş yoktur. Savaş varsa, din duygularını ve dince kutsal kavramları kendi çıkarları için sömürenler ile laik devleti savunanlar arasındadır.

Örneğin "İslami Hareket" adlı terör örgütünce öldürülen Prof. Muammer Aksoy, Allah'a inanan bir insandı. Doç. Bahriye Üçok da dinine bağlı bir öğretim üyesiydi.

"İnananlar" ve "inanmayanlar" ayırımı yapay bir ayrımdır; hiçbir dayanağı olmayan bu ayrım, zorlamalarla oluşturulmaktadır.

Atatürk'ün laiklik ilkesi, inananın inanmayana; inanmayanın da inanana karışmadığı bir düzen getirmişti. Bu düzende, siyasetçilerin elleri, camilerden çekilmiş ve din ve vicdan özgürlüğü sağlanmıştı. Laiklik, din ve vicdan özgürlüğünün de güvencesiydi.

Şimdi bu güvenceyi de ortadan kaldırıyorlar. Kaldırmakla da kalmıyorlar; "inananlar" ile "inanmayanlar" ayrımı yaratarak toplumda çok büyük çatışmalara da yol açıyorlar. Bunları yapanlar da İslamcı gruplar içindeki küçük azınlıklardır. İslamcı kesim çoğunlukla bu tür terör eylemlerinden yana değildir.

Bu yüzden, İslamcı terör örgütlerinin bu alçakça eylemlerini dinci kesimlerin tümüne mal etmek çok yanlış olur. Yanlış olduğu gibi, bazılarının zorla oluşturmaya çalıştıkları "inananlar" ve "inanmayanlar" ayrımını da körükler.

İslamcı kesimlerin, bu cinayetleri açıkça kınamaları gerekir. Katile, sahip olduğu dinsel görüşe ve ideolojiye göre rütbe verilmez. Cinayet, cinayettir; katil de katildir. Kan dökücülüğün özrü olmaz! Kürt kökenli milletvekili eğer PKK terörünü kınamaz; İslamcı siyasetçi cinayetlere karşı çıkmaz, Marksist aydın sol terörü açık ve seçik biçimde suçlamazsa aynı kısır döngülere yine gireriz.

Bugünlerde devlete düşen görev; cinayetlerle ilgili teori oluşturmak değil suç kanıtı bulmaktır. Bulamazsa, o zaman kitleler bir büyük eylemle kolayca birbirlerine düşürülür. Bu işlerin "profesyonelleri" de vardır; unutmayalım.

Sınırlarımızın ötesinde bir savaş çıkmak üzere. Bu olası savaşta Türkiye, izlediği yanlış siyaset yüzünden şimdiden "taraf"tır.

Ortadoğulu terör örgütleri, kabul etmek gerekir ki terör eylemlerinde herkesten çok daha deney sahibidir. Tam bugünlerde bu deney görmüş teröristler, bizdeki bazı terör örgütleri ile anlaşıp birlikte eylem yapamazlar mı?

"Taşeronluk", yalnız inşaat sektöründe olmaz; terörde de olur!

(Cumhuriyet, 12 Ekim 1990)

TESETTÜR...

Son yıllarda "İslamda tesettür" konusu, bir siyasal kavganın hem amacı hem de konusu oldu. Bu uğurda yasalar çıkarıldı. "İslami Hareket" adlı bir terör örgütü de Prof. Muammer Aksoy ve Doç. Bahriye Üçok'un "tesettür" konusunda takındıkları tavır nedeniyle öldürüldüklerini ileri sürdü.

"Tesettür", örtünme demektir. Kuran'da örtünme üç ayrı surede yer alır: Azhap suresi, Nur suresi ve Ar'af suresi...

Azhap suresinin 58. ayetinde inanan erkek ve kadınları "yapmadıkları bir şeyden ötürü incitenler"den söz edilir. Bunların "iftiracı" oldukları yazılır. 59. surede de kadınların bu iftiralarla karşılaşmamaları için "dışarıya çıkarlarken üstlerine örtü almaları" istenir. Kadınların dışarıda örtülü gezmeleri "onların hür ve namuslu bilinmeleri" içindir. Örtülü gezerlerse bu iftiralardan kendilerini korumuş olurlar.

Nur suresinin 30. ayetinde de erkeklerin "gözlerini mahrem yerlerden çevirmeleri" ve "mahrem yerlerini" de kadınlardan korumaları istenir.

31. surede de kadınların süs eşyalarını "görünen kısımlar müstesna" olmak üzere göstermemeleri, bunun için de başörtülerini boyun ve göğsü kapayacak biçimde örtmeleri isteniyor. Ar'af suresinin 26. ayetinde "ayıp yerleri örtecek giyimlilikle sizi süsledik" denir; 27. ayette de şeytanın Adem ile Havva'yı "ayıp yerlerini göstermek için elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı" anlatılır.

Türban, bir Hint başlığıdır; Kuran'da yeri yoktur. Eğer genç kızlar baştan aşağı örtüneceklerse bu da başörtü ve türban ile olmaz, bunun için "cilbab" adı verilen çarşafın örtünülmesi gerekir. İslami kurallara uyulacaksa o zaman bu yasaları hazırlayan ve "tesettürü" savunan erkekler de batılı giysiler yerine TBMM'ye cüppe ve sarıkla gelsinler!

Türkiye'de dini duygular ve dince kutsal kavramlar, siyaset işportacılarının ellerinde birer seçim malzemesi gibi kullanılıyor. Tesettür yasalarını destekleyen ve oy verenler arasında özel yaşamlarındaki

çapkınlık öyküleri dilden dile dolaşanlar da vardır. Ne diyeceksiniz bunlara?

İslam'da grekoromen; çapkınlıkta serbest!

Bırakın bunları, siz hiç "İmam hatip okulları açılsın" diye yeri göğü inletenlerden bir tanesinin oğlunu imam ve hatip yapmak için bu okullara gönderdiğini gördünüz ya da duydunuz mu? Ben görmedim ve duymadım!

Hep din sömürüsüdür bunlar, hep... Tarikat, siyaset ve ticaret... Model bu. İslami kurallar bu kadar geçerliyse o zaman neden Kuran'ın faizi yasaklayan ayetleri görmezlikten gelinir? Bakara suresinin 275. ayeti ne diyor?

– Faiz yiyenler mahşerde ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar...

Ekonomik düzeni "faiz esası"na dayatmakta İslam açısından hiç sakınca yok; o zaman akla ne Kuran gelir ne sure, ne ayet... Bastır parayı, al faizi...

Tesettürde İslamcı, faizde Batıcı! Bunlar hep din sömürüsüdür; din duygularının ve dince kutsal kavramların siyasal ve ticari amaçla kullanılmasıdır. Tarikatlar niçin bu kadar ticaret içindeler? Siyaset niçin tarikatların egemenliğindedir? Devlet niçin bu tarikat ve ticaret ilişkisinin karargâhı haline gelmiştir?

Türkiye'de "inananlar" ile "inanmayanlar" savaşı yok; hiç de olmadı. Bir savaş varsa bu savaş, din duygularını ve dince kutsal kavramları siyasal amaçlarla sömürenler ile işçinin, memurun, köylünün emeğini savunanlar arasındadır.

Tesettür neyin örtülmesi için kullanılıyor? Genç kızlarımızın başlarını örtmek için mi?

Hayır... Bütün bu ayıpları gizlemek için...

(Cumhuriyet, 18 Ekim 1990)

SAYILDIK MI?..

...

Başbakan Akbulut, Gümüşhane'de "İslami terör yok" demiş.

Yıldırım Bey, bu sözleri "terörde ayrım yapılmaz; terörün sağı solu, İslamcısı laiki olmaz; terör terördür" anlamında kullanmışsa kendisini kutlarız. Yok eğer Yıldırım Bey kardeşimiz, bu sözleri "İslamcı terör örgütleri yoktur" anlamında kullandıysa o zaman söylenecek çok söz vardır.

Muhterem Yıldırım Bey kardeşimiz, 12 Eylül'den önce Erzincan AP il başkanıydı. O günlerde AP Genel Başkanı Demirel, 2. MC hükümeti başbakanıyken "Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz" diye bir demeç vermişti. Sağcıların ne gibi cinayetler işledikleri, ne

gibi soygunlara karıştıkları belli olunca bizler Demirel'e bu sözlerini çok anımsattık.

Yıldırım Bey kardeşimizin sözleri Demirel'in 12 Eylül öncesi söylediği bu özleri anımsatıyor.

Müslüman kesimin büyük bir çoğunluğu teröre karşıdır. Bu gerçekçi bir gözlem ve doğru bir yargıdır. Ancak bu gerçek, "Müslüman Kardeşler" ve "Hizbullah" gibi terör örgütlerinin görmezlikten gelinmesine yol açmaz. Terör örgütleri çeşit çeşittir. Kendisini "Marksist-Leninist" ilan eden terör örgütleri de vardır; İslamcı ideolojiyi bayrak yapanlar da.

Prof. Muammer Aksoy, gazeteci Çetin Emeç, eski müftü Turan Dursun ve Doç. Bahriye Üçok, İslamcı terör örgütleri tarafından mı öldürüldüler, yoksa bu cinayetleri işleyenler İslamcı örgütlerin adlarını mı kullanıyorlar? Bunları ortaya çıkartmak Yıldırım Bey'in başında bulunduğu hükümetin görevidir.

Yıldırım Bey kardeşimizin son açıklaması yeni bir "Akbulut fıkrası" değilse, çok "vahim" bir yanılgıdır...

(Cumhuriyet, 23 Ekim 1990)

BELİRTİLER...

Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral, Doç. Bahriye Üçok'a gönderilen bombalı paketin "IRA tarafından kullanılan" türden olduğunu açıkladı.

Kısa adıyla IRA olarak bilinen "İrlanda Kurtuluş Ordusu", terör dünyasında "bombalama teknikleri" ile tanınıyor. Benzer teknikler, İran yanlısı "Hizbullah" örgütünce de kullanılıyor.

IRA'nın, 1984 yılı Ekim ayında Brighton'da Grand Hotel'de İngiltere Başbakanı Bayan Thatcher ve hükümet üyelerine karşı düzenlediği bombalı suikast girişimi ile Hizbullah örgütünün 18 Nisan 1983 günü Beyrut'ta Fransa ve Amerikan Büyükelçiliklerine karşı düzenlediği elli kişinin ölümü ile sonuçlanan bombalama eylemi birbirine benzer terör yöntemi olarak dikkat çekiyor.

Son yıllarda en çok kullanılan ve geliştirilen teknik de "uzaktan kumandalı bombalama" yöntemidir.

Bu yöntem, İrlanda'da Lord Mountbatten'e düzenlenen suikastta ve Kuveyt'te 1983 aralık ayında Fransa ve Amerikan Büyükelçiliklerine karşı düzenlenen bombalama eylemlerinde kullanıldı.

IRA'nın geliştirdiği yeni bombalama yöntemine "Projectile Controlled Improvised Explosive Device" adı veriliyor.

Uçaklara dedektörlerin saptayamadığı plastik bomba yerleştirme eylemleri de özellikle son yıllarda yoğunlaşıyor.

Bunlar, bu dünyada terörün yeni hazırlıklar içinde olduğunu gösteren güçlü belirtilerdi.

Türkiye'de terörün yeniden başlatılacağına ilişkin belirtiler, geçen yıl kasım ve aralık aylarında ortaya çıkmaya başlamıştı. Nerede mi?

Önce İspanya'da!

İspanyol Polisi, 1989 yılı kasım ayının ortalarında düzenlediği bir operasyon sonucunda da elli Kürdü uyuşturucu madde ile yakalamış; İspanya Ulusal Televizyonu, olay hakkında şu açıklamayı yapmıştı:

-Ülkemiz İspanya son zamanlarda çok büyük çaplı bir Kürt şebekesinin (Connexion Curdo) uyuşturucu kaçakçılık faaliyetinin merkezi durumuna gelmiş bulunmaktadır. Merkezi İstanbul olan söz konusu kaçakçılık şebekesi elemanlarının tamamı Kürt kökenli olup bağımsız bir Kürdistan için savaşan Kürt gerilla örgütlerine para ve silah dağıtmaktadırlar(...) Yüzde 80 saflıktaki eroin satışından sağlanan paralar, ileride silaha dönüştürülmek için İsviçre bankalarına aktarılmaktadır.

Çoğumuzun gözünden kaçan birinci belirti buydu.

İkinci belirti de yine İspanya'da aralık ayında ortaya çıktı. İspanya'nın Valencia ve Madrid kentlerinde, İslamcı "Hizbullah" örgütüne bağlı on kişi çok sayıda patlayıcı madde ile yakalandı. İspanyol polisi, ele geçen bomba ve patlayıcı maddelerin Avrupa'nın çeşitli kentlerinde düzenlenecek eylemlerde kullanılacağını ileri sürdü.

Bu iki belirti o günlerde gazetemizde hem haber hem de yorum olarak yayımlandı.

Türkiye son yıllarda silahlı Kürt örgütleri ile İslamcı terör örgütlerinin eylem alanı haline gelmiştir. İspanya'da eroin ile yakalanan Kürtler ile patlayıcı madde ve bombalarla yakalanan İslamcı teröristler, terörün Türkiye'de başlayacağı yolunda birer "belirti" ya da "ipucu" olabilirdi.

Bunu değerlendirmek de devletin işiydi.

Üçüncü belirti, İstanbul'da Sağmacılar Cezaevindeydi.

Cezaevlerinden kaçan Dev-Sol örgütü militanları da sol terörün başlayacağını gösteren "belirti" sayılabilirdi.

Dördüncü belirti de silahlı soygun olaylarıydı.

Son bir yıl içindeki soygunlar da terörün başlayacağını gösteren bir başka belirtiydi. Son bir yılda yalnızca İstanbul'daki silahlı soygunlarda 2 milyar 707 milyon 565 bin TL.para ve 29 milyar 616 milyon TL'lik kıymetli evrak çalınmıştır. Dünkü kuyumcu soygununda da 300 milyonluk altın çalındı.

Silahlı soygundan elde edilen bu paraların bir kısmının silah alımı için kullanıldığını geçmişte yaşanan deneylerden biliyoruz.

Bu silahlı soygunlar da terörün başlayacağını gösteren bir başka belirtiydi. 12 Eylül 1979 ile 12 Eylül 1980 arasında 2209 silahlı soy-

gun olayı yaşanmış, aynı süre içinde 4614 bombalama olayı ile karşılaşılmıştır.

Silahlı soygun ile terör ilişkisi matematiksel kesinlikte ortadadır.

Devletin görevi, bütün bu oluşumları zamanında değerlendirip gereken önlemleri almak olmalıydı. Bu belirtiler değerlendirilmedi ve tabii önlemler alınmadı.

Terör bu aymazlık içinde göz göre göre geldi ve ülkemizde ard arda can almaya başladı.

Dünyada bu alanda ne gibi olaylar yaşanıyor? Ne gelişmeler oluyor? Ne gibi yayınlar yapılıyor?

Bunları izlemek, araştırmak ve yazmak basının görevidir.

Suç örgütlerini izlemek ve yakalamak da devletin görevidir.

Basın bu konuda hiçbir araştırma yapmaz, devlet de oturduğu yerde yalnızca terör eylemleri ve örgütlerle ilgili "teoriler" oluşturmakla yetinirse, yine 12 Eylül öncesi çıkmazlara ve açmazlara sürükleniriz.

(Cumhuriyet, 24 Ekim 199●)

YOK MU?..

Son günlerin en önemli konusu terördür. Terörün, Körfez bunalımına koşut olarak yoğunlaşıp artması da büyük olasılıktır. 1967 Arap-İsrail savaşından sonra terörün nasıl başladığı ve yayıldığı da herhalde biliniyor.

Bu gelişme ve olasılıklar "İslamcı terör" olgusunu da akla getiriyor. Dünyada terör yöntemleri kullanan İslamcı örgütler yok mu? Var. Örneğin Mısır'daki "Müslüman Kardeşler" var; İran kökenli "Hizbullah" var.

Bunların Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Turan Dursun ve Bahriye Üçok cinayetleri ile ilgileri var mı? Bu konuda herhangi bir kanıt yok. Öldürülenlerin kimlikleri, yaşamları boyunca uğruna savaştıkları ilkeler, bu cinayetlerin "İslamcı terör" örgütlerince işlendikleri kuşkusunu doğuruyor.

Başka olasılıklar söz konusu olamaz mı?

Olur... Niçin olmasın? Öyle karmaşık bir dünyada yaşıyoruz ki ülkemizi "destablize" etmeyi düşünen ve bundan Körfez bunalımı nedeniyle siyasal çıkar elde etmeyi uman devletler de aynı cinayetleri işletebilirler.

Bu tür cinayetleri "para karşılığı" işleyebilecek suç örgütleri de bulunabilir. Böyle suç örgütleri bulunabileceği gibi yurt dışından gelecek "talimatlar" uyarınca bazı "taşeron suç örgütleri" de aynı cinayetleri işleyebilirler.

Bunları bir yana bırakalım: Türk yakın tarihinde adam öldürmek için fetva verenler nasıl unutuluyor?

Şeyhülislam Dürrizade Elseyit Abdullah'ın Mustafa Kemal ve arkadaşlarının öldürülmesi için çıkardığı 11 Nisan 1920 tarihli fetva şöyleydi; okuyalım:

– *Bu işleri yapan yukarıda söylenmiş elebaşılar için çıkarılan yüksek emirlerden sonra bunlar hâlâ kötülüklerine inatla devam ettikleri takdirde, işledikleri kötülüklerden memleketi temizlemek ve kulları fenalıklardan kurtarmak dince yapılması gerekli olup Allah'ın öldürün emri gereği öldürülmeleri şeriata uygun mudur: Beyan buyurulum.*

Cevap: Allah bilir ki olur...

Dürrizade'nin bu idam fetvası, Ankara Müftüsü Börekçizade Rifat Efendi tarafından yanıtlanmış; Börekçizade, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını desteklemiştir.

Şu sözler Şeyh Sait'indir:

– İman ve vakit şeriat hükümleri uygulanmamışsa ayaklanma caizdir (Aybars Ergun, İstiklal Makemeleri, Cilt 1-2, izmir, 1988, s. 312).

Şeyh Sait, "din için kıyamın farz" olduğunu, "bir Türk öldürmenin yetmiş gavuru öldürmekten" daha önemli olduğunu söylemiştir. Kubilay'ın başını kör testere ile kesen Derviş Mehmet'in Nakşibendi Tarikatı'na bağlı bir yobaz terörist olduğu da unutulmamalıdır.

Allah adına cinayet işleyenlere her dinde rastlanır. Her dinin bağnazları vardır. Bu dinler adına terör eylemlerine başvuranlar da bulunur. Bunlar nasıl yok sayılır?

Laiklik, din duygularının ve dince kutsal sayılan kavramların siyasal amaçlarla kullanılmasına karşıdır. Böylece vicdan özgürlüğünün gereği gibi işlemesini de sağlar. Mezhep ayrımlarının kanlı çatışmalara dönüşmesini önleyen de laiklik ilkesidir. Laiklik ilkesi yok edilirse, dinsel bağnazlık kısa sürede mezhep çatışmalarına yol açar.

Körfez bunalımı sırasında istedikleri budur belki de...

* * *

Bir mevlit nedeniyle bir gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü ile aynı gazete çalışanlarının gözaltına alınmalarını basın ve vicdan özgürlükleri ile bağdaştırmanın olanağı yoktur.

Nurcular, bilindiği gibi önce DP'yi, sonra AP'yi desteklediler. Aynı destek şimdi DYP ile sürüyor.

Bir mevlidin gizli kapaklı yanı yoktur. Bu mevlit okunurken dinsel konular dışına çıkıp Ceza Yasasının 163. maddesine giren propaganda yapılmışsa, böyle bir suç savı nedeniyle insanların gözaltına alınmalarını da demokratik hak ve özgürlüklerle bağdaştıramıyoruz.

Nurculuk, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20 Eylül 1965 gün ve 1965/313 sayılı kararı ile yasaklanmıştır. O günden bugüne Yargıtay

Ceza Genel Kurulu bu kararını değiştiren bir başka karar da almış değildir.

O zaman sormak gerekir:

– Dince kutsal kavramlar, 28 Ekim günü Kocatepe Camiinde DYP yanlısı Nurcular tarafından siyasal amaçlarla kullanıldı da ANAP yanlısı Nakşibendiler, aynı suçu hiç işlemediler mi?

Ve işlemiyorlar mı?..

(Cumhuriyet, 2 Kasım 1990)

Musa Anter

~

1920 – 20 Eylül 1992

Musa Anter

1920 – 20 Eylül 1992

Yazar ve şair **Musa Anter**, 1920 yılında Mardin'in Nusaybin ilçesi, Akarsu beldesi, eski adı Zivinge olan Eskimağara Köyü'nde resmi kayıtlara göre 1920'de doğdu. Türkiye'nin ilk kadın muhtarı olan annesi Fesla Hanım'a göre doğum tarihi ise 1917. İlkokulu Mardin'de bitiren Anter, ortaokulu ve liseyi Adana'da yatılı olarak okudu. 1941 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne kaydoldu. İki yıl sonra bu bölümden ayrılan Anter, Hukuk Fakültesi'ne kayıt yaptırdı. 1944 yılında evlendi. 1945 yılında büyük oğlu Anter, 1948'de kızı Rahşan, 1950'de de küçük oğlu Dicle dünyaya geldi. Yazılarından dolayı 1959 yılında tutuklanan Musa Anter, yargılandıktan bir süre sonra Çanakkale'ye sürgün edildi. 1969 yılında Doğu dergisini çıkardı. Kaleme aldığı yazılar ve şiirlerden dolayı hakkında sayısız dava açıldı. 49'lar davası, 1951 tevkifatı ile 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde defalarca tutuklanan Anter, ömrünün 11.5 yılını hapiste geçirdi. Kımıl, Brina Reş ve Hatıralarım adlı kitapları yayımlandı. Dicle Kaynağı, Şark Postası, İleri Yurt, Barış Dünyası, Deng, Yeni Ülke, Welat, Rewşen ve Tewlo isimli gazete ve dergilerde yazıları yayımlanan Anter, Özgür Gündem gazetesinin köşe yazarıydı.

Halk arasında "Ape Musa" (Musa Amca) olarak anılan Musa Anter, 20 Eylül 1992 günü, saat 20.00 sıralarında Diyarbakır'ın Seyrantepe Cumhuriyet Mahallesi 36. sokakta, beraberindeki akrabası Orhan Miroğlu ile birlikte, kimliği belirlenemeyen bir kişinin silahlı saldırısına uğradı. Açılan ateş sonucu Musa Anter olay yerinde hayatını kaybetti. Orhan Miroğlu ise vücuduna isabet eden kurşunlarla ağır yaralandı.

Diyarbakır Belediyesi'nin düzenlediği Kültür ve Sanat Festivali etkinliklerine katılan Anter, festivalde yoğun ilgiyle karşılanmış, dört gün boyunca okurlarına kitaplarını imzalamıştı.

Ankara'daki HEP kongresine katılma yerine Diyarbakır'a gidip Kültür ve Sanat Festivali bünyesinde kitaplarını imzalamayı tercih eden Anter'in tuzağa düşürülüp öldürülmesi özellikle Güneydoğu'da

Türkiye'nin ilk ve tek fotoğraflı kredi kartı Pamukbank Prestige Card...

Cumhuriyet

.. YIL / SAYI 24438 / 3000 TL. (KDV içinde)

KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR NADİR NADİ (1945-1991)

27 EYLÜL 1992 PAZARTESİ

Cinayetler tırmanıyor

1 Yazar Musa Anter öldürüldü

2 SHP'li başkan kurşuna dizildi

Haber Merkezi - Özgür Gündem gazetesi yazarlarından Musa Anter, dün akşam Diyarbakır'da uğradığı silahlı saldırıda hayatını kaybetti.

Musa Anter dün 20.00 sıralarında Diyarbakır'ın Seyrantepe Cumhuriyet Mahallesi'nde davetli olduğu bir evden ayrıldıktan sonra beraberinde akrabası Orhan Miroğlu ile yürürken kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısına uğradı. Açılan çapraz ateş sonucu Musa Anter olay yerinde hayatını kaybetti.

■ Arkası Sa. 4, Sü. 5'te

G.DOĞU'DA ÖLDÜRÜLEN 9. GAZETECİ ■ 4. Sayfada

MUSA ANTER - Diyarbakır'da vuruldu.

PORTRE / MUSA ANTER

4 kez tutuklandı

Haber Merkezi - Musa Anter, 1918 yılında Mardin'in Akarsu ilçesinde doğdu. İlkokulu Mardin'de bitiren Anter, ortaokulu ve liseyi Adana'da yatılı olarak okudu. 1941 yılında İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'ne kaydoldu. Bir süre sonra bu bölümden ayrılan Anter, Hukuk Fakültesi'ne kayıt yaptırdı. 1944 yılında evlendi. Yazılarından dolayı 1959 yılında tutuklanan Musa Anter, yargılandıktan bir süre sonra Çanakkale'ye sürgün edildi. 1969 yılında Doğu dergisini çıkardı. 1970'te, 12 Mart'ta ve 1980 yıllarında tutuklandı. Kımıl, Birina Reş ve Hatıralarım adlı kitapları yayımladı. Çeşitli gazetelerde çalışan Anter, son olarak Özgür Gündem gazetesinde yazılar yazıyordu.

DGM'den HEP'e soruşturma

• Ankara DGM, HEP'in 2. olağanüstü kongresiyle ilgili olarak soruşturma başlattı. DGM Başsavcısı Nusret Demiral, kongre belgelerini incelemeye aldıklarını bildirdi.

• Demirel'in "PKK'ya destek veriyor" yolundaki sözlerini yanıtlayan HEP Genel Başkanı Ahmet Türk, Demirel'i sorumlu tek taraflı olarak suçladı. Türk, PKK'nın siyasi partiye dönüşmesi halinde de silahı bırakmak zorunda kalacağını söyledi.

4. Sayfada

TÜRK - PKK siyasi parti

İNÖNÜ - Terör yasallaşmaz

TEPKİLER

► **İnönü** Terörizm yasadışıdır. Onun için ne demek istediklerini anlamıyorum. Yasal terörist olmaz. Tarif olarak terörizm yasadışı bir iştir. Terörizm yasallaşamaz. Onun için ne dediklerini bilmiyorum, ne demek istediklerini anlamıyorum.

► **Genelkurmay** Dünyanın hangi ülkesinde eşkıya örgütü yasallaşmış da devletin yönetiminin karşısına oturmuştur? Bu kanın üstünde nasıl yürürler? ■ 4. Sayfada

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

Çankaya'daki Konuştukça

Üstüne vazife olmayan her şeye karışan TÖ'nün "ateşkes"ten söz ettiğinin üzerinden iki gün geçti geçmedi. HEP kongresinden yanıt geldi.

Apo'nun buyruğuyla genel başkanlıktan uzaklaştırılan Feridun Yazar, karşı önerlyi söyledi. ■ Arkası Sa. 15, Sü. 7'de

Maastricht Antlaşması "kılpayı" kabul edildi

Fransa'dan Avrupa Birliği'ne 'evet'

► Fransız halkı, Avrupa Birliği'ni sağlayacak Maastricht Anlaşması'nı dün yapılan halkoylaması ile onayladı. Katılımın yüksek olduğu halkoylamasından alınan ilk resmi sonuçlara göre, halkın yüzde 51.5'i Avrupa Birliği'ne "evet" derken, 48.5'i de anlaşmayı reddetti.

Dış Haberler Servisi - Fransız halkı, Avrupa Birliği'ni sağlayacak Maastricht Anlaşması'nın onayı için dün yapılan halkoylamasında "evet" dedi. İlk sonuçlara göre, sandık başına giden seçmenlerin yüzde 51.5'i olumlu oy kullanırken, yüzde 48.5'i de "hayır" oyu kullandı. Katılımın yüksek olduğu tarihi oylamada, sandıktan "kılpayı" evet çıkması, Avrupa Birliği'ne inanmış çevreler tarafından sevinçle karşılandı.

Ajansların haberine göre, Fransız halkı, dün sabah yerel saatle 08.00'den (TSİ 10.00) itibaren sandık başına giderek, "Cumhurbaşkanı'nın Fransız halkına sunduğu Avrupa Birliği anlaşmasını yürürlüğe sokacak taslağı onaylıyor musunuz" sorusunu yanıtladı. Sandıklar, kırsal kesimde yerel saatle 16.00'da kapanırken, oylama büyük kentlerde 18.00'e kadar sürdü. Fransa içinde ve dışında bulunan yaklaşık 38 milyon seçmenden, 24.5 milyonu oy kullandı. Bu rakamlara göre, katılım yüzde 70 dolayında oldu.

Fransız televizyonlarının, kamuoyu yoklaması yöntemi ile özellikle kırsal bölgelerde

■ Arkası Sa. 4, Sü. 3'te

IMF bunalımı göremedi

■ IMF tarafından yayımlanan raporda Avrupa'da bir para krizinin oluşabileceği tahmin edilmedi. 17 eylülde Washington'da başlayan IMF-Dünya Bankası toplantılarında açıklanan yarı yıl raporunda dünya ekonomisinde canlanma ve istikrar öngörülürken aynı günlerde Avrupa Para Sistemi'nde kriz patlak verdi.

■ 6. Sayfada

İlhami Soysal kazada öldü

...mi - 64 yaşındaydı.

Haber Merkezi - Milliyet gazetesi yazarlarından gazeteci İlhami Soysal (64), dün Ayvalık yakınlarında geçirdiği trafik kazası sonucu yaşamını kaybetti.

Edinilen bilgiye göre, Milliyet gazetesinin Bodrum'da düzenlediği geleneksel yıllık toplantısından dönmekte olan gazeteci yazar İlhami Soysal'ın kullandığı 34 [illegible] plakalı özel otomobil, dün akşam saatlerinde Ayvalık-İzmir karayolunun [illegible] kilometresinde [illegible] 34 JRR [illegible]

■ Arkası Sa. 4, Sü. 8'de

Ruhi Su anıldı

• Ünlü besteci ölümünün 7. yılında dün mezarı başında türküleriyle anıldı. Anma töreninde sanatçının dostları Drama Köprüsü türküsünü coşkuyla söylediler. ■ 5. Sayfada

Eşi ve oğlu Ruhi Su'yu anlatıyor

RUHİ SU'YLA YAŞAMAK

Can Kartoğlu Gürses

12. Sayfada

2. İstanbul Sanat Fuarı 7 bin metrekarelik bir alanda 27 eylüle kadar açık kalacak. (Fotoğraf: İBRAHİM GÜNEL)

Fuarda sanat 'pazar'a çıktı

Bu yıl yaklaşık 17 milyar lira değerinde sanat eseri barındıran 2. İstanbul Sanat Fuarı, Plastik Sanatlar Derneği işbirliğiyle TÜYAP Sergi Sarayı'ndaki 6500 kişilik görkemli açılışından sonra 27 eylüle dek sürecek 'maraton'una başladı.

Fuarın kim tarafından açılması gerektiği konusunda tartışma çıktı. Galeri Baraz, bu tür fuarları galericilerin düzenlemesi gerektiğini düşünüyor. Plastik Sanatlar Derneği ise "yapılan işe" bakılması gerektiği görüşünde. ■ 4. Sayfada

DAĞLIK KARABAĞ

Azeri birlikler başkente dayandı

► Azerbaycan Savunma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, Azeri birliklerinin Hankendi'ne 10, Şuşa'ya da 7 km mesafede oldukları bildirildi.

► Dağlık Karabağlı Ermenilerin sözcüsü ise Azeri iddialarını yalanlayarak "Cephede istikrar var" dedi. Erivan'dan yapılan açıklamada Azerilerin 2 gün içinde 200 asker ve 2 tank kaybettikleri ileri sürüldü. ■ 9. sayfada

Azeri ordusundaki Türk general

'Eğitimli, modern ordu kuracağız'

► Azerbaycan milli ordusunun kuruluş çalışmalarını bir Türk generali yürütüyor. SHP'den Trabzon milletvekili adayı olup kaybeden ve halen SHP üyesi olan Azeri kökenli emekli hava tümgeneral Yaşar Demirbulak, bu iş için 4 aydır kollarını sıvamış ama "Oluşum 5-6 yıl alır" diyor.

EVREN DEĞER

ANKARA - Azerbaycan milli ordusunun kuruluş çalışmalarını bir Türk generali yürütüyor. SHP'den Trabzon milletvekili adayı olup kaybeden ve halen SHP üyesi olan Azeri kökenli emekli hava tümgeneral Yaşar Demirbulak, bu iş için 4 aydır kollarını sıvamış ama "Oluşum 5-6 yıl alır" diyor Demirbulak. "Ratih ve modern anlamda bir milli ordu kurmayı amaçlıyoruz" dedikten sonra ekliyor: "Bu, aşama aşama olacak. İlk planda yapılacak iş, eğitimli bir asker nüve oluşturmak. Şimdi

■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

HELİKOPTER İHALESİNDE KARAR BUGÜN ■ 7. Sayfada

TV / 10. Sayfada

Tarihle fantezi iç içe

Ekonomi / 7. Sayfada

Politik kararlar çayın tadını kaçırdı

Batı / 8. Sayfada

Faturalar Kohl'e kesiliyor

Temizlik / Arka Sayfada

İstanbullu kendi sağlığını koruyamadı

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Kutudaki Bomba...

...Hüseyin Yıldız, ... için Mersin'deki Migros ...'na gidiyor. İki kutu ... alıyor. Evine dönü... Daha sonra iş için Balıke...'e doğru yola çıkıyor. Hüse... Yıldız'ın eşi Nilgün Yıldız, ertesi sabah, biri yeni doğmuş iki çocuğuyla ilgilendikten sonra, çamaşır yıkamak için kutulardan birini açıyor ve donup kalıyor. Deterjan kutusunun içinde patlamaya hazır bombalar bulunmaktadır. Tahrip gücü yüksek patlayıcılar belirli bir saate göre ayarlanmışlardır.

Anne Nilgün Yıldız, çocuklarını alır, komşularına haber verir, polise telefon edilir, ekipler yetişir, uzmanlar işe el koyarlar, boşaltılan binada bombalar etkisiz duruma getirilir.

Olayın heyecanını yaşayan Nilgün Yıldız "Çocuklarımla birlikte havaya uçacaktım. Allah bu şekilde düşünenlerin belasını versin" diye lanet okur; sade vatandaşın duygularını dile getirdiğine kuşku yoktur.

Ev halkı ve komşular, bir rastlantı sonucu kurtulurlar. Ancak teröristin asıl amacı, hiç kuşkusuz, büyük mağazada bombanın patlamasıydı. Böylece toplum katlarında daha büyük bir etki yaparağını düşünüyordu. Bir evdeki patlama, kendi halinde bir aileyi, çocukları, komşuları kapsar. Bir büyük mağazada yaşanacak patlamanın boyutları, elbet daha yaygın olabilir. Terörist, olabildiğince kan dökmeyi amaçlamıştır.

Ucuz atlatılan bomba olayı, şimdi köy odasından mahalle

* * *

■ Arkası Sa. 15, Sü. 3'te

Futbol, başkanını seçti

► Futbol Federasyonu Genel Kurulu'nda Şenes Erzik 102 oyla yeniden Başkanlığa seçildi. Erzik 4 yıl süre ile görev yapacak. Diğer başkan adayı Erdenay Oflas 81, Kemal Kamiloğlu da 11 oy aldı. Sonuçlar açıklandıktan sonra Oflas ve Kamiloğlu, Erzik'i kutladı.

► Olaylı Genel Kurul'da Divan Başkanlığı yapan Bakan Mehmet Ali Yılmaz'ın konuşma yapmak isteyen delegeleri susturması tepkilere yolaçtı. Bazı delegeler, "Buraya konuşmaya mı geldik, azar işitmeye mi?" dediler.

ERZİK - 4 yıl daha.

POLONYA'DAN KÖTÜ DEĞİLİZ 14. Sayfada

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Ahmet Türk...

HEP Genel Başkanlığı'na tek aday olarak katılan ve üçüncü turda 94 oyla seçilen Ahmet Türk, *"HEP, özgür iradesi ile hareket eden bir partidir. Baskılara karşı mücadele ederken hiçbir yerden talimat almaz"* diyor.

Türk, sözlerini şöyle sürdürüyor:

-Bazı konularda bazı çevrelerle aynı düşünceleri savunabiliriz. Bu, talimat almak anlamına gelmez.

Peki, HEP kurultayına katılım neden bu kadar az?

Ahmet Türk, *"gözaltılar ve baskılar yüzünden"* diye yanıt veriyor.

■ Arkası Sa. 15, Sü. 1'de

'Batı'da Ege Konferansı yapıldı, Doğu'da bağımsız Kürdistan'

Özgür Gündem

Irkçılığa karşı uzun yürüyüş

Yıl: 1 / Sayı: 112 — 21 Eylül 1992 Pazartesi — Fiyatı: 3000 TL

Hafız, Yahya, Burhan, Hüseyin... Eli kanlı katiller şimdi de 74 yaşındaki yazarımızı Diyarbakır'da alçakça öldürdüler

Musa Anter'i katlettiler

Gazetemiz yazarı ve HEP kurucularından Musa Anter dün akşam Diyarbakır'da uğradığı silahlı saldırıda öldürüldü. Saldırı sırasında Anter'in yanında bulunan Orhan Miroğlu ağır yaralandı. Olay yerinde 6 adet kovan bulundu.

DİYARBAKIR, Gündem – Gazetemiz yazarlarından ve Halkın Emek Partisi Kurucu Üyelerinden gazeteci-yazar Musa Anter (74), Diyarbakır'da dün saat 20.30 sıralarında uğradığı silahlı saldırıda katledildi. Musa Anter'in beraberindeki Orhan Miroğlu da ağır yaralandı.

Diyarbakır Belediyesi'nin düzenlediği "Kültür ve Sanat Festivali"ne çağrılı olduğu için Diyarbakır'da bulunan Anter bir akrabasının evine yemeğe gitmek üzere ev sahibinin oğlu Orhan Miroğlu ile birlikte yola çıktı.

Musa Anter ve Orhan Miroğlu saat 20.30 sıralarında Seyrantepe Sevgi Cumhuriyet Mahallesi 38. Sokakta kaç kişi olduğları belirlenemeyen bir grup tarafından otomatik silahlarla taranıp, saldırıda Anter'in başına bir, vücuduna iki kurşun, Miroğlu'nun da vücudunun iki kurşun isabet etti. Anter ve Miroğlu bir süre olay yerinde kalabilirken sonra Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne götürülmek istendiler. Anter yolda yaşamını yitirirken Miroğlu Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırıldı.

Ağır yaralı olduğu bildirilen Miroğlu'nun durumunun ciddiyetini koruduğu ve ameliyata alındığı bildirildi. İcki sabu ve silah taşıyıcısı hastaneye getirilen Miroğlu'nun kan verebilirken sonra durumunun biraz düzeldiği öğrenildi. Olay yerinde yapılan ilk araştırmada 6 adet kovan bulundu.

Muhabirlerimizin olaya ilişkin bilgi alma girişimleri Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde güçsüzlü yetkilileri "Yetkili amirimiz burada yok" yanıtı üzerine sonuçsuz kaldı. Bu arada ANKA'nın haberine göre polis cinayetten sonra Orhan Miroğlu'nun babası Salih Miroğlu'nu gözaltına aldı.

Anter, Diyarbakır Belediyesi'nce düzenlenen Kültür ve Sanat Festivali'ne çağrılı olarak 13 Eylül'de Diyarbakır'a gitmişti. Anter Diyarbakır Havaalanından inkaren sivil polis memurları tarafından alınıp götürüldü.

Kürt liderinde katledilen basın şehitlerine gazetemiz yazarlarından Musa Anter de katıldı.

Portre / Musa Anter

Sanık, mahkum ve davacı

Gazeteci, Kürdolog, yazar Musa Anter, 1916 yılında Mardin'de Nusaybin ilçesine bağlı Ziyago köyünde doğdu. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitiren Anter, 1939 yılında 49'lar ve Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) davalarından yargılandı. Anter, 27 Mayıs 1960 Darbesi'nin yapıldığı sırada 49'lar aleyhine dolayı gözaltında bulunuyordu.12 Mart ve 12 Eylül askeri darbelerinden sonra da gözaltına alındı. Daha Kayıtağı, Şark Postası, Bizi, Yurt, Barış Dünyası, Deng, Yeni Ülke gazetesi, Kovgaya ve Welat dergilerinde yazılar yayınlayan Musa Anter, gazetecinin ele fikar yayınlanmıştır.

İlk telif hakkı yayınlanan "Hatırlarsan" adlı Türkçe kitabının yanı sıra Kürtçe Roj, Vatanımız ve Kemal adlı Kürtçe yazılar kitapları da bulunan Anter'in çok sayıda makaleleri de bulunuyordu. Kürt dili ve edebiyatı üzerine çeşitli araştırmaları da bulunan Anter, Kürt Enstitüsü Uluslararası görüşmeleri de yürütüyordu. Anter aynca Halkın Emek Partisi'nin de kurucu üyesiydi.

Musa Anter, "Hatırlarsan" adlı kitabının basın-yayın özgürlüğü için kampanya başlatıp söyle anlatıyordu: "Türkiye'nin 55 yıllık gördüğüm cezasını çektim, sanık hiç pişmanlığım. Yine yazar sanık olacağım... Sanığım, mahkumuyum ve davacıyım..."

büyük tepkilere yol açtı. Güneydoğu'da *2000'ne Doğru* dergisi muhabiri Halit Güngen'le başlayan gazeteci cinayetleri, Kürt halkının simgesi olmuş ak saçlı yazar Musa Anter'in öldürülmesiyle daha büyük bir boyut kazanıyordu. Anter, 1992 yılı içerisinde Güneydou'da öldürülen 9. gazeteci olmuştu.

8 Ağustos 1992'de Ceylanpınar'da öldürülen Özgür Gündem gazetesi yazarı ve Cumhuriyet gazetesi Ceylanpınar muhabiri Hüseyin Deniz, Musa Anter'in yeğeniydi. Musa Anter, 13 Ağustos günü "Hüseyin Öldü" başlıklı bir yazı kaleme almıştı. Anter yazısında, yeğenine, onun yerine de yazma sözü veriyordu:

> "...Oğlum Hüseyin ben sana "öldün" diyemiyorum. Ölümün bana o kadar ağır geliyor ki, sanki "öldün" desem, seni ben öldürmüşüm gibi geliyor bana.
>
> Ama üzülme yavrum, 'Ez xale te me' (Ben senin dayınım), ben sağ kaldığım müddetçe senin de yerine yazarım. Yok eğer beni de öldürürlerse, sana kavuşurum ki bu kavuşma en güzel kavuşma olur..."

Yakın mesafe...

Anter'e yakın mesafeden açılan ateş sonucu vücuduna 3 kurşun isabet ettiği belirlendi. Kurşunlardan birinin sol bacağına, diğerinin göğsünün sol kısmına, üçüncü kurşunun da kafatasının üstünden girip çenesini parçalayarak dışarı çıktığı belirlendi. Yetkililer, Anter'e yapılan silahlı saldırının yakın mesafeden olduğunu belirtirlerken, buna özellikle kafasına isabet eden kurşunun yaklaşık 1 metreden atıldığını ekklediler.

Milliyet
Halk Gazetesi
21 EYLÜL 1993
İlhami Soysal'ı kaybettik
Kanlı eller tırmandırıyor
Türkiye'nin karışmasından, terörden medet uman güçler, karşılıklı can almaya devam ediyor
Musa Anter öldürüldü
SHP'li başkana suikast
HEP, Apo'ya gidiyor
Güneydoğu'ya acil plan

Bu arada, İsveç'te yaşayan Anter'in üç çocuğundan ortanca oğlu Dicle Anter, olaya tepkisini, "Böyle bir adamın öldürülmesi Türkiye Cumhuriyeti için kara bir lekedir" sözleriyle dile getirdi. Dicle Anter, babasının Kürt halkının herkes tarafından bilinen sembolü olduğunu belirterek sözlerini şöyle sürdürdü:

> "Dünyanın her tarafında her halk kendi özgürlüğü için mücadele veriyor. Halkların kendi haklarını istemesi çok doğal. Babamın Diyarbakır'da bir kültür etkinliğine katılıp daha sonra da kurşunlanarak öldürülmesi çok iğrenç. Kim yaptıysa ortaya çıkartılmalı! Babamın öldürülmesi birçok spekülasyona yol açacaktır."

Büyük tuzak...

Saldırıdan sonra tedavi edildiği hastanede konuşan tanık Orhan Miroğlu, 20 Eylül akşamı, Anter'i yemeğe davet etmek üzere kaldığı otele gittiğini, Anter'in ona, bir arazi sorunu olduğunu, araziyi işletenlerle kendisini buluşturacak bir kişiyi beklediğini söylediğini, o sırada 25-30 yaşlarında bir kişinin otele geldiğini belirterek, olayı şöyle anlatıyordu:

> "Anter, bu şahsı tanımıyordu. Kurye gibi geldi. Birlikte bir taksiye bindik. Ben arabanın önüne, Musa Anter ve yanımızdaki şahıs da arkaya bindikten sonra Seyrantepe istikametine gitmek üzere Dağkapı'dan ayrıldık. Seyrantepe'ye vardığımızda da burasını geçtik ve Ergani yoluna doğru yol almaya başladık. Araba Ergani yoluna girdi, etrafımızda ev kalmamıştı. Arkama döndüm ve sordum, 'Biz nereye gidiyoruz?' o gelen kişi, 'Bu Silvan yolu değil mi?' dedi. Ben 'Yok' dedim; adam da, 'Biz yanlış gelmişiz. Biz Silvan yolundan gideceğiz' dedi. Sonra Peşmerge konutları karşısında, Cumhuriyet Mahallesi'nde arabadan indik. Adam önden, biz de arkasından yürümeye başladık. Bir sokağa girdik, birisine bir şey

Musa Anter Diyarbakır Kültür Festivali'nde okurlarıyla birlikte.

sordu ardından başka bir sokağa daha girdik. Böyle olunca Musa Ağabey sinirlendi, 'Geri dönelim' dedi. Adamın o sırada, 'Tamam, gideceğimiz yeri buldum, bir üst sokakta' demesi ile birlikte ben Musa Anter'in koluna girerek yukarıya doğru yürümeye başladık. Yavaş, yavaş yürüyorduk, zira Musa Anter yaşlı idi, hızlı yürüyemiyordu. Yavaş yavaş şahsın bulunduğu yere yürüdüğümüz sırada şahıs aniden dönerek bize doğru ateş etmeye başladı. İlk ateş sırasında Musa Anter yaralanıp yere düştü. Bu arada ben de yaralandım. Yaralandıktan sonra geriye doğru kaçmaya başladım. 3-4 metre kadar kaçtıktan sonra ben de yere düştüm. Bu arada bize ateş eden şahsın da tekrar bize doğru gelmeye başladığını gördüm. Yanıma geldikten sonra bana yakın mesafeden tekrar ateş ettikten sonra kaçıp gitti."

Kod adı: Dıjvar

Daha sonra dinlenen tanıklar, resepsiyon memurları ve taksici, Orhan Miroğlu'nun ifadesini doğruladılar. 25-30 yaşındaki şahıs, resepsiyondaki görevlilere kendisini Dıjvar diye tanıtmıştı.

Musa Anter'in öldürülmesinde tanıkların ifadeleri, iki önemli cinayet arasında bir bağlantı kurulmasına yol açtı. Anter'i Dıjvar kod adını kullanan bir kişinin öldürüldüğü anlaşılınca, HEP Siirt İl Başkan Vekili Mehmet Demir'i öldürenin de aynı kişi olduğu yolunda ipuçları ortaya çıktı. Demir'in öldürülmesinden sonra yakalanan "Kemal" kod adlı PKK militanı Abdullah Aydın, cinayeti "Davut ve Dıjvar kod

Canavar

Günay Aslan, Musa Amca'nın ardından "Canavar"ın özelliklerini yazdı. 11. sayfada

Özgür Gündem

Öldürülmeyen

Ragıp Duran, bilgeyi,coşkuyu, kitapları, kasetleri yazdı; Musa Amca'yı yazdı. 11.sayfada

Yıl: 1 / Sayı: 113 — 22 Eylül 1992 Salı — Fiyatı: 3000 TL

Musa Amca ölümsüzdür

Kürt halkının ulusal mücadelesinde yarım asırdan fazladır susmayan kalemi, Kontrgerilla canilerinin kahpe kurşunlarına yenik düşmez

Katilleri devlet koruyor

DİYARBAKIR, Gündem – Gazetemiz yazarlarından, Kürt Enstitüsü ve HEP kurucu üyesi **Musa Anter**'in öldürüldüğü silahlı saldırının önceden planlandığı ve adım adım uygulandığı ortaya çıktı. Anter'le birlikte olan **Orhan Miroğlu**'nun da ağır yaralandığı saldırıya ilişkin ayrıntılar, silahlı saldırıyı planlayanların Anter'i Diyarbakır'da yakından izlediklerini ve saldırının profesyoneller hazırlandığını ortaya koyuyor.Öte yandan devlet güçlerinin olaya ve saldırgana ilişkin görgü tanıkları ve kanıtlar bulunmasına karşın hiçbir açıklama yapmamaları ve olay nedeniyle hiç kimsenin gözaltına alınmamış olması da dikkat çekiyor. Konu üzerinde şüpheler uyandıran bir diğer gelişme de Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin basından sorumlu Vali Yardımcısı **Ahmet Ertürk**'ün Gündem'e yaptığı açıklama oldu. Ertürk, **"Kesinlikle hiçbir kanıt, tanık ve şikayet bize ulaşmadığı için bizce yapılacak bir işlem yoktur. Şu ana kadar da herhangi bir işlem yapılmadı"** dedi. Diyar-

Devamı 11. sayfada

Cenazeyi polis gömdü

DİYARBAKIR, Gündem – Diyarbakır'da önceki gece önceden planlanmış bir silahlı saldırı sonucu katledilen gazetemiz yazarlarından, Kürt Enstitüsü ve Halkın Emek Partisi kurucu üyelerinden gazeteci-yazar Musa Anter'in (74) cenazesi dün polis zoruyla, doğum yeri olan Mardin-Akarsu'ya bağlı Zivenge Köyü'ne götürülerek toprağa verildi. Musa Anter'in cenazesi Diyarbakır'dan Mardin'e bir ambulans ve Özel Tim'e ait iki araç ile bir otobüs dolusu polis-asker konvoyu eşliğinde götürüldü. Cenaze konvoyuna Nusaybin'den katılmak isteyen araçlar devlet güçlerince engellenirken, Zivenge köyünün de asker ve polis tarafından sarıldığı öğrenildi.

Anter'in cenazesinin kime teslim edildiğine dair sorularımızı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği yanıtlamadı. Nusaybin Belediye Başkanvekili **Süleyman Beğa** ise dün saat 09.30–10.00 arasında belediyeye gelen iki kişinin Zivenge köyündeki bir cenaze töreni için kepçe istediğini, bunun üzerine köye bir

Devamı 11. sayfada

Diyarbakır Söz gazetesi muhabirleri olayın tanığı

Cinayet yerinde polise suçüstü

Haber Merkezi – "Diyarbakır Söz" gazetesi muhabirleri Ferit Aslan ile Hüseyin Çiçekçi, gazetemiz yazarı **Musa Anter**'in öldürülmesinden sonra olay yerine giderken, polis olduklarını öne sürülen silahlı kişiler tarafından durdurularak Malatya'ya kaçırıldılar. Edinilen bilgilere göre arabayla 8 saat süren yolculuk sırasında gazeteciler dövülerek tehdit edildiler.

Olay yerine 6-7 dakika sonra giden muhabirleri durduran silahlı kişiler, cinayet haberini kimden aldıklarını sordular. İhbarı yapan kişilerin "polis" olup olmadıklarını sorulan gazeteciler, ihbarı yapanın kimliğini bilmediklerini söylediler. Bunun üzerine cinayet mahallinden beyaz bir arabaya konularak uzaklaştırılan gazeteciler, Malatya yakınlarında serbest bırakıldıktan sonra Diyarbakır'a gelip ifade verdiler. Gazetecileri kaçıranların kullandıkları beyaz Toros'un, 21

Devamı 11. sayfada

Tepkiler

Oktay Ekşi: Alçakça bir cinayet daha

Hürriyet gazetesi başyazarı ve Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, yazarımız Musa Anter cinayetini, "alçakça bir cinayet" olarak niteleyip, Başbakan Süleyman Demirel'in bu konuda "pervasızca konuşmayı ve ipe sapa gelmez laflar söylemeyi bırakarak katilleri bulmasını" isteyen bir makale yazdı. Ekşi, Anter'in katledilmesinden önceki saatlerde Günün Yazısı köşesinde, kurultayını yeni bitiren HEP hakkında bir makale yazmıştı. Ancak Hürriyet Haber Müdürü Yalçın Bayer'in Anter cinayetinin kendisine haber vermesi üzerine makalesini gece değiştiren Oktay Ekşi, gazetenin İstanbul baskısında "Alçakça bir cinayet daha..." başlıklı yeni bir yazı kaleme aldı.

Hürriyet başyazarı, "Bu alçaktara nasıl anlatabilirsiniz ki, Musa Anter iyi veya kötü, sadece insanlığın sözcülüğünü yapan bir yazardı....Çok yazık

Devamı 11. sayfada

Şaşkın haliye Gazeteciler Cemiyeti

Haberi 11. sayfada

Cinayete milyonlarca lanet yağdı

Musa Amca için gözyaşı

Gazetemiz yazarlarından Musa Anter'in önceki gece Diyarbakır'da katledilmesi çok sayıda kişi ve kurum tarafından lanetlendi. Gazetemizi ziyaret eden, arayan yüzlerce Gündem okuru gözyaşı döktü ve "Büyük Kürt aydını" "Musa Amca"larının, "Musa Dede"lerinin katledilmesine duydukları tepkiyi dile getirdiler.Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Orhan Erinç ile Genel Sekreteri Ziya Sonay, bizzat gazetemizi ziyaret ederek, başsağlığı dilediler.

Tepkilerin tam metni 5. sayfada

Musa Anter için HEP harekatı

Halkın Emek Partisi, parti kurucusu ve gazetemiz yazarı Musa Anter'in katledilmesini protesto için bir dizi eylem kararı aldı. HEP'liler öncelikle yarın Anter'in köyüne taziyeye gidecek ve mezarını ziyaret edecek. Daha sonra katliamı siyasal platformda lanetleme kampanyasına başlayacak.Parti genel merkez ve il-ilçe örgütlerine siyah bayraklar asılmasını ve yas ilan edilmesini de kararlaştıran HEP Parti Meclisi, 1-8 Ekim arasını Musa Anter'i anma haftası ilan edecek.

Haberi 5. sayfada

Kürt halkının başı sağolsun

Apê Musa (Musa Amca), sadece gazeteci ya da yazar değildi. O'nu Kürt intelligentiası (devrimci aydını) olarak tanımlamak da yeterli değildir. O, Zağros ve Mezopotamya'nın tüm zenginliğini kişiliğinde somutlaştıran bir Pir-ü Fani (ölümsüz ulu kişi) idi. O aynı zamanda ezilen Kürt köylüsünün direngli sesiydi. Yok edilen Kürt tarihinin, 10 bin yıllık mağaralara sinmiş nefesiydi. Katledilen, yıllar boyu zulmedilen, asimilasyon yoluyla kültürü yağmalanan bir halkın Aydınlanma Çağı'nın ilk feneriydi. 1980'lerden beri kurtuluş mücadelesi veren bir halkın Türk'e, Çerkez'e, Arap'a, Acem'e, Arnavut'a açılan kardeşlik penceresiydi. Kısaca, Kek Musa (Musa Üstadımız) Kürt halkının ulusal ve uluslararası düzlemde çok aranacak tipik bir simgesiydi. Apê Musa, Anadolu'da, Kürt'ün olduğu kadar Türk'ün de alternatif sistemini yaratmaya, tarihini yazmaya yönelik bir mü-

Devamı 11. sayfada

Gündem

Hüseyin öldü (*)

Evet, "Can" Hüseyin öldü, ama Hüseyin'in öldürülmesine seyirci kalan devlet, işkenceciler, onursuz köy korucuları ve de [illegible] Kontrgerilla, [illegible] "şehit" diyorlar. Lanet olsun! O adamlar kutsal şehitliği rezil ettiler. Onun için ben, Hüseyin bunlara karışmasın diye "öldü" dedim. Aslında bizim

Devamı 11. sayfada

Portre / Musa Anter

Kültür gerillası

Müslüm Yücel

Musa Anter için gazeteci denek, her şeyden önce bir Kürdolog. Kürdolog demek tarihçi yanı karşımıza çıkar. Çünkü her şeyden önce Kürdistan tarihinin 70 yıllık canlı tanığı. Ve

Devamı 11. sayfada

Büyük bir Kürt !

Arslan Başer Kafaoğlu

Musa Anter gerçekten büyük bir insan, sevimli olduğu kadar ödünsüz bir Kürt idi. Kürt davasının dönmez adamı, bükülmez bileğiydi. Kendisini ilk kez

Devamı 11. sayfada

Musa Amca'nın 74 yaşını kıskandılar

Muhsin Kızılkaya

Diyarbakır'da belediyenin düzenlediği Kültür ve Sanat Festivali'ne birlikte çağrılıydık.(Ne onur!) Kitap imzalayıp okurlarla söyleşecektik. Benden önce yola çıktı.

Musa Amca'nın son günlerini hiçbir ayrıntısını kaçırmadan sizlere anlatacağım. Vasiyetini yerine getireceğim.

Benden iki gün önce yola çıktı. Kartal'daki evinden Yeşilköy'de saat 10.00'da kalkacak olan uçağı yetişmek için erken çıkmış. Bostancı'da deniz otobüsüne binmiş ve Bakırköy'e gelmiş. Her insanın tarihinde önemli kişi ve olaylar vardır. Adala yargısına hükmederler.Musa Amca'nın da hayatındaki önemli kişiler hep polisler olmuş. Hayatının her alanında karşısına polis çıkmış. Tesadüf bu ya, o gün de deniz otobüsünden inmiş ve karşısında polisi bulmuş. Bomba ihbarı varmış, yolcular aranacakmış. **Musa Amca**'nın bileti saat 10.00'a; ve saat 09.00...Derdini anlatamamış. Polis şimdilik Musa Anter'i tanımıyor. Arama bir saat sürmüş. Bu arada uçak kaçmış.

Musa Amca saat 10.30'da [illegible] Giden Diyarbakır uçağı [illegible] koz söz vermiş, sevenleri onu orada bekliyor. Kitaplarını imzalatacaklar.

Görevlilerle tartışma uzun sürmüş. Sonunda 220 bin lira daha vermek koşuluyla Musa Amca'yı Ankara'ya göndermeye razı [illegible] Ankara uçağına [illegible] aynı dert. Olmaz denmiş. Diyarbakır uçağına on gün [illegible] yok. Musa [illegible] Sonunda formülü bulmuşlar. Malatya'ya giden bir uçak var. **Musa Amca**'yı Malatya uçağına bindirmişler.

Bu arada Diyarbakır, İstanbul'a soruyor. **Musa Anter** buraya varmadı. İstanbul'da bir panik; **Musa Amca** kayboldu. Herkes her yerde telefon [illegible] Musa Anter'i [illegible] [illegible] Elazığ'a iniyor. Olmaz, kalkıyor Diyarbakır'a varacak. Orada sevenleri var. Alıyor bir otobüse, Elazığ'a [illegible] bir takside ve nihayetinde varıyor Diyarbakır'a...Saat gecenin yarısına çeyrek kala Demir Otel'e iniyor.

Diyarbakır rahatlıyor, İstanbul'a bildiriyor:

"Musa Amca bulundu".

İki gün sonra Diyarbakır uçağındayım. 16 eylül çarşamba günü Diyarbakır Belediyesi Cihan Asena Tiyatrosu'nda Musa Amca ile birlikte kitaplarımızı imzalayacağız.

Musa Anter, Hukuk Fakültesi'nde okurken açtığı yurtta, Kürdistan bayrağına [illegible] ettiği idam [illegible] [illegible] dünyaya gelebilmem için da-

Devamı 11. sayfada

adlı Suriyeli kişiler"in işlediğini itiraf ediyordu. Ancak, güvenlik güçleri tüm araştırmalarına karşın Dıjvar adlı katili bulamıyorlardı.

Tepkiler...

1991 yılında yapılan erken seçimler sonucunda DYP-SHP koalisyonu kurulmuş, Süleyman Demirel başbakan olmuştu. İçişleri Bakanlığını İsmet Sezgin, emniyet genel müdürlüğü görevini ise Ünal Erkan yürütüyordu. 18 Şubat 1992 tarihinden sonra emniyet genel müdürlüğü görevini Yılmaz Ergün üstlenmişti.

Kürt aydını ve gazeteci-yazar Musa Anter'in öldürülmesi büyük tepkiyle karşılandı. Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, Başbakan Süleyman Demirel'e bir telgraf gönderdi. Ekşi, telgrafta şu görüşleri ileri sürdü:

> "Musa Anter'in de faili sizden başka herkesçe malum katiller tarafından alçakça öldürülmesi karşısında ne gibi bir açıklama yapabileceğinizi kamuoyunun bir parçası olarak biz gazeteciler de merak ediyoruz. Sizin siyasal sorumluluğunuz altında yönetilen Türkiye'de artık kurşunlayarak sansür etme metodu uygulamaya kondu."

Başbakan Süleyman Demirel ise, Musa Anter'in "Hain bir kurşuna hedef olduğunu" belirterek, "Kendisine Allah'tan rahmet, ailesine başsağlığı diliyorum" dedi.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, Musa Anter'in öldürülmesinden büyük üzüntü duyduğunu belirterek, "Siyasal ve ekonomik görüşleri ne olursa olsun, hangi eylem içinde bulunursa bulunsun, bir kişinin böylesine hain bir saldırıya uğraması üzüntü vericidir. Elde suç delili olarak maalesef sadece boş kovanlar var. Bu da ancak katil silah bulunduğu takdirde bir anlam ifade eder" dedi.

Sezgin, Anter'in öldürülüşüyle ilgili kontrgerilla iddiasının hatırlatılması üzerine şunları söyledi:

> "Bu cinayetleri Kontr-gerillaya mal etmenin hiçbir anlamı yoktur. Esasen kontrgerilla diye bir örgüt yoktur. Eğer böyle bir örgütün mevcudiyetini ve onun eylemlerini bilen ve onu kanıtlayan kimse varsa, lütfen bunu bize de bildirsinler. Biz devletin yasaları neyi gerektiriyorsa onu yaparız. En açık ve seçik şekilde üzerine gideriz."

İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Kahraman da Anter'in öldürülüşünü "terör" olarak nitelendirerek sözlerini şöyle sürdürdü:

"Sayın Anter, 70 yaşında bir yazardı. 70 yaşındaki bir kişiyi hayatından mahrum bırakmak caniyane bir harekettir. Yalnız Anter'i değil, başka insanları da siyasal düşüncelerinden dolayı, mensup olduğu parti üyeliğinden veya yaptığı herhangi bir ticari işten dolayı öldürmek, bir terördür. Cinayettir, şiddet eylemidir."

HEP Genel başkanı Ahmet Türk, Başbakan Süleyman Demirel ve İçişleri Bakanı'nın "örtülü" onay veren beyanatlarının, cinayetlerden hükümetin sorumlu olduğunu gösterdiğini öne sürdü. Türk şunları söyledi:

"MGK ve hemen sonrasında Bakanlar Kurulu'nun Diyarbakır'da her türlü terör yönetimini devlet adına uygulama yetkisini kendilerine tanımış olmaları bu olaydan doğan sorumluluğun devlete ait olduğunu tartışmasız kılmıştır. Bunu Yargıtay Başkanı'nın ve bazı çevrelerin bu terör yöntemlerini meşru gösterip savunmuş olmaları, bu cinayet şebekelerini savunur niteliktedir. Dolayısıyla sorumlular da açıktır."

PEN Yazarlar Derneği Başkanı Şükran Kurdakul'da yaptığı açıklamada şöyle dedi:

"Yazar, Musa Anter'in öldürülmesi demokrasiye, Anadolu insanının kardeşliğine düşman olan karanlık güçlerin yeni bir oyunudur. Düşün ve siyaset adamlarına yönelik cinayetlerin önlenebilmesi için siyasal iktidarlarla birlikte tüm demokratik kuruluşlar ülkenin yaşamsal sorunlarına uygarca çözüm aramakta yeterli davranışı göstermek zorundadırlar."

Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Başkanı Mustafa Ekmekçi de Anter'in görüşlerinin kavgasını veren bir yazar olduğunu vurguladı. Ortaköy Kültür Merkezi, Grup Yorum, Ayşe Gülen Halk Sahnesi, Grup Özgürlük Türküsü de yaptıkları ortak açıklamada "Ona sıkılan kurşunlar, Kürt ve Türk halklarının kardeşliğini hedef almıştır" denildi. DİSK'in yaptığı açıklamada ise son günlerde tırmandırılan terör ile demokratikleşme yönünde atılacak adımların engellendiğini vurgulandı.

"Anter'i Hizbullah tehdit ediyordu"

Musa Anter ile 19 Eylül cumartesi günü birlikte olan yazar Vecihi Timuroğlu, Cumhuriyet gazetesine yaptığı açıklamada Musa Anter ile Diyarbakır Festivali'ne katıldığını ve Anter'in tehdit edildiğini belirte-

rek, şunları söyledi:

"Musa Anter ile birlikte Diyarbakır festivalindeydik. Festival 15 Eylülde başladı. Son cumartesi gününe (19 Eylül) kadar beraberdik kendisiyle. Diyarbakır tarihini ve Diyarbakır folklorunu yazan ağabeyimiz Şevket Beysanoğlu, ben, Musa Anter; çeşitli etkinlikler için çağrılıydık. Şevket Beysanoğlu ve ben, Ahmet Arif üzerine konferans verdik. Musa Anter de kitaplarını imzaladı. Büyük Otel'de beraber kalıyorduk, üçümüz de. Her gün beraberdik. Musa Ağabey, kendisine 'haydi, şurada oturalım, şuraya gidelim' dediğimiz zaman Şevket Beysanoğlu ve bana aynen şunu söylüyordu, çok açık biçimde: 'Şevket, Vecihi, beni dışarı çıkarmayın, sakın ha. Çünkü beni, bu devlet öldürmedi, MİT öldürmedi, ama bu namusuz Hümeyniciler öldürecekler. Her gün tehdit ediliyorum.' Aynen böyle söyledi. 'Ben, İstanbul'da da böyleyim. Arabadan arabaya gidiyorum, kapı dışına çıkamıyorum. Bu namussuzlar, beni öldürecekler' diyordu. En sonunda da yaptılar bu işi. Anter'i Diyarbakır'da da tehdit ediyorlardı.

Telefonla, mektupla, telgrafla bile tehdit etmişler. Bunu söyledi. İstanbul'a telgraf çekmişler, telgrafla tehdit olur mu? Bu nasıl iştir? Telgrafhanenin almaması gerekir. Ama bir defa da olsa, bir memurun gözünden kaçtı desek, yanlış bir iş. Telefonla tehdit ediyorlarmış, durmadan. Bu yüzden oğlunun evinde oturuyormuş"

Anter'in öldürüldüğü yerde polisin yaptığı araştırmada bulunan 9 milimetre çapında 13 boş kovan, balistik incelemeye alındı. İncelemede silahın 14'lü tabanca olduğu ve daha önce herhangi bir olayda kullanılmadığı açıklandı. Silahın Browning marka olabileceği ifade edildi.

74 yaşındaki Musa Anter'in cenazesi 21 Eylül günü, Devlet Hastanesi morgundan alınarak, doğduğu yer olan Nusaybin'in Akarsu beldesi Zivinge köyüne özel tim, asker ve polis eşliğinde bir ambulansla götürüldü. Burada cenazeye katılmak isteyenlere engel olunarak defnedildi. Musa Anter'in cenazesinin yurtdışındaki ailesi beklenmeden neden apar topar defnedildiği ise bugüne kadar açıklığa kavuşmadı.

İki gazeteci kaçırıldı...

Bu arada, saat 21.00'de olay yerine giden iki gazeteci, kimlikleri belirlenemeyen silahlı 3 kişi tarafından kaçırıldıktan sonra sabah saatlerinde Adıyaman-Kahramanmaraş il sınırında serbest bırakıldı.

Diyarbakır Söz gazetesinin muhabirleri Hüseyin Çiçekçi ve Ferit Aslan adlı gazeteciler, 21 T 0490 plakalı taksinin şoförü H. İbrahim Nakçı'yla yaşadıkları olayı, şöyle anlattılar:

"Cinayet yerinde gördüğümüz 3 kişi, nereye gittiğimizi sordu. Gazeteci olduğumuzu söyleyince, 21 SV 004 plakalı bir otomobille kapattıkları yolu açtılar. 50 metre gittikten sonra bindikleri otomobilden inerek, yanımıza geldiler, 'Size bu ihbarı kim, hangi polis verdi?' dediler. Geldiğimiz araca binmemizi istediler. Şoförü bagaja kapattılar. Kahramanmaraş Adıyaman sınırında, 'yanlışlık oldu' diyerek, serbest bıraktılar. Kendi aralarında 'Malum şahısları alalım' diye konuşuyorlardı. Otomobilde bizi dövdüler."

Musa Anter'in öldürülmesini protesto etmek amacıyla Nusaybin, Cizre, Kızıltepe ve Derik'te esnaf kepenk kapattı. Anter'in taziyesine gitmek isteyen bazı yurttaşların da güvenlik güçleri tarafından engellendiği bildirildi.

Uğradığı silahlı saldırı sonucu yaşamını yitiren Musa Anter olayındaki esrar perdesi bir türlü aralanamadı. Olayın faili olduğu belirtilen 25-30 yaşlarındaki eylemci yakalanamazken kimliği konusunda da herhangi bir bulgu elde edilemedi.

Diyarbakır'da bir basın toplantısı düzenleyen demokratik kitle örgütleri, cinayeti kontrgerilanın işlediğini öne sürdüler. HEP Genel Başkanı Ahmet Türk, olay yerinde Silvan Emniyet Müdürlüğü'ne ait bir sivil arabanın görüldüğünü öne sürdü.

İddialar...

Musa Anter'in öldürülmesinden sonra birçok iddia ortaya atıldı.

Cinayetin Hizbulkontra, Kontrgerilla veya itirafçılar tarafından işlenmiş olabileceği öne sürüldü. Ancak, bu konuda yapılan araştırmalarda bir sonuç elde edilemedi. Daha sonra, Musa Anter'in arazi itilafı nedeniyle öldürüldüğü ileri sürüldü, bu konuda da bir delil elde edilemedi.

Mardin Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünün bildirdiği ve Ömerli Öztaş Köyünde 4.1.1990 tarihinde öldürülen 4 teröristin üzerinde bulunan 27.11.1989 tarihli Berdewan dergisinde 'ERNK'de, yurtsever halkımıza duyurudur' başlığı altında Musa Anter'le ilgili olarak; "Elli yıldır Kürtçü geçinen Musa Anter düşmanın işbirlikçisi çıktı. Sermildan'a Gel Muhabirinin Akarsu'dan bildirdiğine göre geçtiğimiz aylarda ERNK adına Musa Anter'den vergi istendi. Musa Anter kendisine gönderilen vergi fişini yırtınca, gerilla istihbarat birimleri faaliyete geçerek nedenini araştırdılar ve Musa Anter'in T.C. ile işbirliği içinde olduğunu öğrendiler. Bu nedenle onun Stilile ve Zivinge köylerinde bulunan malvarlığına el koydular. Kendisi de Kürdistan'ı terk ederek İstanbul'a kaçtı" deniliyordu.

Bu haberden yola çıkan güvenlik güçleri bu konuda da somut bir bilgi elde edemedi.

Soru önergesi...

Musa Anter cinayeti, TBBM'nin 11 Aralık 1992 tarihli birleşiminde gündeme geldi. Ankara Milletvekili Salman Kaya'nın, Anter cinayetiyle ilgili iddialara ilişkin soru önergesi şöyleydi:

> 1. Musa Anter'in Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesinde görevli Elazığlı Seyhan adıyla bilinen polis memuru tarafından öldürüldüğü doğru mudur?
>
> 2. "Elazığlı Seyhan" adıyla bilinen memurun, daha önce Muş'ta dört kişilik bir kontrgerilla grubu içinde bulunduğu ve "Amed" kod adıyla anıldığı, sonradan Diyarbakır'a nakledildiği de söylenmektir. Olay esnasında çevrede bulunan "Söz" gazetesi muhabirlerine, "size burada bir cinayet işlendiğini hangi polis ihbar etti" diye sorulduğu ileri sürülmektedir. 21 JV 004 plakalı beyaz Renault arabada bulunan ve bu soruyu soran eli alçılı polisin kimliği ve sorunun amacı araştırılmış mıdır?
>
> 3. Olay yerine gazeteciler ve ambulans, polis ekiplerinden daha önce gelmiştir. Polisin gecikmesinin sebebi nedir?
>
> 4. Musa Anter'in öldürülmesinin hemen ardından tanık ifadeleri alındığı halde, zanlının robot resmi ancak üç gün sonra çizilmiş ve dördüncü gün yayınlanmıştır. Bu gecikme nasıl açıklanabilir?
>
> 5. Gerçek Dergisinin yayınında, Ünal Erkan'ın konu ile ilgili açıklamalarından görülen çelişkilere işaret edilmektedir. Bu çelişkiler konusunda Ünal Erkan'ın bilgisine başvurulmuş mudur?
>
> 6. Katili teşhis eden tanıklar ve Büyük Otel personeli, katilin "Elazığlı Seyhan" adıyla bilinen polis memuru olduğunda birleşmektedirler. Bu bilgiler ışığında, eşgali ve kimliği tespit edilen bu şahıs hakkında bugüne kadar herhangi bir soruşturma yapılmış mıdır? Yapıldıysa bu soruşturmanın neticesini açıklar mısınız?

Ankara Milletvekili Salman Kaya tarafından TBMM Başkanlığına sunulan soru önergesini İçişleri Bakanı İsmet Sezgin yanıtladı:

> "Musa Anter 20.09.1992 gün saat 20.15 sıralarında kimliği meçhul bir şahıs tarafından Diyarbakır'da öldürülmüştür. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünde önergede iddia edildiği gibi Elazığlı Seyhan adıyla bilinen ve daha önce Muştan nakledilen bir Polis memuru ulunmamaktadır.

Olay yerine intikal eden Diyarbakır söz gazetesi muhabirlerine "Size burada bir cinayet işlendiğini hangi Polis ihbar etti" şeklinde soru sorduğu iddia edilen eli alçılı bir Polis Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünde bulunmamaktadır. 21 SV 004 plakalı aracın son iki sahibi olan sivil şahıslar oto ile birlikte, söz konusu önergede adı geçen gazetecilere gösterilmiş, ancak oto ve şahısların eşgale uymadıkları tespit edilmiştir.

Olay yerine gazeteciler ve ambulanstan önce polis ekipleri intikal etmiş ve olayda yaralanan Orhan Miroğlu adlı vatandaşa ilk müdahaleyi yapıp hastaneye intikal etmesini ve hayatının kurtarılmasını sağlamışlardır. Bu durum adı geçen şahsın ye diğer görgü tanıklarının ifadesi ile de sabittir.

Musa Anter'in öldürülmesinden hemen sonra failin tespit edilmesi amacıyla görgü tanıklarının araştırılmasına başlanılmış, ancak 23.09.1992 tarihine kadar ifadelerine ve görgülerine baş vurulan tanıklar kesin bilgi vermemişlerdir. Olayın tek görgü tanığı olan Orhan Miroğlu'nun olayın şoku ve yaralarının ağır olması nedeniyle şuuru yerinde olmadığından fail hakkında kesin bilgi alınmadığı için robot resmin çizilmesi gecikmiştir.

Olayla ilgili olarak ifadelerine başvurulan tanıklar ve büyük otel personeli eylemi gerçekleştiren şahsı teşhis edememişlerdir. Ayrıca gerçek dergisinin 31 Ekim 1992 tarihli 32. sayısında yayınlanan yazı ile ilgili olarak, büyük otel personelinin ifadelerine başvurulduğunda, kendilerinin böyle bir beyanatta bulunmadıkları ve hiçbir basın organı ile bu konuda görüşmediklerini bildirmişlerdir."

Hatıralarım

Hayatının her döneminde barış yanlısı olarak bilinen Musa Anter, felsefe eğitimini yarıda bırakıp, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmesine rağmen hiç avukatlık yapmadı. Yayıncılığa atıldı. *Dicle Kaynağı* adında bir dergi çıkardı. Ardından Dicle ve Fırat öğrenci yurtlarını kurdu. Yıllarca yayıncılık ve yurt işleriyle uğraştı. Yazılar, şiirler kaleme alıp konferanslar verdi. Sık sık tutuklandı, sürgüne gönderildi.

Anter, *Hatıralarım*[12] adlı kitabında 12 Eylül 1980 darbesiyle gelen günlerde yaşadıklarını şöyle anlatıyordu:

"Bolu'dan, kasabamız Akarsu'ya bir komando taburu gelmişti. Gece saat 03'te, yatağımdayken kapım tekmelenmeye başladı. Açmaya vakit bırakmadan cam ve çerçeveler aşağı indirildi. İçeriye bir yüzbaşı, bir teğmen ve bir yığın mavi bereli girdi. Ben yatağımdan çıkmadan, yüzbaşı çamurlu çizmeleri ile yatağıma çıktı. Ve

[12] Musa Anter, *Hatıralarım I-II*, Avesta Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, 2007.

başucumdaki tüm kitapları yüzüme, suratıma vurarak yerlere attı. "Adın ne ?" sorusuna, ben, "Musa" dedim. "Soyadın yok mu?" diye üsteledi. "Anter" deyince, sanki biliyormuş gibi, "Haa, şu namussuz Musa Anter sen misin?" dedi. Ben "Namussuz değilim" dedim. Çıkarken, yanındaki teğmen kitapları da almalarını söyleyince, yüzbaşı, "Bırak, geberinceye kadar okusun" dedi. Bana dönerek, "Ancak, biz burada olduğumuz müddetçe evinden dışarıya çıkamayacaksın" diye tehdidini sürdürmeyi ihmal etmedi.

Köyün muhtarı ile ihtiyar heyetini ve onbeş-yirmi genci de alıp bağlardaki ağaçlara bağladılar. Kimini baş aşağı asmışlardı. Askerler, köyde erkeksiz kalan evlerde hayasızca dolaşıyorlardı. Bu işkence bir ay boyunca sürdü. Çevreden bazı silahlar topladılar ve çekip gittiler.

1984 yılıydı. İsveç'ten, karı-koca bir çift turist olarak Türkiye'ye gelmişler. Çocuklarım, kendilerinden beni de görmelerini rica etmişler. Geldiler. Karakol komutanı da yanımızdaydı. Yemek yedik ve gittiler. Meğer bu 'turist' kelimesi 'terörist' oluvermiş! Tugay komutanının kulağına kadar gitmiş. İki gün sonra, geceyarısı evim basılarak, beni ve evlatlığım Ali Oral'ı, gözümüz bağlı bir şekilde alıp götürdüler. Yine Mardin Jandarma Tugayı'na gidiyorduk.

Amerikan kültüründen etkilenerek yapıldıkları için olacak, bu sefer konduğumuz hücrelerde kol kalınlığında bir demir duvardan duvara geçirilmişti. Tavanda da, üç yerinden tespit edilmiş demir bir kalas vardı. Meğer bu, hücre sakinlerini ayaklarından asıp işkence yapmak içinmiş.

Onüç gün kaldım. Bir şey yemedim. Çok uğraştılar, yine yemedim. Sebebini sorduklarında, torunum yerindeki çocukları tuvalete götürürken yapılan eziyetleri gördüğümü, böyle bir eziyete katlanmaktansa, bir şey yemeyip tuvalete gitmek istemediğimi ve kendilerini protesto ettiğimi söyledim.

Beni sorguya götürdüler. Tabii gözlerim bağlı. Manasız manasız sorular soruyorlardı. Bir ara oradakilerin hepsi, 'rap' diye ayağa kalktılar. Anladım ki bir 'büyük' geldi. Konuşunca, Tugay komutanı olduğunu sesinden anladım.

Tugay komutanı ile aramızda şöyle bir konuşma geçti!

- Musa Anter, Allahını seversen bir şey söyleyeceğim, doğru cevap ver.

- Efendim, yemin vermeyin. Ceza hukuk usulünde sanığa yemin teklif edilmez. Soracağınızı sorun. Soru lehime ise cevap veririm. Aleyhime ise elimden geldiği kadar idare ederim.

- Yok, vallahi öyle değil... Acaba sen insanların, mukaddes kitaplarda okuduğu gibi Adem ile Havva'dan türediklerine mi; yok-

sa, Darwin'in dediği gibi hayvan tekamülünden mi geldiğine inanıyorsun?

- Efendim, ben Türk Ceza Kanununun 163. maddesinden buraya gelmedim. Bu sorduklarınız benim branşım dışında kalır.

- Hayır, hayır. 141-142 seninle başa çıkamıyor. Sen bunu anlat.

- Pekâlâ.. Bu hususta ben hiçbir mukaddes kitaba inanmıyorum. Ne Zebur'a, ne Tevrat'a, ne Kuran'a... Çünkü bu kitaplarda denir ki, 'Allah Cebrail'i dünyanın yedi iklimine göndermiş. Her birinden bir miktar toprak getirtmiş. Çamur yapıp buna insan şekli vermiş. Sonra üfleyerek, Adem'i yaratmış. Havva'yı da, Adem'in kaburga kemiğinden yaratmış ve bunların birleşmesinden insanlar türemiş! Buna göre, insanlar Allah'ın eli ve ustalığı ile yapılmıştır. Ben buna inanmıyorum. Rafael'in, Michelancelo'nun, Picasso'nun dahi adi eserleri yoktur. Peki, eğer insanlar Allah'ın eserleri olsaydı, böyle sahtekar, vicdansız, zalim ve canavar olurlar mıydı hiç? Haşa, ben Allah'ı, insanı kendi eli ile yaratmaktan tenzih ederim... Ama hayvandan geldiğine inanıyorum. Çünkü milyonlarca yıl geçtiği halde, ecdadımız olan hayvanların bizde çok kalıntısı kalmıştır.

- Nasıl olur?

- Baksanıza; eşekler, katırlar tekme atar, biz de atarız. Aslan, kaplan pençe vurur; biz de yaparız. Köpek, ısırır; biz de ısırırız. Kedi, tırmalar; biz de tırmalarız. Tüm hayvanların güçlüsü zayıfına zulmeder, biz de yaparız.

Orada bulunanlar gülüşmeye başlayınca, Komutan da güldü. "Ulan ne gülüyorsunuz? Adam size söylüyor" dedi..."

Neden İsveç?

Musa Anter'in büyük oğlu Anter Anter, İsveç'e giden ilk aile ferdi olmuştu. Genç Anter'in gurbete düşmesiyle Musa Anter dışında kalan tüm aile fertlerinin İsveç'e gitmesinin yolu açıldı:

"Diyeceksiniz ki, "Niye senin tüm ailen İsveç'te yaşıyor? Bu bir nevi muhacerat veya sürgün değil midir? Öyledir. Çünkü ilkokuldan Anter, Kadıköy Mühendislik Okulu'na girinceye kadar yüzlerce defa gece yarılarında polis evini basmış, hanım ve çocukların en mahrem yerlerine kadar aramalar yapmışlardı. 1959'dan 1963'e kadar doğru dürüst çocuklarımın başında bulunamadım. Hep hapis ve sürgünde idim. Öyle olmuştu ki, çok sevdiğim vatanımızdan ve bu şerefli vatanın idaresini layık olmayarak eline geçiren idarecilerden nefret ediyorduk. Ve anladığımız kadarıyla insanlık alanında tam negatif Türkiye'nin pozitifi olan İsveç'i, kendimize, içimiz kanayarak ikinci vatan seçtik... Ve dedim ki; sonradan bazı kişiler gibi kemiklerim gurbet ellerden vatanıma taşınacağına bari yurdumda öleyim..."

Musa Anter, *Hatıralarım* adlı yapıtının birinci cildini şu sözlerle noktalıyordu:

> "Geriye bakıp bir vicdan muhasebesi yapmaya çalıştığımda, kanaatimce bütün suçum Kürtlerin insanca, tüm haklarına sahip bir biçimde yaşamaları gerektiğini düşünmem ve bunu istememdir. Böylesi bir suçun benim için şeref verici bir şey olduğunu söylememe gerek yok!..."

Kara Yara

1959'da İstanbul Harbiye'de 38 No'lu hücrede tutuklu iken arkadaşları Musa Anter'den bir piyes yazmasını ister. Daha önce mizah öyküleri yazıp hapishanedeki arkadaşlarına gönderen Anter, bu kez bir piyes yazmak için kolları sıvar ve bir günde 'Brina Reş' yani Kara Yara adlı oyunu yazar. Arkadaşları tarafından ilgiyle karşılanan oyunun zamanla ünü yayılır. Kürtçe ve Türkçe yayımlandıktan sonra yasaklanan oyun, yurtdışında birçok dile çevrilir ve oynanır. Büyük ilgi gören bu oyunun trajik öyküsünü Musa Anter şöyle anlatır:

> "Brina Reş, 1950'lerde DP'nin sahte partizanlığını simgeleyen ve Kürtlere o ana kadar empoze edilen, 'Kürt adam olmaz, aydın olmaz!' düşman sloganlarına karşı yazılmıştı. Piyes, tüm sefalet, horlama ve Kürt düşmanlığına karşı yazılmıştı. Bu düşüncemi anlamak için, piyesi okumak ve anlamak lazımdır. Oyunumda, bir de o dönemin "DP'nin Kürtleri" imajı vardı. Tüm Güneydoğu'da buğday Ekim ayında ekilir. Ama Nisan ayında, en şiddetli zehirlere bulanmış yüz binlerce ton buğday, DP'li yöre ağa ve şeyhlerine tohumluk diye dağıtılıyordu. Tabii dağıtılan bu yüz binlerce ton buğday, toprak ağaları tarafından fakir fukara Kürt halkına arpadan ucuz bir fiyata satılıyordu. Bu buğdaylar, bilinçsiz Kürt halkı tarafından öğütülerek un yapılıyor ve daha sonra da bu undan ekmek pişiriyordu. Ama gel gör ki, bu güya haşere için kullanılması gereken buğday, bilinçli bir şekilde Kürt halkını mahvetmeye yönelik olarak kullanılıyordu. Kısa bir zamanda bu, en çok da çocuklar üzerinde tesirini gösterdi. Bu zehirin çocukların vücudunda açtığı yaraya, halk arasında 'brina reş', yani kara yara dendi. Ben o vakit Diyarbekir'de İleri Yurd gazetesinde çalışıyordum. Bu realiteyi çokça dile getirdim..."

Musa Anter, Diyarbakır'ın Çüngüş, Dicle, Hazro, Lice, Hilvan, Çınar ve Bismil'i ilçelerini gezmiş, bu ilçelerde çoğu doktorsuz olan sağlık ocaklarına uğramış, buralarda yara bere içinde yüzlerce çocuk görmüştü:

"Çocukların tüm yüzleri kara kara ve bir karış boyunda kıllarla kaplıydı. Yüzleri ve vücutları, çeşitli yerlerinden parça parça etler dökülmüş, iyileşmez yaralarla doluydu. Çocukların büyük bir kısmı ölüyordu. Bu olay 1958 yılında geçiyordu. Bugün bir istatistik yapılsa, bu yıl ve ondan üç beş yıl evvel doğumlu çok az Kürt insanı vardır sanıyorum.

İşte, bu, beni çok etkilemiş ve piyesi yazmama da büyük ölçüde sebep olmuştu. İleri Yurd gazetesinde bu olayı sık sık izah ediyordum. Fakat Sağlık Bakanlığı, düzenlediği sahte raporlarla bu yazılarıma cevap vermeye çalışıyorlardı. Güya, bu hastalık buğdaydan ileri geliyormuş. Olay oldukça yankı yaptı. O kadar ki, Nâzım Hikmet Moskova'da bana arka çıktı ve 'Kara Yaraya Yakalanası Sağlık Bakanı' adlı bir şiir yazdı."

Susurluk Raporu'nda Musa Anter Cinayeti

Dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz'ın isteği üzerine Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın Ocak 1998'de açıkladığı Susurluk Raporu'nda, Anter cinayetinin Yeşil kod adlı Ahmet Demir tarafından planlanıp uygulandığı yer aldı. Kararı verenlerin sonradan pişman olduğu rapora şöyle geçti:

"Musa Anter'in öldürülmesinden, tüm olayları tasvip edenlerin dahi pişman olduğu tespit edilmiştir. Musa Anter'in silahlı bir eylem içinde olmadığı, daha çok işin filozofisi ile meşgul olduğu, öldürülmesinin yarattığı etkinin kendisinin gerçek etkisini geçtiği ve öldürülme kararının hatalı olduğu söylenmektedir."

Dava AİHM'de

Musa Anter cinayeti, kayıtlara "Faili gayri muayyen" yani faili meçhul olarak geçti. Eşi Ayşe Hale Anter, İsveç'e döndükten sonra İçişleri ve Adalet Bakanlarına defalarca mektup yazarak katillerin bulunmasını istedi. Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'nın hazırlık soruşturması dosyasına konan emniyete yazılmış "failleri buldunuz mu" yazılarının sayısı 50'yi buldu, ama dosya "faili meçhul cinayet" olarak kalınca ve iç hukuk yolları tükenince aile davayı 2000 yılının Şubat ayında AİHM'ye götürdü. Türkiye'yi savunan avukatlar 15 bin Euro tazminat vererek uzlaşmaya gidilmesini istedi. Ama çocukları bu öneriyi kabul etmedi.

Rahşan Anter, "Paranın hangi yarayı sardığı görülmüştür Allah aşkına. Kendi ülkemizde başımız önümüzde, kırık bir kalple dolaşıyoruz. Babam, canından çok sevdiği bu toprakların altında, başından yediği kurşunla yatarken biz nasıl rahat edebiliriz. Siz de rahat uyumamalısınız. Bu ülkenin hakimleri, savcıları, emniyet mensupları

katillerle aynı sokaklarda dolaşırken, nasıl rahat uyuyabilirler!" diyordu.

Katille buluşma...

25 Mart 2005 tarihinde Musa Anter'in İsveç'te yaşayan kızı Rahşan Anter'e gelen bir telefon, Metro Gazetesi'nde Musa Anter ile ilgili bir yazı olduğunu haber veriyordu.

Jonas Hallen imzasını taşıyan söz konusu yazıda, Musa Anter'in katillerinden birinin İsveç'te oturma izni aldığı ve beş çocuğuyla birlikte Borlange yakınlarında yaşadığı belirtiliyordu.

Jonas Hallen, İsveç'te yüzlerce suçlu ve katilin rahatça oturma izni alıp yaşadığını belirterek, Abdulkadir Aygan'ın yargılanmasını istiyordu. İsveç yasalarına göre, başka bir ülkede işlenen suçtan dolayı İsveç'te yaşayan birine dava açılamayacağı hükmü bulunduğunu ifade eden Hallen, yazısına şöyle devam ediyordu:

> "İsveç'te binlerce suçlu yaşıyor, ama şimdiye kadar hiçbiri hakim karşısına çıkamadı. Aygan'ın davası pilot dava olabilir. Biz cinayete ve işkenceye bulaşmış bir insanı yargılamalıyız. Bu İsveç'te yaşayan binlerce katilin yargılanmasını sağlayabilir."

Aynı günlerde İsveç'te serbest gazetecilik yapan Eşref Okumuş da Aygan'ı bulup bir söyleşi yaptı. Ekspressen gazetesinde yayınlanan bu söyleşinin ardından, İsveç hükümetine bağlı Savaş Suçluları Komisyonu Başkanı Hans Ölvebro, soruşturma açtı. Komisyon, insan hakları ihlalinde bulunduğu gerekçesiyle Aygan'ın soruşturulmasına karar verdi.

Abdülkadir Aygan cinayeti anlatıyor

Rahşan Anter ile Abdulkadir Aygan, 11 Ocak'ta İsveç'te, Borlange'de buluştular. Bu buluşmaya Hürriyet gazetesinden Ersin Kalkan da katıldı ve görüşmeyi yayımladı.[13] Böylesi bir görüşme ilkti, ancak Aygan'ın itirafları 1994'te Ülkede Özgür Gündem gazetesinde bir yazı dizisi olarak yayımlanmış, daha sonra "Acı Bir Susurluk Öyküsü" başlığı altında kitaplaştırılmıştı. İtiraflar doğrudan JİTEM'i hedef alan bir davanın açılmasını sağladı. Anter, önce PKK'li olan sonra JİTEM'e geçen Aygan'a, "JİTEM'e geçeceğine ne-den intihar etmedin" diye soruyor, o "Bunu yapmak o kadar kolay değil" diye yanıtlıyor, Anter "Aramızdaki fark bu işte. Ben olsam, kendimi vu-

[13] Ersin Kalkan, *Hürriyet Pazar*, 21 Ocak 2006.
Ersin Kalkan, *Katille Buluşma*, Güncel Yayıncılık, Nisan 2006, İstanbul.

Hürriyet
hisar
ÖZEL
Baba katiliyle yüzleşme
Devletin pardon dediği
Musa Anter
cinayetinin faili
Abdülkadir Aygan
14 yıl sonra kurbanın kızı
Rahşan Anter'e anlattı

rurdum" diyordu.

Rahşan Anter'in amacı, kayıtlara "faili meçhul" olarak geçen cinayet hakkında daha fazla bilgi toplamak, yargıya aktarmaktı. Aygan'ı değil, ona bu cinayetleri işletenleri sanık sandalyesinde görmek istiyordu. Rahşan Anter, Aygan'ın o güne kadar söylediklerinin dışında bir şey söylemesini bekliyordu. Aygan, 'Neyi öğrenmek istersen, anlatırım' diye de haber yollamıştı. Ancak Aygan, yeni bir şey söylemiyordu. JİTEM'e nasıl girdiğinin, Musa Anter'i kimlerin, nasıl öldürdüklerinin dışında:

- Herkesin Musa Amca dediği Musa Anter'i 20 Eylül 1992'de öldürdünüz. Bu olayı anlatır mısınız?

- Bu olayı anlamak için "Hogir" kod adındaki PKK'lı Cemil Işık'tan başlamalıyız. PKK'da komuta kademesindeydi. Apo'yla fikir ayrılığına düşüp örgütten ayrıldığını öğrendik. Cem Ersever'le birlikte Zaho'ya gittik ve Hogir'i bizimle gelmesi için ikna ettik.

- Musa Anter'le Hogir'in ilişkisi nedir?

- Şudur: Musa Anter, Hogir'i çocukluğundan beri tanıyordu. Örgütten ayrıldığını ve Kuzey Irak'ta yaşadığını biliyordu. Ersever'in planı Hogir'i kullanarak Musa Anter'e ulaşmaktı. Hogir, bizimle birlikte Diyarbakır'a gelecek, Musa Anter'den PKK ile kendisi arasında arabulucu olmasını isteyecekti. Musa Anter, Kürtler arasındaki çatışmalarda hakemlik yapar, tarafları barıştırır, kan davalarını sona erdirirdi.

- Hogir bu planı kabul etti mi?

- Önceden bilmiyordu, plan, Türkiye'ye geçip Diyarbakır'a geldikten sonra Hogir'e açıklandı. Ali Ozansoy ona "Almanya'ya gitmeden önce bizimle biraz iş yapacaksın" demişti. O da bunu başından kabul etmişti. Ama Musa Anter operasyonunun başında Ye-

şil vardı.

- Musa Anter'i tanıyor muydunuz?

- Hayır tanımıyordum, ama onun herkesin sevdiği biri olduğunu biliyordum.

- Buna rağmen gözünüzü kırpmadan bu işi kabul ettiniz. Rolünüz neydi?

- Evet, ettim. Musa Anter'in o sırada hangi otelde kaldığını ben tespit ettim. Sonra planlandığı gibi Hogir, Musa Anter'e bir pusula göndererek kendisiyle buluşmasını ve PKK ile arasında aracı olmasını istedi. Musa Anter görüşmeyi kabul etti.

Sonra ne oldu?

- Sonra Hogir, ben, Mustafa Deniz, Ali Ozansoy, Yeşil'in Land Rover'ıyla Silvan yolunun çıkışındaki tepeye geldik. Ali Ozansoy ana telsiz istasyonunda bekliyordu. Hogir'le ben yokuşun başında kaldık. Yeşil, yanına Mustafa Deniz'i alarak tepeye doğru devam etti. Hamit de otele Musa Anter'i almaya gitmişti. Plana göre, Hamit, Musa Anter'i bir taksiyle buluşma noktasına getirecek ve Hogir de onu orada vuracaktı. Ama aradan iki saat geçmesine rağmen Hamit'ten ses çıkmadı. Hogir tedirgin olmuş ve telaşlanmıştı. "Bu işte bir bokluk var. Polis bizi yakalarsa fena olur" dedi. Yürüyerek Yeşil'in yanına gittik. Bu sırada şehirden siren sesleri yükseldi. Yeşil, telsizi polis kanalına çevirmişti. Biraz dinledikten sonra, "Ortalık karıştı, ne olduğu anlaşılamıyor, merkeze gidelim" dedi. Merkeze geldiğimizde Ali Ozansoy, "Hamit, Ape Musa'yı (Musa Amca) vurmuş, işi bitirmiş" dedi. Biraz sonra Hamit geldi ve "Tamam vurdum" dedi. Hogir, "Niye yanımıza getirmedin de orada vurdun" diye sordu. Hamit olayı şöyle anlattı: "Taksiye bindirdikten sonra şehir dışına çıkacağımızı söyledim, şüphelendiler. Yanında yeğeni de vardı. Seyrantepe'ye geldiğimizde ben lafı dolaştırarak onları oyalamaya çalıştım. Falan filan dedim. Baktım dönmek istiyorlar. Arabadan indirdim. Zaten geldik, dedim. Önden yürümeye başladım. Onlar arkamdan geliyordu. Silahımı çıkardım, ikisini de vurdum." Şırnaklı Hamit'in üzerinde Yeşil'in verdiği 14'lü Uman marka tabanca vardı. Silahı bir çöp tenekesine atmış. Ve iş böylece tamamlanmış...

- Bu cinayet timinde yer almış biri olarak Musa Anter'i yanınıza getirselerdi, tetiği çeker miydin?

- Başka çarem yoktu ki. Elbette çekerdim. Biliyorum ki, ben Musa Anter'i vurmasam onlar beni vururlardı. Bu işler böyledir.

Aygan'ın olup bitenin belki bir bölümünü bildiği, gerçekleri anlattığı kısa sürede kanıtlandı. 1994'te bir kayıp olarak kayıtlara geçen Murat Aslan'ın nasıl öldürüldüğü, cesedinin nerede olduğu itiraflarının arasındaydı ve belirtilen yerde yapılan araştırmada ceset bulundu, DNA testi de cesedin Aslan'a ait olduğunu doğruladı. Diyarbakır Başsavcılığı'nın açtığı davanın ilk duruşması 2006 yılında yapıldı. Aygan gıyabında da olsa üç kez ömür boyu hapis cezasıyla yargılanmaya başladı.

"Babamın tetikçisi Şırnak'ta korucu"

Yazar Musa Anter'in kızı Rahşan Anter, babasının katillerinin yargı önüne çıkarılması için Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı'nı harekete geçmeye çağırdı.

Hürriyet gazetesinde yayımlanan "Meçhul Faille Yüzleşme" başlıklı haberin ardından yüzlerce mesaj aldığını söyleyen Anter, haberi, davanın yeniden görülmesi açısından umutlu bir gelişme olarak değerlendirdi. Rahşan Anter şöyle konuştu:

> "1992'den bu yana, babamın katillerinin nerede olduğu biliniyor. Bu kişiler babamdan sonra da işlerine devam ettiler, birçok kişinin kanına girdiler, işkence yaptılar. Babamı başından kurşunlayan tetikçi Şırnaklı Hamit'in halen Şırnak'ta korucu olarak çalıştığı biliniyor. Diğer katil İsveç'te. Çetebaşı Yeşil'in de nerede olduğunun bilindiğini tahmin ediyorum. Bunların hepsinin bir an önce bulunup yargı önüne çıkarılması lazım. Türkiye'ye ak bir gündemle geldiğini söyleyen hükümetin harekete geçip, karanlık odakları kesin ve net olarak belirlemesi lazım. Bu yargı önüne çıkarmadığı sürece hiç kimsenin vicdanı rahat olmamalı."[14]

337 imza...

Haberin Hürriyet gazetesinde yayımlanmasından üç gün sonra Orhan Miroğlu, savcılığa bir dilekçe vererek Abdülkadir Aygan ve JİTEM hakkında suç duyurusunda bulundu. 9 Şubat 2006 tarihinde ise 337 kişinin imzaladığı bir deklarasyon yayımlandı. İmzalayanlar arasında sanatçılar, sendikacılar, hukukçular, gazeteciler ve yazarların yer aldığı deklarasyonda Anter cinayetinin aydınlatılması ve suçluların yakalanarak yargı önüne çıkarılması istendi. Deklarasyonun tam metni şöyleydi:

[14] Ersin Kalkan, *Hürriyet*, 23 Ocak 2006

Yakın tarihimizde yaşadığımız acı olaylar; sivil halka, yazarlara, aydınlara, sanatçılara ve politikacılara karşı işlenen insanlık suçları, insan hakları ihlalleri üzerine yürütülen tartışmalar ve o dönemin tanıkları –mağdurları tarafından bugünlerde sık sık dile getirilen açıklamalar, Türkiye'nin geçmişiyle yüzleşmesi gerektiğini bir kez daha açıkça ortaya koymaktadır. Bu bakımdan, bu karanlık dönemin ihlallerini, faili meçhul cinayetlerini aydınlatmaya ve bu dönemle ilgili gerçekleri öğrenme hakkımızı kullanmaya dair yeni bir sürecin başlaması gerektiğine inanıyoruz.

Ülkemizde, 70'li yıllardan bu yana, JİTEM, Özel Harp Dairesi, KONTR-Gerilla gibi adlarla kamuoyunun gündemine gelen birtakım gizli örgütlenmelerin varlığını ve bu gizli güçlerin, siyasal ve demokratik süreç üstündeki tehditlerinin, provokasyonlarının bugün de devam ettiğini biliyoruz. Susurluk'ta bütün kirli ilişkiler ağıyla açığa çıkarılan bu güçler; son olarak Şemdinli'de yaşanan olayların da gösterdiği gibi, hâlâ bu hukuk dışı yapılanmalarını korumakta ve demokratik-barışçıl süreci tehdit etmeye devam etmektedirler.

Bu bakımdan, bizler, Abdulkadir Aygan adlı JİTEM elemanının medyada yer alan açıklamalarının yetkili ve sorumlu mercilerce suskunlukla karşılanmasını son derece üzücü buluyor ve bu suskunluğun sona ermesini talep ediyoruz... Bu kişi, katıldığı, faili ve planlayıcısı olduğu kırka yakın insanın katledilmesini ve 75 yaşındayken 20 Eylül 1992 yılında Diyarbakır'da katledilen gazeteci-yazar Musa Anter suikastının nasıl planlandığını anlatmış ve eğer kendisine uluslararası güvenceler sağlanırsa, bildiklerini bir mahkeme huzurunda itiraf edeceğini açıklamıştır. Sivil insanlara karşı, sistemli olarak gerçekleşen ihlallerde rol almış bu kişileri, uluslararası hukuk, insanlığa karşı işlenmiş suçların failleri olarak tanımlamakta ve Birleşmiş Milletler insan hakları belgelerinde tanımlanan 'evrensel yargı yetkisi' ilkesi uyarınca bütün devletlerin bu tür suçların faillerini yargılamaları gerektiğini açıkça ortaya koymkatadır.

Gazeteci-yazar Musa Anter cinayetinin faili olduğu iddiası bulunan Hamit Yıldırım'ın halen Şırnak'ta köy koruculuğu yaptığı Ali Ozansoy'un ise Ankara TEM Şube Müdürlüğünde görev yaptığı iddiası vardır. Gerek Musa ANTER cinayetiyle ilgili ve gerek geçmişte işlenen diğer ağır suçların ve ihlallerin sorumluları hakkında İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı ile diğer yetkililerin gerekli araştırmaları yaparak görev ve sorumlulukların gereğini yerine getirmelerini talep ediyor, toplumun yara almış adalet duygularının iyileşmesi ve ihlallere maruz kalmış yurttaşlarımızın duyduğu acının dinmesi için bu dönemle yüzleşmek ve bu dönemle ilgili

adil bir yargı süreci başlatmak gerektiğine dair inancımızı bir kez daha ifade etmek istiyoruz.

"Yine buluşamadık baba..."

Musa Anter'in büyük oğlu Anter Anter 1991'den beri Türkiye'ye giremiyor. Girerse gözaltına alınarak sınırdışı ediliyor. En çok kendisine neden gösterilmemesine kızgın olduğunu, babasının anma günlerine sadece mesaj gönderebildiğini söyleyen Anter Anter, "Ne diyeceğim, 'yine buluşamadık baba' diyeceğim" diyerek şunları ekliyor:

> "Ne demişim, ne suç işlemişim? Suadiye'de doğdum, büyüdüm. Orası benim memleketim. Gidemiyorum. Dünyanın tüm şaibelileri hükümete bile giriyorlar. Ben memleketime gelemiyorum. Onlar benim kadar seviyorlar mı Türkiye'yi. Ben inanmıyorum Türkiye'yi benim kadar seven bir insan olsun... Ömrümün sonuna kadar mücadele vereceğim bunun için."[15]

Musa Anter, kendi davasının inançlı, dirençli ve yürekli bir savaşçısıydı. Anadolu'nun yetiştirdiği bütün halk adamları gibi sivri bir zekası vardı. Bu zekasını yazarlığında, sivri bir kaleme dönüştürdü. Yazılarından dolayı sık sık ifade verdi, tutuklandı ama Anter, "Gözyaşlarından kahkahalar süzen" kişilikte bir insandı.

Yaşamını Türk ve Kürt halklarının kardeşliğine adayan Anter'in adı 20 Eylül 1992 gecesi, öldürülen gazeteci-yazarların listesine yazıldı. Faili hâlâ bulunamadı.

[15] Elif Görgü, *Evrensel*, 20 Eylül 1997.

Rahşan Anter Yorozlu:

"Bu konuda kim ne biliyorsa lütfen konuşsun!"

Bize Musa Anter'den söz eder misiniz?

Musa Anter'i yalnız babam olarak anlatmam, değerlendirmem oldukça zor. Babam toplumun Ape Musa'sı (Musa Amca) idi.

Renkli kişiliği ile beni çocukluğumdan beri etkilemiştir. Öyle bir babaydı ki; çocukları arasında ayrım yapmaz, ülkemizdeki kız çocuklarına olan yaklaşımın tersine, bana ayrı bir değer verirdi. Bu da onun kadın konusuna yaklaşımının göstergesiydi. Bilgi ve ilime oldukça düşkündü. Düşünün, 1950'li yıllarda yani ben 13 yaşında iken bana dünya klasiklerini okuturdu. Ben anlamakta zorlanıyorum deyince de babamın tavsiyesi: Anlamazsan da oku, ilerde okuyunca daha iyi anlarsın, olurdu. Renkli kişiliğine bir örnek daha: Solak olduğum için annem bana örgüyü öğretmede sabır gösteremezken bunu babam Musa Anter oldukça yumuşak ve eğitici bir yaklaşımla öğretti. Özel hayatında oldukça mütevazı, son derece evcimen bir insandı. Hapiste olmadığı zaman tüm ev işlerine katkıda bulunurdu. Bu da onun eşitlik anlayışının göstergesi idi. Güzel yemek pişirirdi. Bunu zevkle yapar, bitirince de büyük rahatlık kazanır ve bu yemeği başkalarıyla paylaşmak, ikram etmek ona ayrıca keyif verirdi. En büyük ilkelerinden bir diğeri de yardımseverliği idi. Kendisine yardım istemek için gelen insanların sorunlarına çözüm olmak için hepimizi seferber ederdi. Bunu bize öğretti. Bu bizim için bir yaşam tarzı oldu ve hâlâ böyledir. İstanbul'da okul kazanıp, kalacak yeri olmayan gençlere evimiz her zaman açıktı.

Bu arada evimize ajan olarak gönderilen kişileri mahkemede şahit olarak gördüğünde güler geçerdi. İstanbul Suadiye'deki evimizin karşısında bir kaç yıl karpuz sergisi kuruldu. Babam karpuz satıcısının evimizi izleyen sivil polis olduğunu bilirdi. Bunu rağmen gider ondan alış veriş yapardı. Ona soğuk su götürürdü. Bu kadar iyi niyet karşısında sivil polis dayanamayıp mahcubiyet duyarak kendisini ve ona verilen görevi açıkladığını babam bize anlattı. O kadar çok kişi evimize gelirdi ki, her ülkeden ziyaretçimiz olurdu. Bundan dolayı evimiz 'Kürt Konsolosluğu' olarak anılırdı.

İçi boşaltılmış, herkesin ağzından eksik etmediği demokrasi, babam için çok önemli ve vazgeçilmez bir kavramdı. "Aile en küçük toplumdur. Bu toplumda demokrasiyi yaşatmak gerekir. Bunu kendi ailesinde yaşatmayanlar ne buna uygun davranabilir, ne de bu konuda

başkalarına katkı sunabilirler" der ve demokrasiyi ailemizde tüm ayrıntılarıyla uygulamaya çalışırdı.

Kürt sorunu ile ilgili çalışmalarından dolayı sayısız kez sanık sandalyesine oturtulan babam Musa Anter, biz çocuklarına bir kez olsun Kürt olduğumuzu söylemedi. Çünkü bu bizim gerçeğimizdi. Kürt'ten ziyade iyi bir insan, güzelliklerle donanımlı birer insan olmamız önemli idi. Sorunların kavga ile değil, tartışarak barış çerçevesi içinde çözülebileceğine inanırdı. Bize öğrettiği gibi bunu tüm yaşantısına yayar, buna uygun davranırdı. Bilindiği gibi bunun da kurbanı oldu. Diyarbakır'da kaldığı otelden küs olan iki aile veya gurubu barıştırmak için aldılar ve bunun için katili olacak insan ile gitti.

İsveç'e yerleşmeye nasıl karar verdiniz?

Ağabeyim Anter Anter 1968'de Isveç'e taşındı. Nedeni; babama büyük oğlu ile ilgili gelen ölüm tehditleri idi. Akabinde 1971'de yine bilinen nedenler sonucu kardeşim Dicle Anter liseyi bitirdikten sonra İsveç'e taşınmak zorunda kaldı. İstanbul'da maruz kaldığı eziyetten dolayı babam köye dönme kararı aldı. Annem sağlık sorunları nedeni ile köyde yaşayamayacağı için İstanbul'da kaldı. Bunu fırsat bilen güvenlik güçleri, olur olmaz zamanlarda annemin evine baskın düzenleyerek, takip ederek, çalıştığı devlet dairesine, o dönemde yasak olan yayınları postalayarak yaşamı anneme zindan ettiler. Buna paralel olarak babama "Çeneni tutmazsan hanımının başına gelecekleri sen düşün" tehditleri yolladılar. Dolayısıyla hasta ve yalnız olan annem Hale Anter babamın ve bizim ricamızla çok sevdiği İstanbul'unu bırakıp İsveç'e göç etmek zorunda kaldık. Son kez ellerinde ben kalmıştım. Bana da sistematik baskı yapıldı. Tüm baskılara 1983'e kadar 2 çocuğum ve eşimle göğüs gerdik. Bu baskılar babamı oldukça etkiliyordu. Ailemize yapılan baskılardan kendisini sorumlu tutuyordu. Dolayısıyla babamın da onayladığı kararla ben de İsveç'e göç etmek zorunda kaldım.

Musa Anter sizce neden öldürüldü? Bu konudaki düşünceleriniz neler?

Musa Anter'in ölümü rasgele bir ölüm değildir. 40'lı yıllardan beri gelen kendisinin idealist düşüncesinin bir sonucudur. Her şeyden evvel insani yönü çok kuvvetli olan ve buna karşın da ülke gerçeğini çok iyi bilen bir kişilik olduğu için öldürüldü. Bu cinayet, devletin gerçeklere olan tahammülsüzlüğü sonucudur. Zaten kendi raporlarında da öldürülmesini hata olarak görüyor ve 'pardon' diyorlar. Tek gücü kalem olan Musa Anter bunu çok iyi bir şekilde kullandı. Diğer faili meçhule giden aydınlar gibi. Zaten bugüne kadar gerçekleri ko

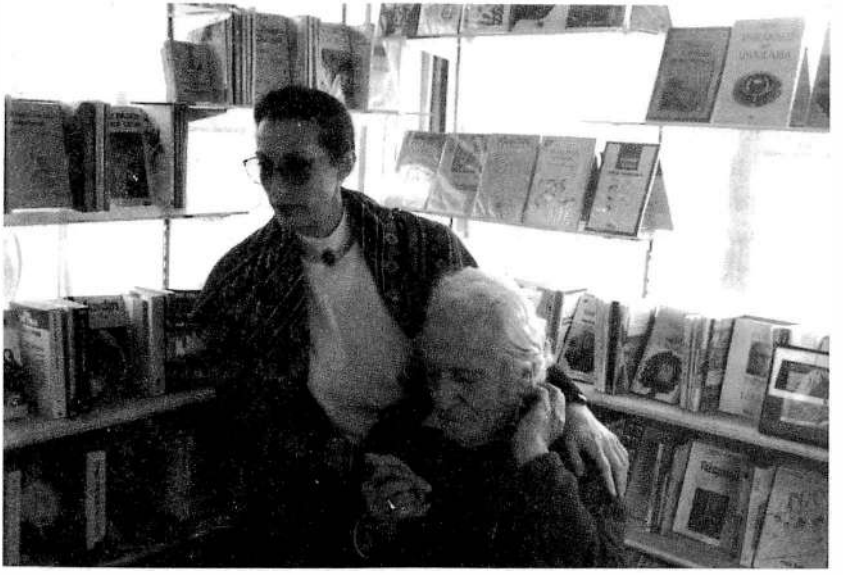

Musa Anter, kızı Rahşan Yorozlu ile birlikte.

nuşanlara ülkemizde maalesef tahammül gösterilmemiştir. Kısaca: Resmi ideolojiyi benimsemediği ve ülke gerçeği olan Kürt sorununu dile getirdiği için ve halkların kardeşliğini, yazdığı her satıra yansıttığı için öldürüldü. Babamın kitaplarında da yazdığı gibi o; bu ülkenin 50 yıllık hem sanığı hem tanığıydı.

Olaydan sonra neler yaşadınız?

Cumhuriyet gazetesi, eşim Şenol Yorozlu'yu arayarak acı haberi bildirdi. Eşim bana ulaşamayınca kardeşimi arıyor. Kardeşim de bana geliyor... Haberi ondan öğrendim. Bunu yaşayanlar böyle bir haberi ne kadar ağır olduğunu bilirler. Yaşadığımız ikinci bir acı da, kısa bir zaman önce kalp ameliyatı olan annemize bunu nasıl söyleyeceğimizdi. Çünkü son zamanlarda babam anneme tehdit edildiğini, bilmediği kişilerin kapısına geldiğini, kendisine hakaret ettiklerini telefon görüşmelerinde söylemişti. Annem buna karşılık "dışarı yalnız çıkma, evde yalnız kalma" telkinlerinde bulunuyordu. Ağabeyim Anter'le de nerdeyse her gün telefon görüşmesi yaparlardı. Sonuçta biz çocukları ve yakınlarımız annemin evinde buluştuk. Bu ikinci bir acıydı bizim için.

Annem kesinlikle bizimle birlikte gelmek istediğini söyledi. Ağabeyim Anter Anter, gelemediği için annem, ben ve kardeşim Dicle ertesi gün, yani pazartesi günü yola çıktık. Bu arada gece babamın yardımcısına telefon edip babamızın cenazesinin mutlaka bekletilme-

sini ve geleceğimizi bildirdik. Ama ne yazık ki pazartesi günü uçakta kardeşim Dicle'den babamızın pazartesi sabahı saat 05'te herkesin uykuda olduğu bir zamanda askerler ve panzerler eşliğinde Diyarbakır hastanesinin arka kapısından kaçırılarak doğum yeri olan Zivinge köyünde gömüldüğünü öğrendim. Düşünün, babamın bu kadar seveni varken sahipsiz bir insan muamelesi görüyor. Bize babamızın cansız bedenini dahi görmek çok görüldü. Askerler gömme işlemi bitene kadar bekliyor ki halktan kimse gelmesin.

Oysa babamın vasiyeti vardı. Ölümden korkmadığı için yaşarken mezarının yerini yaşadığı evin bahçesinde belirlemiş ve oraya gömülmek istediğini vasiyet etmişti.

Diyarbakır Hastanesine gittik. Hiç bir yetkili bize bilgi vermiyordu. Çalışan müstahdemler dahi yüzümüze bakamıyorlardı. Musa Anter resmi olarak hiç bir yerde kayıtlı değildi. Bunu nasıl açıklayabilirler bilemiyorum. Buradan da babamızın kimlerin emri ile öldürüldüğü anlaşılabilir. Yeter ki insanlar birazcık gerçekçi olsun.

Babamın vasiyetini yerine getirmek için annem yetkililere başvurdu. Ve cenaze nakli için izin istedi. Fikri Sağlar dışında kimse bizi adamdan sayıp cevap dahi vermedi. Nakil işlemi sırasında tek gayesi babamın vasiyetini yerine getirmek olan annemin gördüğü muamele ayrı bir trajedi. Okuyucu hasta olan annenizi nasıl yalnız bıraktınız, diye sorabilir. Açıklayayım. Annemin endişeleri ve korkuları vardı. Ailece yok edilmemizden korkuyordu. Bizi bundan dolayı İstanbul da kalmak için ikna etti.

Nusaybin ilce Jandarma Komutanı annemi aşağılayarak ve korkutarak cenazenin nakli sırasında toplanacak kişi sayısının (mezar kazıcıları dahil) 10'u geçmemesini ve bir manga askerin ona gözcülük edeceğini emir verircesine söylüyor. Babamın katledilmesi yetmiyormuş gibi onun cansız bedenine yapılan bu muamele insanlığın hangi maddesine sığıyor? Bunu yüksek sesle defalarca yetkililere sordum. Şimdi de sizin aracılığınızla tekrar soruyorum.

Musa Anter cinayetiyle ilgili pek çok iddia ortaya atıldı, ancak olay bir türlü aydınlatılamadı, olayın üzerine gidilmedi. Siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu soru bana, bize defalarca soruldu. Defalarca aynı şeyleri söylemek ve bunların gerekli yerlerden cevap bulamaması bizi ayrıca üzüyor, canımızı yakıyor. 20 Eylül 1992 yılında T.C. başında, yönetiminde kim vardı ise bu sorunun cevabını en iyi verecek olan kişiler onlardır ve hepsi hayattadır.

Ahmet Cem Ersever tarafından kurulan, adına JITEM denen örgütün elemanları konuşmalı ki, sayısız faili meçhul cinayetlerin dosyala-

rı, faili meçhul olmaktan kurtarılsın. Devlet adına silah çekmek, adam kaçırmak, öldürmek, öldürmek için adam kiralamak terör değil de nedir?

Musa Anter'in çocukları olarak biz, temiz bir toplum için, barış içinde herkesin yaşayabileceği (dil, din, ırk ayrımı yapmaksızın) bir Türkiye için ne yapılması gerekiyorsa yaptık, yapıyoruz ve yapmaya devam edeceğiz. Biz ülkemizi babamız gibi uğruna ölecek kadar seviyoruz.

Vatan hainliği ve terörist olmak bu ise, biz vatan haini ve terörist olmayı kabul ediyoruz. Bana göre bu faili meçhul cinayetleri aydınlığa kavuşturmak hepimizin insanlık görevidir. Biz bunu aydınlığa kavuşturamaz isek gelecek nesillere verilecek cevabımız da olmayacaktır. Katledilenlerin çocukları olan biz soruyoruz, soracağız. Neden katledildiler ve kimler katletti? Kim ne kazandı bu cinayetlerin sonunda?

Bizim (çocukları olarak) ömrümüz bunu aydınlığa kavuşturmaya yetmez ise torunları var. Sorgulamaya onlar devam edecek. Onun için bu sorular cevap bulmalı. Herkes üstüne düşeni yapmalı. Yapmalı ki aynaya bakabilmeli.

Altını çizerek söylüyorum. Uğur Mumcu'yu kimler, ne için katlettiyse, babam Musa Anter'i de aynı güçler öldürdü. Ve hangi nedenlerle hâlâ Uğur Mumcu'nun cinayeti aydınlanamıyorsa aynı nedenlerle de diğer faili meçhul cinayetler aydınlanamıyor. Derin devlet denilen güçler buna izin vermiyor. Yöneticilerimiz ya onlardan korkuyor ya da onlarla işbirliği içindedirler. Babamın katlediliş cinayeti devletin işledikten sonra "pardon" dediği bir cinayettir. Dolayısıyla 92'de iktidarda olan yetkililer üstlerine düşeni yapmalı ve daha fazla geç olmadan bu ayıba bir son vermelidir. Konuşmalıdırlar. Daha temiz bir Türkiye için bunu yapmalıdırlar. Ülkelerini seviyorlarsa tabii ki. En son susurluk olayı raporunda adı geçti. Maalesef tüm dava ile beraber bundan da sonuç alınamadı. Hukuk devleti olduğunu iddia eden Türkiye'ye hiç yakışmıyor bu durum. Ergenekon olayı da zincirin bir başka halkasıdır. Bakalım bu davanın sonucu ne olacak? Kirli bir tarih yaşadığımız kesin.

Faili meçhul cinayetleri; Ortadoğu'nun merkezi olabilecek ülkemizin gelişmesini istemeyen, kardeş kavgasını dün olduğu gibi bugün de körükleyenler, ülkemizin daha kötüye gitmesi için uğraşanlar maalesef milliyetçilik adı altında yapan güçlerdir, diye düşünüyorum.

Abdülkadir Aygan ile buluşmanızı bize kısaca anlatır mısınız? Aygan'ın itirafları sizce olayı aydınlatacak nitelikte miydi?

A. Kadir Aydan ile ona tercümanlık yapmış, babamın kendisine "kızım" dediği dostumuz aracılığıyla görüştük. Bana "vicdan azabı çektiğini, kullanıldığını, pişmanlık duyduğunu konuşmak isteğini" iletti. Görüşmeyi o dostumuzun evinde gerçekleştirdik. Babamın katilinin JİTEM olduğunu, tetiği çekenin Hamit Yıldırım olduğunu, Hamit Yıldırım'ın ise Şırnak Kumçatı beldesinde köy korucusu olarak çalıştığını söyledi. Bu gazetelerde yayımlandı. Ama üzülerek söylemeliyim ki bu kişi hâlâ devlet memuru, "Korucu" olarak çalışmakta ve devletten maaş almaktadır. İfadesine dahi başvurulduğunu sanmıyorum. Ki bu kişinin adı, soyadı ve çalıştığı belde dahi yazılıyor. Gazeteci Ersin Kalkan'nın yazdığı *Katille Buluşma* adlı kitapta da bu açık bir şekilde yazılmaktadır.

Bu buluşmada anlatılanlardan sonra cinayet davasında bir gelişme oldu mu?

Üzülerek belirtmeliyim ki; A.Kadir Aygan ile görüşmemiz ve bu görüşmede konuşulanların yayımlanması dahi yetkilileri harekete geçirmedi. A. Kadir Aygan bir itirafçı olarak vicdanını temizlemek üzere benimle görüşmek istemiştir. Ben onunla görüşmeyi kabul ederken amacım; onu yargılamak değildi. Ona ve onun gibilerine emir verenler kimdi? Bu sorunun cevabını arıyoruz.

A. Aygan bana; JITEM de çalıştığını, o dönemde aldığı maaşın bordrolarını gösterdiyse, kimliğini gösterdiyse (JITEM tarafından hazırlanmış) ve babamın katledilişini Yeşil, Ahmet Cem Ersever ve kadroları olduğu defalarca gazetelerde, kitaplarda kişilerin ad ve soyadlarını verdiyse bu ispat değil de nedir? Kimden ne tepki geldi? O zaman "sukut ikrardır" demekten başka ne yapabiliriz ki ?

Ben bunu bir başka örnekle açıklamaya çalışayım. Devleti AIHM'e verdiğimiz zaman mahkemenin cevabi olarak bize "TC kan parası" olarak Musa Anter'in çocukları olan bize 15 bin Euro vermeyi bizzat kabul ettiğini, avukatımız Selim Okçuoğlu aracılığıyla iletti. Biz ret ettik. Çünkü utanç vericiydi. Biz para değil, babamızın katillerinin ortaya çıkmasını istiyorduk ve hâlâ bunun dışında bir isteğimiz olmadı. Yok!... Akabinde AIHM, TC'yi 28 bin Euro ödemeye mahkum etti. Biz bunu da ret edip bir üst mahkemeye müracaat ettik.

Sonuç olarak, biz katilin adını, soyadını ve hâlâ Türkiye Cumhuriyeti emrinde çalışan bir devlet memuru statüsünde korucu olarak çalıştığını ve çalıştığı yeri dahi söylüyorsak ve yetkililer gerekeni hâlâ yapmıyorsa, biz daha ne yapalım? Biz AİHM'i de samimi bulmuyoruz. Vatandaşı olduğumuz devlet bizi başından savıyorsa AIHM neden ciddiye alsın ki? Ama biz pes etmiyoruz. Mücadelemiz olay aydınlanıncaya kadar devam edecek. Biz üst mahkemeden para

değil katillerin saptanıp cezalandırılmasını ve gerçeklerin olduğu gibi tarihe geçmesini istiyoruz.

AİHM'de açılan dava hangi aşamada?

Öncelikle davanın AİHM'e gitmesinden üzüntü duyduğumu ifade etmek istiyorum. Eğer benim vatandaşı olduğum devlet sorunu çözümleseydi, sorular cevap bulsaydı, neden devletimi şikayet etmek zorunda kalacaktım veya kalacaktık? AİHM, TC yi suçlu bularak 28 bin Euro tazminat ödemeye mahkum etti. Biz bunu kabul etmedik. Çünkü istediğimiz para değil, katilin ve katledilişinin nedenini açık bir dil ile tarafımıza bildirilmesi idi. Bu yapılmadığı için davayı bir üst mahkemeye götürdük. Dava hâlâ görülüyor, kararı bekliyoruz.

İsveç'te Aygan hakkında açmış olduğunuz dava hangi aşamada?

Davanın burada görülmesi için başvurduk. Yetkililer araştırmalar sonuçlanıncaya kadar kimse ile bu konuda konuşmamızın doğru olmayacağını söylediler. Şimdilik buna uymam gerekir diye düşünüyorum.

Bugün geriye baktığınız zaman, olayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu olay bir demokrasi ayıbıdır. Kim kimi kandırmaya çalışıyor? Derler ya, bir atlarsın iki atlarsın çekirge.. Tarih bize kanıtlamıştır ki gerçekleri sonsuza dek saklamak, örtmek, inkar etmek mümkün değildir. Onun için bu ayıptan ne kadar çabuk kurtulursak ülkemizin yarını için, geleceği için o kadar iyi olacaktır. Defalarca söylediğim gibi tekrar ediyorum. Bu konuda kim ne biliyorsa lütfen konuşsun. Tarihi sorumluluktan kurtulsun.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Babam Musa Anter Kürt sorununa değindiği için, bunun bir ülke gerçeği olduğunu söylediği, yazdığı için sayısız kez tutuklandı. İşkence gördü. Sonunda da zalimce katledildi. Oysa bugün devletin başbakanı ve yetkilileri Kürt sorununu dile getiriyor ve çözüme kavuşturmak istediklerini söylüyorlar. Biz bunu kendimize, birbirimize insanca, kardeşçe yaşamayı layık görmüyoruz, bunu dile getireni tutukluyor, işkence ediyor, vatan haini ilan ediyoruz. Ama arkasından Kopenhag Kriterlerine uygun olsun diye bu sorunu devletin yetkilileri resmi olarak tartışıyorlar. Bu çifte standart değil mi? Babamın mezarını ziyaret etmek için Istilile-Akarsu belediyesine giden insanlara ezi-

yet edilmekte, göz dağı verilmektedir. Bu yetmiyormuş gibi gelen misafirlerimiz askerler tarafından video ya kayıt ediliyor. İnsanlık bu mu? Yakışmıyor. Bir mezardan bu kadar korkmak niye? Tüm bu Yapılanlar psikolojik baskı değil de nedir?

Babamızın acısı yanı sıra başka bir aile acısı, trajedisi: 1992 yılından beri hiç bir gerekçe gösterilmeden büyük ağabeyimiz Anter Anter'in Türkiye'ye girişi engellenmektedir; değişik tarihlerde 3 kez giriş yapmak istediği halde ülkeye sokulmadı. Pasaport kontrolden alınıp nezarethanede tutulup ertesi gün geri yollandı. Bir defasında birlikte giriş yapmak istedik. Bana izin verildi. Ama ağabeyimin geçmesine izin verilmedi. 'Neden?' diye sorduğumuzda sadece 'sakıncalı' denildi. Simdi sizin aracılığımızla yetkililere sesleniyorum. Neden Anter Anter'in Türkiye'ye giriş yapmasını sakıncalı buluyorsunuz? Suçlu ise kendi isteği ile gelmek isteyen bir suçluyu yargılayın, cezasını verin. Tabii ki varsa suçu. Kendimi bildim bileli ailemizin fertlerinin tamamı veya bir kısmına sistemli bir şekilde manevi baskı, eziyet edildiğidir. Hayatımız 'neden'lere, 'niçin'lere cevap aramakla geçti.

Babamın seslendirdiği bir şiirde dediği gibi.. De Be Se Lo.. (Yeter Artık) diyor ve bu acıların son bulmasını diliyorum.

Haziran 2008

Orhan Miroğlu:

"O, her şeyden önce bir yazar olmayı tercih etti."

Bize Musa Anter'den söz eder misiniz? Anter ile akrabalık dereceniz nedir?

Bilinenin aksine yakın akraba değiliz Musa Anter'le. Baba annemle onun annesi arasında bir akrabalık bağı var..

Musa Anter, Kürt toplumunun aydınlanma hareketi içerisinde önemli bir isimdir. Musa Anter hayatı boyunca her iki halk arasında bir köprü olmaya gayret göstermiş, her zaman bir arada yaşamayı savunmuş, arzu etmiş bir yazardı. Tabii kendisine has, özgün fikirleri de olan bir yazar. 1950'den sonra oluşan Kürt sivil örgütlenmelerinde, metropollerdeki hemşeri örgütlenmelerinde önemli roller üstlenmiş ama her zaman kendisine ait bir bağımsız duruşu da sergilemiş ve her şeyden önce Türkiye'ye dönük bir yüze sahip olabilmek için çaba göstermiş bir Kürt aydını.

70'li, 80'li yıllardaki gençliğin yaşamında Musa Anter'in çok önemli bir yeri olmuştur. Çünkü fikirleri, kitapları üzerinde söz edilebilecek Kürt aydını sayısı çok fazla değildi. Hepimiz Musa Anter gibi birisiyle tanışmak, konuşmak, ondan faydalanmak isterdik. O yıllarda çok az sayıda basıldığını bildiğimiz kitapları vardı. Bunlardan biri, Birina Reş yani Kara Yara'dır. Bu kitabı, Kürtçe ve Türkçe yayımlandı. Çok iyi anımsıyorum, siyah bir kapağı vardı, kapak fotoğrafında bir Kürt kadını, kucağında çocuğuyla yer alıyordu. Bir yoksulluk ifadesi vardı o fotoğrafta. Kara Yara adlı kitap, adını, o yıllarda çocuklarda başlayan, şarkçıbanı dediğimiz türden bir hastalıktan alıyor... Bu hastalık, yanaklarda bir yarayla başlıyor ve ciltte çok büyük tahribatlara neden oluyor. Birina Reş, Kürtlerin içinde bulunduğu yoksulluğu, çaresizliği ifade eden, içinde şiirler de yer alan bir kitap.

Onun dışında, Musa Anter Kürtçe sözlük yapma gayreti içinde olmuş birisi. Ayrıca Diyarbakır'da İleri Yurt adlı gazeteyi Canip Yıldırım'la birlikte çıkarmış. Bu yayımlarla, bir aydınlanma bilinci yeşersin diye çok çaba göstermiş.

Anter, Kürtlerin demokratik hak talepleriyle ilgili işler de yapan politik bir füğur aslında. Bu bakımda belki de, Kürtlerin toplumsal siyasal yaşamında önemli bir bellek gibi duruyor.

Musa Anter, milliyetçiliğin çokça konuşulduğu yıllarda bile her zaman bir arada yaşamayı savunmuş, milliyetçi fikirlerden uzak durmuş ve çağdaş fikirleri savunmuş. Ama ne yazık ki, onunla ilgili derli

toplu bir çalışma yapılabilmiş değil, hâlâ onunla ilgili biyografik çalışma yapılabilmiş değil. Dıjwar adlı kitabım onun Diyarbakır'da son yedi gününü anlatması bakımından da belki de bir ilk olarak görülebilir. Onun siyasi görüşünü ifade eden, onun yaşamından yola çıkarak onun hayatını yorumlayan akademik düzeyde bir çalışma da henüz yok. Bu kadar toplumsal kutuplaşma, ayrışma yaşandığı bir ülkede Musa Anter'in hayatının çok iyi bilinmesi gerektiğini düşünüyorum. Onun yaşamının geniş kitlelerce öğrenilmesi, bilinmesi Türkiye tarihinin anlaşılabilmesi bakımından çok değerli bir şey olurdu diye düşünüyorum.

Olay öncesinde Musa Anter ile birlikteydiniz. Olay öncesini, Anter ile konuşmalarınızı anlatabilir misiniz?

Doğrusunu isterseniz, olay öncesi ben onunla çok birlikte olamadım. O tarihten yaklaşık bir-iki yıl önce Diyarbakır Cezaevi'nden tahliye olmuştum. Hem siyasi yasaklıydım, hem de aldığım cezalardan dolayı kamu haklarından men edilmiştim. Yaşamımı sürdürebilmek için birtakım arayışlar içerisindeydim ve bunun için o hafta içerisinde pek Diyarbakır'da bulunamadım, günübirlik Batman'a gidip geliyordum. Onunla birlikte olamadım ancak, onun geldiğinden haberim vardı. Onun gelişinin nasıl maceralı bir geliş olduğunu, uçağı kaçırdığını, onun beklendiği gibi pazartesi değil de salı günü Diyarbakır'a geldiğinden haberim oldu. Çünkü babam özel olarak onunla ilgilendi. Babam onu hiç yalnız bırakmadı, hemen hemen her gün beraber oldu. Babam, Musa Anter'de bir tedirginlik olduğunu sezdi. Ben de onu yemeğe davet etmek için telefonla aradığımda, az çok bu tedirginliği hissettim. Anter bana, çok davet aldığını, ama otelde kalmak istediğini, otelden dışarı çıkmak istemediğini söyledi. Ama yine de İstanbul'a dönmeden önceki son geceyi, benim evimde, birilikte geçirebileceğimizi memnuniyetle ifade etti.

Öldürüldüğü gece, akşam saatlerinde saat 19.30 sularında kaldığı Büyük Otel'e onu almak için gittim. Ondan sonra olanlar biliniyor.

Diyarbakır'dan önceki buluşmamız o tarihten iki yıl önce, onun İstanbul Maltepe Dragos'taki evinde olmuştur. Ki ben bunun ayrıntılarını Dıjwar adlı kitabımda yazdım. Tabii o dönemde çok şiddetli çatışmalar vardı. Ortadoğu'da çok önemli siyasal gelişmeler oluyordu.. Körfez savaşı başlamıştı. O yılın kışıydı. Evinde üç gece birlikte olduk. Yalnız değildim tabii. Eşim de vardı yanımda, babam ve çocuklarım da vardı. Yalnız kalıyordu o evde. Bir arkadaşı gelip gidiyordu. Kendisine ait bir evdi ve çok mutluydu. Yani bu kadar belalardan geçmiş bir insan olarak ömrünün son yıllarında da olsa İstanbul'da kendisine ait bir evinin olması onu mutlu ediyordu. Bu günlerde hem

Orhan Miroğlu, Musa Anter ile tuzağa düşürüldükleri Seyrantepe Cumhuriyet Mahallesi 36. sokakta.

Ortadoğu'daki gelişmeleri, hem de Kürt hareketi içerisinde silahlı mücadeleyi konuştuk. Musa Anter'in barışa dair idealleri vardı. O buluşmamızda barışın mutlaka sağlanması gerektiğini söyledi. Bu olmazsa hem Türklerin hem de Kürtlerin çok zarar göreceğini ifade etti. Musa Anter her şeyden önce barışseverdi. Onunla kaldığım bu süre içerisinde gördüm ki, Türk aydınlarıyla da günlük ilişkileri var, onları arıyor, onlar onu arıyorlar, konuşuyorlar ve düşünsel anlamda birçok şeyi de paylaşıyorlar..

Akşam saatlerinde Büyük Otel'e gittiniz, sonra ne oldu?

Pazar günü otele gittiğimde, lobide belediyeden arkadaşlarla oturuyordu. Dönem, faili meçhul cinayetlerin başladığı dönemdi. O tarihten bir süre önce Vedat Aydın kaçırılıp öldürülmüş, her gün birkaç kişi vurulup öldürülüyor... Ama gerçekten de o dönemdeki faili meçhul cinayetler sürecinde Musa Anter'in öldürüleceği hiçbirimizin aklına gelmedi. Ben o gece, buna dair en ufak bir kuşkum olsa, en azından gittikten sonra Musa Ağabey'i uyarırdım. Ama bunu olay anına kadar hissetmedim.

Şimdi şöyle, Musa Ağabey bana, bir arazi sorunu olduğunu, Seyrantepe'de, kısa süreli bir eve gideceğimizi söyledi. Bu buluşmayla ilgili bir endişesi olsa, risk görse eminim ki en azından beni yanında götürmezdi. Belki bu riski kendisi üstlenirdi, Kürtlere bir yararım dokunacak, diye. Ama beni bu riske ortak etmezdi, fakat böyle bir risk görmemiş olmalı diye düşünüyorum...

Tabii ben bu arazi meselesiyle ilgili kısa bir toplantı yapacağız ve tekrar döneceğiz diye düşünüyorum bu buluşma anında... Evi aradım, birazdan geleceğiz, dedim. Anter, "Orhan ev nerde?" diye sordu. Ofis'te, dedim. "Tamam, Seyrantepe'den sonra eve gideriz" dedi. Bavulunu da hazırladı ve evlatlığına, "Sen yarın havaalanına getirirsin" dedi.

Dıjwar otele geldi ve birlikte otelden çıktık. Neyse, bir ticari taksiye bindik. Dıjwar beni beklemiyordu tabii. Bu yüzden biraz tedirgin olduğunu fark ettim. Arazi meselesi var, onu çözmeye gidiyoruz diye biliyorum ben...

Arazi sorunu olmadığını, Musa Anter'e bir tuzak kurulduğunu ne zaman anladınız?

Dıjwar, yani Hamit Yıldırım, herhalde Anter'in yanında birisinin olabileceğini tahmin edemedi, bu yüzden telaşlandı, heyecanlandı. Acaba Musa Anter olayın farkına vardı da bunu bir korumacı olarak mı getirdi, diye birtakım endişelere kapıldı. Bu endişelere girmesi sonucu, aslında o gece Anter'i otelden aldıktan sonra buluşması gereken ve içinde JİTEM'in elemanlarının bulunduğu arabayla buluşamadı. Ergani yoluna soktu bizi. Ergani yolunda bir süre gittikten sonra ben arkaya dönüp, nereye gidiyoruz, diye sordum. "Bu Silvan yolu değil mi?"dedi, Ben, "Hayır", dedim. "Sen Silvan yoluna gireceğimizi söyleseydin ben seni Silvan yoluna götürürdüm," dedim. Bunun üzerine, "Biz yanlış gelmişiz. Biz Silvan yoluna gideceğiz" dedi. Ergani yolundan döndük. Sonra Musa ağabey sordu ona, "Sen nerelisin dedi, gideceğin yolu bilmiyor musun?" Adam da, "Ben Erganiliyim, Ergani'nin köylerinden" dedi. Anter, "Oğlum, zaten burası şehir değil ki, köy " dedi. Geri döndük, işte o gece, bu tetikçinin o heyecanı hem benim hem de şoförün hayatını kurtardı diyebiliriz..

Sonra, Peşmerge konutları karşısında, Cumhuriyet Mahallesine girdik. Arabadan indik, yürümeye başladık. Adam meğer bizi öldürecek yer arıyor, ama biz bunun farkında değiliz. O anda burası mıdır, orası mıdır derken Musa Anter, "Bırak bu eşeği bu daha gideceği yeri bilmiyor, Orhan dönelim" dedi. Tam geri dönerken, arabaya parasını ödemişiz, araba gitmiş, tam o anda Dıjwar, "Tamam, evi buldum" dedi. Böyle değince biz tekrar geri döndük, 36. sokağa girdik, ufak bir lamba aydınlatıyordu sokağı, o anda Musa Ağabey bana dedi ki, "Orhan bunlar samimi itirafçı bir guruptur, PKK ile barışmak istiyorlar," ben o anda eyvah dedim içimden, ama artık yapabilecek hiçbir şey yoktu. Tam bir tuzağın içine düştüğümüzü anladım. Yani bu anlama anıyla katilin silahını çekip bizi taraması bir oldu.

Musa Ağabey kafasından aldığı yaralarla öldü. Ben, dizimden, elimden, sırtımdan ve göğsümden aldığım kurşunlarla ağır yaralandım. Ama bunun yanında sıyrıklar da vardı. İlk on beş dakika olay yerine hiç kimse gelmedi. İmdat, diye bağırdığımı anımsıyorum. Sonra, bir ortaokul öğrencisi gazeteleri arıyor, bizim sokakta cinayet işlendi diyor.

Daha sonra karakol polisleri geldiler, hastaneye kaldırıldık, ve ben hastaneye sıfır nabızla geldim. O sırada ilk müdahale yapılacaktı, ama doktorlar açıkça tehdit edildiler. Bir doktor büyük bir heyecan ve telaşla bağırıyordu, "Ölüyor!" diye. Kan istiyor, bu doktoru birileri kenara çekiyorlar, küfrediyorlar, "Ölürse ölsün, geberirse gebersin, sen niye bu kadar endişeleniyorsun" diyorlar. Baskı altına alıyorlar hastaneyi. Zaten kimsenin de olaydan haberi yok.

Karakol polislerinden birisine, elimi kaldırarak havaya evin telefon numarasını yazdım. Bu şekilde ailemin olaydan haberi oldu.

Bir süre sonra olay Diyarbakır'da duyuluyor. Halk arasında büyük bir tepki ve sahiplenme oluyor. Kan vermek için o gece kuyruklar oluşuyor hastanede. Diyarbakır halkı tam bir sahiplenme gösteriyor.

Ancak Musa Anter'in gömülmesi çok hazin oldu, güvenlik güçleri adeta kaçırdılar, kimsenin törene katılmasını istemediler. Eğer cenaze töreni yapılsaydı yüz binlerce kişi katılacaktı.

Abdülkadir Aygan'ın itiraflarıyla Musa Anter cinayeti aydınlandı, diyebilir miyiz?

Musa Anter cinayeti tamamen aydınlanmış bir olaydır. Cinayetin Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırım'ın planladığı anlaşıldı. Bunun gizli saklı bir yönü kalmadı. Tetiği çeken biliniyor, olayın nasıl planlandığı biliniyor. Bu zaten Abdülkadir Aygan'ın anlatımıyla da doğrulanmış oldu.

Ayrıca, Kutlu Savaş'ın hazırladığı rapor da işi açıkça ortaya koyuyordu ve bu cinayetin devlet adına iş yapanların işi olduğunu açıkça itiraf ediyordu ve diyordu ki, Kutlu Savaş raporunda, "Anter'i öldürenler, daha sonra pişman oldular, çünkü yaşarken bu kadar etkili olmayan Anter, öldürüldükten sonra daha etkin bir hale geldi" tespitinde bulunuyordu.

JİTEM'in planladığı bir eylem olduğu çok açık bir şey. Samimi itirafçılar o dönemde birer ölüm makinesi olarak JİTEM adına iş görüyorlar. Tetikçi olarak Hamit Yıldırım adında bir "samimi itirafçı" kullanılıyor. Hamit Yıldırım da o dönemde, bilebildiğimiz kadarıyla, Şırnak'ta kalan birisi. Yeşil, yanında bir gurup JİTEM elemanıyla Kuzey Irak'a gidiyor. Eski bir PKK'li olan, daha doğrusu hem PKK'de önemli bir rolü olan hem de belli bir tarihten sonra JİTEM'e

çalışan Hogir kod adlı Cemil Işık'ı Kuzey Irak'tan getiriyor ve Musa Anter'e yönelik bu eylemi planlıyorlar.

Cemil Işık'ın burada rolü ne?

Muhtemelen Cemil Işık, Musa Anter'in ikna edilip otelden ayrılmasını sağlayacak kişi olarak kullanılıyor. Çünkü Musa Anter'in o gece güven duyduğu biri olmadan otelden çıkması mümkün değil. Çünkü ölüm tehditleri alıyordu, İstanbul'da evine gidilmişti, belki de öldürülmek amacıyla gidilmişti, ancak kapıyı açmamıştı onlara, o zaman kurtulmuştu, ama o tedirginlikle gelmişti.

Musa Anter, otele yerleşiyor ve program dışında kimsenin davetine gitmiyor, sadece belediyenin hazırladığı programa uyuyor. O arada Yeşil, anlattığım gibi, Hogir ile anlaşıyor ve Hamit Yıldırım ile Diyarbakır'a geliyorlar. Şırnaklı Hamit Yıldırım daha sonra otele de bir iki kez geliyor, ama Anter'le bir türlü buluşamıyor, kendini Dıjwar diye tanıtıyor. Diyarbakır'da bir telefon trafiği başlıyor. Bu telefon trafiği son derece önemlidir. O dönemde de hiçbir savcının aklına bu telefon kayıtlarını incelemek gelmiyor. Belki incelenmiştir de dosyaya konulmamıştır, bilmiyorum.

Önce onu kaldığı otel odasında boğmak istiyorlar. Telefon ediyorlar, otele gelmek istediklerini söylüyorlar, kabul etmiyor, inandırıcı gelmiyor demek ki.

Ondan sonra, Musa Anter bir biçimde ikna ediliyor. Muhtemelen Hogir tarafından aranıyor, Hogir muhtemelen PKK adına arıyor Musa Anter'i, "Biz samimi itirafçı grubuyuz PKK ile barışmak istiyoruz" ya da "Kürt halkına çok zarar verdik, biz artık bu işten vazgeçiyoruz" gibi sözlerle arabuluculuk yapmasını istiyor. Tuzak bu... Mahir Kaynak'ın söylediği gibi, "kurban yemleme" yöntemine başvuruyorlar. Yani, bu olayda olduğu gibi, kurbana reddetme ihtimali zayıf bir teklifte bulunuyorlar. Musa Anter, o dönemde Hogir'in birtakım güçlerin hesabına çalıştığını bilmiyor. İtirafçı olduğundan haberi yok. Oysa Hogir iki taraflı çalışan biri.

Musa Anter bu arabuluculuğu neden kabul etmiş olabilir?

Musa Anter birer cinayet makinesi olarak kullanılan bir grubun etkisiz hale getirilmesine katkıda bulunmak istemiş olabilir. Musa Anter tam bir Kürtperver, hayatı bu sevdayla geçmiş biri. Kürtler birbirini vurmasın diye her şeyi yapabilir, böylece de kendisini Kürtler arasında barışı kuracak biri gibi görmüş olabilir. Yani, Musa Ağabey'in ruhsal psikolojisi iyi düşünülerek yapılmış bir teklif bu.

Musa ağabey ile bunlar görüşmüş ve anlaşmışlar, pazar günü bir evde buluşacaklar. Oysa böyle bir yer yok. Dıjwar otele gelecek ve

Musa Anter'i, kendisini Seyrantepe'de bekleyen ve içinde Yeşil'in, Hogir'in, Ali Ozansoy'un bulunduğu, OHAL'in Yeşil'e verdiği iddia edilen bir araca teslim edecek, ondan sonrası malum...

O gece eğer Dıjwar, yani Hamit Yıldırım, bunlarla buluşabilseydi, hem ben hem bizi götüren aracın şoförü öldürülecekti. Bu yüzden aslında o gece bir değil iki kez ölümden kurtuldum diyebilirim... Bu tetikçi, yani Dıjwar kendisini bekleyenlerle buluşamayınca, götürdü bizi bir sokağa soktu ve orada ateş etti.

Musa Anter neden hedef seçildi?

Öldürülen insanlara baktığımız zaman, her birinin toplum içerisinde mutlaka belli bir saygınlığı olan, siyasal, kültürel bir kimliği olan, barışı ve demokrasiyi isteyen, aydın insanlar olduğunu görürüz. Vedat Aydın evinden kaçırılıp neden öldürüldüyse Musa Anter'de elbette bunun için öldürülmüştür.

Musa Anter, Türk dostu bir Kürt aydınıydı. "Öyle birini seçelim ki, hem Kürtlerin hem Türklerin vicdanına otursun, bu vicdanı yaralasın ve bu yara hiç kapanmasın, hep kanasın" diye düşünmüş olmalılar.

Bu PKK'nın milis güçlerinin faaliyetlerini durdurmak için yapılmış bir eylem değil. Biliyoruz ki, PKK'den yana olan insanlar daima oldu. Sadece, elinde silahla dağa çıkmış insanlar söz konusu değil. PKK'yi desteklemiş çok sayıda insanla karşılaşıyorsunuz. Bu insanların öldürülmesini PKK'ye yönelik bir savaşın parçası gibi algılamak çok doğru olmaz. Tam tersine bence, bu savaşı devamlı gündemde tutmak, bölgede demokrasi ve barıştan yana bir iklimin gelişmesini mutlak suretle engellemek amaçlıdır bu cinayetler. Bu amaç artık sadece dağdaki savaşla sınırlı bir şey olmaktan çıktığı bir dönemde de sivil insanlara yönelinmiş, sivil insanlar hedef alınmıştır. Amaç toplumu sürekli bir şiddet sarmalında tutmak ve umutsuz bırakmaktır.

Dava süreciyle ilgili görüşleriniz neler?

Şu anda dosya faili meçhul olarak raflarda duruyor. Oysa, Abdulkadir Aygan itiraflarıyla birçok faili meçhul olayı aydınlattı. Aygan, eğer bağımsız bir mahkeme kurulabilirse, kendisine de yaşam güvencesi verilirse Türkiye'ye dönüp bu cinayetleri bağımsız mahkeme önünde anlatmayı ve öldürüldüğüne tanık olduğu birçok faili meçhulü açıklayabileceğini söyledi. Yani tamamen JİTEM'in o dönemde bölgede yürüttüğü faaliyetlerin bir parçası bu. Kutlu Savaş Susurluk Raporu'nda bunu açıkça ifade etti. Bu konudaki bilgilerin tümü de gizlilik gerekçesiyle raporda yer almış değil. Olayın diğer bir tanığı da Ali Ozansoy'dur. Aygan, Ali Ozansoy'un kimlik değiştirerek, Ankara Terörle Mücadele Şubesi'nde polis memuru olarak çalıştığını söyledi.

Ben bütün savcılıklarda verdiğim ifadelerde olsun, mahkemelerde olsun hep söyledim, yaptığım suç duyurularında söyledim. Dedim ki, Anter'in otelde kaldığı bir hafta boyunca yaptığı telefon görüşmeleri önemlidir. Bu telefon kayıtları hâlâ bilinmiyor. O dönem istenseydi telefon görüşmelerinin kayıtları bulunabilirdi. Kimin aradığını, hangi numaradan arandığını kolaylıkla bulunabilirdi.

TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nda benim ifadem yer almadı, bu konuda beni hiç çağırmadılar. Oysa o sırada Ankara'daydım, tedavi için Ankara'ya yerleşmiştik. O sırada Mecliste akrabalarım olan milletvekilleri de vardı. Bu milletvekilleri benim durumumu çok iyi biliyorlardı. Yani Ankara'ya zorunlu olarak yerleştiğimi biliyorlardı. Hâlâ da bu komisyon beni çağırmış ve bana başvurmuş değil.

Sizin bu konuda bir çabanız oldu mu?

2000 yılında, Mehmet Eymür'ün kendi internet sitesinde Mahmut Yıldırım'ın bir gün Ulus'ta pavyonlarda eğlenirken ele geçirildiğini, MİT'e ifade verdiğini ve bu ifadede Musa Anter olayını kendisinin planladığını söylerken "PKK'nin kafa adamlarından birini kullandım" dediğini açıklamıştı. Bu, olayla ilgili ilk ipucuydu. Bu kafa adamın Hogir olduğunu sonradan öğrendik. Bunun üzerine suç duyurusunda bulundum. Bir sonuç alamadım.

Aygan'ın itiraflarının ardından, aralarında Orhan Pamuk, Yaşar Kemal, Mehmet Uzun'nun da bulunduğu 337 imza topladım ve İstanbul'da, bir otelde basın toplantısı düzenledim.

Aygan'ın bu itirafları doğrultusunda Hamit Yıldırım'ın hâlâ yaşayıp yaşamadığını, ayrıca Aygan'ın bu itiraflarının doğru olup olmadığını, Ali Ozansoy'un gerçekten Aygan'ın dediği gibi polis olarak çalışıp çalışmadığını sorduk. Bu sorulara da 337 aydın "evet" dedi, katıldı. Basın toplantısıyla ben bunu gerçekleştirdim, ama maalesef bu konuda herhangi bir cevap şu ana kadar çıkmadı. İçişleri bakanına basın huzurunda sorduk. Bir yanıt alamadık.

Dıjwar adlı kitabınızda, "Zamanında birçok Dıjvar yetiştirildi" diyorsunuz, bunu açıklar mısınız?

Bilebildiğimiz kadarıyla Dıjwar'ın kendisi de Diyarbakır Cezaevi'nde hapis yatmış, samimi itirafçı olmuş, sonra da tahliye edilmiş. Dolayısıyla, 1980'li yıllarda Diyarbakır Cezaevi'ni Dıjwar gibi insanların yetiştirildiği bir mekan olarak düşünüyorum. Bunlar ağırlıklı olarak eski PKK itirafçıları, bunların görevi itiraf yapmakla bitmedi. Bunlar idamla yargılanan insanlardı ancak, 4-5 yıl hapis yatıp tahliye

oldular. Hem PKK'ye karşı operasyonlarda kullanıldılar, hem de sivil insanlara yönelik faili meçhul cinayetlerde.

Bu dönem büyük bir bölümüyle hâlâ aydınlatılabilmiş değil. Aygan'ın bu konudaki itiraflarının çok önemli olduğunu düşünüyorum ancak bu itiraflar buz dağının görünen yeridir, derinlikleri hâlâ aydınlatılabilmiş değil.

Diyarbakır Cezaevi'yle başlayan bir süreç aydınlanırsa belki de Uğur Mumcu cinayeti gibi hâlâ karanlıkta kalmış pek çok olay aydınlanabilir, diye düşünüyorum.

Yine aynı kitabınızda, Anter için, "Kürtler tarafından en az anlaşılmış aydınlarımızdan biriydi," diyorsunuz, bu konuyu biraz açar mısınız?

O her şeyden önce bir yazar olmayı tercih etti. Türkiye'de basına dönüp baktığınız zaman eli kalem tutan çok az sayıda Kürt yazar var.

Anter'in çok belirgin ve dört elle sarıldığı bağımsız, aydın duruşu ona gereği kadar sahiplenmeyi engelleyen faktörlerden biri. Belki çok örgütsel bir tercih içerisinde olsaydı, bugün onun için çok daha fazla şey yapılabilirdi.

İnsanlar istiyorlar ki siz onların yanında fiili olarak bulunun. Bu bir psikoloji. Musa Anter tüm bunlara rağmen Kürt halkı için saygın bir isimdir. Önemli bir toplumsal hafıza ve bellek adamıdır.

Anlaşılabilseydi bugün Musa Anter ile ilgil çok şeye sahip olurduk. Dönem arkadaşları onunla ilgili biraz duygusal, hüzünlü yazılar yazdılar. Ama Musa Anter ile ilgili derli toplu, onun Türkiye aydınlanma hareketindeki önemini anlatabilecek düzeyde bir makale bile yoktur henüz.

Bugün olayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

İnsan biraz hayıflanıyor. Olayın üstünden 16 yıl geçmesine rağmen hâlâ bu ülkede demokrasi yok, hâlâ Kürt sorunu devam ediyor, hâlâ çatışmalar sürüyor, asker cenazeleri kalkıyor, bu da bir şeyin değişmediğini gösteriyor.

Bu dönemle yüzleşilmediği için her zaman tehlike söz konusu. Yani toplumun bu döneme ait bir belleği, bir bilinci yok gerçekten. Varsa bile çok zayıf bir bellek, ve bunun da işe yaradığını söylemek zor. Geçmişle yüzleşmek için faili meçhul cinayetler dönemindeki dosyaları yeniden toplumsal bilince sunmak gerekiyor. Çünkü bilgi edinme hakkı bile elinden alınmış bir toplum söz konusu. Kim tarafından işlenmiş olursa olsun, bütün siyasal cinayetlerin aydınlanmasından yanayım.

Abdulkadir Aygan gibi bir insan şimdi Avrupa ülkelerinin birinde yaşıyor ve diyor ki bana bir imkan verilsin, bağımsız yargılandığıma inanayım, hayatım korunsun, gelip bu işleri anlatayım. Bunun peşini bırakmamak gerek. Yani, kimsenin aklına Aygan'ın Türkiye'ye iade edilmesi gibi bir şey gelmiyor.

Bütün cinayetleri nefretle kınıyorum. Bu cinayetlerin planlayıcısı birçok insan hâlâ bu toplumda elini kollunu sallayarak geziyor. Herkesin yapabileceği her şeyi yapmasını arzu ediyorum. Kültür sanat dünyasına, eli kalem tutan herkese bu konuda çok iş düştüğüne inanıyorum.

Mayıs 2008

Musa Anter'in yazılarından seçmeler...

Saadetim

Bazen çok yaşamanın hem avantajı hem de dezavantajları vardır. Avantajı şu: İnsanın dediklerinin doğru çıktığını daha hayatta iken görmesi kadar değerli bir saadet yoktur. Örneğin eğer Galileo ve Pascal şimdi hayatta olsalardı ne kadar mutlu olacaklardı. Bir de bunun tersini düşünelim; eğer Hz. Musa, İsa ve Muhammed sağ olsalardı ümmetlerinin hareketlerinden ne kadar üzülüp utanacaklardı. Demezler miydi ki, demek bizler insanlığa hiçbir şey vermemişiz.

Ama ben birinci, yani mutlu kategoriye giriyorum. Bakın nasıl 55 yıldır Ortadoğu'da Kürtlere uygulanan politikaların yanlış, haksız ve insanlık dışı olduğunu söyler, yazarım. Bu dediklerim için adım Kürtçüye, bölücüye, komünistliğe hatta ve hatta vatan hainliğine çıktı. Peki ben ne diyordum? Kürtlere uygulanan siyasetler değil sosyal kanunlara, doğa kanunlarına da aykırıdır. Bir insan kucağında büyüdüğü anasının dilinden konuşamaz da ne konuşur, o çocuk ve anası Moğolca, Tatarca ve Oğuzca nasıl konuşsunlar ki? Peki bugün benim, Meclis ve Bakanlar Kurulu'nda konuşulan artık Kürtler için serbest konuşsun istemleri toplumumuz ve devletimiz için 21'inci yüzyıl kapısında bir lütuf değil de, yüzkarası değil midir? Uygar alem demez mi ki, yahu demek Türkler 20 milyon vatandaşlarını dilsizliğe ve dolayısıyla kültürsüzlüğe mahkum etmişlerdir?

Ben her zaman söylerim, Türkler Ön Asya ve yakın Avrupa'ya devrine göre zulüm yapmışlardır. Onun için bugün tüm civar millet ve devletler Türklerin düşmanıdır. Acemler, Araplar, Rum ve Yunanlılar, Bulgarlar gibi. Demek ki, Türkün ve Kürdün düşmanı müşterektir. Kuraldır, kişilerin düşmanı ortak olunca kendileri dost olurlar, ama şimdi biz bunu düşünüyor muyuz? Türk kalkmış 20 milyon Kürt vatandaşını dışlıyor. Bundan kimin zarar, kimin yarar göreceği meydandadır. Fakat ne idüğü belirsiz bazı Trakyalı muhacirleri Anadolu'ya hakim oldular ve Kürdü de Türkü de ayaklar altına alarak bu kuralı bozdular. Eskilere gütmeye lüzum yok. Son kahramanlarımız Yugoslavyalı Sayın Kenan Evren, Sayın Hayri Kozakçıoğlu'nu göstermek yetmez mi?

18.1.1991

'Her diktatörlüğe karşıyız'

Ne güzel laf... Akan sular durur. Daha ne desinler sayın profesör, yazar ve devlet adamlarımız... bizden de: kahrolsun diktatör ve diktatörlük.

Bakın ben çok yerli ve yabancı gördüm, ama üç tanesini anlatayım.

1. Adolf Hitler: Adam Alman ırkının dünya efendisi; diğer tüm ulusların da Alman uşağı olması gerektiğini iddia ederdi. Ve bu duygularla İknci Cihan Savaşını çıkardı. 20 milyon gencin ölümüne, tüm Almanya'nın harabeye dönmesine sebep oldu. Sonunda Almanya da mahvoldu, kendisi de...

2. Benita Mussolini: Durup dururken "Habeşistan İtalya'ya lazımdır" dedi, 2500 yıllık Habeşistan'ı istila etti. Şairimiz Nazım Hikmet de üzüntüsünü şöyle dile getirdi: "Taranta Babu... Yaşamak ne güzel şey."

3. Saddam Hüseyin: İran'daki kargaşalardan yararlanmak hesabıyla, İran'a hücum etti. Milyonlarca gencin ölümüne ve ocakların sönmesine sebep oldu. Muvaffak olmadı çünkü, Kerbela'daki Hz. Hüseyin ve Ali'nin camiine gidip, Alevi büyüğü Humeyni aleyhine dua ediyordu. Tabii kabul olmadı duası. Bu sefer de Kuveyt'e hücum etti. Tabii yine olmayacak ve hem o hem de Irak mahvolacak...

Peki 4. diktatör yok mudur?

Kuzey Irak'ı işgal edip oradaki Kürtlerin haklarına engel olmak demokrasi midir?..

Allah bize akıl versin: Görüyorsunuz ya, dediğimizi bilmiyoruz...

25.3.1991

Kürt sorunu çözülmeden demokrasi olmaz

Diyorum ki eninde sonunda bu devlet Kürdün kimliğini kabul edecek. Bizim çocuklarımız anlaşacak. Birbirlerini Kürt ve Türk olarak kabul edip el ele verecek. Çokuluslu devlet çok... ABD, Sovyetler, İsviçre... Hep çokuluslu. Sovyet yazarı Cengiz Aytmatov'u okuyoruz. Aytmatov Sovyet kültürüne zarar değil, bir katkıdır... Bence Türkiye'de Kürt sorunu kardeşçe hallolmadan Türkiye'ye ne demokrasi gelir, ne işçi hakları gerçekleşir... Şimdi düşünün, bugün Türkiye'de Kürt nüfusu aşağı yukarı 30 milyona yaklaşıyor; yalnız İstanbul'da 4-5 milyon Kürt var. Mesela Mardin'de bir tek Türk yok. Hakkari'de, Siirt'te tek bir Türk yok... herkes Türk olamaz. Biz Türk değiliz. Önce bizim kimliğimiz kabul edilmeli. Ben Kürdüm dediği zaman kim-

seye şüpheyle bakılmamalı... Güneydoğu'dan geliyorum. "Acaba bizden kaç kişi onlardan kaç kişi öldü" diye soruyorlar... Asker arabaları geçtiği zaman, "Ah bir bomba atsaydım, hepsini öldürseydim" diyorlar... köye gidiyor, kapıyı kırıp, adamı yatağından, karısının yanından alıp götürüyorlar... halbuki bir Konyalı ile bir Mardin köylüsünün birbirinden alıp veremediği yok. Bugüne kadar hiçbir hükümet, Doğu'ya ve Güneydoğu'ya samimi bir gözle bakmadı. Hep üvey evlat gözüyle bakıldı. Bunlar son bulmalı.

(Cumhuriyet, 29 Mart 1991)

Alçakça bir cinayet daha...

Oktay Ekşi

Bu alçaklara nasıl anlatabilirsiniz ki, Musa Anter iyi veya kötü, sadece insanlığın sözcülüğünü yapan bir yazardı...

Çok yazık ettiler Musa Anter'e. Sadece ona değil Türkiye'ye de yazık ettiler.

"Fikirleri yüzünden insanların hapse girdiği ülke" olarak adı zaten lekelenmiş olan ülkemizi, 18 Şubat 1992 tarihinden bu yana öldürülen bir dizi gazeteci ardından işlenen bu yeni ve çok vahim cinayetle "fikirleri yüzünden insanların öldürüldüğü ülke"ye çevirdiler.

Başbakan Süleyman Demirel anımsayacaksınız, Güneydoğu'da öldürülen bazı meslektaşlarımız için "onlar militan" diyordu. Hatta akıl almaz bir başka iddiayı daha pervasızca ortaya atıp "bu cinayetler (gazetecilerin) birbirleri arasındaki mücadeleden kaynaklanıyor" demeye getiriyordu.

Biz bundan bir ayı aşkın zaman önce Diyarbakır'da bizzat inceleme yaptık. Meslektaşlarımızın ne büyük bir "can güvenliği" sorunu içinde görev yapmaya çalıştıklarını, orada kendi gözlerimizle gördük. Resmi makamlara, "iddia" değil, "ispat" mercii olduğu inancıyla baktığımız için, bu tür sözleri hep "ihtiyatla" karşıladık.

Şimdi bir an o iddiaların geçerli olduğunu kabul ederek hükümete biz soralım:

Yaşı herhalde yetmişi geçmiş olması gereken Musa Anter de mi "yer altı örgütleriyle bağlantısı" yahut "gazeteler arasındaki örgüt savaşı (!)" nedeniyle öldürüldü...

Biz Diyarbakır'a gittiğimizde meslektaşlarımız, o yörede işlenen cinayetlerin "Hizbullah" isimli tedhiş örgütü ve onunla işbirliği yapıp bu örgütü "tetikçi" gibi kullanan gizli devlet servisleri tarafından işlendiği inancında olduklarını söylediler.

Bugüne kadar "ihtiyatla" karşılamayı tercih ettiğimiz bu iddialara Musa Anter cinayetinden sonra, biz de inanmak ihtiyacı duyuyoruz. Özellikle Genelkurmay Başkanlığı'nca 3 Aralık 1990 günü Ankara'da gazetecilere verilen brifingde "Kontrgerilla" yahut "Özel harp Dairesi" diye bilinen gizli kuvvetin halen Güneydoğu Anadolu'da faal olduğuna ilişkin verilen bilgiyi dikkate alarak - aksi ispat edilinceye kadar - Musa Anter'i de, devletin o menhus gizli gücünün öldürdüğüne inanmaktan kendimizi alamıyoruz.

Bizim ve bizim gibi düşünen yüzbinlerin, hatta milyonların bu inancının doğru olmadığını hükümet mi iddia ediyor?

O halde, Sayın Demirel'e düşen şey çok kolay: Daha geçenlerde yaptığı basın toplantısında gazetecilere, "memleketin her meselesine sahibiz. Kimsenin can güvenliğinden yakınması için sebep yok. İsteyen, üstelik yanına koruma filan da almadan ülkenin en ücra noktasına, elini kolunu sallaya sallaya gidebilir" diyen kendisi değil miydi?

Cinayetlerin faillerinin yüzde 80'inin bilindiğini söyleyen, "faili meçhul cinayet kalmayacak" diyen de kendisi olduğuna göre, ne bekliyorlar?... Yakalasınlar failleri, çözsünler sorunları...

Yazık ki gerçek öyle değil. Gerçek, maalesef sorunlara –gazeteci cinayetleri konusundaki ipe sapa gelmez beyanları bir yana- genelde "doğru" teşhisler koyan, ama o teşhisleri gerektirdiği tedaviyi uygulama gücüne ve iradesine sahip bulunmayan Süleyman Demirel'in elinde, Türkiye'nin, yeniden bir kaosa daha sürüklenmekte olduğudur.

Sayın Demirel, hani kendisi için hiçbir şey istiyorsa "namert" idi?

Biz de kendisinden bir şey istiyorsak "namert"iz. Yeter ki şu kan gölünü kurutsun...

(Hürriyet, 21 Eylül 1992)

Katil kim; farketmez!

Güngör Mengi

"Türkiye'nin 55 yıllık girdisinin çıktısının yeminli, canlı bir şahidiyim. Hem yalnız şahidi mi; değil.. Sanığıyım, mahkumuyum ve davacısıyım!.."

Özgür Gündem gazetesi yazarı Musa Anter bir kitabında kendini böyle anlatmış...

Şimdi bu kısa biyografiye "74 yıllık çileli ömrü terör kurbanı olarak son buldu" notu eklenecek. Ne kadar acı?

Toplum adına ne kadar hüzün verici?

Devlet adına ne kadar utanç verici?

Hiçbir neden bir insanın "kimliği bilinmeyen kişi veya kişiler" tarafından sokakta öldürülmesini haklı gösteremez.

...Ve hiçbir kutsal amaca cinayet işleyerek yürünemez.

Musa Anter bir Kürt aydını idi.

Ama demokrasiye ve Türkiye'nin bütünlüğüne inanmış bir Kürt aydını.

Niçin öldürüldü?.. Kim öldürdü?.

Kendinden önce teröre kurban giden gazetecilerde olduğu gibi bu sorular onun için de cevapsız duruyor.

Sonuç sansür oluyor

Her kafadan bir ses çıkıyor.

Bazıları cinayeti devlet adına adam öldüren örgütün işlediğini iddia ediyor.

Resmi ağızlar Kürtler arasındaki çatışmanın sürdüğünü, bölünmeye karşı olmasından ötürü Musa Anter'i tasfiye ettiklerini söylüyor.

İki tarafın da ortaya kanıt koyması gerekir. Ama bu mecburiyet devlet için daha fazladır.

Faili meçhul cinayetler çoğaldıkça devlet ve hükümet üstüne yığılan töhmetin ağırlığı artacaktır. Bu kaçınılmaz...

O nedenle iktidar terör kurbanlarını "ölümü hak etmiş kişiler" gibi göstererek günahtan kurtulamaz. Bu çabayı terk etmelidir.

Biz terör kurbanlarını gazeteci, sade vatandaş veya güvenlik görevlisi olarak önem sırasına koymuyoruz.

Gazetecileri hedef alan cinayetlerin ilkel bir sansür yöntemi olarak halkın gerçekleri öğrenme hakkını sınırlayacağı ve bu bölgeyi karanlığa gömeceği için vehamet taşıdığını söylemek istiyoruz.

Bu vahşet eninde sonunda bitecektir.

Aklını ve vicdanını yitiren üç-beş bin kişi bütün dünyayı ağlatabilir ama Türkiye gibi bir ülkenin bir karış toprağını koparamaz.

Terör halkı birleştirdi

Demirel'in dediği gibi cinayetler, katliam tertipleri devletin güçsüzlüğünü ispatlamaz.

"İngiltere'de seçimin yapıldığı gün 70 yerde patlama oldu. Kabinenin toplandığı yerin yanındaki binaya roket atabildiler. İngiliz Başbakanı'nın söylediği şey enteresandır.:

- Evet, bu, hükümet olarak toplandığımız yere de isabet edebilirdi, biz de gidebilirdik. Ama İngiltere bir hükümet daha çıkarırdı, bu mücadeleye devam ederdi.."

Bölücü terör kan dökerek ve acı vererek halkı biledi ve bilinçlendirdi.

Kendi kuyusunu kendi kazdı.

Bugün bölücü teröre karşı toplumun her kesiminde inanılmayacak sağlamlıkta bir dayanma ve dayanışma görülüyor.

Bu iklimden daha iyi yararlanmak gerekiyor. Devlet bu sorunu çözmek için büyük fedakarlıklara katlanmaya karar vermiştir.

Başbakan Demirel dün, büyük bölümü Güneydoğu'daki ihaneti bastırmak amacıyla kullanılacak olan önemli savunma yatırımlarının kararlarını açıkladı...

Bölgede işsizlik sorununu hafifletmeyi amaçlayan ekonomik paket de bu haftalarda kesinleştirilecek...

Millet Meclisi'nde fırsat

Görüldüğü gibi hükümet askeri ve ekonomik tedbirlere hız kazandırmak için faaldir.

Fakat demokratikleşme yönündeki siyasal çözümlere aynı ölçüde istekli değildir.

Faili meçhul cinayetlerin ayıbı ve büyük sakıncaları yanında demokratik çözüm arayışları konusunda da enine boyuna konuşmak, bizce acil bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Millet Meclisi'nde bugün ve yarın ele alınacak olan gensoru önergeleri fırsattır.

Meclis bu fırsatı iyi değerlendirmelidir.

Musa Anter'i bölücüler de öldürse, kontrgerilla da öldürse bir şey değişmez...

Tetiği iki halde de insan hakları zemininde çözüm istemeyen güçler çekmiş olmaktadır.

Bu durum, doğru yolun yönünü gösteriyor.

Doğru yol, terörle Batılı ülkeler gibi savaşırken demokrasiyi ve insan haklarını da Batılı ülkeler düzeyine yükseltmektir!

(Sabah, 22 Eylül 1992)

Kurşunla Sansür

Yazgülü Aldoğan

İçişleri Bakanı ve hükümet dışında herkes neyin ne olduğunu biliyor! Özgür Gündem gazetesinden bir köşe yazarı daha, bir Kürt aydını, yazar, gazeteci, 70 yaşında, Diyarbakır'da kurşunlara hedef oluyor ve ölüyor.

Gerek ölenin kimliği, gerek öldürülüş biçimi, gerek ölümün yeri, pek çok şeyi ayan beyan ederken, hükümetten ses yok. İçişleri Bakanı Sezgin ise cinayetle ilgili olarak sadece kovanların olduğunu söylüyor!

Bu kadarı bile medeni bir ülkede bir içişleri bakanının istifasını gerektirir ama dediğim gibi medeni bir ülkede! Daha iki gün önceki yazımı Basın Konseyi'nin raporuna dayandırarak yazmıştım. Musa Anter'in beğenmediği ve eleştirdiği Basın Konseyi bile rakamlar ve gerçekler karşısında gazetecilere yönelik, ölümle biten saldırı olaylarının bu son iktidar dönemimde çok büyük boyutlara ulaştığını kabul ve beyan etmişti. Hele Özgür Gündem gazetesi böylece 4. şehidini veriyor!

Ve Oktay Ekşi, hem kendi köşesinde, fikirlerini paylaşmasa bile bir meslektaşının öldürülmesinden duyduğu acıyı dile getiriyor, hem de

Basın Konseyi Başkanı olarak Başbakan Süleyman Demirel'e yolladığı telgrafta "Faili hükümet dışında herkesçe bilinen" saldırıdan bahsediyor. Bölgede yaşayan herkes, bölgeyle ilgilenen herkes ve belki de bizzat beyan ettiği gibi, Başbakan Süleyman Demirel de, o "faili meçhul" diye adlandırılan cinayetlerin faillerini, en azından nerden yönlendirildiklerini biliyor. Ama ne engel olan var, ne yakalayan var... Yoksa bunlar hoşa mı gidiyor, işe mi geliyor? Oktay Ekşi'nin telgrafında yer aldığı gibi "Sansür artık kurşunla mı uygulanıyor?"

Musa Anter, 70 yaşında, Kürtlerle Türklerin kardeşliğini savunan, kitapları olan ve herhalde "Ama onlar gazeteci değiller ki" suçlamasına hedef olamayacak bir fikir adamı. Diyarbakır'a da, Kültür Şenliği nedeniyle kitaplarını imzalamak için gidiyor. Ama yanındaki yaralı akrabasının kendine gelip verdiği ifadeye göre telefonla bir adrese çağrılıyor. O adrese kendilerini götürmek üzere gelen tanımadığı bir kişinin peşine takılıyor, kentin içinde bir süre dolaştıktan sonra adres gösterecek olan kişi tarafından vuruluyor. Aslında basiretleri bağlanmış, şüphelenmeleri gerekirdi!.. Ama bir yerde de yazıldığı gibi Diyarbakır'da Musa Anter'in de can güvenliği yoksa, kimsenin yoktur.

Ve polis, olaydan sonra hiçbir ipucu bulamıyor! İnandırıcı değil... Olayı telsizden dinleyip haber almaya giden Diyarbakırlı üç gazetecinin yolu kesiliyor, tartaklanıp olay yerinden uzaklaştırılıyor ve ilgisiz bir yerde saatler sonra serbest bırakılıyorlar. Tuhaf!

Musa Anter, Diyarbakır'a geldiyse, polis tarafından izlenmiyor olması da tuhaf... İzleniyorsa olay hakkında hiç bilgi olmaması daha da tuhaf. İçişleri Bakanı, "Kimse ihbar yapmıyor" diye şikayet ediyor... Halk da herhalde kimi kime şikayet edelim diye düşünüyor...

Geçenlerde üst düzey bir bürokrat tanıdığım "Bu Kürt meselesine niye böyle bakıyorsun?" diye sitem ediyordu. Ben de ona sitem ettim siz niye böyle bakıyorsunuz diye... Bakıp bakıp göremiyorsunuz diye.

PKK'nın ele geçirilen propaganda kasetinde karakol baskını, o dağın tepesinde zavallı askerleri nasıl da dürbünlü tüfekle tek tek avladıkları, nasıl da yardım gelmediği bütün açıklığıyla gösteriliyormuş.

İyi ki öyle bir kaset yapmışlar. İyi ki ortaya çıktı, bulundu, yazıldı da herkes öğrendi. Gerçeklerin üstünü kapamaya, olup biteni saklamaya, doğruları yazanları susturmaya kalktık mı daha çok batıyoruz. Hiçbir yere de varamıyoruz!

Güneydoğu sorununda da yanlışlar yapılıyor. HEP'in üzerine gitmek, bir bölgenin sorunlarını dile getiren bir partiyi kapatmak istemek, milletvekillerini susturmak, her yaptıklarını eleştirmek, gazetecilerin öldürülmelerine seyirci kalmak ve sonra da karakoldaki askerlerini koruyamamak, paralel giden yanlışlar...

Geçen şu kadar süre içinde sadece yanlış yapılmış olması bizi nereye getirdi? Kaybolan zamana, öldürülen insanlara, yitip giden umutlara yazık değil mi?

(Günaydın, 22 Eylül 1992)

Ayrılık da bitti...

Berat Günçıkan

Kırk sekiz yıllık beraberliklerinin ancak on bir yılında aynı sabaha uyanabilmişlerdi. Musa Anter öldürüldüğünde, yani 20 Eylül 1992'de ise beş yıl olmuştu birbirlerini görmeyeli. Alelacele gömülmüştü Diyarbakır'ın Akarsu Köyü'nde vedasız, Hale'siz... Şimdi, iki mezar var, Akarsu Köyü'nde, diğeri İsveç'in Vasteras'ında. Çünkü Hale Anter de ölüme yenildi, 18 Aralık günü, son on beş yılını geçirdiği Vasteras'ta toprağa verildi.

İstanbul, Yenikapı'da 1927'de doğmuştu Hale Anter. Babası Vanlı Abdurrahman Zapsu, Bitlis'te, elinden yaralanıp Ruslar'a esir düşmüştü ilk savaşta. Bir hemşirenin yardımıyla Rus askerinin giysilerine bürünüp hastaneden kaçmış, bir süre Bakü'de saklandıktan sonra, İstanbul'a dönmüştü. Maliye ve İlahiyat üzerine eğitim almış, bu arada dayısının kızı, Çapa Muallim Mektebi öğrencisi Hidayet'e evlenme teklif etmişti. Bu evlilikten de Hale doğmuştu.

Abdurrahman Zapsu, arkadaşlarının "Sen abdestli namazlı adamsın, niye çocuklarını gavur mektebine gönderiyorsun" eleştirilerine rağmen kızını St. George'a gönderdi, hedef Viyana'da hukuk okutmaktı. Üçüncü yılında, İkinci Dünya Savaşı hedeften alıkoydu Hale'yi, St. George kapatıldı. Çapa Enstitüsü'ne yazıldı, silbaştan. Abdurrahman Zapsu, bir sabah kızını izledi, okula nasıl gittiğini görmek için. Saatlerce tramvay beklediğini görünce dayanamadı, "Bu kızı okuldan alacağız" dedi karısına. Aldı da...

Hale Anter, babasını şöyle anlatıyordu:

"Bize ata, bisiklete binmesini, yüzmesini babam öğretti. Anneme bir gün bile ismiyle hitap ettiğini duymadık, durtmir (mirin kızı) derdi..."

Okulu bıraktıktan kısa bir süre sonra Musa Anter, Abdurrahman Bey'in kapısını çaldı:

"Kızınıza talibim."

Dicle Talebe Yurdu'nu işleten, hukuk fakültesi öğrencisi Musa Anter'in bu teklifine Hale'nin yanıtı "Hayır" oldu "Ben okuyacağım." Anter, söz verdi "Ben okuturum". Evlendiler, bir yıl sonra bir oğulları oldu, Anter. Adettendi, kırk gün kırk eğlence yapıldı, yedi kurban

kesildi. Musa Anter küçük yaşta babasını yitirmişti, karısını alnından öpüp "Başımın tacısın artık" dedi "Bana baba verdin..."

Oğlu bir yaşına girince Cağaloğlu Kız Sanat Enstitüsü'ne yazıldı Hale Anter, biçki-dikiş, çamaşır ve yemek bölümlerini bitirdi. Musa Anter ise yüz yirmi öğrencisinden yirmisini meccanilere ayırdığı Fırat Talebe Yurdu'nu açtı Laleli'de. Hem Dicle hem de Fırat öğrenci yurdunun kapısı Anadolu'dan gelen kimsesiz ve yoksul gençlere açıktı. Anter, yurttaki öğrencilere komünistlik aşılamakla suçlandı. Baskılar artınca yurdu kapatmak zorunda kaldı. Baskılar, Şehzadebaşı'nda açtığı Toros Kız Talebe Yurdu'nda da peşini bırakmadı, bu kez asker kaçağı olmakla suçlanıyordu. Köyüne döndü. Bir süre sonra Diyarbakır'da, bölücülük ve Kürtçülük'le suçlanıp tutuklandı.

Gömlek yerine pijama...

Hale Anter, üç çocuğu Anter, Dicle ve Rahşan'la babası Abdurrahman Bey'in evine yerleşmişti. Abdurrahman Bey, salıverildikten sonra köye dönen damadını arayıp, çocuklarının özlediğini söyledi. "Senin gelmen uzayacak galiba" dedi telefonda "Onları sana getireyim..."

İki yıl kaldılar çocuklar ve Hale Anter Akarsu'da. Bildiği ne varsa öğretti köyün kadınlarına, dikişi, yemeği... Dikilen pijamaların gömlek gibi giyildiğini gördü. Çocuklar gözlerinden hastalanınca İstanbul'a dönüldü, Köye gittiğinde üç yaşında olan Rahşan Türkçe'yi unutmuştu...

Musa Anter sonunda kararını verip askere gitmiş, İstanbul'a dönüp yeniden Toros Kız Öğrenci Yurdu'nun işletmeciliğini üstlenmişti. Suadiye'de bahçeli bir ev tutulmuş, ayrılıkların sonuna gelinmişti. Evleri, Van'dan, Muş'tan, Bitlis'ten, Doğu ve Güney Doğu'nun bütün kentlerinden gelen, tanıdık, tanımadık herkese açıktı, öğrenciler, askerler, hastalar... Bahçenin bir köşesinde öğrencilerle askerler, bir başka köşesinde ise Hale Anter'in St. George'dan arkadaşları oturuyordu. Anter, Dicle ve Rahşan'ın başını döndüren bu renk ve dil zenginliği resmi çevrelerin "gizli" dosyalarına şöyle not ediliyordu:

"Kürt Konsolosluğu..."

Anlaşılan, Musa Anter'e yeniden Diyarbakır yolları gözüküyordu. Hale Anter ise sınavlara girip İstanbul Defterdarlığı'nda işbaşı yaptı. İlk iş günü, vapurda karşısında oturan yolcunun okuduğu gazeteden öğrendi, kocası yine tutuklanmıştı. Morali bozuldu, ama ne şefleri ne de arkadaşları üzmedi Hale Anter'i. İstanbul'a getirilen kocasına gideceği her görüşte alışveriş yapıp Hale'nin eline tutuşturdular:

"Bunlar bizden enişteye hediye..."

Musa Anter 12 Mart'ta da tutuklanınca "Atılmadan ayrılmak istiyorum işten" demiş, ama arkadaşları karşı çıkmıştı. İşi ağırdı, üç çocuğu okuyordu ve maaşı azdı, ama yine de ağabeyinin yardım elini geri çeviriyordu. Üstelik Musa Anter'in cezaevinde olmasına rağmen "Kürt Konsolosluğu" açık tutuluyordu. Hale Anter sadece eşinin değil yakınları uzakta olan bütün tutukluların çamaşırlarını yıkıyor, memleketlisi asker, öğrenci ve hastalara yardımdan kaçınmıyordu. Rahşan Yorozlu o günleri şöyle anlatıyordu:

"Babamın bir köylüsü geliyordu evimize. Bizde yiyip içiyor, yatıp kalkıyordu. Babam ona elbise, gözlük, fotoğraf makinesi almıştı. Sonraları, mahkemede ortaya çıktı, muhbirdi..."

Bütün bu koşuşturma, sıkıntı ve özlem içinde tek kaygısı kimsenin kendisine, eşine ve çocuklarına laf etmemesiydi, ama engelleyemedi. Rahşan, Erenköy Kız Lisesi'nde matematik ve tarih öğretmenlerinin acımasız sözleriyle karşılaştı:

"Senin baban Kürt ve komünist. Sen niye okula geliyorsun, evine git, yemek pişir, bulaşık yıka, bir talebenin yerini işgal etme."

Hale Anter önce "Babası yok, ben bu sorumluluğu alamam" diye Rahşan'ın ayrılma isteğine karşı çıkmış, sonra da "Ya verem olursa" korkusuyla okuldan almıştı. Rahşan, kurslara gönderilerek eğitimi tamamlanacak, sonunda özürlüler eğitmeni olacaktı...

Bir başka gün, kavga eden iki arkadaşının arasına giren Anter, "Neyi paylaşamıyorsunuz, bana Kürt Anter derler" diye bağırmıştı. Bu sözleri duyan bir öğretmeni Anter'i disiplin kuruluna vermiş, Hale "Atatürk çocukları bu sözcüğü kullanmaz" diye direten yeni öğretmeni ikna etmekte zorlanmıştı.

Bir gün oturup hesaplamışlardı. 1944'te evlenmiş, Musa Anter'in öldürüldüğü 1992 Eylül'üne kadar kırk sekiz yılın ancak on bir yılında beraber olabilmişlerdi. Hale Anter çocuklarının peşisıra 1983'te İsveç'e yerleşmişti. Eğer Musa Anter öldürülmeseydi o yılın Ekim'inde yani ölümden bir ay sonra, bir deniz kıyısında, bir otelde çocuklarıyla birlikte bir tatil geçireceklerdi. Olmamıştı, özlem ölüme yenilmişti. Yorgun kalbi kocasının ardından altı yıl taşıyabildi Hale Anter'i. 18 Aralık 1998'de öldü, Vasteras Mezarlığı'nda toprağa verildi. Kızı Rahşan Yorozlu anlatıyor:

"Annemin mezarında sürekli taze çiçekler var. Burada yaşayan Iraklı, İranlı göçmenlerin, Kürtler'in ve Türkler'in çiçekleri bunlar. Annem, onların da annesiydi..."

(Cumhuriyet Dergi, 14 Mart 1999)

Musa Anter

Dr. M. Naci Kutlay

Arkadaşlar öldürülen faili meçhul aydınlara ilişkin bir çalışma için benden bir yazı istediler. Bu konumdakilerin çoğunu tanıyordum, bazılarıyla arkadaşlık etmiştim. Kişisel dostluğum olan ya da yazı ve çalışmalarıyla tanıdıklarımdı bunlar. Yakın arkadaşım, ağabeyim Anter'e ilişkin yazmak bana düştü. Meğer yanlış yapmışım. Musa Anter cezaevi arkadaşım ve tüm Kürtlerde emeği olan bir kişi. Yaptıkları, yazdıkları ve eserleriyle ele alınması ve bu da ciddi bir çalışmayı gerektiriyor. Bu, ayrı bir çalışma konusu.

Nusaybin'in Zivingê köyünden, ilköğrenimini Mardin, Lise'yi Adana'da okudu. Çok yiğit bir annesi vardı, O'na şekil veren annesini tanıdım. Cezaevi ziyaretlerinde ablası da vardı. Genellikle Kürt gazetelerinde yazdı, Yeni Ülke, Yeni Gündem gibi....

Musa Anter, Kürt dili, edebiyatı ve kültürel çalışmalarda ilklere imza attı. Bunlardan biri "Kımıl" şiiri. Onu aktarmak istiyorum. Şiir anonim bir halk yakarışıdır. Ama ilk kez O topluma kazandırdı. Kısa makaleler ve fıkralar yazardı. Diyarbakır'da 1959 yılında yayınlanan 'İleri Yurt' gazetesinde yayınlandı 'Kımıl'. Doğu'da bu yılki (2008) gibi kuraklık vardı. Fakir, fukarayı ve köylüyü dize getiren, kanadını kolunu kıran bir kuraklık. Üstelik o yıl, "kımıl" olarak adlandırılan, "süne" afeti yaşandı. Sürü halinde tarlalara konan ve kısa sürede, oluşmaya hazır buğday tanelerini emen bir çekirgeydi 'kımıl'. Tarım Bakanlığı literatüründe "süne" olarak yer aldı. Tarlalarda ekin var görünüyor, ama içi boş, 'tane'si yoktu.

Köylere eşya satmaya gelen "çerçi"lere -satıcılar- verilen buğday karşılığı eşya alınırdı. O yıl kentlerdeki buğday pazarları da boş sayılırdı. Köylü kızının getirdiği buğdayı beğenmez çerçi, genç kız üzgün, geri döner ve her şeye serzenişte bulunur. Bu denli içli ve duygulu yakarış duymadım henüz. Başka dillerde de var mı benzeri bilmiyorum? Tarım toplumunun çilekeş insanları bunu bilir.. Kürtçe yakarışın Türkçesini de sunuyorum. Aynı tadı verir mi bilmem? Musa Bey 'kımıl'ı Kürtçe verdi, İleri Yurt'ta yayınlanınca kıyamet koptu, nasıl bir Kürtçe şiir yayınlanabilir diye. Yıl 1959. Yarım asır önceydi. Sonunda beraat etti Kımıl.

Kımıl

Bi çiya ketim lo apo, çiya melulbun rebeno
Ceh seridan lo apo, genim hur bun evdalo.
Kımıl hati lo apo, birafayi rebeno
Xwar genimi lo apo, hişti kayi lo rebeno

Hat kımıl lo apo, ji zozana lo apo
Xwar genımê me xezana lo apo
Ro hatibu apo waxta dana lo apo
Pez heriki lo apo ser şıvana rebeno
Çar kulekê me man apo li ser gûhana rebeno.

Yapabildiğim kadarıyla Türkçesi:

Dağlara düştüm amca, dağlar mahzundu, biçarem
Arpalar baş verdi amca, buğdaya kıran girdi, garibim.
Kımıl geldi hey amca, bulut gibi sürüyle biçarem,
Yedi buğdayı hey amca, geride sapla saman kaldı, biçarem.
Kımıl geldi hey amca, yaylalardan hey amca,
Biz fakirlerin buğdayını yedi hey amca,
Güneş yükseldi, sağım zamanı geldi, amca
Koyunlar ürktü, çobana yöneldiler biçarem,
Geride sağılacak dört topal koyunumuz kaldı, fakirim...

1959 yılında savcılar, İstanbul gazeteleri ayağa kalktılar. 'Kımıl' Türkiye'yi bölüyordu. Kımıl'ı yeniden okuyunca bu duygu ve sanat yüklü halk yakarışını bize kazandıran Anter'e teşekkür ediyorum.

Yaşamını halkını daha iyi yaşam ve özgürlükçü koşullara kavuşturmak isteyen Musa Anter 20 Eylül 1992 tarihinde çok sevdiği Diyarbakır'da bir itirafçı Kürdün kurşunuyla öldürüldü. Katil yakalanmadı.

Musa Anter arkasında Kımıl, Brina Reş, Yarasalar, Kürtçe Sözlük ve Hatıralarım eserlerini bıraktı. Brina Reş, Diyarbakır ve çevre illerde kıtlık nedeniyle Devlet Toprak Mahsulleri Ofisi'nin ilaçlı buğdayını yiyen çoğunluğu köylü olan insanların vucudunda çıkan kara yara ve kıllanmalar nedeniyle oluşan hastalıktan ismini alan bir piyestir. Hastahane ve doktor yetersizliği ve fakirlik dile getirilir. Ora halkına ümit veren bir eser, çocuklarının yetişecekleri ve kendisini iyileştirecekleri mesajı verilir. Tahmin edeceğiniz gibi kovuşturmaya neden olur piyes.

Çalışmaya konu olan tüm faili meçhul aydınlara saygılarımı sunmak istiyorum.

Haziran 2008

musa amca

musa amca
ne işin var denizde
ne denli açık maviymişsin
ne duru su

yüzün gökyüzü olmuş
saçların dağlarda çam ağaçları
böyle yeşil mi olurmuş insan ak saçları

ve yüreğin yeryüzü olmuş
sınırsız bir dünya ülkesi
gencelmişsin
yeniden "halkolmuşsun"
boyuna çoğalarak

hoş geldin ape musa
hoş geldin aramıza
insan olarak ve halk
binlerce yıllık söz
"her dilden ıslık çalan çocuk" olarak
göreceğimiz mutluluk olarak

"başımız gözümüz üstüne"

ömer faruk hatipoğlu

(düş değil, memleket yayınları, 1995, s. 45)

Uğur Mumcu

ANTER VE SOYSAL...

Kürt aydınlarının simgesi, güler yüzlü, sevecen ve çelebi kişilikli Musa Anter ile Atatürkçü, yiğit gazeteci ve yazar İlhami Soysal, aynı gün, aynı saatlerde öldüler.

Biri hain ve alçak kurşunlarla Diyarbakır'da, biri Ayvalık yakınlarında trafik kazasında. Her ikisinin yaşamı da acılarla, hapislerle, işkencelerle geçti.

Musa Anter, 1917 yılında Mardin ili Nusaybin ilçesi Akarsu bucağı, eski adı "Zivinge" olan Eskimağra Köyü'nde doğdu. Genç yaşında "Dicle Kaynağı", "Şark Mecmuası" ve Diyarbakır'da yayımlanan "İleri Yurt" adlı dergilerde yazarlık yaptı. 1959 yılında 49 arkadaşı ile birlikte tutuklandı. Mahkum oldu ve Çanakkale'ye sürgün edildi. 1963 yılında da 22 arkadaşı ile birlikte yeniden tutuklandı. 1965 genel seçimlerinde önce TİP'ten Mardin milletvekilliği için adaylığını koydu, parti örgütüyle uyuşmazlığa düşünce TİP'ten ayrılıp bağımsız aday oldu. Ancak seçimleri kazanamadı.

1970 yılında "Doğu" adlı dergiye yazdığı bir yazı nedeniyle yeniden tutuklandı. 1971'den sonra "Devrimci Doğu Kültür Ocakları" davası nedeniyle tutuklanarak Diyarbakır'da yargılandı.

Musa Anter'in İstanbul'da 1971 yılında sorgu için götürüldüğü "Ziverbey Köşkü"nde aynı günlerde İlhami Soysal, bir tümgeneral tarafından yüzüne kırbaç vurularak dövülüyor ve sonra da işkencecilere teslim ediliyordu. Bir Kürt aydını ve yazarı ile, Kemalist bir Türk aydın ve yazarı aynı dönemde "Ziverbey Köşkü"nde aynı işkencelerden geçmişlerdi.

İlhami Soysal, 1928 yılında Zonguldak'ın Ereğli ilçesinde doğmuş, Bursa Lisesi'ni bitirmiş, Ankara Hukuk Fakültesi'ne girmiş ve 50'li yılların başında gencecik yaşında gazetecilik yaşamına adımını atmıştı.

İlhami Soysal, "Büyük Doğu", "Pazar Postası" ve "Son Havadis" gazetelerinde çalıştı. Milliyet gazetesinin Ankara temsilciliğini yaptı. 1961 yılında Kurucu Meclis üyeliğine seçildi. Aynı yıl, sosyalist eğilimli "Yön" dergisi kurucuları arasında yer aldı. Akşam gazetesinin Ankara temsilciliğini yaptı. Bu görevini sürdürürken zamanın Genelkurmay Başkanı Cemal Tural'ı eleştiren bir yazısı yüzünden bir albay ve iki astsubay tarafından Ankara'da evinin önünden kaçırılarak dövüldü. 12 Mart döneminde "Madanoğlu Davası", 12 Eylül döneminde de "DİSK Davası" nedeniyle hapis yattı.

Mert, açıkgözlü, gözünü budaktan sakınmayan bir gazeteciydi. Solcuydu, devrimciydi, Atatürkçüydü.

İlhami Soysal ile Burhaniye'nin Ören ilçesindeki yazlık evinin bal-

konunda daha geçen ay uzun uzun konuşmuştuk. Son konuşmalarında birkaç yıl önce geçirdiği kalp krizinden, hastalıklardan ve ölümden söz eder "tak diye ölmek isterim arkadaş" derdi. "Kriz ya da trafik kazası, fark etmez."

Musa Anter ile de geçen Mayıs ayında bir açık oturum için çağrıldığım "Yeni Ülke" gazetesinin Ankara bürosunda tanışmıştık. Tanışınca da hemen Türkçülük, Kürtçülük üzerine karşılıklı şakalar yapmıştık. Musa Anter "Gel Uğur arkadaş, Yalçın hoca ile beraber resim çektirip düşman çatlatalım" demiş, "Yeni Ülke" muhabiri, Musa Anter, Yalçın Küçük ve benim birlikte fotoğrafımızı çekmişti.

Anılarını ve yazılarını hep okurdum. Kendi davasının inançlı, dirençli ve yürekli bir savaşçısıydı. Aziz Nesin'in kendi yaşamını anlatırken yazdığı gibi Musa Anter de "gözyaşlarından kahkahalar süzen" kişilikte bir insandı.

Davasına katılır ya da katılmazsınız, savunduğu görüşlere karşı olursunuz ya da olmazsınız. Ne fark eder? Hangi ideoloji, hangi görüşü savunursanız savununuz, Musa Anter gibi insanlara saygı duymalısınız.

Musa Anter, örneklerini son yıllarda sık sık gördüğümüz türden, devre göre kişilik ve görüş değiştiren ideoloji tüccarlarından değildi. Anter, yaşamını kendi davasına adamış bir Kürt aydınıydı.

Böyle bir insana kim kurşun sıkar? Kim kıyar 75 yaşını aşan bir yaşlı delikanlıya? Türkiye'yi bir kan gölüne sürüklemek ve Türk'ü Kürt'e, Kürt'ü Türk'e, Alevi'yi Sünni'ye, Sünni'yi Alevi'ye düşman etmek isteyenler!

İlhami Soysal ile son görüşmemizde bu yaz hep bu konuları konuşmuştuk.

Türkiye, görünmez ellerce kan gölüne doğru sürükleniyor. Hain ve alçak kurşunlar, başta Güneydoğu olmak üzere Türkiye'nin birçok yerinde can alıyor. Halkları birbirine kırdıracak kanlı ve uğursuz bir plan adım adım uygulanıyor. Hükümet de bütün bu olayları, kapalı tribün seyircisi gibi izliyor.

(Cumhuriyet, 22 Eylül 1992)

İPUCU...

Gazeteci-yazar Musa Anter'i kim öldürdü?

Bu konuda yapılacak ilk iş, genel ve soyut sözcüklerle zaman yitirmeden somut belirti ve ipuçlarını değerlendirmek olmalıdır.

Olay sırasında Anter'in yanında bulunan akrabası Orhan Miroğlu, bu somut ipuçlarını veriyor. Saldırıdan yaralı olarak kurtulan Miroğlu'nun anlattıklarına göre Musa Anter'i kaldığı Büyük Otel'de

telefonla bir kişi arıyor, bu kişi telefonda "Bir toprak meselesini konuşacağız" diyor. Musa Anter, bu telefon konuşmasından sonra Miroğlu'na "Çınarlılarla bir toprak meselesini konuşmamız gerekir" diyor.

Sorulacak soru ve araştırılacak ilk konu, Musa Anter'in Çınarlılarla bir toprak uyuşmazlığının olup olmadığıdır. Böyle bir uyuşmazlık varsa, bu uyuşmazlığın nedenleri biliniyor mu? Uyuşmazlığın tarafları kim? Ve kim biliyor böyle bir uyuşmazlığın olduğunu? Bu toprak sorunu bir ipucu olabilir.

Otele telefon eden kişi, kendilerini "Seyrantepe'de beklediklerini" söylüyor. Seyrantepe'de Anter'i yakından tanıyanlar kimlerdir? Bu da bir başka araştırma konusudur.

Miroğlu'nun anlatımına göre otele "uzun boylu, 25-30 yaşlarında, köylü kılıklı ve ayağında kot pantolon" olan biri geliyor. Ve Musa Anter ile Miroğlu, otele gelen bu kişinin tuttuğu bir taksiye biniyorlar. Otele gelen bu kişiyi görenler olmuş mudur? Bu kişi otele ticari bir taksiyle geldiğine göre bu taksi bilinemez ya da bulunamaz mı?

Musa Anter'i, otele gelen ve taksiyi kullanan 25-30 yaşlarında uzun boylu bu kişi öldürmüştür. Devlet bu katili bulmak zorundadır. Olayın tanığı da olduğuna göre katile ulaşmak için en azından ipuçları da bulunmaktadır.

Katil, Kürt çevrelerince ileri sürüldüğü gibi devlet ile işbirliği yapan "Hizbullah" örgütünün bir militanı mıdır, yoksa yine ileri sürüldüğü gibi bir devlet görevlisi midir? Bu konular, genel suçlamalar ve önyargılar ile araştırılmaz. Yapılması gereken, eldeki ipuçlarını değerlendirmektir.

Miroğlu bu ipuçlarını da veriyor. Devlet bu ipuçlarını değerlendirip katili ve katillerin arkasındaki gizli elleri bulmazsa, "Hizbullah ve Kontrgerilla" suçlamalarından kurtulamaz.

(Cumhuriyet, 23 Eylül 1992)

DİPSİZ KUYU...

Ortadoğu, emperyalizmin kol gezdiği, terör örgütleri ile çeşitli istihbarat örgütlerinin kanlı ve kirli oyunlar oynadığı karanlık bir dipsiz kuyudur.

Bu karanlık ve dipsiz kuyuda cinayetler birbirini izler. Halk deyişi ile Ortadoğu'da "kimin eli kimin cebindedir" bilinmez. Kim, kimi, neden öldürüyor? Bu soruların yanıtlarını anında bulmanın olanağı da yoktur. Olaylar yıllar sonra aydınlanır. O da bir kısmı!

Örneğin 1972 yılında "Şivan" kod adıyla bilinen, Molla Mustafa Barzani'nin yanında savaşan ve Kürt gençlerine emrindeki kampta

gerilla dersleri veren Dr. Sait Kızıltoprak ve "Türkiye Kürdistanı Demokrat Partisi" lideri Sait Elçi'yi kimler öldürmüştü? Bu sorunun yanıtını geçen pazar günü alçakça pusuya düşürülerek öldürülen Musa Anter, 1990 yılında yayımlanan "Hatıralarım" adlı kitabında vermişti.

– ... Sait Elçi, Nusaybin'in Tahut köyünden Muhamede Bege adında bir genci yanına alarak Irak'ın Zaxo kasabasına gidiyor. Zaxo kurtarılmış bölge idi. Barzani'nin mümessili Osman Qazi idaresindeydi. Osman aynı zamanda Şivan'ın çok yakın arkadaşıydı. Sait Elçi'nin Şivan hakkında yazdığı tüm yazılar da onun eline geçiyordu... Meğer Osman, bu yazıları Barzani'ye iletmiyor, Şivan'a veriyormuş. İşte bu Osman Qazi'nin yanında iki Sait bir araya geliyor. Sait Elçi, Barzani'nin yanına gitmek istediğini söylüyor. Şivan "Olur, seni götürürüm, ama birkaç gün, gel benim kampımı gör" diyor. Şivan, Sait Elçi'nin Barzani'ye gidip kendi aleyhinde bulunacağından kuşkulanıyor. Osman Qazi hadiseyi bildiği için Elçi'nin Şivan ile gitmesini istemiyor, ama Elçi gitmek istediğini söylüyor. Birlikte arabaya binip yola koyuluyorlar. Yolda aralarında sert bir tartışma çıkıyor. Nihayet Şivan bir yerde Elçi ve Muhemede Bege'yi arabadan indirerek kurşuna diziyor ve orada gömüyor. (Anter, Hatıralar, s. 214-215)

Anter'in anılarından, Dr. Sait Kızıltoprak'ın da Barzani tarafından kurşuna dizdirildiğini öğreniyoruz.

1929 yılında Ağrı Ayaklanması'na katılmak üzere İran'dan Türkiye'ye geçmek için yola çıkan Hamidiye Alayı komutanlarından Haydaran aşireti reisi Kör Hüseyin Paşa'nın, yolda Hacı Musa Bey'in oğlu Medeni tarafından öldürüldüğü de ayaklanmanın lideri İhsan Nuri Paşa'nın anılarında yazılıdır. (Ağrı Dağı İsyanı, s. 58-59)

Medeni, Kör Hüseyin Paşa'yı Ağrı Dağı eteklerinde uykudayken öldürüyor. Bu olaydan sonra da Kürt lideri Şeyh Mahmut Berzenci, yeğeni ile işbirliği yapan amcası Nuh'u da idam ettiriyor. (Oman Aytar, Hamidiye Alaylarından Köy Koruculuğuna, s. 262 ve s. 378) Haydaran aşiretinden "Behran" adlı bir genç de yıllar sonra Medeni'yi öldürüyor.

Ortadoğu adı verilen bu karanlık, bu kanlı, dipsiz kuyuda bugün de buna benzer cinayetler işlenebilir. Bu konudaki kuşkuların sahipleri de bazı Kürt aydınlarıdır. Örneğin "Komal" ve "Rızgari" grubundan İbrahim Güçlü, Dr. İsmail Beşikçi'ye 11 Ağustos 1980 tarihinde gönderdiği mektupta şunları yazıyor:

– Apo'nun kendi yakın arkadaşlarını öldürmesi ve hayat arkadaşı hakkında ölüm kararı çıkarması nasıl izah edilebilir? Makyavelistler. Çünkü kişisel, şefsel ve partisel amaca (bu Kürt halkının ve ulusunun amacı değildir) varmak için her türlü araç ve gereci kullanacağı gibi her türlü ilişkiye girmeye hazırdır. Suriye, İran ve Irak devletlerinin Kürt halkının haklarını gasp etmesi, katletmesi, onları ülkelerinden

sürmesinin hiçbir önemi yoktur. (Serxwebun, 31 Mart 1991, s. 24)

Aynı çevreden M. Fevzi'nin Beşikçi'ye gönderdiği 10 Mayıs 1990 tarihli mektubuna göre Öcalan "kendi merkez kadrolarını, üyelerini, diğer örgütlerden devrimcileri, yurtseverleri, kundaktaki bebeleri katleden" ve "yıllarca Avrupa temsilcisi yaptırdığı arkadaşını MİT ajanı ilan ederek kurşunlatan" bir insandır. PKK da "boyunu aşan uluslararası planlara göre Kürdistan'da sürgün ve katliam planlarının uygulanmasında" bir öğe olarak kullanılan bir örgüttür...

Mektubun bir bölümünü daha okuyalım:

– Ortadoğu'da bazı Kürt örgütleri uşakça ilişkiler içindedirler. "Dur dersen dururlar, vur dersen vururlar." Böyle ilişkiler içinde en kötü noktada olan PKK'dır. Bunu ezbere demiyorum! PKK'lılar, Suriye'de artık muhaberat (istihbarat örgütü) kimliği ile Suriye'de zorbalık yapıyorlar... PKK'lılar bir polis gibi rejimin hoşlanmadığı Kürtler'i sorguya çekip işkence yapabiliyorlar (İsmail Beşikçi, PKK Üzerine Düşünceler, s. 175).

Bugün de işlenen bu cinayetler, tek nedene, tek örgüte, tek devlete bağlanarak ve "komplo teorileri" ile iyice içinden çıkılmaz hale sokularak açıklanmaz.

Gizli istihbarat örgütleri, terör örgütlerini "taşeron" olarak da kullanabilirler. Güneydoğu'daki "Kürt Hizbullahı" ve bu örgütçe işlendikleri ileri sürülen cinayetler belki de böyle açıklanabilir.

Bu kanlı karmaşa içinde ve bu karanlık ve dipsiz kuyuda kimin, kimi, niçin öldürdüğünü anlamak kolay değildir. Soyut ve genel suçlamalar da katillerin izlerini büsbütün kaybettirmelerine yol açar. Bu ortamda ve bu koşullarda yapılması gereken iş, devletin, eldeki somut ipuçlarını değerlendirerek cinayetleri bir an önce aydınlatmasıdır.

Bu aşamada yapılmaması gereken iş de "komplo teorileri" üretip etnik kinlerle Kürt'ü Türk'e, Türk'ü Kürt'e düşman etmek ve tırmandırılan terör ile yeni yeni siyasal kan davaları yaratmaktır.

(Cumhuriyet, 27 Eylül 1992)

Uğur Mumcu

~

22 Ağustos 1942 - 24 Ocak 1993

Uğur Mumcu

22 Ağustos 1942 - 24 Ocak 1993

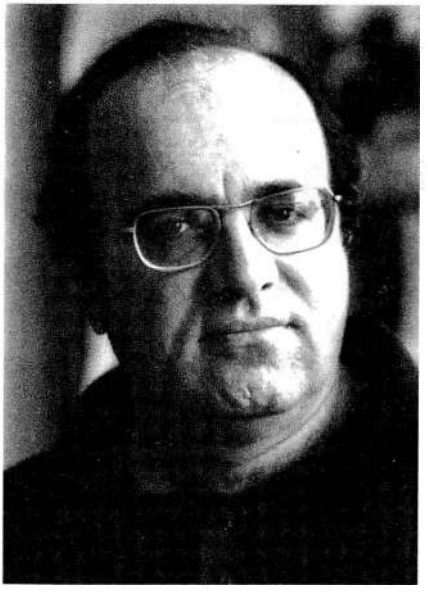

Gazeteci-yazar **Uğur Mumcu** 1942 yılında Kırşehir'de doğdu. Ankara'da Ulus'taki Devrim ilkokulunda başladığı ilköğrenimini Bahçelievler'deki Ulubatlı Hasan İlkokulunda tamamladı. Ankara Cumhuriyet Ortaokulunu ve Ankara Deneme Lisesini bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi. Yazmaya öğrencilik yıllarında başladı. Henüz 20 yaşındayken "Türk Sosyalizmi" başlıklı yazısıyla Yunus Nadi Makale Yarışması'nı kazandı. 1965 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Bir süre avukatlık yaptı. 1969-72 yılları arasında Ankara Üniversitesi'nde Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta'nın idare hukuku asistanı olarak çalıştı. Asistan olduktan sonra, Ankara Barosu Levhasından kaydını sildirerek avukatlığı bıraktı.

12 Mart 1971 tarihinde gerçekleşen darbenin aydınlara yönelik baskıcı tutumundan o da payına düşeni aldı; askerliğini yapmak için hazırlanırken tutuklandı. 7 yıl hapse mahkum edilen Mumcu, Yargıtay'ın kararı bozması sonucu serbest bırakıldı. Tuzla Piyade Okulu'nda üç aylık eğitimden sonra, okul yönetimi tarafından "kötü hal ve düşünce sahibi" diye suçlanarak "Sakıncalı Piyade" sayıldı. Askerliğini er olarak 1972-74 yılları arasında Ağrı Patnos'da yaptı. Askerlikten sonra üniversitedeki görevinden ayrıldı.

1976 yılında Güldal Mumcu ile evlendi. 1977 yılında oğlu Özgür, 1981 yılında da kızı Özge dünyaya geldi.

İlk yazıları Yön dergisinde yayımlanan Uğur Mumcu, sırasıyla Türk Solu, Devrim ve Ant dergilerinde çalıştı. Köşe yazarlığına 1974-75 yıllarında Yeni Ortam gazetesinde başlayan Mumcu, 1975 yılında Cumhuriyet gazetesinde köşe yazarı oldu. "Gözlem" başlıklı köşesinde aralıksız olarak köşe yazarlığı yapan Mumcu, 6 Kasım 1991'de onaylamadığı gelişmeler üzerine yaklaşık 80 Cumhuriyet çalışanı ile birlikte gazeteden ayrıldı. Bir süre Milliyet gazetesinde köşe yazarlığı yaptı, 7 Mayıs 1992'de Cumhuriyet'teki yönetim değişikliğinden

DÜŞÜNÜYORUM
ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
21 baskı 20.000 lira (KDV içinde)
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41
Cağaloğlu-İstanbul

Cumhuriyet

MERKEZ TELEFON
TELEFON SİSTEMLERİNDE ÇAĞDAŞ ÇÖZÜM

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991)
25 OCAK 1993 PAZARTESİ

Uğur Mumcu'ya bombalı suikast

Susturamazlar

Her yazısında teröre karşı çıkan, terörün perde arkasındakileri gün yüzüne çıkartma savaşı veren, terörün tırmanacağına dikkat çeken, İslami terör örgütlerinin giderek tehlikeli bir konuma geçtiğini söyleyen ve bu gelişmenin yalnızca darbecilerle, emperyalizmin çıkarlarına yarayacağını sürekli yazan Uğur Mumcu, demokrasi düşmanlarının hedefi oldu.

Mumcu İçin...

Uğur Mumcu'yu yitirdik.

Kimi ve neyi yitirdiğimizi okurlarımıza anlatmaya bilmeyiz gerek var mı? Cumhuriyet okuru Sevgili Mumcu'nun kişiliğinde yoğunlaşan anlamın ne demek olduğunu biliyor; Mumcu'yu, güçlü bir yazar, titiz bir araştırmacı, usta bir gazeteci, ödün vermez bir Atatürkçü, bir devrimci demokrat olarak tanıyor. Mumcu'nun ölümü, yalnız ailesini, Cumhuriyet'i, basınımızı ilgilendiren bir olay değildir. Türkiye açısından üstünde düşünülmesi gereken bir sorun karşısındayız; ülkenin geleceğini demokraside arayan herkesin yazgısını etkileyecek bir cinayet söz konusudur.

Büyük acımızı yüreğimize bastırarak düşünmeye çalışmalıyız: Mumcu'nun fikirlerine karşı olanlar ya da Mumcu gibi düşünenlerin tümünün bu lanetli cinayet karşısında ortak bir düşünceye sahip çıkmaları gerekmiyor mu?

Nedir o ortak düşünce?

Eğer bu ülkede insanlarını iman gibi yaşatmalarını istiyorsak, teröre bir çare bulmak zorundayız. İnsanların dil, din, mezhep, sınıf ayrımı gözetmeden buluşabileceği değerler vardır; sınırları aşan, bütün milletleri kapsayan moral ölçüler, insanlığın temelini oluştururlar. Bu ölçülerden uzaklaşan bir toplumun ne uygar dünyada yeri vardır, ne de yarınları...

Uğur Mumcu'yu şehit eden katiller, Türkiye'de soluk alıp veremeyecek duruma gelmeden Türkiye'de demokrasinin gerçekleşebileceğine inanmıyoruz. Çünkü ne zaman ülke, demokrasi yolunda ilerleme yoluna girmiş görünse, nereden kökenlendiği belirsiz terör odaklarının bu ilerlemeyi kundaklayacak eylemleri gündeme girmektedir.

Uğur Mumcu cinayeti profesyonel boyutlar taşıyor. Gazetemize telefon eden birisi "İslami Kurtuluş Örgütü"nün cinayeti üstlendiğini bildirmiştir. Ancak yeraltı dünyasının karmaşık örgüsü içinde hiçbir önyargıya kapılmadan etkin bir kovuşturma yürütülmesi gerekiyor. Faili meçhul kaldıkça cinayeti kimin ya da hangi örgütün işlediği konusundaki kuşkularımızı saklı tutacağız. Devletin görevi de bu soruyu aydınlatmak, katilleri yakalayarak yargı önüne çıkarmaktır.

Eğer bu amaca ulaşılamazsa, cinayet karanlıkta kalırsa, demokrasi ve basın özgürlüğünün aldığı yara kapanamayacaktır.

Uğur Mumcu, yaşamını belirli bir amaca adamıştı.

Örnek bir insandı.

Adı, Cumhuriyet'le özdeşleşmiş bir yazardı.

Ne yazık ki yaşamının en verimli bir döneminde kahpe bir pusuya düşürülerek şehit edildi.

Uğur'a bu ölüm tuzağını kuranların kendilerince çok değerli bir hedef seçtikleri bellidir. Ancak çok umutlanmasınlar; sevgili arkadaşımız Mumcu'yu bir aramızdan ayrılmış saymıyoruz. Cumhuriyet'in geçmişten geleceğe yürüyüşü birlikte sürecek...

Cumhuriyet'in sesi...

Cumhuriyet'in gerçek sahibi okurlar, haberi alır almaz gazeteye akın etmeye başladı. Gecenin geç saatlerine değin, onun paklarının aydınlığında, Mumcu'nun resminin önünde kuyruklar oluşturup 'teröre hayır kampanyası' için imza atmaya koştular. Sabaha kadar Cumhuriyet'i bekleyenler ... 'Katiller bulunsun, hesap sorulsun' ... (Fotoğraf: CUMHURİYET)

► Sürekli tehdit altında yaşayan Uğur Mumcu eşi ve çocuklarını korumak amacıyla her zaman otomobiline önceden binerdi. Dün de öyle oldu. Eşiyle birlikte hasta ziyareti için saat 13.15'de evinden çıkan Uğur Mumcu kontağı çevirdiği an tahrip gücü yüksek bir bombanın patlamasıyla paramparça oldu. Uğur Mumcu'nun gövdesi 4-5 metre fırlayarak Su Deposu'nun bahçesine düştü.

► Uğur Mumcu'ya yapılan suikastı saldırıdan hemen sonra İslami Kurtuluş Örgütü üstlendi. Mumcu'nun ölümü radyo ve televizyonlardan yayınlandıktan sonra 'İslami Büyük Doğuş Akıncılar Cephesi ve PKK' 'Mumcu'yu cezalandırdık' dediler.

► Uğur Mumcu için yarın saat 12.00'de Cağaloğlu'ndaki merkez binamızda anma toplantısı düzenlenecek. Cenaze çarşamba günü Ankara Maltepe Camii'nde kılınacak öğle namazı sonrası toprağa verilecek. ■ 14. Sayfada

Demokrasi şehidi...

Ben, Atatürkçüyüm. Ben, Cumhuriyetçiyim. Ben, laikim. Ben, ... Ben, tam bağımsız Türkiye'den yanayım. Ben, ... Ben, insan hakları ... Ben, ... (Fotoğraf: CUMHURİYET)

BERİN NADİ

Cumhuriyet yoluna devam edecek

İstanbul Haber Servisi - Gazetemiz İmtiyaz Sahibi Berin Nadi, yazarımız Uğur Mumcu'nun suikast sonucu öldürülmesiyle ilgili olarak, "Atatürk ilkelerini savunmaktan başka ... suçu yoktu. Çok dürüst bir insandı" dedi.

Uğur Mumcu'nun sürekli tehditler aldığını da anımsatan Berin Nadi, Atatürkçü olmanın bu tehditlere ve sonuca yol açtığını söyledi. Berin Nadi, "Bern Nadir Nadi'nin ölümünden sonra en fazla etkileyen ölüm haberi bu olmuştur" diye

■ Arkası Sa. 14, Sü. 7'de

► Bile Bile Lades...
İLHAN SELÇUK'un YAZISI
■ 2. Sayfada

► Sıra Kimde?
ÖZGEN ACAR'ın yazısı
■ 17. Sayfada

► Mumcu İçin
CÜNEYT ARCAYÜREK'in
YAZISI ■ 17. Sayfada

► Bir Kor Düştü Yüreğimize...
AHMET ÇETİNKAYA'nın
YAZISI ■ 17. Sayfada

► Yüreğimizde Patlayan Bomba
... YAZISI ■ 17. Sayfada

Katiller bulunsun, hesap sorulsun

Halktan büyük tepki

► Gazetemiz yazarı Uğur Mumcu'nun öldürülmesi yurtiçinde ve dışında şiddetle lanetlendi. Suikastın duyulmasından sonra gerek gazeteye gelerek, gerek gözyaşları içinde arayan binlerce kişi tepkisini dile getirdi. Gazetemize gelen okurlar imza kampanyası başlattılar. Ankara ve İzmir'de yürüyüş yapıldı. ■ 14. Sayfada

'Şeriatı getiremezler'

► Özal: Nefretle kınıyorum. Demirel: Bu bir cinayet, bombayı koyanlar bulup çıkarılır. İnönü: İnsanlık aleyhine bir cinayet. Cindoruk: Türk basını seçkin bir üyesini daha şehit verdi. Özden: Mumcu değil, bin aydın da öldürseler şeriatı getiremezler. Yılmaz: Katiller bulunsun. Ecevit: Cinayetleri tarih lanetle anacaktır. ■ 4. Sayfada

Dünyada yankı uyandırdı

► Uluslararası haber ajansları, suikastın ardından, haberi 'acil' koduyla tüm dünyaya geçtiler. İngiliz haber ajansı Reuter, Mumcu'nun olayların üstüne giden araştırmacılığını vurgularken Fransız haber ajansı AFP yazarımızdan 'Türkiye'nin önde gelen, ünlü gazetecilerinden' diye söz ettiler. ■ Arka Sayfada

Tehditler onu yıldırmadı

► Uğur Mumcu, Atatürk Cumhuriyeti'nin önündeki her engeli yıkıp geçmeye hazır bir devrimciydi. Yobazların baş düşmanıydı. Çünkü laikti. Çünkü din kisvesi altında Türkiye'nin nerelere götürülmek istendiğinin en ayrımında olan aydınların başında geliyordu.

► Demokrasi ve insan hakları düşmanlarının baş düşmanıydı. Çünkü hiç birinin katili ya da katilleri yakalanamayan gazetecilerin bilim adamlarının ve aydınların kanlarının yerde kalmasını istemiyordu.
► Arka Sayfada

Cumhuriyet'te ilk yazısı

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

DENKLEM

18 Mart 1975

Son yılların siyasal bunalımları, gün geçtikçe toplumu dar boğazlara sürüklemektedir. Bu bunalımdan kurtulmak için önerilen çözüm yollarını hep birlikte izliyoruz. Olayları, siyasal dedikoduların kısır döngüleri içinde

■ Arkası Sa. 17, Sü. 7'de

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

sonra yeniden gazetesine döndü.

Mumcu, 1979 yılında Türk Hukuk Kurumu'nun yılın hukukçusu ödülünü aldı. Aynı yıl Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin köşe yazarlığı dalında, yılın gazetecisi unvanını alan Mumcu, 1980, 1982 ve 1983 yılında İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin inceleme ve röportaj dallarındaki ödüllerine değer görüldü. 1985 yılında ise Nokta dergisinin yılın doruktaki gazetecisi ödülünü aldı.

Mumcu, kendisine sık sık yöneltilen "Bir suikasttan korkmuyor musunuz?" sorularına sürekli olarak "Hayır. Ben Türkiye'deki karayollarından daha çok korkuyorum. Trafik kazalarında her gün onlarca insan ölüyor" yanıtını verirdi.

Türkiye'de araştırmacı gazeteciliğin öncüsü; Atatürkçü, laik, cumhuriyetçi, demokrat bir Türkiye'nin yılmaz savunucusu Uğur Mumcu, 24 Ocak 1993 günü arabasına konan bir bomba ile inandığı değerler uğruna öldürüldü.

Büyük patlama

Yüzbinleri sokağa döken olay saat tam 13:25'te yaşandı.

Mumcu, o gün eşi ile birlikte, İbn-i Sina Hastanesi'nde tedavi gören Prof. Dr. Kazım Türker'i ziyaret etmek üzere, Gaziosmanpaşa Karlı Sokak'taki evinden çıktı. Yan apartmanın önünde arabasını yıkamakta olan İbrahim Öncül'le selamlaştı ve arabasına doğru yöneldi. Eşi Güldal Mumcu henüz apartmandayken, arabasına binen Mumcu, kimilerine göre arabasına oturup vitesi boşa aldıktan sonra, kimilerine göre ise, arabanın kapısını açtığı anda tahrip gücü yüksek bombanın patlaması sonucu olay yerinde can verdi.

Olayın en yakın tanığı İbrahim Öncül arabanın kapısının kapandığına dair herhangi bir ses duymadığını söyledi. Öncül, alınan ifadesinde, "...ancak büyük bir yanılgım yok ise, Uğur Bey'in binadan çıktığını ve arabaya bindiğini görmeme rağmen, çok yakın mesafede bulunduğum halde, ne kapı sesi ne de bir motor sesi duydum. Arabası ile benim aramda 6-7 metrelik bir mesafe vardı..." diyordu.

Saldırıyı olaydan hemen sonra Cumhuriyet gazetesini telefon eden "İslami Kurtuluş Örgütü" üstlendi. Suikast televizyon ve radyolardan yayınlandıktan sonra "İslami Büyük Doğuş Akıncılar Cephesi (İBDA-C) ile PKK da gazeteleri ve televizyonları arayarak, "Uğur Mumcu'yu cezalandırdık" dediler.

Deliller süpürüldü

Mumcu'nun, ailesini herhangi bir saldırıdan korumak için, genellikle arabaya, önce kendisinin tek başına bindiği kaydedildi. Mumcu'nun arabasıyla, aynı sokaktaki Tunus Büyükelçiliği koruma noktası

arasında 20 metre dolayında bir mesafe bulunduğuna dikkat çekildi.

Patlamadan sonra, Mumcu'nun gövdesi evinin karşısındaki karla kaplı ASKİ (Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi) su deposunun bahçesine fırladı. Mumcu'nun ASKİ bahçesindeki cesedi, saat 14.50'de olay yerine ulaşan Hızır Servis görevlileri tarafından kaldırıldı.

Olay sırasında, Mumcu'nun mavi renkli Renault marka özel arabasının tavanı tamamen uçtu ve araba ikiye bölündü. Ters dönmüş iki tekerleğin, eğrilmiş direksiyonun ve iki parça demir yığınının yanı sıra; koltuk parçalarının da dört bir yana dağılmış olduğu görüldü.

Mumcu'ya düzenlenen ve yaşamını yitirmesine yol açan suikast tüm Türkiye'yi bir anda ayağa kaldırdı. Sevenleri, okurları akın akın Karlı Sokak'ı doldururken, olay yerinde tam bir kargaşa yaşandı. Soluğu olay yerinde alan binlerce kişi otomobil parçalarının arasında bir süre gezindiler. Daha sonra olay yerine gelen polis araç parçalarının çevresini kordon altına almak için gerekli kordonu bulmakta güçlük çekti. Ancak birkaç karakol arandıktan sonra kordon bulunabildi. Bu kordon da işlevini yerine getirmedi. Yurttaşların kordonu aşarak olay yerine girmesi polis tarafından engellenemedi. Bunun yanı sıra parçaları toplamak için gelen görevlilerin yanında torba ve benzeri madde olmadığı için çevreden naylon poşet istendi. Deliler, bir apartmanın kapıcısından alınan çalı süpürgesiyle bir araya getirildikten sonra sadece bazı parçalar rasgele poşetlerin içine kondu. Deliller maalesef ayaklar altından kurtarılamadı!..

Savcılar, emniyet teşkilatı içinde oldukça deneyimli görevlilerin olduğunu, ancak delil toplamadaki yanlışlığın çözülemediğini, konunun yıllardır bir kanayan yara olduğunu söylediler.

"Suikast kesinlikle yabancı işi"

Ankara DGM Başsavcısı Nusret Demiral, olay yerinde inceleme yaparken, 1992 yılında İsrail Büyükelçiliği güvenlik sorumlusu Ehud Sadan'la, 1991 yılında Jusmat'ta görevli ABD'li çavuş Marwick'in arabalarına da aynı tip bomba konulduğunu, bu suikastları da İslami Kurtuluş örgütünün üstlendiğini söyledi. Demiral, bu örgütün İran yanlısı "İslami Cihad" örgütünün yan kuruluşu olduğuna dikkat çekerek, "Suikast kesinlikle yabancı işi. Bomba, gece ya da sabaha karşı, Mumcu'nun Ankara'ya geldiğinin birileri tarafından haberdar edilmesi üzerine konulmuş olabilir" dedi. Mumcu'nun arabasının yolun sol tarafında "tek başına" park edilmiş olmasının üzerinde durdukları bir nokta olduğunu anlatan Demiral, "Defalarca tatbikat yapılmış ve gece ya da sabaha karşı olay yerinden geçerken, bir şeyi düşürmüş gibi yaparak, bomba arabanın altına yerleştirilmiş olabilir" dedi.

Demiral, daha önce işlenen Bahriye Üçok cinayetinde kullanılan

Deliller herkesin gözü önünde süpürülürken,
Başbakan Süleyman Demirel de olay yerine geliyordu.

plastik bombayı anımsatarak, "Bu iki olay arasında ilinti olup olmadığını araştırıyoruz. Bir tek kişi bile yoldan geçerken, arabanın altına yapıştırabiliyor. 1.5 voltluk bir enerji olduğu takdirde, muazzam bir patlama oluyor. Tüm bağlantıları değerlendiriyoruz" dedi.

Demiral, suikastı yapanların uluslararası terör örgütleri üyelerinin olabileceğini belirterek bu işi yapan kişilerin yurt dışından gelmiş olabileceğini söyledi. Demiral, Mumcu'nun arabasını 3 gündür kullanmadığına dikkat çekerek, bombanın 3 gün önce de konmuş olabileceğini ve eylemi yapanların yurt dışına çıkmış olabileceğini bildirdi. Demiral, Mumcu'nun Atatürk ilkeleri ve laiklik ilkesini savunan çalışmalar yaptığına dikkat çekerek, cinayeti ağırlıklı olarak İslami terör örgütlerinin işleyebileceği olasılığı üzerinde durduklarını söyledi. Olayın araştırılmasıyla ilgili her türlü önlemi almaya devam ettiklerini kaydeden Demiral, üç savcının Mumcu cinayetini araştırmakla görevlendirildiğini bildirdi.

Mumcu ile aynı apartmanda oturan DYP Ankara İl Başkanı Yusuf Ertekin, suikasttan önceki gece saat 02.00'de sokağa girdiğinde, Mumcu'nun arabasının yanında, farları yanık tanımadığı 3 araç gördüğünü, kendisi sokağa girince, bu arabaların uzaklaştığını söyledi.

Bu arada, Karlı Sokak'ın sağ girişinde, Mumcu'ların oturduğu apartmana yaklaşık 20 metre mesafedeki taksi durağının, olayın olduğu yere bakan pencerelerinin, bir süre önce buzlu camla kaplandığı öğreniliyordu. Bazı anlatımlara göre, yalnızca bu yöne bakan camların

buzlu cam olması istemi, Mumcu'nun apartman komşusu Ömer Çiftçi'den, 1992'nin sonbaharında gelmişti. Çiftçi bunu yalanladı. Ama taksi şoförleri, durağın bu yöne bakan camlarının buzlu cam olması isteğinin, Ömer Çiftçi'den geldiğinden emindiler.

Susturamazlar

Cumhuriyet gazetesi 25 Ocak günü "Susturamazlar" manşetiyle çıktı. "Her yazısında teröre karşı çıkan, terörün perde arkasındakileri gün yüzüne çıkartma savaşı veren, terörün tırmanacağına dikkat çeken, İslami terör örgütlerinin giderek tehlikeli bir konuma geçtiğini söyleyen ve bu gelişmenin yalnızca darbecilere, emperyalizmin çıkarlarına yarayacağını sürekli yazan Uğur Mumcu, demokrasi düşmanlarının hedefi oldu" denilen gazetenin başyazısında ise şu görüşlere yer verildi:

> "Uğur Mumcu'yu yitirdik.
>
> Kimi ve neyi yitirdiğimizi okurlarımıza anlatmaya bilmeyiz gerek var mı? Cumhuriyet okuru Sevgili Mumcu'nun kişiliğinde yoğunlaşan anlamın ne olduğunu biliyor; Mumcu'yu, güçlü bir yazar, titiz bir araştırmacı, usta bir gazeteci, ödün vermez bir Atatürkçü, bir devrimci demokrat olarak tanıyor. Mumcu'nun ölümü, yalnız ailesini, Cumhuriyet'i, basınımızı ilgilendiren bir olay değildir. Türkiye açısından üstünde düşünülmesi gereken bir sorun karşısındayız; ülkenin geleceğini demokraside arayan herkesin yazgısını etkileyecek bir cinayet söz konusudur.
>
> Büyük acımızı yüreğimize bastırarak düşünmeye çalışmalıyız: Mumcu'nun fikirlerine karşı olanlar ya da Mumcu gibi düşünenlerin tümünün bu lanetli cinayet karşısında ortak bir düşünceye sahip çıkmaları gerekmiyor mu?
>
> Nedir o ortak düşünce?
>
> Eğer bu ülkede insanların insan gibi yaşamalarını istiyorsak, teröre bir çare bulmak zorundayız. İnsanların dil, din, mezhep, sınıf ayrımı gözetmeden bulaşabileceği değerler vardır; Sınırları aşan, bütün milletleri kapsayan moral ölçüler, insanlığın temelini oluşturur. Bu ölçülerden uzaklaşan bir toplumun ne uygar dünyada yeri vardır, ne de yarınları...
>
> Uğur Mumcu'yu şehit eden katiller, Türkiye'de soluk alıp veremeyecek duruma gelmeden Türkiye'de demokrasinin gerçekleşebileceğine inanmıyoruz. Çünkü ne zaman ülke, demokrasi yolunda ilerleme yoluna girmiş görünse, nereden kökenlendiği belirsiz terör odaklarının bu ilerlemeyi kundaklayacak eylemleri gündeme girmektedir.
>
> Uğur Mumcu cinayeti profesyonel boyutlar taşıyor. Gazetemize telefon eden birisi "İslami Kurtuluş Örgütü"nün cinayeti üstlendi-

ğini bildirmiştir. Ancak yeraltı dünyasının karmaşık örgüsü içinde hiçbir önyargıya kapılmadan etkin bir kovuşturma yürütülmesi gerekiyor. Faili meçhul kaldıkça cinayeti kimin ya da hangi örgütün işlediği konusundaki kuşkularımızı saklı tutacağız. Devletin görevi de bu soruyu aydınlatmak, katilleri yakalayarak yargı önüne çıkarmaktır.

Eğer bu amaca ulaşılamazsa, cinayet karanlıkta kalırsa, demokrasi ve basın özgürlüğünün aldığı yara kapanamayacaktır.

Uğur Mumcu yaşamını belirli bir amaca adamıştı.

Örnek bir insandı.

Adı, Cumhuriyet'le özdeşleşmiş bir yazardı.

Ne yazık ki yaşamının en verimli bir döneminde kahpe bir pusuya düşürülerek şehit edildi.

Uğur'a bu ölüm tuzağını kuranların kendilerince çok değerli bir hedef seçtikleri bellidir. Ancak çok umutlanmasınlar; sevgili arkadaşımız Mumcu'yu biz aramızdan ayrılmış saymıyoruz. Cumhuriyet'in geçmişten geleceğe yürüyüşü birlikte sürecek..."

Türkiye ayağa kalktı: "Katiller bulunsun, hesap sorulsun!"

Uğur Mumcu'nun alçakça bir saldırı sonucu öldürülmesi bütün yurtta şok yaratırken, Türkiye'de o güne dek benzeri görülmemiş protesto gösterilerine ve tepkilere neden oldu. Olayın duyulmasından hemen sonra başta İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana olmak üzere birçok kentte binlerce kişi sokağa döküldü. Düzenlenen yürüyüş ve çeşitli eylemlerle Mumcu'nun öldürülmesi protesto edildi. Gösterilere katılan binlerce yurttaş Mumcu'nun katilinin demokrasiyi istemeyen güçler olduğunu belirttiler ve katillerin yakalanarak hesap sorulmasını istediler.

Cumhuriyet gazetesi bürolarına gelen okurlar Mumcu'nun öldürülmesinden duydukları üzüntüyü dile getirdiler. Cumhuriyet'e binlerce faks ve telgraf yağarken, gazete bürolarının santralleri gözü yaşlı okuyucuların telefonlarıyla kilitlendi. Gelen binlerce mesajda başsağlığı dileği iletilirken, Mumcu'yu katleden kanlı ellerin ve karanlık kafaların lanetlendiği, barış düşmanlarının, ellerini kana buladıkları belirtildi.

Çeşitli kişi ve kuruluşlar olayı şiddetle protesto ettiler. Gözyaşlarını tutamayan binlerce okur, Mumcu'nun yeri doldurulamayacak bir hukukçu, araştırmacı gazeteci ve yazar olduğunu vurgulayarak eli kanlı katillerin bir an önce yakalanarak yargı önüne çıkarılmasını istediler. Okurlar bu cinayetin diğer faili meçhul cinayetler gibi karanlıkta kalmaması dileğinde bulundular.

Milliyet
Halk Gazetesi
Okurlarımızın dikkatine!
Bu bomba hepimize
Halkı, demokrasiyi, basın özgürlüğünü hedef alan katiller, Uğur Mumcu'yu da öldürdüler
Ailesini kurtardı
Devlerin Bosna atağı
Bebek devir teslimi
'Baybaşın'le görüşmedim'
KALE ÇELİK KAPI

Ankara'da, Uğur Mumcu'nun Karlı Sokak'taki evi önünde toplanan ve sayıları 10 bin kişiyi bulan topluluk, bombanın patladığı yerde, mum yakarak kırmızı karanfillerden bir tepe oluşturdular. Bu arada Uğur Mumcu'nun evi de başsağlığı için gelen vatandaşlarla dolup dolup boşaldı. Kalabalık daha sonra yürüyerek, sloganlar atarak, Cumhuriyet Ankara Bürosu'nun önüne geldi.

Bombanın patladığı yerde, yanan meşalelerin altında Ali Ünal adlı 22 yaşındaki genç olayı protesto etmek amacıyla açlık grevine başladı. Ünal, açlık grevini, "hükümetin suikastı çözmek yolunda ciddi adımlar attığını hissedinceye kadar" sürdüreceğini söyledi.

Mumcu'un öldürülmesi protesto etmek için İstanbul'da Sepetçiler Kasrı önünde toplanan büyük bir kalabalık, ellerinde meşale ve mumlarla Cumhuriyet gazetesine kadar yürüdüler. Cumhuriyet Merkez Binası dolup taştı. Genci yaşlısı, kadını erkeği, tek vücut tek ses oldu. Binlerce yurttaş, hep bir ağızdan katillerin bulunması isteğini dile getirirken çok sayıda okur, Cumhuriyet gazetesinin bahçesinde 'saygı nöbeti' tuttu. Saygı defterine duygularını yazmak için uzun kuyruklar oluşturan okurlar, Mumcu'nun büyük boy portresini de çiçeklerle bezedi.

"Kennedy'i bile vurdular"

Siyasi parti liderleri, Uğur Mumcu'nun öldürülmesi nedeniyle yaptıkları açıklamalarda, saldırıyı kınadılar.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, "Nefretle kınıyorum" dediği cinayetin faillerinin bulunması için bütün ilgililere talimat verdiğini belirterek "Terörle ülkemizin huzur ve istikrarını bozmaya kimsenin gücü yetmeyecektir" dedi. Başbakan Süleyman Demirel, "Bu menfur bir cinayettir. Çok üzgünüm" diyerek bombayı koyanların bulunup çıkarılacağını söyledi. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün "İnsanlık aleyhine bir cinayet" diye nitelendirdiği olayla ilgili olarak TBMM Başka-

Sonunda Mumcu'yu susturdular!..
Hürriyet
Ama susmayacağız
Mumcu: Bu sessizlik kimi ürkütüyor
Yine aynı bomba...
Polise göre ihtimaller
KONTAĞI ÇEVİRİNCE HAVAYA UÇTU..
HÜRRİYET YAZARLARININ KALEMİNDEN
GÜNÜN YAZISI

nı Hüsamettin Cindoruk, "Türk basını seçkin bir üyesini daha şehit verdi" diye konuştu. ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, Mumcu'yu "Türk basınında çığır açmış bir gazeteci" olarak tanımlayarak hükümetten katillerin bir an önce bulunmasını istedi. DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit de cinayeti işleyenleri tarihin lanetle anacağını söyledi.

Başbakan Süleyman Demirel, Uğur Mumcu'nun eşine başsağlığı ziyaretinde bulundu. Güldal Mumcu, Başbakan'a, "Anlayamadığım bir şey var. Hemen yan tarafta polis kulübesi, öbür tarafta taksi durağı var. Göz göre göre böyle bir şeyi nasıl yapabiliyorlar?" diye sordu. Demirel de, "Bunu yapanlar, bu işin ustası. Akıllarına koymasınlar, Kennedy'i bile vurdular. Her türlü şeyi göze alıyorlar. Uğur Bey nefret duyulacak biri değildi. Bunu nasıl yaparlar, kim yapar, anlayamıyorum. Uzun süredir bu işler olmuyordu. Özellikle burada, Ankara'da. Bunların kökünü kazımak istiyoruz. İnşallah iş işten geçmeden olur" dedi. Güldal Mumcu, eşinin katillerinin bir an önce yakalanmasını istedi.

Plastik patlayıcı

Uğur Mumcu'nun yaşamını yitirmesine yol açan bombalı suikastta kullanılan bombanın C-4 tipi plastik bir bomba olduğu saptandı. Patlamanın, arabanın kontak hareketine bağlı olmadığı, bombanın, "basınçtan kurtulma" ya da "basınç" fünyesi ile ateşlendiği ve arabanın şaftına ya da tekerleğine bağlandığı belirtildi. Üst düzey emniyet yetkilileri Mumcu cinayetinde kullanılan türdeki bombaları arabaya monte etmenin en fazla 30 saniye alacağını söylediler.

Eşi Güldal Mumcu Uğur Mumcu'nun arabanın içine girmediği inancındaydı. Güldal Mumcu eşinin uzaktan kumandalı, seri bağlanmış bir patlayıcı ile öldürüldüğünü düşünüyordu. Güldal Mumcu, peş peşe üç ayrı patlama sesi duyduğuna da emindi. Ancak Emniyet'in bulguları, bu ses ve görgü tanıklarının saptamalarının tam tersiydi. Patlama-

nın, Mumcu'nun araca binmesini takiben yaptığı ilk harekete bağlı olarak gerçekleştiği ifade edildi. Yetkililer, bu tür bombaların yapımının ve kullanma eğitiminin en çok Lübnan'da gerçekleştiğini, en güçlü plastik patlayıcıların Çekoslovakya'da üretildiğini söylediler.

Bomba Raporu

29 Ocak 1993 tarihli, Ankara Emniyet Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarı Daire Başkanı Muhittin Kaya imzası ile hazırlanan 3 sayfalık "gizli" raporda olayın meydana gelişi şöyle anlatılıyordu:

> "Teröristler tarafından bütün bağlantıları hazırlanmış, el yapısı ateşleme sistemine sahip, misina veya iplik bağlayarak hazır hale getirilmiş bombanın; arabaya montajı sırasında zaman kaybını önlemek için yüksek güçlü hoparlörlerde kullanılan mıknatısla irtibatlandırılarak dışardan, araba alt seviyesinden ufki olarak bakıldığında görülmeyecek şekilde alttaki iki şasenin arasındaki boşluğa yerleştirilmiş ve misina veya ipliğin diğer ucu vites kolu levyesine bağlanmıştır.
>
> Uğur Mumcu, aracın alt kısmına yukarıda belirtilen şekilde bakmış olsa bile bombayı görememiş, kapıyı açıp araca oturmuş ve kapıyı kapatmıştır. Kontak anahtarı muhtemelen sağ elinde olup, arabayı çalıştırma hazırlığındadır. Bu nedenle anahtarı kontak kilidine takmadan 1. vitesteki arabanın vites kolunu boşa almak için geri çekmiştir. Bu işlem esnasında vites kolu levyesine bağlı olan misina 2-2,5 santim civarında öne doğru hareket ederek, el yapısı ateşleme sistemine sahip bubi tuzaklı bombanın patlamasını sağlanmıştır."

Hazırlanan Bomba Raporu'na göre, Mumcu'nun yaşamını yitirmesine yol açan patlayıcı, içinde RDX (Cyclotrimethylenetrinitramin) ihtiva eden C-4'tü. Devletin resmi yetkililerine göre, C-4 Çekoslovak malıydı. Ancak Bomba Raporu'nda ilginç bir gerçek ortaya çıkıyordu. Raporun 2 numaralı ekinde "Birleşiminde patlayıcı madde olarak yalnızca RDX bulunan patlayıcılar" sıralanmış ve C-4 plastik patlayıcının ABD malı olduğu yazılmıştı. Çekoslovak malı plastik patlayıcının adı ise, Hexastit 95/5'di.

"Cumhuriyet yoluna devam edecek"

Cumhuriyet gazetesi İmtiyaz Sahibi Berin Nadi, Uğur Mumcu'nun suikast sonucu öldürülmesiyle ilgili olarak, "Atatürk ilkelerini savunmaktan başka bir günahı, suçu yoktu. Çok dürüst bir insandı" dedi.

Uğur Mumcu'nun sürekli tehditler aldığını da anımsatan Berin Nadi, Atatürkçü olmasının bu tehditlere ve sonuca yol açtığını söyledi.

Berin Nadi, "Beni Nadir Nadi'nin ölümünden sonra en fazla etkileyen ölüm haberi bu olmuştur" diye konuştu. Mumcu'nun Nadir Nadi'nin çok sevdiği bir yazar olduğunu da sözlerine ekleyen Berin Nadi, konuşmasını şöyle sürdürdü:

> "Cumhuriyet gazetesinin bir doğrusu var. Orada öyle düşünmeyen insanlar uzun süre dayanamazlar. Atatürk ilkelerini, unutulmak üzere olan bir şeyi müdafaa etmeye çalışıyoruz. Kadınlarımız, Atatürk'ü yeterince savunmuyor. Kadınlarımıza büyük görev düşüyor. Cumhuriyet gazetesi yoluna devam edecek."

"Altın Beyinli Adam"

Uğur Mumcu'nun öldürülmesi meslektaşları tarafından da büyük bir tepkiyle karşılandı. Haber ve yorumlar günlerce devam etti. Hürriyet gazetesi başyazarı Oktay Ekşi, 25 Ocak tarihli "Alçaklara Açık Mektup" başlıklı yazısında, "O'nu öldürmekten maksadınız bu millete büyük bir kötülük yapmak mı idi? İşte bunu başardınız." diyordu. Mümtaz Soysal "Uğur'suzluk" başlıklı yazısında, "Uğur'suz kalmış bir Türkiye, doğru dürüst sorgulanmayan bir Türkiye demektir" derken, "Bir Kor Düştü Yüreğimize" başlıklı yazısında Hikmet Çetinkaya şunları söylüyordu: "Seni özleyeceğiz Uğur. Hem de çok... Ama bil ki, bilmeliler ki yılmayacağız Uğur. Yılmak yok, yılgınlık yok. Bize ölümler vız gelir..."

Emin Çölaşan, yazısını "Güçlü ve korkusuz kaleminle vatana ve millete en büyük hizmeti yaptın. Artık yoksun. Ardında bıraktığın binlerce yazı ve onlarca kitabınla, ismin Türkiye'de her zaman bir şeref anıtı olarak kalacaktır" sözleriyle bitiriyordu.

Ertuğrul Özkök, "Sen 12 Mart külleri üzerinde doğan bir efsaneydin. Artık seni mesleğimizin efsaneler panteonuna bırakıyoruz. Korumasız ve göğsün açık dolaşabileceğin sonsuzluklara gönderiyoruz" diyordu.

25 Ocak günü, Cumhuriyet gazetesinde Yılmaz Şipal imzalı bir yazı dikkat çekiyordu. "Altın Beyinli Adam" başlığını taşıyan yazında Şipal, şu görüşlere yer veriyordu:

> "Bir masal vardır. Altın beyinli bir adamın yaşamöyküsünü anlatır. Bu masalın adı 'Altın Beyinli Adam'dır.
>
> Masalların kimilerinde gerçekler, en yalın bir biçimde anlatılır.
>
> Masalımızda, beyni altından olan bir adamın, altından oluşan beynini çevresindekilere tırnaklarıyla kazıyarak nasıl dağıttığı anlatılır.
>
> Günlerden bir gün, 'Altın Beyinli Adam'ın beynindeki altın biter ve tırnakları kana bulanır.

Uğur Mumcu adındaki masal kahramanımızın ise beynindeki altınlar, dağıtmakla bitmez.Bu altın beyinli adamın yaşamı sona erdi. Ama altınları bitmedi. Bitmez de...

Uğur Mumcu'nun yaşamöyküsünü anlatmaya bizim gücümüz yetmez. Bunu; kendisi, yaşadıklarıyla, yaptıklarıyla, yapıtlarıyla yarınlara zaten anlatmıştır. Bizim ekleyecek sözümüz yoktur. Bize ancak nokta koymak düşer.

Her alayın bir sancağı vardır.

Bu sancak o alayın onurudur. O alayın simgesidir. Ne olursa olsun yere düşürülmemesi gereken kutsal bir emanettir. Şimdi, basının sancağını koruyan adamlardan biri daha yere düştü. Yere düşerken, sancağını yere düşürmedi.

Türkiyemiz'de yaşayanlar, 'Altın Beyinli Adam'ın altınlarının bir zerresinden nasibini almışsa, kendisine şu soruyu sormalıdır:

Şimdi borcumu nasıl, nereye ve kime ödeyeceğim?"

"Anıtkabiri yıkmaya gücünüz yetmez"

13 Kasım 1992 tarihinde Refah Partisi (RP) İstanbul Milletvekili Hasan Mezarcı, Ankara'da düzenlediği basın toplantısında RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın 10 Kasım'da Anıtkabir'e gitmesini eleştirerek "Anıtkabir, 70 yıldır milletin zorla baş eğdirildiği yerdir, bu türbe yıkılmalıdır" demiş, tüm tepkileri üzerine çekmişti.

Uğur Mumcu, 9 Aralık 1992 günü, HBB televizyonunda 15 günde bir yayınlanan Erhan Akyıldız'ın hazırlayıp sunduğu "Yüksek Tansiyon" adlı programa RP'li Milletvekili Hasan Mezarcı ile karşı karşıya geldi.

Programda RP İstanbul milletvekili Mezarcı, Atatürk'ün bir diktatör olduğunu belirterek konuşmasını şöyle sürdürüyordu: "Meclisi feshetmiştir ve kendi döneminde milletvekili öldürülmüştür. Çankaya'nın bahçesinde çıkmıştır cesedi. Ve sonra tek partiyi kurmuştur ikinci Meclisi tayin etmiştir ve milletin meclisi yokken Lozan Anlaşması'nı İsmet Paşa'ya imzalatmıştır ve arkasından tayin ettiği meclise onaylatmıştır. 1950'ye kadar işte bu tek parti diktatörlüğü vardır."

Mumcu, konuşmasına Mezarcı'nın bir milletvekili olduğunu, milletvekilliğine başlarken de "Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı kalacağına namus ve şerefi üzerine" yemin ettiğini hatırlatarak bugün milletvekili dokunulmazlığından yararlanarak konuşmasını dürüstlükle bağdaşmadığını söylüyordu.

"Türkiye'de bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olma hastalığı" olduğunu belirten Mumcu, Mustafa Kemal tarafından işlendiği iddia edilen cinayetin Ali Şükrü cinayeti olduğunu hatırlatarak bunun tamamıyla gerçek dışı olduğunu sözlerine ekliyordu. Mumcu "Ali Şükrü'nün cesedi de Çankaya'da çıkmamıştır. Bugün Papazınbağı diye bilinen bir

yerde çıkmıştır. Öldüren de Topal Osman'dır. Hatta bir miras veya toprak kavgası bile ileri sürülmüştür. O tarihteki yazıları izlese bunları bulabilir. Mustafa Kemal'de hiç bir cinayet yoktur" diyor ve Atatürk'ü diktatörlükle suçlayan Mezarcı'ya Hümeyni'ye karşı olup olmadığını soruyordu. Mezarcı, Mumcu'nun yemin konusundaki eleştirilerini yanıtlarken "Biz Müslüman'ız, sadece Allah adına yapılan yemin yemin sayılır. Bir kere kesinlikle söylüyorum, İslam'a göre mecliste yapılan yemin, yemin sayılmaz" şeklinde konuşuyordu.

Mezarcı, Hümeyni'nin İran halkı tarafından iktidara getirildiğini belirterek İran halkı neyi seçmişse ve neyi istemişse ona saygı duyduğunu ve Humeyni'ye duyduğu saygının da bu anlamda olduğunu vurguluyordu. Mezarcı "Laikliği anayasaya, 'Silah zoruyla Selanikli Mustafa sokmuştur' diyorsunuz. Laik sistem sizce nedir ve neden laik sisteme karşısınız?" sorusunu yanıtlarken de şunları söylüyordu:

"Medeni olmak için, büyük devlet kurmak için, büyük millet olmak için laiklik olmaz, şart değildir. Bunu vurgulamak istiyorum... Laiklik demekle enflasyon düşmüyor, etnik ve dini problemler halledilmiyor. Devlet yıkıldığı gün Osmanlı devleti, biz 6. sıradaydık. Bu gün 76. sıradayız... Laiklik, din ve devletin birbirinden ayrılmasıdır. Şimdi siz din ve devleti birbirinden ayırırsanız dinsiz devlet olur. Ve yüzde 99'u Müslüman olan millete dinsiz bir devleti kabul ettirmek mümkün değildir. Laiklik dinsizlik değil diyorlar, dindarlık mıdır?..."

Mumcu, Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Hazreti Muhammed'in torunu olduğunu ileri süren Mekke Şerifi Hüseyin'in İngiliz entelejan servisinin ajanı olduğunu belirterek konuşmasını şöyle sürdürüyordu:

"Mustafa Kemal ve arkadaşları bu savaşlarda dinin nasıl emperyalist güçler tarafından kullanıldığını gördü ve o nedenle din duygularını ve dince kutsal kavramlar üzerindeki siyasal ve ticari amaçları ortadan kaldırmak istediler. Gerçekte vicdan özgürlüğü, gerçekte demokrasi laik toplumda meydana gelir. Çünkü anti-laik toplumda dince kutsal kavramlar tıpkı sayın Mezarcı'nın yaptığı gibi siyasal amaçlarla her gün sömürülür ya da burada tek kelimeyle karşı çıkmadıkları Arap sermayesi tarafından Türkiye'de kurdukları bankalar aracılığıyla, banker sistemleri aracılığıyla sürdürülür, mali çıkarları sürdürülür... Şimdi ben şaşırıyorum bir milletvekili sanki önemli tezler duymuş gibi Ali Şükrü olayını getiriyor, Mustafa Kemal'in kabrini bir türbe olarak görüyor. O Türk ulusunun simgesidir, Kurtuluş Savaşı'nın simgesidir. Emperyalizme karşı verilen savaşın simgesidir. O savaşın simgesi olduğu için Anıtkabir'e gidilir. Bir de Müslümanlıkta ölüleri rahmetle ve saygıyla anmak diye bir ilke vardır. Arkadaşımız din adamı. Bu ilkeyi bile bilmiyor."

Mezarcı ise bu konuyla ilgili olarak, tekke ve türbelerin yıkılmasıyla ilgili kanunun Mustafa Kemal tarafından çıkartıldığını belirterek

milletin değer verdiği insanların türbelerinin yıkıldığını ve bir türbe dikilerek insanlara zorla oraya götürüldüğünü iddia ediyor şöyle diyordu: "Ben şunu söyledim. Ya bu kanunu değiştirin, hâlâ anayasada var bu ilkel türbe yıkan kanun. Ya bunu kaldırın, ya o türbeyi de yıkın. Ben bunu söyledim. Mutlak yıkın demedim."

Cumhuriyet

Demokrasi yemini

Mumcu'nun 'ışığı'nda

'Katiller bulunsun'

Hizbullahçılara gözaltı

Bomba nasıl patladı?

Mumcu'yu uğurluyoruz

DUYURU

GÖZLEM

Mumcu ise cevaben Anıtkabir'i yıkmaya kimsenin gücünün yetmeyeceğini belirterek, "Bir kere Mustafa Kemal'i kimse eleştirmesin demiyoruz. Özgür bir toplumda Mustafa Kemal de eleştirilir, Kemalizm de eleştirilir, faşizm de eleştirilir, Humeyni de eleştirilir, İslamcı bankerlerle ortaklık kuran milletvekilleri de" demişti.

Müftülük yaptığı bölge İstanbul'dan Refah Partisi tarafından aday gösterilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne giren Hasan Mezarcı, laiklik karşıtı tavırlarıyla ün yapmıştı. 1994 yılında, TBMM Anayasa ve Adalet Komisyonu, Atatürk aleyhine suç işlediği iddiasıyla dokunulmazlığını kaldırdı, ardından da RP'den ihraç edildi. 1998 yılında Atatürk'ün anısına hakaret ettiği gerekçesiyle Ankara 8. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 1,5 yıl hapse mahkum edilen Mezarcı, 2000 yılında da Atatürk'e ve hükümetin manevi şahsiyetine hakaretten 2 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Hasan Mezarcı, hapis cezasının bitiminden sonra gittiği Almanya'da kendisinin Hazreti İsa olduğunu iddia etti; altın rengi kıyafetler ve elinde asasıyla dolaşmaya başladı...

Telgrafla gelen tehdit

Uğur Mumcu 13 Ocak 1993'de Harp Akademileri Komutanlığı'nda "Türk Basını ve Sorunları" başlıklı bir konferans verdi. Yaklaşık 500 kurmay subay tarafından ayakta alkışlanan Mumcu bu konferansta, şu ilginç tehdidi de dile getirmişti: "Ben hayatımda tehdit almadığım günü yadırgıyorum. Telefonla, yazılı ve sözlü. Telgrafla hiç tehdit

Cumhuriyet

Laik, özgür, çağdaş ve demokratik Türkiye karşıtı karanlık güçlere ve Uğur Mumcu'nun eli kanlı katillerine tepkiler çığ gibi büyüyor

Teröre lanet

Mumcu'ya sevgi seli

Polis ipucu arıyor, MİT devrede

duydunuz mu? Geçenlerde, Hasan Mezarcı diye bir milletvekili ile televizyonda tartışmaya çıktık. Telgraf geliyor. 'Yakında öldürüleceksiniz' diye... Mektubu anlıyorum, telefonu da anlıyorum. Bunlar da terör örgütü." Mumcu'nun sözlerinin de ortaya koyduğu gerçek, nasıl olup da bir insanın telgrafla tehdit edilebildiğiydi. Böyle bir telgrafı hangi PTT görevlisi kabul edebilmişti? Kimler, devlet içinde hangi odaklarla işbirliği içindeydiler ki, bir devlet görevlisi bu telgrafı çekebilmişti?

Son kitabı: Kürt Dosyası

Mumcu'nun son çalışması; "APO-MİT" ilişkisi, siyasiler, yakınları ve devletin bir takım yöneticileri ile bunların karanlık ortaklıkları ve uyuşturucu pazarında PKK bağlantılı olarak gerçekleştirilen işler üzerineydi. Mumcu'yu bu ilişkiyi araştırmaya iten temel neden ise, PKK lideri Abdullah Öcalan'ın boşandığı eşi Kesire Yıldırım'ın babası ile erkek kardeşinin MİT'le ilişkili oldukları iddiasıydı.

Güneydoğu'da bir dizi kanlı eyleme imzasını atan Abdullah Öcalan'ın MİT'le ilişiği var mıydı, yok muydu? İşte bu sorunun yanıtına giden yolda, Mumcu da kanlı bir suikastın kurbanı oldu.

Mumcu son çalışmasını ne yazık ki tamamlayamadı.

Dürüstlüğün simgesiydi...

Uğur Mumcu'nun öldürülmesi radyo ve televizyonlarda geniş şekilde yer verildi. Radyo ve televizyonlar haber bültenlerinde olay ilk haber olarak yer aldı.

Suikasttan sonra yayınını keserek haberi duyuran TRT, gelişmeleri de yine zaman zaman yayınını keserek birkaç kez duyurdu. TRT 1 ana haber bültenlerinde Uğur Mumcu'nun öldürülmesi olayına 43 dakika ayrıldı. Habere, "Atatürkçülüğün yılmaz savunucusu, dürüstlüğün simgesi, gazeteci-yazar Uğur Mumcu, arabasına yerleştirilen bomba sonucu hayatını kaybetti" şeklinde giren TRT, akşam ana haber bülteninde şu yorumu yaptı:

"Atatürk'ün aydınlık Türkiye'sinde karanlık emelleri için umutsuzca mücadele eden dışarıdan kumandalı güçler bu kez de Atatürkçülüğün yılmaz savunucusu, uluslararası terör uzmanı ve dürüstlüğün simgesi gazeteci Uğur Mumcu'yu seçti.

Akademik kariyeri ve araştırmacı gazeteciliği sağlam karakteriyle birleştiren Mumcu, meslek yaşamı süresince kalemini ülkesinin bütünlüğü laiklik ve hukukun üstünlüğü için kullandı.

Meslek hayatında kolayı seçmeyen, angajmana girmeyen ve hiçbir zaman delillere dayanmadan suçlamaya yönelmeyen Uğur Mumcu'nun, araştırmacı kişiliği ve dürüstlüğüyle basınımızda saygın bir yeri vardı. Uğur Mumcu'yu yitirmekten dolayı üzüntümüz büyük. Basın camiasına ve Atatürk ilkelerini savunan herkese başsağlığı diliyoruz."

Araştırmacı gazeteciliğin öncüsü

Uluslararası haber ajansları, suikastın ardından, haberi 'acil' koduyla tüm dünyaya geçtiler.

Haberi ilk olarak Türkiye saati ile 14:14' veren İngiliz haber ajansı Reuter, Mumcu'nun "Türkiye'de araştırmacı gazeteciliğin öncülerinden" olduğunu vurguladı.

Reuter, "sosyalist" olarak nitelendirdiği Mumcu'nun, müttefik kuvvetleri tarafından Irak'a yönelik operasyonlarda İncirlik Üssü'nün kullanılması nedeniyle hükümeti eleştirdiğini belirtti. Ajans haberinde, Mumcu'nun yolsuzluk iddiaları, yabancı istihbarat birimleri, mafya, aşırı sol ve Papa suikastı konularında araştırma yaptığını anımsattı.

Mumcu'dan Türk basının en ünlü köşe yazarlarından biri olarak söz eden Fransız haber ajansı AFP, geniş haberinde, Mumcu'nun son 13 ayda öldürülen 13. gazeteci olduğunu belirtti. Ancak, arabasına bomba konarak öldürülen ilk gazeteci olduğuna dikkat çekti.

Amerikan haber ajansı AP de haberinde Mumcu'yu "Türkiye'nin önde gelen gazetecilerinden biri" olarak niteledi. AP, Uğur Mumcu'nun bir terör uzmanı olduğunu ve Papa 2. Jean Paul'e düzenlenen suikast girişimi üzerinde araştırmalar yaptığını belirtti. Ajans, Mumcu'nun radikal İslamcı ve bölücü hareketlere sert eleştiriler yönelttiğini vurguladı.

AP yayınladığı ikinci haber bülteninde de, Mumcu'nun laikliğin yılmaz bir savunucusu olduğuna ve köktendinci kesimlerden sık sık ölüm tehditleri aldığına dikkat çekti.

"Bir dönem kapandı"

Uğur Mumcu cinayetini, BBC'nin 24 saat aralıksız yayın yapan Dünya Servisi, 36 dilden duyurdu.

İngiliz basınında olaya en doğru teşhisi koyan haber "Independent" gazetesinde yayımlandı. "Uğur Mumcu'nun öldürülmesiyle, Türkiye'de gazeteciliğin bir dönemi de kapandı" denilen haberde şu görüşler savunuldu: "Atatürk'ün laiklik ilkesinin sulandırılmasına karşı çıkıyordu. Bu nedenle düşmanları vardı. Acımasız kaleminin ucuna takılan siyaset adamları da cinayeti kınadılar. Türkiye-İran ilişkisinin iyileştiği şeklindeki resmi açıklamalara rağmen, devlet televizyonu, olayda İranlı şeriatçıların sorumluluğu olduğunu ima etmeye çekinmedi. Uğur Mumcu, kılı kırk yararak araştırmasını yapar ve suçluları isimleriyle açıklardı. Yakınlarda, Milli İstihbarat Teşkilatı'nın, PKK ile savaşmak yerine işbirliği yaptığı iddiaları üzerinde çalışıyordu."

Mumcu'ya yapılan bombalı suikast CNN Televizyonunda da ilk haberler arasında yer aldı. Olay yerinden görüntüleri de veren CNN, Mumcu'nun aşırı sağcı, şeriatçı ve Kürt ayrılıkçılarının hedefi olduğuna dikkat çekti.

Uğur Mumcu cinayetine Almanya, Fransa, Rusya, Yunanistan, İsveç, İtalya, Kıbrıs ve Suriye basınında da geniş yer verildi.

Polis ipucu arıyor

Mumcu'nun kardeşi Ceyhan Mumcu, suikastla ilgili soruşturmanın DGM savcısı Nusret Demiral tarafından yürütülmesine karşı olduğunu bildirdi. Ceyhan Mumcu, "Nusret Demiral, bundan önce Bahriye Üçok ve Muammer Aksoy'un öldürülmesi olaylarında elde edilen delilleri açıklamayarak, kendisine saklamıştır. Bu nedenle biz tahkikatın Adalet Bakanlığı'na bağlı, tarafsız adli yargının herhangi bir cumhuriyet savcısına tahkikini istiyoruz" dedi.

Başlatılan soruşturmada, MİT de devreye girdi. MİT, soruşturma için özel ekipler oluşturdu. Emniyet kaynakları, bombanın "diplomatik kurye" ile Türkiye'ye sokulması olasılığı üzerinde dururken, suikastı üstlenmemiş olmasına karşın, üzerinde kuşkular toplanan Hizbullah örgütünü de soruşturma kapsamına aldı. Ayrıca MİT, olayın aydınlatılması için CIA ve MOSSAD'dan yardım istedi.

Soruşturmada, Uğur Mumcu'nun bugüne kadar aldığı tehditler de değerlendirilirken, polis özellikle son 3 ay içerisinde Türkiye'ye giriş yapan Ortadoğu kökenli kişiler üzerinde durdu.

Suikastı üstlenen İslami Kurtuluş Örgütü ile ilgili ellerinde bilgi bulunmadığını belirten emniyet kaynakları, İBDA-C adlı örgütün 1989 yılından bu yana sesini duyurmaya başladığını ve özellikle Ayasofya'nın ibadete açılması için İstanbul'da çeşitli mitingler yaptı-

ğını, ancak örgütle ilgili bugüne kadar bir operasyon gerçekleştirilmediğini ifade ettiler.

Emniyet yetkilileri, İslami örgütlerin Hizbullah'tan kopması nedeniyle ve Hizbullah'ın bugüne kadar gerçekleştirdiği hiçbir eylemi üstlenmemesi nedeniyle, bu örgütün de soruşturma kapsamına alındığını bildirdiler. Aynı kaynaklar, soruşturmanın, Mumcu'nun bugüne kadar yazılarında kaleme aldığı örgütler bazında da, başta PKK bağlantıları çerçevesinde sürdürüldüğünü de kaydettiler.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, suikastla ilgili yaptığı açıklamada, olayı çözmeyi bir onur meselesi haline getirdiklerini yineleyerek, "Bunu mutlaka çözeceğiz ve yiğit eli, demokratik düzen için gayret eden eli ve bunun kalemini kıranın biz de kafasını kıracağız. Böylece bilinmesini rica ediyorum" diye konuştu.

En küçük ipucunun dahi değerlendirildiğini ve laboratuar çalışmalarının sürdüğünü kaydeden Sezgin, suikastla ilgili bilgi sahibi kişi veya kişilere polise yardımcı olmaları çağrısında bulundu. Sezgin, "Bu kişileri bugüne kadar emniyet tarihinde görülmemiş bir büyüklükte mükafatla ödüllendireceğiz" dedi.

Ankara Valisi Erdoğan Şahinoğlu, Uğur Mumcu'ya yönelik suikast olayının en kısa sürede aydınlatılacağını belirterek, bu amaçla özel bir soruşturma ekibi oluşturulduğunu bildirdi. Şahinoğlu, "Mumcu'ya yönelik bir suikast duyumu" olup olmadığı yolundaki soru üzerine ise, kendilerine böyle bir istihbaratın gelmediğini ifade ederek, "Sayın Mumcu'ya daha önce yakın koruma verilmiş, bir müddet sonra kendisi bu koruma isteğinden sarfınazar etmiştir. Buna rağmen, evinin bulunduğu bölgede 2 polis noktası hizmete geçirilmiş, ayrıca bu bölge gayri muayyen saatlerde motorlu devriyelerle de kontrol altında tutuluyordu" dedi.

Mumcu korunmadı

Uğur Mumcu cinayetinden sonra kamuoyunda Mumcu'nun güvenlik güçleri tarafından korunup korunmadığı tartışması ortaya atıldı.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin ve Ankara Valisi Erdoğan Şahinoğlu'nun, Uğur Mumcu'nun kendileri tarafından korumaya alındığı yolundaki açıklamaları basında yer aldı.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, Mumcu'nun korunduğu konusunda Nokta Dergisi'ne, "Onu korumayıp da kimi koruyacağız?" diyecek kadar iddialıydı.

Ankara Valisi Erdoğan Şahinoğlu ise, Mumcu'nun yakın koruma istemediğini, ancak buna rağmen, "oturduğu sokakta, iki ayrı polis noktası ihdas edildiğini, hatta; motorlu devriye ekiplerinin gayri muayyen saatlerde sokağı kontrol ettiğini" söylüyordu. Ancak, ne Karlı

Sokak'taki polis noktasında bekleyen polislerin, ne de Hassas Bölge Koruma Ekiplerinin, değil Mumcu'nun arabasını tanımak, hangi evde oturduğundan, hatta kim olduğundan bile haberleri olmadığı tespit edilecek, yapılan incelemeler ve araştırmalar sırasında güvenlik güçleri tarafından Uğur Mumcu ile ilgili olarak hiçbir koruma tedbirinin alınmadığı "resmi evrak ile sabit" olacaktı.

1994 yılında Güldal Mumcu, Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'a Uğur Mumcu'nun korumasıyla ilgili neden yazılı emir verilmediğini sorduğunda, Ağar, "İhmal etmişiz" yanıtını verdi.

1992 yılında Dönemin MİT Müsteşarı Korgeneral Teoman Koman gazetecilere terörün önümüzdeki günlerde sansasyonel eylemlere başlayabileceğini, kamuoyunda bilinen isimlere yönelebileceğini belirtiyor ve ekliyordu: "Hatta aranızdan birileri de hedef olabilir, öldürülebilir!.."

Devletin istihbaratı bunu saptayabildiği halde, terörün yönelebileceği isimler arasında olması gereken Mumcu'nun neden korunmadığı sorusu bugüne değin yanıtlanmadı.

İran ve PKK: Biz yapmadık

Türkiye'de bulunan İran İçişleri Bakanı Abdullah Nuri, Uğur Mumcu'nun öldürülmesine İran'ın karıştığı yolundaki savları reddetti.

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin (ERNK) bildirisinde "PKK'nin yaptığı eylemleri üstlenmekten çekinmeyen bir örgüt olduğu" öne sürülerek, "PKK'nin böyle bir suikast girişimi olmadı, olmayacağını da kesin bir dille açıklamak istiyoruz" denildi.

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun (FIJ) açıklaması

Merkezi Brüksel'de bulunan Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (FIJ) Uğur Mumcu'nun bombalı bir suikast sonucu öldürülmesi üzerine yaptığı açıklamada, Türkiye'ye acilen bir araştırma heyeti gönderme kararı aldığını bildirdi.

Türk hükümetinin gazetecilere karşı girişilen saldırı ve cinayetler karşısında "uyanık bulunması" gerektiğini belirten ve Mumcu'nun katlinden sonra Başbakan Süleyman Demirel'in gösterdiği süratli tepkiyi olumlu karşıladığını bildiren FIJ Genel Sekreteri Aidan White, "Türkiye'de basına karşı açılan savaşın bu şekilde devam etmesini kabul edemeyeceklerini" vurguladı.

"Müfreze 5000"

İran yönetimine muhalif Halkın Mücahitleri örgütü, Uğur Mumcu cinayetinin ardında İran yönetimince desteklenen "Tanrının Gücü Müfreze 5000" adlı örgütün bulunduğunu öne sürdü.

Halkın Mücahitleri örgütünün Cumhuriyet gazetesine yaptığı açıklamada Türkiye'nin İran yönetimiyle sıkı ilişkilere girmesinin bu sonucu doğurduğu ve İran'lı "terörist diplomatların" hâlâ işbaşında bulunduğu öne sürülürken, açıklamada özetle şu görüşler yer aldı:

> "Biz bu gelişmeleri aylar önceden uyarmıştık. Türkiye kendi iç güvenliğini dikkate alıp (PKK'yi kastederek) İran'la ikili anlaşma yaptı. İran'ın İçişleri Bakanı bu anlaşmalar sonrasında yaptığı açıklamada Türkiye'deki Humeyni aleyhtarları hakkında daha rahat bilgi sahibi olabileceklerini söylemişti. İran o dönemden sonra Türkiye'ye timler gönderdi. Uğur Mumcu cinayeti bu timlerin işidir. Türkiye'yi İran'la yapılan tüm anlaşmaları iptal etmeye çağırıyoruz."

"Cinayette devlet parmağı var"

Uluslararası üne sahip bir grup edebiyatçı ve yazar, Başbakan Süleyman Demirel'e gönderdikleri mektupta, son bir yıl içinde öldürülen 10 gazetecinin cinayetinde "devlet parmağı bulunduğuna ilişkin açık kanıtlar bulunduğunu" ileri sürdüler.

Adını Uluslararası İnsan Hakları Bildirgesi'ni 19. maddesinden alan "Madde 19" adlı örgütün direktörü Frances D'Saura tarafından gönderilen ve altında Mario Vargas Llose, Arthur Miller, Harold Pinter, Edward Albee'nin de aralarında bulunduğu 17 ünlü yazarın imzası bulunan mektubun tam metni şöyleydi:

> "Sayın Başbakan, Ocak 1992'den bu yana Türkiye'de 11 gazetecinin öldürüldüğünü dehşetle öğrendik. Anladığımız kadarıyla bu gazeteciler, Türkiye'nin bağlı kalması ve koruması gereken, uluslar arası yasalarla güvence altına alınmış ifade ve bilgilenme özgürlüklerini kullanmak istedikleri için öldürülmüşlerdir.
>
> Bu cinayetlerden birisinin sorumluluğunu PKK örgütü üstlenmiştir. Ancak diğer on cinayette devlet parmağı olduğu konusunda çok ciddi kuşkular bulunmaktadır. Özellikle de Halit Güngen ve İzzet Kezer cinayetlerinde devlet parmağı olduğuna ilişkin açık kanıtlar bulunmaktadır.
>
> Hükümetinizin bu cinayetleri yeterince soruşturmaması, hatta bunlardan bir kısmının gazeteci olduklarının tarafınızdan kabul edilmemesi bizim için derin kaygı kaynağı olmuştur. Bu canilerin yakalanmaması, yalnızca bundan sonra da pek çok cinayet işlenmek için serbestçe dolaşmaları değil, aynı zamanda gazetecilerin öldürülmesinin kabul edilebilir bir olay gibi anlaşıldığı anlamına gelmektedir.
>
> İfade ve bilgilenme özgürlüğü, hem diğer insan hakları için çok değerli bir hak hem de demokrasi için bir temel oluşturmaktadır.

Zaman zaman sağanak halde yağan yağmura karşın 08.15'ten itibaren yüzbinlerce insan tören yerine akın etti.

Hükümetinizin bu 11 cinayetin faalini adalet önüne çıkartmak için bütün olanakları kullanması ve Türkiye'de bundan sonra gazetecilere bu tür saldırılar yapılmasının önüne geçmek amacıyla önlem alması için çağrıda bulunuyoruz."

Yüzbinler yürüdü

Mumcu, 27 Ocak Çarşamba günü yüzbinlerin "Uğur'lar ölmez", "Katiller bulunsun, hesap sorulsun", "Türkiye İran olmayacak", "Mumcu'nun katili kontrgerilla", "Mollalar İran'a" sloganları ile Ankara'da toprağa verildi.

Cenaze törenine Türkiye'nin dört bir yanından katılım oldu. Mumcu'ya son yolculuğunda alkışlarla ve sloganlarla eşlik eden yüzbinler, Ankara'da o güne kadar görülmemiş büyüklükte bir cenaze töreni gerçekleştirdiler. Katılımın yüzbinlere ulaşması nedeniyle cena-ze töreni sırasında izdiham yaşandı ve kortej oluşturmakta güçlük çekildi. Kalabalık Mumcu'nun naaşına Cebeci Asri Mezarlığı'na kadar eşlik ederken, cenaze töreni olaysız sona erdi.

Uğur Mumcu için ilk tören 1975 yılında beri görev yaptığı Cumhuriyet gazetesinin Ankara bürosu önünde düzenlendi. Törenin 10.30'da gerçekleştirileceğinin duyurulmasına ve zaman zaman sağanak halde yağan yağmura karşın 08.15'ten itibaren binlerce insan tören yerine akın etti.

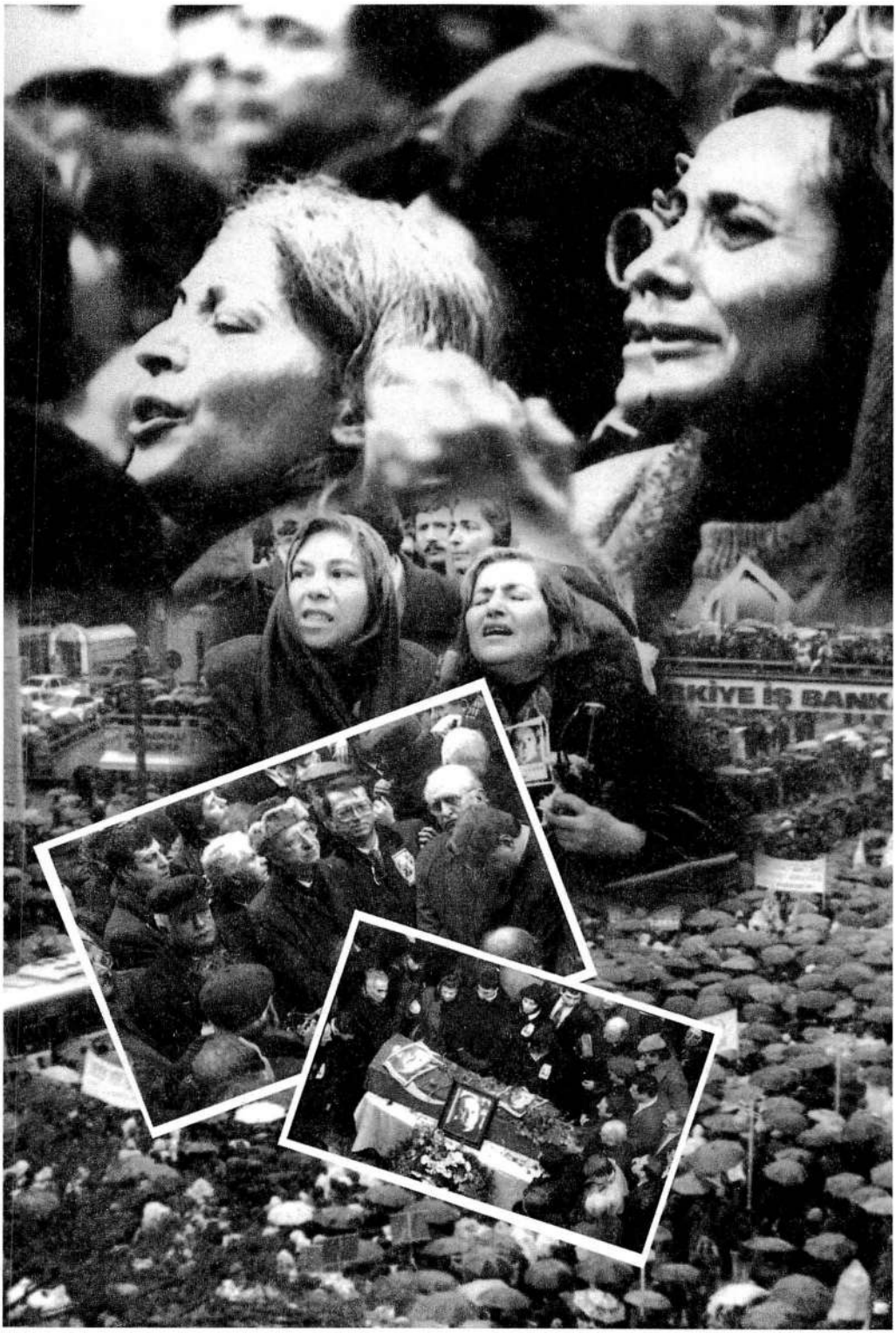

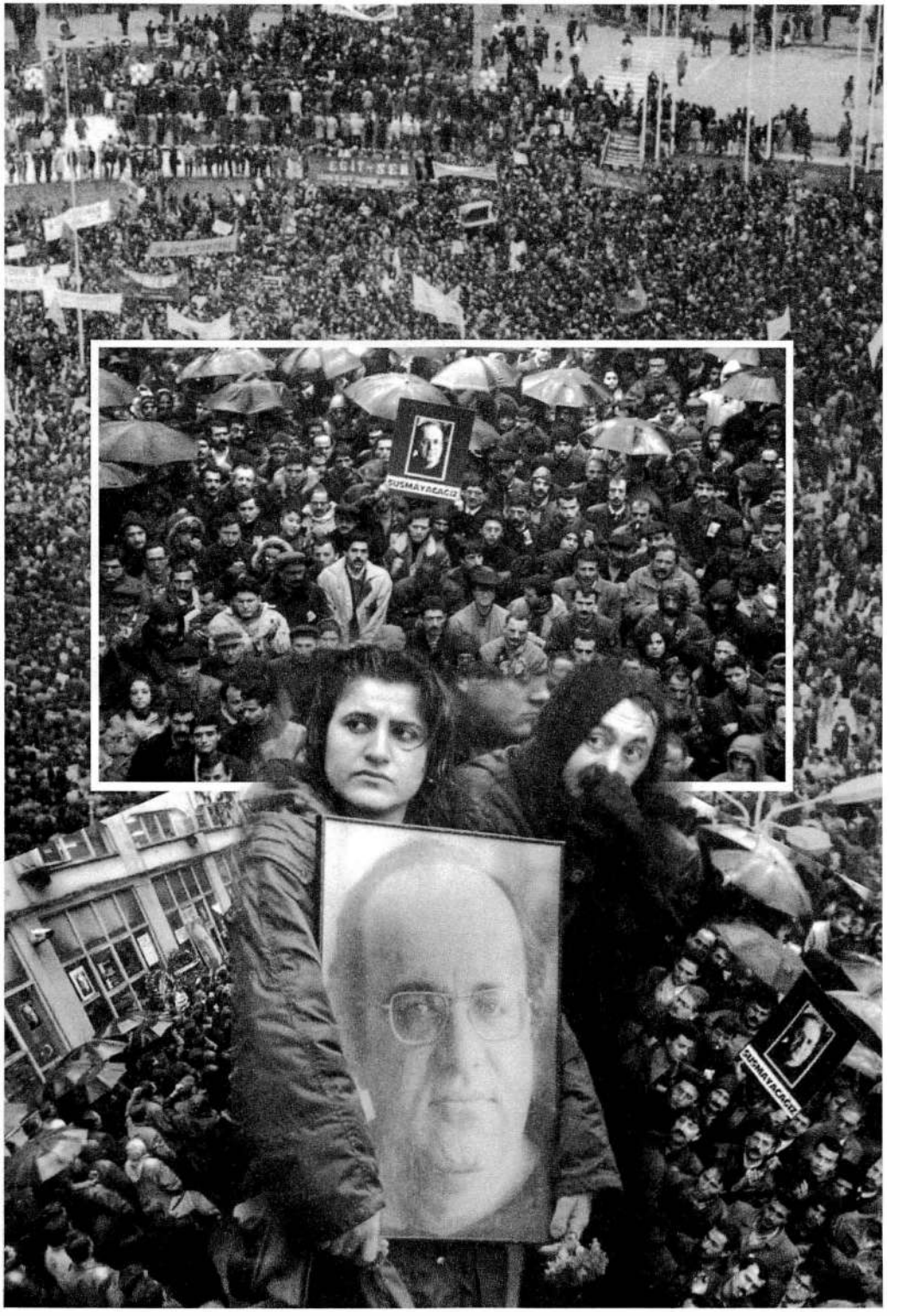
EĞİT-SEN
SUSMAYACAĞIZ
SUSMAYACAĞIZ

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
İlhan Selçuk
21 Ocak 20.000 lira (KDV içinde)
Cağaloğlu İstanbul

Cumhuriyet

MERKEZ TELEFON
TELEFON SİSTEMLERİNDE ÇAĞDAŞ ÇÖZÜM

69. YIL SAYI 24986 / 4000 TL (KDV içinde) — KURUCUSU YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI NADİR NADİ (1945-1991) — 28 OCAK 1993 PERŞEMBE

Ankara'nın Taşına Bak...

Bir cenaze töreni değildi bu; başka anlamı vardı..

Başkent başkent olalı böylesini görmemiş, yaşamamıştı..

Puslu, ıslak, yağmurlu havada Uğur'un sevdiği dizeler yankılanıyordu:

"Ankara'nın taşına bak..

gözlerimin yaşına bak.."

İnsanlar, yollar, meydanlar birbirine kilitlenmişti..

Ankara'nın taşına toprağına Kuvayı Milliye ruhu sinmişti. Uğur'un Türk bayrağına sarılı tabutu, Cumhuriyet şehidinin simgesiydi.

Kamu vicdanında yerli yerini buluyordu tüm değer yargıları..

Unuttuğumuz sözcüklerin özündeki cevherleri anımsıyorduk, onurlu yaşamanın koşullarında kendi kendimizi buluyorduk; karanlık terörün alacası parçalanıyor, kitleler geleceğimizin şafağını duyumsuyor: acı, hüzün, umut, keder, inanç, güven duyguları yüreklerde sarmallaşıyordu.

İnsanlar ağlarken gülüyor, gülümserken gözyaşı dökülüyordu.

Bir ağaç gibi tek ve hür yaşamak isteyenler, bir orman gibi kardeşçesine Uğur'u uğurluyorlardı...

Bir cenaze töreni değildi bu..

Başkent başkent olalı böylesini görmemişti..

"Ankara'nın taşına bak,

gözlerimin yaşına bak.."

Uğur'u uğurlayanlar, her başlangıcın bir sonu, her sonun bir başlangıcı simgelediğini duyumsuyorlardı. Laik, demokratik, bağımsız Türkiye'nin süreçler zincirini birbirine bağlayan halkaları hiç kimse koparamazdı.

Uğur Mumcu birliği yerde başlayan bir yaşamın anlamında kimliğini buluyordu.

İnsanın insanlık yolundaki yürüyüşünde Uğur'u uğurlama töreni, bir cenazenin toprağa verilişi değil; yarınlara dönük bir andın içilmesi, bir kararın verilmesi gibiydi..

Cumhuriyet okulunda yetişmiş bir öğrenci, ders vermiş bir öğretmendi Uğur..

Halk Uğur'u uğurlarken, vicdanında tuyan ve bilincinde aydınlanan gerçekliğin de ayırdına vardı. Türkiye'yi karanlıklara sürüklemek isteyen lanetli eller, amaçlarına ulaşamayacaklarını dünkü cenaze töreninde anlamış olmalılar...

Cumhuriyet

Uğur Mumcu'yu yüreğimize gömdük

Yaşatacağız

BÖYLE UĞURLAMA GÖRÜLMEDİ - Mumcu için ilk tören 10.30'da 1975 yılından beri çalıştığı Cumhuriyet Gazetesi'nin Ankara Bürosu önünde düzenlendi. Yüzbinlerce kişinin katıldığı törende bir konuşma yapan İlhan Selçuk Mumcu'nun savunduğu ilkelerin yaşatılması için söz verilmesini isteyince, kalabalık alkışlarla 'söz veriyoruz' diye bağırdı. Selçuk, törenin bir bitiş değil başlangıcın töreni olduğunu söyledi. Mumcu'nun cenazesi Kızılay'dan Maltepe Camii'ne 1.5 saatte ulaşabildi. Camii'deki törenden sonra Mumcu'nun cenazesi 15.00'te Cebeci Asri mezarlığında toprağa verildi. Mezarlığa araçlarla gidileceği anons edilmesine karşın halk şiddetli yağmura karşın cenaze arabasının arkasından yürümeyi yeğledi. (Fotoğraf: RIZA EZER)

Yüzbinler yürüdü

► Yazarımız Uğur Mumcu'nun cenaze törenine Türkiye'nin dört bir yanından Ankara'ya akın eden yüzbinlerce kişi katıldı. Yüzbinlerce kişi Mumcu'yu 'Uğur'lar ölmez', 'katiller bulunsun, hesap sorulsun' sloganlarıyla uğurladı. Kilometrelerce uzayan kortej, Kızılay'dan Maltepe Camii'ne oradan da Cebeci Mezarlığına kadar 'Yiğidim aslanım burda yatıyor' türküsü ve 'Ankara'nın taşına bak, gözlerimin yaşına bak' marşını söyledi. ■ 19. Sayfada

Radikal İslama karşı büyük gösteri

► İngiliz Reuter ajansı, Mumcu için Ankara'da düzenlenen cenaze törenini, "Ortadoğu'da aşırı İslamcı akımlara karşı bugüne dek düzenlenen en büyük protesto yürüyüşü" olarak niteledi. Amerikan haber ajansı AP, Türkler'in ilk kez kızgınlıklarını böyle bir bütünlük içinde dile getirdiklerini belirtti. ■ 19. Sayfada

► **İSTANBUL** Tüm Belediye Memurları Sendikası'nca düzenlenen ve Karaköy'den başlayıp Cumhuriyet'in Cağaloğlu'ndaki binası önünde sona eren "Uğur Mumcu'ya Saygı Yürüyüşü"ne sendika üyelerinin yanı sıra çok sayıda vatandaş katıldı. Yakalarında Mumcu'nun fotoğrafları, ellerinde karanfil bulunan yürüyüşçüler, "Uğurlar yaşıyor, yaşatacağız" diye slogan attı.

► **İZMİR** Siyasi partiler, sendikalar, demokratik kitle örgütleri, kadın kuruluşları ve meslek odalarının Cumhuriyet Alanı'nda ortaklaşa düzenlediği gösteriye yaklaşık 20 bin kişi katıldı. Hakimler, savcılar ve avukatlar cübbeleriyle, doktorlar da beyaz önlükleriyle gösteriye katıldı. Daha sonra Cumhuriyet'in İzmir Bürosu'nun önüne dek yürüyüşe geçen göstericiler "Uğurlar ölmedi, ölmeyecek" diye slogan attı. ■ 17. Sayfada

Üç cinayet birden aydınlanıyor

Anadolu Ajansı, polise dayanarak Mumcu'nun otomobiline konan bombayı Ankara'ya götüren kişinin yakalandığını, Turan Dursun cinayetinde kullanılan silah ile Çetin Emeç'i öldürenlerin taktığı kar başlıklarının ele geçirildiğini bildirdi. Bakan Sezgin: Bazı doğrular var.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Gazetemiz yazarı Uğur Mumcu'nun ... İçişleri Bakanı İsmet Sezgin ...

■ Arkası Sa. 19, Sü. 1'de

DEMİREL: ÖNEMLİ İPUÇLARI ELE GEÇİRDİK ■ 17. Sayfada

DEMİRAL: "AYLANMAYIN HENÜZ İPUCU YOK" ■ 17. Sayfada

GÜNCEL

CÜNEYT ARCAYÜREK

Uyanış...

Uğur'u toprağa verdik.
Kalbimize gömdük.
Uğur'u bombayla öldürenler belki de toplumda kargaşa bekliyorlardı.
Tersi oldu. Uğur, ölümüyle ilmik sağı solu birleştirdi.
Atatürkçülük, laiklik ve demokrasi kavramları bilinç altından sıyrıldı. Gün ışığına çıktı. Üç kavram bir yumruk oldu.
Yıllardır böylesine görkemli bir cenaze

■ Arkası Sa. 19, Sü. 1'de

Küreğin sapı
İLHAN SELÇUK'un yazısı ■ 2. Sayfada
Koza çatladı
ORHAN BURSALI'nın yazısı ■ 4. Sayfada
Uğur'u yüreğimize gömdük
HİKMET ÇETİNKAYA'nın yazısı ■ 5. Sayfada
Suskun toplum olmayacağız
SUNGAN KETENCİ'nin yazısı ■ 9. Sayfada
Uğur şimdi her yerde
MUSTAFA EKMEKÇİ'nin yazısı ■ 14. Sayfada

DUYURU

Uğur Mumcu ... Cumhuriyet Gazetesi ...

5139098
5130741

... İçişleri Bakanlığı ...

(4) 341 45 32, 341 45 71, 341 45 33

GÖZLEM

UĞUR MUMCU — 25 Ağustos 1975

Sesleniş...

Dağ gibi karayağız birer delikanlıydık. Babamız, sırtında yük taşıyarak getirdi aşımızı, ekmeğimizi. Arabalar şırıl şırıl ışıklarıyla caddelerden geçerken bizler bir mumun ışığında bitirdik kitaplarımızı. Kendimiz gibi yaşayan binlerce yoksulun yüreğini yüreğimizde yaşayarak katıldık o büyük kavgaya. Ecelsiz öldürüldük. Dövüldük, vurulduk, asıldık.

Vurulduk ey halkım, unutma bizi.

Yoksulluğun bükemediği bileklerimize çelik kelepçeler takıldı. İşkence hücrelerinde sabahladık kaç kez. İş-

■ Arkası Sa. 19, Sü. 7'de

Mumcu'nun cenazesi saat 09.25'te bulunduğu Adli Tıp Kurumu morgundan ailesi tarafından alınarak, kortej eşliğinde Cumhuriyet bürosu önüne getirildi. Cenaze alkışlar ve vatandaşlarca atılan karanfiller eşliğinde gazete binası önünde hazırlanan katafalka yerleştirildi.

Siyasi parti temsilcilerinin, sendikaların ve vatandaşların yer aldığı topluluk, tören başlayana kadar "Türkiye laiktir laik kalacak", "Mumcu'lar ölmez", "Gerici katiller hesap verecek", "Faşizme karşı omuz omuza", "Türkiye İran olmayacak", "Kahrolsun şeriat", Yobazlar İran'a", "Laiklik düşmanı Çankaya'nın şişmanı" sloganlarını attılar. Topluluktakiler ayrıca "Yiğidim aslanım burada yatıyor" türküsü ve "Ankara'nın taşına bak, gözlerimin yaşına bak" marşını söylediler. Akın akın cenaze törenine gelen vatandaşlar, cenaze için trafiğe kapatılan Kızılay meydanına sığmadı. Büyük kalabalık, ellerinde şemsiyeler, başlarına geçirdikleri naylon poşetlerle meydanı doldururken, saçak altları ve Kızılay'a açılan yollarda da büyük gruplar oluştu.

Cumhuriyet Ankara bürosu önünde düzenlenen törene, Başbakan Vekili Erdal İnönü yanı sıra bakanlar, çok sayıda siyasi parti temsilcisi ile belediye başkanları da katıldılar.

Ankara bürosu önündeki törende Cumhuriyet başyazarı İlhan Selçuk ile Başbakan Vekili Erdal İnönü birer konuşma yaptılar. İlhan Selçuk konuşmasında, Uğur Mumcu'nun savunduğu ilkelerin yaşatılması için kalabalığın söz vermesini isteyince, kalabalık alkışlarla "söz veriyoruz" diye bağırdı. Törenin bir bitiş değil bir başlangıç töreni olduğunu belirten Selçuk, şunları söyledi:

> "... Uğur Mumcu, su katılmamış bir Atatürkçü, laik cumhuriyetin yenilmez savunucusuydu. Ve Uğur Mumcu, bu idealler, bu inançlar uğruna, canını verdi. Bile bile lades dedi.
>
> Arkadaşlarım, Uğur Mumcu'nun ölümü karşısında gösterilen bu tepki, bu duyarlılık, bu sevgi kuşatması dilerim ki burada bitmesin, sürekli olsun. Biz duygusal bir milletiz. Sevdiklerimiz çok severiz, duyduklarımızı dile getiririz, heyecanlarımızı dalga dalga yükseltiriz. Ama, ondan sonra unuturuz arkadaşlar. Neden heyecanlandığımızı, duygularımızı neden dile getirdiğimizi unuturuz. Şimdi şurada, Uğur Mumcu'nun başucunda, tabutunun başında hep birlikte söz verelim, unutmayacağız. Uğur'un Türkiye Cumhuriyeti'nin ilkelerini savunmakta, sonuna kadar gruplaşarak, örgütlenerek, yürüyeceğiz. Arkadaşlar eğer yürüyebilirsek, Uğur Mumcu'ya layık olabiliriz. Bildiğiniz gibi, bu gibi durumlarda söylenecek söz, yinelenen söz 'kanları yerde kalmayacak'tır. Kanlar yerde kalmayacak demek, bir anlam taşımıyor arkadaşlar. Uğur'un kanının yerde kalmaması için Uğur'un ilkelerini, O'nun yetiştiği okulun savunduğu laik, bağımsız, demokratik, Atatürkçü cumhuriyetin yaşatılması ve ilerletilmesi gerekir. Söz veriyor musunuz arkadaş-

lar? Bu sözü, Uğur'un öldüremedikleri kişiliğinin, tabutunun demiyorum, kişiliğinin başında verdiğimiz bu sözü unutmayalım.

Arkadaşlar, 12 Eylül faşizminin Türkiye Cumhuriyeti'nden sökmek istediği cumhuriyeti yeniden canlandırmak uğruna şehitler veriliyor. Ve bu şehitler verilirken de, itiraf edelim ki toplum yeterli duyarlılığı gösteremiyor. 12 Eylül faşizminin buldozeri halkın üzerinden insanların üzerinden geçti, yüreklerin üzerinden geçti ve demokrasinin üzerinden geçti. Bugün hâlâ 83 rejiminin kalıntılarının gölgeleri altındayız ve eğer bunları tasfiye etmek ve tam demokratik, katılımcı demokrasiyi gözeneklerine kadar sindirmiş, bağımsız ve Atatürkçü bir Türkiye'de yaşamak istiyorsak, toplumun üstündeki ölü toprağının silkelenmesi gerekir. Bakın bugün, Uğurumuzu bir tanecik kardeşimizi, sevgili Uğur'umuzu toprağa verirken toplumun üzerinden ölü toprağını silkeleyebilirsek ancak, ancak o zaman Uğur'a Cumhuriyet'e, insanlarımıza ve kendimize karşı görevimizi yapmış oluruz. Bunu, bu cenaze törenini bir bitişin değil bir başlangıcın töreni saymak istiyorum. Bir başlangıcı kaybedemeyiz arkadaşlar. O zaman Uğur rahat uyuyacaktır. Ancak o zaman rahat uyuyabilecektir. Uğur'un ruhuna sevgi ve saygılarımı sunarak, hepimizi saygıyla selamlıyorum."

Başbakan Vekili Erdal İnönü ise, yaptığı konuşmada, Mumcu'nun "Cumhuriyet'in temel ilkelerinin yılmaz bir savunucusu" olduğunu vurgulayarak, "Mumcu'nun katillerini bulmak, adalete teslim etmek, suçluları cezalandırmak, böylesi cinayetlerin bir daha işlenmemesini sağlamak hükümetimizin namus borcudur, bunu yapacağız" dedi.

Gazete önündeki tören saat 10.30'da sona erdi. Yeniden cenaze arabasına konan Mumcu'nun tabutu üzerine yıllarca çalıştığı Cumhuriyet Ankara bürosundan kırmızı karanfiller atıldı.

Gazete önündeki tören sürerken, on binlerce kişi gazete ile Maltepe Camii arasındaki yolda, caminin çevresinde toplanmıştı. Mumcu'nun cenazesi gazeteden camiye ancak 1.5 saatte ulaşabildi. Yol boyu slogan atıldı, cenaze arabasının üzerine karanfiller atıldı. Uğur Mumcu'nun eşi Güldal Mumcu, çocukları Özge ve Özgür ile kardeşleri ise yol boyunca arabaya binmeyi reddederek cenaze arabasının arkasında yürümeyi yeğledi.

Kortejde yürüyenler arasında Başbakan Vekili Erdal İnönü, DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, ANAP Genel Başkanı Yardımcısı Bülent Akarcalı ile bazı bakanlar ve milletvekilleri de yer alıyordu.

Cumhuriyet bürosundan camiye kadar olan yaklaşık iki kilometrelik yürüyüş yolu tamamen doldu. Kalabalık nedeniyle Maltepe Camisi'ndeki törende izdiham yaşanırken, bazı bakanlar, milletvekilleri ve parti yöneticileri yoğun kalabalık nedeniyle cami avlusuna giremedi-

ler. Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz Maltepe Camisi'ne geldiğinde "Mollalar orduya girmesin" sloganı atıldı.

Cenaze namazından sonra Mumcu'nun karanfillerle bezenmiş ve bayrağa sarılı tabutu eller üzerinde cenaze arabasına konarak Cebeci Asri Mezarlığı'na doğru, kalabalık eşliğinde ve alkışlarla saat 12.40'da yola çıkarıldı.

Maltepe Camisi'ndeki törene Cumhurbaşkanı vekili Hüsamettin Cindoruk, Başbakan vekili Erdal İnönü, siyasi parti lider ve yöneticileri, bakanlar, milletvekilleri, belediye başkanları, demokratik kitle örgütleri ve sendikaların yönetici ve üyeleri ile gazeteciler katıldılar. Cumhuriyet gazetesi imtiyaz sahibi Berin Nadi de törenler sırasında Mumcu ailesinin yanında yer aldı.

Maltepe Camisi'nden hareket edildikten sonra da kalabalık nedeniyle yine izdiham yaşandı. Cenaze aracı arkasındaki büyük kalabalık ile güçlükle mezarlığa doğru ilerlerken, önceden yapılan programda gerçekleşmedi. Sıhhiye Köprüsü üzerinden araçlara binilerek mezarlığa gidileceğinin duyurulmasına karşın, halk cenaze arabasının peşisıra mezarlığa kadar yürüdü. Yürüyüş sırasında cenaze arabasının ardında birkaç kilometre uzunluğunda bir kortej oluştu. Cenaze arabası Cebeci Asri mezarlığı'na ulaştığında kortejin sonu henüz Sıhhiye köprüsünü yeni geçmişti.

Mumcu'nun cenazesi saat 15.00'te Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verildi. Mumcu'nun cenazesi toprağa verildikten sonra mezarlıkta bulunanlar toplu olarak İstiklal Marşı okudular. Törene katılan yüz binlerce kişi daha sonra gruplar halinde dağıldı.

TRT televizyonu töreni, yarım saat süreyle canlı olarak yayınladı.

"Radikal İslam'a karşı en büyük gösteri"

Uğur Mumcu için düzenlenen cenaze töreni yabancı haber ajanslarında geniş yer aldı. İngiliz Reuter ajansı, Uğur Mumcu için Ankara'da düzenlenen cenaze törenini, "Ortadoğu'da aşırı İslamcı akımlara karşı bugüne dek düzenlenen en büyük protesto yürüyüşü" olarak niteledi. Amerikan haber ajansı AP, Mumcu'nun cenaze töreniyle Türkler'in ilk kez kızgınlıklarını böyle kitlesel bir bütünlük içinde dile getirdiklerine dikkat çekti. Fransız haber ajansı AFP Mumcu'nun, yüzde 99'u Müslüman olmasına karşın laik ve demokratik bir rejimle yönetilen Türkiye için simgeleştiğini bildirdi.

Uğur Mumcu'nun cenaze töreni, Fransa'da yayımlanan Liberation gazetesi tarafından '1 Mayıs 1977'den bu yana Türkiye'de yapılan en büyük gösteri' olarak nitelendi.

Ankara'yı sarsan gazeteci

Uğur Mumcu'nun katledilmesine ilişkin tepkiler dış basında günlerce sürdü. Özellikle İngiliz gazeteleri Mumcu'nun kişiliği, araştırma yöntemleri ve konularına ilişkin yorumlara sayfalarında yer vermeye devam ettiler. The Guardian gazetesi şu yorumlara yer verdi:

> "Uğur Mumcu, çok başarılı bir gazeteciydi. Bulguları çoğu kez Ankara'daki düzeni temelinden sarsardı. Sosyal adalet duygusunun güçlülüğü nedeniyle, öğretim üyeliği görevinden vazgeçmişti. Uzun süren sıkıyönetim yılları sırasında bile tehlikeli ve hükümet açısından gayet tatsız konuları ele almaya çekinmedi.
>
> Türkiye'nin çoğu zaman dar kafalı siyasi ortamında Uğur Mumcu, Papa Suikastı'na ilişkin araştırması ile çoğu kimseyi rahatsız etmişti. Yüksek düzeyde yolsuzluklar, uyuşturucu kaçakçılığı, şeriatçılığın artması gibi konularda da aynı etkiyi yapmıştır. Çalışmaları, mümin bir Müslüman olan Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve sağcı bir muhafazakar olan Başbakan Süleyman Demirel'i her halde memnun etmiyordu. Son yazdığı yazı, iki eski bakanın Yüce Divan'da yargılanmalarının gecikmesi konusundaydı.
>
> Ancak Uğur Mumcu'nun en ilginç özelliği, yaptığı işin tehlikeli oluşuna rağmen, bilgisini kendisini ziyaret eden gazetecilerle paylaşmasıydı. Tabii, aynı fikrileri paylaşmaları koşulu ile..."

Independent gazetesinde ise şu görüşler yer aldı:

> "Uğur Mumcu'nun ölümü, yaşamı boyunca demokratik sosyalist ilkeler ve ülküler doğrultusunda hareket etmiş, sadece cesur değil, fakat son derece alçakgönüllü ve esprili bir kişiye uygun düşmeyen bir acılıkla oldu. Uğur Mumcu tek başına, herkesten bile fazla, Türkiye'de basın özgürlüğü ve insan hakları için çalıştı. Sosyalist inançlarına rağmen, yaşamının sonunda, muhafazakar siyasetçiler, yüksek rütbeli komutanlar, adalet ve bürokrasi de dahil olmak üzere bütün eski muhalifleri ve kendisini eleştirenlerden de saygı gördü ve onların güvenini kazandı.
>
> Uğur Mumcu bu özelliklerini, gazeteciliği ile kazandı. Hele Cumhuriyet gazetesindeki acımasız üslubu ve alaycı diliyle yazdığı günlük yazılarıyla. 16 yılda 20 kitap yazdı. Birçok karanlık ve uğursuz sorunun üzerindeki perdeleri kaldırdı: Bir Türk neo-faşistin Papa'yı öldürme girişimi, silah kaçakçılığı, terör eylemleri, insan hakları ve basın özgürlüğü, ve son zamanlarda Kemalist laik ilkelerin şeriatçılığa karşı korunması.
>
> Daima sarsıntı yaratan görüşleri ileri süren bir kişi olmaktan, Türkiye'deki eğitimli insanların, fikirlerini ona göre ayarladıkları bir kişi oldu. Bütün bunlara karşılık, 'tanınmışlığın' hiçbir zaman

keyfini sürmedi. Hayattaki başlıca ilgi odağı, yolsuzluk, terör ve siyasi oyunlardı.

Kılıkırk yaran araştırmaları, hukuk eğitimi yapmasından kaynaklanıyordu. Bir avukat görünümünü sürekli korudu. Araştırmalarının, kendisine düşmanlar yarattığını biliyordu ve hayatının tehlikede olduğunu da... Son aylardaki araştırmaları sürprizli sonuçlara doğru ilerliyordu: şeriatçıların, bazı önde gelen laikleri, faili meçhul cinayetlerinden sorumlu olamayacakları gibi bir sonuca... Yine de Uğur Mumcu, bir şeriatçı saldırının kurbanı olabileceğine inanıyordu.

Ölümü Türkiye demokrasisinin on yılı aşkın bir süredir karşılaştığı en acı darbedir. Ancak çalışmaları çoktur ve kişiliği, halkın şuuruna o denli güçlü biçimde kazılmıştır ki, anısı Türkiye'de korunacaktır."

Mumcu ailesinden teşekkür ve açıklama

Uğur Mumcu'nun ailesi 30 Ocak günü bir mesaj yayınladı. Güldal Mumcu ve çocukları Özgür ile Özge'nin imzasını taşıyan metin şöyleydi.

"Uğur Mumcu'nun bir suikast sonucu ölümü nedeniyle, onu seven sizlerin, onun yaşamı pahasına savunduğu bağımsızlık, laiklik ve demokratik hukuk devleti ilkelerine sahip çıkarak bizlere destek vermiş olmanız, o içtenliğiniz ve o coşkunuz bizlere büyük bir dayanma gücü vermiştir. Bunun için hepinize tek tek teşekkür ediyoruz. O'nun savunduğu ilkelerin, sizler tarafından böylesine güzel, coşkulu bir birliktelikle benimsenmesi, sağlığında görmek istediği en büyük özlemiydi. Onun şu anda bu özlemin huzurunu duyduğuna inanıyoruz. Ancak, O'nun adını sonsuzlaştırmak, sevgisini yüreklerde sımsıcak yaşatmak için ya da her ne amaçla olursa olsun, birilerinin, O'nun adına para toplama girişimine kalkışmaları; Sevgili Uğur'un ikinci kez suikasta uğramasına eşdeğer bir olaydır.

Türk Eğitim Vakfı'nın dünkü gazetelere yansıyan ve 27 Ocak günü TV haberlerine konu edilen; çocuklarının da adını anarak, Uğur Mumcu Fonu kurma girişimini onaylamıyoruz.

Sizlerin bilmesini istediğimiz şudur; bizler, Uğur Mumcu'nun eşi ve çocukları, O'nun anısını ve yaşam ilkelerini, O'na yakışacak bir şekilde geliştirerek yaşatacağız. Gösterdiğiniz dayanışma, bizim de dayanağımız ve gücümüz olacaktır. Uğur Mumcu bu noktaya, inançlarından ve ilkelerinden ödün vermeden, düşün emeği ile ulaştı. O'nun böyle bir çabayla geldiği noktadan yola çıkacak olan bizler, O'nun bıraktıklarını kendisine yakışan bir biçimde geliştireceğiz. Çocuklarım bu ilkelerle okuyacaklardır. Bizler, Uğur Mum-

cu ya da çocukları adına fon kurulması, para toplanması gibi girişimleri asla onaylamıyoruz. Sadece Uğur Mumcu'nun inandığı ve savunduğu ilkeleri ve dünya görüşü doğrultusunda yapılacak olan tüm düşünsel çalışmaları destekleyeceğiz.

Saygı ve sevgilerimizle."

Soruşturma başlıyor...

Suikastın ardından "kapsamlı" bir soruşturma başlatıldı. İlk önce çoğu Ortadoğu uyruklu öğrenciler gözaltına alındı. Suikast sonrasında evlerinden apar-topar toplanan 4'ü İran, 3'ü Suriye, ikisi Irak ve 4'ü Libya uyruklu 13 öğrenci Emniyet'te yapılan sorgularında, "Mumcu cinayeti ile ilgilerinin bulunmadığını" ifade ettiler. Bir haftalık yoğun sorgudan sonra Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne çıkarılan "şüpheli öğrenciler", Ali Akbar Ghelijghoncoo, Nasır Amidi, Muhammed Ali Novin, Mahmud Gıyasabadi Ferhani, Ali Saleh Aoun, Ali Maşhad Deep, Ali Altaher Arabi, Saleh Ali Sadeg, Abdullah Abdulhamid Muhammed, Bassam Mahfoud, Mohammed Aiman Abo Attot, Omar Kamil Recep ve Muhammed Abdullatif Muhammed, "Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yapılan sorgularını müteakiben delil durumuna göre" serbest bırakıldılar.

Daha sonra yeni gözaltılar başladı. Ve işte tam o günlerde Çetin Emeç, Turan Dursun ve İran'daki Halkın Mücahitleri Örgütü'nün lider kadrosundan Ali Akbar Gorbani'yi öldürdükleri savıyla İslami Hareket Örgütü operasyonu başlatıldı.

Gazetelerin manşetlerinde, "bir dizi faili meçhul cinayetin aydınlatıldığı" haberleri yer alırken, devlet yetkilileri de birbiri ardına demeçler veriyordu.

Mumcu Cinayetini İzleme Kurulu

1993 yılının Mart ayında, devletin çeşitli örgütlerince yürütülen soruşturmaları değerlendirmek ve olayın aydınlanmasına yardımcı olmak amacıyla bir "İzleme Kurulu" oluşturuldu. Kurulunun üyeleri şu isimlerden oluşuyordu: Av. Atilla Coşkun, Av. Halit Çelenk, Av. Emin Değer, Av. Veli Devecioğlu, Av. Ergun Gökdeniz, Av. Hasan Fehmi Güneş, Av. Reşat Kadayıfçılar, Av. Turgut Kazan, Av. Kemal Kumkumoğlu, Av. Ceyhan Mumcu, Av. Muzaffer Özbayrak.

Uğur Mumcu Cinayetini İzleme Kurulu, 1994 yılında Türkiye Barolar Birliği çatısı altında yeni bir yapılanmayla, çalışmalarını sürdürme kararı aldı.

Başbakan Demirel: Önemli ipuçları ele geçirdik

Başbakan Süleyman Demirel, Mumcu suikastından bir gün sonra çıktığı Ortadoğu gezisinde, Uğur Mumcu'nun katledilmesinin ardından, kamuoyunun ve basının aldığı tavra dikkat çekerek, "Tuzak hissedilmiştir. Bu çok önemli bir gelişmedir" değerlendirmesini yaptı.

Demirel, Türkiye'ye dönüşünde önemli açıklamalar yapacağını belirterek, "2-3 gün sabredin. Ad sormayın söyleyemem. Bugüne kadar adı hiç geçmemiş örgütler var" diyordu.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin de, 28 Ocak 1993 Perşembe günü toplanan Bakanlar Kurulu'na gelişmeler hakkında bilgi veriyor ve birkaç gün içinde önemli açıklamalar yapacağını belirtiyordu.

Sonuçta, 4 Şubat 1993'de İstanbul'da bir basın toplantısı yapan Sezgin, başta Çetin Emeç, Turan Dursun cinayetleri olmak üzere bir dizi faili meçhul cinayeti aydınlattıklarını açıklarken, "Turan Dursun'a ateş edilen otoda yapılan aramada ele geçirilen M-5 tüfeğinin Federal Almanya tarafından İran'ın MOD teşkilatına satıldığının saptandığını" belirtiyordu.

MOD yeni bir teşkilat ya da örgüt müydü? Ertesi gün gazetelerin manşetlerini bu yeni örgüt süslerken, gerçek, bir gün sonra anlaşılıyor ve "İran'da bir illegal örgüt" olarak tanımlanan MOD'un, İran Savunma Bakanlığı'nın İngilizce baş harflerinden oluşan Ministry of Defence olduğu ortaya çıkıyordu.

Gelişmeler bir karmaşa şeklinde birbirini izlerken, devlet birimleri arasındaki koordinasyonsuzluk da dikkat çekiyordu. Dönemin Emniyet Genel Müdürü Yılmaz Ergun, İstanbul'da şeriatçı bir terör örgütüne yönelik operasyon yapıldığını, televizyondan öğrendiğini açıklarken, Ankara Emniyeti İstanbul Emniyeti'ni, "operasyonu basına erken sızdırarak, kilit adamların kaçmasına yol açmakla" suçluyordu. Dönemin İstanbul DGM Başsavcısı Ahmet Köksal ise gelişmeler karşısında patlıyor ve gazetecilere şöyle konuşuyordu:

> "...Aslında ben size bu açıklamaları yapmazdım. Ancak soruşturma öylesine laçkalaşmış ki, sizin sorularınıza yanıt verip vermemenin bir önemi kalmadı. Duruşma öncesinde bilgi vermek de sakıncalı, ancak bu soruşturmanın gizli bir tarafı da kalmadı."[16]

Bu "laçka operasyonda" ilk aşamada 19 kişi yakalandı. Örgüt mensupları Emniyet sorgularında İran'la bağlantılı olduklarını, bu ülkede askeri eğitim aldıklarını, Türkiye'de teokratik devlet düzeni kurmayı amaçladıklarını ve birçok öldürme ve bombalama eylemini gerçekleş-

[16] *Cumhuriyet*, 9 Şubat 1993

tirdiklerini açıkladılar.

Aydınlara, yazarlara, gazetecilere ve hatta sıradan yurttaşlara karşı faili meçhul saldırılar gerçekleşti, onlarca insan öldürüldü. Ve Mumcu cinayetinin hemen öncesinde, İstanbul polisince İslami Hareket Örgütü olarak adlandırılan bir grup yakalandı.

Yakalananlar, Hizbullah adlı İran destekli radikal İslami terör örgütünün Türkiye kanadına mensuptular. Ancak nedense onlara Hizbullah adı verilmiyor, savcılar ve polisler bunların adını İslami Hareket Örgütü olarak koyuyorlardı.

Mumcu'nun öldürülmesinde tetikçi oldukları yolunda ilk itirafı İslami Hareket Örgütü militanlarından, Çetin Emeç suikastına de katılan Mehmet Ali Şeker yaptı. Şeker, itiraflarında Mumcu suikastına ilişkin de bazı şeyler söylemişti. Ama bunların doğruluğu bugüne kadar saptanamadı. Şeker'e göre, Mumcu'nun aracına konan bombalar İstanbul'dan, örgütün bazı elemanlarınca Ankara'ya taşınmıştı. Ama o, sonradan bunların hepsini yalanladı.

Sürpriz tanık ve tutanak tahrifatları

Örgüt yakalanmıştı. Örgütün İran bağlantısı da kesindi. Sanıklar, Turan Dursun, Çetin Emeç suikastları konusunda konuşmuşlardı. Ve, İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanan 7.2.1993 tarihli fezlekede şöyle deniliyordu:

> "Takip ettikleri metot ve yöntemler, kullandıkları suç maddeleri ve seçtikleri hedefler itibariyle, daha evvel işlenen ve faili meçhul görülen Bahriye Üçok, Muammer Aksoy ve Uğur Mumcu cinayetinin de bu örgüt mensupları tarafından işlenmesi muhtemel görülmektedir."

İşte o günlerde ortaya çıkan, ancak Ankara Emniyeti'nin ciddi bulmadığı tanık Ayhan Aydın, "Mumcu suikastını gördüğünü" iddia ediyor ve sonrasında da İstanbul'dan getirilen İslami Hareket Örgütü davası sanıklarından Ayhan Usta ile Mehmet Ali Şeker'i "suikastçılar" olarak teşhis ediyordu. Usta ve Şeker, 24 Ocak günü gözaltında oldukları yolunda ifade verirlerken, yakalama tutanaklarında saptanan tahrifatlar günlerce kamuoyunda tartışıldı.

Ayhan Aydın adlı "sürpriz tanık", 31 Ocak 1993 tarihinde verdiği ifadesinde, 24 Ocak 1993 Pazar günü saat 13.00-13.30 sularında Mumcu'ların oturduğu Karlı Sokak'ta bulunduğunu belirtiyordu. Aydın, yarım saatlik süre içinde, Uğur Mumcu'nun arabasının hemen yanına gelen bir arabadan inen iki şahsın, kendi arabalarının patlak lastiğini değiştirdiklerini kaydederken, gelişmeleri şöyle anlatıyordu:

"Çok seri bir şekilde somunları çıkarttılar, o esnada şoför diğer şahsa, 'Mıstık arabanın altına somun kaçtı' dedi. Bunun üzerine deri montlu, Uğur Mumcu'nun arabası olduğunu sonradan öğrendiğim arabanın altına girdi ve burada tahminen bir dakika kadar kaldı, bu şahıs arabanın altından çıktıktan sonra benim yanımdaki adam yanımdan ayrılarak sağda bulunan aşağı kesimdeki sokağa doğru yürüyerek devam etti, o sırada lastiği patlayan arabanın lastiği de değişmişti..."

Aydın, bu ifadesi sonrasında İstanbul'dan Ankara'ya getirilen İslami Hareket Örgütü sanıkları ile yüzleştirildi. "Tanık" Ayhan Aydın, 13 Şubat 1993 tarihli yüzleştirme Tutanağı'nda Mehmet Ali Şeker ve Ayhan Usta'yı şöyle teşhis etti:

"...Bana göstermiş olduğunuz şahıslardan şu anda gördüğüm bu şahıs olay tarihinde Doğan marka otoyu kullanan şahıstır. Bu şahsın adının Mehmet Ali Şeker olduğunu öğrendim, otonun lastiğini ise bu şahıs değiştirdi. Yanındaki şahsa Mıstık diye seslenerek bijonu almasını isteyen ve tekrar direksiyona geçerek otoyu kullanan şahıs da bu şahıstır. Yine bana gösterdiğiniz ve Mıstık diye hitap edilen ve Uğur Mumcu'nun otosunun altına girerek bijonu almak için bir dakika kadar kalan ve tekrar otoya binerek birlikte giden ve adının Ayhan Usta olduğunu burada öğrendiğim şahıs da bu şahıstır..."

Ayhan Aydın, Mehmet Ali Şeker ve Ayhan Usta'yı "suikastçılar" olarak teşhis ediyordu ama devletin resmi verilerine göre, Şeker ve Usta 24 Ocak 1993 günü İstanbul'da gözaltındaydılar. Ancak bu sanıkların yakalama tutanaklarındaki tarih karmaşası olaya yeni boyutlar getiriyordu.

Şeker'in yakalanma tutanağının düzenleme tarihi 24 Ocak'ken, tutanağın içinde, yakalandığı eve baskın yapılan tarih ise 26 Ocak olarak geçiyordu. Mehmet Ali Şeker ile birlikte aynı örgüt evinde Abdülaziz Ocakhanoğlu, Mehmet Şah Çınar, Mehmet Candirek ve Yusuf Altun adlı şahıslar da yakalanmıştı. Ve tüm sanıklar aynı gün gözaltına alındıklarını Yakalama Tutanağı'nı imzalayarak belgelemişlerdi.

Ancak bu sanıklarla ilgili olarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından, İstanbul DGM'ye gönderilen gözetim isteme yazısında, her 5 sanığın gözetim tarihi konusunda farklı günler belirtiliyordu. Bu yazıya göre, Mehmet Ali Şeker ve Mehmet Candirek 24 Ocak'ta, Abdülaziz Ocakhanoğlu, Mehmet Şah Çınar ve Yusuf Altun ise 23 Ocak'ta ele geçmişlerdi. Bu sanıklarla ilgili olarak hazırlanan iddianamede ise, "Emniyetin yargıyı da yanılttığı" ortaya çıkıyordu. Çünkü sanık

Mehmet Candirek, gözetim tutanağına göre 24 Ocak'ta yakalanırken, iddianameye göre 23 Ocak'ta gözetime alınmış gözüküyordu. Yine sanıklar Abdülaziz Ocakhanoğlu ile Mehmet Şah Çınar da, gözetim isteme tutanağına göre 23 Ocak'ta, iddianemeye göre ise 24 Ocak'ta gözetime alınmış gösteriliyordu.

Bu karmaşaya ikinci bir karmaşa da Ayhan Aydın'ın teşhis ettiği Ayhan Usta adlı sanığın tutanağındaki garipliklerle birlikte eklendi. Ayhan Usta, örgüt üyelerinden Mehmet Zeki Yıldırım'ın yer göstermesi sonucunda ele geçmişti. Mehmet Zeki Yıldırım, yakalama tutanağına göre 23 Ocak günü saat 15.00'te gözaltına alınmıştı. Ancak Usta'nın bulunduğu evi 23 Ocak günü sabah saat 07.00'de göstermiş ve bunun üzerine eve baskın yapılmıştı.

Yani bu tutanaklara göre, Mehmet Zeki Yıldırım yakalanmadan 7 saat önce, Ayhan Usta'nın kaldığı evin yerine gösteriyordu. Hatta bir başka tutanağa göre ise Mehmet Zeki Yıldırım 20 Ocak 1993 günü de ele geçiyordu.

Tahrifatlar günlerce tartışıldı. Sonunda dönemin Ankara DGM Savcısı Ülkü Çoşkun İstanbul'a giderek, evraklar üzerinde inceleme yaptı. Adalet Bakanlığı'na sunulmak üzere hazırladığı 21 sayfalık raporunda ise, tahrifatların nedenini, Emniyet mensuplarının "aşırı yorgunluğu ve uykusuzluğu" dolayısıyla "beşeri birer hata" olarak gösterdi.

Ancak bu arada basında "Polis, tahrifata uygun tanık peşinde" başlıklı haberler yer aldı. Cumhuriyet gazetesinde 3 Ekim 1993 Pazar günü manşette yayınlanan bu haberde, Emniyet yetkililerine ifade veren tanıkların, Mehmet Ali Şeker'in bulunduğu eve yapılan polis operasyonu konusunda, Mumcu'nun ölümünden bir gün önceki 23 Ocak tarihini ifade ettikleri belirtiliyor, ancak habere şöyle devam ediliyordu:

> "Oysa adlarını açıklayabileceklerini söyleyen çok sayıda site sakininin ortak görüşü, operasyonun hafta içinde yapıldığı şeklinde. İzinlerini almadığımız için adlarını açıklayamadığımız B.Ç,. S.E. ile bize adını açıkça yazabileceğimizi söyleyen Vildan Seven gibi kimi site sakinleri kesin tarih belirterek 'operasyon salı günüydü' dediler. Vildan Seven daha da kesin konuştu:
>
> - Evet, 26 Ocak Salı günüydü. İyi hatırlıyorum. Sonra uzun süre evde kaldılar. 10 Gün filan..."

Polisin yakalama ve gözetim tutanaklarının İstanbul DGM'nin iddianamesiyle, tanıkların ise Ülkü Coşkun'un hazırladığı raporla çeliştiği bir İslami Hareket Örgütü operasyonu yapıldı. Tarih karmaşaları

ve tutanak tahrifatları üzerindeki sis perdesi ise bir türlü aralanmadı.

Bu arada Mumcu suikastını gördüğünü iddia eden Ayhan Aydın hakkında ise, bu gelişmeler sonrasında İslami Hareket örgütüne "iftira" attığı gerekçesiyle dava açıldı. Aydın yargılama sonucunda beraat etti. Ancak "suikastı gördüğü" iddiasıyla ortaya çıkan Ayhan Aydın'ın başına gelenler, "pişmiş tavuğun başına" gelmemişti!..

Aydın'a, "Seni TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'na götürüyoruz" diyen Emniyet görevlileri, bu sürpriz tanığı o dönem TRT-1'de yayımlanan Ateş Hattı adlı programa çıkardılar. Toplumda büyük bir infial yaratan suikastı gördüğünü iddia eden tanık, 60 milyon insanın gözleri önünde "yalancılıkla" suçlandı.

Aydın bu görüşmeden iki gün sonra Komisyon'a yine Emniyet görevlileri nezaretinde götürüldü. Komisyon'un, Emniyet'ten sadece adresini istediği Aydın, bu görüşmede "Komisyon'a götürüyoruz, denilerek TRT'ye götürüldüğünü" açıkladı.

Yanıtsız kalan sorular

Soruşturmalar sürerken, yapılan açıklamalardaki çelişkiler de dikkat çekiyordu. Soruşturmayı yürüten emniyet yetkilileri, suikastı aydınlatacak herhangi somut bir ipucu elde edilemediğini bildiriyorlardı. Bu aşamada birçok soru da yanıtsız kalıyordu. İşte o sorular:

1. Karlı Sokak'taki "Apart Otel" Uğur Mumcu'nun evini gözlemek için en elverişli yerlerden biri. Bu otelde son haftalarda kimler kaldı? Bu konuda bir araştırma yapıldı mı? Yapıldıysa sonucu ne oldu.

2. Uğur Mumcu'nun arabasına konan bombanın patlamasından hemen sonra hurda haline gelen arabanın parçaları neden rasgele süpürge ve kürekle toplandı? Olay yerinin çevresini kuşatan güvenlik kuşağı neden kısa süre sonra kaldırıldı?

3. Olay gününden önceki cuma ve cumartesi günleri Uğur Mumcu'nun evi ve çevresinde elektrikler niçin ve ne kadar süreyle kesildi?

4. Uğur Mumcu'nun evinin çevresinde oturanlardan kaç kişinin ifadesine başvuruldu?

5. Failler olayın gerçekleştiğini gördükten sonra Cumhuriyet'e telefon ettiler. Bu süre içinde olay yerindeki gözcüyü gören oldu mu?

6. Cumhuriyet'e telefon eden kişinin hangi telefonu kullandığı ve nereden telefon ettiğini ortaya çıkarmak amacıyla PTT bilgisayarı incelendi mi?

7. Uğur Mumcu'nun evinin karşısındaki polis noktalarında son dönemde görev yapan polislerin ifadelerinden sonuç alındı mı?

8. DYP Ankara İl Başkanı'nın olaydan bir gün önce Karlı Sokak'ta, gece saat 02.00 sıralarında art arda durduğunu söylediği üç araçla ilgili soruşturma yapıldı mı? Yapıldı ise nasıl bir sonuç alındı?

9. Uğur Mumcu yakın koruma istememesine karşın, hassas koruma yetkilileri aracıyla ilgili önlemlerin alındığını, araç plakasının ilgili birimlere verildiğini söylemişlerdi. Hassas korumanın ifadesi alındı mı?

10. Nahcıvan, İran ve Ermenistan'a son iki ay içinde kimler geçti? Bu konuda bir araştırma yapıldı mı?

"Bu işi devlet yapmıştır, siyasi iktidar isterse çözülür"

Eşinin ölümünden sonra mücadeleyi hiç bırakmayan Güldal Mumcu, 14 Kasım 1994 tarihinde Adalet Bakanlığı'na yaptığı yazılı başvuruda, "...Soruşturmayı yürüten ilk savcı Ülkü Coşkun, ifademi alırken bana; 'Bu olayı devlet yapmıştır. Siyasi iktidar isterse bu iş çözülür..." diyor ve Ankara DGM'nin soruşturmayı yürütürken yaptığı aksaklıkları da tek tek sıralıyordu:

"Eşim, Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Uğur Mumcu'nun 24 Ocak 1993 tarihinde uğradığı suikast sonucu ölmesi üzerine başlatılan soruşturma aradan yirmi iki ay geçmesine karşın herhangi bir sonuca bağlanmamış ve soruşturmayı yürüten Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Ülkü Coşkun da bu görevden alınarak hakimliğe atanmıştır. Bu atamayla dosya uzun süre bekletilmiş; dosyanın hangi savcıya verildiği konusundaki ısrarlı taleplerimiz yanıtsız kalmış ve 1 Kasım 1994 günü dosyanın Savcı Kemal Ayhan'a verilmiş olduğu öğrenilmiştir. Savcı Kemal Ayhan ve aynı gün yapılan telefon konuşmasında savcı dosyanın kendisine yeni verildiğini, bu nedenle dosya hakkında henüz bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir.

Olaydan hemen sonra zamanın en yetkili kişilerinin verdiği sözlere karşın, soruşturmanın, kimi konularda neredeyse gerçekleri aramama amacıyla, sürüncemede bırakıldığı izlenimi doğmuştur.

Soruşturma dosyasının ilk savcı Ülkü Coşkun'dan hizmetin ge-

reği nedeniyle mi yoksa suçluların bulunmasında gösterdiği basiretsizlik yüzünden mi alındığı tarafımdan bilinmemektedir. Kesin olarak bildiğim, dosyanın tam bir aldırmazlık içinde uzun süre savcıya havale edilmeden bekletilmiş olmasıdır.

Suikast olayından sonra yapılan yanlışlardan birkaçına değinmek istiyorum. Olay sonrası yapılan delil toplanması bu konudaki teknik kurallara, yasaya ve hukukun genel ilkelerine tamamen aykırıdır.

TRT de yapılan bir programda, Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı tarafından gizlidir denilen bilirkişi raporu üzerinde, soruşturmayı etkileyecek ve saptıracak biçimde açıklamalar yapılmış böylelikle soruşturma adeta yönlendirilmek istenmiştir.

Bir başka programda, olayla ilgili bilgisi olduğunu söyleyen Ayhan Aydın adlı kişi, tanıkların korunması ilkesi gözardı edilerek, ekranda alenen sorguya çekilmiş ve böylece bu konuda bilgi vermek isteyenlere gözdağı verilmiştir.

İstanbul Emniyet Müdürlüğündeki tutanaklarda birkaç yerde yapılan tarih tahrifatının beşeri hata nedeni ile yapıldığı ve bu nedenle tahrifat yapılmamış sayıldığı savcı Ülkü Coşkun'un raporundan anlaşılmıştır. Bu rapora dayanılarak adeta terör örgütünü korur gibi Ayhan Aydın hakkında Cumhuriyet Savcısı tarafından iftira davası açılmıştır. Olaydan iki gün sonra, ihbar üzerine Ankara'da bir evde yakalanan ve Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesince hakkında cinayetten gıyabi tutuklama kararı bulunan Şefik Polat adlı kişi gerekli incelemeler yapılmadan salıverilmiştir.

Bunlar hemen ilk anda göze batan ve kamuoyunun da belleğinde bulunan usule aykırı işlemlerdir.

Soruşturmanın aylardan beri sürüncemede bırakılması bir yana, İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'nin "Eski bir olay ama biz hâlâ üzerindeyiz, yalnız bir netice çıkmıyor" şeklindeki sözleri Devletin bu olaya gerçekten önem vermediğini belgelemiştir. Çünkü Hukuk Devleti suç teşkil eden bir olayı eski veya yeni diye ayırarak izlemez. Suç sayılan bir olayın faillerini ortaya çıkartmak Devletin görevidir.

Soruşturmayı yürüten ilk savcı Ülkü Coşkun'un benim ifademi alırken söylediği "Bu olayı Devlet yapmıştır. Siyasi iktidar isterse bu iş çözülür" şeklindeki sözlerini de ayrıca vurgulamak istiyorum.

Bu olaylardan ve soruşturmanın sürüncemede bırakılmasından çıkan sonuç, bu olayın kimler tarafından ve nasıl gerçekleştirildiğinin, Devlet örgütünün bir kısmının bilgisi dışında olmadığıdır. Bunun söylenmesi elbette çok zordur ama, Genel Kurmay eski başkanı emekli orgeneral Doğan Güreş'in bir gazeteci ile yaptığı söyleşide, Uğur Mumcu cinayeti hakkındaki soruya verdiği yanıt bu kanıyı doğrulayacak niteliktedir. Uğur'u kardeşi gibi sevdiğini söyle-

yen sayın general, katillerin neden yakalanamadığına ilişkin soruyu "Bu konuya hiç girmek istemiyorum" diye yanıtlamıştır. Bu yanıt, bu konuyu biliyorum ama söylemek istemiyorum anlamını taşımaktadır.

Ben yine de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bir hukuk devleti olduğu inancıyla, eldeki bilgiler ve bu dilekçemde ileri sürdüğüm görüşler doğrultusunda konunun değerlendirileceği ve bilindiğine inandığım suikast düzenleyicilerinin ortaya çıkarılacağı umudunu taşımaktayım.

Soruşturmanın çabuklaştırılması ve sonuçlandırılması için gerekli emrin verileceğinin inancı ve güvenciyle saygılar sunarım."

Güldal Mumcu'nun 1994 yılında Adalet Bakanlığına verdiği, DGM Savcısı Ülkü Coşkun'un soruşturmayı savsakladığını öne süren bu dilekçesi üzerine, Adalet Bakanlığı, Müfettişlerine olayı soruşturma emri verdi. Yapılan soruşturmanın ardından Adalet Bakanlığı Müfettişlerinin hazırladığı raporda, Ülkü Coşkun'un olayı savsakladığı sonucu ile disiplin cezası tayini gerektiği kararına varıldı. Ancak, Ülkü Coşkun asker olduğu ve özlük hakları Milli Savunma Bakanlığına bağlı olduğu için bu kararın, Milli Savunma Bakanlığı tarafından uygulanması gerekti. Milli Savunma Bakanlığı, bu kararı uygulamayarak, soruşturmaya yer olmadığına ve dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verdi. Bunun üzerine, Askeri İdari Mahkemesine, savcı Coşkun'a verilen bu disiplin cezası tayininin uygulanması istemiyle dava açıldı. Davanın sonunda, bu kararın uygulanmayacağı belirtildi, nedeni ise devlet sırrı olduğu gerekçesiyle açıklanmadı.

Bir milyon imzalı dilekçe

1995 yılında, Uğur Mumcu'nun katillerinin bulunması için toplanan 1 milyonu aşkın imza, Türkiye Barolar Birliği bünyesindeki Mumcu Cinayetini İzleme Komisyonu tarafından TBMM Başkanlığı'na sunuldu.

Türkiye Barolar Birliği Başkanı ve "Uğur Mumcu Cinayeti Komisyonu" üyesi Önder Sav, Komisyon üyeleri adına yaptığı konuşmada, cinayetin üzerinden iki yıl geçmesine rağmen katillerin bulunamadığını ve hükümet yetkililerinin canilerin bulunacağı yönündeki sözlerinin havada kaldığını vurguladı.

Savcının şüpheli ölümü

Ülkü Coşkun'un, Ankara 2 No'lu DGM Yedek Hakimliği'ne atanmasının ardından, DGM savcısı Kemal Ayhan, cinayeti araştırmak-

la görevlendirildi. Savcı Kemal Ayhan, 26 Haziran 1995 evinde ölü olarak bulundu.

Güldal Mumcu, savcı Kemal Ayhan'ın "evinde ölü bulunması" üzerine, Ankara DGM Savcılığı'na yaptığı yazılı başvuruda, "soruşturma dosyasının fiili ve hukuki şansızlıklar zincirinden kurtarılamadığı"nı vurguladı. İkinci savcı Ayhan'ın "şaibeli ölümüne" de dikkat çekilen metinde, şöyle dendi:

> "Bilindiği gibi, eşim Uğur Mumcu'nun 24 Ocak 1993 tarihinde öldürülmesinden sonra başlatılan soruşturma, halen devam etmektedir. Öldürülenin eşi, hukuken de soruşturmada müdahi olmam sıfatıyla, soruşturmanın hangi aşamada olduğunu öğrenme ve bilme hakkım vardır. Maalesef dosyamız, bir fiili ve hukuki şansızlıklar zincirinden kurtarılamamıştır.
>
> Soruşturmayı yürüten ilk savcı Ülkü Coşkun'un, ceza hukukuna ve usule sığdırılamayacak ihmali nedeniyle önemli bir zaman yitirilmiştir. Bilindiği gibi, anılan savcı hakkında, Uğur Mumcu dosyasındaki tutumu nedeniyle Adalet Bakanlığı müfettişleri tarafından yapılan soruşturmada, 'Disiplin Cezası Tayini' verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.
>
> Daha sonra dosyanın verildiği savcı Kemal Ayhan, 26 Haziran 1995 tarihinde evinde ölü bulunmuştur. Uğur Mumcu dosyası gibi tüm toplumun ve hukuk camiasının dikkatle izlediği bir soruşturmayı yürüten savcının ölümünde; ölüm sebebini tıbben ve hukuken tam, tartışmasız ve şaibesiz olarak ortaya koyacak olan otopsinin yapılmamış olmasını, yetkililerin bağışlanamaz bir kusuru olarak gördüğümü belirtmek istiyorum. Bu konuda kamuoyu vicdanı da tatmin olmamıştır. Kusurlular hakkında talepte bulunma hakkımı da saklı tutuyorum..."

Güldal Mumcu, çocukları Özgür Mumcu ve Özge Mumcu, İçişleri Bakanlığı aleyhine, Uğur Mumcu'yu gereğince ve hatta hiç korumayarak, taşıdıkları sorumluluğu yerine getirmedikleri gerekçesiyle, uğradıkları maddi ve manevi zararın karşılanması için dava açtılar ve bu davayı kazandılar.

TBMM Uğur Mumcu Cinayetini Araştırma Komisyonu

14 Ocak 1997 tarihinde, TBMM'de Uğur Mumcu Cinayetini Araştırma Komisyonu kuruldu. Komisyon, görevini 4 Haziran 1997'de tamamladı.

Uğur Mumcu Cinayetini Araştırma Komisyonu'na ulaşan ilk bilgiler, dikkatleri Susurluk çetesinin üzerine çekiyordu. Komisyona bilgi veren Jandarma İstihbaratçısı Astsubay Hüseyin Oğuz, Uğur Mumcu

cinayetinin Alaattin Çakıcı, Korkut Eken ve Ahmet Cem Ersever tarafından planlandığını, "Şişko Tekin" diye bilinen Tekin Coşkuner tarafından gerçekleştiğini söyledi. Hüseyin Oğuz, Tekin Coşkuner'in uzaktan kumandalı oyuncak bir araba ile yerleştirdiği bombayı uzaktan kumanda ile patlattığını savundu.

Yapılan araştırmada, ülkücü mafya liderlerinden Alaattin Çakıcı'nın, Mumcu cinayetinin işlendiği günlerde Ankara'da olduğu ve Başbakan Yardımcısı Tansu Çiller ile aynı otelde kaldığı tespit edildi. Çakıcı'nın, Mumcu cinayetinin işlenmesinden iki gün önce Ankara Oteli'ne yerleştiği ve cinayetin işlendiği gün otelden ayrıldığı belirlendi. 22-23 Ocak 1993 tarihli otel kayıtlarına göre Alaattin Çakıcı 806 nolu odada kalmıştı.[17]

Aynı günlerde, yazar Ümit Oğuztan, Uğur Mumcu, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis ve JİTEM Komutanı emekli Binbaşı Ahmet Cem Ersever'in bir devlet sırrının ortaya çıkmaması için öldürüldüğünü öne sürdü. Oğuztan, bu üç cinayetin işlenmesine neden olan gelişmeleri, yer ve zaman belirterek adeta bir film senaryosu gibi anlatıyordu:

Ürperten senaryo

"Tarih: Ocak 1991

Yer: MKE (Makine Kimya Endüstrisi)

MKE yetkililerinin eline geçen mesaj ilginçtir. Çünkü 100 bin adet silahın üzerinde seri numaralarının 'çok gizli' yürütülecek bir işlemle silinmesi isteniyordu. Alışılagelmiş bir emir olmadığından yetkililer, 'emir tekrarı' istedi. Gelen ikinci emrin ardından faaliyete geçen yetkililer fabrikada çalışanlar içinden güvenilir dokuz kişi seçip, 'Biz bu silahları bir kuzey ülkesi için fason ürettik, ama damgalanması ve numaralanması gerektiğini unuttuk' diye yönlendirilip dört gecelik çalışmayla silahları hazırlattı.

Birkaç gün sonra MKE'ye 11 kamyon eşliğinde gelen üst düzey bir subay, 'Ben JİTEM komutanıyım. Silahları ve size gelen yazılı emri almaya geldim' dedi. MKE yetkilisi, silahların hazır olduğunu, 'yazılı emri' vermesinin ise mümkün olmadığını söyleyince, kendisini JİTEM komutanı olarak tanıtan subay, elindeki dosyadan bir başka 'yazılı emir' çıkarıp gösterdi ve emri geri aldı, silahları 11 kamyona yükleyip MKE'den ayrıldı.

Tarih: 15 Ocak 1991

Yer: Irak sınırı

Tanık: JITEM sorumlusu Albay D.C.K

[17] *Cumhuriyet*, 26 Şubat 1997.

Irak sınırında 700 kadar PKK militanı, Albay D.C.K. komutasındaki kuvvetlerce sarılmışlar, kaçacak küçük bir delik dahi bırakılmamıştı. Albay son darbeyi vurmak üzere geçecekti ki, 'Ankara bağlantılı' bir telsiz emri geri çekilmelerini deklare etti. Beyninden vurulmuşa dönen komutan hayatında belki de ilk kez bir emre itiraz ediyordu. Ancak, telsiz emri 'geri çekilin' diyordu. Ve öyle de yapıldı.

Tarih: 16 Ocak 1991

Yer: Irak sınırı

Tanık: Albay D.C.K

Albay D.C.K.'ye gece gelen gizli bir emir, bir gün önce 'geri çekilin' emrinin nedenlerini kavramasına yol açtı. Sınırdan kamyonlarla silah sevkıyatı yapılıyordu. Sevkıyatın sağlıklı biçimde gerçekleşmesini sağlayan, 'yazılı emirlerin' olduğu dosyayı incelediğinde şaşkına dönmüştü. Söz konusu dosya, daha önce MKE yetkililerine giden 'yazılı emirler' dosyasıydı. O gece orada olup bitenleri bilen çok az sayıda asker vardı. İçlerinden birisi, bu dosyanın fotokopisini çekerek gazeteci Uğur Mumcu'ya gönderdi.

Deneyimli gazeteci Mumcu, eline geçen dosyada geçen bilgileri 'onaylatmak' amacıyla bazı yerlere telefon etmeye başladı. Ve hayatının hatasını yaptığını hiç düşünemedi... Dosyayı kendisine ulaştıran kaynak, bu gelişmeden haberdar oldu ve Mumcu'yu telefonla arayarak 'Ne yaptın sen?... Ölümüne mi susadın?' diye ikazda bulundu ve dosyayı unutmasını istedi. Ancak Albay D.C.K. de geç kalmıştı. Çünkü bugün çete olarak anılanlar 'kararlarını' vermişti.

Tarih: 23 Ocak 1993

Tanık: D.C.K.

D.C.K ısrarla Mumcu'yu arıyor, ama bir türlü ulaşamıyor. Gazeteye ve sekreterine 'notlar' bırakıyor. 'Hayati bir konu, onu mutlaka benimle görüştürmelisiniz' diyor. Ne yazık ki görüşme gerçekleşmiyor.

Tarih: 24 Ocak 1993

Yer: Ankara

Mumcu otomobilinin marşına basıyor ve bilinen bombalı suikast gerçekleşmiş oluyor.

Olay yerinde ve Mumcu'nun eşyaları arasında ise askeri yetkililerce gönderilen dosyanın fotokopileri bulunamadı. Bir süre sonra 'Celal Talabani'ye PKK'yı vurması için 100 bin adet silah gönderildiği' söylentisi yayıldı. Söylentinin ötesine geçmeyen bu sözler unutulup gitti. O günlerde kendisine sorular yöneltilen Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis, 'Konuşulacak şeyler zamanı geldiğinde konuşulur' demişti.

Tarih: 17 Şubat 1993

Bitlis Paşa, hiç beklenilmeyen bir uçak kazasında beraberindekilerle birlikte yaşamını yitirdi.

Tarih: 6 Kasım 1993

JİTEM Komutanı Ahmet Cem Ersever ölü bulundu."[18]

Bunun yanında birçok senaryo ortaya atıldı. Susurluk Araştırma Komisyonu'na bilgi veren Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkan Yardımcısı Hanefi Avcı, "Vicdanen yüzde yüz eminim, Mumcu cinayeti İran bağlantılı" dedi.

TBMM Uğur Mumcu Cinayetini Araştırma Komisyonu'nun 4 Haziran 1997 tarihli sonuç bölümündeki önemli saptamalar şöyleydi:

"Uğur Mumcu, ülkemizin yetiştirdiği uluslararası düzeyde üne ve değere sahip, araştırmacı-yazar bir gazetecimizdir. Çoğulcu parlamenter rejime, laik demokratik cumhuriyete, hukukun üstünlüğü ilkesine yürekten inanan bir demokrasi savunucusudur. Çok sevilen Mumcu'nun cenazesine katılan yüz binler bunun kanıtıdır.

Bu soruşturma yapılırken, son yıllarda Mumcu'nun teşhir ettiği çevrelere bakmak, doğru bir çıkış noktası olacaktır.

Mumcu laik-demokratik cumhuriyete inanıyordu, bunun için radikal İslamcı örgütler; ülkenin bölünmez bütünlüğüne inanıyordu, bunun için bölücü örgütler; devletin içinde yuvalanan ve mafya diye adlandırılan uyuşturucu ve silah kaçakçılığı yapanlar ile çeksenet tahsilatına bulaşan odakları her gün teşhir ettiği için bu tür organize suç örgütlerince öldürülmüş olabilir.

Daha farklı bir tez de, Mumcu'nun Türkiye'de oluşturulacak istikrarsızlıktan çıkarı olan ülkeler ve bunların istihbarat örgütlerince öldürülmüş olabileceğidir. Bütün bu tezler nihayet birer iddiadan ibarettir. Komisyonumuz, soruşturmanın bu çerçevede yeteri kadar genişletilmediği ve derinleştirilmediği kanaatindedir.

Bu nedenle komisyonumuz, sonuç bölümünde açıklanan gerekçelerle;

1. Soruşturmayı savsaklayan ve görev kusuru olan, DGM eski Başsavcısı Nusret Demiral ve DGM eski Savcısı Ülkü Coşkun,

2. Uğur Mumcu'yu koruma konusunda gerekli önlemleri almayan Ankara Valisi ve her kademede görev yapan diğer ilgililer,

3. 18.02.1993 tarihinde TRT'de yayımlanan Perde Arkası programına katılarak, görüş belirterek soruşturmanın gizliliğini ihlal eden kamu görevlileri,

[18] Cengiz Kuşçuoğlu, *Ürperten Senaryo*, Milliyet, 28 Şubat 1997.

4. 20.09.1993 tarihinde yayımlanan Ateş Hattı programına tanık Ayhan Aydın'ı götürerek soruşturmanın gizliliğini ihlal eden güvenlik görevlileri,

5. Tutanakta tahrifat yapan ve imha tutanaklarını tanzim eden İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polislerle diğer ilgili ve görevliler hakkında inceleme, araştırma ve gerekli soruşturmanın yapılması uygun olacaktır.

Yüce Meclis'in bilgilerine saygılarımızla sunarız."

Duvar...

Emniyet Genel Müdürlüğü görevini üstlendikten yaklaşık iki ay sonra Mehmet Ağar, Güldal Mumcu'yu evinde ziyaret etti.

Uğur Mumcu'nun avukatı Emin Değer'in de bulunduğu bu görüşmede, Güldal Mumcu soruşturmadaki aksaklıkları gündeme getiriyor ve özellikle İstanbul'da ele geçen İslami Hareket Örgütü militanlarının yakalama tutanağındaki tahrifatı eleştirerek, "Bu tutanaklar, olayın kapatılmak istendiği izlenimini yaratıyor" diyordu. Mehmet Ağar, bunun üzerine "Bunu polis memurlarının yorgunluğuna, insanlık haline vermek lazım. Çünkü tutanaklar sahte değil" karşılığını veriyordu. Emin Değer'in "Ben 43 yıllık hukukçuyum. Hiçbir savcı bu tutanakları delil olarak kabul etmez. Savcılar, bu tutanakları, davadaki taraflardan biri itiraz ederse, sahte evrak sayar ve soruşturma açar. Hukuk fakültelerinde, tutanak tahrifatı yapıldığı zaman, yanına 'silindi' diye yazılır ve 'düzeltilir' diye öğretilir. El yazılı tutanaklarda yapılan değişikliğin, alt tarafa not olarak konulacağı anlatılır." sözlerine Ağar, "ne yapayım" dercesine iki elini yana açıyordu.

Güldal Mumcu'nun "Görüyorsunuz, bir sürü yanlışlık üst üste dizilmiş, önümüzde bir duvar gibi duruyor" sözlerine Ağar, "Altından bir tuğla çekerseniz hepsi yıkılır" yanıtını verdi. Mumcu'nun "Çekin, o zaman" sözlerine karşılık "Yapamam, mümkün değil" diyen Ağar'a, Mumcu, "O halde çekilin, başkası yapsın" dedi. Ağar'ın yanıtı netti: "Onu da yapamam." Bunun üzerine Güldal Mumcu "O zaman çekerler siz de altında kalırsınız" dedi.

TBMM Uğur Mumcu Cinayetini Araştırma Komisyonunun suç duyuruları ve Uğur Mumcu'nun eşi ile kardeşleri tarafından 1999 yılında İçişleri Bakanlığına verilen dilekçenin, ardından Bakanlık, Uğur Mumcu Cinayetinden sonra kurulmuş olan olay yeri inceleme ekibi yetkililerine soruşturmanın yeniden gözden geçirilmesi talimatını verdi.

Mumcu suikastında ilk sürpriz gelişme, olaydan 6 yıl sonra DGM Savcısı Hamza Keleş'in komisyona da ifade veren "Acar" kod adlı Abdullah Argun Çetin hakkında "Mumcu'un öldürülmesine iştirak

ettiği ve bu amaçla oluşturulan çetenin üyesi olduğu" gerekçesiyle idam istemiyle dava açmasıyla ortaya çıktı. Ancak bu sefer de Abdullah Argun Çetin'in akli dengesinin yerinde olmadığı ileri sürüldü. Ankara 1 No'lu DGM'de 7 Ocak 1999 tarihinde yargılanmaya başlanan Çetin'in "akıllı olup olmadığının" araştırılması 1 yıl sürdü. Sonunda Çetin'in herhangi bir akıl hastalığı ve akıl zayıflığı olmadığı belgelendi.

Ancak bu süre içinde Cumhuriyet gazetesi yazarı Prof. Ahmet Taner Kışlalı, 21 Ekim 1999 tarihinde Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde vereceği derse gitmek üzere arabasına bindiği sırada sileceğe yerleştirilen bombanın patlaması sonucu yaşamını yitirdi. Önceki cinayetler aydınlatılamadığı gibi faili meçhul cinayetlere bir yenisinin daha eklenmesinin de önüne geçilememişti.

Cinayetin ardından polis, İran destekli şeriatçı Hizbullah terör örgütü üzerinde yoğunlaştı. Cinayetleri aydınlatan ilk ipuçlarına ise 17 Ocak 2000 tarihinde İstanbul-Beykoz'da Hizbullah'ın İlim grubuna yönelik hücre evine yapılan baskında ulaşıldı. Operasyon sırasında Hizbullah'ın liderlerinden Hüseyin Velioğlu öldürüldü. Evde bulunan CD ve belgeleri incelemeye alan polis, faillere yönelik operasyonlara 21 Şubat 2000 tarihinde başladı.

UMUT Operasyonu

Operasyona "UMUT" (Uğur Mumcu Uzun Takip) adı verilirken, cinayetlerin ardındaki örgütler de yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı. Bu örgütler İran gizli servisi SAVAMA tarafından eğitilen ve adları duyulmayan Kudüs Ordusu ve Tevhid Selam'dı. 6 Mayıs'taki operasyonda Tevhid Selam örgütünün üyeleri Yusuf Karakuş, Abdülhamit Çelik, Hasan Kılıç, Mehmet Ali Tekin, Muzaffer Dağdeviren, Mehmet Şahin, Fatih Aydın, Talip Özçelik ve Arif Tarı yakalandı. Dönemin İçişleri Bakanı Sadettin Tantan yaptığı açıklamada, gözaltına alınanlar arasında Mumcu'nun katillerinin de bulunduğunu bildirdi. Yusuf Karakuş ve Abdülhamit Çelik İstanbul'daki sorgularında suikastı bütün ayrıntılarıyla anlattılar. Ankara'ya getirilen Karakuş ve Çelik'e Mumcu'nun yaşamını yitirdiği evinin önünde de tatbikat yaptırıldı. Bu kişilerin ifadeleri doğrultusunda suikastların kilit isimleri Necdet Yüksel ile "Tekin"' kod adlı Ferhan Özmen'e ulaşıldı. Daha sonra yapılan açıklamalarda ise suikastın asıl faillerinin Yüksel ve Özmen oldukları bildirildi. Gözaltına alınan örgüt üyelerinin ifadeleri doğrultusunda Sincan'da cephanelik ortaya çıkarıldı. Burada yapılan aramada, Kışlalı suikastında kullanılan zaman ayarlayıcı "Serkisof" marka saat ile elektronik düzenek, 80 kilograma yakın C-4 patlayıcı ve bilyalar bulundu. Operasyonda ayrıca Prof. Dr. Muammer Aksoy cinayetinde

kullanıldığı belirtilen Baretta 7.65 çapındaki silaha da ulaşıldı.

Soruşturmayı yürüten DGM Savcısı Hamza Keleş, 11 Temmuz 2000 tarihinde 9'u idam istemiyle olmak üzere 17 sanık hakkında dava açtı. Mumcu'nun faillerini yakalamak amacıyla başlatılan, daha sonra ortaya çıkan bağlantılar üzerine Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı, Prof. Dr. Muammer Aksoy ve Doç. Dr. Bahriye Üçok cinayetlerine karışan 22 olayı kapsayan UMUT Davası'nın iddianamesinde, Uğur Mumcu'nun aracına konulan bombanın Ferhan Özmen tarafından yapıldığı belirtildi. İddianamede, bombanın Necdet Yüksel'in gözcülüğünde Oğuz Demir tarafından otomobile yerleştirildiği kaydedildi. İran'a kaçan bombacı Oğuz Demir'e ise hiçbir zaman ulaşılamadı. UMUT Davası'nın ilk duruşması Ankara 2 No'lu DGM'de 14 Ağustos 2000 tarihinde yapıldı. Abdullah Argun Çetin'in Ankara 1 No'lu DGM'de yargılandığı dava dosyasının da aralarında bulunduğu bazı dava dosyalarının birleştirilmesiyle sanık sayısı 24'e çıkan UMUT Davası, 7 Ocak 2002 tarihinde sonuçlandı.

Duruşmada Musa Koca, İsmail Koçhan, Şeref Dursun ve Adnan Yükdağ beraat ederken, örgüte yardım ve yataklık suçundan yargılanan Arif Tarı hakkındaki dava, 4616 Sayılı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin 1. fıkrasının 4. bendi gereğince kesin hükme bağlanması ertelendi. Tarı'nın 5 yıl içinde aynı cins veya daha ağır şahsi hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlemesi durumunda, davaya devam edilerek hüküm verileceği kaydedildi. Arif Tarı ifadesinde Mehmet Şahin ile Yusuf Karakuş'u 1991-92 yıllarında kendine ait arazide alabalık tesisi işletirken müşteri olarak tanıdığını, kendisine iddia edildiği gibi yasadışı örgütlere değil, devletin güvenlik güçlerine yardım ettiğini, 1993-94 yıllarında bulunduğu bölgenin Alay Komutanlığına çağrılarak, bölgedeki bazı köylerle ilgili jandarma ile çalışmak üzere görevlendirildiğini, bu görevin resmi bir yazı ile kendisine onaylatıldığını söylemişti.

Sanıklar Ferhan Özmen, Necdet Yüksel ve Rüştü Aytufan "anayasal düzeni değiştirmeye cebren teşebbüs" suçundan TCY'nin 146/1. maddesine göre ölüm cezasına çarptırıldı. Derviş Polat ile Yüksel Pekdemir'e örgüte yardım yataklıktan 3 yıl 9'ar ay ağır hapis cezası verildi. Mahkeme, Mehmet Ali Tekin, Abdülhamit Çelik, Muzaffer Dağdeviren, Fatih Aydın, Mehmet Şahin, Talip Özçelik, Hakkı Selçuk Şanlı, Mehmet Kasap, Mehmet Gürova, Adil Aydın ve Murat Nazlı'yı 12 yıl 6'şar ay ağır hapis cezasına mahkûm etti. Yusuf Karakuş'a 15 yıl ağır hapis cezası veren mahkeme, Hasan Kılıç'ı da örgütün yöneticisi olmaktan 18 yıl 9 ay ağır hapis cezasına çarptırdı. Abdullah Argun Çetin hakkındaki dosya ise cürüm işlemek amacıyla oluşturulan çeteye üye olma suçundan ağır cezaya gönderildi. 14 Ağustos 2000 tarihinde başlayan dava, yaklaşık 17 ay sonra 20 duruşmada karara bağlanabildi.

"İran'da eğitildiler"

Mahkemenin gerekçeli kararında, cinayetleri gerçekleştiren Kudüs Ordusu ve Tevhid Selam örgütlerinin İran bağlantıları da ayrıntılarıyla işlendi. Örgütlerin İran'dan silah ve mühimmat desteği aldıklarına dikkat çeken mahkeme, "Tüm eylemlerin amacı Türkiye'de kaos oluşturarak silah zoruyla anayasal düzeni yıkmak, yerine İran benzeri bir İslam devleti kurmaktır" görüşüne yer verdi. Kararda, 1979'da Ayetullah Humeyni'nin gerçekleştirdiği İslam devriminin ardından İran'ın devrim ideolojisini ülke içinde tamamen hâkim kılabilmek amacıyla dışarıda da kendisini devrimci hareketlerin doğal lideri ve hamisi kabul ederek küresel bir önderlik misyonu yüklendiği anımsatıldı. Sanıkların gruplar halinde defalarca İran'a giderek eğitim aldıklarına vurgu yapılan kararda, şöyle denildi:

> "İran'ın devrim ihracı politikası çerçevesinde ilişkiye geçtiği dosyamız sanıkları, 1980'li yıllarda gruplar halinde defalarca bu ülkeye giderek Devrim Muhafızları komutanlarından askeri ve siyasi eğitim almışlardır. İran'ın dış politikasında bir araç olan terörizm, mevcut potansiyelden yararlanılarak bu ülke tarafından bölgede kendine karşı en büyük rakip olarak gördüğü Türkiye'ye karşı sık sık kullanılmıştır."

Gerekçeli kararda İran gizli servisi SAVAMA ile Kudüs Ordusu örgütünün Türkiye'deki elemanlarına değişik kanallardan silah ve mühimmat desteği sağladıkları da belirtildi. Kararda, Türkiye'deki Tevhid Selam örgütüyle İran'daki Kudüs Ordusu örgütünün hedeflerinin aynı olduğu belirtilerek, İran'dan askeri eğitim alan tüm sanıkların Kudüs Ordusu ile organik bağları nedeniyle aynı statüde değerlendirildiklerine dikkat çekildi. Davanın temyiz istemi 13 Kasım 2002 tarihinde Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nde sonuçlandırıldı. Daire, sanıklar Derviş Polat ile Yüksel Pekdemir'e "terör örgütüne yardım ve yataklıktan" verilen 3 yıl 9 aylık hapis cezası ile Abdullah Argun Çetin hakkında "Mumcu'nun taammüden öldürülmesine feri olarak iştirak etmek suçunu işlemediği" gerekçesiyle verilen beraat kararını onadı. Daire, Mumcu'nun aracına bombayı yerleştiren ve Kışlalı suikastında gözcülük yapan Necdet Yüksel ile Kışlalı'nın aracına bombayı yerleştiren Rüştü Aytufan hakkındaki idam kararını, AB Uyum Yasası gereğince müebbet ağır hapse çevirdi. Yargıtay, cinayetleri gerçekleştiren İran güdümlü Tevhid Selam örgütü üyeleri Mehmet Gürova, Mehmet Kasap, Adil Aydın, Talip Özçelik, Hakkı Selçuk Şanlı ve Murat Nazlı hakkındaki hükümleri de onadı. Bu sanıklar "Türkiye'de mevcut anayasal düzeni silah zoruyla yıkıp, yerine din kurallarına dayalı devlet kurmayı amaçlayan silahlı çetenin sair efradı oldukları" gerekçesiyle 12 yıl 6'şar ay ağır hapis cezasına mahkûm edilmişti.

Yargıtay, 15 yıl ağır hapse mahkûm olan Yusuf Karakuş, 12 yıl 6'şar ay ağır hapis cezasına mahkûm olan Mehmet Ali Tekin, Abdulhamit Çelik, Muzaffer Dağdeviren, Fatih Aydın, Mehmet Şahin ile 18 yıl 9 ay ağır hapis cezasına mahkûm olan Hasan Kılıç hakkındaki kararları ise eksik soruşturma gerekçesiyle bozdu. Kararda bu sanıkların İran uyruklu Abbas Gulamzade'nin kaçırılması eylemine katılıp katılmadıklarının kuşkuya yer vermeyecek biçimde belirlenmesi gerektiğine işaret edildi.

Daire, Aksoy'u öldüren, Üçok'a bombalı paketi gönderen, Mumcu suikastına katılan ve Kışlalı'nın aracına yerleştirilen bombayı hazırlayan Kudüs Ordusu örgütünün yöneticilerinden Ferhan Özmen hakkındaki idam kararını ise Üçok ve Aksoy suikastları yönünden bozdu. 9. Ceza Dairesi, Özmen'in Kışlalı ve Mumcu cinayetlerine katıldığını ise kabul etti. Yargıtay, bozma kararına gerekçe olarak Muammer Aksoy'un öldürülmesinde kullanılan silahtan çıkan 3 kovanın aynı silaha ait olup olmadığının kuşkuya yer bırakmayacak şekilde tespit edilmemesi ve Üçok'a yönelik bombalı paketin gönderilmesi olayında kargo görevlisi Gülay Calap'ın duruşmada dinlenilmemesini ve Özmen ile yüzleştirilmemesini gösterdi. Kararda, Aksoy'un öldürülmesi sonrasında olay yerinden alınan ve tutanağa 3 adet "Geco" marka olarak geçirilen kovanların, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca emanet sırasına 3 adet "HP" marka kovan olarak geçirildiğine dikkat çekildi. Yargıtay, Ankara Merkez Kriminal Polis Laboratuvarı ve Adli Tıp Kurumu Fizik Balistik İhtisas Dairesi'nin incelemelerinin de HP marka kovanlar üzerinden yapıldığına dikkat çekti.

Yargıtay: Amaç şeri devlet

Yargıtay 9. Ceza Dairesi, kararında örgütlerin İran bağlantılarına da vurgu yaptı. Tevhid Selam örgütünün 1985 yılında yayına başlayan İstiklal ve Şehadet dergileri ve sonra da Tevhid ve Selam gazetesi çevresinde örgütlendiğine işaret eden Daire, bu örgütlerin İran devrimi metodunu benimseyen radikal dini fikirlere sahip olduğunu belirtti. Daire, örgütlerin amacının da Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinde şeri hükümlerle yönetilen İran benzeri bir İslam devleti kurmak olduğunu vurguladı. Yargıtay'ın kararında örgütlerin yaptıkları eylemler şöyle sıralandı:

> "İstanbul Harbiye'deki Suud-Amerikan Bankası'na bomba konulması, Suudi Arabistan Büyükelçiliği'nde görevli Abdulgani Bedevi'nin tabanca ile öldürülmesi, İngiltere Büyükelçiliği'nde görevli Hüseyin Osman'a ait araca ve Türk İngiliz Kültür Derneği'ndeki oto garajı önüne bomba konulması, Suudi Arabistan Büyükelçiliği'nde görevli Abdurrahman El Silebi'ye ait araca bomba

konulması, Suudi Arabistan Büyükelçiliği'nde görevli Abrurrezzak Keşmiri'ye ait araca bomba konulması, Türkiye Diyanet Vakfı Kitap Satış Mağazası'na bomba konulması, Bahriye Üçok'un bombalı paketle öldürülmesi, Irak Büyükelçiliği'nde görevli Kayıs Ali Hüseyin'e ait araca bomba konulması, ABD yurttaşı Victor Marwick'in aracına bomba konularak öldürülmesi ve Mısır'ın Ankara Büyükelçiliği'nde görevli Abdullah Hüseyin Kurabi'ye ait araca bomba konulması, Hürriyet gazetesi Ankara bürosu önüne bomba konulması, Hindistan Büyükelçiliği'nde görevli Yash Palkumar'a ait araca bomba konulması, İsrail Büyükelçiliği'nde görevli Ehud Sadan'ın aracına bomba konularak öldürülmesi, Uğur Mumcu'nun aracına bomba konularak öldürülmesi, Yugoslavya Konsolosluğu'nda görevli Zivarov Simiç'e ait araca bomba konulması, Yuda Yürüm'e ait araca bomba konulması, Çankaya'daki elektrik trafosuna bomba konulması, Ahmet Taner Kışlalı'nın aracına bomba konularak öldürülmesi."

Suikastın ardındaki güçler...

um:ag Vakfı Başkanı Güldal Mumcu, eşi Uğur Mumcu'nun aramızdan alınışının 10. yılında, yalnızca tetikçilerin ortaya çıkarılmasının, siyasi suikastların tümüyle aydınlatıldığı anlamına gelmediğini vurgulayarak, "Cinayeti işleyenlerin ardındaki örgütlerin bağlantıları aydınlatılmadığı sürece hem devlet, hem de yurttaşların can güvenliği tehdit altında demektir" diye konuştu. Güldal Mumcu, "Sizce Uğur Mumcu'ya yönelen saldırı ve diğer suikastlar bir anlamda hâlâ faili meçhul mü?" sorusu üzerine ise şu yanıtı verdi:

"Bu suikastı gerçekleştirenlerin ardındaki güçler tümüyle ortaya çıkmadığı sürece, bu cinayetlerin hepsi faili meçhul bence. Sırf tetikçileri bulup, bunların arkasındaki yapılanmayı tümüyle ortaya çıkarmamak işin kolayına kaçmak olur.

Hatta işin siyasi yanını göz ardı etmek olur. Uğur'un ve diğerlerinin öldürülmeleri, sıradan, adi cinayet vakaları değildir. Olayların soruşturmalarını DGM üstlenmiştir. Demek ki, bu cinayetlerde devlet kendine yönelik bir tehdit olduğunu kabul etmiş. O zaman, devlet, kendi varlığına tehdit olarak işlenen bu cinayetlerin arkasında kimlerin olduğunu merak etmez mi? Geride kalan yakınlarına, işte tetikçiler, ardındakileri daha fazla sormayın deme hakkına sahip midir?

Cinayeti işleyenlerin ardındaki örgütlerin bu ülkedeki ve uluslararası bağlantıları tümüyle aydınlatılmadığı sürece hem devlet, hem de yurttaşların can güvenliği tehdit altında demektir. Ayrıca demokrasilerde, yurttaşların, bütün bu olayların ardındakileri bilme

hakkı vardır. Bu cinayetlerin arkasındaki yapı ve örgütlenmelerin ortaya çıkarılmasını isteme hakkına sahiptir.

Bütün bunlar ortaya çıkarılmıyor, söylenmiyor, açıklanmıyorsa o zaman demokrasi vardır denebilir mi?"[19]

Davaya, Yargıtay'ın bozma kararından sonra 2 No'lu DGM'de devam edildi. Ankara 2 No'lu DGM'nin kapatılmasının ardından Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'ne devredilen davada, karar, 28.07.2005 günlü duruşmada verildi.

Firari sanık Oğuz Demir'in dosyasının ayrılmasına karar veren mahkeme heyeti, Ferhat Özmen'in ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verip hiçbir indirim uygulamadı.

Mahkeme, Hasan Kılıç ve Mehmet Ali Tekin'i "silahlı çetenin özel görevli yöneticisi" suçundan TCK 314/1 maddesi gereği 10'ar yıl hapis cezası ile cezalandırılmasını karar verip, yasal artırım ve lehe olan indirimleri uygulayıp 12'şer yıl 6'şar ay hapis cezasına mahkum ettikten sonra 4959 sayılı "pişmanlık-topluma kazandırma" yasanın 4/C-2 maddesini uygulayarak, 6 şar yıl 3 er ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına karar verip tutukluluk hallerini kaldırdı.

Bunun yanında, Mehmet Şahin, Fatin Ayadın, Muzaffer Dağdeviren ve Abdülhamit Çelik'i "silahlı çetenin üyesi olmak" suçundan yeni TCK 314/2 maddesi gereği beşer yıl hapis cezası ile cezalandırılmalarına karar verip yasal artırım ve lehe indirim gerektiren maddeleri uyguladıktan sonra verilen 7'şer yıl 6'şar ay hapis cezasına 4959 sayılı yasanın 4/C-2 maddesini uygulayarak 3'er yıl 1'er ay 15'er gün hapis cezası ile cezalandırılmalarına karar verildi.

Yusuf Karakuş'un 314/2 maddesi gereği cezalandırılıp yasal artırım ve indirim nedenlerini uyguladıktan sonra 4959 sayılı yasanın 4/C-2 maddesinden de yararlandırılarak neticeden üç yıl dokuz ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, ayrıca daha önce almış olduğu 30 yıllık hapis cezasından şartla tahliye edildiği için, hüküm kesinleştiğinde, şartla tahliye kararının geri alınmasına, Ekrem Baytap'ın ise "silahlı çetenin özel görevli yöneticisi" suçundan 314/1 maddesi gereği 12 yıl hapis cezasına mahkum edip yasal artırım ve indirim uyguladıktan sonra pişmanlık yasasından yararlandırılmaksızın neticeden on beş yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, yattığı süre göz önüne alınarak tahliyesine karar verildi.

Verilen bu karar, kararın açıklanmasından sonra aynı gün, "usul ve yasaya aykırı" olduğu gerekçesi ile temyiz edildi.

Sanıklardan Dağdeviren, 2005 yılında tahliye olduktan sonra, silahlı saldırı sonucu kafasından vurularak öldürüldü.

---

[19] Işık Kansu, *Cumhuriyet*, 24 Ocak 2003

UMUT Davası'nda devletin ayıbı

Cezaevinde 5 yıl yattıktan sonra 2005 yılında tahliye edilen, UMUT Davası hükümlüsü, şeriatçı Selam gazetesinin Yazı İşleri Müdürü Mehmet Ali Tekin'e devlet yardımı yapıldığı ortaya çıktı.

Tekin, muhtarlıktan aldığı fakirlik belgesiyle Küçükçekmece Kaymakamlığı'na başvurdu. "Geçim sıkıntısı çektiğini" iddia eden Tekin'e Kaymakam Osman Hebiloğlu'nun onayıyla hemen 2 bin YTL'lik para yardımı yapıldı. Ancak, Tekin'in iddia edildiği gibi geçim sıkıntısı çekmediği ortaya çıktı. Başakşehir Konutları'nda lüks bir daireye sahip olduğu belirlenen Tekin'in ikamet ettiği bu daire kombili, asansörlü, bahçeli, kapıcılı ve bahçıvanlı. Tekin, parayı telefon borçlarını ödemek için aldığını iddia etti. Küçükçekmece Kaymakamı Osman Hebiloğlu ise yardım olayını doğrulayarak "Yardım yazısının altındaki imza bana ait. Bu kişinin UMUT Davası sanığı olduğunu bilmiyorduk" dedi.

Karar ikinci kez bozuldu

Davanın temyiz incelemesi, Yargıtay 9. Ceza Dairesince yapıldı. Bu kez dava dosyası 2006/1554 E. sayılı dosya numarasını aldı. Anılan daire 2006/6101 K. sayılı kararı ile temyiz incelemesi sonucu, sanıklardan; Ferhat Özmen hakkında verilen hükmün onanmasına karar verildi.

Ekrem Baytap yönünden eksik inceleme nedeniyle; Yusuf Karakuş ve Fatih Aydın yönünden ek savunma hakkı verilmediği nedeniyle; Abdulhamit Çelik'in talebi olmadığı halde 4959 sayılı yasadan yararlandırıldığı; Mehmet Ali Tekin, Hasan Kılıç, Yusuf Karakuş, Mehmet Şahin, Fatih Aydın ve Muzaffer Dağdeviren'in örgüt içindeki konum ve faaliyetleriyle uyumlu şekilde bilgi vermek suretiyle örgütün dağılmasına veya meydana çıkartılmasına yardım ettiklerine ya da bilgi ve destek vererek, yahut bizzat çaba göstererek örgütün amaçladığı suçun işlenmesine engel olduklarına dair yeterli delil bulunmadığı halde "pişmanlık yasasından" yararlandırıldıkları ve 5237 sayılı TCK 58. maddesinin uygulanması gerektiği, gerekçeleri ile yerel mahkeme kararını bozdu.

Yargıtay'ın ikinci kez bozma kararının ardından Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 13 Aralık 2007 yeniden görülmeye başlanan davada, esas hakkındaki görüşünü açıklayan Savcı Salim Demirci, bozmadan önceki mütalaasının gerekçesini aynen tekrarladığını söyledi. Demirci, Ekrem Baytap'ın "Anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs" suçundan müebbet ağır hapis, Mehmet Ali Tekin ve Hasan Kılıç'ın, "Silahlı terör örgütünde özel göreve haiz yöneticilik yapmak" suçundan 12 yıl 6 aydan 18 yıl 9 aya kadar hapis, Abdulhamit Çelik,

Fatih Aydın, Yusuf Karakuş ve Mehmet Aydın'ın ise örgüt üyeliğinden 6 yıl 3'er aydan 12 yıl 6'şar aya kadar hapisle cezalandırılmalarını istedi. Demirci, Hasan Kılıç, Ekrem Baytap, Mehmet Şahin, Fatih Aydın, Mehmet Ali Tekin ve Yusuf Karakuş'un, Eve Dönüş Yasası'ndan yararlanmak istemlerinin reddine karar verilmesini istedi. Mahkeme başkanı, sanıklar ve avukatlarına esas hakkındaki savunmalarını hazırlamaları için duruşmayı erteledi.

2008 yılına gelindiğinde dava halen sürerken Ferhan Özmen dışında tutuklu kalmadı.

Namus borcu

Uğur Mumcu'nun öldürüldüğü 24 Ocak 1993'ten karar duruşmasının yapıldığı 2005 yılına kadar 12 Hükümet, 14 İçişleri bakanı, 12 Adalet Bakanı, 4 DGM savcısının değiştiği ülkemizde, ne yazık ki, Uğur Mumcu cinayeti bütün bağlantılarıyla aydınlatılamadı.

Süleyman Demirel'in 49. hükümete başbakanlık ettiği dönemde gerçekleşen suikastın ardından devlet yöneticileri bu cinayeti aydınlatmanın "namus borcu" olduğunu söylediler. Ancak bu borç, ödenemediği gibi yeni cinayetlerle katlandı.

Cumhuriyet'in ödünsüz savunucusu Uğur Mumcu, yaşamı boyunca yazıları ve araştırmalarıyla, yılmadan ve usanmadan hepimizi düşündürmeye, aydınlatmaya ve uyarmaya çalıştı.Bir kişiye yapılan haksızlığı, bütün topluma yapılmış sayan Uğur Mumcu, kitlelere mal olmuş bir yazardı.

Uğur Mumcu, aydınlanma devrimini özümsemiş, ödünsüz bir devrimciydi. Düşünce ve davranışları bu değerlerden oluşuyordu. Mumcu'nun eğilmeyen bükülmeyen kalemi karanlık güçleri öfkelendiriyor, çileden çıkarıyordu. O, bir an olsun umutsuzluğa kapılmadı. En ön safta görevini üstlendi. Giderek toplumumuzun gözü, kulağı, beyni oldu. Mumcu, belgesiz ve bilgisiz hiçbir konu hakkında yazmadı. İşin kolayına kaçmadı. Tarikat - siyaset - ticaret ilişkilerini çözmek istiyordu. Biliyordu ki, bu ilişkiler ortaya çıkarılıp yok edilmedikçe, ülke huzura kavuşamaz, mutluluğun resmi yapılamaz. Bunun için okudu, araştırdı ve düşündü. Ona göre çağımızın en büyük suçu, haksızlıklara, adaletsizliklere, yolsuzluklara, halkın malını çalanlara, savaş kışkırtıcılığına karşı çıkmayarak susmaktı. Uğur Mumcu, bu suçu işlemediği için öldürüldü.

Sakıncalı Piyade

Özge Mumcu:

"Türkiye'nin canını yaktılar..."

Bir baba olarak Uğur Mumcu'yu bize anlatır mısınız?

Bana sorulduğunda zorlandığım soruların başında gelir. Babamı anlatırken çocukluğumun o sıcacık günleri aklıma gelir, mutluluğun güvenle harmanlandığı bir aile ortamında büyüdüm. Babamla olan anılarım ne yazık ki sınırlı ve sınırlı olduğu için de bir o kadar değerli.

Babam çok sevecen, sıcakkanlı, çocuklarını çok seven, ailesine ve dostlarına çok önem veren bir insandı. Bizleri imkânlarımızın elverdiği ölçüde şımartırdı. Bu şımartma sadece maddi yöne yansımazdı; bize ne yaparsak yapalım arkamızda olduğunu hissettirirdi. Eğer bir hata yapmışsak, ileride bizlere sorun çıkarmaması için o hatanın telafisini sağlayacak yolları bulurdu. Ama bunu da hatamızın ne olduğunu anlamamızı sağlayarak yapardı.

Aile dostlarımızın hâlâ anlattığı bir hikâye vardır. 7–8 yaşlarındayken çok ağır bir orta kulak iltihabı geçirdim. 45 güne yakın okula gidemedim. Tabi, bu dönemde doktor bana düzinelerce ilaç yazmış; bunların bir tanesi de acımsı bir şurup. Bu ilacın tadından çok rahatsızım ve içmemeye karar vermişim; öyle bir inat ki içirmeye kalktıklarında ağlamaya başlıyorum. Babam en sonunda benim bu halime dayanamıyor "İstemiyorsa kızıma içirmeyin" diyor. Tabi hastalığım daha ağır basıyor ve ben şurubu içmek durumunda kalıyorum.

Ağabeyimle benim iyi bir eğitim görebilmemiz için çok çalışırdı. Soyadımızdan dolayı devlet okulunda sıkıntı yaşayacağımız düşünürdü; o nedenle bütçemiz ucu ucuna yeterek bizi özel bir okulda okuttu. Bir ya da birden çok yabancı dil öğrenmemizi, büyürken de yeteneğimize göre hobiler edinmemizi isterdi. Ağabeyim gitar çalardı örneğin, hocası Ahmet Kanneci'ydi. Bense piyanoya yönelmiştim, hocam rahmetli Kamuran Gündemir'di. Ancak 24 Ocak'tan sonra piyanoyla aramıza derin bir uçurum girdi. En iyi dinleyicim babamdı çünkü. Yine de müzikle aram bozulmadı. Piyano çalmayı içim almasa da şan çalışmaya başladım, ama uzun yıllar sonunda.

Evimizde neredeyse her gün bir misafir olurdu. Çocukluğumun büyük bir kısmı gazeteciler, yazarlar ve sanatçılar arasında geçti. Hayatımın o döneminin bana büyük bir zenginlik kazandırdığını düşünüyorum.

En güzel günlerimiz dededen kalma yazlıkta yani Ayvalık'ta geçmişti. O yaz günlerinin tadını asla unutamam. Uzun aile sohbetleri,

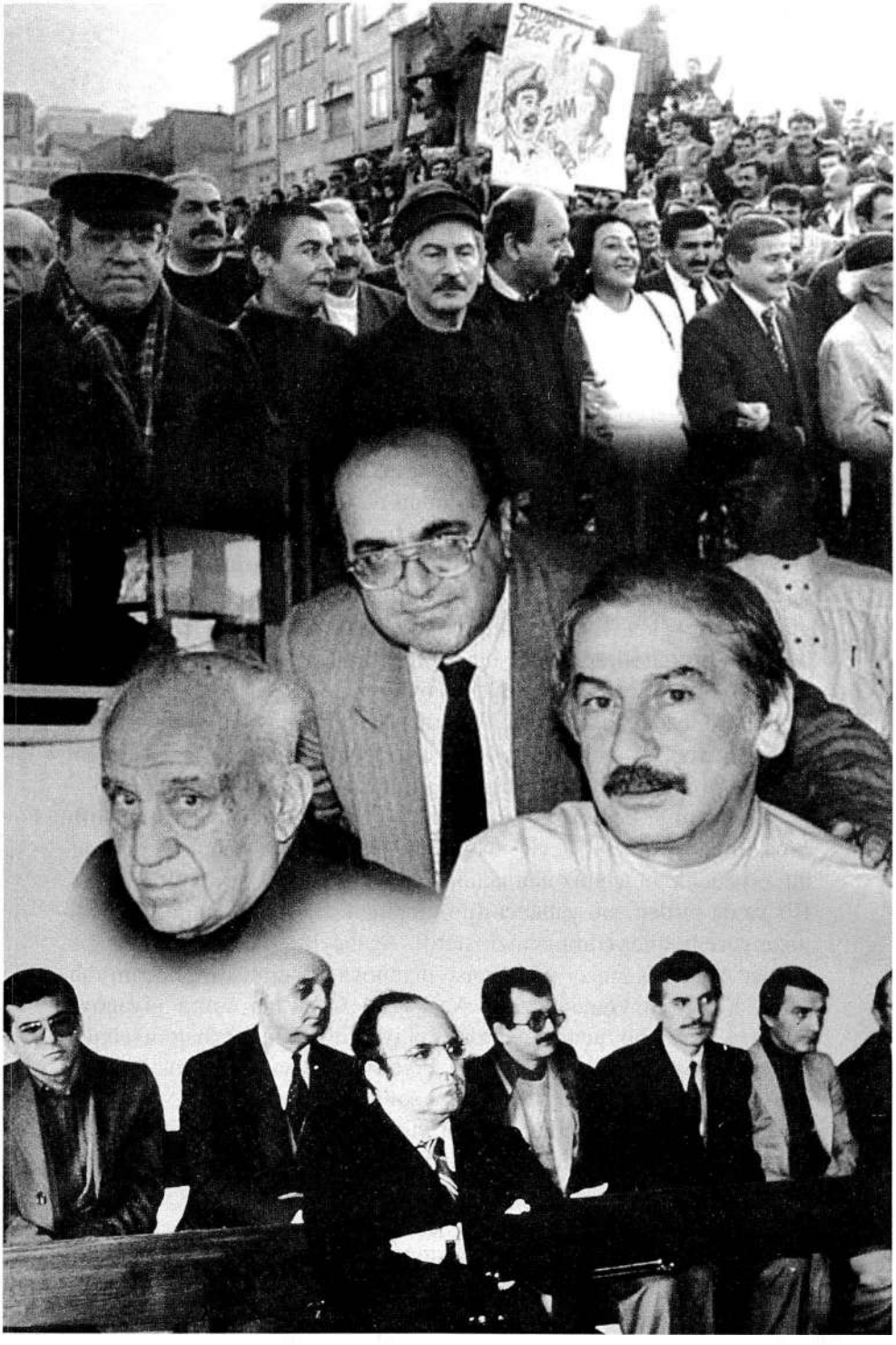
ZAM

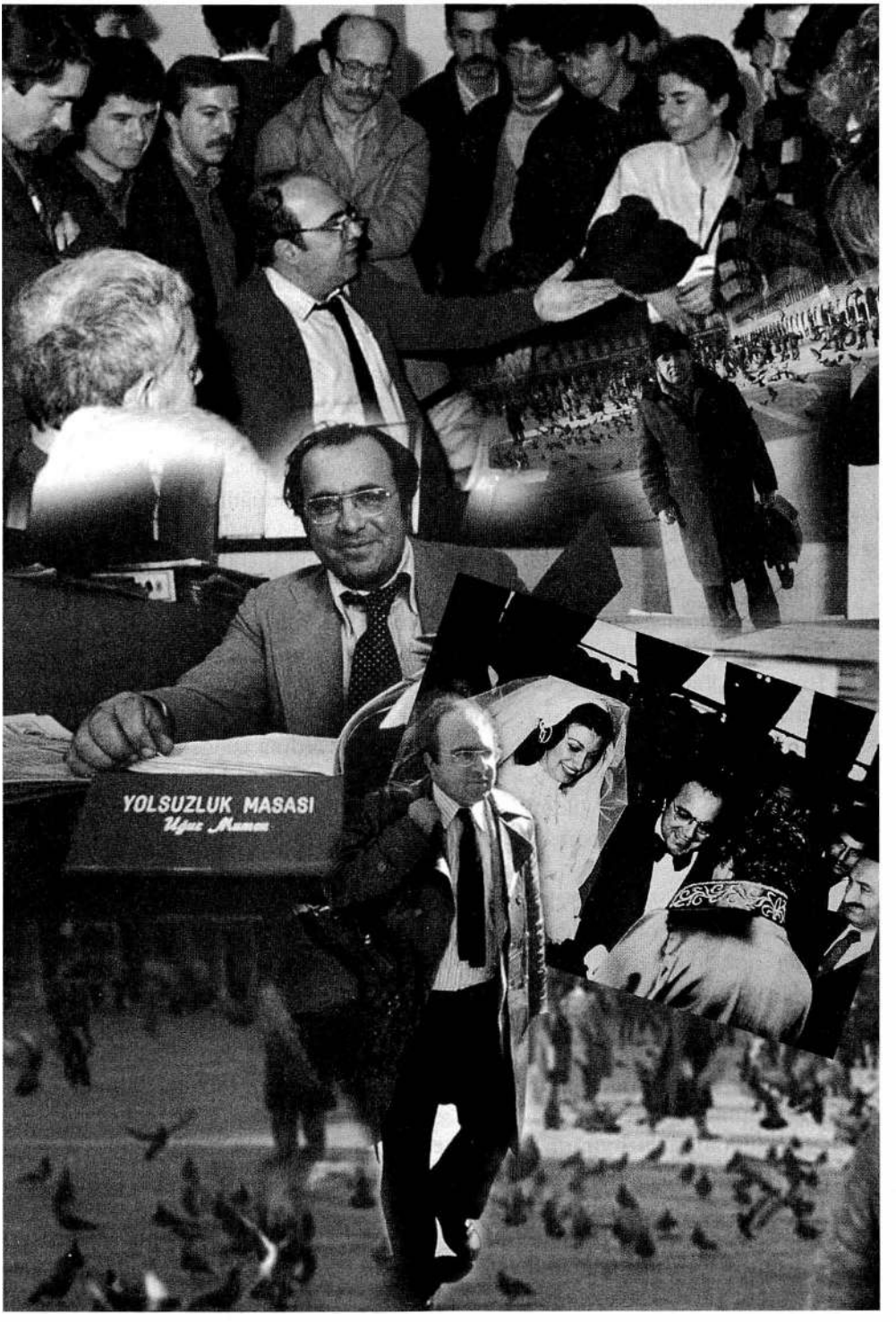
YOLSUZLUK MASASI
Uğur Mumcu

yüzme çabaları, doyurucu dost sohbetleri, Çamlık lokmaları, Cunda gezileri...

Babam evin bir kısmını kütüphane ve çalışma ofisine çevirdiğinden daha çok evde olurdu. Biz okuldayken çalışır, akşamüstü çayını mutlaka içer ve akşam yemeklerinde mutlaka beraber sofraya oturulurdu. O yemeklerde okulda yaşadığımız olaylardan ve günlük olaylardan konuşulurdu. Babam hepimizi güldürecek bir konu bulurdu mutlaka. Sofralardan yayılan şen kahkahalar hâlâ kulağımda...

Ağabeyim ufakken sarışın olduğundan adı "Sarı Paşa"ydı. Ben ise tamamen siyah ve kıvır kıvır saçlara sahip olduğumdan "Karaböcek" tim. İnsan geçmişe baktığında yaşanan kötü şeyleri de unutur ve güzelleştirir; arada ufak tefek olaylar olsa da tek söyleyebileceğim şu ki, çok mutlu bir aileydik. Bir yandan yaşananları daha zor yaptı, ama bir yandan da acıların üstesinden gelmeyi kolaylaştırdı. Annemin hep söylediği gibi acıyı bal eylememizi sağladı.

Tabii Türkiye'nin sıcak gündeminin hem çok içinde hem de çok dışındaydık. Ben o zamanlar çok küçük bir yaşta olduğum için dışarıda olan olayları ne kadar algıladım, tartışılır. 1988 yılında Papa, Ağca ve Mafya kelimelerini ve bu kelimelerin birbiriyle ilişkilerini biliyordum mesela. Ya da Gece Yarısı Ekspresi diye bir filmin önemli olduğunu ve bunun büyüklerin izlemesi gereken bir film olduğunu da. 12 Eylül'ü de, Özal'ı da, Kenan Evren'i de. Özal'a suikast girişimini de. Bir de o dönem Milliyet ünlü binaların projesini veriyordu ve bense Cumhuriyet'in hediye olarak "Anıtkabir" verebileceğini iddia ediyordum. Son dönemlerden hatırladığım ise birbiri ardına işlenen cinayetler ve gelen ölümler ve bu yaşananların babamı ne kadar etkilediği. Muammer Aksoy'un öldürülüşünü net hatırlıyorum ve de Bahriye Üçok'un. Aklıma babama da bir şey olabileceği 10 yaşlarındayken gelmişti.

24 Ocak 1993 günü aklıma geldiğinde hâlâ boğazıma bir yumru takılıyor. Olay olduğunda evde yalnızdım, annemle babam bir hasta ziyaretine çıkmıştı; ağabeyim ise Bulutsuzluk Özlemi konserine doğru yola çıkmıştı. Babam önden çıktı, annem beni tembihledikten sonra kapıyı kapatmıştı ki çok şiddetli bir patlama oldu. Evin yakınındaki trafo patladı sandım önce. Çünkü elektrikler gitmişti. Yan apartmandan insanların çıktığını görüyordum ama ben bir şekilde evde kaldım. Ve telefonlar çalmaya başladı. Net olarak İlhan Selçuk ve Arı İnan'la konuştuğumu hatırlıyorum, sayısız telefonda sayısız ses "Doğru mu?" diye soruyordu. Sadece bu iki isme sorabildim, "ne oldu?" diye, tabi ki hiçbir şey söyleyemediler. Ardından eve Hüseyin eniştem ve komşumuz Ayça geldi. Bir saat geçinceye kadar da kimse bana bir şey söylemedi. Ardından annem ve gözleri yaşlı dostlarımız geldi. Annem "Yiğit ol yavrum, baban öldü." dedi. Sadece 11 yaşındaydım.

Uğur Mumcu, eşi Güldal Mumcu, çocukları Özgür ve Özge ile.

Olaydan sonra neler yaşadınız?

Gidenin yerini hiçbir şey alamaz. Aile olarak çok büyük bir kayıp yaşadık. Ama özellikle de cenazeden sonra, babamın kaybının sadece bizim kaybımız olmadığını herkesin bu acıyı öyle ya da böyle bir şekliyle paylaştığını anladım. Bir kargaşa yaşadığımız kesin. Üstesinden gelmek kolay olmadı, o her zamanki yemek masasından bir tabağın gitmesi, gece yarılarına kadar yazı dizileri üzerinde çalışırken çıkan o printerın sesini duyamamak çok çok zor oldu. Yalnız büyük ailemiz ve aile dostlarımız her zaman yanımızda oldu. Vakıf kurulurken de, mezuniyet törenlerimizde de, gittiğimiz tatillerde de. O dönem gittiğim okulun öğretmenleri ve yetkilileri de çok anlayışlı davrandılar. O nedenle yaşadığım her şeye rağmen yine de şanslı olduğumu düşünüyorum. Ve bu soyadını taşımanın da bir şans olduğunu düşünüyorum. Yaşam yolunda çok göz önünde ve devamlı eleştirilmeye yol açsa da, iyi ki Mumcu'yum diyorum.

Uğur Mumcu'nun bu kadar sevilmesinin ve hiç unutulmamasının nedeni sizce nedir?

Gündem bugünü anlatır; yarın bir başka konu alır götürür bugün olanları ve biz daha geçmiş günü anlamadan yeni gündeki olayı tartışmaya başlarız. Olanı biteni anlamakta güdük kalırız ve analizlerimiz rakı masalarındaki genel geçer sözlerden ibaret kalır. Bugünümüzü belirleyen bir tarih olduğuna göre, bu tarihin aslında neyi şekillendirdiği çok önemli. 1990'lardaki Kürt sorununu inceleyen babam birkaç

adım geçmişe gitti ve "Kürt-İslam Ayaklanması" nın 1919–1925 yıllarındaki belgelerini çıkardı; bu belgelerde bugünü etkileyen öğe neydi onu araştırdı. 27 Mayıs 1960 tartışılırken, o dönemi anlatan mektupların peşinden gitti mesela "İnkılap Mektupları"ydı bu kitap ve bir dönemin nasıl yaşandığını ortaya koyuyordu. 1968'de meclise giren ve toplum üzerinden önemli bir gücü bulunan TİP'teki bölünmenin nasıl olduğunu hâlâ bu insanlar hayattayken araştırdı. "Aybar ile Söyleşi" ile "Bir Uzun Yürüyüş" bu şekilde ortaya çıktı. 1980'lerin bir projesi olan "yeşil kuşak" ile 12 Eylül sonrasında devletin şeklinde yaşanan tartışmaları kurcaladı ve derin bir araştırma olan "Rabıta" ile "Tarikat-Ticaret-Siyaset" çıktı ortaya. Baktı olmadı, bu liberalizm tartışmalarında çok ciddi görünüyor o zaman da "Liberal Çiftlik"i yazdı; belki gülerken anlaşılır diye. 1982 yılında yazdığı "Terörsüz Özgürlük" kitabına Nadir Nadi'nin yazdığı önsöz özetler belki de meramımı: "Sağlam hukuk bilgisi, temelli hukuk kültürü, ödün vermez cesareti, yorulmak bilmez çalışkanlığı ile Uğur Mumcu, her gün Türk toplumunun aksayan yanlarından birini ele almakta, böylece sorumlu yöneticileri uyarmaya gayret etmektedir. Yazılarında ele aldığı kişilere karşı Uğur'un hiçbir kişisel hesabı yoktur. Onlara toplumsal sorunlarımızın bir pürüzü diye bakar. Güçlü belgelere dayanmaksızın, kimseye ima yoluyla da olsa sataşmaz. Bir konuyu aydınlatmak, kanayan bir yaraya parmak basmak için kimi zaman günlerce belge peşinde koştuğu, dosyalar arasında gece yarısına kadar çalıştığı olur....Keskin bakışlı bir gözlemci, belgesel bir eleştiricidir o. Güçlü hukuk mantığını çok kez ince bir mizah çizgisi ile çerçevelediği için yazıları ne denli ağır olsa da okura ferahlık verir... Uğur Mumcu'nun yazıları bugün günceldir. Bunlar, yarınki kuşaklar hesabına, kuşkusuz ibret alınması gereken bir tarih dersi yerine geçecektir."

Sizce neden öldürüldü?

Babamın her kesimden çok seveni olduğunu biliyorum. Ve bu olayın ailemizin değil, Türkiye'nin bir dramı olduğu da ortada. Bir ülkede kırk yıl boyunca cinayetler işleniyor ve bu cinayetler her kesimden aydına, hukuk adamlarına, gazetecilere, profesörlere yönelmişse ve şu anda bir yönetim aracı olan siyasetin hali ortadaysa bunu sorgulamak, bu insanların neden öldüğünü gerçekten iyi bilmek gerekiyor. Bana neden öldürüldüğünü sorarsanız; Türkiye'nin karanlık kuytularda saklanmış gizemli ve çirkin gerçeklerini, ceplerini birbirine bitiştiren adamların kirli ilişkilerini ortaya çıkardığı, bütün bu gerçekleri belge ve bulgularla ortaya koyarken sarsılmaz bir teorik temele dayandırmasıdır. Yaşamının son döneminde, Kürt sorununu incelerken yaklaştığı belgeler ve ortaya dökülebilecekler bir kesimin canını çok kötü yakacaktı; onun yerine ailemizin ve tüm Türkiye'nin canını yaktılar.

Bugün, geriye baktığınız zaman olayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'ye çok büyük bir değerin kaybettirildiğini düşünüyorum. Objektif olarak yaklaşmam elbette zor; ancak O'nun gibi, bulgu ve belgelerle gerçeği ortaya çıkarıp ve ortaya çıkan gerçeklerle teorik çerçeveyi bu kadar kararında harmanlayan bir araştırmacı gazetecinin daha çıkabileceğini sanmıyorum. Günümüzde, birkaç bilgi kırıntısıyla yorum yapan ve daha da kötüsü bu bilgi kırıntılarını kendi siyasi görüşüne göre eğip büken çok gazeteci var. Babamın dediği gibi, "bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmak" daha da yaygınlaştı, hatta bir üslup oldu.

Uğur Mumcu, Türkiye için çok büyük bir kayıptır. Ancak yılların ardından -hamasi sözlere ve unutkanlığa sığınmak yerine- nasıl bir yöntemle gazetecilik yaptığı ve Türkiye'de neleri aydınlattığına bakmak gerekir. O zaman bir olan kayıp; binlerce kazanca ulaşır.

Temmuz 2008

Emin Değer:

"Onu çok arıyoruz..."

Uğur Mumcu'nun hem dostu hem de avukatı olarak, bize Uğur Mumcu'dan söz eder misiniz? En son ne zaman görüşmüştünüz?

Uğur Mumcu, dürüst, davasında inançlı, Türkiye'yi seven, Atatürk'e hayran, Atatürk'ün düşüncelerinden sapmayan bir Türk aydını olarak tanır ve severdim. Eğer bir konunun peşine düşmüşse onun her türlü belgesini bilgisini bulur, değerlendirir ondan sonra yazar ya da konuşurdu. Bir dava adamıydı Uğur Mumcu. Davası, Atatürk Cumhuriyeti'ni korumak kollamak ve onu adım adım değil, koşar adım geliştirmekti. Uğur'un kitaplarını okuduğunuzda bir şeyler ateşlenir içinizde. Onun bir yazısını okuyup da ona bağlanmamak mümkün değildi. Yazdıkları okuyanı mutlaka etkiler, yönlendirirdi. İnandırıcı, güven veren bir düşünce ve eylem adamıydı. Uğur bu nitelikte bir insandı.

Uğur Mumcu ile olaydan bir gün önce saat 12.35'te görüştüm. Ben onu aradım, 15-20 gündür görüşmüyorduk; özlemiştim, ne zaman görüşebileceğimizi sordum. "Hafta içinde ben sana uğrarım" dedi. Ama ertesi gün acı haberi aldık.

O gün, Uğur'la telefon görüşmemiz 30-35 dakika sürdü. Harp Akademisi'ndeki konferansını coşkuyla anlattı bana. Askerlerin nasıl kendisine ilgi gösterdiklerini, nasıl büyük bir ilgiyle onu dinlediklerini uzun uzun anlatırken, *"Biliyor musun Emin Ağabey, bir zamanların 'Sakıncalı Piyadesi'ni, 500 kurmay adayı subay, beş dakikadan fazla ayakta alkışladı."* dedi. Ne zaman Mumcu'yu ve o uğursuz günü anımsasam, o coşku dolu sesinin tonu yeniden işlenir belleğime.

- Uğur Mumcu'nun yaşamında çok önemli bir kilometre taşı olan 12 Mart döneminin yakın tanığıydınız, o dönemden bize söz eder misiniz?

12 Mart, tam bir darbe görüntüsünde olmayan, ama, gelişmeleri açısından incelendiğinde, hele ardılı 12 Eylül ve getirdikleriyle ele alındığında, emperyalizmin yönlendirdiği egemen istencin denetiminde gerçekleşen dört dörtlük bir darbe olduğu anlaşılır. 12 Mart Türkiye'deki aydınların kıyımıdır. Bu evrelerin hemen tümünde ABD'nin etkisi ve katkısı belgelenmiştir. Bir Johnson mektubu, Dickson Raporu, vb. ile, gençliğin sağ sol ayrımıyla birbirini suçlayıp savaşılmasının art alanı aydınlanmıştır.

Dickson Raporu'nda,[20] bu oyunun nerede başladığına ve nerelere kadar uzanacağına işaret edilmişti.

Raporda dikkati çeken üç önemli ana amaç vardır. Bunlardan biri raporda şu sözlerle yer alır:

"Bu sebeple herkes müttefiktir ki; bu tehlike muhalefetin tedrici şekilde parçalanmasını ve bütün arzulanmayan sonuçlarıyla birlikte sol ve sol eğilimlerin benzeri bir birlik yaratmasını önlemek üzere, boğulmasını tahrik eder ve hatta bizi buna zorlar"

İkinci amaç, şöyle açıklanır:

"Diğer taraftan çok müessir, tarafsızlaştırma çabalarının daha başarıyla uygulanmasının müşterek gayretle sağlanması gerekli görünmektedir.(...) rejime sadık olmayan devlet memurları ve subaylardan en tehlikelileri bir program dahilinde tasfiye edilmelidir.

Üçüncü amaç,

"27 Mayıs'ın getirdiği Anayasa'nın bazı maddeleri Tabii Senatörlük Müessesi ve benzeri diğer problemler gibi, kanuni sistemin bazı hukuki aykırılıklarının düzeltilmesi usul ve imkanları da, rejimin gelecekteki emniyetini garanti edecek bir tedbir olarak düşünülmektedir."

Bu amaçlara ulaşmak, önce 12 Mart'ta denendi. İstenenler tam gerçekleştirilmediği için, 12 Eylül'e taşınan program, Atatürkçülük perdesine bürünerek uygulandı; hem de Kemalizmi kendine bayrak yapan 12 Eylül kadrosunun alkışları arasında!

"Uğur Mumcu ve 12 Mart"[21] adlı kitabımda bunu uzun uzun anlattım.

12 Martın göz gözü görmez günleriydi. Sistem, aydınların ve halkın tepesine balyozu olanca gücüyle indiriyordu.

Uğur tutuklanmış, Mamak Askeri Ceza ve Tutukevine konulmuştu. Mumcu'nun ablası ve ağabeyi de avukattır ama, bir başka avukat ararlar Uğur'un savunulması için. Uğur güvendiği kimi adlar verir, umutla giderler. Yıldırım Pekkan dışında, Uğur'un savunmanlığını almak istemez gittikleri meslektaşları; kapılar yüzlerine kapanır.

Uğur Mumcu, düşünceleriyle bize katkısı olan bir yazardı. Görüşleri bize yakın olan "Türkiye İçin Devrim" dergisi yazarlarındandı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Kürsüsünde de asistandı. 12 Mart öncesi yüz yüze gelmedik, onu yazılarından tanıyordum. Bir Kemalist olarak sevgim vardı kendisine.

Bir gün, bir arkadaşım telefonla, Uğur Mumcu'nun yakınlarının bana geleceğini söyledi. *"Bekliyorum"* dedim. Ablası Beyhan Gürson

---

[20] Dickson Raporu 1966 yılının Temmuz ayında, Tabii Senatör Haydar Tunçkanat tarafından Cumhuriyet Senatosu'nda açıklanmıştır. Dickson, 1963-1966 yıllarında Türkiye'deki ABD Yardım Kurulunda görev yapmış CIA ajanı bir Albaydır.

[21] M.Emin Değer, *Uğur Mumcu ve 12 Mart, Geriye Dönüşün İlk Adımı*, **um:ag** Kitapları, 2. Baskı, Ankara, 2002.

ve ağabeyi Ceyhan Mumcu geldiler. Uğur'un savunmanlığını alıp alamayacağımı sordular. Duraksamadan *"Elbet,"* dedim, *"onur duyarım savunmaktan."* Saklanamayan bir sevinç içinde ayrıldılar.

Uğur Mumcu, savunmanlığını üstlendiğimi öğrendikten sonra, duygularını şu birkaç satırlık mektupla iletmişti:

"Emin Ağabey, davamı kabul ettiğinizi dün akşam öğrenebildim. Şimdiden teşekkürler. Dostlar, ancak böyle günlerde belli oluyor.

Cezaevinin duvarları turnusol kâğıtları gibi, Herkesin rengini ve kişiliğini ortaya koyuyor."

Mektup daha ilk satırlarında anlam yüklü bir mesaj taşıyordu. Bu mesajın anlamını sonradan öğrenecektim. Uğur'la ondan sonra çok yakın arkadaşlığımız oldu. Basın davalarını ben izledim, kaybettiğimiz dava pek olmadı.

Uğur Mumcu gerçekten suçsuzdu. Normal koşullarda ne dava açılırdı, ne de yıllarca suçlu sayılarak yargılanmaları söz konusu olurdu. Ne yazık ki, koşullar, Ankara Hukuk Fakültesinin kariyere soyunan başarılı asistanını önce tutuklatmış, sonra Patnos dağlarında Sakıncalı Piyade olarak halk çocuklarıyla yurt hizmetine yollamış ve daha sonra da, "sen suçlu değildin" demişti. Pek çok 12 Mart mağduru gibi, onun da yazgısı değişivermişti.

Uğur Mumcu neyle suçlandı?

Bu sorunun yanıtı dava süresince, suçlamanın Türk Ceza Yasasının değişik hükümlerine uydurulmaya çalışılması nedeniyle hiçbir zaman tam olarak verilemedi. Nedeni Uğur Mumcu'nun, yerleşik ceza sistemimize göre yargılanmasını gerektirecek bir eyleminin bulunmamasıydı. Ama "özel savaş" hükümlerine, kontrgerilla kafasına göre suçlanan, Uğur'un dünya görüşüymüş. Suçlanan, Kemalizmmiş!

Bunu da açıkça suç sayamıyorlardı. "Sen Kemalist görüşlüsün, bu görüş suçtur" demek zordu. Kemalizmin değişim ve devrimci özünü de doğrudan suçlamak kolay değildi. Ama değişim, evrim isteyenlere de meydan boş bırakılamazdı. Bu nedenle devrimden söz edenlerin "komünist devrim"i amaçladıkları, bu gibilerin komünizme hizmet ettikleri, hem MİT, hem de emniyet görevlilerine ders olarak okutuluyordu. Ayrıca emniyet görevlilerimizin de Amerika'da eğitildikleri düşünülürse, 12 Mart sorgulamalarının kaynağı ve gelişmeleri anlaşılabilir. ABD'deki eğitimin asıl amacı, *"Sistemin evrimi için girişimlerin, özgürlük, bağımsızlık ve değişim isteyenlerin"* komünist sayılarak sorgulanması için polisin hazırlanması, yani indoktrine edilmesiydi.

Uğur'un nasıl suçlanacağının bilinememesi nedeniyle, sözde suç sayılan eyleme Ceza Yasasında yer bulabilmek için verilen uğraşları sonucunda dava, 14 Nisan günlü iddianameyle açıldı. 7 Haziran günü

de sorgu ve savunma için duruşmaya geçildi. İddianamedeki suçlamalardan biri şöyleydi:

"Bir konuşmasında Amerikan emperyalizmi ve onun işbirlikçisi iktidara çatarak devrimlerin durdurulamayacağını.. söylemiştir. Sanığın durdurulamayacağını iddia ettiği devrim, *'komünist devrim'* dir.

Savcıya göre Uğur Mumcu, bu sözlerle TCY'nin 142. maddesini ihlal etmiş, Komünizmi övmüştü! Uğur Mumcu bu suçlamayı, mahkemedeki ilk sorgusunda şöyle yanıtladı:

"Ben Kemalist devrimciyim. Devrimcilik görüşüm budur ve bu sözcüğü Kemalist devrimci olarak kullanırım. Bu hususta yüzlerce yazı yazmışımdır."

Uğur olayları yaşamın gerçeklerine göre değerlendirmiş ve onu yenmek isteyenler, onun karşısında yenik düşmüşlerdir. Uğur Mumcu kendini savunurken, hukukun ana ilkelerini savunuyor ve böylece düzeni yargılıyordu. Onun engin bir tarih bilinciyle ulusal Kurtuluş Savaşımızı değerlendiren sözlerinin suç sayılmasının nedenini yıllar sonra anlayabilecektik.

Uğur Mumcu sizce neden öldürüldü?

Uğur Mumcu'nun dünya görüşünün ve toplumsal bilincinin temelinde, yaşamının her döneminde esin aldığı Kuvayımilliye ruhu vardı ve elbet bu niteliğiyle emperyalist sistemin hedefindeki bir aydın idi.

Uğur Mumcu yurtsever olduğu için, halkını sevdiği için, doğruyu savunduğu için, gerçekleri görmekle kalmayıp halka anlattığı için öldürüldü. Önce suç yokken suçlandı. Bu bir uyarıydı. Olmadı. Susmadı Mumcu. Evet suçu yoktu Uğur'un, susamazdı. O çağının tanığı bir aydın olmanın onuruyla yaşadı.

Uğur'un özellikle, toplum ve gençlerin üzerinde korkunç etkisi vardı, gençleri toplumu bir dava için peşine takıp götürebilecek nitelikte bir insandı. Ama onları hiçbir zaman peşine takmayı düşünmedi. Konuşmaları büyük bir ilgiyle dinleniyor, yazıları merakla okunuyordu. Gittiği yerlerde mutlaka insanları etrafına topluyor onlarla ülke sorunlarını tartışıyordu. Genç bir yazarın toplumda yarattığı bu etki, ileride bir hareketin liderliğine dönüşebilirdi, gerçi Uğur Mumcu böyle bir düşüncede değildi ama, böyle düşünmüş olabilirler.

Uğur'un yazdıkları yalan değildi doğruydu, yazdıkları belgeseldi. Toplumu düşünceleriyle bir yöne sevk eden insanlar bizim gibi ülkelerde yaşatılmaz.

Bir başka deyişle, "*Neden Uğur Mumcu?*" sorusunun yanıtı, onun ulusal bilinçle soyunduğu antiemperyalist savaşımında, mesleğinin gereklerini, meslek etiğine aykırı düşmeyen bir yöntemle ve bilinçle yapmasında aranmalıdır!

Olaydan hemen sonra oluşturulan 'Uğur Mumcu Cinayetini İzleme Kurulu'nda bulundunuz. Bu kurulun çalışmalarından bize söz eder misiniz?

Bu kurulun çalışmalarında bir aşama kaydedilemedi. Olamazdı da. Çünkü bu kurul içinde yer alan bir kişi MİT mensubuydu. Ben o adama güvenmediğim için kuruldan ayrıldım. Kurul daha sonra Barolar Birliğine devredildi. Ben neden devredildiğini bilmiyorum.

Soruşturma ve dava süreciyle ilgili görüşleriniz neler?

Uğur Mumcu'ya yönelik saldırıyı duyar duymaz olay yerine gittim. Çok kalabalıktı. İnsanlar olay yerinde dolaşıyordu. Kimileri yerden, apartmanların alt kat pencerelerinden, ara yerlerden bir şeyler topluyordu. Bir yandan da çalı süpürgesiyle ortalık temizleniyordu. Orada bulunan yetkilileri sert bir dille uyardım, olay yerine kimsenin girmemesi gerekir, dedim.

Sonradan o gün orada yapılanları anımsadığımda, hukukun kanıt toplama kurallarına uyulmadığını, böylece kanıtların karartılması için sanki özel bir çaba harcandığını düşünmeye başladım. Kanıtların toplanmasında o hukukdışı yöntem önlenebilseydi, soruşturmanın yazgısı elbet başka olurdu.

Olay yerinde Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısı Nusret Demiral'ı, tutanak tutarken gördüğümü anımsıyorum. Sonradan dosyayı incelediğimde yarım sayfalık tutanak tutup kanıtların toplanmasını güvenlik güçlerine bırakarak ayrıldığını öğrendim. O alandaki parçaların gelişigüzel toplanması, süpürgeyle temizlik, yetkili savcının görevini bırakarak gitmesi; soruşturmanın günümüze uzanan gelişmelerine bakarak değerlendirildiğinde, olayın aydınlanmasını önlemenin ilk adımıydı. Yani daha o anda, Uğur Mumcu suikastı olayının çözümünü önleyici, önlemler uygulamaya konulmuş demek yanlış olmaz. Sanki önceden tasarlanmış bir kanıtları yok etme projesi uygulanıyordu. Bu olay sıradan bir ölüm de olsa, soruşturma yetkisi savcınındı ve olay yerine gelen savcı görevini bırakıp gidemezdi!

Uğur Mumcu olayında, bu ilk hukukdışı olgunun geleceğin habercisi olduğu nedense düşünülmedi.

4-5 duruşmaya girdim. O duruşmalarda davadan sonuç çıkmayacağını anladım. Davada karar verildi ama gerçeği yansıtmadığı kanısındayım. Mumcu cinayeti içinde CIA var ama, buradaki maşaları kim? Ben doğru tespit yapıldığına inanmıyorum. Bir şey söyleyemeyeceğim.

Uğur Mumcu cinayeti tüm yönleriyle aydınlatılamadı, bunun nedeni sizce nedir?

24 Ocak 1993'e sadece beş ay kala, dönemin MİT Müsteşarı Korgeneral Teoman Koman devletin 'şeffaflaşma politikası' çerçevesinde gazetecilerle birlikte yemek yiyor. Yemek bitiyor, sohbet başlıyor. Koman, bir soru üzerine, terörün önümüzdeki günlerde sansasyonel eylemlere başlayabileceğini, kamuoyunda bilinen isimlere yönelebileceğini belirtiyor ve "Hatta aranızdan birileri de öldürülebilir" diyordu. Yemekte bulunanlardan biri de Uğur Mumcu'ydu. Uğur bana bu olayı anlatırken, MİT müsteşarı için "Sanki bana göz kırpıyordu" dedi.

Korg. Koman'ın söylediklerinden MİT'in olayı önceden öğrenme yetisinde olduğu anlaşılıyor. Bir korgeneral böyle bir şeyi kanıt olmadan söyleyebilir mi? Bulunduğu, yer rütbe ve makamı bu sözün gerçekliğinin kanıtı sayılmaz mı? Bunun anlamı açıktır. Kimlerin ya da hangi güçlerin böyle bir işe girişeceklerinin de saptanmış olmaması düşünülemez. Ama o günden bu güne olayın aydınlatılamaması nasıl yorumlanabilir, bilen varsa söylesin!

Türkiye'nin kaderi 1947 Truman Doktrini ile Amerika'ya teslim edilmiştir ve Türkiye'den, ondan sonra özgürce kendi iradesiyle karar alabilecek ne yönetim ne de parlamento çıkmıştır. Bu konuda Oltadaki Balık Türkiye[22] adlı kitabımda yer alan petrol imparatoru Rockefeller'in Eisenhower'e yazdığı mektup iyi bir örnektir: "Oltaya yakalanmış balığın yeme ihtiyacı yoktur. Bu noktada Dışişleri Bakanlığı ile aynı fikirdeyim. Genişletilmiş iktisadi yardım- örneğin Türkiye'ye- bazı hallerde düşünülenin tersi sonuçlar verebilir. Yani bağımsızlık eğilimini arttırıp, mevcut askeri paktları zayıflatabilir."

Rockefeller'in mektubu, ABD'nin Türkiye'ye bakış açısının da belgesidir...

Kısacası Uğur Mumcu olayı, Uğur Mumcu yöntemiyle sorgulanmadı. Hukuk bir yana bırakılarak, kanıtlar göz önünde tutulmadı ve adeta saptırıldı. Toplumum Uğur'a olan sevgisi hiç dikkate alınmadı. Oysa bu olayın ardındaki güç bellidir ve bilinmektedir. Gizde de değildir. Yeter ki, ulusal bilinçle aramayı ve sorgulamayı bilelim.

Bugün geriye baktığınızda olayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ülkemiz büyük bir kayba uğradı. Uğur, bir toplumu aklın gerçeklerine götürmek gerçekleri topluma mal etmek için bulunmaz bir düşünce ve eylem adamıydı. Okuyun Mumcu'nun kitaplarını, göreceksiniz o kitaplarda tahrik yoktur, gerçekler vardır. Hep bunu düşünmüşüm-

[22] M. Emin Değer, *Oltadaki Balık Türkiye*, Otopsi Yayınları, 10. Baskı, İstanbul, Ekim 2007.

dür, Uğur öldürülmeseydi ne olurdu, diye. Uğur sayesinde toplum doğruyu arar bulurdu, Uğur'un misyonu buydu.

Uğur Mumcu, cumhuriyeti yıkma girişimlerine yaşamını adayarak karşı çıkmasının bedelini ödedi. Türkiye bugün, onun düşün yaşamımızdaki yokluğunun acısını yaşamaktadır. Onun düşünceleri turnusol kâğıdı gibi, gerçeklerin rengini belli ederdi. Onu bunun için çok arıyoruz.

12 Mart'ı ve getirdiklerini göz ardı ederek ne 12 Eylül'ü, ne de günümüz Türkiye'sinin sorunlarını algılayabiliriz. Emperyalizmin petrol bölgesini denetimi altında tutmak için yıllardır çevirdiği düzenleri gördüğümüz halde yine de gerçeklere sırt çeviriyoruz.

Eylül 2008

Alçaklara Açık Mektup

Oktay Ekşi

Uğur Mumcu'yu elimizden alan alçaklar!

Muammer Aksoy, Çetin Emeç ve Bahriye Üçok'la başlattıkları diziye bir halka daha ekleyen, bir ışığımızı daha söndüren alçaklar! Size sesleniyorum:

Uğur Mumcu'yu katlederek bize, yani bu ülkeyi Atatürk ilkelerinden ayrılmadan, bağımsız, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmış, demokratik bir ülke yapmaya azmetmiş kuşaklara ağır bir darbe vurdunuz.

Gazetecilik dünyamızın satılmayan, bükülmeyen, inancından başka hiçbir şeyin kavgasını yapmayan, dürüst, yürekli ve müstesna bir kalemini kırdınız.

Seçkin bir hukuk adamının canına kıydınız

Uygarlık kavgamızın en büyük savaşçılarından birini öldürdünüz.

Tanrı'nın yağdırabileceği lanetlerin tamamı üstünüze olsun.

O; insan olarak, dost olarak, gazeteci olarak, Atatürkçü olarak, hukukçu olarak, hatip olarak, araştırmacı olarak, yazar olarak hepimiz için onur kaynağı idi. Bizi en hassas yerimizden, üstüne en fazla titrediğimiz değerleri içinde taşıyan kalbimizden vurdunuz.

Evet Uğur'u, o inançlarının yılmaz savaşçısını, bir kahramanı öldürdünüz.

O, şiddete ve teröre her zaman karşı idi. Çünkü terör ve şiddetin insanlığına değil, sadece zebanilere ve alçaklara hizmet ettiğini savunurdu.

Onu öldürerek, terörün ve şiddetin gerçekten sadece zebanilere ve alçaklara hizmet ettiğini bir kere daha ispat ettiniz.

Bilesiniz ki yanılıyorsunuz. Çünkü onun yerinde oturup da ona ihanet edenlerin görüldüğü bir Türkiye'de olmamıza rağmen Atatürk'ün sesi; yaşlı, genç milyonlarca Türk'ün ruhunu ısıtan, onları bağımsızlık, uygarlık aşkıyla tutuşturan bir alev gibi, kuşaktan kuşağa geçiyor. Geçtikçe daha da parlıyor ve daha da yankılanıyor.

Onu öldürmekten maksadınız, "Misak-ı Milli"ye bağlı insanlarımıza ülkemizin ve ulusumuzun bütünlüğünü her meselenin üstünde tutan vatanseverlerimize gözdağı vermek mi?

Bilesiniz ki Misak-ı Milli'nin yılmaz savunucusu kahraman Silahlı Kuvvetlerimize sıra bile gelmeden, sadece sivil insanlarımızı tükürüğü dahi onun karşısında çıkanları boğmaya yeter.

Onu öldürmekten maksadınız, işbaşındaki hükümetin, failleri yakalayıp adalete sevk etme konusundaki beceriksizliği sayesinde, 1992 yılında "dünyanın en çok gazeteci öldürülen ülke" damgası yiyen ülkemizdeki gazetecileri korkutmak mı?

Türkiye'de gazetecilik yapmak, ülkemizi idare edemeyen iktidarlar sayesinde ölümle flört etmek anlamına geleli çok oldu. Nitekim Uğur Mumcu da böyle bir akıbeti hesap ederek mesleğini yapanlardan biriydi. O nedenle, Uğur Mumcu'nun katili, ardısıra yandığımız meslektaşlar dizisine bir isim daha ilave eder ama bizi inandığımız doğruları halka ulaştırma görevinden alıkoymaz.

Onu öldürmekten maksadınız, bugün Türkiye'de "kardeşlik istiyoruz" diyerek söze başlayan ama etnik farklılıkları vurgulaya vurgulaya insanlarımız arasına kuşku hatta düşmanlık tohumları ekenlerin gerçek yüzünü ortaya çıkarmak amacıyla son zamanlarda yaptığı araştırmanın bitmesini ve yayınlanmasını önlemek mi idi?

Bilesiniz ki Uğur, o sonsuz enerjisi ve çalışma azmi ile araştırmasının sonuna gelmiş ve belki de yazıp bitirmişti.

Onu öldürmekten maksadınız, bu millete büyük bir kötülük yapmak mı idi?

İşte bunu başardınız.

Ama bilesiniz ki ona yaptığınız hesabını soruncaya kadar peşinizi bırakmayacağız. Muammer Aksoy, Çetin Emeç, Bahriye Üçok ve Turan Dursun'u öldürenlerin hâlâ yakalanmamış olmasından aldığınız cesaretle bu cinayeti işledinizse, bilesiniz ki hepsinin hesabını bir gün mutlaka soracağız

(Hürriyet, 25 Ocak 1993)

Eski Arkadaşım Uğur Mumcu

Mehmet Barlas

...

Uğur Mumcu, paylaşmadığı görüşlerin sahiplerini, şiddetle eleştiren, eski bir arkadaşımdı.

Gözümden bir damla yaş döküldü... Yüreğim yandı...

Terörün, Uğur Mumcu gibi çalışkan, ama öfkeli ve mücadeleci bir yazarı hedef almasına kahroldum.

Yaşamak, yaşatmak, çözüm üretmek ve toplumu daha ileri götürecek uygar uzlaşmaları aramak yerine, insanları susturup, yok etmeyi amaçlayan terör, ne tarihin akışını, ne de biz Türklerin yazgısını değiştirebilir.

Ama işte, Uğur Mumcu gibi eski arkadaşlarımızın acısını, tartışmalı duygular arasında, yüreklerimize acı olarak yerleştirir.

(Hürriyet, 25 Ocak 1993)

Bir Kor Düştü Yüreğimize

Hikmet Çetinkaya

...

İçimde tuhaf duygular var. Boğazım düğümleniyor. Ağlamak istiyorum hıçkıra hıçkıra.

Sen her zaman şöyle derdin:

"Hedefte biz varız..."

İki yıl önce aynı marka silahı taşırken sana sorardım:

"Bu silahlar işe yarar mı Uğur?"

Gülerek yanıt verirdin:

"Boşver, bazılarını korkutmak işe yarar..."

Seni vuramadılar Sevgili Uğur, ama otomobiline tuzak kurdular.

Onlar böcek gibidirler. Onlar kana susamış mahluklardır. Kalleşçe yaparlar işlerini. Tıpkı Abdi İpekçi'ye, Çetin Emeç'e, Bahriye Üçok'a, Muammer Aksoy'a, Musa Anter'e yanaştıkları gibi.

Evet Sevgili Uğur...

Senin acın bir kor gibi düştü yüreğimize. Gazetelerin telefonları kilitlendi. Yurdun dört bir köşesinden, yurtdışından Cumhuriyet dostları okurlar, aydınlar, devrimciler, işçiler, memurlar bizleri arayıp hıçkırıklara boğuluyorlar.

Biz gazeteyi çıkarmaya çalışıyoruz.

Fotoğrafların masanın üzerinde. Gözlüklerinin ardından bize bakıyorsun.

Seni özleyeceğiz Uğur. Hem de çok...

Ama bil ki, bilmeliler ki yılmayacağız Uğur. Yılmak yok, yılgınlık yok.

Bize ölümler vız gelir...

Senin bıraktığın yerden, aynı çizgide yola devam edeceğiz...

Bunu böyle bilsinler sevgili Uğur...

Böyle bilsinler...

(Cumhuriyet, 25 Ocak 1993)

Uğur Mumcu'nun Ardından

Emin Çölaşan

...

Sevgili kardeşim Uğur, öldürülmenden hep korkuyordum. Bunu sana da defalarca söyledim, dikkatli olmanı istedim. Korkulan, başımıza geldi. Sen yiğit gazeteciydin. Gerçekten yürekli ve yurtsever insandın. Korkusuz yüreğinle olayların üzerine giderken, bir gün olsun kendi çıkarlarını gözetmedin. Zaten çıkarın yoktu ki... Bütün amacın ayın sonunu getirebilmekti. İsteseydin sen de kalemini satar, Türk

basınındaki bazı soytarı gazeteciler gibi köşeyi bin defa dönüp zengin olurdun.

Güçlü ve korkusuz kaleminle vatana ve millete en büyük hizmeti yaptın. Artık yoksun. Ardından bıraktığın binlerce yazı ve onlarca kitabınla, ismin Türkiye'de her zaman bir şeref anıtı olarak kalacak. Senin arkandan ağlıyorum, bu satırları ağlayarak yazıyorum. Çok insan da ağlıyor... Bilmiyorum, senin yerin doldurulacak mı?

Allah sana rahmet eylesin, nur içinde yat "Gasteci Uğur Bey kardeşim..." Seni paramparça edenler şimdi kına yaksın.

(Hürriyet, 25 Ocak 1993)

Uğur Mumcu Neden, Niçin?

Necati Doğru

...

Vurmak için hep dürüst insanları seçiyor. Sevilen insanları.

Vuruldu denilince, seven sevmeyen herkesin yüreğine "köz düşüren" kişileri öldürüyorlar.

Her defasında "vuranı bulunamayan cinayetler zincirine bir halka" ekleniyor.

Profesör Ümit Doğanay'dan başlayıp Cavit Orhan Tütengil'le devam eden, vura vura, öldüre öldüre Nihat Erim, Gün Sazak, Kemal Türkler, Abdi İpekçi'ye, Turan Dursun, Muammer Aksoy, Çetin Emeç'e kadar gelen zincir.

Uğur Mumcu'ya uzanıyor...

Terör, aynı yöntemle, aynı taktikle bıraktığı yerden başlıyor.

Niçin? Neden? Ne amaçla?

Güvensizlik yaratmak.

Umarsızlık uyandırmak...

Toplumda güvensizlik, çaresizlik, umarsızlık artınca sistemi demokrasi dışına taşımak daha kolay olacağı için mi öldürdüler Uğur Mumcu'yu?

Yakınlarına göre, Uğur Mumcu, son olarak PKK ile bazı güçlerin ilişkisini araştırıyordu.

Son aşamaya gelmişti...

Önemli ipuçları yakalamıştı.

Yayınlanınca kör gidişe epeyce ışık tutacak ipuçları...

Şimdi patlayan iki soru şudur:

Uğur Mumcu, sistemi demokrasi dışına taşımak isteyen bazı güçler tarafından mı öldürüldü?

Yoksa kendilerince susturulması gereken bir kalemi ortadan kaldırmak isteyenlerce mi?

(Milliyet, 25 Ocak 1993)

Güle Güle Sevgili Dostum!

Kurthan Fişek

...

Gitmedim. Girmek, görmek istemedim.

Polis kulübesinin önüne park etmiş bir arabanın altına nasıl "kontak bombası" konulduğunu anlayamıyorum.

Ama, bir tek şey biliyorum.

Uğur dostumdu. Güzel insandı, namuslu insandı, geride güzel bir hanım, iki güzel çocuk bıraktı. Hoşça kal albayım!

(Hürriyet, 25 Ocak 1993)

Uğursuz Gün!

Güngör Mengi

...

Terör, Uğur Mumcu'yu ortadan kaldırarak bir şey kazanmadı. Mumcu'nun kalemi ve fikirleri sahipsiz kalmaz.

Ama Türk basını, teröre, karanlığa ve namussuzluğa karşı mücadele ederken terörün hedefi haline gelen daha kaç değerini, böyle kurban verecek?

Uğursuzlara daha kaç Uğur verecek?

Uğur'u koruması gerekirken koruyamayanlar, bugün onun cenazesi arkasından üzüntülü yüzlerle yürüyecekler.

Yürümesinler...

O vakti, durduramadıkları katilleri kovalamak ve yakalamak için harcasınlar!...

(Sabah, 25 ocak 1993)

"Sakıncalı Piyade"ye Rahmet!

Hasan Pulur

...

İnsan "hey gidi devlet hey!" diyor.

Senin hapislere, sürgünlere, layık gördüklerin, yine senin temel ilkelerini savunmak için can veriyor.

Ve o temel ilkelerin temeline dinamit koyup yıkmak isteyenler de devletin el bebek gül bebekleri...

"Sakıncalı Piyade"ye rahmet olsun, selam olsun!

(Milliyet, 25 Ocak 1993)

Sakıncalı Piyade
Ali Sirmen

...

12 Eylül'ün "Sakıncalı Piyade"si, 14 Ocak 1993 günü Harp Akademisi'nde verdiği konferansta, 500'e yakın kurmay subay tarafından ayakta alkışlanıyordu.

Ama Uğur her zaman "sakıncalı" kaldı. O; hırsız için, uğursuz için, demokrasi düşmanları için, özgürlük karşıtları için, Türkiye'nin düşmanları için yalancılar, sahtekarlar, devleti dolandıranlar, teröristler, laiklik düşmanları için hep sakıncalıydı.

Uğur, bu sakıncası yüzünden öldürüldü. Ölümünden önce, özellikle bir gazetede çıkan kimi yazılarla açık seçik hedef olarak gösteriliyordu. Ve terör, o hedefi buldu.

...

Bir daha Uğur Mumcu gibisi çok, ama çok zor gelir ve bilin ki Uğur Mumcu'suz bir dünya daha az güzeldir...

(Milliyet, 25 Ocak 1993)

Kalem Şövalyesi...
Rahmi Turan

...

Ona teröristler kızıyor, kaçakçılar kızıyor, siyasiler kızıyor, işadamları kızıyor, hatta kendi meslektaşları bile kızıyordu.

Sağda ve solda birçok yazarla kavgalıydı. Babıali'de de çok düşmanı vardı.

Her hücuma göğüs geriyor, hatır-gönül dinlemeden tüm yolsuzlukları gözler önüne seriyordu.

Hatalı görürse, en yakın meslektaşlarını bile yerden yere vurabilen dürüst bir yapıya sahipti.

Günümüzde benzeri çok az bulunan böylesine bir insanın yok edilmesi hazindir, üzücüdür; Türk basını için de, memleketimiz için de büyük kayıptır.

Çağımızın en cesur "Kalem Şövalyesi" yıllardır mücadele ettiği karanlık güçlerin kurbanı oldu.

Şehit meslektaşımıza Allah'tan rahmet diliyor, iğrenç suikastı nefretle kınıyoruz.

(Meydan, 25 Ocak 1993)

"Arz"ı Talep Yaratır...

Teoman Erel

...

Karanlık güçler kendilerine direniş gösterenleri tecrit etmeye çalışıyorlardı. Şimdi bazıları Uğur Mumcu'nun ölümüne üzülmüş gibi rol yapıyorlar. Timsah gözyaşları döküyorlar. Aslında içlerinden zafer çığlıkları atıyorlar.

Ama toplumsal gelişme, sarkacın salınımı gibidir. Bir o yana, bir bu yana... Gitgide daha kısa salınımlarla sağlıklı bir dengeyi yakalayacağımız günler çok uzak değildir.

Çağdaşlığa doğru alınan yolda arkadaşım Uğur Mumcu, önemli hizmet yaptı. Onun tekniklerine, onun etkinliğine ihtiyaç büyük, talep geniş. Bu durumda "Arz"ın eli kulağındadır.

(Meydan, 26 Ocak 1993)

Uğur'un Acısı

İlhan Selçuk

...

Hiç kimsenin kuşkusu olmasın, Türkiye Cumhuriyeti üstüne oynanan büyük oyunun kanlı bir perdesidir Uğur'un öldürülmesi... Kimdir katil? Hangi örgütten? Ne fark eder? Bir yazarı bombalı tuzakla öldürmeyi planlayan örgütü ve inancı ne olursa olsun, adı bir tek sözcüktür:

Alçak!...

*

Karanlık...

Bilincin dürtüsü, uykuyu dağıtmaya çabalıyor; düşle gerçeğin arasında birinciye daha yakın yerdeyiz; gözlerimiz açık; içimizde nedenini bilmediğimiz bir acı...

Perdeler kapalı...

Uğur'un acısı da bizi, hepimizi, bu toplumu uyandıramazsa, artık hiçbir şey uyandıramaz.

(Cumhuriyet, 26 Ocak 1993)

Sonuç, Mutlaka Sonuç

Cüneyt Arcayürek

...

Toplumdaki tepki o denli büyük ki, görülmemiş manzaralar çiziyor. Büromuz gece gündüz kalabalıkların işgali altında.

Mumcu cinayeti toplumdaki sabrı taşırdı. Kamuoyu, bireyler, halk, mutlaka sonuç istiyor, sonuç. Hangi örgüt ya da kim veya kimler? Toplum, katillerin artık bulunmasını, yakalanmasını istiyor.

(Cumhuriyet, 26 Ocak 1993)

Mavi Gözlerinde Uzak Bir Hüzün

Attila İlhan

...

Yurttaş olmak, önce yurt bilinci olmak demektir, sonra millet yani tarih bilinci sahibi olmak! Uğur Mumcu, her iki bilinci, bir bilim adamı aklı, bir sanatçı yüreğiyle birleştirmişti; gazeteciliğinin, ondan öncekilere hiç benzememesi bundandır; aramızda şaka konusuydu, derdim ki, Uğur Mumcu her şeyi inceler, ne hikmetse, Cumhuriyet gazetesinin 1940'lı yıllarda Nazi Almanyası'ndan yana çıkığını incelemez! Gizliden gizliye ciddiye mi alıyordu ne, o dönemi araştıran kapsamlı bir çalışmasında, Cumhuriyet'in o dönem birinci sayfalarını ve manşetlerini Cumhuriyet'te yayımladı.

Cesaretinden hiç söz etmiyorum; yaşama ve ölme üslubu, bunu reddedilmez kanıtıdır...

(Meydan, 2 Şubat 1993)

Uğur Mumcu ve Aydın Ruhu...

Mustafa Balbay

Uğur Mumcu 'nun öldürülmesinin üzerinden 15 koca yıl geçti.

1990'lı yıllar ülkemizde aydın cinayetlerinin *"seri"* hale geldiği bir dönem olmuştu. **Turan Dursun, Bahriye Üçok, Muammer Aksoy, Çetin Emeç** , Uğur Mumcu, **Ahmet Taner Kışlalı** ...

Zaman göreceli bir kavram... Bazen bir yıl önceki olay çook eskilerde kalabiliyor, bazen yıllar öncesinin olayları ilk günkü sıcaklığını koruyor.

Uğur Mumcu'nun bir gazeteci olarak duruşu ve konuların üzerine gidişi, bugün karşı karşıya kaldığımız olayların yanına konduğunda şunu söylemeden edemiyor insan:

Ne kadar güncel!

Kaleme aldığı son yazı, yolsuzluk iddiaları üzerineydi...

Üzerinde en hassas durduğu değer, tam bağımsızlıktı...

İzinden yürüdüğü kişi, **Mustafa Kemal** 'di...

En büyük hazinesi, satmadığı kalemiydi...

En çok tepki duyduğu şey, döneklikti...

Demokrasiden toplumsal yaşama kadar olumsuz gördüğü her şeyi eleştirir, üzerine giderdi... Ama o olumsuzlukları alıp dışarıda ülkesine karşı kullanmayı aklından bile geçirmedi...

Yeni kuşak gazetecilerin, araştırmacıların Uğur Mumcu'dan alacağı çok ders var.

***

Terör sonucu ölüm, ne yazık ki Türkiye'de meslek hastalığı gibi bir şey. Nasıl bir madencinin solunum yolu hastalıklarına kapılma olasılığı yüksekse, nasıl bir kaynakçının göz hastalıklarına yakalanma olasılığı yüksekse, Türkiye'de bir gazetecinin terör saldırısına uğrama olasılığı da yüksek...

Acı bir durum, ama gerçek bu.

Uğur Mumcu'nun yukarıda saydığımız özelliklerinin, katledilen aydınlarımızın ortak yanları olduğunu söyleyebiliriz.

Bu yüzden hedef seçildiler.

Bu yüzden katledildiler.

Seçilen yöntemle aydının elbet bir daha üretememesi hedefleniyordu ama, cinayetleri planlayanlar açısından bir sorun vardı:

Bedenleri ortadan kaldırılan aydınların ruhları duruyordu. Hep bir şeyler söylemeye devam ediyordu. Eserleri aydınlatmayı sürdürüyordu.

O zaman ne yapmalıydı?

Bu durumda dediler, yeni bir yöntem deneyelim:

Bedenlerini değil, ruhlarını öldürelim!

***

Böyle bir yöntemle hem bedenlerin ortadan kaldırılmasının getirdiği gerilim ve karmaşa yaşanmazdı, hem de ruhtan eser kalmazdı.

Bu yöntemi uygulamaya koydular ve başardılar.

Kutluyoruz...

Medya dünyasının bu türden t-onlarca gazeteciyle, yazarla dolu olduğunu söylersek sanırım abartmış olmayız.

Ruhunu ortadan kaldırmak derken elbette tümüyle ruhsuz bırakmaktan da söz etmiyoruz. Yerine hormonlu mu hormonlu, cilalı mı cilalı yepyeni bir ruh koymalı ki, hem yeni kuşaklar artık Uğur Mumcu'ları değil onları örnek alsın, hem de kendi düzenleri en yüksek perdeden savunulsun.

Sadece ülkemizde değil, dünyada da önemli ölçüde beden yerine ruh öldürmenin yeğlendiğini görüyoruz.

Bu anlamda Türkiye'nin tam olarak küreselleştiğini de söyleyebiliriz...

Bunlara belki yeni yöntemler de eklenecek...

Ama Uğur Mumcu aydınlığı sönmeyecek...

(Cumhuriyet, 24 Ocak 2008)

Niçin Uğur?
Niye "UMUT"?
Bu Kez Gülümsemez, Katıla Katıla Gülerdi!...

Muzaffer İlhan Erdost

Uğur Mumcu için zamanın sustuğu dakikalarda, susturulduğu sokaktaydık. Dönerken, Seyhan, olay yerine önce gelmiş bir polisin yeni gelen polise, "Din aleyhine yazan biriymiş!" dediğini aktarmıştı bize.

Anımsatalım: *Turkish daily news* (28 Ocak 1993), Uğur'un cenaze töreninde atılan sloganlardan, "*Turkey won't be a second Iran*"ı, yani "Türkiye, ikinci bir İran olmayacak" sloganını manşete çıkarmıştı.

İngiliz Reuter Ajansı, Uğur'un Maltepe Camisinden Cebeci Mezarlığına uğurlanışını, "Ortadoğu'da aşırı islamcı akımlara karşı bugüne dek düzenlenen en büyük protesto yürüyüşü" olarak duyurmuştu. (*Cumhuriyet*, 28 Ocak 1993.)

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, "cinayetin dış bağlantılı olduğunu" söylerken (*Tercüman*, 27 Ocak 1993) ya da "cinayette yabancı parmağı var" derken (*Türkiye*, 27 Ocak 1993), "bir el" İran'ı gösteriyordu. MİT ise, CIA ve MOSSAD'dan yardım istemiş (*Cumhuriyet*, 26 Ocak 1993) ve "CIA devreye girmiş"ti (Hürriyet, 27 Ocak 1993).

Karşıtı görüşler de vardı: İstihbarat Dairesi eski başkanı Mustafa Yiğit, "CIA ve MOSSAD'dan bilgi alınmasının yanlış olduğunu" söyleyecekti. (Bkz: Erdost, *Pandora'nın Bir Başka Kutusu*, 2000, s. 167.) Bir başka aykırı ses ise Erbakan'dan gelecekti: "Suikastın ardında CIA'yı arayın!" (*Milli Gazete*, 28 Şubat 1993.) İran Büyükelçisi de, Mumcu'nun öldürülmesini "Siyonizm ve ABD entrikası" olarak niteleyecekti. (*Cumhuriyet*, 30 Ocak 1993.)

Dahası var:

um:ag Başkanı Güldal Mumcu'nun açıklamasından öğrendiğimize göre, Mumcu soruşturmasını savsaklayan Devlet Güvenlik Mahkemesi askeri savcısına Adalet Bakanlığı tarafından verilen disiplin cezası uygulanmamış, Askeri İdari Mahkeme, cezanın uygulanmamasının nedenini, "devlet sırrı" olduğunu ileri sürerek açıklamamıştı. (*Cumhuriyet*, Uğur Mumcu Özel Eki, s. 3, 24 Ocak 2003.)

Ama, bununla, "devlet", Mumcu'nun öldürülmesinin de "devlet sırrı" olduğunu, dolaylı da olsa açıklamış oluyordu.

Ne var ki, Uğur'un öldürülmesinin hemen ardından, Başbakan Demirel, "Devlet kimin ne yaptığını biliyor," diyecek ve ekleyecekti: "Devlet hiçbir şeyi gizlemez. Örtbas etmez." (*Cumhuriyet*, 28 Ocak 1993.)

"Devlet sırrı"nın sırrını ise, soruşturmayla ilgili haberlerin *Cumhuriyet*'teki başlıklarından çıkarmak olanaklıydı. Şöyle:

26 Ocak 1993: Polis ipucu arıyor (*Cumhuriyet*). Çok önemli ipucu (*Hürriyet*). Suikastlar çözülüyor (*Milliyet*).

28 Ocak 1993: Başbakan Demirel: "Önemli ipuçları ele geçirdik". DGM Başsavcısı Demiral: "Avunmayın, henüz ipucu yok".

29 Ocak 1993: Özal'dan MİT eleştirisi: İran tehlikesi abartılıyor.

29 Ocak 1993: Sezgin: Olayın bugün ya da yarın sonuca kavuşturulacağı ümidindeyim.

30 Ocak 1993: Demirel: Delil olacak ipuçları var. Şimdi çok önemli ipuçları elde ettik.

1 Şubat 1993: Demirel: Cinayette ipucu yok.

2 Şubat 1993: Mumcu soruşturması kilitlendi.

5 Şubat 1993: Sezgin: Uğur Mumcu olayı ile ilgili elimizde somut bulgular var. Katiller İran'da eğitildi.

7 Şubat 1993: Sezgin: Cinayetin çözülmemesi için elinizden geleni yapıyorsunuz, yazınca ipuçları elden gidiyor.

8 Şubat 1993: Soruşturma skandalı. İçişleri Bakanı Sezgin'in "İran'da illegal örgüt" dediği MOD, Şah'ın İran Savunma Bakanlığı çıktı.

9 Şubat 1993: İstanbul DGM Başsavcısı: Soruşturma laçka.

10 Şubat 1993: RP Grup Başkanvekili Şevket Kazan, Mumcu cinayetini, CIA desteğinde İsrail ajanlarının işlediğini, böyle bir belgenin MİT kayıtlarında bulunduğunu öne sürdü. Başbakan Demirel: Öyle bir şey yok. Erbakan: Belgeyi MİT sızdırdı (11 Şubat).

10 Şubat 1993: Sezgin: Mumcu cinayetinde bazı bağlantılar saptandı. Faillerin en kısa sürede ortaya çıkarılacağına inanmaktayım.

13 Şubat 1993: Demirel: Devletin cinayet işleyen bir teşkilatı yoktur. Türkiye'de kontrgerilla yok.

16 Şubat 1993: Mumcu suikastında önemli ipuçları. Aranan militanlar: Kod adı Selim, kod adı Ali.

18 Şubat 1993: Mumcu soruşturması: Sorguda sonuç yok.

19 Şubat 1993: Deliller ayaklar altında. Kanıtlar süpürülüyor.

22 Şubat 1993: Mumcu soruşturması: Görgü tanıkları hâlâ dinlenmedi. (*Milliyet.*)

23 Şubat 1993: Demirel: Mumcu cinayeti çözüldü. Mumcu olayında meçhul taraf kalmadı. İpuçları eldedir.

24 Şubat 1993: Demirel: Ben elimizde bazı delillerin ve ipuçlarının olduğunu söyledim. Bununla bir kararlılığı vurgulamak istedim. Tür-

kiye'de hiç bir cinayet sonuçsuz kalmayacak. Hepsinin faili yakalanacak.

25 Şubat 1993: DGM Başsavcısı Demiral: İpucu var, insan yok.

24 Mayıs 1993: Mumcu cinayeti: İçişleri Bakanı Sezgin, İslami Hareket Örgütü'nün İran bağlantısına yeni bir boyut getirdi. Aracı, İran Kültür Merkezi.

23 Haziran 1993: Mumcu suikastı faili olarak gösterilen İslami Hareket Örgütü üyelerinin itirafı: Aracı İran Başkonsolosu.

18 Eylül 1994: Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş (emekli olduktan sonra): "Uğur Mumcu'yu çok severdim. Onun ölümü benim için gerçekten onarılmaz bir yaradır. Ama katilleri neden bulunamıyor, o konuya hiç girmek istemiyorum."

24 Aralık 1994: Demirel (Cumhurbaşkanı): Uğur Mumcu gibi bir kişiyi niye devlet ortadan kaldırsın? Uğur Mumcu, devletin şikayetçi olduğu bir adam değildi ki. Evvela benim şahsi dustumdu.

Cumhurbaşkanıyla, Başbakanıyla, İçişleri Bakanıyla, DGM Başsavcısıyla, Uğur'un katillerinin izini süren ve hemen her gün yeni kanıtlar "üreten" ve yeni katiller "yakalayan", yeni örgütler "açıklayan" devlet ile Uğur'un öldürülmesini "devlet sırrı" olduğu için duyumsatan devlet arasında, kendimi, "*Fareli Köyün Kavalcısı*" masalındaki yetmiş milyon fareden biriymişim gibi duyumsamaktan kurtaramadım. Çünkü, Uğur'un öldürülmesi bir "devlet sırrı" olarak açıklanamıyorsa, bu yetmiş milyonu, aranmayan, aranmayacak olan, bulunmayan, bulunmayacak olan, bir kendir parçasından da başka bir anlam taşımayan bir "ipucu"nun arkasında sürüklemeyi bir başka biçimde açımlamak bana olanaksız geliyor. "Devlet sırrı" olması dolayısıyla da, Uğur'un katillerini, devletin açıkladıkları arasında değil, kendi pisliğini örten kedi örneği, örttüğü yerlerde aramanın daha doğru bir yöntem olacağını sanıyorum.

*

Uğur'un öldürülmesinin nedeni, yazılarında açığa vurduğu düşüncelerinde ve açıkladığı bilgilerde arandığı için de, bunu, ilkin, arşive kaldırılmış ya da bekleme masasında tozlanmış dosyalarında değil, güncel yazılarında ve yakından ilgilendiği ve yazdığı güncel olaylarda aramak ise, bana o denli doğru geliyor. Örneğin, CNN'in, Mumcu'ya "karşıt" olanları sayarken, "Kürt devletine ve Çekiç Güç'e karşı olduğunu" duyurmuş olmasının da (*Cumhuriyet*, 28 Ocak 1993) ayırdına varmak gerekecekti. Uzun zaman Uğur Mumcu'nun savunmanlığını yapmış olan M. Emin Değer'in, öldürülmesinin hemen ardından Uğur'un "Çekiç Güç'e karşı olduğu"nu (*Cumhuriyet*, 30 Ocak 1993.) yazdığı yazı da, bizim iz sürmemize yardımcı olabilirdi.

Ne var ki, Muammer Aksoy'u kucağında toprağa yatıran Uğur Mumcu da, Üçok gibi, Aksoy'a sıkılan kurşunun kundağına sarılmış, Aksoy, Üçok ve daha sonra Kışlalı ile birlikte, zihinler "laik"lik ayracında kırmızı çizgi içine alınmış; kanıtlar, ilkin polislere süpürtülmüş, sonra da ipucu arama oyunu oynayan körebelerin parmakları arasından çekilmiş ve kaybedilmişti.

TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu Üyesi Hüsamettin Korkutata, Mumcu'nun öldürülmesinden yedi yıl sonra, bu cinayetin aydınlatılmasının istenmediğini, gereken bilgilere ulaşmalarının da engellendiğini ve "bu suikastın büyük bir örgüt işi ve çok planlı bir organizasyon olduğunu" belirtecekti. (*Akit*, 12 Mayıs 2000.)

TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu Başkanı Sadık Avundukoğlu da, Mumcu, Aksoy ve Üçok cinayetlerinin Türkiye'ye gönderilen "ajanların işi" olduğunu söyleyecek, Türkiye'de bilinen örgütlerin işi olmadığını vurgulayacaktı. (*Cumhuriyet*, 14 Şubat 1995.)

*

Yanıtlara soru bulunmuş, ama sorular yanıtsız kalmıştı.

Çünkü, Uğur'un gövdesini ikiye ayıran bomba, Çekiç Güç'ü manşetlerden indirmekle ve gündemden yatılmakla kalmamış, Uğur'un bedeni, bu "Güç"ün önündeki engellerden biri olarak "ortadan kaldırılmış", kimi dışardan kumandalı köşe yazarlarının söylemiyle, engel "bertaraf" edilmişti.

Öncesini ve sonrasını da anımsatmak gerekir: Uğur'dan önce, 2 Ekim 1992'de, Ege'de, NATO tatbikatına katılan Muavenat muhribimiz, 6. Filoya bağlı Saratoga gemisinden ardarda atılan iki Sea-Sparrow füzesiyle Türk bayrağının çekili olduğu kaptan köşkünden vurulduğu ve gemi komutanı binbaşı ile dört er öldürüldüğü zaman, biri NASA'da uzun yıllar görev yapmış bazı emekli subaylar, bunun bir kaza olmadığını yazmışlar, hemen her Milli Güvenlik Kurulu toplantısında Çekiç Güç'e karşı çıkan komutanlara ve devletin başına bir "mesaj" olduğunu ısrarla yinelemişlerdi.

Gene anımsatmak gerekir: Uğur'dan *sonra*, 17 Şubat 1993'te, Diyarbakır'a gitmekte olan Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis'in uçağı, havalandıktan kısa bir süre sonra Ankara içine düştüğü zaman, Genelkurmayın "buzlanma"yı neden göstermesine karşın, bilirkişiler, bunun bir sabotaj olduğu doğrultusunda kanıtlı görüş bildirmişler; konuyla yakından ilgilenenler, Irak'ta Kürt devletinin kurulmasına karşı olan Bitlis'in Kuzey Irak'ta seyreden helikopterinin Çekiç Güç'e bağlı uçaklar tarafından taciz edildiğini anımsatarak, bu sabotaj ile Çekiç Güç arasındaki bağlantıya dikkat çekmişlerdi.

Anımsatılması gereken bir başka açıklama da "üst düzey bir komutan"dan gelecekti. Türk Silahlı Kuvvetlerinden bir komutan, "Çekiç Güç'ün görev süresinin her uzatılışının Kuzey Irak'ta bir Kürdistan kurulması tehlikesini artırdığını" belirttiği yerde, "bu sürenin uzatılması ile ilgili karar önerisinde, ABD'nin sürekli olarak bazı sorunlar çıkardığını" söyleyecekti. (*Cumhuriyet*, 30 Mayıs 1994.)

*

Peki ama, Çekiç Güç neydi?

Uğur Mumcu, öldürülmeden bir ay önce, "Taşeron" yazısında, "Çekiç Güç ne anlama geliyor?" diye soruyor ve sorusunu şöyle yanıtlıyordu:

"Çekiç Güç, ülke savunmasının bir kısmını 'taşerona' vermek anlamına geliyor. Hem bu anlama geliyor, hem de Irak'ın iç işlerine karışma anlamına. İşlev bunlarla da bitmiyor. Çekiç Güç, Kuzey Irak'ta oluşan 'Kürt Federe Devleti"nin kurulup gelişmesini sağlıyor. Bu gelişme, Kürtler açısından, 'Sevr Andlaşması'nın yetmiş iki yıl sonra uygulanması anlamına da geliyor."

Sevr Andlaşmasının, Kürtlere yerel özerklik veren 62-64'üncü maddelerini anımsatarak şunları ekliyordu Mumcu: "Aynı oyun yine sahnededir: Önce 'Çevik Güç', sonra 'Çekiç Güç'. ABD, Ortadoğu'yu gün geçtikçe egemenliği altına alıyor." (*Cumhuriyet*, 23 Aralık 1992.)

Mumcu'ya göre, birincisi, Çekiç Güç, ülke savunmasının bir kısmını üstlenmiş taşeron'dur, yani Irak'tan gelmesi olası saldırıya karşı, Türkiye, ABD, İngiliz ve Fransız askerleri tarafından korunacaktır. İkincisi, "Irak'ın iç işlerine karışmak" için kurulmuştur, yani her şeyden önce Saddam'ın devrilmesi ya da yokedilmesi amacını taşımaktadır. Üçüncü amacı, Kuzey Irak'ta bir "Kürt federe devleti" kurulmasını ve gelişmesini sağlamaktır. Dördüncüsü, Sevr Andlaşmasında yer alan, kuzey-batı sınırı Sivas'a kadar uzanan, önce yerel özerk ve daha sonra bağımsız olması kararlaştırılan "Kürdistan"ın kurulmasıdır.

Bugün, aynı amaçları içersinde taşıyan savaş senaryosunun ve Musul-Kerkük tuzağının arka planında, Sevr'in saklandığı, ya görülmüyor ya da gözardı ediliyor. Kürtler açısından Irak'ı bölme planının, yalnızca Irak'ı değil, İran'ı, Suriye'yi ve Türkiye'yi bölme planının bir parçası olduğu görmezlikten geliniyor. Her ne kadar, Sevr'in, bir "sendrom" olduğu, "sorunların serbestçe tartışılmasını engellemenin aracı olarak kullanıldığı" (*Milliyet*, 14 Mayıs 1997) yazıldıysa da, *Kalkık Horoz / Çekiç Güç*'ün yazarı Baskın Oran, "Şu Sevr Paranoyası Yok mu!" yazısında, "Sevr Paranoyası"nın, "temel sorunların tartışılmasını 'aman parçalanırız!' diye yasakladığını" yazıyorsa da (*Agos*, 3 Ocak 2002; *Radikal*, 3 Ocak 2003), Ağustos 1993'te, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in, Çankaya'ya davet ettiği *Cumhuriyet*'in önde

gelen kadrosuna, *National Geographic*'i örnekleyerek, "Sevr'in iki tane daha devlet kurmak istediğini" anımsatması, ve "Sevr'in arkasındaki parmakların hepsinin bunun arkasında olduğunu" söylemesi (*Cumhuriyet*, 20 Ağustos 1993) ve bu konuda yayınlanan haritalar ve yazılan yazılar, "sendrom" yakıştırmasının bir "sendrom" olduğunu bize düşündürüyor.

Cüneyt Arcayürek, Demirel'in, Çankaya'da, gazetecilere, Güneydoğu olaylarından yola çıkarak, "Batının ne istediğini biliyorum. Sevr'i istiyorlar!" diyerek ısrarla "Batı planına parmak bastığını" yazdığı 2 Mayıs 1995 günkü notundan Demirel'in sözlerini okuyoruz. Şöyle:

"Osmanlı'dan 25 devlet çıkmış. İki devlet çıkmamış. Kürt devleti ve Ermeni devleti. Şimdi adam ne diyor? 'Uzat kolunu!'... 'Ne yapacaksın?' 'Keseceğim!". Kolumuzu kestirmeyiz." (*Çankaya Muhalefeti*, 2002, s. 314.)

Çekiç Güç'ün derin misyonunu bilenler, ABD'nin komutasında gerçekleştirilecek Irak savaşının değiştireceği haritanın, yeni bir Sevr haritası olacağını, yani kendi gövdemizin Uğur gibi ikiye biçileceğini göremiyorlar.

Mumcu'nun, ABD'nin Ortadoğu'yu gün geçtikçe egemenliği altına almasının "aleti" olarak nitelediği ve ABD'de (baba) Buch ile Dışişleri Bakanı Baker'in, Özal'a, "kendileri için çok büyük bir önem taşıdığını" söyledikleri Çekiç Güç, Körfez Savaşının (17 Ocak 1991) ardından, (baba) Bush'un ayaklanmalarını istediği için ayaklanan Kuzey Irak Kürtlerini, Saddam'ın hışmından korumak amacıyla konuşlandırılan Çevik Güç'ün yerine kurulmuştu. Adı "Huzur Operasyonu-2"ydi, ama Çekiç Güç olarak anıldı.

Çekiç Güç'ün görevli sayısı, 23 Eylül 1991'de ayrılan kara birlikleri hariç, 1416'sı ABD, 183'ü İngiltere, 139'u Fransa ve 74'ü Türkiye'den olmak üzere, 1862 kişiden oluşuyordu. 1.803'ü İncirlik'te, 49'u Pirinçlik'te (ABD: 41, Türkiye: 6, İngiltere: 2); 10'u Zaho'da (ABD: 5, Türkiye: 2, İngiltere: 2; Fransa: 1) bulunuyordu.

ABD'nin 3 kargo destek ve tanker uçağı, 9 helikopteri, 32 savaş uçağı; İngiltere'nin 8 savaş uçağı, 2 tanker uçağı; Fransa'nın 8 savaş uçağı, 1 tanker uçağı; Türkiye'nin 4 savaş uçağı olmak üzere, Çekiç Güç, 77 uçak ve helikopterden oluşuyordu. (*Cumhuriyet*, 4 Kasım 1992> "Kalkık Horoz", s. 97.) Doğu Akdeniz'de bulunan USS Forrestal adlı uçak gemisi de Çekiç Güç'e katkı sağlamaktaydı.

Çekiç Güç, 36. enlemin kuzeyinde Irak silahlı kuvvetlerinin faaliyetlerini hava keşfiyle saptamak, keşif sonuçlarını Pirinçlik ve Zaho'da kurulmuş bulunan Askeri Eşgüdüm Merkezine bildirmek ve verilecek kararı yerine getirmekle görevliydi. Ayrıca, Diyarbakır ve

Zaho arasındaki helikopter ulaşımını sağlayacaktı. (*Çekiç Güç ve Geleceği*, SİSAV, 1992, s. 40.)

Ne var ki, "Huzur Operasyonu", Ecevit'in söylemiyle, huzursuzluk getirmiş, bölge Kürtlerini Saddam'ın saldırısından (ve Halepçe'de olduğu gibi kimyasal silahtan) korumak yerine, Türkiye'yi Kuzey Irak'tan yalıtmaya, komşusu Ortadoğu ülkelerini bölerek kendi yörüngesine bağlamanın bir üssüne dönüştürmeye başlayacak, varlığı, Türkiye'de genel bir kaygıya neden olacaktı. Altı ay süreyle kurulmuştu. Her altı ay sonunda Çekiç Güç'ün kaldırılması için kopartılan fırtına, ya da yükselen siyasal ve askersel gerilim, toplumu derinden sarsan bir suikastle, bir sabotajla, bir provokasyonla diniyor ya da gerilim olmaktan çıkıyor, ve Çekiç Güç'ün süresinin uzatılması (Örneğin Sivas kıyımının ardından Demirel'in söylediği) "Başka çaresi var mı?" sözünde kendini açığa vurduğu gibi, bir kez daha ve bugüne değin uzatılıyor. Yığınlara ise (örneğin Gazi olaylarının ardından olduğu gibi), "devlet", ya Yunanistan'ı gösteriyor, ya PKK'yı, ya Hizbullah'ı, ya İran'ı, çok sıkışırsa Yeşil'e sığınıyor; öyle ki, "devlet sırrı", devlet için bile sır'laşıyor; ya da devletin kendisi sır oluyor.

*

Uğur'un öldürülmesinden birkaç gün sonra, "canilerin kim olduğu, maksat ve hedefleri tarafımızdan biliniyor" (Bugün, 28 Ocak 1993) diyen Başbakan Demirel, Uğur öldürülmeden birkaç gün önce, 19 Ocakta, "Çekiç Güç köklü bir çıban gibi!" demiş ve eklemişti: "Çıbanın başını keskin bir bıçakla kesebilirsiniz, ama kökü çıkaramazsınız. Çıkarmaya kalktığınızda **nelerle karşılaşacağınız bilinmez**!" (M. Emin Değer, *Oltadaki Balık Türkiye*, 1994 s. 19; "Çekiç Güç çıban başı", *Cumhuriyet*, 23 Ocak 1993.)

Demirel, bu sözleri, İncirlik'ten kalkan Çekiç Güç'e bağlı Amerikan uçaklarının, Türk hükümetinden izin alınmadan, 36'ncı enlemin güneyinde, Irak'ın konuşlandırdığı SAM füzelerini imha etmesi nedeniyle, bu Güç'ü oluşturan ABD, İngiltere ve Fransa büyükelçilerinin kendisiyle olağandışı görüşmesinin ardından söylemişti. M. Emin Değer, Demirel'in büyükelçilerle yaptığı toplantıdan çıkışını şöyle betimliyordu: "... zıpkın yemiş gibiydi. Ve hırslıydı.. Soruları yanıtlarken söyledikleri, geçmişte yapılan bir yanlışa işaret ediyordu." (s. 19.)

Demirel, sonra da, 20 Mart 1995'te, Türk Silahlı Kuvvetlerinin, Kuzey Irak'a 35 bin kişilik bir operasyon düzenlemesi üzerine, Türkiye'ye silah akışını durduran Almanya Başbakanı Kohl'e, bu kez "Cumhurbaşkanı" olarak yazacağı mektupta da, "Bizim izin verdiğimiz şemsiye altından", "Çekiç Güç'ün altından yılanlar çıktı!" diye yazacaktı. (*Cumhuriyet*, 31 Mart 1995.)

Demirel'in "Çekiç Güç köklü bir çıban gibi" sözlerini, Uğur'un "İncirlik..." yazısına dolaylı bir yanıt olarak söylediğini düşünmek de pek yanlış olmazdı. Çünkü, bunu ilk kez, akşama doğru söylemişti, aynı günün sabahında 19 Ocak'ta, Mumcu'nun "İncirlik..." yazısı yayınlanmıştı. Uğur, bu yazısında Demirel'i şöyle sorgulamıştı:

" 'Çekiç Güç' Türkiye'de konuşlandırılırken muhalefet liderleri olarak yeri göğü inleten Demirel ve İnönü, bugün hükümette neden susuyorlar? Ve neden Çekiç Güç'ün bu oldu bittilerine ses çıkarmıyorlar. Ve neden Bush ve Özal'ın, o kadar eleştirip karşı çıktıkları Körfez siyasetini birer noter gibi onaylıyorlar." (*Cumhuriyet*, 19 Ocak 1993.)

Mumcu'nun ertesi gün, yani 20 Ocakta "Saddam Olmasa...", 21 Ocakta "İslam Birliği...", 22 Ocakta "İmam-Subay!", 23 Ocakta "Irak Füzeleri" adlı (Çekiç Güç, Kürt Devleti, Saddam ve İncirlik eksenindeki) yazıları yayınlanacak ve 24 Ocakta da Uğur öldürülecekti.

Uğur'un, 12 Mart döneminde, daha sonra beraat edeceği bir yazısından tutuklu bulunduğu sırada, yedeksubay sınavına giremediği için er olarak Patnos'a gönderildiğini anımsatan M. Emin Değer, "Silahlı Kuvvetlerin bu yanlışlığı çok geç anladığını, ölümünden bir hafta önce, onu Harp Akademilerinde 500 kurmay subaya konferans vermeye çağırdığını" belirterek, kendisine, "Düşünebiliyor musun, yirmi yıl öncesinin Sakıncalı Piyadesi, yaptığı konuşma ile 500 kurmay subayın dakikalarca alkışları altında, onlara dünyanın sorunlarını anlatmaya çalıştı." dediğini yazacaktı. (*Cumhuriyet*, 12 Şubat 1993.) Bu konferansında, Uğur'un gündeminin ilk maddesi olan "Çekiç Güç"ten sözaçmamış olması olanaksızdı.

*

Uğur, altı ay kadar önce de "Çekiç Güç'ün koruması altında bir Kürt devletinin oluşacağını" vurguladığı "Pax-Am!" yazısını şöyle bitiriyordu: "Sovyetlerin dağılması ve Körfez Savaşından sonra, dünya yeni bir sürece girdi. Bu süreç, Amerika'nın tek süper güç olarak egemenliğine yol açtı. (...) Bunun adı Pax-Am'dır."

"Pax-Am" ya da "Pax-Amerikana"nın, ABD'nin "barış" dayatması altında, küresel egemenliğine giden yolu "savaş" ile açması anlamına geldiği de bugün hemen herkes tarafından biliniyor. Küresel egemenliğin odağını ise Avrasya, Avrasya'nın kalbini de Türkiye oluşturuyor.

Avrasya'yı kucaklamak için, Türkiye'yi avuçlamak gerekiyor. Brzezinski'nin sözleriyle, Avrasya'ya egemen olan güç ise, dünyanın iki zengin bölgesi olan Batı Avrupa ve Doğu Asya üzerinde "muazzam bir nüfuz kurabilecek", "Ortadoğu'yu ve Avrupa'yı otomatik olarak kontrol edebilecek"tir. (Zbigniew Brzezinski, *Büyük Satranç Tahtası*, s. 21-22; "Bir Avrupa Stratejisi", *Türkiye Günlüğü*, sayı 47, Eylül-

Ekim 1997, 35 ve devamı.) Kısaca söylemek gerekirse, ABD'nin küresel üstünlüğünün yolu, Türkiye'den geçmek zorundadır ve geçerse, Türkiye'yi çiğneyerek geçecektir.

Bir başka deyişle, Washington, Pax-Am'ın, yani ABD'nin küresel egemenliğinin hareket noktasını, payandasını, atlama tahtasını, Türkiye coğrafyasının oluşturduğu görüşünde.

Bunun belirleyici temel engeli ise, Türkiye'nin laik ulus-devlet niteliği. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, Türkiye'nin yeni-jeopolitiğinin, Türkiye tarafından değil, (başta Paul Henze ve Graham Fuller olmak üzere) CIA analistleri tarafından belirlendiğini anımsayalım. Uğur'un öldürüldüğü yıl kitaplaştırılan ve "Türkiye'nin Yeni Jeopolitiği" adıyla gene CIA'nın bir yan kuruluşu olan RAND Corporation tarafından yayınlanan bu yazılarda vurgulanan ilk şey, Atatürkçülüğün, yani "laiklik"in, "ulus-devlet"in ve yalıtılmış dış politikanın eskidiği oldu. "Laiklik" eskimişti, çükü, yalnızca müslüman-olmayanların değil, müslüman olan ama etnik açıdan Türk olmayanların (örneğin Kürtlerin vb.), müslüman ve Türk olan, ama sünni olmayan (örneğin alevilerin) azınlık statüsüne alınması isteniyor ve bunun engeli olarak niteledikleri "laiklik"in eskidiği belirtiliyordu. "Ulus-devlet" de eskimişti, yerine, etnik, dinsel, mezhepsel azınlık yapılanmasına uyarlanmış federal bir yapılanma öneriliyordu, olmazsa bölgesel bir federasyon da olabilirdi. Atatürkçü dış politika, kendini, dış dünyadan ve özellikle Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Asya ülkelerinden yalıtmış bir politika olarak niteleniyor, ve Türkiye'nin bu bölgelerin müslüman topluluklarıyla dinsel kimlikleriyle, Türk topluluklarıyla etnik kimliğiyle, büyük bir Türk konfederasyonu oluşturabilmesi için, Mustafa Kemal'in Cumhuriyet kurulmadan önce de hayali bir serüven olarak niteledi̇ği panislamist ve pantürkist politikalara dönülmesi isteniyordu.

Bunun içindir ki, yurdumuzda yaşanan ve Türkiye'yi toplumsal kargaşaya sürükleyerek, ulusallık ve bağımsızlık çizgisini kıracak, laik ve ulus-devlet kimliğini tahrip etmeye yönelik "terör" olaylarını, Türkiye'yi küreselleşmenin kaidesi olarak niteleyen ABD'nin küresel üstünlüğünü gerçekleştirme sürecinden yalıtarak çözümlemek ve "laik" kimliğe saldırıdan yalnızca taşeron olarak kullanılmış olmaları olası köktendincileri sorumlu tutmak da bana doğru gelmiyor.

Bunu, bir zamanlar ABD'nin Ulusal Güvenlik Kurulu Başkanlığını da yapmış olan Brzezinski'den de okumak olanaklı. Brzezinski, "sürdürülebilir bir Avrasya stratejisi"nin, "manevralar ve diplomatik manipülasyonları kullanarak, *Amerika'nın küresel üstünlüğüne meydan okuyacak* herhangi bir düşman koalisyonun ortaya çıkmasının engellenmesini" ve "uzak bir olasılık da olsa tek bir gücün böyle bir

olaya kalkışmasına *kesinlikle izin verilmemesini*" yazar. (*Türkiye Günlüğü*, s. 36.)

"İran Körfezinden Balkanlara uzanan *müslüman ulusların* resmi-olmayan *birliğinin lideri* olarak Amerika'nın üstlendiği yeni rolü"nün, hedeflenen "Üçüncü Amerikan İmparatorluğu"nun doğal bir sonucu olduğunu belirten Heilburn ve Lind'in birlikte yazdıkları yazılarını ("The Third American Empire", *New York Times*, 2 Ocak 1996) açımlayan ve bu sanal "imparatorluğun" "payanda"sının ve "denge noktası"nın Türkiye olduğunu ileri süren Cengiz Çandar da, "Türkiye olmadan" değil, "*Amerika ile uyumlu bir Türkiye olmadan* Üçüncü Amerikan İmparatorluğunun *mümkün olamayacağını*" yazmış ve eklemişti: "Amerika, üçüncü imparatorluğu için Türkiye'ye ne kadar muhtaç durumdaysa, (...) bu 'stratejik ufku'nu karartacak *Türkiye'deki herhangi bir oluşumu bertaraf etmeye de kararlı demektir.*" (Sabah, 6 Ocak 1996.)

Bu yazıların, Uğur'un öldürülmesinden üç yıl sonra yazılmış olması, bizim görüşümüze negatif bir soru imi koymayı gerektirmiyor, çünkü, Çandar, aynı yazısında, Türkiye'de *daha önce yaşanan olayların* nedenlerini, bu "stratejik ufuk" şemsiyesi altında anlamanın olanaklı olduğunu da bize duyuruyordu.

"Bertaraf edilen" ile, kaldırılan "engeller" ile, "kesinlikle izin verilmeyen oluşumlar" ile, Çekiç Güç'e, Çekiç Güç'ün gizli misyonuna, yani Saddam'ın, demokratik olmayan yollardan, şiddet ve terör yöntemleriyle iktidarına son verilmesine, Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulmasına, Irak'ın bölünmesine, Sevr'in uygulanmasına karşı olanların vurulması (Muavenat, 2 Ekim 1992), öldürülmesi (Mumcu, 24 Ocak 1993), uçak düşürülmesi (Bitlis, 17 Şubat 1993) arasında, bir neden-sonuç ilişkisi olduğunu düşünmek ve ortak bir neden aramadan önyargılarla karara varmak, bana doğru gelmiyor.

Bu üç olayı, (bu üç olaydan sonra ABD Büyükelçisinden habersiz, Kürt liderleri Ankara'ya görüşmeye çağırmış olan Özal'ın ölümünü (17 Nisan 1993) geçerken anımsatmakla yetinelim), Sivas kıyını (2 Temmuz 1993) izliyor. "Şeriatçı ayaklanma"nın arka planında, PKK'nın Sivas'a yerleşme ve Karadenize ulaşma olgusu olduğu gibi, bu kıyının arkasında, Sivas odağından alevilerin yoğun olduğu doğuya, batıya ve güneye doğru, PKK'nın alevileri ayaklandırmak istemesine karşı alevi-sünni çatışması başlatmak, doğuda İran'a yönelik operasyonlara zemin hazırlamak amacının bulunduğunu düşünmek de pek yanlış olmazdı. Bir başka deyişle, Sivas olayları, Türkiye'de istikrarsızlığı artırma ve onu, iç kavgalara ve dış çatışmalara sürükleme amacıyla da başlatılmış olabilirdi.

Sivas olaylarını Gazi olayları izleyecekti.

12 Mart 1995'te, alevilerin yoğun olduğu Gazi'de, alevilere yönelik "terör"ün, 12 Eylül öncesi yöntemlerini anımsatan biçimiyle karşılaşıyoruz. Akşamın geç saatlerinde, gasp edilen ve şoförü öldürülen bir ticari taksiden, kahvelerde ve pastanelerde televizyondan maç izleyenlere açılan ateşle başlatılan olaylar, çoğu alevi ve ilerici olan 21 gencin ölümüyle sonuçlanmış olmakla birlikte, bu olayları çıkartanların amaçlarına tam olarak ulaştıkları söylenemezdi. Gazi olaylarını, CNN ve ABD basını, "Türkiye'de alevi-sünni savaşı başladı" diye vermiş, olayları çıkartanların ve sürdürenlerin beklentileri de bir bakıma açıklanmış, ama bu, alevi-sünni savaşına dönüştürülememişti.

Gazi olaylarının öncesi ise, daha da ilginçti. ABD Dışişleri Bakanlığı ve CIA'nın denetiminde yayın yapan Meditarranean Affaire şirketinin mevsimlik yayın organı olan *Mediterranean Quarterly* dergisinin 1995 kış sayısında Obrad Kesic imzasıyla yayınlanan "Yol Ayrımındaki ABD-Türkiye İlişkileri" başlıklı yazıda, "ABD Dışişleri Bakanı Warren Christopher'in 30 Eylül 1994 tarihinde Kürt politikası"na ilişkin uyarısının dikkate alınmamış olmasının, Amerikan-Türk ilişkilerini yolayrımına getirdiği görüşüne yer verilmişti. "Çünkü, deniyordu, Türkiye, ABD'nin Ortadoğu'da, Türk cumhuriyetlerinde ve Balkanlar'daki beklentilerine yanıt vermemiş", "*Kuzey Irak'ta özerk bir Kürdistan'ın kurulmasına razı olmadığı gibi, Kürtlere karşı sınırdaki önlemleri sıklaştırmış*"tı. Yazar, Türkiye'nin "*haddini aştığını*", "*ABD'nin sabrının taştığını*", "*Türkiye'nin istikrarsızlık durumunun daha da ağırlaşabileceğini*" yazıyordu. (*Aydınlık*, 18 Mart 1995 / *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 1997.)

Gazi olaylarından bir ay kadar önce, CNN'de, "*Global View*" ("Global Bakış") programında konuşan CIA eski Rusya büro şefi Donald Jameson ise, "Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, CIA'nın Türkiye'ye ajan yığdığını, tüm istihbarat örgütlerinin ajandalarının ilk sırasındaki ülke olan Türkiye'nin büyük karışıklıklar yaşayacağını" ileri sürmüştü. (*Milliyet*, 5 Şubat 1995.)

Yazı ve konuşmalarda, Gazi'de yaşanacak kanlı olayların bir-iki ay önceden haber verildiğini okumak olanaklıydı. Bu olayların başlatılması için 12 Martın (12 Mart 1971'in yıldönümünün) seçilmiş olması bir raslantı mıydı, bilemiyoruz, ama bu olayların, Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK), 35 bin asker ile, Kuzey Irak'a 20 Mart 1995'te başlatacağı operasyonu önlemek amacıyla tezgahlandığı görüşü giderek ağırlık kazanmıştı. (Ayrıca bkz: Hasan Böğün, *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 1997.)

TSK, daha önce planladığı tarihte, 20 Mart 1995'te Kuzey Irak'a operasyonu gerçekleştirecek, ardından ABD, "derhal çekil" diyecek, Almanya Türkiye'ye silah satışını durduracaktı. Cumhurbaşkanı De-

mirel, Kohl'a yazdığı mektupta, "Çekiç Güç'ün altından yılanlar çıktı!" sözünü, bu nedenle söyleyecekti. "Yılanlar" ile, ABD'nin Kürtleri korumak amacıyla değil, Kürtleri kullanarak Irak'ı ve ardından Türkiye'yi bölmek amacıyla hareket ettiği duyumsatılmış ve Çekiç Güç'ün, pankürdist vizyona sahip (Fuller) PKK'ya taşıdığı savlanan modern silahlar imlenmişti.

Gazi olaylarının ardındaki bir başka nedenin de, İstanbul'a ve oradan ülkeye yayılacak "alevi-sünni savaşı"nın, Kuzey Irak'a yapılacak operasyon için konuşlandırdığı birlikleri, şii İran'a yönlendireceği gibi amaçlar taşıdığı da ileri sürülecekti.

20 Martta operasyona katılan birliklerin büyük bir kısmının 43 gün sonra, yani mayıs başlarında çekildiği günlerde, Başbakan Çiller'in, İran'a operasyon tasarımı gündeme geliyor.

Çiller, MGK Genel Sekreteri Doğan Beyazıt'ı, gizlice ABD'ye gönderiyor, ardından, Beyazıt'ın "CIA'nın asker kanadıyla görüştüğünü" söylüyor. Cüneyt Arcayürek'in notlarından öğrendiğimize göre, Çiller, yalnızca İran topraklarını havadan bombalamayı düşünmüyor, aynı zamanda karadan da İran topraklarına girmeyi kararlaştırmış bulunuyor. Yani İran'la savaşmaya gidiyor. Demirel ise, Çiller'in önüne Anayasayı, OHAL yasasını ve "asırlardır İran'la savaşmıyoruz"u koyuyor, bir de kendisini. (Cüneyt Arcayürek, *Çankaya Muhalefeti*, 2002, s. 391, 375.)

Benim *Yeni Dünya Düzenine Zorlanması Odağında Türkiye*'de, "Federasyon Tartışmaları" bölümüne (s. 61) çıkardığım basın özetlerini buraya almak, Çiller'in İran'a savaş açmasının ardındaki amacı ve beklentisini açıklamaya sanırım yardımcı olabilir.

28 Temmuz 1995, *Cumhuriyet*: CIA'yı Çiller çağırdı.

10 Ağustos 1995, *Posta*: CIA Başkanı John Deutch, Çiller'in tek başına iktidar olabilmesi için Amerika'nın "tam desteğini" garanti etti.

11 Ağustos 1995, *Akşam*:: Büyük tuzak / ABD, CIA vasıtasıyla, Türkiye-Irak-İran ve Suriye topraklarında bir Kürt devleti kurulmasını ve bu devletin federasyonla Türkiye'ye bağlanmasını önerdi.

Sorun açık: Çiller, ABD'nin "tek başına iktidar olma" vaadine karşılık, Türkiye'yi, İran'la savaşa sokacak. Bunun gerekçesi, Sivas'ta ve Gazi'de oluşturulamamış. Bu kez, ABD'nin verdiği "İran'da PKK kampları bulunduğu" bilgisi gerekçe oluşturmuş. ABD'nin amacı ise kat kat ve içiçe. İran-Irak-Suriye ve Türkiye'den ayrılacak topraklarda Kürt devleti kurmak. Yani pankürdizm. Ama esas amacı, bu dört ülkeyi bölmek. Kürtler açısından böldükten sonra, bölgedeki öteki etnik topluluklar ve dinsel cemaatler için bu ülkelerin yeniden bölünmesinin yolunu açmak. Ulus-devletleri bitirmek, küresel üstünlüğünün alt koşullarını oluşturmak.

Soru'nun yanıtı şu: Pax-Am'ın yolu, Irak'ın ardından İran'a yönelecek görünüyor. Yanıtın sorusu ise şu: ABD, İran yolunu Türkiye'ye açtırmak için, koçbaşı olarak Uğur'un "baş"ını mı kullanacak? Benim sorunum da bu.

*

"Umut Operasyonu"nun başladığı günlerde (Mayıs 2000), basında, "Mumcu soruşturmasında ulaşılan sonucun, ABD'de 4 yıl önce açıklandığı" haberi yeralacaktı. Bu habere göre, "İran rejimi muhaliflerince kurulan ve **ABD'nin desteği ile** yurtdışında çalışmalarını sürdüren İran İçin Demokrasi Vakfı (FDI), 6 Mayıs 1996 tarihinde yayınlanan raporunda, "Mumcu olayının arkasında İran'ın desteklediği İslami Hareket ve 3 İranlı diplomatın olduğundan şüphelenildiği" görüşüne yer veriliyordu. (*Cumhuriyet*, 17 Mayıs 2000.) Oysa, aynı yorumlar konuşmamızın girişinde *Cumhuriyet*'ten aktardığımız haber başlıklarından da anlaşılacağı gibi, Mumcu'nun öldürülmesinin hemen ardından yapılmış tahmine dayalı yorumlarda ve buradan herhangi bir sonuca varılamamıştı.

Varılamamıştı ama, FDI'nın raporu ile ilgili haberin yayınlandığı gün yayınlanan bir başka haberde, ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Richard Boucher'in, FDI'nin raporuna koşut olarak yaptığı açıklamaya yer veriliyordu. "Umut Operasyonu" duyumsatılarak, Mumcu ve Kışlalı cinayetiyle ilgili çok sayıda kişinin Türk polisince yakalandığını belirten Boucher, "Türk Hükümeti"nin, "Soruşturmanın tam sonuçları alınmadan İran bağlantısı iddialarıyla ilgili resmi yorum yapmaktan kaçındığını" söyleyecek ve "ABD'nin elinde de İran'ın bu cinayetlere karıştığına ilişkin bağımsız bilgi bulunmadığını" ekleyecekti. (*Cumhuriyet*, 17 Mayıs 2000.)

Hizbullah operasyonuyla ele geçirilen 100 bin sayfalık dokümana dayanılarak (Hizbullah'ın birçok bilgisayar hard diskinin çözülmesi için ABD'ye gönderildiğini geçerken anımsatalım) gerçekleştirilen "Umut Operasyonu" (Mayıs 2000) sonucu açılan "Umut Davası", Kasım 2002'de sonuçlanmış, ve haber, basında, "Yargıtaydan onama: Umut davasında **İran desteği kanıtlandı**" başlığı altında verilmişti (*Cumhuriyet*, 14 Kasım 2002). Bir başka deyişle, ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Boucher'in, Türk hükümetinden beklediği, Mumcu olayının İran bağlantısı ile ilgili resmi yorum yapmasının koşulları da tamamlanmıştı. Şimdi Türk hükümetine kalan, yargı kararıyla kanıtlanan Mumcu olayında "İran bağlantısı"nı "resmi olarak" açıklamak, belgelerini 11 Eylül "mağdur"u Washington'a iletmekti.

Ama, bu arada, "Umut Operasyonu"nun başlatıldığı tarih ile FDI'nin raporunun açıklanması arasında, biri zamanlama bakımından,

öteki amaç bakımından örtüşen yönlerin gözden kaçırılmaması da gerekiyordu.

FDI'nin 1996'da yayınladığı raporda ileri sürülen, Türkiye'deki molla rejiminin eski ve yeni muhaliflerini, İran'ın, 1982-1996 yılları arasında öldürttüğü biliniyor, ve bunun, İran'da CIA istasyonu baskınında ele geçirilmiş bazı raporların açıklanmaması karşılığında verilmiş "ödün"lere dayanılarak gerçekleştirildiği de dil altından dolaştırılıyor.

İsmet Berkan, "Umut Operasyonu" ile örtüşen günlerde yazdığı yazılarda bunu "fısıldayan"lardan biri. Bu yazılarından birinde, "20 yıl boyunca Türkiye'de 200'ün üstünde İranlının öldürüldüğünü" ve "bunların bir kısmını İran'dan gelen katillerin, bir kısmını da *Türkiye'de nerdeyse serbestçe çalışan* İran istihbaratından" kişilerin öldürdüğünü yazmış ve eklemişti: "Aslına bakarsanız 200'ün üstündeki cinayete gözyumuldu. Bunların failleri hiçbir zaman yakalanmadı. Doğru dürüst bir soruşturma bile yapılmadı." (*Radikal*, 29 Mayıs 2000.)

Yalnızca "Umut Operasyonu"ndan dört yıl önce ABD'de değil, Uğur'un tabutu omuzlardayken Türkiye'de de üretilen haberlerde, "Mumcu'yu İran İstihbarat örgütü SAVAMA içindeki aşırı unsurlar ile bunların ilişkili olduğu Türk islamcılarının öldürmüş olabileceği" öne sürülmüştü. Bu "yorum"ların yer aldığı *Turkish daily news*'in haberinde, ayrıca, polisin, "herhangi bir *İran bağlantısının kurulması doğrultusunda* siyasi baskı altında olduğu" görüşüne de yer verilmişti. (*Cumhuriyet*, 29 Ocak 1993, s. 19.)

Molla İranı'nı ve özellikle Humeyni dönemini yıkamak gibi bir amacımız olmadığı açık. Ama, Uğur Mumcu'nun öldürülmesini, ABD'nin İran'a saldırmasının ve bunun için de Türkiye'yi İran'a saldırtmasının gerekçesi yapılması oyununa da gelmemiz gerekir. Özellikle de, Zeynep Oral'ın, bu ayın ilk günlerinde Bağdat'tan gönderdiği ve "İran da hedefte", "Sıradaki hedef İran" başlıkları altında yayınlanan *Cumhuriyet*'te (7 Ocak 2003) haberi okuduğumuz şu günlerde.

*

Birkaç kez yazdım. Yineleyeyim. Mumcu, Aksoy'un öldürülüşünün birinci yılında, "uçlarına susturucu takılmış cinayet işleyen çeteler" karşısında "devlet"in çaresizliğini sorgulayarak soruyordu: "Yoksa devlet dediğimiz bu büyük aygıta takılan başka susturucular var da, biz mi bu susturucuları bilmiyoruz." (*Cumhuriyet*, 31 Ocak 1991.)

Ben de, "devlet dediğimiz bu büyük aygıta takılmış" susturucuları susturacak irade, devlete egemen olmadıkça, cinayet çetelerinin bulunamayacağını vurgulayarak içine düştüğümüz acınası durumu imlemiş

ve tabutların içinde olanların, bize, hepimize, hafifçe gülümsediklerini yazmıştım. (*Cumhuriyet*, 23 Ocak 1999.)

Çekiç Güç'ün önüne çıkan, genel amaç bakımından Pax-Am'ın yoluna dikilen engeli "bertaraf" etmek için havaya savrulan gövdesinin, şimdi aynı Pax-Am'ın İran'a çevireceği topun namlusuna mermi olarak sürülmekte olduğunu görmüş olsaydı Mumcu, bu kez gülümsemez, katıla katıla gülerdi!

*

Bu konuşma metnini şöyle özetlemek olanaklı:

Niçin Uğur? Niye "Umut"?

Yanıtı esen savaş rüzgarında.

Niçin savaş, niye terör?

Yanıtı "Niçin Uğur? Niye 'Umut'?" sorusunda.

*

Uğur'dan sonra ve "Uğur için" hemen her yıl yineliyorum. Bugün de yineleyeceğim:

Tabutların ya içinde olduk ya da altında
Cinayetlerin ardındaki gülüşleri düşürmek için
Düşenleri yerden kaldırmak için
Hep birlikte.

Evet, "hep birlikte".

Ocak 2003, Ankara
Türkiye'nin Kararan Fotoğrafları,
Onur Yayınları, Ankara 2003, s. 31-50

Uğur Mumcu

SESLENİŞ...

Dağ gibi karayağız birer delikanlıydık. Babamız, sırtında yük taşıyarak getirirdi aşımızı, ekmeğimizi. Arabalar şırıl şırıl ışıklarıyla caddelerden geçerken, bizler bir mumun ışığında bitirdik kitaplarımızı. Kendimiz gibi yaşayan binlerce yoksulun yüreğini, yüreğimizde yaşayarak katıldık o büyük kavgaya. Ecelsiz öldürüldük. Dövüldük, vurulduk, asıldık.

Vurulduk ey halkım unutma bizi!..

Yoksulluğun bükemediği bileklerimize, çelik kelepçeler takıldı. İşkence hücrelerinde sabahladık kaç kez. İsteseydik, diplomalarımızı, mor binlikler getiren birer senet gibi kullanırdık. Mimardık, mühendistik, doktorduk, avukattık. Yazlık, kışlık katlarımız, arabamız olurdu. Yüreğimiz işçiyle birlikte attı, köylüyle birlikte attı. Yaşamımızın en güzel yıllarını, birer taze çiçek gibi verdik topluma. Bizleri yok etmek istediler hep.

Öldürüldük ey halkım unutma bizi!..

Fidan gibi genç kızlardık. Hayat, şakırdayan bir şelale gibi akardı gözbebeklerimizden. Yirmi yaşında, yirmi bir yaşında, yirmi iki yaşında, işkencecilerin acımasız ellerine terkedildik. Direndik küçücük yüreğimizle, direndik genç kızlık gururumuzla. Tükürülesi suratlarına karşı, bahar çiçekleri gibi, taptaze inançlarımızı fırlattık boş birer eldiven gibi. Utanmadılar insanlıklarından, utanmadılar erkekliklerinden.

Hücrelere atıldık ey halkım unutma bizi!..

Ölümcül hastaydık. Bağırsaklarımız düğümlenmişti. Hipokrat yemini etmiş doktor kimlikli işkencecilerin elinde, öldürüldük acınmaksızın. Gelinliklerimizin ütüsü bozulmamıştı daha. Cezaevlerine kilitlenmiş kocalarımızın taptaze duygularına, birer mezartaşı gibi savrulduk. Vicdan sustu. Hukuk sustu. İnsanlık sustu.

Göz göre göre öldürüldük ey halkım, unutma bizi!..

Kanserdik. Ölüm her gün bir sinsi yılan gibi, dolaşıyordu derilerimize. Uydurma davalarla kapattılar hücrelere. Hastaydık. Yurtdışına gitseydik kurtulurduk belki. Bir buçuk yaşındaki kızlarımızı öksüz bırakmazdık. Önce kolumuzu, omuz başından keserek, yurtseverlik borcumuzun diyeti olarak fırlattık attık önlerine. Sonra da otuz iki yaşında, bırakıp gittik bu dünyayı ecelsiz.

Öldürüldük ey halkım, unutma bizi!..

Giresun'daki yoksul köylüler. Sizin için öldük. Ege'deki tütün işçileri, sizin için öldük. Doğu'daki topraksız köylüler, sizin için öldük. İstanbul'daki, Ankara'daki işçiler, sizin için öldük. Adana'da paramparça elleriyle, ak pamuk toplayan işçiler sizin için öldük.

Vurulduk, asıldık, öldürüldük ey halkım unutma bizi!..

Bağımsızlık, Mustafa Kemal'den armağandı bize. Emperyalizmin ahtapot kollarına teslim edilen ülkemizin bağımsızlığı için kan döktük sokaklara. Mezar taşlarımıza basa basa, devleti yönetenler, gizli emirlerle, başlarımızı ezmek, kanlarımızı emmek istediler. Amerikan üsleri kaldırılsın dedik, sokak ortasında sorgusuz-sualsiz vurdular.

Yirmi iki yaşlarındaydık öldürüldüğümüzde ey halkım, unutma bizi!..

Yabancı petrol şirketlerine karşı devletimizi savunduk: Komünist dediler. Ülkemiz bağımsız değil dedik; kelepçeyle geldiler üstümüze. Kurtuluş Savaşında, emperyalizme karşı dalgalandırdığımız bayrağımızı, daha da dik tutabilmekti bütün çabamız. Bir kez dinlemediler bizi.

Bir kez anlamak istemediler bizi...

Vurulduk ey halkım, unutma bizi!..

Henüz çocukluğumuzu bile yaşamamıştık. Bir kadın eline, değmemişti ellerimiz. Bir sevgiliden mektup bile almamıştık daha. Bir gece sabaha karşı, pranga vurulmuş ellerimiz ve ayaklarımızla çıkarıldık idam sehpalarına. Herkes tanıktır ki, korkmadık. İçimiz titremedi hiç. Mezar toprağı gibi taptaze, mezar taşı gibi dimdik, boynumuzu uzattık yağlı kementlere.

Asıldık ey halkım, unutma bizi!..

Bizi öldürenler, bizi asanlar, bizi sokak ortasında vuranlar, ağabeyimiz, babamız yaşlarındaydılar. Ya bu düzenin kirli çarklarına ortak olmuşlardı, ya da susmuşlardı, bütün olup bitenlere. Öfkelerini bir gün bile karşısındakilere bağırmamış insanların gözleri önünde, öldürüldük. Hukuk adına, özgürlük adına, demokrasi adına, batı uygarlığı adına, bizleri bir şafak vakti ipe çektiler.

Korkmadan öldük ey halkım unutma bizi!..

Bir gün mezarlarımızda güller açacak ey halkım, unutma bizi... Bir gün sesimiz hepinizin kulaklarında yankılanacak ey halkım unutma bizi.

Özgürlüğe adanmış bir top çiçek gibiyiz şimdi, hep birlikteyiz ey halkım unutma bizi, unutma bizi, unutma bizi...

(Cumhuriyet, 25 Ağustos 1975)

KAYNAKÇA

Anter, Musa, **Hatıralarım (I-II)**, İstanbul, Avesta Yayınları, 2. Baskı, 2007

Anter, Musa, **Vakayiname**, İstanbul, Avesta Yayınları, 2. Baskı, 2002

Aydınlanma Yürüyüşünde Bahriye Üçok, Ankara, Kadınlar Derneği Yayınları, 1999

Cumhuriyet Ansiklopedisi (1981-2000), Cilt:4, İstanbul, YKY, 3. Baskı, 2002

Değer, Evren – Özkan, Tuncay, **Suikast Raporu 93/96**, Ankara, **um:ag** Kitapları, 11. Baskı, 2006

Değer, M. Emin, **Uğur Mumcu ve 12 Mart- Geriye Dönüşün İlk Adımı**, Ankara, **um:ag** Kitapları, 2. Baskı, 2002

Dursun, Abit, **Babam Turan Dursun**, İstanbul, Kaynak Yayınları, 2. Baskı, 1996

Dursun, Abit, **Turan Dursun Aydınlığı**, İstanbul, Berfin Yayınları, 2000

Erdost, Muzaffer İlhan, **Türkiye'nin Kararan Fotoğrafları**, Ankara, Onur Yayınları, 2003

Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç, İstanbul, Doğan Kitap, 2005

Kalkan, Ersin, **Katille Buluşma, Bir JİTEM Dosyası: Musa Anter Cinayeti**, İstanbul, Güncel Yayıncılık, 2006

Kılıç, Ecevit, **Özel Harp Dairesi, Türkiye'nin Gizli Tarihi,** İstanbul, Güncel Yayıncılık, 2. Baskı, 2007

Koçoğlu, Yahya, **Kurşunla Sansür**, İstanbul, Ozan Yayıncılık, 1993

Miroğlu, Orhan, **Dıjwar, Onlara Dair Her Şey**, 2004, Avesta Yayınları, 2. Baskı, 2004

Mumcu, Uğur, **Petrol Bekçisi**, Ankara, um:ag Kitapları, 2. Baskı, 2004

Mumcu, Uğur, **Yabancılaşma, Kenanizm, Özalizm**, Ankara, **um:ag** Kitapları, 2. Baskı, 2004

Mumcu, Uğur, **Kemalizm Sendromu ve Pax-Amerika**, Ankara, **um:ag** Kitapları, 3. Baskı, 2007

Mumcu, Uğur, **Ortadoğu'da Amerikan Bilardosu**, Ankara, **um:ag** Kitapları, 3. Baskı, 2006

Mumcu, Uğur, **Örs ve Çekiç**, Ankara, **um:ag** Kitapları, 3. Baskı, 2007

Mumcu, Uğur, **Serbest Piyasa ve Kemalizm**, Ankara, **um:ag** Kitapları, 2. Baskı, 2004

Mumcu, Uğur, **Son Yazılar**, Ankara, **um:ag** Kitapları, 3. Baskı, 2006

Özkan, Tuncay, **Öldürün O Gazeteciyi**, Ankara, Ümit Yayıncılık, 1994

Turan Dursun Hayatını Anlatıyor, İstanbul, Kaynak Yayınları, 7. baskı, 1999

Uğur Mumcu Cinayeti, TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, Ankara, **um:ag** Kitapları, 10. Baskı, 2007

Uğur Mumcu'ya Armağan, Ankara, Çağdaş Gazeteciler Derneği, 1994

Üçok, Bahriye, **Atatürk'ün İzinde Bir Arpa Boyu**, İstanbul, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1985

Yağcı, Öner, **Aydınlığın Ustaları**, İstanbul, Bumerang Yayınları, 2. Baskı, 1999

Yalçın, Soner, **Binbaşı Ersever'in İtirafları**, İstanbul, Doğan Kitap, 35. Baskı, 2008

AD DİZİNİ

A

Abdi İpekçi, 32, 42, 91 - 93, 95, 96, 110, 139, 148, 172, 175, 212, 411, 412
Abdul-Ali Moradi, 50
Abdulhamit Çelik, 52, 386 ,387, 389, 391 - 393
Abdulkadir Aygan, 297, 298 - 301, 307- 309, 315, 317 - 320
Abdullah Abdulhamid Muhammed, 372
Abdullah Argun Çetin, 385 - 388
Abdullah Aydın, 285
Abdullah Bilen, 120
Abdullah El Ehdel, 221
Abdullah El Sirevi, 221
Abdullah Hüseyin Kurabi, 390
Abdullah Nuri, 361
Abdullah Öcalan, 357
Abdullah Yiğit, 121
Abdurrahman Zapsu, 329
Abdülaziz Ocakhanoğlu, 375, 376
Abdülkadir Aksu, 28, 105, 107, 113, 181, 187, 229, 230, 235
Abit Dursun, 183, 187, 189-191, 197, 219
Adil Aydın, 52, 387, 388
Adnan Yükdağ, 387
Ahmed Hamid, 221
Ahmet Cem Ersever, 306, 308, 382, 384
Ahmet Demir, 296
Ahmet Kanneci, 395
Ahmet Köksal, 373
Ahmet Köseler, 28
Ahmet Taner Kışlalı, 37, 50, 52, 120, 128, 201, 245, 265, 386 - 390, 416, 421, 430
Ahmet Türk, 288, 290
Aidan White, 361
Akın Öncül, 32
Alaattin Çakıcı, 382
Ali Akbar Ghelijghoncoo, 372
Ali Akbar Gorbani, 195, 372, 301
Ali Altaher Arabi, 372
Ali Maşhad Deep, 372
Ali Oral, 293
Ali Ozansoy, 299, 317, 318
Ali Saleh Aoun, 372
Ali Sirmen, 73, 414
Ali Şükrü, 354, 355
Alparslan Türkeş, 39
Altan Öymen, 263
Anter Anter, 294, 302, 304, 305, 310
Arı İnan, 398
Ariel Şaron, 196
Arif Tarı, 52, 386, 387
Arthur Miller, 362
Atilla Coşkun, 372
Attila İlhan, 416
Aybars Ergün, 277
Ayhan Aydın, 374, - 377, 379, 385,
Ayhan Usta, 374 - 376
Ayşe Hale Anter, 296

B

Bahri Savcı, 75, 77, 92
Bahriye Üçok, 9, 11, 16, 48-50, 52, 95, 128, 200, 201, 223-278, 346, 359, 374, 387, 389, 390, 398, 409, 410, 411, 416, 421
Bassam Mahfoud, 372
Bedrettin Cömert, 72, 78
Bedri Karafakioğlu, 72, 78, 91
Bedri Koroman, 48
Bekir Coşkun, 210
Berat Günçıkan, 329
Berin Nadi, 352, 353, 369
Beyhan Gürson, 404

Bilge Emeç, 99, 103, 107, 117, 118, 126, 128, 131
Bülent Akarcalı, 368
Bülent Ecevit, 31, 37, 79, 80, 94, 127, 163, 242, 266, 270, 351, 368, 424
Bülent Nuri Esen, 77
Bülent Ulusu, 12

C - Ç

Cahit Talas, 75
Canip Yıldırım, 311
Cavit Orhan Tütengil, 35, 72, 78, 91, 212, 412
Cemalettin Kaplan, 94, 154, 239
Cemil Işık, 298, 316
Cengiz Kuşçuoğlu, 384
Cengiz Taşer, 205
Cevdet Öztürk, 234
Cevdet Volkan, 49, 50
Ceyhan Mumcu, 359, 372, 404
Coşkun Üçok, 239, 268
Cüneyd Zapsu, 81
Cüneyt Arcayürek, 415, 423, 429
Çengiz Çandar, 127, 129, 427
Çetin Emeç, 9, 11, 16, 48, 95, 97-176, 186-188, 194, 195, 210, 212, 214, 221, 259, 261, 263, 264, 269, 274, 276, 372-374, 409, 410, 411, 412, 416

D

Daver Darende, 266
Deniz Baykal, 18, 28, 37, 81, 261
Dicle Anter, 284, 304
Doğan Beyazıt, 429
Doğan Güreş, 17, 379, 420
Doğan Hızlan, 70, 166
Doğan Kasaroğlu, 205
Doğan Öz, 90
Doğan Sezgin, 101

E

Ecevit Kılıç, 128
Edward Albee, 362
Ehud Sadan, 50, 346, 390
Ekrem Baytap, 19, 120, 121, 122, 125, 195, 246, 391-393
Ekrem Bilek, 81
Emin Çölaşan, 32, 43, 58, 69, 70, 160, 262, 353, 411
Emin Değer, 372, 385, 402, 403, 407, 420, 424, 425
Enver Sedat, 173, 122
Erdal İnönü, 12, 13, 18, 19, 28, 29, 185, 231, 236, 238, 350, 367 - 369
Erdoğan Şahinoğlu, 360
Erdoğan Tuncer, 171, 174
Ergun Gökdeniz, 372
Erhan Akyıldız, 354
Erol Simavi, 101, 119, 134, 138, 139, 169
Ersin Kalkan, 297, 308, 297, 300
Ertuğrul Günay, 239
Ertuğrul Özkök, 143, 164, 353
Erzan Erzurumluoğlu, 39, 231
Esat Kaya Yıldırım, 171
Esat Yılmaer, 141
Eşref Bitlis, 19, 382, 383, 421
Eşref Okumuş, 297
Evren Değer, 244

F

Fadıl Akgündüz, 81
Faik Türün, 39
Fakir Baykurt, 75
Fatih Aydın, 52, 386, 387, 389, 392, 393
Fatma Doğankayalı, 117, 118, 119
Fehmi Yavuz, 75
Ferhan Özmen, 50, 52, 245, 246, 386, 387, 389, 393
Ferit Aslan, 289
Fikret Ünsal, 72
Fikri Sağlar, 34, 306
Frances D'Saura, 362

G

George Bush, 9, 16, 81, 209, 423, 425
Gudbettin Gök, 119
Gülay Calap, 235, 243, 244, 389
Günay Güner, 11
Gündüz Ökçün, 74
Güngör Mengi, 325, 413

H

Hakkı Selçuk Şanlı, 52, 387, 388
Halit Çelenk, 41, 372
Halit Güngen, 283, 362
Haluk Özçelik, 52
Hamdi Ardalı, 107, 181, 186, 234
Hamdi Aziz, 221
Hamit Yıldırım, 301, 308, 314, 315 - 318
Hamza Keleş, 51, 52, 245, 385, 387
Hanefi Avcı, 384
Hans Ölvebro, 297
Harold Pinter, 362
Hasan Böğün, 428
Hasan Esat Işık, 74
Hasan Fehmi Güneş, 127, 128, 129, 372
Hasan Hüseyin Şener, 175
Hasan İzzettin Dinamo, 183
Hasan Kılıç, 52, 386, 387, 389, 391, 392, 393
Hasan Mansuri, 221
Hasan Mezarcı, 354-357
Hasan Pulur, 413
Hasan Yalçın, 185, 188 - 191, 209
Hatip Dicle,18
Hayati Yılma, 103
Haydar Tunçkanat, 403
Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, 75
Hikmet Çetin, 238
Hikmet Çetinkaya, 258, 353, 411
Hiram Abas, 16, 116, 117, 129, 133, 134, 235
Hüsamettin Korkutata, 421
Hüseyin Çiçek, 289
Hüseyin Deniz, 283
Hüseyin Musevi, 173
Hüseyin Oğuz, 381, 382
Hüseyin Velioğlu, 386
Hüsnü Yazgan, 121, 195

I - İ - J

Işık Kansu, 11, 79, 391
İbni Haldun, 183
İbrahim Öncül, 345
İhsan Doğramacı, 15, 30
İhsan Topaloğlu, 23, 73, 84
İlhami Ertem, 76
İlhami Soysal, 212, 335, 336
İlhan Darendelioğlu, 212
İlhan Selçuk, 71, 214, 257, 367, 398
İrfan Çağrıcı, 120, 121
İsmail Cem, 79, 80
İsmail Gerçeksöz, 212
İsmail Koçhan, 387
İsmet Sezgin, 287, 291, 360, 373, 418
İzzet Sedes, 74
Jones Hallen, 297

K - L

Kamuran Gündemir, 395
Kartal Demirağ, 90, 93
Kaya Erdem, 111, 230, 270
Kaya Toperi, 29
Kazım Çakmakçı, 172, 264
Kazım Türker, 345
Kemal Ayhan, 378, 380, 381
Kemal Derviş, 79
Kemal Horzum, 34, 91
Kemal İskender, 50
Kemal Kumkumoğlu, 372
Kenan Evren, 12, 14, 15, 265, 269, 321, 398
Kennedy, 350, 351
Kesire Yıldırım, 357
Korkut Eken, 382
Korkut Özal, 39, 261
Kumru Üçok, 227, 235, 247

Kurthan Fişek, 413
Leyla Tavşanoğlu, 127, 128, 129
Leyla Zana, 18

M

M. Ali Ağca, 175
M. Ali Kışlalı, 169, 170
M. İstemihan Talay, 186
M. Naci Kutlay, 332
Mahmud Gıyasabadi Ferhani, 372
Mahmut Koca, 52
Mario Vargas Llose, 362
Mehmet Ağar, 27, 29, 229, 361, 385
Mehmet Ali Şeker, 119, 194, 195, 374, 375, 376
Mehmet Ali Tekin, 52, 386, 387, 389, 391, 392, 393
Mehmet Avcı, 118
Mehmet Barlas, 410
Mehmet Bilir, 41
Mehmet Candirek, 375, 376
Mehmet Demir, 285
Mehmet Emeç, 99, 141
Mehmet Gürova, 52, 387, 388
Mehmet Kahraman, 234, 287
Mehmet Kasap, 52, 387, 388
Mehmet Kaya, 121
Mehmet Kemal Kayacan, 18
Mehmet Şah Çınar, 375, 376
Mehmet Şahin, 52, 386, 387, 389, 391, 392
Mehmet Şener, 175
Mehmet Varinli, 186
Mehmet Zeki Yıldırım, 195, 376
Mehveş Emeç Birol, 99, 127, 135, 139
Mekke Şerifi Hüseyin, 355
Mervan Gül, 81
Mesut Yılmaz, 17, 296, 351
Muammer Aksoy, 7, 9, 11, 16, 21-96, 105, 110, 113, 116, 128, 154, 155, 162, 163, 172, 173, 185, 186, 187, 188, 200, 201, 210, 212, 214, 221, 236, 237, 245, 247, 249, 259, 261, 263, 265, 268, 270 - 272, 274, 276, 359, 374, 386, 387, 389, 398, 409, 410, 411, 412, 416, 421
Muammer Can Aksoy, 59
Muhammed Abdullatif Muhammed, 372
Muhammed Ali Novin, 372
Muhammed Celal Özel (Zehebi), 117, 118
Muhammed Ekrem Han, 82
Muhammed Yaltani, 221
Murat Karayalçın, 19
Murat Nazlı, 52, 387, 388
Murat Sayın, 11
Musa Anter, 9, 11, 18, 279 - 340, 411
Musa Koca, 387
Mustafa Balbay, 299
Mustafa Deniz, 299
Mustafa Ekmekçi, 211, 288
Mustafa Kemal, 10, 23, 31, 32, 38, 43, 45, 49, 62 - 68, 70, 73 - 75, 86, 87, 89, 108, 141,160, 163, 188, 204, 209, 210, 211, 219, 239, 240, 242, 243, 250, 254 - 256, 258 - 262, 266 - 268, 271, 277, 331, 353 - 356, 358, 359, 402, 409, 416, 426, 434
Mustafa Üstündağ, 74
Muzaffer Aksoy, 53, 78
Muzaffer Dağdeviren, 52, 386, 387, 389, 391, 392
Muzaffer Dalmaz, 120, 194, 202, 243
Muzaffer İlhan Erdost, 418
Muzaffer Özbayrak, 372
Mümtaz Soysal, 75, 77, 353
Mohammed Aiman Abo Attot, 372

N

Nahit Menteşe, 379
Nasır Amidi, 372
Nebehat Ercan, 145
Necati Bilican, 181, 229
Necati Doğru, 213, 412

Necdet Bulut, 35, 72, 78
Necdet Yüksel, 50, 52, 245, 386-388
Necip Torumtay, 16
Necla Arat, 233
Necmettin Erbakan, 39, 231, 265, 266, 354, 418, 419
Nejat Kaymaz, 185
Nejat Tümer, 12
Neriman Decan, 55
Nevzat Ayaz, 369
Nezih Beyret, 120, 194, 243
Nezih Demirkent, 111, 114, 185
Nihat Erim, 72, 77, 412
Nuh Mete Yüksel, 233
Nurettin Ersin, 12
Nusret Demiral, 33, 49, 59, 90, 229, 249, 274, 346, 359, 384, 406

O - Ö

Oğuz Demir, 387, 391
Oktay Akbal, 72, 215, 265
Oktay Ekşi, 105, 119, 134, 162, 167, 186, 260, 287, 324, 328, 353, 409
Oltan Sungurlu, 28, 33
Omar Kamil Recep, 372
Oral Çelik, 175
Orhan Dengiz, 76
Orhan Erinç, 186
Orhan Miroğlu, 281, 284, 285, 292, 300, 311, 313, 336, 337
Orhan Oğuz, 76
Osman Bölükbaşı, 53
Ömer Çiftçi, 348
Ömer Faruk Baş, 121
Ömer Faruk Hatipoğlu, 334
Ömer Tanlak, 47
Önder Sav, 34, 231, 238, 380
Öner Yağcı, 215
Özalp Birol, 144
Özcan Ercan, 243
Özge Mumcu, 343, 368, 371, 381, 395, 399
Özgür Mumcu, 343, 368, 371, 381, 399

P - R

Paul Henze, 94, 426
Peter Galinler, 191
Rahmi Turan, 414
Rahşan Anter Yorozlu, 296-298, 300, 303
Rahşan Ecevit, 13
Ramazan Aytunç, 121
Rasim Ayar, 120
Recep Tayyip Erdoğan, 79-81
Reşat Kadayıfçılar, 372
Rıfat Uğurlutan, 171, 236, 264
Rüştü Aytufan, 245, 387, 388

S - Ş

Sabahattin Çakmakoğlu, 28, 107
Sadettin Tantan, 386
Saffet Arıkan Bedük, 28, 229
Safvet Omay, 204
Sait J. Sait, 221
Saleh Ali Sadeg, 372
Salman Kaya, 291
Salman Rüşdi, 187, 198, 214, 264
Sedat Altıntaş, 27
Sedat Celasun, 12
Selim Ragıp Emeç, 99, 160 ,161, 168, 169
Selin Birol, 144
Semih Günver, 73
Server Tanilli, 78, 209
Sinan Ercan, 99, 101, 103, 111, 114 - 116, 119, 171, 174, 175, 175, 186, 221
Soner Yalçın, 116, 191
Süleyman Demirel, 18, 19, 39, 76, 105, 161, 231, 236, 261, 270, 273, 274, 287, 288, 324, 325, 326, 328, 347, 350, 351, 361, 362, 370, 373, 393, 418-420, 422-425, 429
Ş. Güldal Mumcu, 11, 343, 345, 351, 361, 368, 371, 378, 380, 381, 385, 390, 399, 418
Şefik Polat, 121, 379
Şeref Dursun, 387

Şevket Yılmaz, 238
Şule Perinçek, 192, 198, 219
Şükran Kurdakul, 288

T

Tahsin Bekir Balta, 343
Tahsin Öztin, 160
Tahsin Şahinkaya, 12
Talip Özçelik, 386-388
Tamer Aslan, 120, 195
Tayyar Altıkulaç, 205
Tekin Coşkuner, 382
Teoman Alptürk, 231
Teoman Erel, 415
Teoman Koman, 361, 407
Topal Osman, 355
Turan Dursun, 9, 11, 16, 95, 119, 120, 121, 123, 128, 177-222, 235, 259, 261, 264, 268, 269, 274, 276, 372 - 374, 410, 412, 416
Turan Güneş, 74
Turgut Kazan, 33, 35, 90, 372
Turgut Özal, 9, 10, 13 - 19, 29, 70, 90, 92, 93, 103, 111, 127, 129, 157, 158, 191, 230, 242, 261, 265, 350, 370, 398, 419, 423, 425, 427
Turhan Feyzioğlu, 86
Türkan Akyol, 237
Türkan Saylan, 231

U - Ü

Uğur Alacakaptan, 78
Uğur Mumcu, 9-11, 19, 30, 32, 40, 41, 48, 49, 50, 52, 120, 128, 139, 144, 171, 200, 201, 221, 239, 245, 265, 268, 307, 319, 335, 341-434
Uğur Özbenli, 243
Ülke Aksoy, 30, 31
Ülkü Coşkun, 33, 34, 49, 233, 249, 376, 378 - 381, 384
Ümit Oğuztan, 382
Ünal Erkan, 287, 291

V

Vecihi Timuroğlu, 288
Vedat Aydın, 17, 313, 317
Veli Devecioğlu, 372
Victor Marvick, 50, 390

Y

Yakup Kepenek, 78
Yalçın Özbey, 175
Yavuz Bingöl, 127
Yazgülü Aldoğan, 327
Yıldırım Akbulut, 9, 15, 17, 29, 105, 185, 229, 230, 231, 259, 260, 265, 273, 274
Yıldırım Pekkan, 403
Yılmaz Ergün, 287, 373
Yılmaz Şipal, 353
Yunus Emre, 167
Yunus Nadi, 343
Yusuf Altun, 375
Yusuf Karakuş, 52, 386, 387, 389, 391, 392, 393

Z

Zehra Rajabi, 50
Zübeyir Gümüş, 121

NEDEN ÖLDÜRÜLDÜLER?

Birinci Kitap

"Babam neden öldürüldü anne?"

Taylan Özgür
Necdet Güçlü
Doğan Öz
Bedrettin Cömert
Necdet Bulut
Hakan Şenyuva
Cevat Yurdakul
Cavit Orhan Tütengil
Kemal Türkler
İlhan Erdost

1960'ların sonundan başlayarak 1980'lerin başına değin süren bir dönemi yaşayan çocukların sorusudur bu. Hiç kimsenin yaşam garantisinin olmadığı, insanların sokak ortasında öldürüldüğü, kahvelerin tarandığı, bombalandığı; katillerin haberlerde "kimliği bilinmeyen kişiler" diye anıldığı; kanlı ellerin bulunamadığı, mahkeme önüne çıkarılamadığı bir dönemdir bu. Kapsamlı imha planını adım adım uygulamaktan çekinmeyen bir faşist örgütlenmenin, halkın her kesimini hedef alan, bir ulusu birbirine düşürme tezgâhıydı bu aynı zamanda... Ülkemizde binlerce kişi bu karanlık planın gerçekleşmesi için acımasızca katledildi. Cinayetlere yıllarca "faili meçhul" dendi. Yakınları, cinayetlerin ardından gelen aşamaları sonu gelmez bir işkence gibi yaşayacak, kimi zaman gerçeğin bir ucuna yaklaştırılıp, sonra da onlara "delil yetersizliğinden..." denecek, araştırmalar, soruşturmalar sırasında türlü zorluklarla, engellemelerle karşılaşacaklardı.

Orhan Tüleylioğlu bu kitabında saldırıya uğramış, en temel insan hakkı olan yaşama hakları elinden alınmışların izini sürüyor. Dava dosyalarını, gazeteleri, dergileri, arşivleri tarayan Tüleylioğlu, yıllardır havada asılı kalan soruların ardındaki hüzünleri ve acı gerçekleri pek çok fotoğraf ve belgeyle günışığına çıkarıyor.

Kitap, yakın tarihimize ışık tutarken ülkemizde işlenen aydın cinayetleri üzerine bir kez daha düşünmeye ve tartışmaya çağırıyor

Neden Öldürüldüler?, "Babam neden öldürüldü anne?",
Orhan Tüleylioğlu, **um:ag** *Kitapları, 2. Baskı, 2007*

NEDEN ÖLDÜRÜLDÜLER?

İkinci Kitap

Bu Kan Kurumaz!

Kanlı Pazar
Koray Doğan
Orhan Yavuz
Bahçelievler Katliamı
Bedri Karafakıoğlu
Akın Özdemir
Abdi İpekçi
Ümit Doğanay
Ümit Kaftancıoğlu
Sevinç Özgüner

Ülkemizin yakın tarihinde dünyada eşi benzeri görülmemiş bir aydın kıyımı yaşandı. Yaprakları kanayan bir takvimden geçtik. İnsanlar düşürüldü tek tek, yetmedi toplu öldürümlerle gelecek karartıldı.

Neden Öldürüldüler? adlı araştırma dizimizin ikinci kitabında da, ülkesinin aydınlık geleceğine inanan bu güzel insanlarımızın öyküleri dile getiriliyor. Kitap, ülkemizin yakın tarihinin bu trajik gerçeğini bir kez daha gündeme getirerek; aydın katliamının boyutlarını, nedenlerini, sonuçlarını, yakınlarında ve ülkemizde yarattığı etkileri araştırıyor. Bugün yaşadığımız sorunların kökenlerine ilişkin veriler sunarken, bir anlamda, nereden nerelere, nasıl sürüklendiğimizin belgelerini de sunuyor. Aydın birikiminin yok edilmesiyle ülkemizin emperyalistlere sunulması arasındaki bağı kurmak ise okura düşüyor.

Neden Öldürüldüler?, "Bu kan kurumaz!", Orhan Tüleylioğlu,
um:ag *Kitapları, 2007.*

um:ag Vakfı Yayınları

um:ag Bütün Yapıtları Dizisi

SUÇLULAR VE GÜÇLÜLER
SAKINCALI PİYADE
BİR PULSUZ DİLEKÇE
BÜYÜKLERİMİZ
ÇIKMAZ SOKAK
TÜFEK İCAD OLDU
SİLAH KAÇAKÇILIĞI VE TERÖR
SÖZ MECLİSTEN İÇERİ
TERÖRSÜZ ÖZGÜRLÜK
AĞCA DOSYASI
PAPA MAFYA AĞCA
LİBERAL ÇİFTLİK
DEVRİMCİ VE DEMOKRAT
AYBAR İLE SÖYLEŞİ
İNKILAP MEKTUPLARI
RABITA
12 EYLÜL ADALETİ
BİR UZUN YÜRÜYÜŞ
TARİKAT SİYASET TİCARET
KAZIM KARABEKİR ANLATIYOR
40'LARIN CADI KAZANI
KÜRT İSLAM AYAKLANMASI
GAZİ PAŞA'YA SUİKAST
KÜRT DOSYASI
SAKINCALI PİYADE (Tiyatro)
MOBİLYA DOSYASI
SÖZE NEREDEN BAŞLASAM
BU DÜZEN BÖYLE Mİ GİDECEK?
BOMBA DAVASI ve İLAÇ DOSYASI
SAKINCASIZ (Tiyatro)
EĞİLMEDEN BÜKÜLMEDEN

um:ag Bütün Yazıları Dizisi

KATİLLER DEMOKRASİSİ HIRSIZLAR DÜZENİ
QUISLING CEPHESİ
AMERİKA KÜSMESİN
ÇAĞIN SUÇU
SAĞCI DÜŞÜNCE
YOLSUZLUK, ŞİDDET, BAĞIMLILIK
DEVLET, SİLAH, ADALET
KONTRGERİLLA ÖĞRETİLERİ
BİR DEVLET ARIYORUZ
MİLLİYETÇİLİK A.Ş.

HUKUK, DEVLET, AŞİRET
SİSTEM
ATA'M İZİNDEYİZ
BAĞIMSIZLIK GÜLÜ
BATI KULÜBÜNDE DANS
ESİR TEŞEBBÜS
NAMUSLU OLMA CESARETİ
ALATURKA KAPİTALİZM
24 OCAK ANAYASASI
ENGELLİ DEMOKRASİ
ORTA DİREK TÜRKÜLERİ
DEVLET MODASI: TEK YOL ÖZAL!
ERMENİ MANDACILARI
KUVVAYI TİCARİYE RUHU
SAHTE ATATÜRKÇÜLÜK
DEMİREL VE ÇANKAYA
12 EYLÜL VE ŞERİAT
LAİKLİK RUHUNA FATİHA
KURTAR BİZİ BABA
PAŞA TASARRUFLARI
MODERN TÜRBAN
TOHUM VE TOPRAK
ASKERİ MARKSİZMDEN DEMOKRAT SOSYALİZME
YABANCILAŞMA, KENANİZM, ÖZALİZM
PETROL BEKÇİSİ
ORTADOĞU'DA AMERİKAN BİLARDOSU
SERBEST PİYASA VE KEMALİZM
ÖRS VE ÇEKİÇ
KEMALİZM SENDROMU VE PAX-AMERİKAN
SON YAZILAR

um:ag Seçmeler Dizisi

SAKLI DEVLETİN GÜNCESİ "Çatlı vs."
POLEMİKLER
GAZETECİLİK
DOST YÜZLERDE ZAMAN
UYAN GAZİ KEMAL
KIR ÇİÇEKLERİ
TÜRK MEMET NÖBETE

Öteki **um:ag** Yayınları Dizisi

KENTSEL GERİLİM
ARAŞTIRMACI GAZETECİLİK
UĞUR MUMCU VE 12 MART
VURULDUK EY HALKIM UNUTMA BİZİ
SUİKAST RAPORU 93/96

KARAKTER YARATMAK
DENİZ FENERİ
18.30 SÖYLEŞİLERİ - 1
18.30 SÖYLEŞİLERİ - 2
18.30 SÖYLEŞİLERİ - 3
18.30 SÖYLEŞİLERİ - 4

um:ag Araştırma Dizisi

NEDEN ÖLDÜRÜLDÜLER? - 1
"Babam Neden Öldürüldü Anne?"

NEDEN ÖLDÜRÜLDÜLER? -2
"Bu Kan Kurumaz!"

NEDEN ÖLDÜRÜLDÜLER? -3
"Dipsiz Kuyu"

NEDEN ÖLDÜRÜLDÜLER? -4
"Kurşunlar Hepimize"

KAHRAMANMARAŞ KATLİAMI

um:ag Özel Dizisi

UGUR MUMCU'dan **um:ag**'a UNUTMADIK
UNUTMAYALIM, UNUTTURMAYALIM

um:ag "İçimdeki Güneş" Çocuk Kitapları Dizisi

YARIM GÜN ÜLKESİ
ESKİ OYUNCAKLAR
ÇOCUKLAR İÇİN
ŞARKIMIN ÖYKÜSÜ

Ortadoğu, emperyalizmin kol gezdiği,
terör örgütleri ile çeşitli istihbarat
örgütlerinin kanlı ve kirli oyunlar
oynadığı karanlık bir dipsiz kuyudur.
Bu karanlık ve dipsiz kuyuda
cinayetler birbirini izler.
Halk deyişi ile Ortadoğu'da
"kimin eli kimin cebindedir" bilinmez.
Kim, kimi, neden öldürüyor?
Bu soruların yanıtlarını anında
bulmanın olanağı da yoktur.
Olaylar yıllar sonra aydınlanır.
O da bir kısmı!

Uğur Mumcu
(Cumhuriyet, 27 Eylül 1992)

ISBN 978-975-8084-95-1
9 789758 084951

ÇANKAYA BELEDİYESİ
"yeni toplumcu belediye"
Çankaya Belediyesi'nin katkılarıyla...

um:ag